

ЗБІРНИК ФІЛЬОЛЬОГІЧНОЇ СЕКЦІЇ
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА
Т. V.

ПРО
ГОВОР ГАЛИЦКИХ ЛЕМКІВ.

Написав

ІВАН ВЕРХРАТСКИЙ.

У ЛЬВОВІ, 1902.

Накладом Товариства.

З ПЕЧАТНІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА
під управою К. Беднарського.

ЗБІРНИК ФІЛЬБОЛОГІЧНОЇ СЕКЦІЇ
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА
Т. V.

ПРО
ГОВОР ГАЛИЦЬКИХ ЛЕМКІВ.

Написав

ІВАН ВЕРХРАТСЬКИЙ.

У ЛЬВОВІ, 1902.

Накладом Товариства.

З ПЕЧАТНІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА
під управою К. Беднарського.

Про говор галицьких Лемків.

На полудневозахіднім окраю обшару Галичини заселеного Русинами живе ядренний люд, привязаний твердо до віри і обрядів своїх праотців, котрого говор значно і вибитно ріжнить ся від прочих говорів галицькоруских. Ті Русини суть то так звані Лемки або Лемчакки. Заселяють они повіти Ліський, Сяніцький, Короснянський, Горлицький, Грибівський, Ясільський і Новосандецький а числять до 160.000 душ. Назву свою одержали від частиці на Лемківщині загально вживаної лем, котра подекуди звучить також лен (пр. в Вв.) або нем (пр. в Щ.) Частиця ся відповідає у Долів і инде вживаному іно, йно, но, словацькому len, чеському jelo, польському jeno = тільки, лише, лиш, лишень tantum, pur.

В Галичині назва Лемки була первісно прозивкою, котра вишла вперше мабуть від сумежних Бойків. Оба тоті племена рускі взаїмно передразнювали ся: Бойки називали своїх руских сусідів від частиці лем місто в Бойківщині вживаного слівця лише „Лемками“; Лемки же своїх руских сусідів від частиці бойє дразнили „Бойками“. Тому то Лемки зарівно як і Бойки ще і тепер дуже нерадо чують від сусідів тоті прозивки і рішучо від тих назв відпекують ся. Коли Лемка поспитати: „Ви Лемки?“ — то відповідає він видимо обиджений з неохотою: „Мы Руснакы; маме язык выкладный; Лемкы то мѳже дес дале, там мѳже Бѳйки“.

Замітно, що на угорській Руси загально уживають ся назви „Лемакы“ і „Липакы“ для поіменованя тамошних Руснаків і ніхто з тамошного люду тих назв не уважає обидними. Мабуть і ся обстановка, що галицькі Лемки назву дану їм рускими сусідами уважають за обидну, скріплює мою догадку про частний вихід угорських Лемаків в давнійших часах до пограничних сторон Галичини саме там, де тепер розсіла ся Лемківщина. Зайшлих з Угорщини

Руснаків Бойки не злюбили і докорювали їм одмінною їх бесідою, передовсім же незвичайною на Русь частицею „лем“, чим ввеликали і із сторони Лемків подібне докорюване задля частиці бо й е та прозивку: „Бойки“. Розуміє ся, що з часом поволи устає того неприязне відношене обох впрочім так близьких собі руских племен і надіяти ся з поступом просвіти устане вскорі зовсім, а тільки полишають ся назви, до котрих і з люду ніхто вже не буде привязувати якоїсь обидливої думки.

Говор галицких Лемків оказує подібно як і говор угорських Лемаків сильний вплив словащини; подекуди слідний також вплив польщини іменно говора мазурского. Не без того, що і русчина вплинула своєю дорогою на місцеві говори і Словаків і Мазурів, прояв зовсім природний межі племенами так близько собі посвоєченими.

Коли-ж порівнаємо бесіду галицких Лемків і угорських Лемаків, то мусимо прийти до заключеня, що обі тоті річи суть лише відмінами того самого говора; поодинокі слова або місцево уживані форми тут не рішають нічого; звісно бо, що іменно гірські говори оказують всюда під тим зглядом велику розмаїтість*); все-ж таки, мимо поодиноких місцевих розличностей, головні прикмети бесіди галицких Лемків і угорських Лемаків суть ті самі; то-ж всі різнорічи галицких Лемків і угорських Лемаків належать під зглядом головних примітязикових до одного говора.

Тож подаючи тут примітніші відзнаки лемківської бесіди прийде ся нам взагалі повторити того, що ми замітили при описаню говорів з наголосом сталим угорських Руснаків, так званих Лемаків. І так:

1) первістне о стісняє ся взагалі на і: е тіл, Біг, ріждя, лінскый, вільный, мій, під; в поодиноких словах однакож стрічаємо стіснене на у пр.: збу й, куната, вувця, макутра, ружный або місцево о стісняє ся на ы пр. в Горові: быб, сыль, Быг, двыр, дзвын, лый — в місцевостях над Попрадом (Зубрик, Жегестів) выл, пыд, кыт, пышоў — або вкінці — іменно часто в піснях — о полишає ся не стіснене: конь, годный, дробный, под. 2) назвук голосівковий тут частійший: агня

*) Дрібні ріжниціязикові стрічають ся навіть в ріжних дільницях того самого села або в місцевостях зовсім близько себе положених. І так приміром кажуть в селі Смереківці: овец, а зараз за лісом: увец (genit. plur. від увця, уця = ovis); на Воли Нижній говорять: гуркают, яйце, Гайнца, Ваньо а на Воли Вишній: гуркаут, ейце, Ганя, Іван.

Lamm, астряб Habicht, акы wie, од von, она sie, оно es, око Auge, острый scharf, іж Igel, істи essen, ілен Hirsch, ухо Ohr, уйко Oheim, Улиян Iulianus, уж schon. 3) низкий твердый звук **ы** удержав ся і кладе ся так як у старословенщині також по гортанних: быти, бываня, мыяти, рыба; гыбати, хыжа, хырбет, сокыра і секыра psl. сѣкыра. 4) окрім твердого звука **ы** дае ся ще одмитити мягке і приміром в енклітичних формах заіменників мі, ті, сі, в числівнику штырі, в кырві (від кров genit.), і et, ігола Oriolus і середній звук **и** пр. в словах: нич, никто, ни, ани — ани weder — noch, бити schlagen для розлуки від быти sein і пр. Однакож різниця межи мягким і а середнім **и** не всюда захована, а нераз оба звуки міняють ся біті і бити, припадком і припадком, а декуди пр. в Перепримці середне **и** часто звучить мов **ы**: гварыты місто гварити. 5) ю місто загальноруского і або е пр. люд м. лід, мюд м. мід; палюнка декуди також палынка, паленка в словацк. pálenka Branntwein в укр. рідко уживане палынка; вечур м. вечер, вечір; тютка м. тітка psl. теткка; в формах part. praet. act. II. для мужеского рода: вю ў, плю ў, мю ў, ню с, вю з, грю б, рю к, тю к, влю к, пю к, лю г (від вести, плести, мести, нести, вести, гребсти, речи, течи, влечи, печи, лечи); місцево (в Лабові) також бю г (від бічи) і мюрз (від мерзнути). 6) да місто загальноруского де пр. дакто, дакто м. дехто, дачий м. дечий, даколи м. деколи, дакус м. (декус) = трохи, ньида м. нігде. 7) наросткови старосл. иѣ відповідає я пр. листя, иманя, бываня, весыля, шатя. 8) преіотоване а і а перед змягченими суголосками удержує ся: ябко, ядро, яр, ярок, яйце; час, душа; поледиця. 9) старосл. ѡ відповідає я: пят, тяжкый, теля, пряети, ряса, ся. 10) ыр місто старослов. рѣ, загальноруск. ре, ро, ор, ер, ри. гырмит м. гремит, хырбет м. хребет, дырва м. дрова, тырстіна м. тростина, гыртан м. гортань, гырлиця м. горлиця, кыртиця м. кртиця, пырскати м. прискати, кыршити м. кришити а навіть пырщ м. прищ. 11) ы ў (ыл) м. старосл. ѡ, загальноруск. ле, ли. сы ўза м. слеза, ғы ўгнути м. глинути; ўы (лы) м. старосл. ѡ загальноруск. ло. блыха м. блоха, ўыжка м. ложка. 12) старосл. наросткови -ѣць відповідає -ец. отец, хлопец, вінец, кавалец, косец, сыпанец genit. отця (вітця), хлопця, вінця, кавалця, кісця, сыпанця. ярец Gerste має звичайно: ярцу, декуди: ярцю. 13) визвучне ь по найбільше відкидає ся: отец Vater, оген Feuer, пелевен Schoppen, т е с т Schwiegervater, кін Pferd, учар Schafhirt; кіст

Knochen, гус Gans, смерт Tod; пят fünf, шіст sechs, чотыр-десят vierzig. В посліднім слові и (psl. чотыри десати) ослабло ся на ь і відпало; подібно діе ся і в формах повельника: нес, ход, бер, воз, роб, пряд, вез, ід; часом однакож в повельнику и не відкидає ся а еще на кінци дістає й: ідий, возмий, візрий, прекстий ся, подыждий, протрий, загорний, усний. 14) трояке л: а) грубе пр. ладный, лада, лакомый, лах, лоза, ломак, лотай, лыста, луна, лука, гваріл; в многих місцевостях переходить грубе л на ў (переливний звук межи коротким у а в отож: ўавка, саўо, гваріў ем, ходиўа ем, ходиўо ем; б) середне л пр.: лем, воле, поле, летыти, ходили, лишка; в) м'яке л пр. весыля, лытати, люд, любувати, лядік, лярва. 15) змягчене декотрих форм як: Павльо, понедыльок, місцево також: більок, волькы (м. звичайного волкы Ochsen, волики), спольнити, зеленъоватый, мнъого; явіря м. явора, явірьюм м. явором. 16) двояке р: а) тверде пр. рано, рапак Wachtelkönig, рджок Spitzmaus, речи, рьяк Rüssel, ріжда Reising, рогаль, розлука Unterschied, рум, рускый, ручник, свора, червеный; гырлиця, кыртавый; праві, тратити, крок, крутити, кругыня. б) м'яке: рядити, ряса, ряф, брячка, прясти, попатрювати, гварю, огваряти, попопрювати, попръовый. Сущники утворені наростком -арйь (-арйь) мають в західній Лемківщині виключно тверде р в іменяку: косяр, учар, горчар рыба́р, в східній же лучає ся тут і там м'яке р: косарь, учарь, горчарь, рыба́рь, в ускісних падежах р на цілій Лемківщині м'ягчить ся отож: косяря (косаря), учаря, горчаря, рыба́ря (рыбаря); косярьом, рыба́рьом etc. в многім же числі: косяре, учаре, горчаре, рыба́ре etc. 17) дж м. старословенск. жд, загальноруск. ж: пряджа, одеджа, меджа, рджа, чуджий м. пряжа, одежа, межа, ржа, чужий. 18) дж м. старослов. жд, укр. ж в формах: ладжу, виджу, труджу; ладженый, видженый, трудженый. 19) загальноруске що звучить на Лемківщині трохи не всюди: што; декуди пр. в Шляхтові, в Явірках*) говорять: „цо“, тому то жителів тих сел сусідні Лемки зовуть: „Цотакы“. 20) Понебні виговорюють ся в західній Лемківщині майже виключво твердо, в східній же тут і там чути м'якку вимову пр. качька, чістый, чюти, чьорный; однакож

*) Шляхтова і Явірки (з приселками: Біловода, Черновода) то єдині лемківскі села в повіті Новоторжскім. I. В.

виговор м'який здає ся і тут (так як на Угорщині) уступати твердому. 21) в переходить часто на г: гласный м. власный, г'уа-ститель м. властитель, гдовец м. вдовец. 22) в (= старослов. вѣ) перед голосівками і перед суголосками звучними переходить на г, перед глухими на х пр.: г астрябі = в ястрябі; г едні елици = в одній ялици; г Устю = в Устю; г гадвабі = в єдвабі, в шовку; г дырвах = в дровах; г белоті = в болоті; г воды = в воді; г зимі = в зимі; а також: г на ремности in Ueberstürzung, in Heftigkeit; im Eifer, в на ремности; г маковиньі = в мачку in der Feuerblume; г лозах = в лозах; г рыбі = в рибі. Місто во дни говорять г во дни [гво повстало із вѣ, во, через здвоєне вво (порівн. укр. вві, уві, ув), а відтак вв знеподобило ся на гв]; подібно також г во млынньі = вво млинні, во млинні, в млинні; г войти із ввойти, укр. ввійти psl. вѣйти. — — х канві = в коновці; х тові = в тові; х хотарох = в хотарах; х файцы = в файці тож: х смерецьі; х цебули; х чистиньі. 23) часто переходить в повстале з у то на г то на х пр.: г мерти з вмерти м. умерти psl. оумрѣти; г різати з врізати м. урізати psl. оурѣзати. г ріж = вріж, уріж; г ломити м. вломити, уломити psl. оуломити; х чити м. вчити, учити psl. оучити; х насти м. власти, упасти psl. оупасти; х топити м. втопити, утопити psl. оутопити 24) приставне г: г мертвец genit. г мерця м. мертвецъ, мерця; г ластівка м. ластівка; г м'уый м. млий. 25) втручене й в декотрих виразах: дойч, дойдж. Regen dem. дойджик, пляйстер, гайс, Айнца, Гайнца. 26) переставка суголосок в декотрих виразах: г м'уа psl. м'уа; гутеньший м. тутешній; верпинкы м. вепринкы; примітні для говора лемківського суть слова, у котрих ніг переставленя звуків, хоть оно лучає ся в загальнонорускім і так пр. коприва psl. коприва в загальноноруск. кропива; терезбый psl. трѣзкѣ в загальноноруск. тверезий. 27) Дуже примітні для говора галицьких Лемків суть декотрі скороченя і стягненя іменно форм повельникових як: по-ле! м. подле = пійди но!; по-ле-ге! хо-ле-хо! со-ле-ся-со! смо-ле! но-ле-но! ойте-ле-айте! ба-ле-ба! (із бач ле бач!) = диви но schau nur. вка-ле! із вкаж ле! — га-по-ле! = гав под ле! = пійди но сюда! — га-по-гав! = гав-подь-гав! — — кстити. кстиньі із крѣтити, крѣстиньі = хрестити, хрестини; водокщцї = водохрещци; зац або зайц м. заяць. — В східній Лемківщині, іменно в Сяніччині стрічають ся вельми примітні стягненя: бесь і дѣ, рахѣ, маширѣ, спацирѣ, кѣ, мурѣ, смакѣ, меркѣ, ж'але, кешкѣ,

дѣ, годѣ, шѣ, дякѣ, цюлѣ м. бесыдує, рахує, маширує, спацирує, кує, мурує, смакує, міркує, жалує, кепкує, дує, годує, має, дякує, цюлує etc. Ті стягнення глаголів пригадують нам подібну приміту говора батюцкокого, в котрім уживають ся форми як: повідѣ, хрूपѣ, скакѣ, мацѣ і т. и. Замітно також і се, що у Лемків рівнозвучні стягнені форми иноді що иншого означають. І так у Батюків кѣ (стягнене з кає = каже) пр. він ке ружні річи = він каже ріжні річи, оповідає ріжні річи; тим часом у Лемків кѣ (стягнене із кує) пр. кóваль кóня ке = коваль коня́ кѣ. я ку тепер коні Ш. = я кую тепер коні.

В лемківскім лучають ся, рівно як і в других руских говорах, властиві скороти назвукові (Anlautskürzungen) іменно в словах взятих з чужих язиків пр. коностає м. іконостає *εἰκονοστάσιον*, Ваньо, Ванцьо Мо. Д. м. Іваньо psl. *Иванъ*, *Ἰωάννης*; Сандер Лос. м. Александер *Ἀλέξανδρος*; Фемя Ба. Фімія Мо. м. Евфемія *Εὐφημία*; Генія Ба. м. Евгенія, *Eugenia* (пор. *εὐγενής*); зецирувати Вв. *exerciren* лат. *exercere*; зецирка *das Exerciren*, *Militärübung*; Тальіян м. Італіянин; тальіянський м. італіяньський; подібні прояви звукові і в старосл. пр. налогий *ἀναλόγιον*; лигонъ м. *εἰλητόν*; лирикъ або лоурикъ *illiricum* і пр.

У галицких Лемків переважають форми повноголосні, іменно в звичайній розговорній бесіді; побіч тих лучають ся частійше, ніж у других галицкоруских говорах також форми неповноголосні, котрі тут більшою частию повстали під впливом словацьчини, рідше також і польщини. праг, младенец, страна, власы, драга, дражка, слама, злато; младый, здравый; прежиц, пресолиць суть примірами впливу словацького — злото, пловый, млодый, льокальне дрыга і дріга pol. dialect. *droga* знов впливу польського. Декотрі форми уживають ся виключно лише в неповноголосній формі пр. вред *Geschwür*, влакы, брати ся *gingen*, влечи ся — другі знов виключно лише в повноголосній формі як: ободона, ободонка, терезбый psl. *трѣзкѣ* — або повноголосє виступає єдино в лемківскім, хоть его нема в загальнорускім пр. членок *Fingerglied*, членик, членець в старослов. члень, члѣнкѣ, члѣнкѣкѣ.

Місто „говорити“ переважно кажуть на Лемківщині гварити, місцево тут і там також гадати зрив. польск. *gadać*.

Наголос у Лемків єсть сталий т. є. у слів дву- або більше складних паде все на передостінній склад, отожд: язык, горнец, бóдак, опáлюх, бóген, бѣкы, голóва, пчóла, блѣха, вóда, молóко, тѣля, сѣло, я́дро, я́гня (частійше я́гня),

дерéво, засмотрювáти, б́жит, кы́пит, уж приста́ют слівкы, до велико́го лы́са, по́чкай на ме́не, ты ся зо́мною б́жен і пр.

Загально на цілій Лемківщині акцентоване на посліднім складі єсть слівце онé (стягнене з онéе).

У вираженях стягнених а зложених з приіменника і імени акцентує ся приіменник пр. д́okus, д́образ, з́аран.

В частици не вималяє ся е протяжно, іменно коли слідує односкладний вираз: нé знам, нé є, нé хце, нé пуст — східногал. не знаю, не є, не хоче, не пусті. Дальше в напрямі на схід, де Лемки стикають ся з Долами і Бойками, прокидають ся в поодиноких словах і формах акценти, котрі однакож досить хиткі і хвійні а нераз зовсім бувають відмінні від уживаних в загально-руськім пр. округл́й, обросл́й, тепл́й, солодќй, поѓднѣти, пéчатка, жб́лудок, чел́яд, скальич́й, відско́чй, мови́й, заглади́й, худоб́й, по́руча і пр. і пр.

У флексії замічаємо декотрі вельми старинні форми.

В склоненю сущників в говорі галицьких Лемків, рівно як і в говорі угорських Лемаків, сильнійший вплив IV. декл. [пні на ть (у)] на сущники других склонів. Іменно частий єсть накінчик ох (сынъохъ) в містнику мн. чис. сущників I. скл. лы́сох, плото́х, ярко́х, пняко́х. Дуже рідко втиснув ся той накінчик також і в ріднику мног. ч.: Руснако́х місто Руснаків; звичайно однакож рідник мн. ч. кінчить ся на -ів, як в загально-руськім отож: лы́сів, плоти́в, ярки́в, пняки́в (після сынковъ). В третім падежи многого числа досить часто стрічаємо -ім (дуже рідко -ом), що випадає уважати старинною формою з I. декл.: ракомъ; (впрочім пригадує ся тут також форма сынъмъ) пр. робітником. сусьбідім. хлопім; однакож втискають ся і форми на -ам (після рѣка-мъ), так як і в загально-руськім.

Замітні форми старинні іменяка ч. мн. хлопі, урядници, сьпіваци, вояци, Руснаци, пастуси, птаси, служи, друзи etc. форми творника мн. ч. образы, часы, Бойкы в загально-руськ. образами, часами, Бойками.

Іменяк мн. ч. має иноді накінчик -ове (після сынове): мужове, сватове, братове, людкове, пташкове, плугове, дымове.

В творнику єд. ч. виступає у імені женського рода -ом, декуди також оў. голово́м, пшеницьо́м, то́м си́ньом водо́м, тамто́м висо́ком горо́м, тако́м твердо́м кі́стьом, церквйо́м, а декуди іменно в східній Лемківщині також голово́у,

пшеницьоў etc. подібно за мною (за гном) і за мноў, за тобом і за тобоў, за собом і за собоў.

У заіменників і приложників виступає в творнику мн. ч. накінчик -ма: тыма, нима, мойіма, твойіма, свойіма, та-кыма, котрыма; білыма, твердыма, синіма (форми дuality).

Місто у нас тепер загально вживаних на нього (на него), на них чути старинні форми на ни, на ны, подібно за ни, за ны.

З числівників піднести належить форми: триє, штыриє (psl. триє, чатыриє). — два уживає ся для мужеского рода — для женського і середного дві. два воля. дві жены. дві ябка. — двоє, троє уживає ся у Лемків не лишень як в загальнорускім у осіб, але також у звірят і предметів неживучих пр. двоє хлопі, двоє дрозды, двоє хльіба, троє двери.

Форми творникові двома, трьома уживають ся у галицких Лемків трохи рідше, ніж у Лемаків на Угорщині, яко числівники збірні або роздільні. — З умножних заслугують на згадку: удвійний, задвійний і задвоаякый; з дробових: піў друга, пітора; з неопределених: кус, вельо, кельо, кельоро.

В спряженю замітно, що накінчик теперішника в 3 л. ч. ед. і мног. у глаголів, у котрих він не відпадає, завсїгди визвучає твердо: ходит, ходят. гварит, гварят; повідат, повідят; ест, сут.

По губних й звичайно (іменно в західній Лемківщині) не переходить на ль в формах як: лю бою, оп правю, оха бою, ставю, влапю, льіпю, кормю, ломю; любят, оп правят, оха бят, ставят, влапят, льіпчат, кормят, ломят; також: любеный, оп правеный, оха беный, ставеный, влапеный, льіпеный, корменый, лomenый.

В клясі V. голосівка теперішникова з виїмею 3 лица мн. ч. звичайно відкидає ся: глядам, глядаш, глядат; глядаме, глядаате але глядают.

Займавою єсть місцево уживана, але вельми старинна форма від вчїти (= учити): вчїю, вчїєш, вчїє etc. Як звісно, в старослов. від оучити звучить 1. лице ед. числа: оучж (загальноруск. учу) з оучи-о-м повстає оучиж, оучйж а понеже послї понебних не кладе ся в старосл. преіотована голосівка, то-ж повстає форма оучж; в прочих лицах голосівка звязкова уподобнила ся попередному и і випала: із оучи-є-ши повстало оучиши, наконєць оучиши; із оучи-о-нть, оучиннть, оучинть, оучать. Лемківске

вчію повстало із учи-о-м, учийом, учию, учію, вчію (подібно як у глагола І кл. бити: з би-о-м, бийом, бию); вчієш повстало із учи-е-ши, учийєши, учієш, вчієш; вчіют повстало із учи-є-нть, учийєнть, учіють, вчіють, вчіют (подібно як з би-о-нть, бийєнть, биют).

В повельнику наросток способовий ослабляє ся на ь: идь, плеть, несь, мель, ходь, возь, шмарь — сі форми уживають ся лише подекуди на східних окраях Лемківщини; на західній Лемківщині (у властивім осередку Лемків) ь відпадає: ід, плет, нес, ход, воз, шмар; після губних се буває на цілім обшарі лемківскім: роб, хоп, прав, лом; знов після л ніколи ь не відкидає ся: мель, поль, хваль, дьіль (про иньші випадки гл. више).

Причасник мин. ч. д. ст. II. для мужеского рода в декотрих околицях кінчить ся на л пр. пукал, влапіл, гваріл; понайбільше однакож л переходить на ь: пукаў, влапіў, гваріў (влапиў, гваріў); в женьскім і середнім роді понайбільше виступає л: пукала, влапіла, гваріла, пукало, влапіло, гваріло; в декотрих околицях однакож і в женьскім та середнім роді чути ь. пукаў а. вўапіў а, гваріў а; пукаў о, вўапіў о, гваріў о.

Старинні форми минувшика удержали ся в многих околицях Лемківщини: быў ем, быў а ем, быў о ем; нашли есме, нашли есте; в иньших околицях: была-м, было-м; были-сме, были-сте. Спомічник може касти ся перед причасником відповідного глагола пр. сте ня виховали або понайбільше послі него: виховали-сте ня, подібно як в старословеньскім. І так в Остромировім Євангелию: *юсмь обидѣль єснокѡфѣитѣса calumniatus sum. вѣсприналѣ єси апѣлавец гесеписти. варила єсть проѣлаве* praevenit. *нѣсте ли чѣли николиже оудѣпоте адрѣуроте; nunquam legistis?*

Будущик ст. дійного творить ся у глаголів недовершених із теперішника глагола бути і причасника мин. ч. ст. д. II. або неопреділеника відносного глагола: буду глядаў (глядала, глядало) або буду глядати. Звичайно спомічник кладе ся перед неопреділеником, часом однакож стоїть неопреділеник на першім місці пр. писати буду, іменно, коли на дійність писаня кладе ся більшу вагу: писати буду, але пійти не пійду. В піснях може виїмково також причасник класти ся перед буду пр. под Краковом чорна роля ей ораў не буду.

Причасники минувшого часу стану страдного на -ть в говорі Лемків розповсюднені пр. гнатый, -а, -е; братый, -а, -е; датый, -а, -е; обілятый, -а, -е etc.

Причасники м. ч. ст. страд. на -ть і -нъ творять ся також і у декотрих неперехідних глаголів (verba intransitiva) пр. вмер-тый, гнитый, закаменѣтый, спрахнѣтый (спорохнѣтый); хпаденый, облытуваный, заляженый, замерзненый, пукненый, заболений.

В творні пнів казує говор галицких Лемків більше залюбоване до наростків з л і р. квічаль, кырдель, горголь, ружила, ворожилъ, бридаль, старуль, осла соs, Wetzstein, суля Petze, Hündin, ворожиля, горголя, бейдуля; пупер, міхыр, цыпкор, павур, чудара, чудера, просатар, косатар Mäher; мушара, мушера, шкабора, бамбара, самура, квасюра. Сущники женського рода, котрі означають відсажені понятя (abstracte Begriffe) дуже часто творять ся за посередю наростка ь. Наконечне ь найчастійше відпадає: квась, нудь, крась (крас), шкаред, смрід, ледач, вязан etc.

Частійші суть також сущники на -ась, -усь, -усьо, -уся. дурнас, хлѣбусь, татусь, конюсьо, дьїдусьо, мамуся, дьївуся, сеструся.

Женьскі сущники на -ыня пр. знаємкыня, женькыня, положкыня, яскыня, пустатыня; на -аня. суханя, ропуханя, копаня, череваня; на -ява. чернява, дробелява.

Вменшительні сущників на -ичек (-ічек), -ичка (-ічка) суть дуже часті: попічек, татічек, братічек, сватічек; мамічка, хыжичка, студничка, корчмичка, коровичка, грушничка, росичка.

Вельми примітною для говора галицких Лемків відзнакою єсть се, що декотрі сущники женського рода можуть приймати накінчик мужеский в іменяку ед. числа, котрий часто заступає зовник, а дуже рідко також переємник. Те буває іменно часто у сущників на -уся пр. мамуся, кумуся, бабуся, сеструся, дьївусь, Мартусь м. мамуся, кумуся, бабуся, сеструся, дьївуся, Мартуся; потом також Орин, Матрон, Евфроск, Улиянк, Параск м. Орина, Матрона, Евфроска, Улиянка, Параска — доли, невіст, газдын, зозуль м. долина, невіста, газдыня, зозуля.

В словах збірних утворених наростком -я (= старослов. нїє) говор лемківський також дуже любує ся: овадя, слимача, пупча, конаря, шамбя, кырнача, хробача, міхыря, бодача, осетя, кряча, шатя (= Kleider) і пр. також наросток -ят дуже частий: жеребя, гача, дьїтинча, хлѣбівча, ротича,

губча, гуньча, рыбча, пташча, бараньча, стужча, книжча, пшчаўча etc. — тож поруча genit. поручате, по-ныібя genit. поныібяте — а навіть декотрі наростком - мен утворені сущники примкнули по фальшивій аналогії до пнів на т, іменно: вымя genit. вымяте, тымя genit. тымяте (загальнор. вымени, тымени). Рідкими вираздї, але дуже примітними суть сущники збірні в лемківскім говорі уживані як: дробеляча, дробелячівя, пташівя, оруживо.

Із звуков згадаем: вельбіб, ничгід, мыш-пыргач, казлен, завалипотік, ни-се-ни-то; погыржавый, поси-нявый, почорнявый, обдальный, обхудный, прималый, прихолодный, нашалистый; невидок, невірник, неприяник, неруш, недогрызя, негодивый, незлюдный, некельтивный; нукус, покус, заран, внука, зарядом, запоряд, горізнач, з добра дива, з іграчки.

Із зложеній: голоцуп, рыбовода, чорнокнижник, солотрук, просторікый, нароком і др.

Наростком -ий утворені приложники часті: гусый, кізый, когутый, рыбий, жабий, мышый, соўтысый, павый, мурянчий; натомість приложники з наростком -йт в говорі лемківскім рідко виступають: телячий, быдлячий pol. bydłecy. Наросток -асть улюблений. чеперастый, чубастый, крапкастый, таркастый, платкастый, вилкастый рівно і -ясть: вінчастый, темнястый, красястый. Наросток -гскъ утворює декотрі примітні приложники пр. дытиньскый, ліньскый, гамерицкый а навіть від „Русн“ — русінескый (місцево в Фльоринці). Наросток -овъ частійший: сьніговый, млынаръовый, татовый, шатровый, Божовый, сусьідовый, птаховый. Наросток -авъ (-явъ) пр. доўгавый, твердавый, рябавый, кваснявый.

В порівняльнику (Comparativ) місто -ійший виступає часто -ісший. быстрійший. одмінныісший. Від глубокий comparat. декуди звучить: глубокий місто глубійший. В одличнику (Superlativ) передросток най приймає декуди вид няй пр. няйбогатійший; — великий має в compar. звичайно векший, в superlat. найвекший подібно adverb. веце, найвеце.

Для вираженя дуже високого степеня приставляють до рядовика (Positiv) пре або роз пр. премудрый, пренесчесный, роздивный; або перед рядовиком кладут барз а перед порівняльником дуже. пр. барз старый. дуже лыпший.

Також описують одличник приставляючи до рядовика: див або раз. див подібный *sehr ähnlich*; раз гарный *sehr schön*.

І сам одличник може ще степенувати ся а то за помочию передставленого што пр. дівча што найподобнійше *unter sehr schönen Mädchen das schönste*.

Примітні форми порівняльника і одличника присловників: скоре, дале, шире, веце, перве, барже, позны, планныє, гуще etc.; найскоре, найдале, найбарже etc. — — глукше; найглубокше.

Форми вменшительні приложників виражають степенуване поняття: білчкый, цылчкый, дальчкый, глубчкый, высочкый, широчкый.

Подекуди творять також вменшительні від порівняльника і одличника декотрих приложників: меншкый, найменшкый; старшкый, старшенькый, найстаршкый, найстаршенькый — а також від числівників: двойко, обойко; двоічко, двоеченько, обоічко, обоеченько; тридцетеричко; еден-единкый, еден-еденичкый, еден-едениченькый.

З пнів глагольних для говора Лемків визначнійші: бости (бод-ти), речи (рек-ти), жечи (жег-ти); втыкну-ти, квітну-ти, бодну-ти; думі-ти, жолобкасты-ти, дыхты-ти, шемты-ти, смотри-ти; гвари-ти, лапи-ти, пяди-ти, запіперечити-ся, приятели-ти ся; повіда-ти, шальта-ти ся, майда-ти, мырда-ти, жугра-ти, дудра-ти, метати, стука-ти *gemere*; пімстува-ти, клубетува-ти, ходжува-ти, попа-трюва-ти, засмотрюва-ти і пр.

Дуже примітні для того говора суть також певні частиці як: кед, коды, коды-ль, тед, теды, тоды, тодыль; кады, скады, скадыль; тады, стады, стадыль; кадываль, кадывай, тадывай, тадываль, оногдывай, сады, онады, овады, тамады, тамадыль, кельо, келя, кельоро, теля, тыльо, покаль, покля, закаль, закля, доталь, дотля, покале, докале, дотале, одтамаль, одкельска.

Частиця ле почиляє ся не лише до других частиць (га-ле, ге-ле, покале, покаль etc.), але іменно часто також до повелникових форм глаголів пр. по-ле, подте-ле, смо-ле, хо-ле, со-ле, ба-ле, вка-ле.

Декотрі вирази зложені з приіменника і скороченого імени спливають разом в одно і уживають ся присловниково пр. дѳкус, пѳкус, дѳдом, дѳхыж, нѳзем, дѳпрах, дѳраз, нач, зач, зѳран, дост, нѳдост.

Примітні слова на Лемківщині уживані тоті самі, що і у Лемаків угорських. І так кажуть: гудак, deminut. гудачок Musikant словацк. hudac; облак або вигляд Fenster; ожелест, ожелец Eiszapfen an Bäumen; пыргач Fledermaus; пискір Spitzmaus; поледиця Glatteis; продай Verkauf; пуляк Truthahn, пулята junge Truthühner; ярёц Gerste; юд або юдина Vogelbeerbaum; лахы, шматы або шаты в значеню: Kleider; а рянда в значеню Fetzen те що в східногал. лах або шмата; хусты в знач. Wäsche пр. хусты прати; гуслі Geige; гусляр Geiger, Geigenspieler; жена Frau; палюнка Branntwein; хыжа Hütte; Haus; сватба Hochzeit; гача, гачатко. Fohlen. гачур junges Pferd. гачурка grösseres weibliches Fohlen. валал (декуди в піснях, рідко в звичайній, розговорній бесіді) місто загально вживаного: „село“. бандуркы, трульы, кромплы і комцері Kartoffeln; карпеля Wrucke; женьска в значеню: жєнщина. — худобный arm. шумный або гардый schön. планный wüst, steril; unfruchtbar. — гварити sprechen; зьвідати ся fragen. йойчати stöhnen. кляти schelten, охабити, охабяти verlassen. скапчати zusammenbinden. повідати sagen, erzählen. справити ся entstehen. — зарядом, запоряд der Reihe nach. кус ein wenig. нікус gar nicht (дословно: nicht ein bischen, kein bischen).

Що до ладні слів, то єсть она в цілости тота сама, що і у Лемаків угорських; тож находимо у галицьких Лемків в цілости тоті самі звороти, річні і словострої, що і у Лемаків в Угорщині, а лишень тут і там виступають декотрі незначні відміни місцеві.

У Лемків рівно як і у Лемаків угорських стрічаємо такі річні: твердо помолити ся inbrünstig beten; загнати слугу einen Diener schicken; ольй спущати Oel pressen; іти за драгом, (місцево за дрыгом), за путьом auf der Strasse gehen, den Weg passiren; право положити die Bestimmungen des Rechtes geltend machen oder beanspruchen; тьісто гнести, загнести Teig kneten; горнути пр. вода горнула das Wasser schwoll; знати о чім wovon wissen; признати ся о чім etwas eingestehen; гварити о чім worüber sprechen.

єден в числі многім перед иньшими числівниками для вираження приближного числа пр. за єдны двадцет минут in der Dauer von etwa zwanzig Minuten.

буд кладе ся на першім місци в вираженнях: буд хто, буд што, буд який, буд як, буд чий = в східногал. хто будь, що будь, який будь etc.

Замітно, що іти має у Лемків обширніше значення і уживає ся в випадках, де в східногал. кладе ся „їхати“ пр. іти возом, іти коньом, іти на кони, іти волами, іти на кораблях (на шифах); оттак також выйти на коня, выйти на дуба, на сливку, на грушку умісто східногал. „вилізти“. Східногал. „їхати“ заступає ся иноді глаголами нести ся, везти ся пр. нюс ся на кони, привюз ся повозом в східногал. їхав на кони, приїхав повозом.

Прислівник праві уживає ся так як в чеськ. *právě*. словацк. *práve* = *gerade*; *eben*. саме праві тогды горіло = *eben zu der Zeit brannte es*, саме тогді горіло.

Прислівник добрі в значеню майже, *fast* пр. добрі мое серце за вами не злетит (Лип.) = *fast entwindet sich das Herz meiner Brust um euch nachzufolgen*.

Творник орудний (*ablativus instrumenti*) у Лемків, іменно у західних, часто уживає ся з применником з (с). з ножом кроїти *mit dem Messer schneiden*. с косом косити *mit der Sense mähen*. хвалити ся с чим *womit prahlen*. надышоў худобный з двома малыма бычатами = надїхав бідний двома малыми бичками.

брез, през або через з переємником уживає ся для означеня тріваня, протягу часу, в котрім щось діє ся пр. brez льіто; brez келя років; през єдну ніч; через цїлий місяц; — для означеня місяця пр. brez льіс; через ріку. в Літописи Густиньській (1670 р.): *презъ оный огонь прескакдютьъ*. — також з рідником для вираженя недостачі пр. през насїня *ohne Samen*, brez корбача *ohne Peitsche*, brez інтересу *ohne Interesse*.

к (ку, гу) уживає ся для означеня напряду найчастїйше місто до пр. к собі, к валалу, гу льісови, гу мнї.

за з переємником для означеня тріваня, протягу часу пр. за три дни *drei Tage lang*, за пят років *fünf Jahre hindurch*, за ції рока *durch ein halbes Jahr*.

о з переємником для означеня мнувшого часу або реченця пр. о пят тыжньїв *nach fünf Wochen*, о пїтора рока *nach anderthalb Jahren*, о сто льїт *nach hundert Jahren*.

о з містником або з переємником кладе ся для вираженя посїданя: дьїд о єдні руцьї; дерево о два верхы.

Енклїтичний дайник си (сі) служать для узагальненя понятя; и звичайно не ослабляє ся на ь і не відпадає: якый-си, што-си, де-сі, коли-сі, одкаль-сі.

Яко сполучник супротивний часто уживає ся за с (повстало з: за ся, зась), котре в деяких околицях приймає форму зейс.

ка подекуди і на Лемківщині почіпляє ся до заіменників і при-
словників пр. хто-с-ка, што-с-ка, який-с-ка, яко-с-ка,
коли-с-ка, што-си-к, отже-к, тамо-к

Займавим єсть присловник одкельска = відкиєсь, де до
од-кы (откы) почіплено ле, відтак си (=сь, с) і на послідку ка.
од-кы-ль-с-ка.

Тут єще згадаємо про деякі прояви лемківської звучні і флек-
снї. В декотрих околицях Лемківщини говорять бріх в чеськ. břich,
кльіч в чеськ. klíč, капельіх, збітньіти, бійний, дрлітіи
м. брюх (в східногал. уживане лише в зложенім слові жовтобрюх
Goldammer, Emberiza citrinella; місто „брюх“ уживаємо „черевко“
або „живіт“), ключ, капелюх, збутньіти, буйний, друлити; тим ча-
сом на тій же Лемківщині скрізь уживають: за муж, дуброва,
фура, фурман, форми, що в східногал. понайбільше звучать: за
між, діброва, фіра, фірман. Яка сему причина, що в словах,
в котрих східногал. у перейшло на і, на Лемківщині у задержало
ся незмінено, тим часом в иньших словах, де звук у в загально-
рускім удержав ся, саме в лемківскім він стїснив ся на і, сказати
годї. Під впливом словащини не могли повстати бріх і кльіч, бо
в словацкім сї слова звучать brucho і kl'úč; але і не під впливом
чеськім, бо з Чехами Лемки не стикають ся. Стїсненє звука у на і
в згаданих словах витворило ся тут місцево і самостійно а має ана-
логїю переходу звука у на і також в иньших словах. Випадає се
лише ствердити, що вже давнїйше нераз помічено, іменно: певні
прояви звукові виступають в одних славянських бесїдах поодинок,
рїдко і розсїяно, в других же стають що раз частїйші і оттак підни-
мають ся в них до значеня загального закону. У нас на Лемківщині
„кльіч“ уживає ся лишень місцево тут і там, місто загально у нас,
у люду і в письмі, уживаного ключ старослов. ключь slavisk; тим
часом у Чехів klíč скрізь уживає ся і в говорах людових і в пись-
меннім язиці. Форми „почкати“ і „зачкати“ уживають ся місцево
лишень на Лемківщині і декуди у Долів — в деяких говорах поль-
ского люду: roskać, zaskać, roskać, zaskać — в письмі уживають
Русини загально вживаних форм почекати, зачекати, Поляки
roszekać, zaszekać — а у Словаків форма загально в устах їхнього
люду живуча roškat' ввійшла і в словацкій язык літературний.
Досить часто стрічає ся на Лемківщині „дойч“ „дойдж“ — де инде
говорять у нас дощ або дождж, тож ті послїдні форми у нас
стали літературними; в нижносорабскім загально вживає ся: dejšć.
В чеськім говорить ся і пише зовсїм правильно dokonalý, у нас
дехто також в письмі уживає доконалий побіч довершений,

совершений; але тут і там межі руским людом прокидає ся форма менше правильна з вєуненім с: досконалий а навіть „доскональний“ — у Поляків же скрізь говорять doskonały і тая форма, яко загально уживана, загально польска, стала у Поляків літературною і т. п.

Повельник від рєчи (psl. рѣшти dicere) в лемківскім переважно звучить рєч; рєчмє, рєчтє; місцево лучає ся також форма рєц уживана мов би частиця втрутна пр. тає, рєц, было; повстала тота форма із рьци, рєци, рєць, рєц а відповідає старословєньскому: рьци.

Декотрі форми для лемківського говора іменно примітні суть згідні з старословєньскими: коприва psl. коприва urtica; ржда побіч рджа psl. рѣжда, хрєвати psl. хрєкати screege, хрєкотиня psl. хрєкотина pituita і пр.

Декотрі форми лемківскі суть давнїйші і первістнїйші ніж у старословєньщині і так пр. що до назвуку форма майже скрізь у наших Лемків уживана а стряб давнїйша від старослов. ѡстрѣбъ; місцеве язеро первістнїйше від старосл. ѡзеро, подібно ялиця від старослов. ѡль.

Старинні суть також форми: воўци (psl. вѣлци), учєнници (psl. оучєнници), гудаци, дуси, служи, робітникомъ (psl. работникомъ), котім, волім (psl. волѣмъ), когутых (psl. кокотѣхъ), льісох, єснох, волох (psl. стынѣхъ, вѣлѣхъ), віўми (psl. вѣлѣми), abl. plur. часы, образы, гусяты, тєляты; genit. sing. днє, дни (psl. днє et дни). до полу днє Кв. (psl. до полу днє), gen. sing. корєнє, камєнє; быў єм, была єм, было єм (psl. вѣлѣ ѡємъ, вѣла ѡємъ, вѣло ѡємъ); дат, дата, дато = datus, data, datum; трєє, штырєє (psl. трєє, чєтырєє); грушкы, слькы, сєкыра побіч сокыра (psl. сѣкыра), кыпїти (psl. кыпїти), хыжа (psl. хыжа) і т. п.

Також форми як Кундрат, куната, вувця, макутра, пуўтора, відтак люд, мюд, палюнка, вовюрка, тютка тож вюў, мюў, плюў (кор. плет), нює, вюз, грюб, рюк, тюк, влюк, пюк, люг — випадає уважлти яко останки з давнїйшої доби розвитку нашого язика: в ріжних грамотах бо вже від 14. столїтя почавши прокидають ся подібні форми як: добровоулно (у угорєких Лемаків і тепєр кажуть ще „добровулно“), прѣзвицє, дрѣздъ, оуновкѣмъ (dal. plur. psl. вѣноукомъ; о стїєненє на у), покѣй (= покой), божюмъ, сѣй, своѣй, оттѣль, ѡсюль, нюсь (= несь) і др.

Місцево стрічає ся на Лемківщині *nominat. sing.* двер по-дібно як в старосл. *двьрь дѣра*, *ianua*, хоть і Лемки понайбільше вживають тепер, так як у нас загалом, *pluralis* двери. Може бути, що і *singularis* згаданого слова сягає ще тих часів, коли скрізь у нас строєно двер поєдинчу.

Декотрі вирази старинні тут еще задержали ся пр. вопити *psl.* вѣпити *clamare*; вредный в знач. *nocens psl.* вѣднѣ сог-ruptus, *maneus*; гыбати *ire* cf. *psl.* гыбати *movere*; гыбати *sa moveri*; жезл (в змінений формі: желез) *psl.* жезль et жезль *virga*; *baculus, scipio*; ўжиця *psl.* лѣжиця; отроча, отрочатко *psl.* отроча *puer, infans*; охабити, охабяти *delinquere* cf. *psl.* охабити *sa. охаблѣти sa* *abstinere*; чадо, чадко *psl.* чадо *infans, filius, homo*.

В одній пісні стрічає ся предавний, хороший, староруский вираз тальник. І так в Мохначці нижній весільники приїзджаючи по молоду, котру мають ввести до „хыжи“ молодого, сьпівають:

А мы гости зо Щавника,
Пришли мы ту по тальника —
Не підеме, не підеме,
Покаль мы го не возмеме.

Тут виразом „тальник“ жартовливо поіменована молода. В старословенск. значить таль і тальникъ *obses, der Geissel*, заставник, закладник. Слово таль находить ся і в старорускім. І так читаємо в хроніці Нестора: „Я граждана рѣша, шьдѣше къ Печенѣгомъ: поимѣте къ сѣбѣ таль нашъ, а вы поидѣте до десяти мужъ къ градъ, да видите, чьто ся дѣють въ градѣ нашемъ. Печенѣзи же рады бывѣше, мьнѣше, яко прѣдати ся хотѣть, пошла оу нихъ тали, а сами избраша лучшѣша мужѣ и послаша къ градъ, да разглядѣють въ градѣ, чьто ся дѣють. (Chronica Nestoris ed. Fr. Miklosich. Vindobona 1860. pag. 78.).

Тут піднести випадає декотрі лемківскі вирази яко щирорускі і так скірні місто у нас уживаного „чоботи“ (що має походити з перського); сыпанец місто у нас уживаного шпіхлѣр *nim. Speicher*; выгяд або облак місто тепер загально у нас уживаного „вікно“; гуель, гуся, гусли місто загально у нас уживаного „скрипка“ „скрипки“; густы грати іменно на скрипках; гудак місто музикант, музика *Musikant*; гудба місто музика, *Musik*; четырдесят, чотырдесят місто у нас звичайно уживаного „сорок“ грецк. *τεσσαράκοντα* і др.

Словня говора лемківського може збагатити також наш язык літературний приспорюючи ему не один хороший і опредільний (прецизний) вираз. Так на пр. на німецке spannen, mit der Spanne messen доселі у нас уживано описаня „пядию мірити“; хороші німецкі вираженя: die Raupe (geometra) spannt, der spannende Gang der Raupe треба було в рускім віддавати ширшим описуванем, порівнанем. Тимчасом глагол в Перегримці уживаний пядити віддає німецке spannen зовсім добре; пядит усениця. Тут подаю ще кілька примітивіших слів: верствак Zeitgenosse. — вертлик Drehorgel. — гыка Stengel sammt Blättern. — гудкати verlauten. — дробелява kleine, geringfügige Sacheu. — кыртавіти verkümmern. — лыста Wade. — мутник kleiner Bach. — неприязник Missgönner. — ничгід Taugenichts. — патолоча Sumpflache. — пестунчати eine Kinderwärterin sein. — пирный, пирнячий gewürzhaltig. — потемряк Nachtschmetterling. — прыодыва Kleidung. — рынявый räudig. — самура Sau. — сплытачка Flachsseide. — справити ся entstehen. — тмосивый dunkelgrau. — трепітка Hutfeder. — уверый gekrümmt, krummgewachsen; stützig. — угыбати vergehen, vorübergehen. — хохолоз Ohrwurm. — черкавка Klapper. — яздра Kiemen. — ярчух Finne. — яснина Feuerschein і мн. др.

Декотрі лемківські вирази могли би ужити ся в науковій термінології пр. зьвіздар м. астроном, цылец м. моноліт, кышка днова (заднена) м. кышка сліпа intestinum coecum, кышка дворня м. кышка заузна, заузниця intestinum rectum, охват м. постріл, Hexenschuss.

Для відтінкованя вираженя в стилю може говор лемківский подекуди також віддати добрі услуги языку літературному. На примір най послужать вменшительні форми порівняльника і одличника декотрих приложників. -малый klein. менший kleiner. меншкый unter kleinen der kleinere. найменший der kleinste. найменшкый unter ganz kleinen, unter sehr kleinen der kleinste; в ніжній, примильній бесіді пр. старший älter, найстарший der älteste, старшкый і найстаршкый (в иньших языках се зменьшене не дасть точно віддати ся, але в рускім служить одборно до сердечнійшого вираженя) пр. хлопчик старшкый рочком од дывчинкы; дывчинка найстаршка медже нима (бесіда о дітях).

Замітне також відтінковане понятя в декотрих зложенях і словах виведених (vocabula derivata): доўгый lang; доўгавый länglich; подоўгый etwas lang, gestreckt; подоўгавый etwas länglich; тонкый dünn, тоньший dünner, потоньший

etwas dünner; гыркый bitter, гыркавый etwas bitter, погыркавый einen bitteren Nachgeschmack hohend; — по іменно часто уживає ся в зсувці для вираженя відтінків барви: чорный schwarz, чорнявый schwärzlich, почорнявый etwas schwärzlich; подібно позеленявый etwas grünlich, grün untermischt; посинявый bläulich angehaucht; пожовтявый ein wenig gelblich; посиваый grau melirt.

приятель Freund; приятелювати с ким або кому mit jemand in Freundschaft leben, jemand ein Freund sein; сприятелити ся с ким sich mit jemand befreunden. — пестунка Kinderwärterin; пестунчити eine Kinderwärterin sein.

Говор лемківський багатий іменно в глаголи многократні (verba iterativa) після V. кл. як: нашошати, дораджати, упрошати, погоджати ся, крачати, выводжати etc. або після VI. кл. пр. ходжувати, співувати, ношувати, ховувати etc.

Деякі вирази лемківські правильніші, ніж їм відповідні у нас в письмі або подекуди в бесіді розговорній загально вживані і так: реченец (= реченець), спадчина, тета правильніші ніж речинець, спадщина, цьота або цьоця, а навіть давна, подекуди на Лемківщині і доси живуча форма тотка (= східногал. тітка) рускій звучні ліше відповідає, ніж з східній Галичині подекуди вживана „цьотка“; лемківські форми ручник, справды правильніші ніж українські „рушник“, „справді“. Лемківська місцева форма сьїо (= сьіло) єсть властивою, примітною рускою формою місто звичайно уживаного у нас „сьідло“ = Sattel.

Як вже в горі замічено, говор лемківський оказує найбільше вплив словацький, подекуди також вплив мазурский, котрий то послідний однакож взагалі єсть невеликий. Окрім того бесіда лемківська прийняла також декотрі вирази неславянські і так пр. з німецького: кермеш, фара, файка, фраір, фраірка, маюр, шлябан, шнарлет, люштикувати, райфа, шолтыс або солтыс, рехт, фрішно..., з мадярського: газда, сейка, бізувати, фелелувати, дуган, югас..., з румунського: вакыдня, ватра, дьїл, дьїлок (в значеню лыс, гора лысом поросла)... з латинського: онір, провіденция, сігнарка, гіригувати, бестыя, фетір, фасия (passio)... з французького: парада, парадный, ремунда... і др. (латинські і французські вирази посередно переняті з польського або з німецького). В термінології для вираженя ріжних понятій в відношенях жытя публичного і державного проявлює ся вплив німецький з давнійших часів, котрий тепер поводи уступає впливови польському.

Оттак говор лемківський подає багатий знадіб досліджування важний не лишень для руского язика, але і для фільольогії славянської і загалом для язикознавства.

Взорці бесіди лемківської дають спримогу — між иньшим — також пізнати обряди і декотрі давні звичаї на Руси. І так пр. обряд Субітки відправуваній ще досить часто в сяніцкій горювині. З пісень і оповіданій довідуємо ся, що водив ся у нас звичай за довги ластавляти рідні діти або чада, а також, що муж міг продати свою жінку на швидку, без протяжки, коли хотів або потребував гроший. Впрочім також пізнаємо деякі подробности із домашнього побиту Лемків, як водить ся тепер, а по части як водило ся давнійше. Із заміток старого дяка в Святкові я довідав ся (гл. Словарець. слово: бодай якый), що давнійше на Мараморошчині Руснаки не знали кросен, а снували пряжу мов пауки, для присялення ниток попереду вбивши клинці у стіни хати. Також довідуємо ся з пісень по части про жизнь виходців в Америці так званих „гамерицких“. Тут і там заміщені легенди, тож ріжні повірки і забобони, котрі сягають нераз самої давної давнини і можуть бути займивими для вислідників світогляду нашого люду.

Приводячи лемківські вирази в части граматичній я противставив їм вирази загално у нас в рускім уживані — декуди, де се мені видало ся пожиточним, також порівнав я їх з відповідними словами в старословенськім і других язиках славянських. При порівнаню руских приложників з старословенськими я позволив собі всюди — де виразно не примічено инакше — класти форму іменну приложників старословенських. Те, думаю, міг я тим скорше зділати, що іменні форми в рускім тепер майже зникли а ріжниця межі іменними і зложеними формами приложників в українсько-рускім уже не почувае ся. Руске добрий чоловік значить тепер як *ἀγαθὸς ἄνθρωπος*, добръ чловѣкъ, так і *ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος* добръки чловѣкъ.

При поодиноких виразах і формах подано в скороченю місцевости, де слова відносні вживають ся.

Часть граматична говора лемківського оголошена була в Archiv für slavische Philologie her. v. V. Jagić XIV. B. pag. 587—612, відтак XV. B. pag. 46—73 і B. XVI. pag. 1—41. Тогді подав я лишень материял зібраний мною р. 1890. в 15 місцевостях. Понеже однакож відтак я подорожував по Лемківщині для дальших студий діалектольоічних еще три рази і проте тепер розпоряджаю знадобами далеко багатшими, бо зібраними в 52 місцевостях, я давну свою статтю переробив і доповнив а до А. т. є. граматичної

частини долучив ще Б. Взорці бесіди галицьких Лемків іменно 1. Повірки і оповідання. 2. Загадки і приповідки. 3. Пісні а відтак В. Словарець лемківських виразів.

Для студій діалектольоґічних отті місцевости були мною навіщені:

(в серпні 1890 р.) 1. Перегримка 2. Святкова 3. Бортне 4. Смерековоц 5. Рыхвалд 6. Новиця 7. Усте руске 8. Лосе 9. Брунары 10. Чирна 11. Берест 12. Лабово 13. Жегестів 14. Криниця 15. Вірховня.

(при кінці липня 1897 р.) 1. Біньчарова 2. Фльоринка 3. Снытниця 4. Баниця 5. Ізбы.

(при кінці липня 1899 р.) 1. Мацьйова 2. Нова Весь 3. Росток 4. (Берест) 5. Мохначка нижня 6. Тылич.

(при кінці липня і в серпні 1900 р.) 1. Велике Поле (коло Загіря) 2. Старе Загіре 3. Щавной 4. Куляшне 5. Туриньско 6. Команьча 7. Чистогорб 8. Вислік Великий 9. Соровиця 10. Дарів 11. Яселко 12. Воля Нижня (Яслиска) 13. Липовец 14. Королик Великий 15. Завадка Рымановска 16. Тылява 17. Смеречне 18. Мшана 19. Горова 20. Ольховец 21. Поляни 22. Тиханя 23. Граб 24. Ожинне 25. Радоцина 26. Чарный (Черне) 27. Маластів.

Принагідно записував я також бесіду лемківску і з иньших сел.

Ві Львові 12. лютого 1902 р.

Іван Верхратский.

Обяснене скороченій.

Б. = Біньчарова (в книжках: Білцарева). — Ба. = Баниця. — Бер. = Берест. — Брт. = Бортне. — Бру. = Брунари. — Вв. = Вислік Великий. — Вн. = Воля Нижня (Яслиска). — Вол. = Воловец. — ВП. = Велике Поле (коло Загіря). — Врхв. = Вірховня (в книжках: Верхомля). — Глад. = Гладішів. — Г. = Горова. — Гр. = Граб. — Д. = Дарів. — Жег. = Жегестів. — З. = Завадка Рымановска. — Зл. = Злоцке. — І. = Ізбы. — Кв. = Королик Великий. — Ко. = Команьча. — Кр. = Криниця. — Ку. = Куляшне. — Лб. = Лабова. — Лип. = Липовец. — Лос. = Лосе. — М. = Мацьйова (Матієва). — Мал. = Маластів. — Мо. =

Мохначка Нижня. — Мш. = Мшана. — НВ. = Нова Весь.
— Нов. = Новиця. — Ож. = Ожинне. — О. = Ольховец.
— П. = Перегрымка. — Пол. = Поляны. — Р. = Ростока.
— Рад. = Радоцина. — Розе. = Розстайне. — Рхв. = Рых-
валд. — Св. = Сьвяткова. — СЗ. Старе Загіре. — Смерк.
= Смерековец. — Смерч. = Смеречне. — Сн. = Снытниця.
— Со. = Соровиця (Суровиця). — Т. = Тылич. — Ти. =
Тылява. — Тих. = Тиханя. — Ту. = Туриньско. — У. =
Усте руске. — Ф. = Фльоринка. — Ч. = Чарный (Чорне).
— ЧГ. = Чистогорб. — Чр. = Чирна. — Щ. = Щавной
(Щавне). — Я. Яселко.

А. ГРАМАТИКА.

І. До звучні (Lautlehre).

і (з о, е або ъ).

Голосівка і так розпросторонена в українськорускім також і в говорі галицьких Лемків дуже часта. Однакож уживане тої голосівки то на цілій області занятій Лемками, то лишень почастино, місцево обмежає ся. З другої знов сторони первістне о або е стісняє ся на і в декотрих словах, в котрих того стіснення нема в загально-рускім.

у місто загальноруск. і (стіснене се по більшій часті з давнійшої доби розвитку нашого язика).

з б у й Св. Р. Räuber, збій, збійник pol. zbój. — шкаврунк НВ. plur. шкаврункы в МО. шкавронок pol. skowronek psl. сковранць ruth. жайворонок. — Кундрат Сирк. м. Кіндрат, Konrad. — куната м. кімната (комната, кумната; ковната, кувната; ку'ната; по Мікльосічу: середнолат. caminata = mit einer feuerstätte, caminus versehenes heizbares Gemach; старогорноім. chaminata). — вувця м. вівця psl. овьца, частійше в лемківск. уця П..., увця Жег.... — лужко Вн ліжко, pol. łózko. — макутра Лб. в східногал. макітра. — дому в Р. = домів, nach Hause. — ружний П. м. ріжний, різний, verschieden, mannigfaltig. — пуўтора Лб. М. місто частійше у Лемків уживаного пігора anderthalb. — вюз ем пуўторы копы. с пуйтором копом. — розубрати з розобрати (розьбрати), загальноруск. розібрати. — зумерти праес. зумру м. зомерти, зомру (сьмру) загальноруск. змерти, зімру. — зустріти місто і побіч зостріти psl. сьрѣсти.

Переважно стісняє ся і в лемківскім **о** на **і** так як загально в українськорускім, проте: віз (psl. возъ), стіў (столъ), піп (понъ), кіў (колъ), Біг (Богъ), вітця (genit. отьца), він (онъ), мій (мой), пійти (пони), дістати (достати), під (подъ) etc.

В піснях не раз бувають нестіснені форми виразів, котрі в розговорній бесіді все стісняють ся пр. паробци, дробный, отця, ножкы, мой, под місто звичайних форм: парібци, дрібный, вітця, ніжкы, мій, під.

Старосл. **ѣ** відповідає і пр. сьніг (psl. снѣгъ), вітор (вѣтръ), дьівка (дѣвка), недѣля (недѣля), тѣня (тѣня), желѣзо (желѣзо), тѣсто (тѣсто), вірный (вѣрный), тѣсный (тѣсный), летѣти (летѣти), свѣдати (сѣдати).

старосл. **е** відповідає і пр. весѣля (psl. веселіє), шѣст (шѣсть), сѣм (сѣдмь).

о стісняє ся на **ы** (місцево).

сыйка Б. Ф. plur. сыйкы м. сойка Eichelheher, Garrulus glandarius. — нырскый Ф. м. морекый. — сырока П. Лип. Кв. Тих. Elster але в Вв. Гр. Со. сорока. сырока шкрегоче Лип. — хымля Лип. м. хомля. — ўыдка pol. łódka Kahn, Nachen genit. ўыдки м. лодка, лодки.

стіснене **о** на **ы** місто загальноруск. **і**.

сылъ Бер. Г. м. сіль, Salz. — быб Г. genit. бобу. — выл Г. але в Г. кін equus; кіт felis. — попыв adj. Г. м. попів, поповий. — домыв Г. м. домів, domum. — пыти Г. м. пійти psl. понти. — Пан Быг Г. Herr Gott. — двыр Г. genit. двора. — дзын Г. genit. дзвона. — дрызд Г. Drossel, Turdus. — гвызд Г. plur. гвозды. — выз Г. м. віз. — ось або выс „як ся кому вырече“ Г. Ахе. — рык Г. genit. року. — загын genit. загона Г. — зырниця Г. м. зірниця. — лый genit. лою Г. — мый, твий, свый Г. м. мій, твій, свій. — але покіс, рій, стіў (рідше стыл, стыў) Г. — выдти Ту. м. відти — але кінъ Ту. кіт Ту. etc — плыт Бер. genit. плота м. пліт Zaun, psl. плотъ. — вывця (за Попрадом) м. вівця. — яблынка Р. м. яблінка. — зывяти Жег. м. зівянути verwelken (в лемк. неорганічно: вяти м. звичайного: вяднути psl. вянѣти загальноруск. вянути). — гарасымка Розс. м. гарасівка Harrasband.

(В місцевостях положенях над Попрадом (Зубрик, Жегестів) у Лемків в Галичині, а також в сусідних місцевостях на Угорщині у Лемаків стісняє ся **о** на **ы**: кыст, выл, (выў), пыд, кыт, пышоў м. кість, віл, під, кіт, пішоў).

ю (у) місто загальноруск. і (стіснене е).

люд Ф. М. Р. Т. Д. Вн. Лип. Ч. Ти. м. лйд psł. мѣдѣ. — мюд Ф. М. Р. Т. Д. Мш.... м. мід, psł. мѣдѣ. — варюнка Жер. Sudsalz з варенка. — палюнка Спрк. Кр. Б. Ба. м. палынка О. Branntwein з „паленка“; але опалынкы Спрк. abgebrannte (versengte) Baumstämme. — вовюрка НВ. Мо. Ф. вевюрка М. але в Ч. Ти. вывірка. вовірка Вв. psł. в'кверница, pol. wiewiórka slovac. veverka. вовюрка оїн має як перо Ф. — зацюрка Ба. м. затерка, затирка. — перепюўка Бер. Р. м. перепілка з перепелка, переперка pol. przepiórka rad. пер volare. однакж перепіўка Лип. Ти. — лебюдка Бер. м. лебідка, Origanum vulgare, Dosten. — тютка Д. м. тітка „сестра мамина або татова“. — щутка Вв. м. (щетка) щітка Bürste. — чухрати м. чіхрати з чехрати (cf. чесати). — чюснок Вв. = чісник Knoblauch. він дуже мат чюстку er hat viel Knoblauch. в Я. чусток genit. чустку, а в Д. чіснок genit. честку. — чупец Вв. м. чепець, чіпець Haube. psł. чѣпць mitra cf. germ. Kappe. — вечур Вн. м. вечер, вечір. — вечурьы О. Soirée, Abendgesellschaft, Abendunterhaltung, вечерниці. — ўтюк Ко. Eiter. дуже ўтеку viel Eiter. — веретурниця Б. Ф. Кв. З. Ти. Мш. О. Врхв. веретюрніця М. Мо. в-ретюрник Вв. Д. але веретельниця Розс. веретільник Я. Вн. О. веретельник Г. Anguis fragilis, Blindschleiche. (веретюрниця повстало із веретерниця, веретельниця, веретенниця). — матюркы Нов. м. матірки Samenhant, Mäsch. — пюрко побіч частійшого перко в східній Галичині: пірце (декуди пр. коло Заліщик: пюрце). — клюпнути (оком) м. кліпнути, blinzen. — пацюрка м. пацірка Glaskoralle, pol. paciorka. — постюсувати Св. м. постісувати, постесовати. — шустак. шустачок Лип. Sechser. slovac. šesták pol. szóstak.

ю місто загальноруск. і стрічає ся в part. praet. act. II. gen. masc. I. кл. глаголів (пні безнаросткові, suffixlose Stämme) як: вюў. повюў, привюў Вн. мюў. замюў. вымюў. плюў. выплюў кіш Лб. — нюс. принюс. понюс. занюс. знюс. вюз. привюз. повюз. завюз. одвюз. звюз. — грюб. погрюб. загрюб. выгрюб. — рюк. прирюк. зарюк (ся). тюк. втюк. встюк (пес бы ся встюк Мо.). влюк. привлюк. повлюк. завлюк. пюк. напюк. запюк. выпюк. люг. прилюг. — Місто біг говорять декуди бюг. Лб. побюг. прибюг. забюг.

*

(Глагол II. кл. мерзнути frieren творить part. praet. так, що відкидає ну а е стісняє на ю (по образцю: вюз, грюб). — мюрз Лб. — від замерзнути erfrieren звучить минувшиє: замюрз ем, замерзла ем, замерзло ем. — кін замюрз Лб. das Pferd erfroг, в загальноруск. кінь замерз).

о стісняє ся на і.

Пільща П. Св. м. загальноруск. Польша. — Пілька Брт. м. Полька. — пільскый polnisch м. польский. по пільскы П. О. Пол. = по польски. — піперечный stützig м. поперечный властиво: in die Quere gehend, quer. — спіперечити ся stützig werden. спіперечила ся кобыла. — здорів м. здоров pol. zdrów. — біжий П. Ту.... м. божий. перша Матка біжа = Успение пресв. Богородиці; друга Матка біжа = рождество пресв. Богородиці. — набіжний м. набожный. — їд П. м. лодь, pol. łódź Kahn, Nachen. на трьох їдях auf drei Kähnen. маўенька їдка ganz kleiner Kahn. — потічки Я. Ба. plur. від потічок Я. = потічок Ба. загальноруск. потічок plur. поточки. — дрітовати в східн. Гал. дротовати mit Draht binden. — кізяр Ziegenhirt, козяр. „Кізяре“ Ту. = козяре; (так зовуть Лемків з околиць Грібова і Санча). — кізьий м. ковій, козячий. — сійка П. Т. Д. Лип. ВП. Щ. м. сойка Eichelheher, Garrulus glandarius. — куріпатра побіч куропатра в східн. Гал. куропатва. — гонір побіч онір honog, Ehre. — подоріжний м. подорожний. до подоріжнього = до подорожного. — прістерти, прістерати Брт. м. простерти, простирати ausbreiten. прістрий Брт. = простри. — такіж м. також, также (такъ+же, такоже, такожь). — дігонити, здігонити Вн. м. догонити, здогонити. — здіганяти м. здогоняти. — молитьба Ба. = молитьба Я. Dreschen. — дізріти I. psl. дозрѣти εφορᾶν observare. жебы дізріў damit et Obacht gebe, er solle Acht geben. — свійскый I. м. свойский. свійскый ярец або домовый — а купчий ярец, што купеный. — підушка I. (рідко уживане місто заголовок) Kopfkissen, подушка. — пізріти P. psl. позрѣти θεωρεῖν, spectare. — на дігінцьї Мо. м. на догінци, на vzdogінци. астраб найхытрійше летіт, на дігінцьї лапат птахы der Habicht fliegt sehr schnell; er fängt die Vögel, in dem er sie im Fluge ereilt. — чкідливый Вв. м. шкодливый, schädlich. — прибувати Вв. Кв. пробувати. — мілец Я. Motte. два мільцьї. — сірока Вн. З. Тн. О. Рад. сірока шкрегоче Вн. але в Мш.: сорока. — загорідка Тях. м. загородка в значеню: городець. — роскрій Рад. = повельник: розкрой. — крік Ко. м. крок. іде кроком.

в падежах ускісних о стісняє ся на і.

дріт П. Draht, genit. дрiту, dat. дрiтови, abl. дрiтом etc. в східн. Гал. дрiт, дроту etc. — хвіст (рідко уживане пр. в Розс.) genit. хвіста. пес мырдат хвістом der Hund wedelt mit dem Schwanze. — Янтiн, genit. Янтiнiя, dat. Янтiнiьови, abl. Янтiнiьом etc. в східн. Гал. Антiн, Антона, Антонови etc. — явор, genit. явiря, dat. явiрьови, abl. явiрьом мiсто і побiч: явiр, явора, явором так як в загальноруск. — оцет, genit. вiцту, dat. вiцтови... схiдногал. оцет, оцту, оцтови etc. psl. оцѣтъ. — кроков, genit. крiкви, dat. крiкви, abl. крiквiьом схiдногал. кроков, крокви, кроквию (кроквиьов) або кроква, крокви, кроквою (кроквов).

стiснене о на і в поодинових формах.

вiўми psl. волѣми, тепер в загальноруск. волами. — ворiн genit. plur. вiд ворона Krähe; дiуже ворiн = схiдногал. богiто ворiн, мнiго ворiн. — корiв (Лос. Ганчова) м. коров. пят корiв fünf Kühe (pol. krów). — я мiк, змiк ich wurde nass; я пре-мiк ich wurde durch und durch nass. pol. móki, zmóki, przemóki схiдногал. мок, змок, перемiк.

в падежах ускісних о не стісняє ся.

тхiр Ptis, Foetorius putorius genit. тхорiя, dat. тхорiьови etc. м. загальноруск. тхiр, тхiра (тхiрь, тхiря) etc. pol. tchórz, tchórza. — крiль Kaninchen genit. крiля, plur. крiльi м. за-гальноруск. крiль, крiля, крiльi. — вдовец Witwer genit. вдовця, загальноруск. вдовец, вдiвця. — конов genit. конви в схiдногал. конов, кiнви.

о не стісняє ся в nominat. sing.

паробок Knecht genit. парiбка, nom. pl. парiбци, genit. па-рiбкiв etc. в схiдногал. парiбок, тут і там парубок, в укр. парубок plur. парiбки, парубки. — ногот Nagel, Fingernagel genit. нiгтя in Ostgal. найчастiйше нiготь, нiгтя.

о не стісняє ся.

вiйна схiдногал, вiйна. — войско схiдногал. вiйско psl. войско gen. neutr. et войска. gen. fem. — скора м. загальноруск. скiра, шкiра, шкура psl. скора. — скоряный м. загальноруск. свiрянiй, шкiрянiй, шкуряний. — сиротский (сироцкый) м. і по-бiч сирiтский, загальноруск. сирiтский. — познати м. пiзнати. — достати м. дiстати. — добрати м. дiбрати. — под побiч пiд

unter. — скоп Сн. Schöps. — кролик Ту. plur. кролики Kaninchen крілик.

ю місто о (і).

стюс дерева Holzstoss, стос (стіс); до стюса дай колики gib Pflöcke zum Holzstoss; дырва класти до стюса Holz schlichten.

і (ѣ) місто загальноруск. е.

втычи П. м. втечи entfliehen. він втыче = загальноруск. втече. — не дальічко П. м. не далечко. — варіха П. НВ... м. вареха, Kochlöffel, ополоник. — піў трітя І. м. пів третя в НВ. пуў третя dritthalb. — тьжж П. НВ... м. теж, тож (з то+же, тожж; те+же, тежж). — потріба Вв. м. потреба. за свойоў потрібоў ходиме. — пасьіня Вн. м. пасене, das Weiden. — найвесільший Рад. м. найвесельший.

е місто загальноруск. і.

трепати П. м. тріпати psl. трепати slovac. trepat'.

е місто старосл. ѣ, загальноруск. і.

колено місто і побіч колыно, psl. колѣно. — место місто і побіч місто oppidum ps. мѣсто locus. — трескати Р. м. тріскати psl. трѣскати strepitum edere. — ленивый. ленивый Розс. м. лынивий psl. лѣнивѣ. — зменіті ся Врхв. м. змінити ся psl. измѣнити сѣ. — (місто загальноруск. о. секы речка Ту. м. сокирочка cf. psl. сѣкыра slovac. sekera).

е стѣняе ся в і в nominat. sing.

вечір Лб. Врхв. genit. вечера сьвятий вечір heiliger Abend, загальноруск. сьвятий вечер, сьвят вечер.

німецькому еі відповідає і в слові:

лыиторкы Wagenleiter, sing. лыиторка.

або ай в сл.

райфа Reif, східногал. рихва.

о місто і (ѣ) як в загальноруск.

сокыра = сокира, Ахт psl. сѣкыра ᾰξίση, securis (декуди: секыра slovac. sekera).

ы м. і (ѣ) або и.

стрыляти місцево побіч стріляти, psl. стрѣляти. стрылят на дворі П. es donnert heftig. десик стрільво irgend wo hat der Donner eingeschlagen. стрылят батогом er knallt mit der Peitsche. —

квытнути Розс. м. цвинути, цвисти psl. цвисти. черешня квытла. грушка заквытла.

ы м. е (лемк. і).

варыха Розс. м. варіха grosser Kochlöffel.

а місто загальноруск. і.

іманя П. східногал. вміне (коло Львова) Hornvieh, Vieh, eigtl. Vermögen, Habe, Besitz, psl. иманиє. имѣниє. — яд місто і побіч йід, gen. masc. psl. ядъ в загальноруск. їдъ gen. fem. — ядовитый побіч йідовитый, psl. ядовитъ. — ненаядлий unersättlich (в загальноруск. ся форма звучала-б: ненайілий) — волосан gen. fem. genit. волосани (воўосан, воўосани) м. загальноруск. волосынь Rosshaar. — шадый м. свідий psl. сѣдъ, čech. slovac. šedý. — — ножкы ня зболяли Вн. м. зболіли.

ю місто і (ѣ).

цюўувати, цюлювати küssen. imper. цюлуй, цюлуй küsse. в Спрк. цюўувати загальноруск. цылувати psl. цѣловати *катафілеїв*, deosculari.

і в назвуці місто загальноруск. йі (ї).

іж Б. Вв. Мш. Igel. іж свинський і псый. (зр. нім. Schweinigel і Hundsigel; люд робить тоту ріжницю з огляду на се, чи псок іжа менше, чи більше протягнений с. е. чи єго рило коротше чи довше). іж або іжак Ту. psl. ѣжъ erinaceus. — істи Кв. = істи psl. исти (зіў = з'ів; зідат = з'ідать).

ы. и. і (= psl. и).

У переважної частини говорів українськоруского язика на місці старосл. и і ѣ виступає звук середній межі польск. або чesk. і а грубим у. В говорі лемківскім дає ся відмітити трояке и: м'який звук і (= старосл. и), середній: и (= старосл. и) і твердий, низкий, гортанний: ы (= старосл. ѣ). Однакож ті три звуки не дають ся скрізь на Лемківщині рівно різко відрізнити, бо часто і, и і ы міняють ся з собою. Середне и (твердйше від і, але рішучо м'ягше від ы) все чує ся в словах нич, до ничого, нието, ни, ани. М'який звук і (= старосл. и) чути в правилі в сполучнику и (et, und) і найчастйше в назвучнім и, відтак в енклітичних формах заіменників личних мі, ті, сі (си) — в числівнику штырі; в ріднику, дайнику і містнику від кров: кырві (рідше кырви); місцево уживає ся іменно у Лемків коло Лабови, Жегестова, Вірховні... а також коло Маційови, Новой Веси, Вислока великого...

мякче і місто загально українськоруського середного и, коли оно відповідає старосл. и. Подекуди (пр. в Перегримці) часто и виступає місто старосл. и як в словах: копрыва, кропыўо, гварыты, обырвы — але биты *percutere* для розлуки від быты *esse* — побіч кропива, кропиўо (кропило), гварити, обырви, бити, быти etc. Голосівка и (= старосл. и) у Лемків задержала ся. Має она звук твердий, глибоко гортанний. Ріжницю меж и і і (старосл. и і и) задержали ще найточнійше в виговорі жителі Лабови, Жегестова, Криницї, Вірховні: сестріця, столікы, малінны, грушкы, слівкы, сівый, бесьідлівый, гнївлівый, робіті, гваріті, ходіті, йісті, піті etc. По гортанних кладе ся и: гыбати, кыпті, хыжа як у старословенщині: гыцати, кыпкати, хыжа. По піднебенних ж, ч, ш стоїть и, як в польскім: жыті, чытаті, шыті *pol. żyć, czytać, szuć*, рідше середний звук и, а декуди навіть і пр. воўчіца Вв. *Wölfen*. паучіна Лип. *Spinnengewebe*. cf. *slovac. vlčica. pavučina*. — чісты Д. *rein slovac. čistý*.

назвучне и удержує ся а звучить понайбільше як і.

іней Reif (an Pflanzen). — імено *psl. има*. — іскра Funke. — ікра Euter *gr. οὐρα*. — інший ander.

назвучне и одержує приставку и (так зване втисне и *parasitisches n*).

Италія Д. Italia.

придихове г, й або л перед и (приміта у Лемків рідка і місцева).

гинший Вв. м. инший. — гинакше Ту. м. инакше. гинакше не знаю. — гинде anderswo = inde. — йіг҃а Nadel, dem. йігоўка = загальноруск. игла, иголка. — ливар Span, ивер *pol. wiór*. —

українськоруське и (= старосл. и, польському або чеському і) звучить як і.

молітва Лб. — Великден Лб. — гырміт Лб. *tonat*. — зарібнік Лб. — кривый Лб. — колік Лб. — пріс҃яті Лб. — садовіна Жег. — пісаті Жег. — теліця Жег. — чатіна Кр. *Nadeln der Coniferen*. — боровіна Кр. — зімуваті Врхв. — він любіт Врхв. — мамічка Врхв. — тріцетерічко Врхв. — пліска М. НВ. *Bachstelze, Motacilla*. — оні М. — зводітель М. *Troglodytes, Zaunkönig*. — маліна М. *Himbeere*. подьме до лыса на маліны *gehen wir in den Wald um Himbeeren zu sammeln*. — коніч М. НВ. *Klee*, коніч. — свія М. *Schwein*. — гріва М. =

грива. — сів'ець М. Kornblume. дуже сінцю г житы. — гриб М. гриб Т. м. гриб, Pilz, Schwamm, boletus plur грибы, грибы. — с прутіками М. = з прутіками. — прікрый М. — мілий М. etc.

е місто загальноруск. и.

зберати м. збирати, psl. събирати. розберати. преберати. — заперати м. запирати, psl. запирати. — сперати м. спирати psl. съпирати. — утерати м. утирати, psl. оутирати. — дозерати м. дозирати psl. дозирати. — пожерати, нажерати м. пожирати psl. пожирати. — прістерати м. простирати psl. простирати. — велиця Кр. м. вилиця Kiefer. — вешня м. вишня, Weichsel. — сениця м. синиця, Meise. — цпеник м. спиник Schnallenzahn; Blattstiel. — хлезкый м. хлизкий, загальноруск. слизкий schlüpfzig, schleimig. — крехкый Чр. м. крихкий bröcklig psl. крѣхъкъ. cf. slovac. krehký mürbe.

и місто загальноруск. ъ у визвуді с. е. в еклітичнім дайнику си (пень заіменниковий: свѣ) и не ослабляє ся на ъ.

деси. (деси) Брт. П. Рхв. ... = десь. деси треба быти irgend wo muss man sein. — десик Брт. item. десик найшоу пінязи = десь найшов гроши. — якыси птахы = якісь птахи. — корова деси са подыѣа = корова десь ся поділа. — колиси Кр. = колись, einst.

і місто ы.

тісяч м. тысяч, psl. тысѣшѣа, čech. slovac. tisíc.

ы удержує ся правильно.

справды Врхв. = укр. справді wahrlich, fürwahr, in der That, wirklich.

о місто загальноруск. и.

вовірка Со. Лип. Ко. Вв. м. вивірка psl. вѣверѣца. — хобай Ко. м. хиба. хобай там! Ко = а де-ж там! — омолок П. м. омылок (омылок), Taumelloch, Lolium temulentum (порівн. омылити, омыляти задля одуряючих власностей; — впрочім може посвоячене з старосл. омоулити са adfricari) — соровый м. сирый roh, ungekocht. сорове дерево Holz, das nicht getrocknet ist. psl. сыровъ. соуровъ; але в Врхв. суровый пр. суровы грулы ungekochté Kartoffeln. — спохолом м. спохылом adv. schief.

гобель. гоблювати з нїм. Nobel, hobeln м. звичайного у нас уживаного: гибель, гиблювати.

ю місто и.

келюшок П. О... м. келишок Gläschen, Stamperl. dem. від келюх psl. келюхъ pol. kielich, mhd. kelich lat. calyx. келюшок палюнки П. к. палюнки О. = келишок горівки.

е.

назвучне е (= ѐе) удержує ся.

елен побіч елень і ілен psl. ѐлень загальноруск. олень, олінь. — еден, една, едно psl. ѐдинъ загальноруск. один, оден. елиця Врхв. місто і побіч ялиця (яліця) Weisstanne Abies alba s. pectinata, psl. ѐль.

назвучне е дістає представне н (так зване н втисне, parasitiches n).

Евсевий Чр. м. Евсевий, Eusebius (подібні прояви звукові і в старослов. пр. некторъ м. екторъ Nestor. непемида м. епомида επιμις).

е повстале з ъ удержує ся в многих околицях у всіх падежах а також і в словах похідних (виведених).

лев psl. львѣ genit. лева Кр. Ч. — левиця psl. львица. — левя psl. льва plur. левята. — лен psl. льнѣ genit. лену П. Смрк. Ч. она мат дуже лену sie hat viel Lein. — леняный Я. Вн. psl. льнѣнъ lineus (инша форма, утворена наростком -нѣ єсть льнѣнъ). олій леняный Leinsamen. сорочька леняна Leinhemd.

е в середозвучї не стїсняє ся на і.

печ gen. masc. м. загальноруск. піч gen. fem. psl. пѣшьъ čech. slovac. pec poln. piec. він в пецу запалит er wird im Ofen heizen.

по понебних е.

жена psl. жѣна slovac. žena. — чело psl. чело. slovac. čelo. дбстау по чѣлы wörtl. er bekam einen Hieb auf die Stirne, er wurde abgewiesen. — вчѣра psl. вчѣра slovac. včera. — щѣка Kiefer.

однакож: пчолы. жолуд. його. нашего. мойого. кыйом. чорный. (але: черниці Waldbrombeeren. чернява Pöbel чернь).

о місто е.

яблоновый м. яблоневиі. — ялицовый м. ялицевий. — овоцовой м. овочевий, овочний, овоцний. — вовірка П. вояюрка Чр. Eichhörnchen psl. вѣверица, вѣверица čech. veverka, lit. voverė гл. више: о місто задальнор. и. — сыршон П. шыршон Св. plur. сыршоны, шыршоны, загальноруск. шершень, шершень, ширшун Hornisse psl. сръшнь. — сорош Ко. м. сереш, шереш zerbröckeltes Treibeis; dünner Eisgang. дуже на ріці сорошу. —

(в словах: трепота м. загальноруск. трепета Zitterpappel, Populus tremula. — трепот Zittern, Angst виступає наросток - ота, -отъ місто - ета, -етъ. — трепотати Ч. м. трепетати zittern. — щепотати Лип. Рад. м. щепетати. пташок щепоче = п. щепече pol. ptaszek szczebioce inf. szczebiotac).

а з передставкою г місто назвучного е.

гадваб Брт. Врхв... Seide м. едваб psl. ѣдвѣбъ, годовѣбѣль čech. hedváb. slovac. hodbáb. ahd. gotawebbi. — гадвабный f. м. едвабний. Іщи-б му купила хустечку гадвабну, жебы сой памятаў фраіречку давну Ч.

а місто е.

Семан П. м. Семен. — студант П. Student, plur. студанты. — ливар Span східногал. ивер, гивер pol. wiór. — да-што П. Чр. Д... м. дещо. — да-з-раз wenigstens ein mal. — дакто irgend ein. — з да-кым mit irgend einem. — чатина м. четина Nadeln der Coniferen. чатина на сосні D. Kiefernadeln cf. щетина, счетина. — щабльі м. щєблї Leitersprossen. — щадрий Смерк. м. щедрий psl. штедръ. — старанка Розс. місто і побіч стеранка. — змартвіня pol. zmartwienie. дост змартвіня П. Verdruß genug. — зомарло Врхв. м. змерло, pol. zmarło. — граблиця П. Striegel м. греблиця. — грабар = бойківске: гребарь, погребарь = гробар. — грабати, пограбати, зграбати м. гребати, погребати, згрібати н. пр. тря пограбати сыно з ўуки (cf. гр. γράφειν goth. graban psl. грѣти. грѣж). — таралик Д. м. тарелик Teller, kleiner Teller. — дакусн Д. дакус Ку. м. декус, трохн. — нігда Кв. м. нигде.

а відповідає німецькому е (як в загальноруск.)

жарт Scherz. жартувати scherzen.

а (я) місто німецького е.

цъвак П. Рхв. цвяк Д. = Zweek, Zweeke, Zweeknagel на Укр. цвах. — цъвак желізний.

я місто загальноруского е.

ня Жер. nein = не, не. нѣт. знаш того збіля? — ня! не знам. — бляск Спрк. м. блеск pol. blask, psl. блѣскъ, блѣскъ. — няхати. поняхати З. заняхати Ч. м. нехати, понехати, занехати verlassen, im Stiche lassen, verlassen. — шкряготати Со. м. скреготати psl. скръгѣтати. сорока шкрягоче Со. — гусяниця Вв. Ту. м. гусениця psl. гѣсеница et гѣсѣница.

я місто назвучного старосл. ѣ (передслав. а)

язеро Жер. psl. ѣзеро, загальноруск. озеро. — ялиця psl. ѣль.

назвучному ѣ відповідає і.

іщи м. загальноруск. єще, ще. psl. ѣштѣ. іщис не купиш ременя noch hast du den Riemen nicht gekauft. — ілен побіч илен, елен.

я відповідає наросткови иѣ.

сьніданя м. сьнідане psl. снѣданіє. — весіля м. весіле psl. веселіє. — лїстя м. лїсте, psl. лїстїє, лїстїє. — кіля м. кіле psl. коліє. — вихованя З. Erziehen. — одданя З. — любованя Спрч. Lieben. — милуваня Спрч. item. — підгорля Б. Wamme.

е місто е.

волове око Вв. м. волове око Zaunschlüpfer.

Середний звук межі е і и (ѣ).

щ^ѣеня З. м. щеня.

ю місто загальноруск. е.

постюсувати Св. м. постесувати. постюсуват сокыру = на кінци стоньчат. — змюрз, замюрз Лб. місто змерз, замерз (гляди вище під і).

визвучне е (и) ослабляє ся на ъ.

аль Брт. Пол. але psl. алѣ (а ли) — покаль. доталь м. поколи, дотоди.

О.

О в назвуці.

острий. — остроило Вв. cos, Wetzstein. — оріх. — отава. — овад Лб. Tabanus. — овес genit. вівса. — ореу genit. ореуа і орел genit. орла. — отец genit. вітця. — (він) бна, бно, бни. — орати. — онé. — од. — осыпка Hautausschlag. — осьін psl. **юсень**. — Олена psl. **Юлени** Helene. — Орина укр. Ирина *Εἰρήνη*, psl. **Юрина**. — Осиф Мо... Iosephus psl. **Осифъ**. — Онуфер Onuphrius. — онір м. гонор, honor. — Олько Смирк. м. Волько, Wolf (імя жидівске). — од відповідає старосл. **отъ**. В східній Галичині і декуди на Україні уживана форма „від“ у Лемків не уживає ся. Також в словах зложених: одмяк Т. Thauwetter. — одгадка Г. Auflösung der Râthsel. оддати. одобрати. одосуати. одрізати. одняти etc.

придыхове в перед о (у Лемків приміта рідка).

вокша НВ. Р. Axt, pol. oksza. — вольінь Ту. = олень psl. **юлень** Hirsch. суг декады волені. — вовад Ту. — вожина Лб. Brombeere.

представка в перед о і стісненé тої голосівки на і.

віспа П. genit. віспы Pocken psl. **осъпа**. — віс П. genit. оси psl. **осъ**. — вісем побіч осем psl. **осмъ**. — вістря НВ. psl. **остриє** *stoma*, acies ferri. — восьмий Ку. octavus, де инде у Лемк. осмий psl. **осмий**.

назвучне о з передставкою л.

локаістий Кр. м. оваістий mit Augenflecken geziert. — локайка ein um die Augen mit schwarzen oder hellen Ringen versehenes Schaf oder Ziege*).

придыхове г перед о.

гозеро П. місто і побіч озеро. — горный П. місто і побіч орный. ґрунт горный Ackergrund.

*) Представка суголоски л для витиснення голосівки з назвуку, стрічає ся також в східногал. формах: ледве, ледви psl. **юдва** palaeoguth. **одва**, лотава побіч отава, готава Grummet. В Кашубскім сей прояв звуковий лучає ся частійше: *łostaje* м. *ostaje*, *zostaje*. — *łucesha* м. *uciesha*. — *łesoblewie* м. загальнопольск. *osobliwie*.

представне й перед о.

йочко (в піснях). „йочка мої, йочка, якби татаречка“. — йочка мої, йочка як вы позерате Вн. — дай Боже йосени Вн.

е або и місто назвучного малоруск. о, старослов. ю.

елен Ти. илень Тух. м. ольнь psl. юлнк. сур серны и илені Тих. гл. стор. 32. і 34.

ы місто загальноруск. о.

сырока П. Лип. Кв. Тих. м. сорока гл. стор. 24. (в Брт. і Жег.: сірока). — выдокци П. [з: водокрщи, водокрщи м. (водокрещи), водохрещи „йорданське свято“ Jordansfest. „на выдокци міняють ся слугы“. — нырскый. мырскый м. морекый. нырске паця Meerschweinchen, Cavia sobaya. — ўыдка Брт. м. лодка, pol. łódka. — коўымаз Розс. м. коломазь, коломасть Wagenschmiere. — — пўытиця м. загальноруск. плотиця Plötze, Rothflosser. — ўышкотати Лб. лыскотати М. м. доскотати pol. łaskotać. лыскотат коня. — тыркати М. м. торкати unsanft rühren, stossen. cf. psl. трѣгати.

е місто загальноужив. о.

лескотати Ч. м. доскотати. — кебы м. кобы wenn. кебы я маў hätte ich. — бере м. боре (від бороти лемк. брати) худоба ся бере = боре ся psl. брати. борж. боре обмінено з формою бере, брати nehmen psl. брати. борж). — слобода Мо. м. слобода, свобода Freiheit. — селечко Сморч. м. селочко. — містечко Сморч. м. місточко pol. miasteczko. — хустечка м. хусточка pol. chusteczka. — фраіречка м. фраірочка.

а місто о.

кўаниця місто і побіч кўониця П. кланиця Вн. Runge, загальноруск. клониця, čech. klanice slovac. klanica. — кановка Врхв. м. східногал. коновка, конов, кінва Kanne psl. коновъ λέβης, pelvis. — нагавкы, нагавиць і Лип. м. ногавкы, ногавиці Hosen. — павікы м. повікы Augenlider. — пажерач м. пожирач Vielfrass. — пажераня м. пожирания Vielfresserin. — шварный м. сворный. — каждый м. кождий psl. кѣждо, čech. každý. — гардый м. гордый. — підгарлиця Лб. Wamme східногал. підгорлиця. — підгарля Wamme східногал. підгорле. — гарло Врхв. pol. gardło м. загальноруск. горло, psl. гръло, котрій то формі властиво відповідалоби в лемківекім говорі „гырло“. — дубрава Кв. м. дуброва

slovac. dúbrava. psł. дѣбрава arbores; silva; quercetum. — р а п у х а Мо. або ропавка Kröte, ропуха. — з а р я Мо. м. зоря. — к р а г у л е ц Д. Ти. Sperber м. крогулець, скригулець slovac. krahulec pol. krogulec. — с к а р у п а Д. = скорупа, скорлупа. с к а р у п и н а Я. Лип. скаруплина Т. О. Мш. Ч. скоруплина Пол. Schale namentl. Eischale. — — ч а л о Ку. м. чоло psł. чело. — — — в перенятім слові т а н і с т р а Розс. Tornister, тайстра.

а через розширенє з о (в наряді при творбі глаголів многократних або частливих verba iterativa).

з г а р т а т и м. згортати пр. він згартат до купи er scharrt zusammen. — н а б а д к а т и (ein wenig) anstechen із набодкати cf. psł. б о с т и е t н а б а д а т и. — п о д а б а т и с я м. подобати с я gefallen. — з д а б а т и ähneln. — к а ч а т и. закачати Кв. wälzen; hineinwälzen.

я місто загальноруск. о (або е).

п л я с к а т ь й Б. м. пласкати, плескати, плоский psł. пласкъ. — п л я с к а в ь й м. плескавий, плоскавий. цырта пляскава die Blaupase (Abramis vimba, Zärthe) ist flach zusammengedrückt. — п л я с к а н к а (сыра) Вн. м. плесканка Käsewecken (cf. плескати).

у з о.

с в е р б у г у з к а Розс. м. свербогузъа, свербигузъа Hundsgrose, Hetscheretsch, Hagebutte. — г о р у в а т ь й gebirgig. горувате поле. — к у в а т и м. ковати. коваль коня куваў = ковав. — к у п у в а т и м. купувати. — ц ь і л у в а т и Спрк. Кр. м. цыловати. — р у ж а Сн. Вн. Кв. Род. Ку. м. рожа slovac. ruža psł. рожа. — — у в ц я Ч. plur. увцы Schaf psł. овьца. — м у т а л ь Ко. моталь ВП. = мотиль, Schmetterling.

в місто у з о.

в к а з у в а т и с я Мо. м. оказувати с я. воўк с я вказує = вовк оказує с я.

о в визвуці удержує с я.

я к о в піснях м. загальноруск. як psł. яко ѡс, ѡспер uti. „я-б собі купила (такы очи) мому фрайрови, жеб му с я чорныли яко гавранови“, „не так гво дни, яко г ночи“.

о м місто старосл. о.

ц о м п е л ь genit. цомпля м. сонель, сонляк. psł. сонль. цомпель леду Eiszapfen.

а.

назвучне а удержує ся.

астряб П. Брт. Б. Ф. М. НВ. Р. Т. Со. Я. Вн. Лип. Кв. З. Ти. О. Тих. Рад. Ч. Ко. (але в Ту. ястреб) astur, Habicht [лемківська форма „астряб“ що до назвуку давнійша від старосл. **астрѣбъ**. **астрѣбъ**.] — абко побіч ябко Apfel. — айце побіч яйце. — авор побіч явор. — акы П. в знач. о! а! seht doch! н. пр. цы зробилисте чюду? — акы нѣт! habt ihr Schaden verursacht? о nein! (seht doch! nein). порівн. старосл. **акы**. — акый Лос. psl. **акъ** = qualis. акы они парадны wie sie prunkvoll aussehen! — Андрій genit. Андрія, vocat. Андрію. — Анна. — адзымка ungesäuertes Brot (*ἀζυμιος* ungesäuert). — арматка eine Vogelart — армілка Брт. Fink. — Асафат Лос. м. Йосафат. — Афтан Р. Athanasius. — Ардан місто і побіч Йордан, Ордан psl. **Иорѣданъ**. — ангеу = ангел.

назвучне а дістає придихове й.

Яцко = Иакинтий psl. **Иакимѣ** *Ἰάκινθος*. — Янтін psl. **Янтѣнъ** *Ἰαντίωνος*. — ядваб Д. З. Seide. — йале Вн. м. але (в піснях) — ядвабный Д. З. — яфкры Ту. Heidelbeeren, афин. — ястребъ Ту. astur, Habicht.

придих г перед а.

Гамерика Amerika. — гамерицький amerikanisch, американський. — гадваб Seide slovac. hodbáb.

представне б перед а.

багнята Д. Я. Вн. Кв. Лип. Мш. Weidenkätzchen. багнята на рокыты Д. багнята на рокытины О. Kätzchen der Saalweide. багнятка З. Тих. — багнятка з рокытины Пол. — багнитки М. Рад. (у Мазурів: bagnięta lub kocanki); старосл. **агнѣта** = junge Schafe, Lämmer). — багниця Лип. або рокыта Лип. Salix caprea, Palmweide, Saalweide.

назвучне а наслідком уподобненя переходить на е і дістає представне г.

Герсен м. Арсений.

я місто загальноруск. а.

няй (з няхай) м. най (із нехай). — тря Лб. м. тра (із треба) н. пр. ті хыжи тря даті нову стріху. тря мене збудіті (cf. psl. **трѣва** єсть). — вечеря, правильно місто східногал. вечера, psl.

вечера, pol. wieczera čech. večere slovac. večera. — **вечеряти** psl. **вечерати**. — — genit. профессора І. м. профессора. іду до профессора. — genit. доктора м. доктора. ід до доктора. — **Онуфря** Вв. м. Онуфра genit. від Онуфер. гварю до Овуфря.

а місто загальноруск. **а**.

са (Смільник, Лупків, Зубеньско, Манів, Бальниця, Щербанівка) м. ся psl. **са** slovac. sa. бій са Бога = бій ся Бога. — **святий** П. Брт. м. святий psl. **свѣтъ** пр. святий Ян = святий Іван. святий Боже! heiliger Gott! велике свято grosses Fest. — **швалити** У. м. святи (святили) jucken pol. świędzić, čech. svědětí (**свѣд**).

і місто загальноруск. **а**.

рыцьір genit. рыцьіря (також рычір genit. рычіря) м. лицарь, лицаря. великий рыцьір grosser Held — з німецк. Ritter; poln. rycerz, čech. rytíř. slovac. rytier.

і місто **я**.

ныньо Ко. м. няньо Vater, отець. татцю або ниню! Ко. = отче.

о м. загальноруск. **а**.

голуз. **голузка** Врхв. Р. Вв. гоўуз. гоўузка П. м. східногал. галузь. галуза. галузка cf. psl. голь gr. ὄλη Wald, Holz. **голуз** чеперата Вв. Gabelast. — **голузя** Р. gen. neutr. collect. = галузе, Äste, — **зозуля** П. Рхв. Св. НВ. Гр. Щ... м. зазуля в укр. зозуля, зузуля. — **хохолос** Мш. м. хохолоз Пол. Тих. Рад. Ч. Ту. Ohrwurm Forficula auricularia.

прейотована **голосівка а**, рівно як **а** послі змягчених **голосівок** не зміняє ся.

ясна Zahnfleisch. **яр**. **ярец**. **час**. шапка. **мясо**. **трясти**. **ряса** (на житті. пшениці) Aehren. **дівча**. plur. **дівчата**. **паят**. **мяти**. **мягкий**. **теля** plur. **телята**. **горячий**. **жати**. **розпяти** — однакож: **ейце** Я. Ту. Ко. але в О. Пол. **яйце**.

е місто **а**.

зесь Ку. м. **зась**, **зася** pol. zaś slovac. zasa, zas.

є місто загально уживаного **я**.

єлове **дерево** НВ. м. **ялове** **дерево** Tannenholz. — **єлиця** м. **ялиця** psl. **іель** pol. jedlina slovac. jedľa.

і місто я (= старосл. я).

тыгати ся м. тягати ся psl. **ТАГАТИ СЯ** rixari. — сътъгати zusammenziehen. — розтыгати auseinanderzerren; ausziehen пр. розтыгай скору. — натыгати spannen, aufziehen. — вытыгати herausziehen. — сътыгач П. в східногал. нашельник м. нашійник Halsschleife der Pferde. однакож в М. тягати. паранны волкы не радо тягают. — запрічи м. запрячи psl. **запрѣшти.** — запрягати м. запрягати einspannen. **тры запрягати конь.** — присыгати Я. м. присягати psl. **присягати** iurare. як присыгат на криво Я. wenn er einen Meineid ablegt. — багныткы М. Рад. м. багнятка, багнята Kätzchen der Bäume namentl. der Weiden.

і з е м. загальноруск. а.

цментір У. genit. цментера *κοιμητήριον* coemeterium Kirchhof, Friedhof, poln. cmentarz, східногал. цминтар, kroat. cintor, psl. **цимитѣрѣ.** він вчера быў з няньом на цментери er war gestern mit dem Vater auf dem Friedhofe.

е місто я.

руменый м. румяний. roth, blühend roth, frisch. psl. **роумѣнѣ.**

е місто старосл. я.

счестя П. Брт... шестя Лип. м. счастье pol. szczęście slovac. št'astie. — шесливый Лип. м. счастливый cf. psl. **сѣчастнѣнѣ.** сѣчастнѣнѣкѣ particeps. дай Боже счестя! Gott gebe Glück! — счесний П. Брт. Бру... glücklich, felix psl. **сѣчастнѣнѣ** particeps. несчесна година unglückselige Stunde. — говедо Vieh, Rindvieh. у Лемків тільки в лайці уживане psl. **ГОВАДО** slovac. hovädo. — шкарядный psl. **скарядѣ, скаряднѣ** *αισχρός*, foedus. — еде-нацет (юдинѣ на десатѣ, еден на десентѣ, еден надьсент, еден надсент, еден на цент, еден на цет, еденацет). — двадцет. трицет; але чотырдесят, чотырдесят psl. **четыре десати.** пятьдесят psl. **пять-десатѣ,** шістдесят, сымдесят, вісемдесят, девятдесят. — гореч Вв. місто горяч. велика горяч grosse Hitze cf. psl. **гораштина** *θερμότης*, calor.

ен відповідає старосл. я, польск. е.

бреньчати Б. psl. **брачати** *βουβειν*, sonare. pol. brzęczeć. муха бреньчат. — до насченду Нов. м. до насчаду, до насчадку ganz und gar, sammt und anders, pol. do szczętu, порівн. старосл. **ншчаднѣ.** ншчаднѣ *γέννησις*, progenies.

ам (ям) місто а (я).

брямчати Врхв. м. брячати psl. брлчати pol. brzęczeć. — стрямбы м. стрябы = стряпи Fransen; collect. стрямбя g. neutr., genit. стрямбя pol. strzery. — счамбы, шамбы м. (шабы), шапы Spleissen cf. скепати, счепати rad. скп.

ун відповідає польск. е, старосл. ѡ.

брунчати М. pol. brzęczeć. пшола брунчит die Biene summt. гівняр брунчит der Mistkäfer summt.

у місто я pol. а.

стужка З. м. стяжка Band pol. wstażka slovac. stužka.

ю місто я старосл. ѡ.

мюзга П. Мо. або мюзгра Мо. Cambium; medulla „што по під ўубок“ ўуб П. = луб Bast, Rinde. cf. psl. маздра.

У.

у в назвуці удержує ся.

Улько Iulius. — Улька Julie. — Улиян Сирк. Julian psl. Оулианъ і Юлиан. — Улиянна, Улиянка Сирк. Juliana. — уxo. — уйко. — уйчина Frau des Oheims, des Onkels. — уж побіч юж. pol. już, čech. už, już, již psl. оуже ѣдѣ, iam. — усе-ница П. I. psl. жкница. — уця П... рідше увця psl. овця (овця, вовця, вувця; увця, уця), genit. plur. овец, рідше уец. має дуже овец er hat viele Schafe. пішоў з уцями er gieng mit den Schafen d. h. er gieng Schafe zu hüten.

придихове в перед у.

вуж Ти. Natter.

назвучне у дістає передставне б.

будити м. удити räuchern, pol. wędzić, čech. udit. — будженина Розс. Selchfleisch (що до передставки б порівн. грецке δρδός = φορδός лян. βαρδέα, βαρσέα. Feikati = βειкати = εϊκοσι. Gustav Meier, Griechische Grammatik. Leipzig 1880. Lautlehre S. 6 u. S. 17).

придихове г перед у.

гурвати Рхв. м. урвати, psl. оуръкати. — гузда Рхв. Розс. м. узда, Zaum psl. оўзда. χαλινός, habena. — гужов м. ужов, ужва, ужевка psl. жже калъдиов funiculus. — гусениця Св. З.

стий schlammig. мольниста земля, м'ягка feiner, thoniger Boden. — погар dem. погарик м. пугар, пугарик nsl. pehar germ. Becher magy. pohár середнолат. bicarium.

у місто східногал. а, старосл. оу.

туній м. таній wohlfeil, billig, дешевий. туньо = дешево. cf. psl. тоунь. мясо потуныло, стуняло (м. стуныло) das Fleisch ist billig geworden.

ю місто у.

паюк Розс. м. паук psl. пажкъ aranea pol. pajak. — паючина м. паучина psl. пажчина, пажчина et паљчина tela aranea pol. pajeczyna. — нюта Врхв. м. нута Note, Tonzeichen; Arie. „а голос буковий, нюта березова“ Врхв. — клубік Лб. м. клубок čech. klubko psl. клѣко et клѣзько. — татю! Ко. м. тату, отче. — побанювати Ч. м. побанувати.

у місто ю.

волоцуга Брт. м. волоцюга Landstreicher, Vagabund. — веретурніця Врхв. м. веретюрница з веретерница, веретелница, веретенница Blindschleiche. — таньцувати м. танцювати. він танцює = танцює. — працювати м. працювати. він працює er arbeitet.

в місто у, старосл. оу.

в мене Кв. м. у мене. — в нас Кв. — я быў в нього Ти.

применник у (= старосл. оу) переходить на в, а відтак часто перед звучними суголосками г, д, б, в, з таї перед н, м, л, р і перед голосівками на г, перед глухими суголосками к, т, ц, х (ф) таї перед с, ц і ч на х.

г мой ой матери = в моєї матери, у моєї матери. — х сой бабы велика зліст = у сеї баби велика злість das Weib ist sehr boshafft. — овес хпаў на землю = овес впав на з. (упав т. є. приляк). — хпасти = впасти, упасти. хпаў г воду — впав в воду або у воду. — хчити П. Тих. я ся хчила = я вчила ся, учила ся. нахчити ся Лип. = навчити ся, научити ся. — г нас = в нас, у нас. — х старого = у старого. — хпити ся = впити ся, упити ся. — psl. оупити сѧ. хпй ся er hat sich betrunken. — грізати м. врізати, урізати. гріж = вріж, уріж. фалат гріж і дай ту schneide ab ein Stück und gib her. — хтяти м. втяти, утяти. хтй ся г руку = утйв ся в руку, — гўомити = вломити, удо-

plur. гусениці. гусеница Рад. гусяниця Ту. psl. жсѣница, гжсѣница et гжсеница *καμπη*, egrusa.

перед у в назвуці придинове й.

юж Б. Вн. Рад. южі або юж М. psl. оуже et юже iam. юж дале нйт Вн. = вже дальше нема. юж веце не е Вн. = вже більше нема. — юха Jauche, Suppe psl. оуха et юха *ζωμός*, ius.

назвучному у предкладає ся л.

в вложенім слові: сверболуза Врхв. м. свербоуза, свербиус Rosa canina іменно овочі (по нім. Hagebutten).

у не переходить на і.

за муж в східногалицїм і на Укр. за між psl. за мжжъ. пїти за муж heirathen. — дуброва на Укр. і в східногал. діброва psl. джърава. — фура Fuhre східногал. фіра, укр. хура. — фурман східногал. фірман, укр. хурщик. — гѣубокый, глубокий східногал. тут і там глубокий як на Укр., в гудульск. глібокий (властиво глубокий відповідає старосл. глѣбокъ а глубокий старосл. глѣбокъ *βαθύς*, profundus).

у переходить на і.

збітныти П. I. verwodern м. збутныти pol. zbutwieć. збітныѣа соѣома halb verfaultes Stroh. — збітныє дерево das Holz wird vermodern. — бійный I. м. буйный, üppig. бійне жито üppiges Korn, üppiger Roggen. — дрїліти Лб. м. друлити, stossen.

і місто ю.

брїх П. Св. Вн. Ти. Мш. м. брюх, pol. brzuch, čech. břich, břicho, slovac. brucho, russ. брюхо. г брієі = в череві, im Bauche. — брїхатый bauchig; однакож в Лабові, Жегестові... говорять: брюх, брюхатый. — Ідь о dem. від Юда (жидівське імя). — кльїч Вв. Д. Я. Вн. Ту. м. ключ Schlüssel čech. klíč, slovac. kl'úč. — кльїчик Вв. м. ключик. — капельїх Вв. Ту. м. капелюх, Hut.

ы місто загальноруск. у.

гыгнавый Чр. Врхв. м. гугнавий näselnd psl. гжгнвѣ *γογγύζων* murmurans. — — быти м. бути psl. бгыти.

о місто звичайно у нас уживаного у.

пазоры у ореѣа Я. Мш. Krallen beim Adler, пазурі (кігті) у орла. — мольнистый Мш. м. мульнистый, мулистий, замули-

і н місто загальноруск. у (старосл. ж).

бінчати. бинчати порівн. букати староруск. боучати старосл. булоби *бжчати cf. pol. baż (rad. бѣк), пчоўа бінчит.

ом відповідає старосл. ж.

бомбар Maikäfer *Melolontha vulgaris*, cf. psl. бжбнѣ tympanum. бжбнѣти tympanum percutere, let. bambêt sonare; bambals scarabaeus. гл. Початки до уложення номенелятури и терминології природописної, народнєї нап. Іван Верхратський II. 1869. стор. 27. — бомбовка Beere, Kügelchen cf. pol. bańel.

он місто загальноруск. у, старосл. ж польск. а (е).

пайонк. пайончина Врхв. м. паук, паучина psl. пажкѣ, пажчина. pol. pajak, pajeczyna.

я місто загально ужнв. ю.

всяде II. всяды Кр. Я. Г. всягды м. всюди, всюда überall, allerwärts. psl. вьсжда. вьсждѣ. slovac. všade.

Ъ.

старосл. ѣ перейшло на ы.

обыяти Жер. м. обяти psl. обѣяти. він обяяѣ = обяв, psl. обѣялѣ ѣсть. — зыйти ся Жер. м. зійти ся psl. сѣити сѣ, зышли ся м. зішли ся, зошли ся із: сѣшли ся. — обѣйстя і обѣстя II. м. обійете Hausflur; Bodengrund, wo das Haus sammt, Nebengebäuden steht. — зывяднути м. зівянути (гл. під і).

старосл. ѣ переходить на у (вторична творба у).

вуш II. plur. вуши або уш Св. plur. уши psl. вѣшь, загальноруск. вош (розубрати, зумерти, зустріти м. розібрати etc. гляди під і).

ѣ в кѣ переходить на у.

уу мнѣ Врхв. = psl. кѣ мѣнѣ. — уу нім Врхв. psl. кѣ нимѣ.

ѣ місто ѣ в зложеню з применником сѣ, через що загальноруск.

с (з) в сѣ (зѣ).

сѣтьігати. сѣтьігач м. стягати, стягач. — сѣнідати frühstücken. — сѣпівати. — сѣвітати. — сѣмітя (pol. ściagać, śniadać, śpiewać, świecić, śmiecie). зѣісти verzehren. — зѣвідувати ся sich erkundigen; fragen. — зѣіти heruntergehen. зѣшоѣ

мити. г'уомю = вломлю, уломлю. г'уомсой = вломи собі, уломи собі. — гломок Бер. м. вломок, уломок, зломана ігла gebrochene Nadel eigtl. Bruchtheil. — гнас гварят = у нас говорять. — бы'у г мене = був у мене. — гмерти, гмерати = вмерти, умерти, вмирати, умирати. — великый сьніх хпа'у = великий сніг впав (упав). — гвалити м. ввалити, увалити zum Sturze bringen; niederreißen. він гвалит свою хыжу er wird seine Hütte niederreißen. — гмыти ся м. вмити ся, умити ся sich waschen. — глапити м. влапити, улапити einfangen, fangen. — гвиды'ити м. ввидіти, увидіти. — гродити ся Тих. м. вродити ся, уродити ся etc.

а відповідає старосл. ж, загальноноруск. у.

кады П. Бру. Врхв. М... м. куди, куда psl. к'жда. к'ждоу. з канды, ка(н)ды повстало кады. pol. kedy. čech. kam. — тады П. М... м. туди, туда psl. т'жда. pol. tędy. čech. tam.

ам відповідає загальноноруск. у, ставосл. ж.

гамба Мо. Ч. Mund; Maul губа pol. gęba slovac. gamba cf. psl. г'жа в значеню spongia; в українськоруск. означає губа 1) Lippe 2) Mund 3) Pilz Boletus; — Spongia, Schwamm, Badeschwamm в укр. звичайно губка, що означає впрочім також Polyporus Zunderschwamm.

ан відповідає старосл. ж, загальноноруск. у.

вансы plur. П. Вв. мыкат коло вансів. вансы або баюсы Я. ваньсы У. М. Schnurrbart pol. wąsy psl. nom. sing. жс'к. — вантроба П. Ку. das Eingeweide psl. ж'троба та єνδόσθια, intestina. — опантати Мо. м. опутати pol. opętać cf. psl. п'хтати. опантана міля Мо. opętana mila.

ян місто загальноноруск. у, польск. а.

плянтати П. Смерк. І. в східногал. плутати (пльонтати) pol. plętać. заплянче ся язык. плянче ся під ногами (посвоячене з плести плέκειν, plectere).

ен відповідає старосл. ж, загальноноруск. у.

венж Пв. genit. венжа Natter, Schlange м. уж, вуж psl. ж'ж'к. pol. wąż, genit. węża. — Венгрия м. Угрин, венгерский побіч угерский м. угорский čech. uherský, pol. węgierski, psl. ж'грин'к'. ж'гр'ск'к'. — вендка Брт. Angel м. удка, удиця pol. wędka psl. ж'да. ж'дица б'укинос, uncinus, hamus.

старосл. ъ відповідає е, коли в загальноруск. кладе ся о.

червеный м. червоний, у Гуцулів: червоний psl. чръвънъ.

старослов. ъ відповідає о.

попер genit. попрю П. Бер. Рхв. Кр.... psl. пьпръ *πέπερι*,
piper pol. pierz čech. perř slovac. perog. (в старосл. лучають ся
також форми: пьпъръ, пьпъръ і пьпъръ, пьпъръ.) загальноруск.
перець. — тонькый psl. тьнъкъ, pol. cienki, загальноруск. тонкий.

середозвучне ъ зникає.

гудба м. гудьба čech. slovac. hudba psl. гждаба. — сватба
м. сватьба, свадьба Hochzeitzug, Hochzeitgäste; Hochzeit psl.
сватьба *γάμος*, nuptiae. čech. slovac. svatba. — судба, судбина
м. судьба, судьбина Schicksal, eigtl. das von höherer Macht dem
Menschen Zugetheilte oder Zuerkannte vgl. psl. сждаба. — женитба
Тн. Heirat (von Mannspersonen) м. женитьба čech. ženitba psl. же-
нитва *γάμος*, nuptiae угоркоруск. женитва. — — тма Д. цма Кр.
м. тьма, Finsterniss psl. тьма *σκότος*, tenebrae (в Glagolita Clozia-
nus ed. Miklosich: тьма) čech. slovac. tma. — тмосивый Св. м.
тьмосивий dunkelgrau.

старослов. ъ не переходить на е, но тратить ся без слѣду.

пестрый Бер. I. м. пестрий bunt psl. пьстръ *ποικίλος*, varius. —
пся Со. Ко. м. песья psl. пьса. plur. пьята. пьик Р. ein kleiner
Hund (ъ в наростку -ъць зникає в слові шевц місто і побіч:
шевец psl. шьвьць, загальноруск. швецъ, льокально шевец pol.
szewc.

визвучне ъ відпадає (у галицких Лемків се приміта дуже
розповсюднена).

кін П. Брт. Вн. З. м. кінъ psl. конь *ἵπλος*, equus. — ден. —
хўопец. — отец. — пекар. — медвід Тих. — заяц Б. —
тест Вн. — оген Д. — смерт. — кіст. — серст Д. — серст
свиньска Д. Schweinsborsten. — гус psl. гжсь. čech. slovac. hus. —
крас м. красъ pulchritudo. — брид м. брьдъ foeditas. — Гриц
м. Гриць, Gregorius. — ялиц genit. plur. м. ялицъ. — пят м
пять. — шіст м. шість. — десят м. десять.

ъ повстале через ослабленє голосівки и відпадає.

штос П. із штоси загальноруск. щось. — якос Д. з якоси
загальноруск. якосъ. — чотырдесят П. Я. Вн. Тих. чотырде-

ем, зышўа ем, зышўо ем ich bin hinuntergegangen; місцево, частійше зыти, зыйти psl. ськити et ськнити *καταβαίνειν, κατένει* descendere].

змягчене також в словах:

зввізда Бер. м. звізда, psl. звѣзда. — зввір genit. зввіря, psl. звѣръ [тото змягчене с і з під впливом м'якої голосівки і (= ѣ)].

ъ переходить на о.

зо псом Вв. psl. сь пьсьма. — зо зубами Мо. psl. сь жьць. — зо стайныі Лиц. psl. изь стайнина. (ис стайнина). — зо сусьіка Мо. = із сусіка. — зо страху Р. = із страху. — выняў зоза пояса вокшу Р. = виняв зза пояса сокиру. — вопити Вв. psl. вьпити clamare.

старосл. ѣ в середозвучіі випадає.

схнути м. загальноруск. сохнути psl. сьхнѣти. — пыск genit. пыска Maul, Schnauze; Mund. deminut. пыщок, genit. пыщка м. загальноруск. пысок genit. пыска, пысочок genit. пысочка. — хабз genit. хабуз м. загальноруск. хабуз, хабузу Holunder. — мох genit. мху П. але часто мох genit. моху як на Укр. на пр. у Шевченка: і сёрце мо́хом поросло psl. мьхъ muscus. — замшити mit Moos verstopfen мохом зашхати пр. шпары в хыжи. — омшити mit Moos belegen, mit Moos auskleiden. — ўжиця Брт. Розс. psl. лъжиця čech. lžíce.

у визвучіі первістне ѣ на о.

дыдо Grossvater; auch der Gemahl der Schwester wird von den Kindern des Bruders „дыдо“ genannt, psl. дѣдъ. — стрыко́ D. Vetter де инде: стрык, стрый. — сьвірко ВП. Grille, Zirpe де инде: сьвірк.

визвучне ѣ відпадає.

Кирил в східногал. Кирило, psl. Кирилъ et Коурилъ *Κυρίλλος*. — к = psl. къ. „Ганцю, Ганцю, білий криштал! до-раз бы я к тобі пристаў!“

в.

старослов. в переходить на и.

царство Тих. psl. царьство imperium. до царства небесного.

Мш. Augenbrauen psl. **обръви, бръви.** — хырбет Св. М. Пол. psl. **хръкытъ, загальноруск.** хребет; по хырбеты am Rücken; на хырбеты auf dem Rücken загальноруск. на хреbtі. — пырскати cf. psl. прѣсканіе *μικηδύος, mugitus, *прѣскати.* — кыршити Д. З. zerbröckeln psl. **крѣшити.** накршыў хлыба. покыршена соўома. — окыршины Д. кыршины Тих. = окрушины, окришины, кришины, кришки Brocken. — пригырщи м. загальноруск. пригорщи psl. **пригрѣшти** čech. přehrstí beide Hände voll. — чырстый побіч чырствый psl. **чрѣствъ.** — сырна Б. psl. **срѣна** *δορκάς, caprea.* — смыркати Б. м. смеркати psl. **сѣмрѣкати** *obscurum fieri.* — мырдати Ф. psl. **мрѣдати.** пес оіоном мырдат der Hund wedelt mit dem Schwanze. — вырчати I. psl. **врѣчати.** пес на ката вырчит. — пырхати I. воробель пырхат cf. psl. **прѣханіе** *titillatio.* — сыршін genit. сыршоня. сыршон II. шыршон Св. plur. сыршоны, шыршоны psl. **срѣшень** *crabro.*

Тут також: пырщ П. Ба. Тих. З. Лип. м. загальноруск. прищ psl. **прыштъ** (може місто: **прѣштъ**). пырщі ся му дуют Ба. — опырщити ся З. = оприщити ся. вышмарит пырщ Лип. = викине прищ. — тырвалы й dauerhaft м. тревалый польск. *trwały.* — покыртавити II. *krumm werden, verkümmern.*

але: верба psl. **врѣба.** — верх psl. **врѣхъ.** — серет psl. **срѣсть.** — гмертвец psl. **мрѣтвѣць.** — мерзнути psl. **мрѣзнѣти.** — горло З. (у Лемків дуже рідко і місцево уживане місто „гыртан“) psl. **грѣло.** — торгати psl. **трѣгати.** — чорный psl. **чрѣнъ.**

старосл. **рѣ** відповідає **ар** (на Лемківщині місцево і лише на окраях, де Лемки стрічають ся з Долами і Бойками).

гартань Ту. psl. **грѣтань.** у Долів: **гортань,** у Бойків: **гартанка.** — — — (гартло Врхв. польск. *gardło*). — варкоч II. м. воркоч psl. **врѣкочъ** *τρίχαπτον crines plexi pol. warkocz.*

старосл. **рѣ** відповідає подекуди **ір.**

вірх Врхв. psl. **врѣхъ** (староруск. **врѣхъ. вьрѣхъ**). — віргати ausschlagen (о кони), pol. *wierzgać* cf. psl. **врѣгати** *δίπτειν, iacere ruth. вергати.*

старосл. **лѣ** відповідає **ыў** (ыл) або **ўм** (лы).

сыўза М. м. загальноруск. слеза, сльоза psl. **слѣза.** — їыўтати schlucken ukr. глитати cf. psl. **глѣтити** lat. *glutire, deglutire.*

сят Б. Д. psl. *чeтyридecaти тeтpaгoнaтa*, tetraginta. — ес psl. неси. — форми повельникові як: плет. нес. ход. пряд. бер. зроби м. плети, неси, ходи, пряди, бери, зроби. Рідко лучають ся форми неопределеника на т (з ть = ти) пр. робит, здогадат — місто котрих частійше (іменно в піснях) бувають форми на ц: робити, здогадац.

Хоть і відкиданє наконечного ь в говорі лемківскім може уважати ся загальною і визначною примітою того то говора, таки находять ся місцевости — іменно в Сяніччині — де ь на кінци слів і форм, подібно як подекуди у Лемаків угорских не відкидає ся зовсім або у декотрих словах відкидає ся, у інших остає.

кінь М. — отець Ту. — корінь ЧГ. — камінь ЧГ. — гыртань Ку. — днесь С. З. — ходь Вв. Ту. = ходи; у других Лемків: ход. — не лась Ту. — кед есь ня не хтыла Вв. — возь Вв. у других Лемків: воз м. возьми, возми і пр.

ь удержує ся після л, місцево також по р і у декотрих суцників утворених наростком ь.

приятель. — кырдель. — рыбель. — ярь Вв. — косарь Я. — рыбарь Ту. — — бридъ побіч брид, красъ побіч крас.

ь задержало ся як в старословенськім (місцево).

красьныі М. psl. *красно коsmiwo*, ornate (звичайно у Лемків: красны). — небесьный Мо. заря небесна psl. *небесньнъ*.

також ь в словах: празьній М. = порожній, порожний, psl. *праздньнъ et праздньнъ*. — — тоньший Д. = тонший.

старосл. ръ відповідає ыр.

гырміти psl. *грьмѣти*. загальноруск. греміти. гырмит es donnert, гремит. — гырмота Donnern, Donnerwetter. гырмота велька I. starkes Donnerwetter. — дырва П. Бру. Кр. Лип. Г. Тих.... psl. *дрѣва*, укр. дрѣва, східногал. дрива. — гырлиця П. Брт. О.... psl. *грьлица*. dem. гырличка. гырличька Ти. *беч*. slovac. *hrdlička*. — гыртан П. Лип. З. О. psl. *грьтань*. *крьтань*, загальноруск. гортань, pol. *krtan*. — ырт Schlund. — кыртиця П. Лос. НВ. Мо. Вн. Лип. З. Си. Мш. О. Ч. psl. *крьтъ*. plur. кыртицы. але: кретовіны НВ. *Maulwurfshaufen* кыртичовина Ти.; але в Со. кыртиця. крот Врхв. — тырстїна Кр. psl. *трьсть* загальноруск. трость, тростина, Schilf, Teichrohr. — шырготати Жер. psl. *скрьготати* загальноруск. скреготати. — обырви П. Лос. Кр.

приходить на гадку, н. пр. на думку. не приде мі на мысль Мо. es kommt mir nicht in den Sinn; ich kann mich nicht entsinnen, ich kann mich nicht erinnern. — цомпель П. Кр. Ч.. psl. сонль, сопель, сопляк. цомпель леду Eiszapfen. — вугель Брт. м. уголь Kohle psl. жгль čech. uhel slovac. uhol.

втручене о.

вітор Розс. Д. Вн. Кв. Ту. Ко. Wind slovac. větor загально-руск. вітер psl. вѣтръ. вітор дує der Wind weht.

Заник голосівок (*Schwund der Vocale*).

назвучне и (і) заникає.

В а н ь о м. Иваньо, Иваньо dem. від Иван. — мено м. імено, імя psl. има cf. poln. miano. — менувати м. іменувати psl. именовати. — коностає Св. м. і побіч іконостає gr. εἰκονοστάσιον (подібні прояви в старосл. налогий ἀναλόγιον. накара ἀνάκαρα) — — возму м. возьму psl. вѣзьмѣ із вѣзь-имѣ). — прити Г. м. прийти psl. прити et прити. прйд із прйд м. прйди. — пріду, прідеш, пріде Лб. psl. приидѣ, приидѣши, приидѣть побіч приидѣ. — пыти. пыду Г. м. пійти, пійду psl. понти. поидѣ.

назвучне е заникає.

Милян м. Емилян, Aemilianus, Омелян.

о в назвуді тратить ся.

нон м. он-он dieser dort, jener. нон паробок dieser Knecht dort. ноно зьвіря jenes Thier. нон-нон! dort weit in der Ferne.

е в середозвуді губить ся.

почкати. зачкати м. почекати, зачекати. slovac. ро́кат'. почкай Вн. м. почакай. по́чкайте Ку. м. почакайте. — похребт П. genit. похребта м. загальноруск. хребет, genit. хребта psl. хрѣвьтъ звичайно у Лемків: хырбет genit. хырбета.

загальноруск. о ослабляє ся на ъ і заникає або удержує ся первістне а.

поклѣ, дотлѣ, заклѣ м. поколѣ, дотолѣ, заколѣ порівн. старосл. до сѣлѣ. отѣ толѣ. до толѣ. у Лемків також покаль. доталь, закаль, одкаль в східногал. покиль, дотиль, закиль, відкиль, відкиля. (із поколѣ; поколи, поколь etc.) — — хтыіти.

— бѣыха П. блыха I. Д. Лип. З. Пол. Ко. psl. влѣха. — ѣыжка П. лыжка (Р. Рудавка, Воля вижна) psl. лѣжка загальноруск. ложка, лижка.

в старосл. лѣ переходить л на ѣ а ѣ выпадає.

ѣжиця Брт. Розс. Я. psl. лѣжиця čech. lžice.

однакож: воѣк psl. влѣкѣ. — жоѣтый psl. жлѣтъ. — жоѣч psl. жлѣчь. — поѣный psl. влѣнь. — тѣустый м. тоѣстый, товстий pol. ciasty psl. тлѣсть і пр.

Після дра О. Огоновского (O ważniejszych właściwościach języka ruskiego pag. 24) говорять в Біличні коло Грібова: волк, полный.

Приставка і всує голосівок (Vorschlag und Einschaltung von Vocalen).

приставне и.

ирджок Лип. = рджок Ти. Гр. Spitzmaus, Sorex [rad. рѣд. cf. ржа ukr. иржа lemк. рджа psl. рѣжда (повет. із рѣдн). рджок Sorex vulgaris nach der rostbraunen (oft auch kupferbraunen) Färbung der Oberseite so genannt. In Ostgalizien heisst sorex мідія, hie und da auch мідяниця; мідь = Kupfer). — ішоѣ (по фальшивій аналогії з огляду на форми теперішникові іду = psl. идѣ etc. місто і побіч правильної форми шоѣ psl. шлѣ. — із, іє місто з, е psl. сѣ. пішоѣ із Васильом, іє паном. — ігола загальноруск. иволга psl. влѣга, oriolus galbula Goldamsel, Pirol.

приставне о.

обырви П. Брт. М. Мш. Тих. Ч. обырві Лип. Augenbrauen, брови psl. obrvi čech. obrví; psl. обрѣвь et брѣвь gr. ὀφρύς. (nom. sing. обырва genit. обырвы et обырв genit. обырві то само в словацкім: nom. sing. obrva і obrv). — оболона П. Бру. Врхв. Д. Со. Ко. dem. оболонка. оболоночка dünne Haut, Membrane м. болона, болонка, болоночка. — осердак См. м. сердак. — остонога Лип. м. стонога Assel, Tausendfuss. — овін Вв. м. він psl. онѣ.

втручене е.

вісем П. psl. осмѣ. — оген Д. П. Брт. огонь Вв. psl. огнь slovac. oheň загальноруск. огонь. — мысль Су. Мо. Т. Тих. psl. мыслѣ. slovac. myseľ. не приходит на мысль Сн. = не

вам цю за нами ihr werdet euch nach uns sehnen psl. тьскнѣти. — смот м. загальноруск. смотри. смот же си добрі gib gut Acht! смотте м. загальноруск. смотрите! — смо-ле! м. смот ле! = смотри но! schau nur. — хо-ле-хо! Кр. м. ход ле ход! = ходи но, ходи! — со-ле-со! Св. НВ. = смотри но! — присям Богу! м. присягам Богу ich schwöre bei Gott! — по-ле! м. под ле із поиди ле; по-ле-гев! komm nur her! по-ле іскати мя! пійди но іскати мене. — воз, возте м. возми, возміте (у Лемків також: возмий, возмійте) pol. weź, weźcie. воз-ле! nimm nur! (воз також повельник від возити пр. ід і воз жито = іди і вози жито). — дос місто і побіч: дост = доста, досита. дось Со. Ко. дось і дос Вн. genug, досить. — хцу із хчу, хочу. — девясин. девясил Б. м. девятисил Carlina, Eberwurz. — де-с? м. де ес? = де еси? wo bist du? — ту-м! м. ту ем, ту есь ich bin da! — ту-с м. ту ес = ту есь (еси). — члек І. НВ. м. человек = чоловік. ходиў з єднъм члеком. члече НВ. м. чловече. — понайбі Мо. помайбіг Я. м. помагайбіг. — нач Г. Вв. начь З. м. (на чьто) на што (на чо). Онуфер, чом не ідеш небоже орати? — Е! та нач бы я уж там ішоў, кед ты уж там паскудиш? — зац Со. Лип. Речетка genit. заця Насе м. заяц (заяць). зайц Ту. genit. зайця item. — чом Вн. чо м. чому, warum. — чос ішоў? Вн. = чого-сь (чого есь) шов? — две Ту. м. двоє — тре Ту. м. троє. — єднє Т. (єсть то стягнена форма з єдноє) = одно. — обручный ніж Ту. м. обіручный ніж. — га-по-ле! Ту. м. гав под ле = ходи сюди. — ця-ту! Ту. = сядь ту! — вка-ле Вв. м. вкаж ле, вкажи ле, покажи. — пбте-ле м. подте ле = пійдїть но. — тра м. треба.

Тутка також стягнені форми глаголів уживані іменно в Сяніччині: бесьїдє Вв. Ку. м. бесьїдує. бесьїдеме Вв. м. бесьїдуєме (бесьїдуємо). — рахє Вв. м. рахує. — маширє Вв. м. маширує. — посяў Вв. Вн. м. посяїв, pol. posiał. посяў жито. посяти pol. posiać (праєс. посьїю Вв.). — сяў З. = сїяв pol. siał. — чи ты знєш Я. = чи ти знаєш. — він дуже знє ЧГ. він богато знає. — мы ся бали З. м. бояли pol. my się bali. — меш Ку. = маєш. — спацїрє = спацїрує. — коваль коня ке Щ. = к. к. кує. я ку теперь конї Щ. = кую. кєш, ке; кеме, кете, куут = куєш, кує, куємо, куєте, кують. — бесьїдуу і бесьїду Щ. = бесьїдую. бесьїдєш, бесьїдє. бесьїдєме, бесьїдєте Щ. бесьїдуєш, бесьїдує; бесьїдуємо, бесьїдуєте. — муляр мурє Ку. = муляр мурує. — смакє Ту. = смакує. — меркєш, меркє; меркєме, меркєте Ту. = міркуєш, міркує; міркуємо, міркуєте du merkst,

хтыіў, хтыла, хтыло Р. Мо... м. хотыти. хотів, хотіла, хотіло.
psl. хотѣти в декотрих памятникках однакож хѣтѣти а навіть
хѣтѣти pol. chcieć slovac. chcéť.

відпад и або ы в визвуці.

домів староруск. домови psl. домовъ ождаѣ, domum. — до
хыж Брт. Б. м. до хыжи пр. по-ле до хыж! = под-ле до хыжи!
geh nur in die Hütte. — кед, код м. кеды. коды wann. — б місто
бы (властиво форма аориста, тепер уживана яко частиця) пришли-б
м. пришли бы. бо-б ся не віддало = бо бы не віддало ся. — дост
повстало з досыта у Бойків, Гуцулів: доста cf. psl. досытъ із
до сыти.

наконечне е губить ся.

такоі зеленъоватоі Я. м. такоіе зеленатовоіе. — Щавноі
м. Щавноіе, Щавне (назвище села).

наконечне о відпадає.

барз м. барзо pol. bardzo.

відпад визвучного а.

з-добра-див Сн. І. м. з добра дива umsonst, ohne triftigen
Grund. здобрадив яў ся мя бити Сн. = за дурно, без причини взяв
мене бити. яў ся мя здобрадив, бом му не винен нич І. = чепив
ся мене без причини, бо я му нічо не винен. — заран м. за рана
morgen in der Frühe. — дост м. доста (із: до сыта).

визвучне у відпадає.

чом м. чому warum. — дб-раз П. Бру. Б... м. дбразу mit
einem Male, gleich. — дб-прах Чр. М. м. до праху ganz und gar,
gänzlich, mit Stumpf und Stiel. розбвў іх допрах er vernichtete sie
gänzlich. — додом П. Я. Г. м. до дому nach Hause. додом тя во-
лают man ruft dich nach Hause.

*Стяганє і відпад складів (Zusammenziehung und Abfall
der Silben).*

кстити. кщений П. Вв. Вн. м. крестити, крещений psl.
крѣстити palaeo ruth. крьстити (із крьстити повстало крестити,
кстити). окстити дѣтину ein Kind taufen. — кстини П. Ceremonie
des Taufens м. загальноруск. крестини, хрестини. — водокщи Ко.
(із водокрщи) Jordansfest. — цно м. тоскно (з тьскно, тскно, цкно
= цно). — цнути м. тоскнути. цўо м. тоскло, тоскнуло. буде ся

жити м. пережити; прожити psl. прѣжити slovac. prežit'. — перебувати = 1) перебувати durchmachen, durchleben; ausstehen. 2) пробувати vorkommen, sich aufhalten psl. прѣвѣвати slovac. prebývat'. — прескочити м. перескочити psl. прѣскочити slovac. preskočit'. — пресолити psl. прѣсолити slovac. presolit'. — притяти Ч. претяти м. перетяти psl. прѣтати slovac. pret'at'. —

Деко́трі нецвоноголосні форми повстали також під впливом польщини пр. пловый Б. pol. płowu, пані млода Б. pol. pani młoda, дрыга Врхв. Жер. (дріта З.) pol. dial. dróga = дорога Weg. — натомисть плавуха (Пакушівка в Сяніччині) = кличка половой корови Name einer fahlen Kuh оказує вплив словацкій плаву́ старословенск. плавъ.

Деко́трі вирази уживають ся виключно в формі повноголосній пр. оболоня dünne Haut, Membrane čech. slovac. blána pol. błona. — оболонка dünnes Häutchen. — членок Б. Ч. plur. членкы Fingerglied членик, членець cf. psl. члѣнкъ, членъ et чланъ; члѣнкъкъ, чланъкъ articulatus.

Місто загальноруск. говорити чеськ. hovořiti словацк. hovorit' в знач. loqui, порівн. старосл. говорити в знач. tumultuari i loqui уживає ся у Лемків формі гварити. — місто загальноруск. чоловік кажуть на Лемківщині майже виключно: человек словацк. človek, чеськ. člověk польск. człowiek старосл. чловѣкъ (ісля Потебні: чловѣкъ повст. із чѣловѣкъ compositum possessivum: integrum robur habens. Къ історії звуків русскаго языка. Воронежъ 1876, р. 79. впрочім порівн. чланда).

Вторичне повноголосє (Secundärer Volllaut) (місцево).

жоўотый Ту. gelb м. жовтий psl. жѣтъ slovac. žltý. čech. žlutý. — жоўоток Ту. м. жовток Eidotter slovac. žtok, čech. žloutek.

*

поўот (полот) місто і побіч цѣит, пліт Розс. psl. плѣтъ, плоть. з драккы полот. межде полотами. за тым полотом росне черешня. — соўота. солота Розс. м. слота Unwetter, psl. слота. — соўотливый. солотливый Розс. м. слотливый regnerisch.

Уподобненє голосівок (Assimilation der Vocale).

сереньча м. загальноруск. саранча Heuschrecke. — метель місто і побіч металь Metall. — Герсен м. Арсеній. — оне із оное, онеє.

du erwägst etc. — жале відати грóши Ту. = жалує відати грóши.
 — кепкє Ту. = кепкує. — сьмяли ся Ту. сьміяли ся pol. śmiaли się. — сяли Ту. = сїяли pol. siali. — вітор де Ту. Ко. = вітер-дує. — годє своїй во́лы Ту. = годує свої во́лі. — хлїб кр́ати Ту. = х. краяти. — банду́рки крала Т. = бўльби кр́аля. — він ся най не фє Ко. = най не дуфає, най не спускає ся. не фаў ся Ко. = не дуфав, не спускав ся. — він молестє ня Ко. молестує мене (мя) er belästigt mich. — най Біг заваре Ко. = най Біг заварує (сохранить) behüte Gott! — ме Ко. = має. — дякє Ко. дякує. — він его цюлє Ко. = він его цілує (цілює).

Повноголосє (Volllaut).

У галицких Лемків переважають форми повноголосні; однак-кож побіч уживають ся також форми згідні з старословенськими, словацькими або польськими. Тоті неповноголосні форми іменно часто стрічають ся в піснях а переважно поветали під впливом словацьчини. Деякі неповноголосні форми у Лемків і в розговорній бесїді скрізь уживають ся.

вред Geschwür виключно м. веред slovac, vred, pol. wrzód psl. **врѣдѣ**. — влакы м. волоки = част інаток von hinten angehängter Theil eigenthümlich construirter Schlitten. — брати ся ringen, kämpfen м. бороти ся psl. **брати са**. — влечи виключно м. волочи psl. **влѣшти** slovac. vliect' pol. wlec. велика кумарка влече бріх II. die grosse Schnacke schlept ihren Bauch. — звлечи ся м. зволочи ся. як ся звлече wenn es in Verzug geräth. — гласувати erschallen, ertönen cf. slovac. hlasovat' psl. **гласовати**. „гласє. мій гласє, мій тоньчкый гласє, не будеш гласуваў на ріє о тїм часї“. — гласє побіч голос slovac. hlas psl. **гласѣ**. — здравя побіч здорова psl. **здравїє, сѣдравїє**. — здоровый побіч здоровий psl. **здравѣ, сѣдравѣ**. — младаый побіч молодый slovac. mladý psl. **младѣ**. — младенец slovac. mládenec significat iuvenis, Jüngling, Junggesell молодець; psl. **младеньць** infans. — праг Ту. (в піснї) м. порог slovac. prah psl. **прагѣ** *фліа*, limen. — крава побіч корова slovac. krava, psl. **крава**. — слама побіч солома slovac. slama psl. **слама**. — страна побіч сторона slovac. strana. — власы побіч волосы, воўосы slovac. vlasy psl. **власи**. — драга, дражка, дражечка побіч дорога, дорїжка, дорїжечка slovac. dráha via psl. **драга** vallis. — врата побіч ворота slovac. vráta psl. **врата**. — брезина м. і побіч березина Birke psl. **брѣза** slovac. breza, brezina. — пред звичайно м. перед psl. **прѣдѣ** slovac. pred. — пре-

турка́вки турко́тят Щ. die Turteltauben ruxen. — ты бесы́деш Щ. він бесы́де Щ. — кро́мкач Щ. Rabe. — оро́ны кро́мкач вут Щ. die Krähen krächzen. — підпала́к Щ. Wachtel. пыргáч Щ. Fledermaus. — дзя́воронск plur. дзя́воронкы Щ. Lerche. — новины́ повіде́ Щ. — рыба́к Ку. — во́вырка Ку. Eichhörnchen. — се́рнята Ку. — мо́тыль Ку. — жеребе́я Ку. Fohlen. — щипа́к Ку. forficula. — чверчкы́ Ку. Grillen. — мура́лы Ку. Ameisen. — стяті́ Ку. abhauen; abschneiden. — по́чкайте Ку. = почека́йте. — па́ничу Ку. = пані́чу! — ма́ленько Ку. — гырта́нь Ку. Kehle, Gurgel. — еде́н Ку. — ожелі́зь Ку. — теля́ Ку. — піро́гы Ку. = східногал. пиро́гі. — пого́дити Щ. = пого́дити. — вели́кы кúрята Щ. = вели́кі к. — не ест ми́ в при́думцы́ Ку. ich kann mich nicht erinnern. — пе́редом Ку. передше. — едне́ Ту. — мньюго́ Ту. = мно́го. — теплы́ бандуркы́ Ту. warme Kartoffeln. — оброслы́ гусяні́цы Ту. haarige Raupen. — пе́чатка Ту. Siegel, печатка. — по́ручя Ту. Geländer. — ска́льчы́ў Ту. = ска́льчыв. — ко́новця́ Ту. Kanne. — до́бры́ лю́де Ту. = до́бры́ лю́де. — за́клі́кайте чо́лові́ка Ту. — за́ рядо́м Ту. der Reihe nach. — груба́ рыба́ Ту. grosser Fisch. гру́ба рыба́. — жеребе́я Ту. Fohlen. — ко́цур Ту. Kater. — кро́лики Kaninchen nom. sing. кро́лик Ту. — вы́вірка Ту. Eichhorn. — я́блони Ту. — хруста́вки то округлы́ сли́вки Ту. = хруста́вкі то округлі́ сли́вкі. — по во́лоты́ Ту. — післа́нь Ту. але післа́нь Ко. — ну́пок Ту. Nabel. — пыргáч Ко. — лозиня́к plur. лозиня́кы Ко. — во́вірка Ко. — во́ўчета Ко. — звірні́к Ко. — ве́перь Ко. — жи́е і живэ́ Ко. — че́реву́гы Ко. Bitterfische. — наступі́ў Ко. — до́бры́й чо́лові́к Ко. = за́гальнору́ск. до́бры́й чо́лові́к, вла́ство по лемкі́вскы: до́бры́й чо́лвек. — підлі́й Ко. = підлі́й. — му́таль Ко. = мо́тыль, ра́пілю. — лем ко́чан Ко. = лише́ кача́н. — хо́холáз Ко. — ко́мары Ко. — мура́лы Ко. formica. — чьверчкы́ Ко. — поледи́ця Ко. — ду́же на рі́цы соро́шу Ко. = мно́го на рі́цы шерешу́. — по́пер Ко. piper. ме́ ду́же по́прю = ма́е бога́то пе́рцю. вла́ство у Лемкі́в за́гально: по́пер, по́прю. — жо́лудок Ко. = жо́лу́док. — грубы́ кышкы́ Ко. — вяча́т ві́вцы Ко. die Schafe blocken. (nom. sing. ві́вця Ко. = за́гальнору́ск. ві́вця, у Лемкі́в по́найбі́льше: у́ця). — сту́кат чо́лові́к Ко. der Mensch stöhnt. — по́руча Ко. Geländer. — на гу́слях гра́ти Ко. geigen. — мо́локо́ Ко. — соло́дкы́й. соло́дка́ смета́нка Ко. за́гальнору́ск. соло́дкы́й, соло́дка, соло́дке. — дочі́де Ко. der Regen fällt. — живи́на́ Ко. Thier, Hausthier. — за́бы́ў со́кірку́ взяті́ Ко. er vergass die kleine Axt mitzunehmen; але:

Наголос (*Accent*).

Коли в загальнорускім наголос єсть зовсім свободний і не привязує ся стало у словах дву- і більше складних до певного місця, (пр. орел, лавка, шапка plur. шапки, голова, асс. голову пом. plur. головы, золото, золотій, виконати, перекручувати і пр.), то у властивих Лемків, подібно як в польскім, наголошує ся передпоследний склад слова у словах дву- і більше складних пр. брел. скўпый, хўоп. скупого хўопа. запряж быкы. запрячи. він поміг мі. хробак. придобтаў хробака. чўобек з нашого сёўа. збігат моўоко. вшыткы кышкы. горох г воды. язык выкладный. брўа широке криўо. з другого сёўа прышоў. вытыгувати вороблы etc.

У вираженях стягнених а зложених з применника і імени наголос паде на применник пр. до́дом = до дому; до́кус = до куса; на́зем = на землю. — за́ран = за рана. — за́дар = за дармо.

Частиця не, коли по ній наступає односкладний вираз, вимовляє ся протяжно пр. не́ знам, не́ є, не́ пуст = не знаю, нема́, не́ пусті́.

о не́ (стягнене з онбе, онее) у всіх Лемків наголошує последний склад.

Однакож поступаючи на схід, іменно, де стикають ся Лемки з Долами і Бойками, стрічаємо поодинокі слова розлично акцентовані. Акцент в поодиноких словах тих східних Лемків буває часто зовсім відмінний від акценту у прочих Русинів. Тут подаємо кілька примірів. У Великім Поли коло Загіря (бесіда не чисто лемківска: по к не уживають грубого ы лише і місто „лем“ уживають „іно“): ко́ло халу́пы лыта́ут воро́блы́. — жоўто́ грудкі́ пом. plur. від жоўтогрудка Goldammer. — молоко́, кіп'я́т. — го́лубы. вовы́рка г лысе́ мат гны́здó. — кўпаўка Leuchtkafer. — малы́ ро́гы. — жа́воронок plur. жа́воронкы. — орел genit. орла́. — кригуле́ц. — ла́стывка plur. ластывкі. — дунькі́ (пом. plur. від дунька). — мотальы́ plur. від моталь = моты́л plur. мотылы́. — мурайкі́ Ameisen. — голова́ abl. sing. голово́ў однакож: о́са. со́ва. во́да. се́рняк м. загально-руск. о́са, со́ва, во́да, се́рняк. — — пчо́ла СЗ. = пчола́. — во́са СЗ. Wespe. — хру́щі Ку. Käfer хрущі́. — два ор'лы́ Щ. — по́менши пта́хы Щ. — скригуле́ц Щ. — молоко́ кып'я́т Щ. — сно́пы СЗ. Garben снопы́. — нем тотó Щ. лиш того́. —

ківске *ѣавка*, хар*ѣак*, мас*ѣо* ближше до : вавка, харвак, масво. Повстане переливного звука *ѣ* здає ся бути новим і поволи розпростороняти ся. Подекуди в тім самім селі мож стрічати оба способи виговору: біл*ѣй* і бі*ѣѣй*, пришла єм і приш*ѣа* єм, масло і мас*ѣо*, стіл і сті*ѣ* genit. стола і сто*ѣа*, село і се*ѣо*. Тут і там навіть л*ь* переходить на *ѣ*.

старосл. л*ь* переходить на *оѣ* (рідко на *ыѣ* або *ѣы*).

во*ѣк* psl. вл*ькь*. — до*ѣгый* psl. дл*ьгь*. — жо*ѣтый* psl. жл*ьть*. — сы*ѣза* psl. сл*ьза*. — б*ѣыха* psl. бл*ьха* гл. Голосі-вочня під *ь* (л*ь*).

в старосл. л*ь* зникає *ь* а л на *ѣ*.

*ѣ*жиця Брт. Розс. Я Löffel psl. л*ь*жиця.

В part. praet. act. II. для мужеского рода переходить понайбільше л на *ѣ*. Лише в декотрих місцевостях пр. в Криници, Жегестові, в Ізбах... л удержало ся: пришол, писал, пукал. Натомість декуди вступає *ѣ* в згаданім причаснику не лише в мужескім, але також в женьскім і середнім роді єдничного числа як на пр. в минувшику: 1. приш*ѣ* єм, приш*ѣа* єм, приш*ѣо* єм. 2. пришов єс, приш*ѣа* єс, приш*ѣо* єс 3. приш*ѣ*, приш*ѣа*, приш*ѣо* Лб. — також в Мисцові: гвари*ѣа*, робн*ѣа*, бы*ѣа* місто загально у нас уживаного: говорила, робила, була. — в Полянх: ходи*ѣа*, бы*ѣа*, носи*ѣа*; в Радоцинї: робн*ѣа*, роби*ѣо*, ходи*ѣа*, ходи*ѣо* побіч: робила, робило, ходила, ходило.

грубе л часто звучить як *ѣ*.

ѣука. — кропи*ѣо*. — *ѣадный*. — гор*ѣо* II. — оре*ѣ* Рад. — *ѣасиця* НВ. plur. *ѣасицы* Wiesel, ласиця. — сті*ѣ* Вн. psl. стол*ь*, стіл. — па*ѣка* Вн. м. палка psl. пал*ька* baculus. — кі*ѣ* 3. м. кіл psl. кол*ь* *πάσσαλος*, palus. — *ѣавка* Рад. II... Bank; Steg. *ѣавка* без в воду = кладка через воду. — купа*ѣа* Рад. Hufblattich. купала Tussilago farfara. — жрід*ѣо* (čech. zřídlo, slovac. žriedlo, pol. źródło, zrzódło). — попі*ѣ* Asche genit. попе*ѣу*. — *ѣада* Laden, Kiste. — *ѣадиця*. *ѣадичка* kleiner Laden, kleine Kiste. — цы*ѣы*. — бі*ѣы* etc.

перед *е*, *и*, *і* (= старосл. *и*) і понайбільше також перед *і* (повсталим з *о*) стоїть середне л, перед *і* (= *ѣ*) і перед преїотованими голосівками л мягчить ся.

лем. — по-ле-гев! — хо-ле-хо! — палец. — кавалец. — лелет. — бес*ѣ*дливый. — забытливый. — ма-

за́биў сокы́ркоў цвяк або гвізд er schlug mit der Hacke den Nagel fest hinein. — навсе́ Ко. auf immer у західних Лемків: на́ все, на за́все. — захоў́знати коня́ Ко. східногал. захóвсгати коня́, за-ложити ў́зду коневи. — дóчка звіри́ла ся Ко. das Brett hat sich geworfen. — лúскат батогóм Ко. — черствá вода́ Ко. = загальноруск. чёрства вода́. — студні́к Ко. Brunnen. — весы́ля́ Ко. — хробачні́й о́рїх Ко. загальноруск. хробачні́й о́рїх. на о́рїсы́ Ко. загальноруск. на о́рїсы. — захра́мала вівця́ Ко. загальноруск. захрама́ла вівця. — по́колоў Вв. загальноруск. по-колóв. — послу́хаў Вв. = послу́хав. — відско́чїў. відско-чїла Вв. = відско́чив, відско́чила (від місто властиво лемківського од). — застрі́ліў Вв. = застрі́лив. — розпрі́стёр ся Вв. — поі́мила Вв. = поі́мила, поі́мала. — то я не видьї́ў Вв. то я не відї́в. — пискúрі Вв. = пискурі́. — ворóбцы́ Вв. = ворóбці́; але дзаворóнок. ко́гут. ба́ран. чю́сок. мо́лко Вв. місто загально-руск. жа́воронок. ко́гут. ба́ран. чю́сок. мо́лко. з дере́ва а́льбо з рога́ Вв. = з дере́ва або́ з рога́. — загла́діў Д. = загла́див. — засьнї́тіў ся Д. — худо́боў Д. = худо́бою. — мовї́ў Д. = мовив. — в хыжї́ Д. = в хижи́. — челя́д Д. = челя́дь. — ка́ждый ден Д. = ко́ждий день. — разо́м Д. = разо́м. — стры́ко́ Д. = стрик, стрийко́, стрий. — цыга́н Я. = цы́ган. — лы́сік Вн. = лё́сок. — стрелї́ў Вн. — а́стриб найо́льше не су́е кур. Лип.

Суголосня (Consonantismus)

Плавні л, р.

У галицьких Лемків дасть ся трояке л одмітити. 1) грубе л пр. в словах: лапати, лозина, лускати, ложка, бляха, лыста, лука, орел, гварил, видыл. 2) середне л: лем, поле, воле Кгорф, облестный, ліхва, лішка B. vulpes, уліця НВ., великый, пліт (місцево також в пом. sing. тверде л: плыт а навіть пўит але genit. плота все з твердим л). 3) м'яке л: лышити, лытати, старуля, глядати, люд, палюнка, любити, кріль genit. кроля cuniculus, поля (genit. від поле), воля (genit. від воле), кырдель, рыбель, покаль, доталь, покля, закля. В реченю: лытат орел по над поле заступлені всі три л. Тверде л дуже часто переходить на переливний звук ў, подібно як у Мазурів. Однакож мазурске й близить ся більше до грубого л (= л), тимчасом лемківське звучить майже як в; проте мазурск. ławka, charłak, masło ближе до: ławka, charłak, masło — а лем-

ліна. — пліска. — ходилисьме. — прішлисьме. — лім. — ліжко. — — — лыпіти. — хлыб. — люд. — палюнка. — любовати. — лядник. — старуля. — Nom. sing. поле мае середне л, однакож genit. поля, dat. полю etc. — середний звук л чути також в виразі ланя, genit. ланьі psl. лани або лань.

грубе л (котре подекуди переходить на ʎ) місто загальноруск. ль.

пилный Росс. м. пильный в значеню: борзий; швидкий; ревний. пилно йде er fährt schnell. пилно летят er lauft schnell (летыти в знач.: бічы). — пилнувати м. пильновати. пилнуйте! beeilt euch! — тьлный. тьіўный м. тільний. тьіўна корова Тих. trächtige Kuh. — тійко Вн. м. тійко. — біўше Вн. м. більше. — конопеўка Рад. м. конопелька Buschwindröschen, Anemone nemorosa.

змягчене л (ль) місто л.

понедьльок П. Ба. м. понеділок psl. понедѣльникъ et понедѣлокъ δευτέρα, dies lunae. čech. pondělek slovac. pondelok pol. poniedziałek. до понедьлька м. до понеділка. — Павльо genit. Павля м. Павло, genit. Павла. ид до Павля gehe zum Paul, іди до Павла. — волькы Вв. м. волкы = волики, Ochsen. — більок Со. Лип. Кв. Мш. м. білок Eiweiss. — пильовина Ко. м. пило-вина Sägespäne.

ль місто ʎ з старослов. л (в лъ).

сполньнати ся В. м. сповнати ся psl. исплньнати сѧ. — вѣпольнати Вв. м. вицовнати.

н місто л.

девясин Св. із девятсил, девятисил Carlina, Eberwurz. — погорінец Брт. м. загальноруск. погорілець Abbrandler (але форма погоріня psl. погорѣнїє припускає також вивід по-горѣ-нѣ-ць). — — нем Щ. м. лем slovac. len čech. jen в Вв. лен tantum, nur в СЗ. іно. — дай мі нем два снопы жїта Щ. gib mir nur zwei Garben Korn. нем тотó Щ. nur dies.

й місто ль.

прайник Св. psl. пральникъ γραφεύς, fullo.

р місто л.

рыборівка м. рыболівка Seeschwalbe, sterna. — курастра Ч. П. colostrum (подекуди також куўастра, вуластра, коластра).

в західній Лемківщині у сущників утворених наростком -арь (-арійъ) звучит р в іменяку (nominativus) твердо.

боднар. пекар. учар. рыбар. горчар — однакож в падежах усісних виступає змягчене р, оттак: боднаря. пекаря. учаря. рыбаря. горчаря. — боднарям. боднарях (побіч: боднарім, боднарьох) etc.

тверде р чути також в мерва, мервиця Wirrstroh (в декотрих галицкоруск. говорах: мерва pol. mierzwa). верх дуже рідко вірх psl. вѣрхъ (в декотрих галицкоруск. говорах: верьх, pol. wierzch). — тепер psl. тѣпѣрѣ (в декотрих руск. говорах: теперь, теперя, тепера). церков (в декотрих галицкоруск. говор. церьков).

декуди в немногих місцевостях у східній Лемківщині чути рівно як декуди поміжи Лемаками на Угорщині і в іменяку єдиничного числа сущників утворених наростком -арійъ м'яке р як; косарь Я. — рыбарь Вн. Ти. Fischer; Seeschwalbe.

змягчене р в словах і формах:

буря Я. — вечеря Я. — вечеряти Я. — отваряти З. verleumden. — заверюха I. Sturmwetter. — учаря II. genit. від учар, Schafhirt. — ряса. — брячка. — рябий. — орябок. — стрямбы. — порядок. — попер genit. попру Pfeffer. — гварю ich spreche. — орю ich pflüge. — смотрю ich schaue. смотрю свою роботу Т. = пильную своєї роботи etc. а також ярь Вн. Frühling в інших околицях; яр genit. яри — перьгач Вв. в інших околицях Лемківщини: пыргач Fledermaus. — верьх Ко. в інших місцевостях: верх. — звѣрхы Ко. = зверха.

ль місто р (рь).

былька I. місто і побіч бирка, бирька Assel, Oniscus. былька ніг має гідны I. die Assel hat viele Füße.

Сичні с, з, ц.

с ністо звичайно у нас уживаного съ.

письмо II. Св. Вн. м. письмо psl. письмо čech. slovac. písmo, pol. pismo. — письменный II. Св. Вн. м. письменный psl. письменный čech. písemný slovac. písomný pol. piśmienny. письменны вам подаме wir werden Ihnen schriftlich (brieflich) mittheilen.

с місто съ (сн).

штоє м. (штоси) = щось. — до когос м. до когось. —
якосє (якосц, якоснк) м. загальноруск. якось. — єс м. єсь (єси).

сь місто с.

сьвятий П. psl. свѣтъ *áγιος*, sanctus. čech. svatý slovac.
svätý pol. święty. — сьвато dies festus pol. święto. — сьвалити
П. м. свѣлити (сѣд) cf. psl. присѣдати marcescere; pol. świędzić.

сь місто с.

вісьпа Ко. м. вісна psl. осьпа pol. ospa.

ц місто с.

цмок м. смок Drachen, psl. смокъ порівн. смочати герере
кор. смѣк. цпеникы м. спеникы, спиники Schnallenzähne, nom.
sing. цпеник. — цўонка місто і побіч сўонка П. Scolorax rusti-
cola Waldschnerfe. — цомпель леду П. Р. Ку. Ко... Eiszapfen
сопель, сопляк cf. psl. сопль. — цыцати Бер. м. сысати psl.
сѣсати slovac. cicat' čech. cucati. — выццкати із высыскати
aussaugen (подібно кажуть Гуцули сцати м. ссати; теле єде корову
= ссе корову). — цыцок (цицок, ціцок) psl. сѣсьць. — предця
(претця) і предцї, предцї м. предся, предє doch, dennoch.
slovak. predsa pol. przecie. — цверчок Вв. цьверчок Лип. м.
сверчок psl. скрѣчкѣ. — коцмак Вн. м. космак Stachelbeere
Ribes grossularia var. pubescens plur. коцмакы. — ця ту! Ту. =
сядь ту!

ць місто съ.

більцькый Сн. м. білєський. — тоньцькый Г. м. то-
ніськый.

з місто с.

змеркати ся м. смеркати ся psl. сѣмрѣкати obscurum
fieri. — зметанка м. загальноруск. сметанка cf. psl. сѣметати.

ч місто с.

сверчьок Кв. plur. чверчькы. чверчьок О. чвїрчьок
З. м. сверчок.

ш місто с.

шкѣо побіч скѣо, скло psl. стькло vitrum. — шкепа (шкы-
па) Spleisse м. скепа. шкепати м. скепати. — шкверщок Бер.
шквирщок Нов. м. скверщок, сверщок, Grille, Zirpe. — шкаруха

Нов. Kruste із скаруха, скоруха cf. скоро. — шаўата Лос. м. салата Salat. — кристал Чр. Krystall. — гушли м. гусли psl. гжсли plur. рідше sing. гжсль. — шкрофлы Skropheln. — шевір м. сквір порівн польск. świerk = Fichte (може в звязи із сквірчати, шкварчати, сверкати, сверчати knistern; впрочім також указує на руск. смерек (= ein Baum mit dunkelgrünen, also düster gefärbten Nadeln, Fichte). — шереш, шореш із сереш wie eine dicke Brühe aussehende Masse zerbröckelter Eisstücke, die das Flusswasser im Vorfrühling treibt; überhaupt kleine, theilweise zusammenhängende Eisstücke auf dem Gewässer „покрышенный люд на воды, як каша“ cf. psl. сръшь faex. (у Лемків частійше: стрыш, стріш čech. stríž, stríšt; pol. sryż, stryż Treibeis). — шолтыс м. звичайно ужив. солтыс, Schultheiss, Schulze. — шыкўый II. pol. smukły, śmigły; шыкўый хўоп schlank gewachsener Kerl. — шадый м. сідий psl. сѣдъ slovac. šedý grau. — шварный м. сворний fesch, frisch; nett. slovac. švárny. шварне дівча nettes Mädchen. — шкаредный II. = скарідний hässlich, abscheulich; шкаредна робота psl. скарѣдъ ἀισχρός, foedus. — шмигати. швігати. шмігати pol. śmigać. — шмигар II. швігар das dünnere, gewöhnlich mit einer Quaste versehene Ende der Peitschenschnur. — шыкнути Лос. м. смыкнути н. пр. шыкне косом er streift mit der Sense. — шкырготати м. скреготати psl. скръгътати. — шкородіті Лб. м. скородити. — швалити м. свялити čech. svědětí, pol. świadzić. — шкрабати. шкрябати м. скробати kratzen, schaben. він шкрабле. мышлю м. звичайно ужив. мислю (мыслити) psl. мыслити. мышль, мыслишь etc. — завше м. і побіч завсе, все immer. slovac. zavše pol. zawsze. — шкавронок Б. plur. шкавронокы побіч дзаворонок Б. pol. skowronek psl. сковранць. — брешкыня Б. м. брескыня Pfirsich. — шкварити Ф. м. саварити. — шкарупа Ф. М. Ко. скарупа, скорупа. — швірка Кр. м. свірка „што привязує бич до бическа“ Peitschenschlinge. — шклянка Ба. м. склянка Trinkglas. — лишівка М. м. лисівка Cantharellus cibarius, Pfefferling. — шыкати ся Д. kriechen psl. смыкати ся ѣрпен, герере. на руках і ногах ся шыкати cf. psl. прѣсмыкати ся. — шпідлярка Вол. м. спіднярка Спрк. спідна дошка у воза. — ношат Тих. м. носять, pol. noszą. — гашат Тих. м. гасяць, pol. gaszą.

шь місто лемківського съ (місцево).

шьвяты́й Лич. шьваты́й О. в інших околицях: сьваты́й = святой. — шья Лип. = ся.

ДЗ місто з.

дзвін Glocke slovac. zvon pol. dzwon. — дзелены П. Чр. — зелений Св. — дземяк. (дзимяк) Лб. м. земляк, masur. ziemniak Kartoffel, Erdapfel. — дзябок Св. genit. дзябка. дзябка З. genit. дзябки З. Buchfink, Fringilla coelebs зяблиця pol. zięba. — але за-
всїгда тїлько: зерно.

ЗГ місто з.

згїрниця Мо. Вв. м. зїрниця. вечерова згїрниця Abendröthe. двї згїрницї: на дб дньом єдна, друга з вечера.

Ж місто з.

желены Лип. м. зелены (понайбільше лише в піснях). — жьвідати шьа Лип. м. зьвідати ся fragen. — вжьати О. м. взятъ.

Д місто з.

дрошлята м. зрослята Zwillingstöpfe.

Г місто загальноруск. з.

гвїзда Розс. (лишень місцєво) в выших околицях лемківских: зьвїзда čech. hvězda, slovac. hviezda, poln. gwiazda psl. звѣзда.

К місто загальноруск. ц.

квіт. квіток. квітнути, квітне м. цьвіт, цхвітка, цвисти, цвите pol. kwiat, kwiatek, kwitnąć, kwitnie. čech. květ, květina, kvě-
tinka, kvesti, kvete slovac. kvet, kvetina, kvetinka, kvitnúť, kvitne. — проквітати м. процвітати. — квітен genit. квітня pol. kwiecień slovac. kvetoň, загальноруск. цвітенъ (цьвітенъ).

Ч місто ц.

рычїр genit. рычїря із рычїр Ritter, лицар slovac. rytier čech. rytíř, pol. rycerz. — чїркель genit. чїркля Zirkel. зачїрклювати чїркльом mit dem Zirkel (Zargmesser) den Kreis ziehen.

ДЗ місто ц.

дзябка. дзьобка м. цяпка (капка) Turfen.

ЕЦ місто загальноруск. ець.

палец genit. пальця. — вдовец genit. вдівця. — отец genit. вітця. — кавалец genit. кавальця. — хўопец genit. хўонця. — корец genit. кірця. — синец genit. синьця Kornblume. — ярец

genit. ярцу Gerste „бо на яри засывають“. — сыіменец genit. сыіменцу collect. Hanfsamen.

яц місто загальноруск. яць.

заяц genit. заяця м. заяць psl. заяць. — місяц genit. місяця psl. мѣсяць.

старослов. наросткови -ица відповідає понайбільше -иця,
декуди -іця або -іца.

пшениця psl. пшеница. — ораниця Г. — ратиця Б. Huf (bei Arctiodactyla z. B. bei Ochsen, Schafen, Ziegen, Rehen, Schweinen...) — яліця Р. — воўчіца Вв.

сплив скупин звукових със, жъс, шъс на с — чъс, тьс,
і дъс на ц.

русскый із роусьскъ+и = роусьскый. язык рускый. бесыда руска. — боскый із божьскый. — мноство із множьство. — наскый із нашьскый. — богацкый із богачьскый. — рыбацкый із рыбацьскый. — сироккый із сиротьскый. — богацтво із богатьство. — двацет із двадьсет, двадесет, двадесент, двадесенть, двадесенти psl. два дѣсати. — єденацетеро, дванацетеро, тринацетеро. — тринацет, вісемнацет etc.

тс в старослов. тьс (тьск) по заникови ъ спливає на ц.

цнути ся Мо. цнути. цне мі ся ich langweile mich. буде Вам ся цло за нами Sie werden sich nach uns sehnen. што собі цнеш? warum langweilst du dich? буде му ся цло er wird sich langweilen cf. psl. тьснѣти сѧ сповѣдѣти, festinare (тьскнѣти, тьснѣти; тьснути, т'єнути, цнути).

Понебні й, ч, ж, ш.

Перед я (= иє і ия) попередна суголоска не двоїт ся.

проте: весіля (побіч старшої, але що раз рідше уживаної форми веселе), воўося, кряча Gestrüpp, іманя Vermögen; Hornvieh. — судя psl. сѣднѧ побіч судий psl. сѣднѧ.

передставне л місто й.

лем із леме, лено, йено = іно, nur. slovac. len, čech. jen, pol. jeno.

д або г' місто й.

мадяран З. магеран Сн. м. маеран, майран *Origanum majorana*, *Majoran*, *Mairan*.

н місто й.

мнюд Вн. Кв. З. О. *Honig* місто мйуд, мюд *genit.* меду.

по ч, ж, ш найчастійше чути ы, рідше середне и або декуди і як в словацкім.

чыстый. чытати. жыти. жыла. кашы. пашы. — чынити. числити. жид. живина. шити. шипіти. — воўчіца. крячіна. жівіця. жіця. шірокий. шішка.

ж, ч, ш не вимовляють ся мягко.

ножа. дойджу. ходжу. хочу (побіч хцу). кырнача. час. шапка, шадый, шуміти; але зовсім мягко у: рычір, чіркель (як: рычбір, чыркель, подібно як звук ч в гуцульскім: хочю, чістий); джяворонок (також дзяворонок). однакож місцево у східній Лемківщині: ночювати Я. — чьорный Вн. — сьпіваночька Вв. — богацька Вн. — ручька Лип. — хочю Смрч. — плачю Я. Смрч. — невеличький Смрч. — ночька Кв. *deminutiv.* від *ночь*, *Nacht*.

ц місто ч.

овоц м. овоч, овоц *genit.* овоцу, *dat.* овоцови, *abl.* овоцом etc. — гуцьок *genit.* гуцька м. гучок, гучка *kleiner Wasserfall*. — быцок Св. Р. м. бычок *kleiner Ochs*, *junger Ochs*. — міц м. міч *psl.* мошть *palaeoruth.* моцьк. — пец м. печ, піч *psl.* пашть *slovac.* *pec.* — поцтивіст м. почтивість *Ehrenbezeugung*; *pol.* *rozcziwość Ehrlichkeit*. — уцтивый Вн. м. учтивый *slovac.* *uctivý* *ehrerbietig*, *achtbar*. — цупріна Лб. м. чуприна *Schopf*. — янцік Рхв. місто і побіч: янчик. — сьватоянцік м. святоянчик *Leuchtkafer*, *Johanniswürmchen*. — сторц м. сторч *hervorragende Felsen* cf. *сторчати*, *стирчати* — цы, ци (рідко ці Р.) місто і побіч чи. — суций м. суций (сучий) *slovac.* *súci tauglich*, *geeignet*; не суце до ничого = не суце ні до чого *zu nichts taugend*. суце *ausgezeichnet*, *vortrefflich*, *essential*; як суце, як суцо *wie es sich gehört*. — хцу, хцеш, хце; хцеме, хцете, хцут із хочу, хочеш etc. *pol.* *chcę*, *chcesz* etc. *slovac.* *chcem*, *chceš* etc. — цвалувати Сн. м. чвалувати, чвалати *slovac.* *cválat'*, *pol.* *cwalaować*. — цвалує на

кони er galoppirt zu Pferde. — боцан Р. Ту. pol. bocian, čech. bo-
čan ukr. бучак (бочак). — цькат ся З. м. чькат ся, чкат ся. най-
мнвы ся не цькат.

ш місто ч.

штырие, штыре, штырі м. чотири декуди уживають лише
форми штырі. psl. чэтырне, чэтыре, чэтыри. штырие паробци
Рхв. ящурка штырі ніжкы ма О. але чэтырдесят, чотырдесят psl.
чэтыре дэсати. — братішко М. м. братічко, братячко. братіш-
кове = братічкове.

р місто ж.

неборак Лип. із небожак. slovac. neborák pol. nieborak arm-
seliger Mensch cf. hal. неборе м. небоже, небореико м. небожейко.

з місто ж.

повороз І. м. поворож Coccinela (septempunctata), (sieben-
punktirter) Marienkäfer. — озелец Д. Тих. Ч. genit. озельцю Д.
озельцу Тих. Ч. дуже озельцу = ожелец Вн. Eiszapfen an Bäumen
озелест Я. genit. озелесту м. ожелест Лип. Бер.

дз місто ж.

дзяворонк Св. Вв. Со. Ку. Ко. дзяворонка Ту. м.
жаворонк, Lerche. — дзвьякати Мш. дзвьякати Бер. дзвья-
кати Ч. м. жвакати, жвакати, жовати, жвати, жути kauen; lang-
sam essen. худоба дзвьякат Мш. — цуджый Т. м. чужий. цудзы
люде = cudzy ludzie.

дж місто ж.

приджмурити Д. м. прижмурити. приджмуріу око. —
рджати. рджати ся wiehern м. ржати, рзати, прзати psl.
рѣзати. кін рдже ся П. = кінь рже das Pferd wiehert. — джя-
ворок. джяворонк Брт. м. жаворонк Lerche.

дж місто загальноруск. ж, старосл. жд.

одеджа П. Брт. Р. Ко... м. одежа psl. одѣжа. — пряджа
м. пряжа psl. прѣжа. — рджа м. ржа psl. рѣжа. — рджок
Тв. Гр. Spitzmaus. — рыджик м. рижок Reizker, Agaricus delicio-
sus. — рыджый м. рижый, рудый fuchsroth; gelbroth. psl. рѣжда
et рѣжда, — зарджавити м. заржавити verrosten. — меджа
м. межа Rain, Zwischengrenze, Feldgrenze psl. межда. — медже
м. межи ukr. міждо psl. междоу. — помеджи м. помежи. —

чуджый П. Брт. Ку. ЧГ. м. чужий psl. штоўждаь ет чоўждаь
ἀλλότριος, alienus, peregrinus.

ч місто ж.

прячка. спрячка П. брячка Д. місто пряжка, спряжка
 Schnalle. — дрічка м. дріжка deminut. від дріта Врхв. = дорога,
 доріжка порівн. pol. dialect. dróga.

щ місто ч.

щабрик м. чабрик Quendel, Thymus psl. чжбръ. — пцола
 Кр. Врхв. м. пцола psl. бъчела; в Жегестові: пцола. —

с місто ш.

оркыс Бру. І. м. оркыш Spelt. оркыш двурядный, саноцша
 шіетьрядна. — снурок Св. Schnur. снуркы х капелюха = шнурки
 у капелюха Schnüre beim Hute. — мыся Св. мысятко Св. м. за-
 гальноруск. миша, мишатко порівн, грецк. μῦς, лат. mus. — мыс-
 пыргач Брт. м. мишпиргач Fledermaus, Vespertilio murinus.

ч місто ш.

чкоўа Смык. м. шеола. до чкіў = до шкіл in die Schulen.
 — чколяр Смык. Schüler. — чколярка Schülerin. — Чмуль
 Смык. м. Шмуль Samuel (jüdischer Name). — чкода П. Р. Мо.
 Ку. Ту. м. шкода Schaden. — чкодливый м шкодливый schädlich.
 — чкодити Ма. Вв. м. шкодити. — инчий Вв. місто і побіч:
 инший. — Лукач Г. Бер. м. Лукаш, Лука. — началистый Ко.
 м. нашалистий, пришалений. — — дочка Я. Ту. Ко. м. дошка
 psl. дъска. звірила ся дочка das Brett hat sich geworfen; однак:
 дошка Тих. — прудче Б. м. прудше. — молодчий Б. м. мо-
 лодшій. — рідче Б. м. рідше.

щ місто загальноруск. ш.

дошка Бер. Врхв. м. дошка Brett psl. дъска.

ц місто загально в українськоруск. уживаного щ.

цо (Шляхтова, Явіркы) місто що psl. чьто (тому то Шляхто-
 вян і Явірчан сусідні Лемки зовуть: Цотабы; загально уживана
 форма на Лемвівщині єсть „што“).

жь місто щ старослов. ждь.

дожь Я. м. дощ. даў Біг дожу; але: гардого дожджику даў
 нам Пан Біг Я. = красного дощику etc.

ч місто щ.

доч Со. ЧГ. м. дощ. падає доч Со. es regnet, der Regen fällt.
дочь Ту. psl. дъждь.

ш місто щ.

кушичок Вн. м. кусочок = кавальчик. — шесте Вн. м.
счастьє. — блышиця Лип. м. блощиця Wanze в З. однакож:
блыщиця.

шт місто загально у нас уживаного щ.

што П. Брт. Кр. Я. Ту.... м. що psl. чьто; але в СЗ. Щ.
Ку. що.

Зубні т, д, н.

ц місто т.

цьма М. Ти. цма П. І. м. тьма Finsterniss; Nachtfalter. pol.
śma. — зацьмит ся Сн. м. затьмит ся es wird finster. — гость і
м. гості, пом. sing. гіст Gast. — хоц П. Брт. Вн.... м. хот (з хоть
котре знов повстало з: хоти) wenigstens; obgleich. хоц-де Ф. irgend
wo = хоть де Т. хоц хто = хоть хто wer immer; хоц кому = хоть
кому wem immer. хоц коли Мо. zur beliebigen Zeit. — ридь м. рить
psl. рить, poln. rzyć slovac. rit'. čech. řit Arsch, Steiss. — цані-
стра Д. м. таністра, canistrum, Tornister. — зацюрка Ба. pol.
zacierka м. затірка, затирка. — до мацери Б. м. до матери. —
цьихо НВ. м. тихо pol. cicho.

д місто т.

труд Кв. м. трут, Drohne pol. trąd.

ць місто дь.

Фецьо м. Федьо Theodor.

дзь місто д.

дзвінята Сврк. м. двійнята Zwillingstöpfe.

к міняє ся з т.

качати м. тачати walzen cf. psl. тачати. такати *ἐλαύνειν*,
agere. такати колєсницєж *ἀρμα ἐλαύνειν*. качат тысто на ризанку er
walzt den Teig, um Nudeln daraus zu machen. cf. serb. котач
і точак, nsl. koturati, ruth. катуляти. — кімня (кымня) Д. м.
тімя genit. кімня Д. (місцево).

й місто д.

пораити Вв. м. порадити. — порайко м. порадько Rathgeber.

г' місто д.

гнес П. Розс. Б. м. днесь psl. дньськ et дньськ σήμερον, hodie. — гнеска П. гнеска Б. м. днеська. — гиригувати м. диригувати leiten, dirigere. — нозірі М. м. ноздри. — іля Р. м. ддя. — мюзіра Мо. м. мяздра psl. маздра. — гнешный день Вв. heutiger Tag. psl. дньшнь дньк.

г місто д.

гнеска Вв. Розс. гнескы Кв. м. днеська, днеськи. — гнесь Ку. м. днесь.

л місто н.

зрілко gen. neutr. м. зрінко Pupille. обидві зрілка beide Pupillen. — шідлярка Вол. м. сіднярка.

нь місто н.

зеленьоватый Я. м. зеленуватий, grünlich. — мньюго Ту. м. мньюго. — дньова кышка Нов. м. днова кышка Blinddarm. — тонькый Ф. М. м. тонкий psl. тнькь tenuis. барз тонькый sehr dünn. сопр. тоньший м. загальноруск. тонший. — меньший м. загальноруск. менший. — соньце Лб. м. сонце psl. сльньце.

й місто нь.

сонейко Вв. м. соненько. — Божейко м. Боженько. — сівейкый м. сивенький. — темнейкый Вв. м. теменький. — солодойкый Вв. м. солодонький. — — майкеты Д. м. (манькеты) манкеты Manchetten.

ш місто н.

Миколай або Микула м. Николай, Nicolaus Νικόλαος, psl. Никола. Никоула. Микоула. — мерест Ф. Мш. м. мерест Pfrille; kleine Fische überhaupt. мерест Мо. Froschlaich. з мересту выльгают ся жабы молоды; покля малы, также кличеме мерест (cf. нересница, нерісница, мересница Pfrille, Ellritze Phoxinus rivularis гл. Початки до уложення номенклятури і терминології природописної народної н. Иван Верхратский. II. 1869 стор. 20. Der Name ist nicht dem Polnischen entlehnt, wie einige slav. Philologen fälschlich

glauben, indem Phoxinus rivularis bei dem poln. Volke unter dem Namen strzebla und strzewega bekannt ist; мересниця müsste polnisch „mrzostnica“ lauten). — лем II. Брт... нем III. м. лен Вв. slovac. len, čech. jen, pol. jeno.

Гортанні к, г, г', х.

по гортанних стоїть **ы** як в старословенщині.

сливки (слівки). руки. тяжкий. гнути побіч
гнати. ноги. гортан. урт. млодухы. хырувати.
опалюхы (в чек.: švestky. stišťení ruky Händedrücken. těžký.
zhynouti. zahynouti. nohy. chyba Fehler. chytrý etc. в польск. chyba
es sei denn. chyży hurtig. chytry listig але: śliwki, ściśnienie ręki,
ciężki, zginać, zaginać, nogi).

ц обмінює ся з **к**.

цянути і капнути. — цяпую-капую ein wenig
в східногалицькїм: цяп-кап! — прицяпати Брт. ein wenig nass
machen. дойч прицяпаў = дощ примочив es hat ein wenig geregnet.

т місто **к**.

Затхей I. psl. *Закъхей, Заххаїос, Zaccchaeus*. — Нитифор
Ба. м. Никифор в укр. і декуди у нас на Поділю: Ничипір.

г місто **к** (глухе **к** переходить на звучне **г**).

г місто **к** (psl. кк). **г** зими місто **к** зими gen Winter. **г** льі-
сови м. **к** лісови in der Richtung gegen den Wald hin. **г** осени =
к осени gegen den Herbst. **г** ньому Вн. м. **к** нему. **г** ней Ту. =
к ній. **г** у дівчатку = **к** у дівчатку. підут **г** жити Ба. = **п**. до
жита. **г** у мні = **к** у мні, **к** мні psl. къ мнѣ. **г** у ньому =
к нему. **г** у нім = **к** ним. — **г** речный м. **к** речний artig. — —
різга м. загальноруск. різка Ruthe, psl. розга pol. różga. —
мюзга м. **м**яска Cambium; Mark der Pflanzen. — **д**ю **г** місто **і** по-
біч **д**юк Hornraupe (namentl. Raupe von Deilephila euphorbiae). —
босортаня Розе. місто **і** побіч **б**осортаня Zauberin, Hexe, magy.
boszorkány. — **г**орсет м. **к**орсет Leibchen, Korset. — **г**айданы
К. м. **к**айданы. — **в**ельгій **Мо**. **Сн**. **З**. м. **в**еликий. — **р**егрут
Вн. Recrut. — **в**аргоч **Тх**. м. **в**аркоч, **в**оркоч.

Г місто К.

Г ній Г. м. К ній. Г ние м. К ней = К ній. пришли Г ние
трне младенце Рхв. — Г весілю запрошений м. К весілю за-
прошений, на весіле запрошений. —

Х місто К.

Хто побіч Кто в східногал. хто. — ніхто м. нікто. psl. **ХТО**
м. **КЪТО** — **НИКЪТО** in codice suprasliensi: **НИХТО**. — карх Ти.
Пол. Тих. м. карк. на карси або на карху dem. каршбок. кіс з бі-
лым кархом Тих. Ringdrossel, Turdus torquatus. карх = slovac. krk
Hals. ruth. карк Hintertheil des Halses, Nacken. — х тобі Тих.
К тобі.

Г не переходить на Ж.

сьніжниця Св. Мо. Пол. м. сніжниця cf. psl. **снѣгъ** χιών,
ніх; **снѣжнѣ** χιόνεος niveus. але сніжниця Со. Ч. — дорогшый
побіч дорогшый. — найдорогше Р. м. найдорожше. — дуг-
шый, найдугшый м. дужшый, найдужшый (positiv: дугый, по-
рівн. старосл. **ДЖГЪ** н. пр. **неДЖГЪ** і **ДЖЖЪ**. — тугшый Мо. м.
тужшый. тугши воли stärkere Ochsen.

Б місто Г.

посак Б. genit. посаку м. посаг Mitgift. — каворон рідко
місто гаворон, гайворон (cf. гавран).

Г (= g) місто загальнонорук. г (= h).

Гамба м. губа slovac. gamba, pol. gęba, psl. **ГЖБА** lit. gumbas
Geschwulst. gęba mag das „Schwellende“ bezeichnen. Miklosich's Alt-
slov. Lautlehre S. 95. — горіоля Knorren, Beule plur. горіолі;
горіолястый surculus plenus, knorrig. — гырт Лб. Schlund cf.
lemk. гыртан. — венірин. венігерскый побіч угрин, угерскый
(загальнонорук. угорскый). — швыгар із смыкар. — гыўтати
укр. глитати, глотати. — груден Св. місто і побіч груден pol.
grudzień. — циган Вв. Вн. Zigeuner, циган. — цыганьскый м.
цыганьскый. — гриб Бер. Врхв. Кр. М. = гриб Т. м. гриб Pilz slo-
vac. hřib čech. hřib pol. grzyb. — Жегестів (Žegestiw) місто і по-
біч Жегестів (Žehestiw). — гадати НВ. Врхв. sprechen місто
гварити. форма і значене взяті з польського; руск. гадати = sin-
nen, meinen, glauben. — ганити Р. м. ганити, tadeln. — губатый
haarig, rauh, zottig čech. huňaty cf. magy. guba zottiger Mantel). —
підгарля м. підгорле Wamme. — гаворон м. гаворон, гайворон

Saatkrähe cf. гавран Rabe; Saatkrähe. — да і де м. дагде (де, где = psl. къде). — нігда čech. slovac. nikdá niemals. — горяўка. горявка (Шляхтова) м. горівка pol. gorzalka. — горлиця Вв. м. горлиця Turteltaube (примітна і найчастійше Лемками уживана форма: гырлиця). — Горлицьі м. Горлиці (die Stadt ist jetzt gänzlich polonisirt; doch hat sich der frühere ruthenische Name Gorlice (= Горлицьі) erhalten; polnisch würde die Form „Gardlice“ lauten).

В місто г' або г.

дагде Тих. м. дагде, дагде irgendwo.

Г.

Звук г' (вимовляє ся як польське g або російське г) властиво хибує в українськоруськім. Там, де в старословенськім стоїть глаголь (г), в українськоруськім, рівно як і в чеськім, кладе ся г = h. В українськоруських словах: гора, грубий, гутий, Бог або Біг, богатий, гай, господын, голуб, торг, луг, доброго, его, мого, свого, одного, того-то, гонити, гнести звук г так само звучить, як у відповідних чеських виразах: hora, hrubý, hustý, Bůh, bohatý, háj, hospodin, holub, trh, luh, dobrého, jeho, meho. sveho, jednoho, tohoto, honiti, hnísti. В словах перенятих т. є. взятих із чужих язиків звук г' найчастійше задержує ся (пр. гімназія, географія, телеграф). Тут і там чути его також у словах, де в загальноруськім стоїть г, д або к. Так пр. лемк. груден м. грудень pol. grudzień, дріга в Вірхівні місто дорога pol. dial. dróga, гардий м. гардий; лемк. гнес м. днесь; гречный м. кречный etc. В лемківськім говорі звук г' слабо заступлений, хоть в цілости трохи частійший, ніж у прочих українськоруськ. говорах. В словах перенятих стоїть г' пр. грунт Grund. гратя collect. gen. neutr. altes Geräth. гачи Gatiен (в східногал. тут і там: гачи). гваўт Gewalt. гніт genit. гнога Docht, Knoten. газда Wirth magy. gazda. газдыня Wirthin, Hausfrau magy. gazdaasszony. гнаткы ein Theil eigenthümlich construirter Schlitten (може в звязи з нім. Nast, Nastholz?).

Д місто г'.

дадакати Вв. м. гатакати. руськы дадакают, як просят йісти. vgl. pol. gdakać ruth. кудкудакати čech. kdákati, kodkodákati, was aber „gackern“ bedeutet.

Х не переходить на ш.

задыхливый II. Св. м. загальноруськ. задушливый engbrüstig, asthmatisch.

ш місто х.

капелюш Кр. Р. Св. Лб. м. капелюх, кепелюх Nut. плюю
капелюш зо соўомы.

к місто х.

шпiклiр Розе. м. шпiхлiр Speicher; звичайно у Лемк. сыпанец.

г місто х.

пыргач Я. Лип. Кв. З. Ко. місто пырхач cf. пирхнути, порх-
нути, пурхнути.

ф місто х.

форенiва Ко. м. хоругва, хоругев pol. chorągiew psl. хo-
ржгы. — форкавый м. хоркавий, хорькавий gäuspernd. форкавый
жид. — фустка Р. в західній Лемківщині лише: хустка; подiбно
рiдко у Лемкiв уживане: хвiст; тим часом в схiднiй Галичинi ча-
сто: фiст.

Губні ц, б, в, н.

по губних й в многих околицях не переходить на ль.

в формах як: терплю (з терпи-о-м повстало терпiюм, терпию
старосл. тръпльж). люблю. робю. клеплю, клепят. г'юмю,
ўамю. ўамят. вабю. траплю. храплю. храпят. сыплю. сы-
пят Лб. спю, купю. любеный. купеный. оправеный ein-
gebunden. обльiпеный. ольiпеный. од'упеный. об'уупеный.
згоговеный. хустя заплямене. соўома помервена, змер-
вена. щепены груши.

т місто н.

треплюлка. трепiлка Жег. м. препюлка, препiлка загаль-
норук. перепiлка čech. křepelka.

к місто н.

клебаня П. Брт. Рад... Pfarre; Wohnung des Pfarrers,
poln. plebania. — ключи П. Б. Ба. (елуча) psl. плoушта, poln.
płusa, čech. plíce (мінiба звукiв к i н порiвн. пр. křepelice, křepelka
poln. przepiórka, ruth. перенелиця, перепiлка, hungarico-ruth. пере-
периця; čech. kapradí (papradí) ruth. папороть lemк. папортина. —
ruth. корпати i порпати cf. lit. kirpti. — hal. клямка ukr. плямка.
gr. ion. κότερος = πότερος. — boeot. πέτταρες = att. τέτταρες lat.
quatuor. — πέπτειν lat. coquere. — τρέπειν lat. torquere ruth. кру-
тити. — πέντε lat. quinque, psl. пaть etc.).

б міняє ся з п.

брез Рв. м. през, проз (перез) durch; ohne. — шчамба, счамба м. шапа, щепя, шкена (шкыпа), скена Spleisse; шчамбити = скепати spleissen; тут також щабель, щобель Leiter-sprosse. — стрямбатовый м. стряпатовый, стріпатовый gefranst; zer-schlissen. стрямбы м. стряпы pol. strzepy. — брячка із прячка м. пряжка, спряжка Schnalle. — бадўакы м. патлакы так зовуть Лемки угорекых Руснаків cf. ruth. патли langes (fliegendes) Haar. патлатый mit langen, fliegenden Haaren. розпатлати zerzausen. розпатлане волосе zerzaustes Haar. — чубрина Ф. м. чуприна Schopf cf. чуб psl. чоубъ crista.

ф місто п.

фташина. фташок Д. м. пташина, пташок cf. slovac. vták Vogel.

й місто зроненого наконечного б (бь).

сой із собь, собі psl. сѣкѣ. ходиў сой цылый ден = ходив собі цілий день.

п місто б.

запористый Лип. м. забористый. чіпчик запористый in reiche Falten gelegtes Häublein, reich gefaltetes Häublein.

ф місто б.

кофлик П. м. загальноруск. коблик Gründling, Grimpe, Gobio fluviatilis.

м місто б.

дромный М. м. дробный = дрібний. — мамунити Я. туманити, мантити cf. psl. какоўни superstitio. замаму́нит циган Я. шатровы цигане мамунят люди Я. cf. ruth. мамона.

в удержує ся.

вандрувати wandern в укр. мандрувати.

г місто в.

гласный Г. м. власный. мати гласна = мати власна leibliche Mutter рідна мати. — гўаститель Бру. м. властитель. — гўасьныі Спрк. м. власныі eigentlich, eben. власне pol. własnie. — егоўга Ко. ігола Жер. Pirol, Goldamsel в Киевщині игола psl. вльга pol. wilga. — погроз Вн. із повроз pol. powróz ruth. повороз. — гдовец Г. м. вдовець psl. вьдовьць.

г місто в; х місто в (= psl. праср. вѣ).

г ремени im Leder. — г осени im Herbste. — г льісы im Walde. — г вінку im Kranze. — г руцы in der Hand. — г воду in's Wasser. — г наших льісох. — г Гамерицы in Amerika. — стало мі ся штоси г ногы = стало ми ся щось в ноги. — г мышах. — г грудях. — г місты. — до пізна г noci II. — г двох газдынях in zwei Wirthinnen. — г ным. г ны = в вій. — г нас = в нас, in uns. — г дорозы. — г воды Рад. — г мурі. — г бік = в бік seitwärts. — г наших крайох. — г вечер = в вечер Abends. — г Устю = в Устю in Ustie. — г астрябі im Habichte. — г едні елицы. — гнет Лб. Вн. . . м. і побіч внет (із вѣ+ю+то. вѣ-(н)ю-то), čech. hned slovac. hned' pol. wnet gleich, allsogleich; bald, schnell. — червак г вертит ся в дерево I. — г во дни НВ. bei Tage м. во дни, во дни із вѣ дни. — г войти Р. Т. м. войти, ввійти psl. вѣйти v. вѣнити εἰσερχομαι, intrare. г вѣшло до голы Т. = ввійшло до голы. — г валити м. увалити, ввалити. г валит х хыжу або г валит в хыжу er stürzt in die Hütte hinein. — г лоны Вн. м. влоны psl. ланы πέρονι, anno praeterito. — г другы бік Вн. — г раз Вн. м. враз. — г опхати Вн. м. вопхати. — пириця г летит до хыж 3. der Schmetterling fliegt in die Hütte hinein.

х собі in sich. болит ня х собі ich empfinde Schmerzen im Inneren (in Magen). — х ті хыжи psl. вѣ той хыжи. — х церкві. — х тых церквіях in diesen Kirchen psl. вѣ тѣхъ цркъвѣхъ, pol. w tych cerkwiach. — х ті кырви (кырві) in diesem Blute. — х тім (тым) теляти psl. вѣ томъ телати. — х тых газдох in diesen Wirthen. — х сым чювеку psl. вѣ сым члорѣцѣ. — х сьі бабі. — х піў обруча im Halbkreise eigtl. im Halbreif. — х поли х ковалю. — х черешни. — х хыжи in der Hütte. — х тогды Р. м. втогды, тогди pol. wtedy. — х піў Д. Тых. вив, пів pol. wról. — х перед О. вперед. — нах перед О. навперед, поперед.

х місто в.

х чера Г. м. вчера, вчора psl. вѣчера χθές, heri.

ф місто в.

солофій Вн. м. соловій, Nachtigall — сфора П. м. свора, звора = друк сполучающий обі оси увоза; порівн польск. zewtrzeć, zwierać.

Ф місто хв.

Фі яти Я. м. хвіяти „калина-малина над водою ся фіє, Богацка дівчина с худобной ся сьміє“.

н місто м.

нізильный палец загальноруск. мізинный (мізильный) палець, мізильник kleiner Finger pol. мѣзинъ. — нырскый Ф. м. морскый. нырскый кріль Ф. Cavia sobaya. plur. нырскы кролі. нырскы пацята Ч. м. морскі пацята Meerschweinchen. але в Со. морскы пацята. — нышпергач Бру. м. мышпергач, мышпыргач Fledermaus. — воньітувати побіч нютувати vomere speien sich erbrechen. — понайбі Мо. м. помайбі, помагайбі. — на па Вв. Марре. — ністо Р. = місто statt, anstatt. — возне Вн. м. возме.

г місто м.

шугный побіч шувный м. шумный slovac. šumný in der Bedeutung: schön, edel, niedlich. шугна або шувна дівничка.

в обмінює ся з м.

швигар, genit. швигаря і побіч: шмигар das dünnere, mit einer Quaste (трепачка) versehene Ende der Peitschenschnur, Schmitze cf. pol. śmigać schmitzen ruth. швигати cf. ruth. смикати. — швіглы pol. śmigły schlank emporgewachsen, hoch aufschliessend. швілы смек. — шувный побіч шугный м. шумный in der Bedeutung schön, edel. пр. шувного роду von edler Abkunft, vom berühmten Geschlecht. — грівниця pol. gromnica čech. slovac. hromnice geweihte Wachskerze; Lichtmesse. — вышпыргач Лб. м. мышпыргач Fledermaus. — поўовін genit. поўовеня Лб. побіч поўомін, genit. поўоменя (тот поўомін), pol. пламъ genit. пламене. — кувната рідко побіч куната із кумната, комната, загальноруск. кімната. — завкнуті замок Ту. = замкнуті замок.

хв місто ф.

хварба Рхв. місто фарба, Farbe, poln. slovac. farba.

х місто ф.

хляшка П. місто і побіч фляшка, Flasche.

Уподобненє суголосок (Assimilation der Consonanten).

місто л—р кладуть р—р.

курастра Д. З. colostrum. — карімарь Лип. м. коломар. —
Карварія Вн. м. Кальварія.

місто р—л кладуть р—р.

рыборівка Нов. м. рыболівка Sterna, Seeschwalbe.

місто в—г кладуть г—г.

егоўга Ко. Oriolus galbula psl. вълга, иволга.

дн уподобняє ся на нн.

зйінниця Смрк. м. зйідниця. пчоўы-зйінницы Raubbienen
„што пойдаят другы пчоўы“. — ўанный м. ладный. ўанна дывка
schönes Mädchen. — гінный Рхв. м. гідний властиво: würdig;
schön. гінна дывка schönes Mädchen; гінна гоўуз ein schöner (stark
entwickelter) Ast. — доннеска м. до днеска, до інеска загально-
руск. до днеська. — паранный М. м. парадный. паранный конь
M. Paraderferd. — паранник Лип. м. парадник Stutzer. — па-
ранниця Лип. schön geputzte Frauensperson. — насанниця
побіч насадниця Тих. часть у воза.

Знеподобненє суголосок (Dissimilation der Consonanten).

л—л на р—л.

выкаркулювати І. м. выкалькулювати. выкаркулюваў на
быкы. er hatte es auf die Ochsen abgesehen, er hat auf die Ochsen
speculirt. cf. franc. calculer.

р—р на р—л (р—ў).

срібўо П. срібло psl. сръро. — скорозлиўый із скоро-
зрілий. скорозливый (скорозлиўый) горох früh reifende Erbse. —
перенюўка із перепелка, переперка cf. pol. przepiórka hungarico-
ruth. перепериця.

р—р на л—р.

муляр genit. муляря Maurer pol. murarz.

р—р на р—н.

мармун Рхв. Лб. Жег. м. мармур Marmor. камін мармуно-
вый = камінь мармуровий. cf. slovac. marvan magy. márvány.

Тут і там нема знеподобненя; говорять: мармур П. срібро
Смрк. Кр.

нн на йн.

райник Вв. м. ранник Achillea millefolium в Тих. Plantago lanceolata.

нн на дн.

видничкы місто і побіч винничкы Johannisbeeren, Früchte von Ribes rubrum (від винный sauer, den Weingeschmack habend).

нн на лн.

нізильный палец із нізинний м. мізинний kleiner Finger, psl. мѣзинъ = minor; здвоєне неправильне: зложеній старосл. формі мѣзынѣи відповідала-б в руск. форма: мізиний. — сѣильник Чр. м. сѣинне Strohsack (із сѣньнѣ+икѣ). — годильник Врхв. м. годинник Uhr (із годиннѣнѣ+икѣ).

н—н на л—н.

студелина м. студенина Gallerte, Sulze.

н—н на р—н.

веретюрница Кр. м. веретюнница Blindschleiche.

н—н на м—н.

лейтман м. лейтнант Lieutenant.

м—м на г—м (в—м).

надо гном м. надо мною psl. надѣ мѣноѣ, загальноруск. надо мною. — підо гном м. підо мною, підо мною. — за гном і за вном м. за мною, за мною. — зо гном, зо вном м. зо мною, зо мною.

вв (старосл. праер. вѣ, східногал. вво, укр. вві) на гв.

гво дни м. вво дни, во дни am Tage, während des Tagen. — гвоятти м. ввоятти, воятти укр. ввійти, увійти psl. вѣйти. вѣнйти.

м—м на м—н.

цинамон Zimmt, Persea cinnamomum.

Здвоєне суголосок (Consonantenverdoppelung).

шклянный м. скляний psl. стѣклѣнѣ (стеклянь), зложена форма стѣклѣнѣи. — камінный psl. камѣнѣ, зложена форма: камѣнѣи, в східногал. камінний і камяний. — планный Бер. wüst, öde, unfruchtbar; schlecht. čech. slovac. planý. — Юстинна

в східногал. Юстина. — Улянна укр. Уляна старословенск.
Июлиани Juliana. — Меліянна Б. Меланія.

л у виговорі не двоить ся.

ляти, в многих говорах українськоруск. язика: льяти. лемк.
наляў воды поўно до бочки = східногал. нальляв (нальлѣв) воді
повно до бочки. лемк. вода лье ся = східногал. вода лье ся
укр. вода льѣтця (порів. psl. лиати, л'кѣ, л'кѣши etc.).

Прибавка суголосок (Zusatz von Consonanten).

втручене р.

шмыр'нути ся Ф. м. смикнути ся. вовюрка шмыр'не ся
das Eichhörnchen huscht vorüber cf. помикати cf. швиркнути.

приставне з перед назвуком суголосковим.

зволя Врхв. Б. м. воля, свобода „пішла моя зволя долом
тисоньками“ Врхв. — згоріўка П. Вв. Г. згоріўочька Вн.
згоріўчиско Б. = горілка, горівка, горілочка, горілчище Brannt-
wein переважно у Лемків: палюнка. — зрід Врхв. = рід. „ты мі
не годен до зроду ступити“ (= до роду вступити). — згырлиця
Вн. горлиця, Turteltaube, Turtur auritus у Лемків понайбільше:
гырлиця. — зверескливий Г. місто і побіч верескливий.

приставне г при назвуці суголосковим.

гмертвец Брт. м. мертвец psl. мрѣтвьць *nekrops*, mortuus. —
гўастівка П. Сн. гластівка І. Пол. Гр. Рад. — але в Ч. Щ.
Ку. Ту. ластівка Schwalbe. — гворобель рідко місто воробель
Sperling. — — гмўый (вмўый) = млий, млавий pol. mdły. —
глоны м. лони (влони) psl. лани anno praeterito, palaeoruth. отъ
лони; глівьского року = тамтого року.

веунене с.

застемперувати перо П. м. затемперувати die Feder zurecht
schneiden. — доєконаўый м. доконалий čech. dokonaly pol. do-
skonały.

втручене й.

дойч П. Рхв. Кр. Сн. І. дойдж Тих. Ч. як дойч полие wenn
der Regen fällt. дойч ситит der Regen sprüht; дойчик. дойджик
kleiner Regen. порівн. нижносорабе. dejšć. загальноруск. дощ, дождж
psl. дѣждѣ. — пляйстер м. плястер Pflaster, *επιπλαστρον* psl.

пластырь; положить пластырь на боляк auf's Geschwür Pflaster auflegen; пластырь меду Honigwabe, Honigscheibe. — зейс Вв. Ко. м. (зес), зесь Ку., зас, зась, зася pol. zaś slovac. zas, zasa. зейс суг осы Ко. — Айнца Лип. = Анця, Ганця slovac. Anča Annette. — Пайза, Пайзя Св. укр. Пазька = Целагия; vocativ: Пайзю! — зерькайло Ко. Spiegel, зеркало psł. зръцало. — гайс genit. гайсу eigtl. Gas; Leuchtgas газ свѣтильный; der Name vom Volke hie und da durch Verwechslung auch auf das destillirte, zum Brennen in Lampen benutzbare Petroleum übertragen, welches übrigens meistens mit нафта oder нафта bezeichnet wird.

вставлене д, т.

ядувец genit. ядүйця П. Брт. Лос. ядүйчина Ф. м. яловець Wachholder, Juniperus. — обіздрити ся Б. м. обозрити ся. — піздрити З. Acht geben; schauen, gucken. піздрый З. = подиви ся. — діздрити Ку. в знач. припилювати. хто діздрит Ку. — здрінка Д. м. зрінка, Pupille. — заздріст із зазрість Neid. — роздвора Врхв. місто і побіч: розвора faule, unnütze Weibsperson. — виднівка Брт. місто і побіч: винівка Weinfass (вставка з огляду на видный м. винный, видничка м. винничка по фальшивій аналогії). — еднораў genit. еднораўа м. енерал General. — пендрак, пондрак, пандрак м. понрак; панрак, пандрак; по-нр-ак Engerling. — роздойме Врхв. НВ. із розьиме, розойме, роздойме Врхв. НВ. = uкр. рознїме східногал. рознїме, розійме thut auf, macht auf, bringt auseinander psł. (разьиметь) разьметь. cf. pol. zdjąć psł. сьнати. — — стріж Ф. I. = сріж Врхв. zerbröckeltes Treibeis. — кістка П. Кв. місто і побіч: кіска dem. від коса Haarzopf. — стрітяти порівн. старосл. сьрѣсти.

втручене н.

квандрувати м. квадрувати in der Bedeutung übereinstimmen. не квандрує мі es klappt mir nicht, es ist mir nicht an der Hand. — Кундрат palaeoruth. Кондратъ, загальноруск. Кіндрат psł. Коньдратъ, nom. propr. Quadratus, psł. Кодратъ et Кодрантъ. — ментрика I. м. метрика Matrik, Taufschein (порівн. що до всувки також: долівске янірес, енірус = укр. агрус, мазурек. angrest м. агрест Stachelbeere). — смугнастий Спрк. gestreift м. смугастий. — сьвідомный Лос. м. сьвідомый. я не сьвідомен м. я не сьвідом. — знаемный Б. познаемный Б. м. знаемий, познаемий.

всунене к.

скверщок П. Чр. м. загальноруск. сверщок Grille, Zirpe, Heimchen. — скверщати = сверщати, сверщати zirpen (в Брунарах важуть: счверщок plur. счверщкы). — шквірк pol. świerk Fichte, Rothfanne.

втручене г.

згірниця м. зірниця пр. згірниця вечірня зышла der Abendstern (die Abendröthe) ist aufgegangen.

втручене б.

клямбра Св. м. клямра, скоба „што ся прибват“ Klammer, Klampe.

ш не всуває ся.

в виразі труна Sarg, в декотрих сторонах східногалицьких трумна, трумно, укр. труна, польск. trumna i truna порівн. німецк. Truhe, Truhne чеськ. словацк. truhla (труна, здає ся, означає щось дутлавого, оттак при удареню глухо дуднячого — Kiste, Trog.).

почіпне й.

всядый. тадый. кадый. туткай. тукай. кадывай товдый Ту., туй Вн. м. всяды. тоды. кады. тутка. тука. кадыва, товды, ту. — хыбай Ку. м. хыба es sei denn. — в формах повельникових (Imperativformen): нагний м. загальноруск. нагни plur. (в середозвуці й) нагнийте м. загальноруск. нагніте, нагніт. — подібно: візрий, візрийте. — призрий, призрийте. — подыждий, подыждийте м. підожді, підождіте, підождіт. — прékстий ся, прékстийте м. Чр. — спий, спийте. — протрий, протрийте. — загорний, загорнийте. — розгорний, розгорнийте. — ідій, ідійте Росс. рідко побіч: ід, ідте м. загальноруск. іді, ідіте або йдіт gehe, gehet.

Заник суголосок (Schwund von Consonanten).

відпад назвучного л (Ў).

опух із ўопух місто лопух Klette, Lappa. — жиця Лип. місто і побіч ўжиця Löffel psl. лѣжица. — жичка Лип. м. ўжичка kleiner Löffel, ложечка.

с губить ся в назвуці.

трус Брт. м. струе, Strauss. тусы Strausffedern. тусы за капелюх. — тусый dem Strausse gehörig, Strauss-. — тусье перо Ч. Strausffeder.

назвучне д зникає.

ля Росс. м. для. дя тебе für dich. — підля також біля із подля psl. подѣ. підля нього neben ihm, in seiner Nähe, in dessen Nähe.

назвучне н скидає ся.

умер Nummer; також умеро Смрк. gen. neutr. plur. умера, загальноруск. форма вмер, умер = mortuus est звучить у Лемків: гмер.

назвучне г тратить ся.

де м. где, psl. кѣде. — да-што м. гдещо, дещо. — да-кус ein wenig. — да-коли dann und wann. (в даіде = загальноруск. де-не-де hier und da виступає г). — зоріўка м. згоріўка, горівка Branntwein. — дога Сн. Weissdorn psl. глогъ. — Ликирія Ба. м. Гликерія psl. глукерина. — жоўторудка НВ. Goldammer м. жовтогрудка. — луг Ти. Тих. м. (глог) гліг pol. glóg „коляче, угнать ся, дрібне мат листя“.

назвучне в зникає.

шыток Ф. Д. З. місто і побіч вшыток slovac. všetok čech. všesek. — шытко Ф. Д. З. м. вшитко slovac. všetko čech. všesko. — шельякый I. čech. slovac. všelijaký. птахи шельякой масти Vögel von verschiedener Farbe. — оловарь Вн. місто і побіч воловарь. оловаре, што быкы пасут. — зяти Вн. м. взяти вЪзати slovac. zjat'. — зяў Вн. м. взяў = взяв. — ратиш Ти. м. воротиш čech. vratič Rainfarn, Tanacetum vulgare. — ольіти Тих. м. воліти. — ядро (Лісько) pol. wiadro psl. вѣдро ѓдоіа, Wassereimer, ведро. — орона місто і побіч ворона Щ. орони кромкавут. — оробель Ку. м. воробель plur. ороблы. — орожка Ку. м. ворожка Marienkäfer, Coccinela. — урубѣц Ко. м. воробець plur. урубцы.

л в середозвуці зникає.

вакы П. місто і побіч: вѣакы. влакы „друкы, што лежат на насады на гнатках“. — коньір м. коўньір pol. kolnierz, східногал. ковнір, комнір. новослов. kolêr, середногорнонїм. kollier, франц. collier, лат. collare. — к'убы Б. м. клубы Hüften (з клубы повстало

к'убы, к'убы). — пуг побіч п'уг Ож. м. плуг, Pflug. — ч'овек Б. м. человек psl. чловѣкъ. — м'оит мя П. із м'юит, східногал. млоит es ist mir unwohl cf. pol. mdleć. — —

ў (л) в старосл. лъ (= оў або ло) губить ся.

кобиця, кобиця НВ. м. коўбиця Klotz cf. germ. Kolben; в старослов. було би *кльница. (кобиця = Schneidebock не належить сюди; коб-иця в східній Галичині: кобильница порівн. коб-нь, конь = кінь, лемк. кін). — кобаса Розс. Вол. із: коўбаса, загально-руск. ковбаса psl. кльбаса, russ. колбаса, pol. kielbasa, nsl. klobasa. — стоп із: стоўп, загальноруск. стовп psl. стльпъ; два стопы zwei Säulen. — стопок соли Ту. Salzsturme = стовнок соли. — стопцьи із: стоўцьи Blutfedern, Eedern ganz junger Vögel, східногал. палкї, пишкы. — чонок genit. чонка із: чоўнок порівн. psl. чльнъ. — бощиця із: б'ющиця загальноруск. блощиця Wanze.

ў в складї ьў з старослов. лъ зникає.

сыза Лип. м. сыўза psl. слъза serb. суза.

випад л в старосл. лъ по цілковитім заглухненю ъ.

я бко загальноруск. яблоко; pol. jabłko slovac. jabko v. jablko psl. лблъко, шблъко.

заник визвучного л (ў) в слідуючих зсувках:

п'ікошок м. п'ўкошок Wagenflechte, Wagenkorb полукишок, півкошок; два пікішкы уплюў er hat zwei Wagenkörbe geflochten. — пікопок м. п'ўкопок, східногал. полукипок dreissig Garben, halbes Schock; два пікішкы ярцу привюз. — п'ітора П. І. З... (із полъ в'ѣтора, полвтора, полтора, поўтора, п'ўтора, п'ітора) andert-halb [в Розс. також п'ў друга čech. půl druha. slovac. pol druha].

р випадає.

гончар Чр. із горнчарь, čech. hončič, pol. garnsarz Töpfer. — срібный із срібрный. срібный гузик silberner Knopf; однак в Жестові: сріберный slovac. srieborný. — срібнястый silberglänzend із срібрнястый. — ярмак Лб. в східн. Гал. ярмарок, ярмарка, ярмалка Jahrmarkt slovac. jarmok. — ктити м. кретити psl. крѣтити (гл. више: стягане складів). — кщеньй Вв. із крщений, крщеньй = хрещений. — таністра (цаністра) Tornister, cf. canistrum. — чуб м. чубр (із: чубрѣ); по стратї звука ъ не

могло в українськоруск. удержати ся по суголосці неохоронене р (подібно як в: братръ, братр, брат) і відпало; або межі б і р вступило ся е: чубер, чупер genit. чубра, чупра; почубрити beim Schopfe fassen; почубрив го добре er zerzte ihn tüchtig beim Schopfe; почубрили ся sie haben gerauft. — Суголоска р в виразі братр, čech. bratr виявляє ся в українськоруск. виразах: братерній, братерскый, братерство). — качмарь Вн. м. корчмар pol. karczmarz Kretschmer, Schenkwirth. качмарька м. корчмарка Schenkwirthin.

з займає.

віля місто і побіч рідшого візля, psl. вѣзлѣ.

й випадає.

стрина м. стрыйна, жена стрья Frau des Veters. — стрык. стрыко із стрыйк, стрыйко psl. стрѣй, стрѣйка et стрѣйка gen. masc. — двійята Zwillingstöpfe м. двійнята (двійний, задвійний doppelt). — под м. пойд із поиди загальноруск. пійді.

Прим. в виразі: войско Militair й не викидає ся.

випад суголоски т.

заздрісливый в знач. habsüchtig; в загальноруск. в знач. neidisch; із: заздрістливый. — облесный м. облестный schmeichbrishh cf. psl. область desertio. облыстивъ fraudulentus. — счесный м. счастный psl. сѣчастнѣ. — чесный місто і побіч: честный psl. чѣстнѣ тімоѡ, venerandus. — налисник м. налистник Plinse, Plinze. — післанъ Вв. Ту. Ко. м. післанъ, постеля, постіль. Bettzeug. — післаня Streu із післаня. в старосл. було би: *постланіє. — слати Вн. Лип. м. слати, стелити psl. слати στορνύσαι, sternere. čech. stláti slovac. stlat'. — таценько Кв. м. татценько Väterchen. — оченаш Рад. м. отченаш Vater unser psl. отъче нашъ.

д перед лѡ так як в чеськ., словацк. і польск.

мыдло Кв. ruth. мило čech. slovac. mýdlo pol. mydło. — мылтити Кв. ruth. милити, čech. mydliti slovac. mydlit' pol. mydlić.

д вимітує ся.

грозно Traube із грозно psl. гроздѣ. — сыіо м. загальноруск. сідло pol. siodło čech. slovac. sedlo. Місцева лемківска форма „сыло“ єсть властиво примітно українськоруска. — тыжден Woche genit. тыжня. — гаршый І. м. гардший. де гарше збіжа І. = де красше збіже. (гардый = красный, schön).

Примітка. У глаголів II. кл. найчастійше не викидає ся т, д а також к: квітнути, гляднути, вяднути (загальноруск. цвинути, глянути, вьнути), шуркнути, пирекнути, шулькнути, гулькнути (шурнути, пиренути, шульнути, гульнути). Лемківському утьікнути відповідає в загальноруск. утечи після I. кл.

н випадає.

горчар Врхв. II. genit. горчаря із горнчарь Töpfer psl. горньчарь *κεραμεύς*, figulus, čech. hončič slovac. hončiar, pol. garn-sarz. — горнец genit. горця Topf. горчар робит горці. — горчок, genit. горчка Topf, — полудешній II. м. полуднешній, полуднішний. полудешнє моѳоко Milch, welche von einer zur Mittagszeit gemolkenen Kuh erhalten wurde. — теркы Врхв. із теркы Schlehenfrüchte (sing. терка). — маглювати побіч манілювати mangeln, mangeln čech. mandlovati, manglovati. slovac. mangl'ovat'. — Костыо Constantin psl. Костатинъ. — близцьі Вв. м. близцьі Zwillingsbrüder psl. близньць *δίδυμος*, geminus.

к випадає (або остає).

фурнути рідко побіч фуркнути, pol. frunąć aufflatern, flattern.

г не викидає ся.

вергла, вергло, вергли Вв. від веречи psl. вѳкштити *βάλλειν*, iacere. яка ся вергла поледіця = яка кіннула ся ожелєда.

випад суголоски г.

встынути Б. м. встыгнути. кров встыне або зсяде ся cf. pol. stygnąć. — встрянути М. як встряне люд = як встрягне лід. — мла Вв. м. мгла psl. мьгла. — зага Вв. м. згага.

в в середозвучі випадає.

уця II. Брт. Рхв. Тих... побіч рідшої форми: увця, psl. овьца. — учар м. вівчарь, Schäfer. — обарянец II. Вв. із обварянец Bretzel. — обаряти II. Лос. Ку. Чр. м. обваряти. обаряны ґрульі Чр. abgekochte Kartoffeln. — копринячок (Ганчова) місто і побіч: копривнячок Grasmücke, Sylvia. — віторок (із: о-второк, вовторок, вівторок, віторок), східногал. вівторок, білоруск. оторок. psl. вѳторьникъ, čech. úterek, slovac. utorok. — хырльіти kränkeln, krank sein; але хворый krank psl. хворъ. — харуак = східногал. харлак, хврляк krankhafter, bresthafter Mensch, Schwächling. — перший із перший psl. прѳкъ, укр. первий. — обісити м. обісити psl. обѳсити. „альбо ня обісят, альбо ня забіют“. — обо-

лючи, оболычи anziehen загальноруск. оболочи, обволочи psl.
 ОБЛѢШТИ із ОБЪВЛѢШТИ. я оболюк із обволюк ich zog an, psl.
 ОБЛѢКАТЬ єсмя. — облечєня Kleidung psl. ОБЛѢЧЕННЄ et ОБЛѢКЛО.

Ф випадає.

файка Мо. м. *файфка nsl. fajfa, germ. Pfeife.

відпад наконечного р.

смот повельник від смотрити (із смотри повстала по відки-
 неню и лемківска форма смотр, а з тої по відпадї р: смот).

наконечне й відпадає.

є П. Д. І. Вн. порівн. укр. ей, psl. ѝй = imo, ja. — е! є! ja! ja! —
 в Лабові, Жегестові говорить ся: гей! н. пр. юж пришоў жак? —
 гей! Ist der Kirchensänger gekommen? — Ja!

Д губить ся.

по-ле-гев! П. Брт. Бру. Св. м. под (із: подь, пойдь, понди)
 ле гев! komm' nur her, komm her!

визвучне д приіменників од = (psl. отъ) і над (надъ)
 зникає по відпадї ъ.

озывати ся м. одзивати ся. зас озыват ся голос die Stimme
 hallt wieder. — оступити ся м. (отступити ся) одступити ся. —
 опадати м. (отпадати) одпадати. опадат ѱупа од рыбы die Schur-
 pen fallen vom Fische ab. — оцєпити м. (отцєпити) одцєпити.
 оцєпила ся трїска. — очаяный із (оччаяный, отчаяный) одчая-
 ный. — очайдух м. (отчайдух) одчайдух. — назирати м. над-
 зирати aufsehen, inspiciren (подібні прояви також в старослов. пр.
 оходити побіч отъходити, ошъдъ і отъшъдъ, очати і отъча-
 тн etc., в латиньскім: coactus місто con-actus, cum-actus; circuitus
 місто circumitus).

визвучне п губить ся.

Полікар Т. м. Полікарп psl. Поликарпъ, Polycarpus.

в відпадає.

остыр м. остырв längerer Fichten- oder Tannenast, dessen
 Verzweigungen abgehackt wurden, so dass nur an den Seiten mit der
 Axt scharf abgehauene Ansätze der Zweige sich befinden. Aus sol-
 chen roh behauenen Ästen werden Einfriedungen und Zäune. ge-

macht. Im Lemkischen ist остыр gener. fem. една остыр. дві остыри. У імені зборовім (collectivum) виступає в: остырва gen. neutr. плит (рідше і виїмково: пўит) з остырва eine Einfriedung, ein Zaun aus roh behauenen Fichtenästen. pol. ostrew', genit. ostrwia Spitze der Lanze, čech. slovac. ostrv, ostrva Leiterbaum cf. psl. остръ acutus.

Відношенє звучних суголосок до глухих (Verhältniss der tönenden Consonanten zu den tonlosen).

Коли загально в українськорускім звучні суголоски в визвуці виговорюють ся зично, а в декотрих говорах навіть їм товаришит погомонок (Nachhall), мов споминка страченого ь н. пр. сьніг(ь), хлїб(ь) — вимавають Лемки звучні суголоски в визвуці найчастійше глухо: люд, мюд, град, брыд, хлїб, сьніг звучать як лют, мют, грат, брыт, хлып, сьніх. — Своєю дорогою знов в декотрих словах глухі суголоски в середозвуці (рідше в назвуці) стають звучними або і наспак звучні суголоски глушать ся.

глухі суголоски стають звучними.

дрїзга місто і побіч трїска cf. pol. drzazga et trzaska. — мюзга П. Мо. м. мяска. — рїзга м. рїзка pol. różga. — брызгати м. і побіч прыскати, брыскати pol. bryzgać. (властиво лемківська форма: пырскати). — стрямбы м. стряпы pol. strzepy. — спрагнїтый м. спрахнїтый vermodert спорохнїлий. — свиздаўка Сн. м. свиставка „на кінци бича, штобы лупкало“ Quaste am Ende der Peitschenschnur. — пыргач Ко. пергач О. м. пырхач; — мышпыргач НВ. Р. — задлога Смрч. м. затлока, затлока Schuft, Brausekopf; unfläthiger Mensch. cf. palaeoruth. тлаковина (тльковина). Слово о пьлакоу Игоревѣ: сыпахуть ми тьцими тоулы поганыхъ тльковинъ великый женчюгъ на лоно. По мой думці тльковины значить зволоч, наброд, збрїд, затолоки, голота Gesindel. — черевуга Ко. м. черевуха Bitterling, Rhodeus sericeus.

звучні суголоски глушать ся.

нохот plur. ніхты М. Р. м. ноготь, нігті. — крухыня Р. м. кругыня „округла слівка, солодка“. — хутко Мш. м. гудко, Wiedehopf, Упура ерорс. — зверхнути Розс. м. звергнути herabwerfen. кін зверхнуў з ся = кінь скинув з себе. — запористый Лип. м. забористый, faltenreich.

Згадаємо ще про прояв уподобнення совершенного або несовершенного, котре тут понайбільше не увидатнємо в писмі. Звучні суголоски переіняють ся перед глухими часто в виговорі на глухі пр. дванатцет м. дванадцет (з дванадсять); росступити ся м. розступити ся; іс хыжи м. із хыжи psl. изъ хыжа; іс кошара м. із кошара; с патолочи = з патолочи; с чела, ш чела м. з чела psl. изъ чела (подібно в старосл. памятниках пр. ис корабли м. изъ корабли); оптяти м. обтяти; опходити м. обходити; опкочити м. обкочити; оппатрювати м. обпатрювати; порятку м. порядку etc. — глухі-ж перед звучними переходять в виговорі на звучні пр. і ньому м. к нему psl. къ нему; зо женом, ж женом psl. съ женож, загальноруск. з женою; оддати psl. отъдати, загальноруск. віддати (старослов. отъ в малоруск. од або від; але отписати psl. отъписати загальноруск. відписати).

Переставка суголосок (Consonantenversetzung).

л—р місто р—л.

велетюрник З. hier in der Bedeutung: Eidechse, Lacerta м. веретюльник (cf. ruth. веретільник gewöhnlich in der Bedeutung: Blindschleiche, Anguis fragilis). — звалярник Бру. м. зваряльник Langfass. — б'ятнар П. (блатнар) pol. bratnal, bretnal, Brett-nagel.

р—л місто р—р.

скорозлиўый Брт. м. скорозрілий frühreif, früh reifend. скорозлиўый (скорозливый) горох.

в—л місто л—в.

загволок Ку. місто заголовок, заглавок, заглавок Kopfkissen.

рп місто пр.

верпина П. м. веприна Stachelbeerstrauch; верпинкы П. м. вепринкы Stachelbeeren. порівн. лат. vepris = Dorngesträuch.

р—п місто п—р.

рыпейова трава Вв. м. пырейова трава Queckengras ruth. пирій, пирей, пирійка čech. pýř, pýřavka slovac. pyr.

рв місто вр.

шкарвонок Чр. м. шкавронок Lerche pol. skowronek,

НЬШ місто ШН.

тутеньший П. Бру. Ф. Кв. Ти. м. загальноруск. тутешній hiesig (могло також повстати з огляду на польське tutejszy через заміну й на нь).

ГН місто МГ.

гмла Лос. I. Д. Г. Nebel psl. мъгла. зашла гмла der Nebel verdüsterte die Luft slovac. hmла. загмлит ся es wird nebelig werden.

Деко́трі форми слів згідні з старословенськими.

коприва П. Лос. Бру. НВ. Brennessel, Urtica м. загально-руск. кропива, pol. pokrzywa nsl. kopřiva, psl. коприва. — поверес'ю, повересло в східногал. перевесло cf. psl. поврѣсло поврѣсти *дрѣв*, ligare praes. поврѣзж, поврѣзши, поврѣзеть. — ржда рідко побіч: рджа Rost psl. рѣжда. Menaeum serb. 1536. проузи и гоусенице и ржда и хроусть (тут ржда = Getreiderost). — зарждавити побіч зарджавити verrosten. — хракати sich räuspern, загальноруск. харкати slovac. chrákat'. psl. хракати screare. — одхракувати = відхаркувати. він одхракує східногал. відхаркує. psl. хракати screare. — хракотини pl. i хракотиня gen. neutr. sing. das Ausgespuckte psl. хракотина *флѣма*, pituita.

2. До пнетвору (Stammbildungslehre).

Деко́трі замітніші наростки.

Суццники (Substantiva). а) мужеского рода.

-ъ. продай П. Лос... Verkauf čech. prodej slovac. predaj. на продай zum Verkauf. — кытай П. Св. Risper. кытай проса Hirsensrispe (cf. psl. кыта ramus nsl. kita fasciculus ruth. кыта, кытка, кытиця, кытичка Büschel; Blumenstrauss). — спрій Вн. Hitze. великий спрій grosse Hitze. — недорікай Ко. „што не гварят добрі“ mit schlechter Aussprache Behafteter.

-о. сьвірко ВП. Gryllus. в інших окол. сьвірк gad. свѣрк.

-йъ. квич Нв. Turdus pilaris Krammetsvogel.

-ѣйъ. крочай П. Schritt slovac. kročaj čech. kročeј. — ступяй Tritt, Fusstapfen slovac. stupāj čech. stupěje. — черпляй Бер. plur. черпляйі zerbrochene Stelle in der Eiskruste am Fahrweg „як ся люд на дорозі поламат, што черплят санями“. —

-ей. гусей Вв. гусий Вн. „ани гусак, ани гуска; до гускы ся не бере, ани ся не несе“. — купей Нов. Steinschmätzer Saxicola „мат гніздо в купах камя“.

-фль. квичаль Св. квичаль Тих. gen. masc. Turdus pilaris, Krammetsvogel (квик-фль) plur. квичалы [понеже в Лемківщині також сю птицю тут і там прозивають „квич“ (квик-йъ = квичь), то можна би допустити також вивід: квичь+аль; чудно, що для названя того самого предмету від утвореного вже імени творить ся похідне слово новим наростком, та така позбитність иноді буває і так: мотиль або мотиля = Schmetterling; від тогож слова наростком -якъ творить ся: мотиляк = Schmetterling; рыбель = Seeschwalbe; рыбеляк = Seeschwalbe; ропуха Kröte; ропуханя Kröte etc.

-льйъ. воробель plur. вороблы.

-ельйъ. кырдель. — коргель Linkhand. — курдель. — рыбель Sterna.

-ольйъ. горголь Knorren; потім також в рыбаляк побіч рыбаляк Seeschwalbe.

-ила. ружила Д. „бык червеный“. два ружилы zwei rothbraune Ochsen.

-ильйъ. ворожилъ M. Wahrsager.

-альйъ. бридаль hässlicher Mensch. — пердаль Farzer. — пискаль eigtl. Pfeifer; Weinerling; Schwätzer. — моталь Вн. О. Пол. Schmetterling plur. моталы. — мураль Ту. Ameise, formica plur. муралы cf. мурий braun.

-ульйъ. (-ульо). старуль Ти. старульо Ти. alter Kerl, alter Mann (in gemüthlicher Anrede).

-ръ. пупе-р Нов. Magen des Huhnes, der Gans oder der Ente східногал. пупчик. —

-ырйъ. міхыр genit. міхыря Blase, statt plur. міхыри gew. collectiv. міхыря gen. neutr. велике міхыря здуват wirft grosse Blasen.

-оръ. гівтор Чр. Lynx torquilla, Wendehals. — пискір Сморк. Сн. Мо. піскор Т. Spitzmaus, Sorex. — цыпкор Б. Spitzmaus, Sorex.

-орйъ. пискоръ Д. Ч. Spitzmaus genit. пискоря.

-уръ. лобур roher Kerl. — гачур männliches Fohlen; junges Pferd. — піскур Вв. Spitzmaus, Sorex. — павур Ф. I. Männchen des Pfaues, pavo.

-аръ. кошар Schafhürde.

-яръ (місто загальноруск. -аръ) тяжар Чр. м. тягар pol. ciężar.

-ярйъ (т. е. -яр м. загальноруск. -арйъ). рыба́р Fischer; Seeschwalbe (рыба́рь). — почта́р (загальноруск. почтар). — байча́р Лб. (загальноруск. байкар). —

-арйъ. зъвѣзда́р Sternseher, Sterndeuter; Astronom. genit. зъвѣзда́ря.

-ара (-ера). чу́дара. чу́дера Wundermensch; Wunderding (звѣдти приложники: чу́дарный, чу́дерный).

-асъ. бри́дас hässlicher Mensch. — ду́рнас Лб. Tölpel, Dummkopf. — крива́с krumm gewachsener Kerl. — руда́с ein Mann mit rothen Haaren, Rothkopf.

-усъ (-усь, -усьо). обде́ртус Мо. zerlumpter Kerl pol. obdarius. — тату́сь. — хлы́бусь. — бра́тусь. — сыну́сь. — няню́сь Vater. — тату́сьо. — бра́тусьо Рад. — коню́сьо Рад. Pferdchen.

-озъ. лобоз Spitzbube, roher Kerl. — ко́рноз, ке́рноз (= загальноруск. кно́роз, кну́р; по Мікльосічу належить польск. kiernoż порівняти з виразом kierda).

-ьца. кі́сця Бер. (загальноруск. ко́сець, ко́сар). — збі́йця.

-ьце (цьо). татцьо Кв. Vater; Väterchen.

-ьць. кавале́ц Stück східногал. кавалок, кусник). — ку́деряве́ц I. ein Mensch mit krausem (ungekämmten) Haar. не піду с тым кудерявцьом. — ко́сец Д. Mäher, Heumäher slovac. kosac — міле́ц Я. Motte, kleine Motte (моль+ць). — мерзі́нец Вн. ekelhafter Kerl мерзенець (мерзенъ+ць). — сы́панец Ту. Speicher, Kornboden (сыпа-нь+ць).

-чйъ. паже́рач (verb. пожерати; па місто по) Vielfresser. — сьві́тняч Ко. Leuchter (von leuchten; вивід світи-чь лучший ніж свѣтъ+ичь, подібно при-ими-чь л. н. прийм-ичь) — роди́чи Eltern, parentes (родя-чь Erzeuger parens; dagegen родъ+ичь = родяч consanguineus).

-очйъ. ворко́ч Haarzopf.

-ачйъ. трембу́хач Grossbauch. — брі́хач (брюхач) item.

-шйъ. приста́ш Ко. „што пристане до ґрунту“ der sich durch Heirath zum Grundeigenthümer emporgeschwungen. — вы́віаш Possenreisser.

-ашйъ. торго́ш Händler, Kleinhändler. сына́ш Sohn (verächtlich). — лота́ш Б. Sumpfdotterblume.

- ошйъ (-яшйъ) пульш. пуляш Truthahn. — фуюрош Ту.

- ушйъ. сорокуш T. grosser Würger, Lanius excubitor (сорока+ушь).

- ть. пўыт П. Floss.

- етъ (-ета). хлопета gross gewachsener Kerl. — сынета Sohn (verächtlich) синице.

- отъ. гырмот Donnern. — клепот Geklapper. — праскот Gekrache.

- атъ. лотат Сн. M. Sumpfdotterblume Caltha palustris в укр. латаття gen. neutr. collect.

- ята. добрята З. guter Kerl, добрячий чоловік. лем ня зяла добрятина, штом го нїгда не видѣла З. (setzt добрята voraus; -ята scheint mit dem part. praes. act. bildenden Suffix -нт zusammenzuhängen).

- тейъ. зводитель П. Вв. або зводителнк Бер. Zaunkönig, Troglodytes parvulus wörtl. Verführer — da das Vögelchen aufgescheucht eine kleine Strecke fortfliegt, um sich abermals zu setzen und auf diese Weise namentlich kleine Knaben, die ihm nachstellen, oft durch längere Zeit neckt, bis es sich schliesslich versteckt. Nach der Meinung des Volkes kann der Zaunkönig absatzweise fortfliegend den Menschen auf Unwege führen.

- тарйъ. просатар Нов. — косатар Вол. Mäher.

- такъ. глуптакъ Ти. Tölpel.

- да. срайда Scheisser (також gen. fem. Scheisserin).

- инъ. приданянин plur. приданяне (прядано+инъ инъ). Завважити належить, що наросток -янъ -инъ не причіпляє ся тут до сущника означаючого край або місто, тільки до причасника мпнувшого ч. ст. страд. прядано (прядане в Лемківскім = дари весільників Geschenke der Hochzeitsgäste); в кождім разі лише творба по аналогії).

- ьнйъ. пелевен. обертен. учень НВ. Lehrling slovac. ucen pol. uczeń.

- кь. мявк Мо. das Miauen. — гавк П. das Bellen, Gebell. (порівн. мяв! гав! мяв-ка-ти. гав-ка-ти). — дурк Gepolter. звич. в plur. дуркы (порівн. дур! дур-ка-ти).

- ькь. волок Ochs, plur. волкы (в загальноруск. волки plur. волики проте наросток -икъ). — футок Зл. Wiedehopf. — медведок Б. plur. медведкы загальноруск. медведиє plur. медведики Maulwurfsgrille, Gryllotalpa vulgaris. — когуток Рхв. plur. когуткы загальноруск. когутик plur. когутики.

-ькь і -ькь. Згадати тут випадає про білток Кр. (порівн. болгарск. бѣльтъкъ) і більчок Врхв. місто білок Eiweiss. Перша форма утворена з огляду на „жовток“ (жльть+ькь), друга після місцевого лемківського „жовчок“ = Eidotter (жльць+ькь; бѣльць+ькь). Місто загальноруск. -ок виступає не раз -ек (іменно в піснях, головню вплив словаччини) пр. попичек (попічек), кошичек, яречек (в загальноруск. попичок, кошичок, ярчок. — острожичкы (ос-тръ+огъ+икъ+ькь), бараничкы plur.

-ько. турко Turteltaube (птиця, що видає голос: тур-тур!) — дудко або худко. хутко Я. Д. Wiedehopf по голосі: дуд! худ! хут! — нурко ВП. тут в значеню: Cinclus aquaticus, Wasserstaar. — пийко П. Baumrieper. — крамко ВП. Rabe. — братко Ч. Ту. Bruder. — Лемко Lemke.

-ько. підколотько ВП. Wachtel, Coturnix communis. — ворожко Вв. Zauberer, Wahrsager.

-икъ (в декотрих виразах, у котрих в східній Галичині звичайно єсть наросток ець або ок). каменик, plur. каменкы = загальноруск. камінець plur. камінці. — ременик plur. ременикы = загальноруск. ремінець, plur. ремінці. — клюбік Лб. (клубик) plur. клюбікы = загальноруск. клубок, plur. клубки. — рыджик plur. рыджикы, в східногал. рижок, plur. рижки Reitzker, Agaricus deliciosus (від рѣждь rufus, рыджый загальноруск. рижий der orangerothen Farbe wegen). — карбік I. kleine Kerbe. за тоты карбікы заваджат. — льєсік Вн. Wäldchen, Hain загальноруск. лісєк. — рядик Г. kleine Reihe загальноруск. рядок genit. рядка. посыдают за рядом sie setzen sich reihenweise nieder. — гайік Рад. kleiner Hain. за гайіком загальноруск. гайок genit. гайка pol. gaik slovac. hájek et hájik. — мерзеник П. Scheusal, elender Kerl. — перстеник Чр. Ring, Fingerring. — колик Вн. kleiner Pflock східногал. кілок. — возик Вн. kleiner Wagen східногал. візок.

-окь. рджок Ти. ирджок Лиц. Spitzmaus, Sorex, genit. рджока, ирджока (але у угорських Лемаків: ирджка).

-якь. серняк Вв. Rehbock, сернюк.

-ун -ок (-унь -ьєь). братунок genit. братунка загальноруск. братанок.

-енько. татценько Väterchen (порівн. татцьо).

-ухъ (-юхъ). опалюх versengter Baumstamm. — сернюх I. Rehbock.

-мань. легман Вв. Faulenzer.

б) женьского рода.

- а. влада Тих. Gewalt, Macht. кому під владу стати unter Jmd. Gewalt kommen. під владу кого взяти unter seine Botmässigkeit bringen slovac. vláda.

- ь. Той наросток у Лемків вельми люблений. Визвучне ь найчастійше відпадає. — брид побіч бридъ hässliche Sachen; Hässlichkeit. — крас (побіч крась) — нуд (побіч нудь) — квась Кр. Säure, saure Sachen; тоты сливки не дошли — сама квась diese Pflaumen sind unreif — lauter saure. — смрід Gestank. така смрід so ein Gestank. — різ. — ледач (леда-къ+ь). сама ледач lauter Taugenichtse. — велич. — шкарעד Нов. genit. шкареди Hässlichkeit, Abscheulichkeit. — післань Вв. Ко. (по-стла-нь+ь). — вязан П. Bündel; Strauss. (вяза-нь+ь).

- я. льяя Чр. Ч. Gussregen. льяя велика Ч, grosser Gussregen. — спроя Д. Hitze упал, упаль, спека, спекота, жара cf. проити (гл. Знадоби до словаря южноруского. Нап. Ів. Верхратский р. 1877 стор. 56.), пріти, упріти. — одеджа Kleidung загальноруск. одежа. — голя nackter Berggipfel.

- ла. осла Вв. Wetzstein, Schleifstein psl. осла *ахонь*, cos. slovac. osla. — дудла Höhle; Baumhöhle. куро патла Кр. Rebhuhn, Perdix cinerea.

- ля. суля Смрк. Petze. — шваля Св. трім у подовж розрізаний.

- иля. ворожиля Сн. 1) Zauberin, Wahrsagerin 2) Marienkäfer, Coccinella (namentl. septempunctata).

- оля. горголя Knorren.

- уля. бабруля Чр. Бер. „што бабре“ eine unreine Weibsperson, die nicht gut wirthschaftet. — бридуля hässliche Weibsperson. — бейдуля Врхв. tölpelhaftes Weib. — барнуля Name einer rothbraunen Kuh. — чернуля N. e. schwarzen Kuh. — шадуля N. e. grauen Kuh. — сивуля Тих. item. — бозуля Beule. — срайдуля (від срайда). — пердуля. — ревуля Тих. Kuhname (eigtl. die brüllt.). — старуля Ти. alte Frau, altes Weib (in gemüthlicher Anrede). — (-юля). тарчуля Д. scheckige Kuh, таркаста корова.

- ера. чудера Wunderweib (auch Wundermensch, Wunder, ling. gen. masc.). — бамбера kugelige Blase; Beere (бамберка cf. pol. bąbel = Blase).

- ьра. мушара Врхв. і мушера П. Р. gew. collect. Pflanzenläuse.

-ора. шкабора Spalte.

-ара. бамбара Beere (eigtl. kugelige Blase). — чудара Wunderweib; Wunderling; иноді для мужеского рода уживають також форми: чудар genit. чударя = чуд+арйъ).

-ура (-юра) самура Лос. Кр. Sau. — гачура лошиця. — квасюра Кр. unangenehme Säure (квасъ). — ляшура. ляшурка Polin (verächtlich; ляшура auch gen. masc. Pole). — млачура Тих. млака, Sumpf. —

-еса. масеса langsame Weibsperson в схиногал. розмазана, розвезена, мазниця, дзямдзя. — біхреса eine mythische Gestalt, eine Larve gen. communis, doch meistens gen. masc.; vielleicht mit б'късъ zusammenzustellen.

-ыся. Марыся Marie.

-уся. мамуся П. Лос. Б. — дывуся. — гамбуся Рхв. Мо. Mädchen, Mäulchen cf. lemк. гамба slovac. gamba. — Сандруся = Александра. — дзюруся Сн. kleines Loch (дйруся). — паннуся Мо. паннусь Мо. — бабуся Мо. бабусь. — дывусь Рхв. Род. — сеструсь Рад. — Теклюся Ч. Теклюсь Ч.

-еза. трапеза Чр. Бер. Kummer, Bedrängniss (трапиги).

-ица. пташиця Тих. Vogelweibchen slovac. vtáčica. — корчмиця Мо. Schenkhaus, Schenke. — ораниця Г. оране поле (ора-нъ+ица).

-телиця (тель+ица) віхтелиця Врхв. Sturmwind.

-(и)льница (ло-нъ-вца). родильница Gebälerin psl. родильница ruergera. (роди-ло. родил-нъ. родильница).

-ча. іграча Spielzeug. на іграчку zum Spielen. — выдєрача eigtl. Reisserei, Betrug.

-ть. дрант (дра-нъ+ть). сама дрант lauter Lumpen, lauter Gesindel. — лит Ф. Gussregen. велика лит Ф. вельга лит Сн. = велика лить, злива. — окыт М. (окыть genit. окыти) Reif an Bäumen.

-сть. хворость Рад. хорість Ту. Krankheit. при хворости = при слабости. — добрість Лб. ЧГ. Güte; Wohlergehen.

-та. мракота Б. Finsterniss slovac. mrákota. — сухота I. Dürre. — мокрота I. Nässe. — спрагота Вв. Я. Dürre; Hitze. — хорота Лб. Krankheit.

-ота. гырмота Ку. Donnerwetter, Donnern. — трєцота Врхв. Zitterrappel. — ляхота (ляшота, ляшута) Pole; auch als collect. — мішота Ч. „што перешкаджат“ також gen. masc. Störerin und Störer, Störefried. ід мішото! гварит до малойі дыв-чинкы.

-ня. трутня Б. collect. Drohnen.

-ина. учина Б. мясо з уці Schaffleisch. — курчати́на Б. або куряти́на Б. Hühnerfleisch. — студени́на Ф. М. Sulze. — розмаї́тина Мо. allerlei Sachen, Verschiedenes. — околоти́на Вв. = околот abgedroschene Garbe. — здохли́на Я. Aas (*вздъхль+ина). — райсчи́на Лип. Myricaria germanica, deutsche Tamariske, deutsche Cypresse (райскъ+ина). — загорти́на Кв. Mantille. — сьвачени́на Чр. geweihtes Osterbrod (сьвачен = свячен psl. сваштѣнъ cf. psl. сваштѣннѣ ἀγιασμός sanctificatio). — зсьидани́на Satz; Niederschlag (сь-сѣда-нъ+ина). — глѣбчи́на Ту. Tiefe (гѣлѣбъккъ+ина). — уйчи́на Рхв. Oheims Frau, уйка жена.

-ыня. знаємкы́на Мо. познаємкы́на Мо. Bekannte (setzt знаємкый = знаємъ+къ+и; познаємкый voraus). — босоркы́на Я. Zauberin, Hexe. — шовгори́на Вв. Schwägerin magy. sógornő (magy. sógor Schwager). — гыркы́на Ч. Pfefferschwamm, Agaricus piperatus. — женькы́на Св. Schnitterin. — яскы́на Нөһле, печера. slovac. jaskу́ňa. — положкы́на Wöchnerin. — кругы́на eine Pflaumenabart. — пустаты́на Einöde, Wüste slovac. pustatina (пустъ+атъ+ыня).

-ань. волосан М. Rosshaar. тота волосан. тойі волосани східногал. волосінь genit. волосени. — кыян Ту. Waschbläuel. бер тоту кыян.

-аня. суханя Д. magere Weibsperson. — ропуханя Лип. Ч. Kröte. — гальштуканя Д. чорна вівця з білим гальштуком (= біла коло шиї; гальштук = Halstuch; Halsband). — череваня Ф. Bitterling, Rhodeus amarus s. sericeus. — капаня I. Elend, Noth, Dürftigkeit. капаня велика. — босорканя. босортаня Hexe; Kröte; ist vielleicht so zu theilen: босъ+оръ+ъка+аня übrigens vgl. magy. boszorkány Hexe; boszorkány ság Hexerei. Der Aberglaube des Volkes lässt die Kröte als ein Zauberthier gelten, deshalb dieselbe in manchen Gegenden Ostgaliziens „чарівка“ heisst und von alten Weibern („Hexen“) zu verschiedenen „Zauberzwecken“ angewendet wird (гл. Початки до уложення номенклатури і термінології природописної, народної. нап. I. Верхратський вип. II. 1869 стор. 16. вип. V. 1872. стор. 22).

-уна. білуна (біўуна) Name einer weissen Kuh. — мамуна Чр. Зл. Larve; hässliche Person.

-ъка. студенка М. Quelle (студень+ъка; cf. psl. студенциъ πηγή, fons). — покошенка М. лука, де сыно покошене (по-кошенъ+ъка). — здаванка Trauung. — оповіданка Мш. (о-повѣда-нъ+ъка) Erzählung.

-ька. війничька Вн. (война+иця+ька). — студенька Ч. (студень+ька) Quelle. — колотушка (колотуха+ька) Quirl.

-алька. -улька (-аль+ка. -уль+ка) носалька. носулька Nasenloch (у Бойків: носавка). катулька. ватралька. бобалька.

-арка. ерка (-арь+ька. -ера+ька) бамбарка. бамберка. (-ярка) уонтярка. конярка.

-орка. (оръ+ька) босорка Zauberin; Hexe; Kröte vielleicht mit dem übrigens dunklen босоуки врани (босови?) in **Глово о пълкоу Игоревк** zusammenzustellen).

-урка. жабюрка Чр. Froschei, gew. im Plur. жабюркы Froschlaich. — павурка Чр. Pfauhène.

-овянка. (-овъ-янъ-ька) бобовянка Bohnenstroh, Bohnenstengel.

-унка (унъ+ька; уна+ька). бобрунка Marienkäfer.

Вменшительні (deminutiva) на -ичка (-иця+ька) суть часто уживані. водичка (вод-а-иця-ька) — хыжичка. — мамичка. — земличка. — дывичка. — корчмичка. — чіжмичкы Tschismen, niedrige Stiefeln cf. magy. csizma = Stiefel.

-ечка місто східногал. -очка. (-ька+ька або ька+ька) хустечка м. східногал. хусточка (хуста; хустька+ька = хустьчька = хусточка). — татаречка. — фраиречка. — дывечка (дзевечка). — шопечка. — студенечка (= східногал. кирничка).

-ѣга. чепіга Pflugsterz.

-ога. стрыжога.

-яга (-яга). куляга Stelzfuss. — маляга langsame Weibsperson „што робит помалы“.

-уга. черевуга Bitterling, Rhodeus amarus.

-юга (-юга). калюга Koth. — баньчуга Бер. Lache.

-оха. білоха Р. Glaskirsche. — чорноха Р. schwarze Süsskirsche plur. чорнохы = чорны черешны. буроха Braunelle. — більоха. чорноха. барноха (Пакушівка в Сян.) Name einer weissen, einer schwarzen, einer rothbraunen Kuh.

-уха. шкаруха Kruste. — плавуха (Пакушівка) Name einer weisslich-gelben Kuh. — молодуха Зл. відданиця.

-ва. моква Вн. Sprühregen; nasses Wetter.

-ява. чернява Д. Pöbel, чернь. — (-ель-ява) дробелява II. collect. kleine, geringfügige Sachen.

Місто загальноруск. -ва стоїть -ра (або -ла) в слові куріпатра II. куропатга Санд. м. загальноруск. куропатва Rebhuhn rad. пѣт. fliegen; отгак куропатва fliegendes (oft aufflatterndes) Huhn. psl. коуропѣтина із коуропѣтѣвина дає форму коуро-пѣтты

genit. коуропѣтвѣ, з чого мабуть повстало руске „куропатва“ (порівн. чек. kuroptva); — „куріпатра“ може утворило ся із *коуропѣти genit. коуропѣтере.

Декотрі сущники женського рода приймають закінчене мужеске. Те діє ся іменно часто у визвучаючих на -уся і то в іменяку (Nominativ) і зовнику (Vocativ), дуже рідко коли і в пересмннику (Accusativ) числа єдиничного. мамусь. кумусь. бабусь. дьівусь. гамбусь. Сандрусь = Сандра, Александра. Мартусь Чр. = Мартуся. Марусь, Марысь = Маруся, Марыся; — потім також: Орин = Орна. Матрон = Матрона. — Евфроск І. або Ефрос = Евфроска. Euphrosyne. — Тевдоск = Тевдоска, Теодозія. Улянк Ба. = Улянка, Улянна. — Марин Ба. Р. — Параск Ба. — Олен Ба. — Катрин Ба. Катрина, Катерина. — Жофій Зл. м. Жофія, Софія. — долин = долина. н. пр. долин, долин оріхова! хто тя буде оглашуваў? (піснь). — иди невіст по дары Лип. = іди невісто. — газдын моя Ви. = газдине моя etc.

У слова возуль м. возуля Kuckuck може також одвітно і рід змінити ся, коли вираз має означати самчика.

в) середного рода.

Збірні (collectiva) утворені наростком -иє (в лемківкім: п) заступають понайбільше число многе одвітних сущників н. пр. овадя stechende Insekten, Bremsen, Viehbremen. — міхыря Blasen. — струча Hülsen ч. В. bei der Erbse. — листя Blätter, Laub. — воўося Haare (у Лемків дуже часто також plur. воўо-сы) — пуця Knospen (пжпѣ+иє). — пупча item (пжпѣкѣ+иє). патыча dünne Zweige, Stöcke. — конаря Baumäste, Baumstrunke. — кіля Pflocken. — счамбя (щамбя) Св. Spleissen. — суча Св. Knorren (місто суку ном. sing. сук). — кырнача Св. abgebrochene Baumäste, Stöcke. — кряча Gesträuch (місто крякы ном. sing. кряк). — осегя Disteln. — квітя Жер. Blüten; Blumen. — хробача Würmer. — гоўузя Aeste. — паздіря Scheven, Acheln. — жердя Stangen. — вістя Ба. Grannen. — лыча Ба. collect. Bast (місто лыка, ном. sing. лыко). — быля З. Мш. Stengel. быля мат бандурка. — замітя Д. (місто замети ном. sing. заміть). як сорос на ріці, та поробить ся замітя.

Замітити тут випадає про збірні (collectiva), що мають більше наростків:

- елячівя, дробелячівя kleine Sachen, Kleinvieh (дробѣль-акѣ-иво-иє).

-еляча. дробеляча geringfügige Sachen, Minutien; Kleinvieh, Schafe (дробъ-ель-акъ-нє).

-ивя. пташивя Vögel (птахъ-иво-нє).

Сущники глагольні (substantiva verbalia) на Лемківщині уживають ся частійше. бываня Leben, Fortkommen. — больнія Krankheit. — стельнія Streu. — хованя 3. Erziehen. — одданя 3. Verhehlung (v. Frauenspersonen). — граня Musikunterhaltung. — післаня Streu; Bettzeug. — вышмарівя сумія Чр. Gewissensbisse. — розлученя Врхв. Scheiden; Scheidung. — чеканя Врхв. Warten. — справованя М. Benehmen. — Місто загальноруск. кляте рсл. клятиє уживає ся частійше кляня в знач. Schelten, лайка, лаяне.

-ло. острило Вв. альбо осла Wetzstein. остріло ховат вкужівку з дерева альбо з рогá. — мастило Д. „чир на молоці вареній“. — прозираю Spiegel. — дудло Бер. Höhle, Baumhöhle.

-исьо. винисьо Ва. Wein (в примильній бесїді).

-ьце. пряденце Ч. deminut. від прядено.

-ьство. дівоцтво Вн. Jungfernschaft (дѣвѣчка+ьство = *дѣвѣцьство).

-иско. льинско abgestreifte Oberhaut einer Schlange; Ort, wo die Häutung stattgefunden, лївище. — счисьтиско Mutterkuchen. сьїдиско Бер. Sitz. — торговіско Лб. Marktplatz. — ґруліско Kartoffelfeld. — ґрібіско Ort, wo eine Kartoffel- oder Kohlrüben-grube war. — завезлиско І. звезлиско Д. „як завезе ся берег, як зосуне ся“ eingefallener Boden, Einsturz. — тьмиско Вв. тмиско Д. Nebel. тьмиско по поли, по лысох. — дьхтовиско Д. Sumpfboden, Morast, трясавиця, саповина, саповище. — бичиско Ся. Peitschenstiel.

-ище. хлопчище Твх. — торжище Ку. — кочержище Ку. — копривище Ку.

-ько. -ько. перко eigtl. Federchen, hier meistens in der Bedeut.: Nutfeder. — яйко pol. jajko ruth. яйце. — дьверка plur. = східногал. дьверця, дьверцята. — птїчко Лб. Vögelchen. — абѣочко Аерfelchen (абѣчко+ько).

Часто виступає -ечко місто східногал. очко пр. местечко Рхв. slovac. mestečko, pol. miasteczko м. східногал. місточко Städtchen (мѣсто+ько = *мѣстько. мѣстько+ько = мѣстьцько = місточко). — робіўко у боденкы Лб. (роби-ло+ько). — селечко м. селочко — перечко = перочко, пірце.

Часто уживає ся також полечко, колечко, кольічко, окенечко, коли в східногалицк. звичайно стрїчає ся лише пільце,

кільце, віконце, з кстрих то виразів дальше не творить ся вже імен вменшительних. — —

сердечко від сердце (psl. *сръдце* властиво deminutivum від *сръдо. — весільчико Лип. Hochzeit (весыля, *весыльце+ико).

-ят (-ат). дьитинча П. Kindlein. — куря Hühnlein (куръ+ат) курча Hühnlein (курка+ат). — панча Herrenkind; Herrchen. — хльбівча Backtrog. — корытя Trog. — павя Б. Junges des Pfauen plur. павята. — ялівча І. (яловка+ат). для мого ялівчати. — когутя Вв. kleiner, junger Hahn. — ротича Вв. Mädchen; Schnäbelchen (ротъ+икъ+ат). — клубя Д. Knäuel. — губча Вв. kleine Lippe, Lippchen plur. губчата (губа+ька; губка+ат) — гуньча Д. мала гунька; genit. гуньчати. — рыбча Я. plur. рыбчата. — пташча Кв. (птахъ+ькъ+ат) plur. пташчата. — волосята Кв. Haare. — гачурча З. kleines, junges weibliches Fohlen (гачурка). — бараньча Г. (баранъ+ьць+ат). — стужча Ту. plur. стужчата Band, kleines Band; Binde мала стужка. — книжча Ту. kleines Buch plur. книжчата. — колотовча Ко. Quirl. — опаленча Ко. бохонець хльба plur. опаленчата. — пишча ўча Ко. мала пишавка без дірок.

Згадати належить про вирази після того взору утворені: поруча genit. перучате (поручати) Geländer; поньбія genit. поньбіяте Gaumen; — рівно як і по фальшивій аналогії тут оперті: вымя, genit. вымяте. тымя genit. тымяте, котрих наростком есть -мен.

-ятко (ат+ько). весылятко Врхв. Hochzeit (весель+ице+ат+ько). — небожатко armes Wesen. — гачатко Fohlen. — горнятко Töpfchen. — тымятко Stirnfontanelle beim Kinde. — отрочатко Kind (cf. slovac. otrôca psl. *отроча παιδιον*, puer). — панчатко Herrchen; Herrenkind. — рыбятко eigtl. Fischchen; Herzchen.

-нво. оруживо Б. collect. Werkzeuge, Instrumente, Zubehör.

Зложені няї іменні (Componirte Nominalstämme).

Зсувка (Zusammenrückung).

Сполуки імени з іменем. мыш-пыргач Бер. Fledermaus (wörtl. fliegende Maus, flatternde Maus). — вельбіб Св. Жер. grosse Bohnenart. — піў-друга anderthalb. — пиш-гид genit. нич-года Taugenichts. — — Сполуки частці з іменем. лем-сьвіт bei Tagesanbruch. — ничпóтім Брт. Вол. Taugenichts (indeclinabile). — ни-се-ни-то Taugenichts, homo nequam (wörtl. weder

dies, noch jenes) яко сущник уживане і склониме: genit. ни-се-ни-та dat. ни-се-ни-ту etc. — нашалистый (надчалистый) überstürzend; aufbrausend; beinahe toll.

Примітною для говора лемківського сполука приіменника по з приложниками на -авъ, -явъ, чим виражає ся применшене (Deminution). чорный schwarz; чорнявый schwärzlich; почорнявый etwas schwärzlich. — побілявый etwas weissich, weiss angefliegen. погыркавый etwas bitter, einen bitteren Nachgeschmack habend. позеленявый etwas grünlich, grünlich angefliegen. поси-нявый bläulich angehaucht. птічко посиняве кус ein sehr wenig bläulich angehauchtes Vögelchen. пожоўтавый ein wenig gelblich. Приіменник по лучить ся рідше також і з приложниками на -ясть пр. почорнястый Щ. schwärzlich. — посивястый grau melirt. Для означеня відтінків барви ся лучба дуже пригідна. Впрочім лучить ся по для применшеня понятя також і в інших випадках пр. потоньший Ку. etwas dünner. — побіўший Вн. etwas grösser. — потвердый etwas hart.

Приіменники об і при виражають в зложеню з приложниками применшене (Deminution). обрідный Д. etwas schütter. обрідный волос. — обхудный Бер. ziemlich mager. — обдальный Вн. etwas weiter entfernt. — призеленый grünlich. — примаўый П. ziemlich klein. — пригрубый П. ziemlich dick. — прихолодный (прихоўодный) Брт. ziemlich kühl. — пристуденый Брт. ziemlich kalt.

Примітні декотрі сполуки повельника з іменем пр. завалипотік eigtl. ein Bach, der die Umgegend mit vom Gebirg herabgewälzten Rollsteinen und Felsblöcken überschüttet. Липовец, Липовец, завалипоточе! Юж мі ся по тобі ходити не хоче. Лип. — казилен Вв. зело, що казит лен. — кывай-дупа (або також і така зсувка: кывайло-дупа Щ.) Bachstelze, Wippsteert.

Зложенє (Composition).

голопуп junger, unbefiederter Vogel, noch nackter Nestling. — рыбоведа Seeschwalbe. — чорнокняжник Schwarzkünstler, Zauberer, Hexenmeister slovac. černokňažnik. — солотрук Stein zum Zerstoßen des Küchensalzes. — просторікый Брт. grob. psł. просторѣккъ simpliciter, rustice loquens. — малоумный Рад. schwachköpfig psł. малоумьнь amens. — — нареком Рад. absichtlich.

Взагалі на Лемківщині менше уживають виразів зложених (імя з іменем). Деякі зложені вирази деінде уживані як: чорно-быль *Beifuss Artemisia vulgaris*, живокіст *Beinwurz Symphytum officinale* уживають ся яко окремішні слова (приложник і сущник) і зосібна склоняють ся: чорна быль, жива кіст *genit.* чорны або чорной были, живы або живой кости, пноді навіть і в зсувках пр. крута голова *Мш. м.* крутоголова, крутиголова *Wendehals etc.*

Інший рід декотрих сущників ніж загальнонорускім, женського рода (в загальноноруск. мужеского) суть:

чуба *Лб. Чр. Б. Schopf м.* чуб *psl.* чоубъ. — дзюба *Чр Бер. Лб. НВ. Р.* де инде дзюбак загальнонорук. дзьоб. груба дзюба *dicker Schnabel.* — коса *Вв. П... м.* кіс, *Schwarzdrossel, Amsel.* — дрозда *П. Вв... м.* дрізд *Drossel.* — дога *Сн. Weissdorn. м.* гліг, глід. — жомба *Ба. в угорскоруск.* жомб = яма вибита водою *cf. mag. zombik = Torf.* — керта *Ба. Вн. м.* керт *Garten. маў* вельку керту *er hatte einen grossen Garten, magy. kert.* — титула *Лип. м.* титул, *slovac. titul = Titel.*

В переважній частині тих виразів мабуть задержало ся первістне -а, причім з часом рід підляг зміні анальоїчно найбільшій частині пнів на -а (рыба, вода).

мотыля *gen. fem. Б. Тях. але в Ба.* мотыль *gen. masc. Schmetterling, papilio.* — дзяворонка *Т. м.* жаворонок, *Lerche.* — путь *Лип.* идут за путьоў = ідуть путем, ідуть дорогою. — полонь *Ку. м.* полин *Wermuth.* — — квась *genit.* кваси = квас, квасу; смрід (із смрідь) *genit.* смроди загальноноруск. смрід, смроду, сморід, смороду. велька смрід = великий сморід *grosser Gestank.* — нудь *Langeweile.* така нудь = східногал. такий нуд. — зруб *genit.* зруби = східногал. зруб *genit.* зруба. цыла зруб. — Тут і там проявляє ся таке вимічане (*Differenzierung*): зруб (лыса) *Waldschlag.* сруб (хыжи) *eine Hütte, welcher noch das Dach fehlt.* — — мочар пр. велька мочар *genit.* велькой мочари *abl.* вельком мочарьом = східногал. великий мочар, великого мочара, великим мочаром.

мужеского рода (в загальноноруск. женського р.)

чоўно *м.* загальноноруск. човен, *genit.* човна *Kahn psl.* члѣнъ. велике або вельке чоўно = великий човен, *pol. wielkie czółno* (наросток - но місто загальноноруск. нъ).

середного рода (в загальноруск. женьского).

ямело Ф. м. омела, Mistel. — зрінко I. здрінко Ко. Pupille однакож в Д. здрінка. — бырво Д. plur. бырва Augenbrauen. — павіко Ч. м. повіка Augenlid.

мужеского рода м. середного рода.

бадыль Ф. м. бадилб, билб. высокий бадиль.

женьского рода м. середного рода.

бадыль Бер. Stengel. высока бадыль. — былль Рад. м. било. туга былль ein fester (steifer) Stengel.

Приложники (*Adjectiva*).

-ий (коли в загальноруск. найчастійше виступає наросток -йъ). гусый, гуся, гусе в східногал. гусячий, -а, -е. гуся нога Gänsefuss. гусе перо Gänsefeder. — кізый східногал. козячий. кізе молодко. — когутый Врхв. східногал. когутячий. — рыбый східногал. рыбаый. — мышый. мысый східногал. мишачый. — соўтысый dem Schultheiss gehörig східногал. солтисів, солтисовий. — павый Ф. dem Pfau gehörig, Pfauen-. паві пера Pfauenfedern. — кітчий Ф. der Katze gehörig, Katzen-. кітчу голову має сова. — вывірчый Ся. dem Eichhorn gehörig. — мурянчый Ся. Вв. мурянча купа Ameisenhaufen. заголовкы мурянчи Вв. мурянчи перины Ви. Кв. О. Ameisenruppen, sogenannte Ameiseneier. — бабый I. dem alten Weibe gehörig, Weibs-. — бабя хыжа. бабый пес I. eruca euphorbiae, Raupe des Wolfsmilchschwärmers. — жабый I. Ч. Frosch-. жабі перины I. Froschlaich. з жабых перин вылыгуют ся жабы. корытця жабі Schalen der Fluss- oder Teichmuschel. — увчый М. Schaf-. клыщ увчый М. Schafzecke, Melophagus ovinus. — ледачый liederlich, schlecht, gering. за шугайом за ледачим.

-атъ. пукатый bauchig. — мазуратый Ч. schmutzig. — мокроватый I. мокровате поле nasses Feld. — чеператый Св. gabelig verästelt. чеперате дерево Gabelast.

-ятъ. гранятый В. kantig. — червнятый М. röthlich. — зеленятый М. grünlich. — красятый bunt (крась = Schönheit).

-астъ. гривкастый mit einer kleinen Mähne oder Halsbinde versehen. — чеперастый Св. gabelig verästelt. — жолобкастый rinnenartig vertieft, ausgehöhlt. — чубатый mit einem Schopf versehen, geschopft. — рамкастый gekerbt. — квіткастый

eigtl. mit Blumen (квіткы) geziert; buntfarbig. — крапкастый I. punctatus; guttulatus. — сивастый Ко. graulich. — посивастый I. etwas grau, grau untermischt. — виўкастый Бру. Вн. gabelförmig. — таркастый Мш. scheckig, bunt. — платкастый О. gefleckt, gescheckt. платкасты щиглы. — рябкастый Тих. Ч. scheckig.

-иствъ. вінчастый eigtl. mit einem Kranz versehen, bekränzt. вінчаста корова eine Kuh mit einwärts gebogenen Hörnern auch вінуля oder вінкуля genannt. — темнястый dunkelfarbig. — гранчастый східвогал. гранчатий, гранчастий, kantig, eckig. — глинястый lehmig; lehmgeb. — сивястый graulich. — тарча- стый Вн. Мш. scheckig, bunt. худоба тарчаста cf. magy. tarka = scheckig. — красястый Лб. bunt.

-иствъ. красистый Кв. bunt, scheckig. — конаристый Лос. ästig. — мозолистый П. schwielig. — похыльнистый ziemlich abschüssig. — даivistый Кр. erstickend.

-ьнъ. свѣдомный. я того не свѣдомен ich bin dessen un- kundig, das ist mir unbekannt (сѣ-вѣд-о-мъ+ьнъ). — ужитный brauchbar, nutzbringend (у-жи-тъ+ьнъ). — похильный. похиль- нистый. схильнистый ziemlich abschüssig. похильна, похиль- ниста або схильниста гора (cf. хылый, похылый).

-шьнъ. предешній vorhergehend.

-инъ. Ганусин Д. Anna gehörig, Anna's. ганусины очка. — мамин Д. Mutter-. „уйко“ зве ся мамин брат. — свекрин Вн. Лип. der Schwiegermutter gehörig. — мамусин Врхв. Mutter-.

-фнъ. кукуричаный С. dem Mais (кукуриця slovac. kuku- rica) gehörig. на кукуричанім стеблѣ auf dem Maisstengel. — зерня- ный Мо. dem Getreide gehörig. работы зерняны Feldarbeiten wäh- rend der Erntezeit. — гонтяный Мо. Schindel-. — бандурча- ный Я. Kartoffel-. гыка бандурчана. — муравчаный Розс. Amei- sen-. мішки муравчаны Ameisenpuppen. — леньяный Я. Lein-. олий леньяный Leinöl. psl. льнѣнъ. — буковяный Я. aus Buch- eckern (буков) gepresst. олий буковяный Bucheckernöl. — срібря- ный Р. silbern psl. сребрѣнъ et сребрянъ.

-ьскъ. дѣтиньскый Б. Р. Kindes- čech. dětinský, slovac. detinský psl. дѣтиньскъ *μηρίον*, infantilis. місце або дѣтиньска по- стыль Б. placenta, Mutterkuchen. — русинскый Ф. ruthenisch (Роуць+инъ = Роусинъ; Роусинъ+ьскъ = *роусиньскъ). ходиў до Руси і пригнаў русинскы волы. — лінскый М. тамторічний. лінского року des vorigen Jahres cf. psl. лани *πέρουσι*, anno prae- terito.

-овъ. сьніговый Сн. Schnee-. сьніговы хмары Schneewolken. — дойджовый Сн. Regen-. дойджовы хмары Regenwolken. — купцьів Р. купцьів сын, купцьовый сын. — вечеровый Мо. вечерова згирница Abendstern. — млынаръовый Мо. dem Müller gehörig, Müllers. млынаръова дывка die Tochter des Müllers. — татів Д. dem Vater gehörig, татовий. татів брат зве ся стрый або стрыко Д. — шатровый Я. dem Zelt gehörig; Zelt-. шатровы цыгане Zigeuner, die in Zelten wohnen, wandernde Zigeuner. — татцьовый Кв. ic татцьовым словом mit dem Geleit des väterlichen Wortes (Segnens). — божовый З. Gottes-. боговий. божовы пальчики З. eine Pflanzenart. — птаховый О. астряб птаховый Finkenhabicht. — сусьідовый Ту. dem Nachbar gehörig. дывча сусьідове.

-авъ. худаवый ziemlich mager, hager. — твердавый Бон. etwas hart. — дудлавый Б. Д. hohl. — ряндавый Мо. zerlumpt східногал. шматлавый. — рябавый Мш. etwas bunt, mit undeutlichen Tüpfeln. — доўгавый Врхв. länglich. — хоркотавый Сырк. lispelnd.

-явъ. сивявый Нв. Б. graulich. — кваснявый Ф. säuerlich. кваснявы ябка. — подоўгастявый Р. etwas länglich.

-ливъ. забытливый vergesslich. — бодливый stössig. — лескотливый Ч. kitzlig „што має лескоты“. — сереньчливый Ко. счастливый cf. magy. szerencse psł. ськрашта. — властливый Тях. eigen. торбинка моя властлива mein eigenes Säckchen.

Степеноване (Gradation).

Обі форми утворбы порівнальника (Comparativ) у приложників уживають ся в лемківскім:

-ьший, -ьша, -ьше (= psł. mascul. ий, fem. ьши, neutr. ье.)
гардший, гардша, гардше comp. від гардый in der Bedeut. schön. де гар(д)ше збіжа I. = де красше збіже. — бріхатший Мш. comp. від бріхатый bauchig. — дзеленьший comp. від дзеленый grün. — тугший Мо. comp. від тугый stark. тугши волы Мо. stärkere Ochsen. — дорогший (попри: дорошый) comp. від дорогой. — планьший Ба. schlechter, minder; unfruchtbarer. comp. від планый unfruchtbar; wüst; schlecht; nicht cultivirt. — біўший П. comp. від біўый weiss cf. pol. bielszy (а місто: більший = grösser уживають понайбільше: векший порівн. pol. większy, slovac. väčši psł. влштій).

Замітний єсть місцево уживаний порівняльник від глукбокый, бо ок не відкидає ся при творбі другого степеня отожд: глукбокый м. глукбый. глукбокша ріка Вн. на глукбокше місце Вн. — глукбокша або глукбша вода Г.

-фйшій, -фйша, -фйше (= psl. mascul. **ѣи** fem. **ѣиши**, neutr. **ѣю**). Місто загальноруского -ійшій, -ійша, -ійше виступає звичайно -іешій, -іеша, -іеше. більіешій від білий, біуый weiss. — частііешій. — шугнііешій. шувнііешій шумнііешій від шугній, шувній, шумній slovac. *šumný schön, niedlich*. — быстрііешій. — біднііешій. — чорнііешій. — червенііешій. — одміннііешій *grössere Unterschiede aufweisend* від одмінній. — обдальнііешій, обдальнііешій Я. кує дальшій *etwas entfernter*.

Місцево уживають для вираженя порівняльника також описаня а то кладучи перед рядовиком (Positiv) одвітного приложника присловник гірше або частицю май пр. гірше червене ябко Ту. = червонііше ябко. — гірше солодке молоко Ту. = солодше молоко, *süssere Milch*. — май горяча вода Ту. = горячійша вода *heisseres Wasser*.

Одличники (Superlative). найгардшій. найпланшій. наймолодчій Б. найдорогшій. найдзеленьшій. — — найдзеленьіешій. найчастііешій. найчервенііешій. найшугнііешій. найбыстрііешій etc.

Передросток най в одличнику звучить подекуди ній. пр. найменшій Мп. — нійбіднііешій Г. — нійбогатшій З. великый має в порівняльнику: векшій, в одличнику: найвекшій, побіч рідко тут уживаних форм: більшій, найбільшій.

Подекуди для вираженя дуже високого степеня приставляє ся до рядовика (Positiv) одвітного приложника частиця пре або роз. пр. предобрыі Рад. psl. **прѣдобръ** valde bonus. — премудрыі psl. **прѣмудръ** sapiens. — престарыі psl. **прѣстаръ** valde senex. — роздивныі І. = дуже дивный, *sehr wunderbar*. — роззухвалыі І. *sehr keck* — — або кладе ся перед рядовиком приложника присловник барз, а перед порівняльником дуже пр. барз гардыі *sehr schön*, барз старыі *sehr alt*. — дуже лыпшій *weit besser*, дуже тяжшій *weit schwerer*.

Декотрі причасники минувшика стану страдного можуть також для вираженя дуже високого степеня приставляти частицю пре н. пр. яко приложник уживаний причасник миленыі (від милити cf. slovac. *milit' = lieb machen, verlieblichen*) lieb — премиленыі М. Лип. *sehr lieb, liebenswürdig*. — любеныі (від любити) —

прелюбенный М. viel geliebt, sehr geliebt. — миленький творить також порівняльник: миленьший і одличник: наймиленьший (декуди місто нь виступає й: милейший, наймилейший).

Примітним єсть описане одличника (Superlativ) приставкою див або раз (cf. роз) до рядовика (Positiv) відносного приложника. пр. див подібный sehr ähnlich. див грубый sehr dick. див сильный sehr stark. — раз гардый кін sehr schönes Pferd. раз шумна (шугна, шувна) дівка sehr schönes Mädchen.

Часом виражають численніші наростки дуже високий степенъ. красітный schön. красітечный sehr schön. — окрутечный sehr furchtbar; sehr grausam.

І сам одличник може ще степенувати ся, а то за помочю передставленого заіменника што. што найбільший unter sehr grossen der grösste; der möglichst grösste. — што найкрасший unter sehr schönen der schönste. — што найдорогший Р. unter sehr theueren der theuerste. — што найподобніший Вн. unter sehr schönen der schönste. дівча што найподобніше Вн. unter sehr schönen Mädchen das schönste. — Червене яблочко, што найчервенийше, Возму си дівчатко што найпараднийше Лип.

Яко форми порівняльника (Comparativformen) належить згадати: ивний (psl. ивъ) як в трецк. *ἐτερος*. — перший (psl. пръвъ) порівн. грецк. *πρότερος*.

*

Форми порівняльника і одличника присловників.

скоре П. Брт. Пол. Та. скорій Б. eher, schneller; besser. загальноруск. скорше. він скоре зна er weiss eher, er weiss besser. дале = pol. dalej, slovac. d'alej, pol. dalej. psl. даліє, східногал. дальше. — перве Мо. загальноруск. перше slovac. prvej, pol. pierwiej, psl. пръвъкіє *πρότερον*, prius. — шире = ширше; іщи шире, дале Смрч. — ближе Тих. = близше. — веце pol. więcej psl. вѣштє (рідко дуже вживає ся у Лемків: більше). — барже pol. bardziej, східногал. дужше. — позньі І. später pol. różniej, загальноруск. пізнійше. — планньіє І. ärger, schlechter. — прудче Б. прудче сі помысліте B. schneller denken Sie nach. — гуще Б. dichter, густійше. — рідче Б. dünner, рідше. — планьше Ба. ärger, schlechter. што рік та планьше mit jedem Jahre wird es schlechter. — помальше П. Рн... langsamer від помалы, помауы langsam. — тоньше. — раньше. — — — давньіше. — частьіше etc.

найскоре Я. — найдале. — найбарже. — найвеце
Рхв. М. — найдале З. — найгардше. — найглубокше
Вн. etc.

при порівняльнику дуже для усиленя степеня пр. teraz дуже
лекше косити jetzt ist es bei weitem leichter zu mähen. — при ду-
же для увнєшеня кладуть барз, барзкы. пр. барзкы дуже
меду sehr viel Honig.

Форми вменшительні приложників (Deminutivformen der Adjectiva).

на онькый (східногал. звичайно енький). солодонькый sehr
süss. коротонькый ganz kurz.

ісьый (-ись) тонісьый ganz dünn.

юськый. малюськый ganz klein, sehr klein.

ічкый. наросток - ькь. біличкый ganz weiss. простічкый
ganz greade. цыличкый ganz, unversehrt. (цѣль-икъ + ькь). —
низічкый ganz niedrig (визькь + ькь, декуди в гал. низьк + ькь). —
тонічкый ganz dünn (тьнькь + ькь). — дальічкый weit, genug
weit (далекь + ькь). не дальічко nicht weit східногал. недалечко. —
губочкый tief (глубокь + ькь). — высочкый hoch, genug hoch
(высокь + ькь). — широчкый Ту. (широкь + ькь).

Ті і тим подібні форми вменшительні по значеню виража-
ють понайбільше степеноване понятя (Steigerung des Be-
griffes).

Також від декотрих форм порівняльника і одличника можуть
подекуди творити ся вменшительні: менчкый Чр. меншкый Бер.
Кр. kleiner, etwas kleiner. найменшкый Бер. Кр. unter sehr klei-
nen der kleinste. — старшкый Б. старшенький Б. найстар-
шкый Б. unter sehr alten der älteste. старшкый человек ein Mensch im
vorgeführteren Alter.

Примітка. Форми вменшительні творять ся також від числів-
ників: двойко, обойко З. обойічко З. обоеченько Кв.
тройко, пятерко, семеричко, девятєричко, тридцетє-
ричко Врхв. — еден-единкый. еден еденичкый. еден
едениченькый.

Глаголи (Verba).

В лемківскім теперішник глагола йіхати творить ся від пня
йіха проте: йіхам, йіхаш etc., повельник: йіхай, причасник
ч. теп. йіхаючий, йіхаючи. В загальноруск. тоті форми уро-

блюють ся від пня й ід отожд йіду, йідь, йідучий, йідучи. йіхай тым
путьом або йіхай том дорогом II. зайіхайте на поле Бер.

Дієприложники теп. д. ст. уживають ся рідко а мають нераз
значене приложників. пахнячий Д. wohlriechend. пахняча ружа. —
„я там видьїу спячого хлопця“ Д. = „я видьїу, же хлопец там
спаў“. — блящача яблін Вн. — вонячий Ту. stinkend укр. во-
нючий. — вонячий хабз. — зварячий камінь Вв. „камінь до
зваркы“. — колячий Мш. stehend, stachelig. іж барз колячий е
Мш. — слыпак сьвітлячий Ту. die Blindschleiche ist glänzend. —
не сучий Ту. не здатний, untauglich, nicht geeignet. — текучий
Ко. текуча вода fließendes Wasser. — угля горяще Чр. bren-
nende Kohlen. — бодячий Жер. stössig. бодячий бык.

Причасник мивувш. д. ст. на -лъ, -ла, -ло. Від пнів гла-
гольних II. кл. ну найчастійше випадає: скап. здох. згруб.
пырс. скыс. зник Р. (від скапнути, здохнути, згрубнути, пырсну-
ти, скыснути, зникнути); але лемк. утыкнути має утыкнуў; по-
дібно: квітнуў. згаднуў. звяднуў. западнуў.

встеклый Вв. toll має знач. приложника. встеклый пес
wasserscheuer Hund. — оброслый Ту. haarig, behaart eigtl. be-
wachsen. оброслы гусяницї. — збаршнылы Св. morsch, faul.
збаршныле дерево. — стухлый II. stinkend. стухлый збивач stin-
kender Knauser.

Примітним єсть причасник мивувш. д. ст. II. від переходити
в значеню страднім. переходїу, -а, -о. переходвїа хустка abgenutz-
tes Tuch. genit. переходїой хусткы.

доходїлы Лип. в значеню: зрілий, спілий пр. дывка дохо-
діла reifes Mädchen.

Participia praes. pass. мають тепер значене приложників: лю-
бимый lieb. — видимый sichtbar. — невидимый unsichtbar. —
сьвідомый kundig. — темна нічка, невидома З. dunkle, fin-
stere Nacht cf. pol. niewidomy.

Part. praet. pass. на -тъ в говорі Лемків частійше уживає ся,
ніж в инших українськоруских говорах, котрі в наведених примі-
рах згаданий причасник творять на -нъ. загната корова. сыно
зібрато. воўна розубрата. соўома пребрата. война розску-
бата. доўг одобратый. Марыся оддата (від part. дат утворе-
ний сущник даток Gabe (да-тъ+ькъ). задаток, завдаток Angeld). —
обіляты Тих. umflossen. край обілятый водоў. — роспоротый
Тих. бріх роспоротый = черево розпорене.

В загальнорускім глаголи неперехідні (verba intransitiva) не
творять participium praet. pass.; в лемківскім однакож до декотрых

неперехідних глаголів уроблюють ся згадані причасники. овес хпаденый (від хпасти = впасти, упасти) wörtl. gefallener Hafer = „овес, што хпаў, што заляк“. — облытуваный abgefallen. облытуване чатиня Брт. abgefallene Nadeln der Coniferen. — заляжений halb faul, teig. н. пр. грушкы заляжены vor dem Faulen teig (mol oder morsch) gewordene Birnen. — западеный (від: запасти). западненый (від: западнути) западена земля eingefallener (gesenkter) Boden. — замерзнена вода Ла. М. zugefrorenes Wasser. — пукненый Вв. geborsten, gesprungen. пукнена склянка. — заболеный Д. erkrankt. заболеный опіх wurmstichige oder vom Schimmel befallene, deshalb kranke Nuss. — не кисненый Б. ungesäuert. адзимка не киснена Б. — — (гнитый). чатиня згните Св. verfaulte Nadeln der Coniferen. дерево перегните ganz (durch und durch) verfaultes Holz. — за каменыйтый versteinert. кості за каменыйты Лб. — спрахныйтый vermodert (= загально-руск. спорохній). — вмертый Р. gestorben.

Декоتری примітнійші пні глагольні.

I. (бод-ти) бости. — (рек-ти) речи. — (жег-ти) жечи.

II. прагну-ти Мш. sehnlich verlangen. — цну-ти (із тьскну-ти). — рвану-ти einmal reißen (cf. рвати psl. ръвати reißen; рв-а-ну-ти). — шулькнути Рад. huschen. — бадну-ти Тих. stechen. йіглоў баднути mit der Nadel anstechen.

III. зожолобкасты-ти (від: жолобкасть) hohl werden. — збогаты-ти Тих. reich werden. — нищі-ти Тих. vergehen, schwinden. — кыртаві-ти elend werden, verkümmern. — хальі-ти Нов. verkümmern, sich verderben. — -- дыхты-ти keuchen (cf. дыхати. дых-т-ѣ-ти). шемтыти Ч. leise rauschen.

IV. заіперечи-ти ся (від: поперек) П. stützig werden, eigtl. in die Quere gehen. — хытити Р. greifen psl. хытити. — сприятели-(ти) ся Мо. sich befreunden. — здуши-ти ся П. З. sich erhitzen.

V. меньша-ти kleiner werden (меньший). ден меньшат der Tag wird kleiner. — май-д-ати wedeln. мыр-д-ати hin und her bewegen, wedeln. — шальтати ся Лос. sich hin und her treiben. — боженька-ти ся Gott anrufen; sich betheuern. (боженько-а-ти).

За помочию наростка -ка утворені пні глагольні суть дуже часті і виражають понайбільше виявленя звуків (Lautäusserungen): рапка-ти. футка-ти. фырка-ти. цвирк-ати. чирка-ти. цупка-ти. цяпка-ти і пр.

VI. Декотрі пні глагольні за помочю наростка -ува утворені виражають повтаряне дійство: сьпівува-ти zu singen pflegen; öfters singen. — ховува-ти zu erziehen pflegen. — уважува-ти zu merken pflegen, oft Acht geben. — указува-ти. по показува-ти öfters zeigen; öfters hinweisen; öfters sehen lassen. а сьпівати singen, ховати erziehen, уважати merken, указати hinweisen.

Декотрі глаголи що до значеня або в поодиноких формах одмінні від загальноруского.

везти ся (о земли) einfallen. везе ся земля der Boden fällt ein, klafft (завездско = Ort, wo der Boden eingefallen).

кляти в значеню; schelten, schimpfen; загальноруск. клясти fluchen.

бити має в праес. бію (psl. биж), беш, бие; бити праес. пню, пеш, пие в загальноруск. бю, беш, пю, пеш etc.

згаднути auflösen (Räthsel auflösen), pol. zgadnąć, загально-
руск. зганути eine Erwähnung thun, erwähnen.

квітнути pol. kwitnąć, загальноруск. цвинути, цвести.

бігнути pol. biegnąć, загальноруск. бічи.

вяднути pol. więdnąć, загальноруск. вянути.

западнути ся загальноруск. запасти ся (cf. masur, zapad-
nąć się, upadnąć).

роснути pol. rosnąć загальноруск. рости.

утыкнути pol. ucieknąć загальноруск. утечи.

гукнути in grosser Menge erscheinen, wuchern. гукнуў хваст
на поли (загальноруск. дуже много вибуяло хопти, багато буряну,
буряну гук).

летьіти. полетьіти oft in der Bedeutung: schnell laufen.
полетьіў = загальноруск. побіг. лет пильно = загальноруск. біжи
скоро.

лапити (ўапити) після IV. кл., в загальноруск. ланати (після
V. кл.); глапити = влапити, улапити einfangen. глап того птаха
fange diesen Vogel ein.

зажалити betrüben. тяжко зажалений tief betrübt.

заквилити кого trans. jmd betrüben.

рядити ся sich einrichten = урядити ся. рядте ся так richtet
euch so ein.

ганьбити ся sich schämen. ганьб ся schäme dich.

умінити собі Entschluss fassen.

обачити ся genesen.

строїти ся Vorkehrungen treffen; Miene machen.

оначити може уживати для означеня якого небудь дійства, заонач мені іглу fädele mir die Nadel ein. поонач з ним unterhandle mit ihm. не онач, не онач ся mache keine Umstände etc.

солений в значеню: gesalzen і salzig; проте місто загально-руск. соленый part. — і солоний adject.

глядати suchen. да-што поглядати. да-чого глядати.

двигати trans. heben. двигайме віз.

переводжати кого Лип. jmd zum Narren halten; jmd betrügen.

пущати. праес. пушам, пушаш, пущат (psl. поуштати, -аѣш, -аѣши, -аѣть, понайбільше в східн. Галичині і на Україні: пуцкати; коло Дрогобича однакож: пущати. пущаю, пущаєш, пущає). ярец пущат коўося = східногал. ячмїнь пуцає колосе die Gerste bekommt (treibt) Aehren.

загнати Мо. = післати. загнаў слугу er schickte einen Diener.

ляти, праес. льюю, льієш, льіє і пр. (psl. лияти. лїѣш, лїѣши, лїѣть), в східн. Галичині і на Україні праес. льюю, льлєш, льлє. В лемківскім може ляти в певних випадках прийняти значене: pass machen пр. кебы нас не ляўо möchte uns der Regen nicht durchnässen.

пімстувати schelten. він пімстує er schilt.

пилнувати sich beeilen, drängen (пильнувати).

замилувати кого jmd liebgewinnen, sich in jmd verlieben.

любувати кого, залюбувати кого sich in jmd verlieben.

*

Глаголи зложені з приіменником у (psl. оу) означають покінчене дійство, дійство до кінця доведене (eine zum Abschlusse gebrachte Handlung). уробити. — ушкодити. — угнївати. — удерти. Згадати тут належить про примітні вирази уїєсти genug essen. упити genug trinken.

Приіменник по часом у глаголів з ним зложених кладе ся задвійно, чим виражає ся повторюване дійства. попоходити. попойєсти — Де ся поподїли Рыхвалдскы дївчата? (піснь) die Mädchen Richtwald's wo sind sie hin? (eine Maid verschwand nach der anderen).

Деко́трі до пнів заіменникових почи́лені наростки.

-ды (дъ = да) (до пня къ). коды wann. коды я ся, коды милости дочекам (пiень) wann, ach wann werde ich Liebesäusserungen erleben. — кед да, wenn. кед ми утыкнуў заяц. da (mir) der Naase weggelaufen ist. кед ес посъвщєный wenn du die heilige Weihe empfangen (порiвн. старосл. кѣгда) — — (до пня тѣ). тєды. тоды. тєд (порiвн. старосл. тѣгда) in jener Zeit; dann; sodann; so. тєд юж зостанте г нас so (dann) bleiben Sie schon bei uns. тоды (втоды, втогды) скосяў траву dann (zu jener Zeit) hat er das Gras abgemäht.

-нды. (до пня къ). кады (psl. кждоу s. кждѣ). ни-кады (psl. нѣкждоу). — — (до пня тѣ) тады (psl. тждоу. тждѣ). — — (до пня сѣ). сады (psl. сждоу). — (до пня онѣ) онады (psl. онждоу pol. onędy) тады і онады. — — (до пня вѣ) овады (psl. овждоу). тады і овады pol. tędy і owędy.

-лѣ (ля) (до пня къ) кєля м. загальноруск. кiлькє в Лб. кєльє. — докля, докєль, докєлє (порiвн. сербс. докєлє). покля, покєль. закля. — — (до пня тѣ) тєля. тєльє (тыля, тыльє). тамєлє. тамєль. тадыль. тадываль. дотєль. дотєля. затєля.

-орѣ. кєльєорє Жєг. = загальноруск. кiлькєорє.

*

*

*

пєнь кѣ +и. кой да, als. кой єм iшоў брєз полє als ich durch's Feld gieng. кой падат дойч wenn es regnet. кой єм пасѣа уцѣ als ich Schafe hütete.

кє +бѣ (бѣ сѣпєнiлє формє аориста) якє сполучник пр. кєбѣ я маў ужитнє полє hätte ich ein nutzbares (urbares) Feld.

Присловники (*Adverbia*).

Побiч ту уживєє сє також ту-кє, ту-кє-й psl. тоу Bulg. Lab. тоука palaeoruth. тоу.

Мiсто загальноруск. тєпєр найчастiйше вживають тєрєз, тєрєз-кѣ. Лємкiвскє дужє значить: много, кiлькє, в якiй цiнi (viel; wie viel; wie hoch). — мiсто загальноруск. дужє говорять: бєрєз, бєрєзкѣ. бєрєзкѣ дужє мєду Жєг. = дужє много мєду, sehr viel Honig.

Помежи присловниками зложеними з імени і применника згадуєм: горі-з-нач. горі-з-начкы rücklings, auf dem Nacken. — долбі-з-нач. долбізначкы Ber. mit dem Gesichte zum Boden gerichtet. — з-добра-дыва von ungefähr; mir nichts, dir nichts; ohne triftigen Grund. — до-цяп Чр. ganz und gar. — втыкы Вн. (із въ теку = укр. навікача). — з-іграчкы spielend, spielender Weise. — за-рядом, за-по-ряд der Reihe nach, nach der Ordnung. — заразычкы Б. allsogleich. — заєдно Тих. in einem fort, immer. — дакус Я. П. дакусы Д. ein wenig.

3. До словотвору (Wortbildungslehre).

Склоненє суццників (Declination der Substantive).

I. Число єдиничне (numerus singularis, єднота). Іменяк (nominativus): стром. рідник (genitivus): стром а. дайник (dativus): строму (стромови). переємник (accusativus): стром. зовник (vocativus): строме. творник (ablativus): стромом. містник (locativus): стромі. Число многе (numerus pluralis, многота). іменяк: стромы. рідник: стромів (дуже рідко: стромох). дайник: стромім (стромом, а частійше стромам). переємник: стромы. зовник: стромы. творник: стромами (дуже рідко: стромы). містник: стромох (стромох).

паробок genit. парібка dat. парібку або парібкови.

страх genit. страха Р. (звичайно страху) із страха.

сад genit. саду має в ріднику також накінчик а: зо сада М. = із саду.

мох genit. мху II. але моху I. Со. loc. в моху Со.

чеснок Бру. Лип. genit. чєстку. але чієнок genit. чієтку Ко. она дуже ме чієтку Ко. = она богато має чієнику sie hat viel Knoblauch.

рік, genit. рока і року. піў рока halbes Jahr. рочок, genit. рочка і рочку. „до рочку нового любіла-м єдного“ Врхв. — „бо бы я до рочка дывком не ходіла“ Врхв.

лыє має в ріднику: лыєса дуже рідко коли: лыєсу.

стіл (стіў) genit. стола дуже рідко столу.

від дім звучить genit. дому; місто до дому говорять: дбдом; форма дома (вдома, гдома) має наряд (Function) містника: zu Hause cf. лат. domi.

попер genit. попрю II. Кв. Pfeffer.

поломін genit. поломеню, abl. поломеньом Б.

Дунай, край мають правильно в ріднику: Дуная, края.

У суцників І. З. кл.*) визвучне ь в іменяку по найбільше відкидає ся, іменно в західній часті Лемківщини, через що відносне слово кінчить ся твердою суголоскою. Єсть то визначна прикмета лемківського говору. кін genit. коня Pferd. — кремін genit. кременя. — гіст genit. гостя і гостця. — ногот genit. нігтя. — ремін genit. ременя. — гребін genit. гребеня. — пут, путя. — камін, каменя. — ден, дня. — оген, огня. — піняз, пінязя. — голен gen. masc. голеня (східногал. голынь, голени gen. fem.) Schienbein. — сележін genit. сележеня Milz. — заяц genit. заяця. — місяц, місяця. — лебід, лебеда. — серпен, серпня. — вересен, вересня. — груден, грудня, — ясін, ясеня. — локот (Їокот), ліктя. — гвізд, гвоздя. — оген, огня Мо. — кріль Kaninchen, cuniculus genit. кроля; тхір Ittis genit. тхоря. — але кріль König rex genit. кріля Бер.

В загальноруск. на -ець закінчені суцники визвучають проте на ец, оттак: отец, genit. віця, вдовец, вдівця, керпец, керпця, хўопец, хўопця, косец, кісця, горнец, горця, марец, марця, червец, червця, липец, липця. Часом чути також: горца, марца, червца, липца і пр. — ярец Gerste має найчастійше ярцу, ярцови, ярцом, ярци; однакож в Бру. чув я: ярцю.

Загальноруск. нарооткови -арйъ (арь) відповідає -ар: боднар, (беднар) genit. бодняря (бедняря). просатар, просатаря. косатар, косатаря кізяр, кізяря. учар, учаря. косяр, косяря. рыба́р (рыбар), рыба́ря (рыбаря). Лише декуди в східній Лемківщині і в іменяку ед. ч. мягчить ся р отож: рыба́рь, косярь.

Наростками -телйъ, -блйъ, -елйъ, -алйъ, -олйъ, -улйъ утворені суцники задержують ь; оттак: приятель genit. приятеля. зводитель, зводителя. журавель. журавля. рыба́ль Seeschwalbe, genit. рыба́ля і рыба́ля. кырдель Heerde, genit. кырделя. коваль, коваля. бридаль, бридаля. рыба́ль Seeschwalbe, genit. рыба́ля. старуль, старуля.

зввір genit. зввіря. — монастыр, genit. як в загальноруск. монастыря *монастириов* Münster, Kloster.

Декотрі з латинського або грецького взяті, у люду загально вживані вирази мягчать в ускієних падежах свої накінчики: про-

*) Означене кляс склоненій і спряженій після Мікльосіча: Vergleichende Wortbildungslehre der slavischen Sprachen. Zweite Ausgabe. Wien, 1876.

Фесор lat. professor, genit. професоря, dat. професорьови etc. — доктор, lat. doctor (рідко також дохтір), genit. докторя. — характер (gr. *χαρακτήρ* = Werkzeug zum Eingraben; das Eingegrabene, Gepräge орудь до виритя; врите; вритина; впечатане; *χαράσσω, χαράττω* grave ein врываю, вижолоблюю), genit. характеря, dat. характерьови, abl. характерьом etc. — в загальноруск. же вживають ся форми: професора, доктора, характера (характеру).

Янтін, genit. Янтія, dat. Янтіньови, abl. Янтіньом etc., в загальноруск. Антін, Антона etc. Павльо, genit. Павля, dat. Павльови м. загальноруск. Павло, Павла etc.

З польского взяте огін має як до околиць: огона, огоня і огіня pol. ogon, ogoпа. Рідше уживає ся хвіст genit. хвоста і хвіста.

В дайнику і творнику єд. ч. суцників з класи I, 2. 3., II, 2. 3., як також в зовнику і творнику єд. ч. суцників з кл. III, 2. 3. задержує ся о: крайови, гайови, соўовійови, коньови, хўопцьови, кісцьови, ковальови, кырдельови, каменьови, пўащови, ткачови; крайом, гайом, соўовійом, коньом, хўопцьом, кісцьом, ковальом, кырдельом, каменьом, пўащом, ткачом; — весільови, іманьови, листьови (побіч: листю), польови (побіч полю), морйови (морю), серцови; весільом, іманьом, листьом, польом, морьом, серцьом; — льійо, земляо, газдыньо, положкыньо; льійом, земляом, газдыньом, положкыньом.

лен psł. *льнѣ* має в genit. льну Лб. або лєну II. Сирк.

левъ psł. *львѣ*, genit. льва II. або лева Кр.

ореў, орел, psł. *орьлѣ*, genit. орѣа, орла, але найчастійше ореўа, орела. два ореўы Лб. Ч. Бру. орелы Кр.

хырбет II. psł. *хръбѣтъ*, genit. хырбєта.

Зовник суцників I, 1 кл. визвучає правильно на е. н. пр. строме, псе, орѣе, чўовече, поточе, гудаче, верше, — суцників з I, 2. 3. кл на ю: шугаю, краю, зўодью; приятелю, коню, благодарю.

Містник від сьніг звучить сьнізы; від бріх — брісы; на сьнізы auf dem Schnee. на брісы auf dem Bauche. — від чўовек — чўовеку (в східногал. найчастійше: чоловіці), бык — быку; бук — буку; — від ден — дни і дню, від вересен — вересни і вересню; — учар — учарі і учарю; від гіст — гостю; край — краю; ўій — ўою (дою).

В числі многім задержали ся в говорі лемківскім еще досять часто форми іменяка I. кл., хотяй і тут що раз сильнійше оказуе ся нахвл заступати властиві форми іменякові формами перемника пр. воўкы місто воўци, Руснакы м. Руснаци. Стрічають ся форми як: хлопці Рхв., парібци, сьпіваци, рыбаці, пияци, воўци, жебраці, гірняци, неприязниці Ту., чудаци, урядниці, Руснаци (ми Руснаци по рускы бесыдуеме Я.), вояци, дуси, пастуси, парси Тих. (nom. sing. парх. вы жидове парси!) птаси (nom. sing. птах), служи Рад. Г., друзи Г., ровесниці Вв.

Часом виступае також накінчик -ове (з IV. декл. пні на у) пр. жидове (по при формі перемниковій яко іменяк уживаній: жида). дьїдове. сьвідкове. братове. братикове. сватове. сусыдонькове Вв. жоўнярове Ту. панове. няньове. нянцове (Väter). кісцьове. вітцове. ткачове. мужове. газдове Wirthen. людкове Leutchen. добры людкове gute Leutchen. предкове Ба. Лип. Vorfahren. збуйове Тих. Räuber. гудачкове Ба. Musikanten. пташкове Мо. Лип. плугове Лип. Pflüge. дымове Лип. = східногал. дими.

У сущників на -а р еть накінчик іменяка ч. мн. найчастійше -е. воляре. учаре. кізяре. чколяре. боднаре. горчаре. косяре. паляре. — часом ы пр. гівняры лятают Сн. die Rosskäfer fliegen.

Декотрі сущники з I, 3. кл. кінчать ся иноді в іменяку мн. ч. на иє (накінчик іменяковий з V. кл. як пятк. приятельіє, младенциє.

Рідник мн. ч. понайбільше буае на -ів (взяте із IV. склону пнів на ь (у). панів, псів, быків, котів. ореўів (орўів, орлів), розбійників, крайів. кісцьів, ковальів, приятельів, учарів (увчарів), каменів, госяів (побіч гостій), також днів (від ден Tag). Дуже рідко коли прокидае ся тут і там форма на -ох [властиво форма містника ед. ч. пнів на ь (у)] Руснакох місто: Руснаків, сынох НВ. місто: сынів. Накінчик -ів стрічаемо навіть у декотрих сущників II., III. і V. кл. двох серцьів zweier Herzen. пят сестрів fünf Schwestern. тых чорных обырвів dieser schwarzen Augenbrauen (рідше: обырвій).

піняз мае в genit. plur. пінязі, пінязи (порівн. польск. pieniędzy). місто сподіваного: пінязий. міх пінязі ein Sack Geld. — кін Pferd мае в genit. plur. коній.

У деяких виступає накінчик -ей пр. пляйстрей (від пляйстер Pflaster). кізярей. учарей (побіч учарів).

Правильний genit. plur. від раз пр. п'ят раз, сто раз Лос.

Накінчик дайника мн. ч. єсть -ім (старосл. омъ). псім. котім. панім Бер. хлопім. быкім. Християнім Лб. робітників. сусьбідім Лип. гудакім Тих. — — вітцьім Ти. рsl. отьцьмъ. коньім рsl. коньемъ. учарім. косатарім. — однакож той накінчик випирає ся що раз більше накінчиком -ам взятим із склону суцників женського рода (пнів на а); тож чути також досить часто: псам. котам. панам. лысам. быкам. робітникам. коням etc.

Хоть накінчик творника -ами (із III. кл. пні на а; примкнене до форми рька-ми) в лемківскім, зарівно як і загалом в українсько-рускім запановав майже виключно, то таки подекуди творник визвучає на -ми пр. пальцми mit den Fingern. з горцми mit den Töpfen. з братми Ту. mit den Brüdern.

кін Pferd має в творнику: кінми. — піняз — пінязми. приятель — приятельми (побіч приятелями).

Рідко лучають ся тут і там давні форми творника на ы. пр. пред образы Лип. = перед образами. — з дяблы Мо. = з дяволами. — медже Бойкы Св. = межи Бойками. — давными часы Д. in alten (längst verflossenen) Zeiten.

Замітна форма двойного числа: з грошима Тих. = загальноруск. з грішми, — а також форма многого числа грошамми м. загальноруск. грішми. „Платила-є мі без рок горкыма словами, тепер же мі заплач красныма грошамми“ Лип.

В містнику понайбільше буває накінчик -ох (після IV. скл. сынохъ) быкох. букох. берегах I. бичох. дворох. дубох I. лысох. потокох. щербакых. хотарох Спрк. на валкох трава Спрк. — на покосох Брт. часох Брт. псох Спрк. пнячкох Чр. газдох Чр. крякох Бер. по ярмакох Тих. плотох Ч. яркох Ту. пнякох Ч. ярцох. керпцох. ковальох. приятельох. коньох. по камінцох Нов. горцох. ткацох. по наших родичох Б. о медведьох не чути I.

Раз також стрів я накінчик -ѣхъ: о перших когутьих (когут = Hahn) zur Zeit, wann die Hähne zum ersten Male (in der Nacht) krähen. порівн. старосл. кокетѣхъ.

По части втискає ся тут і там накінчик женських суцників (пнів на а) -ах, оттак: биках, буках, бичох, приятелях etc. як в загальнорускім.

воўос (волося) має в мног. числі воўосы psl. власи н. пр. сівы волосы Лб. graue Naage. в східногал. сиве волосє (collectivum запомочію наростка нїє утворене — заступає місце форми многого числа; також подекуди і в лемківскім: волося).

великден genit. великодня loc. великодни (великодню).

брат має pluralis nom. братове, genit. братів, dat. братім, abl. братми loc. братох (форми після IV. скл. порівн. старосл. сыновє, сыновѣ, сынѣмѣ, сынѣми, сынѣхѣ). — Дуже часто уживають ся також форми для многого числа, як в загальноруск. братя, братий, братам, братами, братах — се неправильні форми, бо наростком -ня утворює ся collectivum братия (psl. братрина, братина ἀδελφοί, fratres), котре єсть женського рода а по формі singularis. [у Шевченка: Згадайте братия моя! (дума: Моїм союзникам)] тож: тая братия, тої братії etc. В українськім plural. заступає ся також collectivum gen. neutr., уробленим за посередю наростка -нїє: братїє, (братє), браттє. гл. Куліша „Записки о южной Руси. т. I. стор. 32. Браттє милє, браттє любє! Впрочім в українськім уживають ся також і форми pluralis, як і в галицкім: брати, братів, братам, братами, братах.

II. У сущників другого склону часом виступає в дайнику єд. ч. накінчик -ови пр. весільови, іманьови, листьови, польови, морйови, серцьови; — в містнику єд. ч. втискає ся також накінчик -ох (після IV. скл.: сынѣхѣ) пр. гнїздох Чр. (psl. гнѣздѣхѣ), зернох. деревох. очох. по весільох Чр. (psl. веселихѣ).

творник єд. числа: весільом, іманьом, листьом, польом, морйом, серцьом.

III. уця (вувця, увця) має в accusat. уцу (вувцу, увцу) рідше уцю, в genit. plur. овец II. або увец Жер. — ялиця accusat. ялицу genit. plur. ялиц. — живиця accus. живицу. — сениця Meise, accusat. сеницу genit. plur. сениц. — кыртиця accusat. кыртицу genit. plur. кыртиц. — кукурудзя Kukurutzpflanze, Mais accusat. кукурудзу. — однакож в Лб. жентіця accusat. жентіцю. пшениця accusat. пшеницю. в Р. ялиця Weisstanne accusat. алицю genit. plur. ялиц.

ablat. sing. сущників III. кл. вивучає на -ом. рыбом. водом. гором. кобылом. дорогом. стороном. ўжицьом (psl. лѣжициж). жоном. душом. ратицьом Б. газдыньом. Подекуди, іменно в східній Лемківщині, чути також форми на оў, або форма на ом уживає ся побіч форми на оў. пр. над водом

і над водою Ти. (в мазурекім: wodom, zonom, dusom. в словацк. ablat. sing. суцників III. кл. кінчать ся на *ou* пр. *ženou, dušou*).

genit. plur. звучить правильно: баб. рыб. пчіў. мітоў (мігўа, мігла Besen). ігоў (ігўа, ігла). Дуже рідко виступає накінчик -ів (із склону пнів на *ъ* (*y*): *сынoвъ*) пр. сестрів.

Ablat. plur. часом (в пісни) визвучає на *ы* (після *рагы*) місто на *ами* пр. дрібными сироты Ч.

IV. Пні на *ъ* (*y*) в лемківскім по більшій часті перешли до склону суцників на *ъ* (*a*), подібно як і в иньших говорах українсько-руського язика. Так має сын genit. сына, віў, воўа (від, вола), стіў звичайно стоўа. Лише поодинокі форми удержали ся: dativ. сынови, волови (psl. *сынoви, волови*) vocat. сыну (psl. *сынoу*); nom. plur. сынове (psl. *сынoвѣ*), genit. сынів, волів (psl. *сынoвъ, воловъ*), dativ. сынїм. волїм (волом Лб.) (psl. *сынѣмъ, волѣмъ*). ablativ. сынми, віўми, вілми (psl. *сынѣми, волѣми*). locativ. сынох. волох (psl. *сынѣхъ, волѣхъ*). Однакож склон пнів на *ъ* (*y*) вплинув на форми пнів на *ъ* (*a*). люд (lit. *ledas*) має в genit. леду (так як мюд lit. *medus*, genit. меду). ярец genit. ярцу. сыр genit. сыру побіч сыра etc.; — dativi: панови, птахови, приятельови, плащови; nominat. plur. панове. вітцове. кісьцьове. жидове; — genit. plur. панів. вітцьів. кісьцьів. жидів. По часті розширив ся той вплив навіть на декотрі пні II., III. (зр. више). V. і подекуди також VI. кл.

V. В старослов. до V. 1. належачі суцники по часті склонюють ся після I, 3: пут, путя, гіст, гостя, тест, тестя (psl. *пѣтъ, пѣти, гостѣ, гости, тѣсть, тѣсти*).

астряб, гоўуб і черв тепер ідуть після I, а, оттак genit. астряба, гоўуба, черва (рідко: черву), в загальноруск. genit. яструба, голуба, черва в старослов. *астрябъ, генит. астряби. голѣбъ, генит. голѣби. чрѣвъ, генит. чрѣви*.

гіст genit. гося, dat. госяови, асс. гося, voc. гося, abl. госяом, loc. госяю (також гостя, гостьови etc.); plur. 1. госяї (побіч госты) Г. гостів, госяів побіч гостій. 3. госям. 4. госяї. 6. госями і гістми. 7. госях.

пут 2. путя 3. путьови 4. пут 5. пути 6. путьом 7. пути. plur. 1. 4. 5. пути. 2. путій 3. путям 6. путми і путями 7. путях.

До V. 2 належачі суцники відкидають в nom. sing. ь рівно як і попередні. кіст genit. кости, зїст, зўости, одповід, одповіди Antwort. чверт, чверти. серст, серсти. осын, осени. пісн, піени. віс, осн. доўон, доўони. оповід, опо-

віди *Ansagung*. челяд, челяди. пам'ят, памяти. гус, гуси. поміт, помети. жерд, жерди. стерн, стерни (psl. стрънь).

Деякі в старосл. до V. 1. належачі єущники суть gen. fem. і склоняють ся після кость. жолуд, жолуди. тьін, тьіни. (psl. ст'кнь. pol. cień, cienia). гыртан, гыртани в загальноруск. жолудь, тїнь, гортань, всі gen. fem. Навпак деякі в загальноруск. і старосл. *feminina* мають в лемківскім genus *masculinum* і склоняють ся після кінь пр. голен genit. голена *Schienbein*, загальноруск. голынь genit. голени, psl. гол'кнь. — сележін, genit. сележеня східногал. сележїнь, сележени, сележїнка, сележїнки psl. слезена. сл'зена і слезєнь.

1. кіст 2. кости 3. кости 4. кіст 5. кости 6. кістьом 7. кости. в plur. звучить dat. костям abl. костями loc. костях після III., подібно: груди, грудям, грудями, грудях. Рідшими суть правильні форми: кістми, psl. костьми. — грудми psl. грьд'ми. — гус *Gans*. за гусями Врхв. на гусях Врхв. — голуз *Ast*. з голузями Врхв.

мыш, genit. мыши. abl. мышом. plur. dat. мышам. abl. мышами. loc. мышах.

серст 2. серсти 6. серстьом etc.

двери (звичайно лише *pluralis*) genit. дверий dat. дверям abl. дверми і дверями loc. рідко коли уживає ся *singul.* двер так як в старосл. двьрь. дверьях.

vocat. молодости. молодости моя томи марно гынеш! ЧГ.

Форма двойного числа проявляє ся подекуди в *ablat. plur.* від грїш: з грошима Тих. місто з грїшми (частїйше: з пїнязьми).

Подекуди місто тьін, мыш говорять тьїня (старослов. т'к'на *ома*, *umbra*), мыша 3. а тоді ідуть тоті вирази після II. скл., 3. велика тьїня. чкодлива мыша. Навіть місто *accusat.* осьїн (= осьїнь) стрічає ся иноді форма осеню пр. без цілу осеню Смрч. = через цілу осїнь *den ganzen Herbst hindurch*.

люде *Leute* genit. людів dat. людом, abl. людми, loc. людох побіч людий, людьом (людем), людьми, людьох (людех, людях).

VI. (пні суголоскові, *consonantische Stämme*). В тій класї находимо подекуди значні і властиві зміни.

1. пні на в. 1. церков. 2. церкви. 3. церквн. 4. церков. 6. церквійом psl. цр'к'к'вн'ж pol. cerkwią) 7. церкви plur. 1. церкви 2. церквій або церкві (загальноруск. церков psl. цр'к'к'в'ъ pol. cerkwi) 3. церквіям (загальноруск. церквам psl. цр'к'к'вамъ pol. cerkwiam) 4 і 5. церкви 6. церквіями

(загальноруск. церквами psl. црѣкѣвами pol. cerkwiami). 7. церквіях (загальноруск. церквах, psl. црѣкѣвахъ pol. cerkwiach).

1. коругов 2. коругви 6. коругвійом plur. 1. коругви 2. коругвій 3. коругвіям. 6. коругвіями 7. коругвіях.

1. кроков 2. крїкви 3. крїкви 4. кроков 5. кроков 6. крїквійом 7. крїкви. plur. 1. крїкви 2. крїквій (і крїквів по IV скл.) 3. крїквіям 6. крїквіями 7. крїквіях.

1. дратов 2. дратви 6. дратвійом etc. — колотов 2. колотви 6. колотвійом etc.

бритов місто загальноруск. бритва (у Лемків звичайно: голяк). молитов в ном. і accusat. sing. місто і побіч молитва, прочі падежі після III, 1.

1. кров 2. кырві 3. кырві 4. кров 5. кырві 6. кырвійом 7. кырві.

1. обырв (*δφρύς*). 2. обырві 3. обырві 4. обырв 5. обырві 6. обырвійом 7. обырві звичайно в plur. 1. обырві 2. обырвій і обырвів II. 3. обырвям 4. обырві 5. обырві 6. обырвями 7. обырвях (порівн. польск. chorągwiami, chorągwiach; krokwiami, krokwiach; brwiami, brwiach).

2. пнї на н. Masculina перешли всі до склону пнів на ъ (а) і склоняють ся після кінѣ (лемк. кін). камін, каменя. корін, кореня. кремін, кременя. поўомін, поўоменя (декуди поломін, поломену Б.) перстін, перстеня. елен, еленя.

В піснях удержались туг і там еще старинні форми пр. колола ся верба з верха до корене Вн. psl. *кора* et *корень* genit. *корне*. — Тече вода, тече с камене на ружу 3. psl. *камты* et *камень* genit. *камене*.

Neutra перешлі часті до II, 1. кл., як імено Лип. мена II. genit. імена, мена. рамено Мо. genit. рамена або склоняють ся анальоґічно пням на т: 1. тїмя 2. тїмяте 2. тїмяту 6. тїмятом 7. тїмяти. — 1. вымя II. 2. вымяте 3. вымяту 6. вымятом 7. вымяти plur. 1. вымята 2. вымят 3. вымятам (і вымятім) 6. вымятми 7. вымятах.

3. пнї на с. Майже виключно тепер, по крайній мірі в розговорній бесїді, склоняють ся пнї на с після II, 1. Навіть коло має в genit. кола, dat. колу etc. plur. кола. уха genit. уха. plur. уха. — декотрі форми тої деклінації заховали ся еще в піснях, загадках і приговорках пр. без колыс Лб. (psl. *колєсь*).

4. пнї на т. Така деклінація удержала ся сильнійше. У декотрих в загальноруск. до II, 3 належачих суцників утворює ся пень за посередюю наростка -ят, пр. поньїбя (Gaumen, palatum

східногал. піднебене, genit. піднебєня, бєsch. рoneбі). 2. поньбіяте 3. поньбіяту 4. поньбія 5. поньбія 6. поньбіятом 7. поньбіяти. — поруча Lehne am Stuhle; Geländer, (східногал. поруче, genit. поруча) 2. поручате 3. поручату etc. plur. поручата 2. поручат 3. поручатам etc.

Деко́трі пні на н склоняють ся по взору пнів на т: вымя genit. вымяте; тьімя genit. тьімяте.

1. теля 2. теляте 3. теляту 4. теля 5. теля 6. телятом 7. теляти. plur. 1. телята 2. телят 3. телятам (побіч телятім) 4. телята 5. телята 6. телятми 7. телятах.

Сюди належать: дьівча. отро́ча. щєня. котя. кача. гуся. воробля junger Spatz. го́уубя junge Taube. куря. гача Fohlen. горня. хлѣбівча. збаня. басанунча genit. басанунчате Binde і много инших суцників, котрі по найбільшій части означают молоді звїрята або дрібніші річи.

Dativus pluralis кінчить ся часто на ім. молодятім Лип. панятім Лип. телятім (psl. тѣлѣтъмъ).

Ablativus pluralis кінчить ся найчастійше на -ми: курятми. горнятми; рідко лучає ся накінчик -ами: гусятами; тут і там удержала ся єще старинна форма: с теляты psl. сѣ тѣлѣты. — прийшоу́ бідный пару бычаты з возом 3.

Місто багнята Жег. Мш. говорять часто багнѣты П. Св.... Weidenkätzchen, Kätzchen der Bäume (eigtl. Lämmer багня = psl. агнѣ).

ды́тя genit. ды́тяте має в числі мног.: 1. ды́ти, 2. ды́тий, 3. ды́тям 6. ды́тми 7. ды́тях (ды́тѣох).

5. пні на р.

1. мати 2. матерє 3. матери 4. матьір 5. мати 6. матьірѣом (psl. матерѣнѣ). 7. матери. plur. 1. матери 2. матер (psl. матерѣ) побіч матерєй. 3. матьірям 4. матери 5. матери 6. матьірми (psl. матерѣми). 7. матьірях (psl. матерѣхъ).

В nominat. sing. часто місто мати говорять матьір або мац (pol. ма́с, ма́ть).

Форми двоїного числа (Dualformen).

Форми двоїного числа або двоїни (dualis) лише скудно задержали ся. руцьі пр. пню в руцьі Ваши (побіч форми многоти: руки). — очі Augen, а форма многотна: ока Augenflecke; Maschen des Netzes. — нозьі побіч: ноги. — Від уха уживає ся форма

многотна уха; тим часом уши або вуши (plur. від уш, вуш) значять: Läuse. — Рідкою єсть форма уса місто частійше вживаних форм многотних: баюсы, ваньсы. — дві бритви Лб.

Слїди склоненя іменного приложників (і причасників). Spuren der nominalen Declination der Adjectiva (und Participia).

Singul. nominat. доўжен schuldig. — сьвідомен kundig. — годен würdig. — гоўоден hungrig. — здорів gesund. — рад читам книжку З. ich lese gerne ein Buch. — йїж ма пыск тоньсьок I. der Igel hat eine spitz zulaufende Schnauze. — ясен місячок Вв. — червено абўочко rothes Aepfelchen. — вшиток хлїб der ganze Brotvorrath. — можно möglich. — бито. — зготовено. — устроено.

genitiv. скосяў траву до гоўа er mähte das Gras bis an die Wurzel ab. — до пізна гночи bis spät in die Nacht. — без маўа fast. — до чиста ganz und gar. — з далека vom weiten. — з добра дива II. з добра див Св. mir nichts, dir nichts, ohne Anlass, ohne triftigen Grund. — трицет (тридцет) с поўна die volle Zahl dreissig. — за маленька (за маленьку) von zarter Kindheit an. — любяў я тя дывча з малу Б. — до нага Мо. — не за доўга Смрч. — до певна Зл. — „їдеме глядати новітны родины“. „глядай млади пестунки“ (піснї). — од мала до велького — староруск. отъ мала до велика. — не до давна Б.

dativ. по руску Вв.

accusativ. червено ябўочко. — adverbia: високо. — далеко. — зелено. — жоўто. — туньо.

locativ. форми містникові приложників яко присловники вживані: добрі загальноруск. добре psł. дєбрѣ. — злыі загальноруск. эле psł. злѣ. — ладныі. — ружныі II. — даремныі П. — порядныі. — розмантыі II. Б. auf mannigfaltige Weise. — шумныі (шувныі) II. Т. — гардыі viel; schön. ест гардыі жита = много жита; гардыі было люда es waren viele Leute anwesend; він заробит гардыі II. er wird einen namhaften Gewinn haben; гардыі прибрата ся schön geputzt werden, sich schmücken; гардыі іадати Св. schön sprechen. — наремныі II. I. heftig, plötzlich. вода наремныі хпала. — окропныі II. Ку. furchtbar, schauderhaft. пол. окропніє. — выразьныі deutlich. загальноруск. выразно. — красьныі Кр. красныі В. schön загальноруск. красно старослов. красьно. — листовныі Св. brieflich. листовныі Вам подаме wir werden Ihnen brieflich mittheilen. — конечныі durchaus nothwen-

dig, загальноруск. доконечне, доконечно. — чудні. чударні auf wunderliche Weise. — сердечні herzlich. она сердечні плаче = sie weint bitterlich. — вдячні mit Vergnügen, dankbar. — дивні Б. — марні Б. О. — приемні I. angenehm. — окрутні I. furchtbar pol. okrutnie. — наглі НВ. plötzlich. — певні Р. Я. gewiss. — невинні Вв. unschuldiger Weise. — різні Д. денде ружні auf verschiedene Weise. — подвійні Я. doppelt. — несправедливі О. ungerecht. — по невинні М. unschuldiger Weise. — щоденні Ту. täglich, alltäglich. — жалосні М. — обычайні Вв.

Plur.-abl. по рускы. — по пільскы П. Св. М... по словацкы. — по нїмецкы. — по веніерскы. — по жидівскы. — по циганьскы. — по малы Ко. по маўы П. langsam загальноруск. помалу psl. малы. — по маленькы. — по тихы Тих.

Иноді уживає ся лише сам ablat. plur. без приіменника по, як в старословенськїм пр. блазеньскы Кв. auf kindische Art. — дьїтнньскы Кв. item.

Займенники (Pronomina).

Личні (pr. personalia). Місто genit. sing. мене, тебе, себе вживають ся дуже часто, іменно по односкладних приіменниках, форми переемників (Accusativformen): мя (мня, ня) тя, ся. ходте до мя; пішоў до тя; потребую ябка од тя Мо.; же с тя шельма буде Ту.; просит до ся гостів; мече с-під ся; зняў жупан зо ся Мо.

В dativ- і sing. понайбільше кладуть ся енклітичні форми: мі, ті, сі пр. то мі ся подабат. што они ті гварят. купіў сі чачко. він поміг мі.

accus. sing. мя, тя, ся. на ня, на тя, за ся. о мя не стоїт Врхв.

ablativus sing. 1. лица звучить: мною (порів. сербск. мною, польск. мною), з котрої форми найчастійше через знеподобнене (Dissimilation) повстає вном або гном н. пр. пішоў зо вном. надб гном. підб-гном. за гном. декуди, іменно в східній Лемківщинї, та-кож: мно ў slovac. мнѹ. Locativus звучить мі: о мі В. = о менї. — при мі Ва. = при менї. — штосик бракує гво мі Брт. es fehlt etwas in mir d. h. ich bin krank.

ablativus sing. 2. лица: тобою (зрів. сербск. тобою, польск. тобою — psl. тобою) декуди іменно в схід. Лемк. тобою.

dativus sing. 3. лица: сой, рідше собі.

ablativ. sing. 3. лица: собом (порівн. сербск. собом, польск. sobą — старослов. собоѡ).

Вказні (pr. demonstrativa). тот (дуже рідко коли той), тога, того і та, то. — gener. fem. genit. sing. той, (psl. тоѡ) dat. той або ті, тій (psl. тоѡ) loc. ті, тій (psl. тоѡ). nom. plur. тоты, genit. тых etc. — тамтой, тамга, тамто.

він, она, оно (psl. онъ, она, оно) кладе ся, як загалом в язиці українськорускім, в іменяку ч. єд. і мног. місто заіменника и, на, ю = is, ea, ed; в дальших падежах уживають ся форми від и, на, ю. Той заіменник вказний заступає заіменника личного трете лице, для котрого в нашім язиці нїт осібної форми.

1. він, она, оно. 2. його, ей, його. 3. йому, ей, йому. 4. його (го), ей (ю), його (го). 6. ним, ньом, ням [пішоў з ньом = пішов з нею pol. poszedł z nią, зрив. сербск. нјом; в східній Лемківщині подекуди ньоў]. 7. нїм, нї, нїм (psl. ѡмь, ѡѡ ѡмь).

sing. dat. gen. fem. пришли г ние триє младенциє Рхв. г ние = к нїй, до неї („ние“ пригадує форму рідника в старосл. ѡмь).

Місто його accusat. sing. gen. masc. подекуди удержалась старинна форма и. пр. выляў тогу воду на ни Ма. (= на и = на ни) виляв тогу воду на него. — най си сяде на ни Бер. = н. с. с. на него. — за ни не піду Рад. = за него не піду.

Подібно місто ни х (их) стрічає ся неколи форма: нї і (psl. ѡ). пр. увидиў то боцан і злетиў на нї і Р. = побачив то бусько і злетів на них. — заробю собі на нї і (на півязи) Мо. = зароблю собі на них. cf. psl. на ньѡ.

ablat. plural. нима пр. медже нима [властиво форма двоїнова (Dualform) psl. нма cf. serb. нјма].

сес, сеса, сесе. genit. сого, сей, сого dat. сому, сь і, сому locat. сь ім, сь і, сь ім. ablat. gen. fem. сом н. пр. сом бабом, accusat. gen. fem. сесу. — nom. plur. сесы.

такый, така, таке.

он, она, оно яко заіменник вказний пр. нон человек. нона гора. ноно звіря. — піду я на нон зеленый вершенько Ту. — не маю я позірку, лем на нону гірку Врхв. — іди ты, іди на нону долинку Тих. — чос ходиў до ного качмаря? Вн.

Привластні (pr. possessiva). мій, моя, мое. — твій, твоя, твоє. — свій, своя, своє. Sing. genit. мого, мой ої, мого. dat. моему, мой і, моему. ablat. моїм, мой оїм, моїм пр. мой оїм руком (порівн. сербск. мојом руком). loc. gen. fem. мой і н. пр. г мой і хыжи in meiner Hütte, in meinem Hause.

Питальні (pr. interrogativa). хто, кто psl. кѣто. — што psl. чѣто місцево також цо (Шляхтова, Явіркы). — якый, яка, яке. — чий, чия, чье. — котрый, котра, котре.

Відносні (pr. reflexiva). хто. — што. — якый, яка, яке. — чий, чия, чье. — котрый, котра, котре.

Опреділені (pr. definita). сам, сама, само. — вшыток, вшытка, вшытко. — весь, вся, все (вѣсь, вѣса, вѣсе).

Неопреділені (pr. indefinita). кто-сі (кто си). што-сі. буд кто (буд што); да-кто (дакто); да-што; никто (никто), ништо, нич; якый-св. котрый-си (котрый сі); леда-кто, леда-што; ледакый, ледачий; еден, поеден quidam; буд котрый; буд чий; хоц котрый; хоц чий; да-чий Б. бодай якый; дакотрый; дакый; даякый; ниякый; ничий; иншакый, инший; каждый; вшелякый Кв.

Заіменник зворотний (pr. reflexivum) ся (psl. сѧ) звучить декуди місцево са або шѧа.

Творник мног. числа заіменників (з вѣмом: нами, вами) звучить на -ма, есь проте формою двойного числа: тыма, тотыма, сима, всякыма, якыма, такыма, самыма, моіма, твоіма, своїма пр. зробиў своїма пальцми. медже твоіма хыжами. за якыма горами (порівн. сербск. тијема, мојима, нјима).

Зложене склонене (*Zusammengesetzte Declination*).

Приложники кінчать ся часом в nominat. sing. на -ы місто -ый. млады м. младый, загальноруск. молодой. — младенец гарды schöner Jüngling. — він о малы, краткы час побануе in kurzem wird er Sehnsucht empfinden.

Ріжниця в значеню межи іменними а зложеними формами тепер затерла ся. Так звучить н. пр. староруске отъ мала до велика в лемківскім: од мала до великого.

locativ. sing. gen. masc. et neutr. добрым, великим (великим), синим, біжим, кізьим, когутым частійше місто: добрім, великім, синім, біжим (в загальноруск. божім), кізьім, когутым.

genit. sing. gen. fem. доброй, великой, синьой, біжой, кізьой, когутьой побіч дуже рідко уживаних загальноруских форм добройі, великойі etc.

dat. et. locat. sing. gen. fem. добрі, великі, синьі, біжи, кізьі, когутыі (в загальноруск. добрій etc., котрі то форми

в лемківскім лучають ся також дуже рідко; — імовірно форми лемківські добрі, великі etc. повстали через стягненє, як 1. sg. fem. добра neut. добре etc.).

abl. sing. gen. fem. добром (psl. доброж pol. dobra), вельком, синьом, біжом, кізьом, когутьом.

nominat. plur. для всіх трох родів від добрый, твердый, rozmaity, білый, сивый (сівий) звучить: добры, тверды, rozmaity, білы, сивы (сівы) [форма переємникова іменна, котра втиснула ся на місто форми іменяка; в старосл. 1. pl. для р. м. добри, ж. добры, сер. добра; зложен. форми м. добрни, ж. добрына, с. добра. 4. pl. м. добры, ж. добры, с. добра; злож. ф. м. добрына, ж. добрына, с. добра.

ablat. plur. добрыма, велькыма (великыма), твердыма, синнима, біжыма, кізьыма, когутыма і пр. Останки форм двойного числа, котрі виключно уживають ся місто відповідних форм многого числа. — дівчатко с чорныма очками Лб. — сивыма відми. — новыма хыжами. — острыма косами. — червеныма ягодами. — высокыма дубами. — зеленыма лысами etc.

Числівники (*Numeralia*).

Основні (n. cardinalia). єден, една, єдно. два; в пом. мас. найчастійше тільки у осіб: дває, двоє. дває парібци Рхв. двоє хлопі Рхв. дває хлопі Рхв., впрочім два пр. два быкы; однакож в Лосю чув я: дває парібци і двоє дрозды = пара дроздів (тут пом. sing. дрізд). — g. fem. і neut. дві. дві грушкы zwei Birnen. дві дівкы zwei Mädchen. дві ябка zwei Äpfel. дві кола Жег. zwei Räder. дві стаянка zwei Standplätze; zwei Spatien; zwei Feld- oder Weideabtheilungen. дві рамена zwei Arme.

До оба, обыдва звучить neutrum обі, обыдві як для женського рода. обі уха beide Ohren. на обі очы auf beide Augen. обі ока beide Augenflecke.

Для мужеского рода уживає ся триє psl. триє. триє парібци Врхв. Лос. триє парібці Лб. триє кісьцьове Лос. триє воўци Жег. drei Wölfe. Подібно для мужеского рода штыриє psl. четғыриє але також штыре а дуже рідко коли штырі н. пр. штыриє парібци Рхв. Жег. Бру. штыриє хлопі Рхв. Лб. штыре гудаци

Чр. штыре хлопі Спрк. штырі кісьцьове Лос. для женьского і середного рода три, штырі. три дывки. штырі качкы. три ябка. штырі стаянка. — genit. трьох, штырьюх, dat. трьом, штырьюм, ablat. трьома, штырма (штырьюма); locat. трьох, штырьюх. заробиў гарды на тых штырьюх волох er hatte beim Verkaufe dieser vier Ochsen einen namhaften Gewinn.

пят. шіст. сьім. вісім і вісем П. Ко. також осем Жег. Кр. девят. десят. еденнадцет (еденацет), дванадцет etc. двадцет. тридцет або трицет. чотырдесят Жег. Кр. Б. Д. чотырдесят П. Я. Вв. О. Тих. З. psl. чотыри дэсати (але в Ко. Вв. сорок грецк. *τεσσαράκοντα*, так як в загальноруск.). — пятдесят. шістдесят. сьімдесят. вісемдесят (в Жег. осем десят = psl. *осмь дэсатъ*). девят десят. сто.

У числівників, котрі виражають многократъ (das Vielfache) від сто, не скланяє ся сто (як пр. в Жегестові, в Криниці) отож: два сто, три сто, штырі сто, пят сто, шіст сто, сьім сто, осем сто, девят сто = zweihundert, dreihundert etc. (cf. slovac. *dvě sto, tri sto, štyri sto, päť sto*, або кажуть, як в Лабові: двіста, тріста, штыріста; при пят і више кладуть рідник стів (cf. slovac. genit. plur. *stov*) оттак: пят стів *fünfhundert* (в загальноруск. *пять сот*), шіст стів, сьім стів, осем стів, девят стів. — тісяч або еден тісяч. два тісячи. — штырнадцет стів = ein Tausend vierhundert.

Від пят genit. пятох dat. пятом abl. пятма (с пятма кіцями Б.), пятома і пятыма П., locat. пятох.

В Вв. шість побіч шіст. — в Ку. пять. дванайцять. двацять. — в Ко. пять. десять. пятьдэсат. шістьдэсат. сьімдэсат. девятьдэсат Ко. двіста побіч два сто. триста побіч три сто.

При злуці однок з десятками кладуть ся одинки часто так як у німецкім язиці наперед: еден двадцет Я., але подекуди також і двадцет еден (в Ку. еден двацять і двацять еден), сьім тридцет і тридцет сьім.

Порядкові (n. ordinalia). перший, перша, перше (первый, перва, перве). — другый, друга, друге. — третій, третя, третє. — осмый, восьмый Ку. девятый, десятый, еденадцетый, дванадцетый, тридцетый etc. При сполуці однок з десятками також одинка кладе ся найчастійше перед десяткою пр. мені рік девятый і пятьдэсатый Б. *ich stehe im neun und fünfzigsten Jahre.*

1. третій, третя, третє. 2. третього, третьої, третього. 3. третьому, третій, третьому etc. abl. plur. третіма [подібно: першими, другими, четвертими (чвартими), п'ятьма etc. форми двойного числа].

Збірні (n. collectiva). дває. двоє. — обое. обає. обы-
двоє. — трое. — четверо. — п'ятеро. — шестеро. — се-
меро В. має п'ятеро коній er hat fünf Pferde. Іноді уживає ся
форма двоє або трое також у предметів неживучих пр. двоє
хліба Ко. zwei Laib Brot. трое хліба Ко. drei Laib Brot. —
церков мурують о трое двері, о три облаки Вв. sie bauen eine
Kirche mit drei Thüren und drei Fenstern.

До збірних належать також форми творникові: двоми (двой-
ми), трьоми (cf. psl. двоими. трьми), котрі впрочім також ужи-
вають ся в значеню яко числівники роздільні (pr. distributiva); при-
ходили двоми, трьоми sie kamen zu zweien, zu dreien an.

Умножні (n. multiplicativa). двоякый. — троякый. —
четверакый Мш. — п'ятеракый. — дев'ятеракый Лос. etc. —
двоістый Кв. — троістый Кв. — двоістый обрік для коній
doppelte Portion Futter für Pferde. — удвійный Ко. задвійный
Ко. doppelt. — задвоакый Св. zweifach. астрябы сут задвоакы:
малы і великы (велькы).

Дробові (n. proportionalia). піў друга Розс. або пітора
Розс. П. З... anderthalb. піў друга або пітора тысяча. — піў
третя. — піў четверта (піў чварта). — піў п'ята etc. пуў-
тора снопа Р. пуўторы копы Р. с пуйтором копом. Р. піўтора снопа
Ку. піўторы копы Ку. пітора снопа З. я нажаў піторы копы З.
пуўтретя рока М. пуў третьої копы М.

Із числівників неопределених згадаєм тут примітивніші: ку с,
кусцьок, кусцьцьок ein wenig. — дуже viel. — вельо
viel. — кельо, кельоро in einiger Anzahl. — мньюго Ту. viel.
— да-з-раз wenigstens ein mal.

Глаголи (Verba).

Спряженє з наростком теперішниковим (Conjugation
mit dem Praesenssuffix).

Теперішник (Praesens). Накінчик 3. лица ч. ед. і мн. твер-
дий: горит. бліщит. гырмит. косит. готовит. робит. по-
відят. слухат. позерат. горят. бліщат. косят. готовят.
робят. повідают. слухают. позерают; ідут, трясут,

жнют, речут (рекут), тнут, грают, трут, квітнут, синьют, мечут, берут, сьют, вірують. В 3. лиці ч. ед. теперішника глаголів кл. I, II, III. 1, V. 2. 3. 4 і VI. накінчик т відкидає ся: рече, гине, зеленіє, плавлє, жве, кує, менує.

Військово лучають ся форми з наконечним т: поберет Б. норплет Ф.

Подекуди терпить ся роззів (Hiatus) в 3. л. ч. ед. і мн. теперішника: мау Вв. Вн. Ту. = маю (властива форма лемківська: мам). — знау Вн. Ту. (властива форма лемківська: знам). — яся кау Ту. = я каю ся. — маут СЗ. — бесьїдуут СЗ. — называут Я. — ходжаут по горах Ту. — приходжаут Ту. — сьїдаут Ту. — сьпїваут Ку. — повінчаут Ку. — пильнуут Ку.

Місцево для уникнення роззіву місто й виступає в пр. ороні кромкавут III. die Krähen krächzen.

1. лице ч. мн. кінчать ся на ме. ідеме. плетеме. рече-ме. чуеме. бігнеме. хочеме (хцеме). хвалїме. гнїваме. збераме. пишеме. знаме. маме. купуеме (порівн. чеськ. і словацк. pleteme, ceeme etc.).

Дуже рідким єсть накінчик -мы: не м'амы побіч не маме Розс.

бости. боду, бодеш, боде; бодеме, бодете, бодут.

стрічи. стріжу etc. стріжут psl. стришти. стригж... стригжть.

речи. речу і реку. речут і рекут psl. решти. рекж. рекжть.

печи. печу. печут psl. пешти. пекж. пекжть.

жечи. жжу, жжеш, жже; жжеме, жжете, жжут psl. жшти, жгж, жежиши, жежеть; жежемъ, жежете, жежжть. мокрый шваблик не зажже ся Вн. ein nasses Schwefelhölzchen fängt kein Feuer (wird sich nicht entzünden, wird nicht brennen).

мочи. можу. могут psl. мошти. могж. могжть.

еляти (psl. клати) має в теперішнику кну (із кльну, кльну, кыўну, кўну, к'ну), кнеш, кне; кнеме, кнете, кнут II. — або: кўну, кўнеш, кўне; кўнеме, кўнете, кўнут (квну, квнеш, квне) Св. — або наконець: кыльну, кыльнеш, кыльне; кыльнеме, кыльнете, кыльнут Спрк. (порівн. сербск. кунем, кунеш, куне; кунемо, кунете, куну. — польск. klnę, klniesz, klnię; klniemy, klniecie, klną).

знати. знам, знаш, знат або зна; знаме, знате, знають (спряжене з оглядом на мам). Бог знат Вн. Gott weiss. — місцево також знау; знаю; знае.

втієнути. praes. звучить: втічу, втічеш, втіче (від втікати, котре в говорі лемківскім іде після V, 2). Властива форма теперішника того глагола: „втієну“ не уживає ся.

думіти Рад. Смрч. смутити ся, журити ся, „старати ся“ in (kummervolle) Gedanken sich vertiefen. думію, думієш, думіє etc.

хотіти. хочу, хочеш, хоче; хочеме, хочете, хочут (хотят Лип. або частійше хтят). — в декотрих околицях пр. Рхв. П. Лб. також: хцу, хцеш, хце; хцеме, хцете, хцут (cf. slovac. chcem pol. chce).

скричати Р. aufschreien. скричу, скричиш, скричит.

спищати Мо. einen pfeifenden Toneschall lassen. спищу, спищиш, спищит.

слышати Б. слышу, слышиш, слышит. выслышати Б. psl. слышж, слышиши, слышить.

стучати Рад. стучу, стучиш, стучит cf. psl. стоукъ sonus. russ. стучать східногал. стукати. А хто-ж то по мойім гробку так стучит? Рад.

вчити (вчіти). psl. оучити. вчію, вчієш, вчіє; вчієме, вчієте, вчіют. (форми старинні: із учи-о-м, учийом, учию, учію, вчію; із учи-е-ш, учийеш, учиеш, учієш, вчієш; в старосл. із оучи-о-м, (оучж), оучж. із оучи-є-ши, оучиши, оучиши); в загальноруск. вчу, вчиш, вчить; вчимо, вчите, вчать. хлопец ся підло вчіє Вв. ты го там навчієш Вв. — того іх вчіют Я.

городити. городжу, городиш, городит etc. також градити, граджу, градиш, градит psl. градити. граждж, градиши, градить. заграджу заградку = загороджу городець ich werde ein Gärtchen umzäunen (einrichten). — ходити, ходжу, ходиш etc. psl. ходити, хождж, ходиши. — блудити. блуджу, блудиш psl. блждити. блждж, блждиши.

3. pers. plur. praes. ношат Тих. м. носят pol. noszą. — гашат Тих. м. гасят pol. gaszą.

У глаголів V. 1. кл. голосівка теперішникова з виємом 3. лица ч. мног. викидає ся: рубам, рубаш, рубат; рубаме, рубате в 3. л. мн. так як в загальноруск. рубают. Подібно: волам, кусам, імам ich fange (а мам або маю ich habe). вискам ich

schreie. сьпівам. повідам. памятам. поливам. слухам. кыдам. пометам. окручам. отрепам. одповідам. позерам. гнывам. стинам etc. бліскат. змеркат ся, свитат etc. (порівн. словацк. volám, voláš, volá; voláme, voláte, volajú.

кашле. грабле. ламле. копле. плавле. трепле. дрімле. наріче, жебре, поздыше З. форми теперішникові від кашлати, грабати, ламати, копати, плавати. трепати, дрімати, сыпати, нарікати, жебрати, поздыхати — отож утворені після V. 2, тимчасом тоті глаголи в загальноруск. спрягають ся після V. 1. оттак: кашляє, грабає, ламає, копає, плаває, тріпає, дрімає, нарікає, жебрає, поздыхає.

Яко форми з V. 2 кл. належить уважати: каре, жугре, дудре, чухре... хоть би можна їх також обяснити яко стягнені із: карає, жуграє, дудрає, чухрає — та сей спосіб толкованя менше імовірний а то із згляду, що в лемківскім говорило би ся: карат, жуграт etc. коли-б се були форми з V. 1. — форми же як знає, має в лемк. рідше вживають ся місто тут звичайних: знат, зна, мат, ма.

мати. мам, маш. мат або ма; маме, мате, мають slovac. mám, máš, má; máme, máte, majú. місцево лучають ся також форми: мау, маю, має.

У декотрих глаголів може творити ся теперішвик після V. 1 і V. 2 пр. від стукати stöhnen, ächzen pol. stękać він стукат Мо. і стуче Мо. er ächzt. — майдати, мырдати wedeln майдат Сн. і майдже Сн. мырдат Чр. і мырдже Чр. — кликати. кликат Т. і кличе. — нарікати klagen звичайно після V. 2. наріче часом також нарікат З. після V. 1.

біжати laufen. біжаю. біжаєш, біжає Ты. psl. бѣжати бѣжати, fugere graes. бѣжж, бѣжиши, бѣжить після III, 2, отож „біжаю“ місто біжу по взору бѣгати. бѣгаж, бѣгаєши, бѣгаєть.

Сюди належать також глаголи многократні (verba iterativa): дораджати P. öfters rathen. — заставати Г. = собою заслаивати, заставляти beschirmen. — заношати Ты. öfters hintragen. заношати зерно до сьпанця das Getreide auf den Kornboden tragen. — наношати I. öfters herbeitragen, herbeiwälzen. вода наношат каміня. — выношати Тих. öfters heraustragen. — упрошати Тих. öfters bitten. — приношати Тих. Рад. öfters herbeitragen, herbeiholen. — крачати I. Д. öfters schreiten. — погаджати ся P. (in mehreren Punkten) übereinstimmen, übereinkommen. —

ходжати Ту. öfters gehen. ходжаут по горах. — приходжати Ту. öfters ankommen, besuchen. приходжаут до нас. — выводжати Лип. mehrere Male herausführen. — роняти Лип. eigtl. mehrere Male verlieren. сызы роняти Thränen vergiessen. — одставати (од кого) Лип. sich nach und nach von jemandem absondern. — розгваряти Р. trans. auseinander setzen, anführen. розгваряти вшыткы гріхы. — утрачати М. mehrere Male verlieren; durch längere Zeit verschwenden. — замачати ся Сн. mehrere Male benetzt werden. Теперішник звучить: дораджам, заставам, заношам etc.

ждати має в тепер. ждаю, ждаеш.. ждают Тих. в старосл. жьдати. жьдѣ, жьдѣши, жьдѣть або жидѣ, жидѣши etc. після V, З. в загальноруск. жду, ждеш, жде.

ляти. льію, льієш, льіє psl. лнати лѣж, лѣєши, лѣєть.

сподывати ся З. hoffen. сподыю ся, сподыєш ся etc.

В Лабові чув я: як прозыє (= загальноруск. прозиває) оттак указує се на неопреділеник прозыяті = прозывати (cf. serb. зујати psl. зъвати, звати; у угорских Лемаків: як ся того зуре = зове).

варувати. варую, варуєш, варує. поварувати. заварувати behüten, beschützen. варувати ся. psl. варовати са савере. вароуж са, вароуєши са, вароуєть са.

зарібкувати. зарібкую, зарібкуєш, зарібкує.

попасувати öfters weiden. попасую, попасуєш, попасує.

йїзджувати Лб. öfters fahren. йїзджую, йїзджуєш, йїзджує (йїжджую).

клубетувати Ч. sich zusammenrollen. клубетуя, клубетуєш, клубетує.

обідувати НВ. обідую, обідуєш, обідує das Mittag-mahl geniessen, zu Mittag speisen в східногал. обідати.

сорокувати Ба. сорок говорити; сорок зацінити. сорокую, сорокуєш, сорокує.

поболювати З. von Zeit zu Zeit schmerzen, öfters schmerzen. поболую, поболуєш, поболує.

ходжувати. ходжую, ходжуєш, ходжує.

ношувати Ба. ношую, ношуєш, ношує.

чудувати ся Нов. чудую ся, чудуєш ся, чудує ся.

попатрювати Тих. öfters blicken, hinschauen. попатрюю, попатрюєш, попатрює.

сьпівувати öfters singen. сьпівую, сьпівуєш, сьпівує.
засмотрювати Вв. öfters schauen, öfters gucken. засмотрюю, засмотрюєш, засмотрює.

Повельник (Imperativus). В повельнику зникає по найбільшій часті наросток способовий *и*, а то ослабляє ся на *ь* а відтак губить ся, через що стає твердою відносна суголоска на кінці слова. Із *веди* повстало *ведь*, *вед*; із *носи* — *нось*, *нос*.

плет, плетме, плетте (загальноруск. sing. 2. і 3. плети, plur. 1. плетым 2. плетыт або плетыте). мет, метме, метте (від мести). лыз. под (місто пойд = пійди). прийд (прийд). выйд. клеп. роб. шмар. чин. отвор. кўон ся. спар. пуст. город. загород. куп. прос. пўат (плат). заплат. кос. здоров (= grüsse, поздóров. здорóвте. поздорóвте grüset від здоровити, поздоровити; а здóрів *adject.* в формі іменній = gesund). сьвіт. розступ ся. намаст. жур ся. потуп (н. пр. не потупте *verdammst nicht!*) закус. вад ся. дер. пер (перте ўахы в східногал. перит шмате або біле). бер (берте сыно з воза). жен (выжен коны на пасвиско).

По зникови *и* остає однакож звук понебний, повсталий з гортанного, зубного або сичного. печ, печме, печте *psl.* пѣци, пѣцѣмъ, пѣцѣте. реч, речме, речте *psl.* рѣци, рѣцѣмъ, рѣцѣте. стріж (загальноруск. стрижи). помож. верж. — рѣч. моўч. слыш. — сполоч. запріж. — меч, мечме, мечте (від метати). пиш, пишме, пиште (від писати). ріж (різати) вяж (в'язати. — пов'яжете куры. зв'яжете до купы).

У глаголів IV. кл., у котрих перед *и* стоїть *л*, ослабляє ся *и* на *ь*, через що м'ягчить ся *л*. позволъ, позволме, позволте; подібно: хваль, туль, сіль (від силити; засиль мі йіглу *fädele mir die Nadel ein*). дьіль. від мыслити, помыслити чув я лише: мысли, помысли. — від патрити. попатрити, припатрити (cf. slovac. *patrit'* = sehen, schauen, betrachten) — патри, попатри, припатри або патрий, попатрий, припатрий.

У глаголів I, 6 кл., котрих певь кінчить ся на *-л*, в повельнику ослабляє ся *и* на *ь*. мель. поль (від моўоти, поўоти; plur. мельме, мельте, польме, польте); тож коль (від колоти *psl.* клати V. 2), кольме, кольте.

Глаголи I. 7., III. 1., V. 1. 4 і VI. кл. утворюють форми повельникові як в загальноруск. знай, знайме, знайте. бий. гний. жий. чуй. рый. грій. радый. зеленый. глядай. бывай. рубай. сый. лый. купуй. любуй.

Глаголи II. кл., у котрих перед ну стоїть суголоска, долучають в повельнику до и ще й н. пр. двигний, двигнийме, двигнийте. (гний (від гнути; нагний). горний. тиєний. тягний. росний. усний cf. pol. dźwignij, nagnij, garnij, ciśnij, ciągnij, gośnij, usnij) — але від кнути, стати звучить повельник звичайно: кнн, стан — рідше кннь, стань, від вернути звичайно: верни; від мокнути — мокни Ба.

Також декотрі глаголи з інших клас в повельнику почіпляють й до голосівки и н. пр. I. 5. жний, жнийте (жати). мний (мяти). пний (пяти). розпний. тний (тяти). зачний (зачати). почний (почати). возний (взяти). I, 6. мрий (мерти). трий (терти). прострий (простерти). підоприй побіч підопри (підперти). жрий (жертв). — III 2. зрий (зріти). візрий. спозрий. обізрий. — форми повельникові після III, 2. спий, спийме, спийте від глагола спати psl. съпати. — IV. прекстий (прекстити = перекрестити). V, 3. подыждий (= загальноруск. підожди, inf. подыждати = загальноруск. підождати). рвий (рвати psl. р'квати).

Навіть декотрі глаголи I. кл. творять иноді повельник подібно; і дий побіч частійшого ід (загальноруск. іді).

Взагалі мож сказати, що и, коли єго попереджають дві або три суголоски, не відкидає ся і частійше одержує почіплене й. Виїмку становить смотріти; imperat. смот, смотте (із смотр, смотрте = смотри, смотріте).

Від карати повельник звучить: кар, карме, карте (cf. pol. karz, karzmu, karzcie). — Третє лице повельника в ч. єд. лише рідко уживає ся н. пр. скар ня Бог! Gott möge mich strafen! В піснях стрічає ся повельник: скари мене Боже Б.

Від йіхати повельник: йіхай; йіхайме, йіхайте II. — зайіхайте Бер.

Примітні для говора лемківського суть скороченя повельників пр. по-ле! м. под ле = ходи но. — смо-ле! м. смот ле = смотри но. — со-ле-ся-со! = подиви ся но! — вка-ле! м. вкаж ле = покажи но! — мо-ле! м. мов ле = мови но, кажи но! — хо-ле-хо! (із ход ле ход) = ходи но.

Від частиць ой і ня утворюють ся форми повельникові: ой-те-ле, ойте. няй-ле-няй. няйте-ле-няйте. (няй можна

впрочім уважати також яко стягнене форми няхай imperat. від няхати загальноруск. нехати. в східногал. най укр. хай).

В декотрих місцевостях західної Лемківщини не відкидає ся наконечне ь в повельнику, повстале з ослаблення голосівки и н. пр. ходь Вв. Ту. — лазь Ту. — возь Вв.

Неопре́дленник (Infinitivus) визвучає звичайно на ти: быти, гварити, писати, місцево пр. в Лабові... на ті: быті, йісті, піті, пісаті, глядаті. В піснях лучають ся форми неопре́дленника також і на ц: снац, брац, газдувац, справнц, господарнц, форми заволочені з пісень сусідних угорських Словаків. Дуже рідкі суть неопре́дленники на т (із ть) місто ти пр. здогадат, робит. Стягнені форми неопре́дленника: ляти psl. лияти cf. pol. lać, сяти м. сїяти, сьмяти ся м. сьмяти ся, рідко також бати ся м. бояти ся psl. бати ся cf. čech. báti se, slovac. bát sa pol. bać się. Примітні суть форми неопре́дленника виражаючі дійство многократне: мыяти Б. öfters waschen, часто мити. — пияти Б. Тн. öfters trinken, часто пити. — пасати Б. oft weiden.

Місцева форма неопре́дленника зывяти (= загальноруск. зівянути) єсть неоріанічна (від кор. вад мусіла-б хйба повстати форма: *вяти) а утворила ся по фальшивій аналогії з огляду на неопре́дленники: ляти; пяти, кляти і т. и. (також і у Долів подекуди: зівети).

Причасники (Participia). Про дієприложники теп. дій. ст. гл. стор. 110. Дієприсловники вживають ся трохи частійше ніж дієприложники, іменно в піснях. „Зажуриў ся астряб мыслячи думає, не хоче сам жити, женити ся має“.

Причасник (дієприсловник) минувшика дійного стану I. погодивши Бер. має значене: nach einer Weile, später, по хвили, згодом, перегадом. (в літописи Самійла Величка: **М**ало зась погодивши и самъ **С**ѣрко на кони ксѣвкѣ и скочивъ тѣда).

Декотрі причасники минуш. дійн. ст. II. мають значене приложників н. пр. прсталый geif гл. стор. 110.

(Про причасники минуш. дій. ст. II. в формах описаних гл. низше).

Причасники теперішника стану страдного гл. стор. 110.

Причасники минувшика ст. страд. на -ть вживають ся в лемківскім говорі частійше; часті також причасники мив. ст. страд. на -нъ. Причасники мив. ст. страдного творять ся в лемківскім часто також і від неперехідних глаголів (verba intransitiva) гл. стор. 111.

Аорист. Слїди аориста находимо тепер лишень в означеню условника н. пр. писаў-бы-м, писаў-бы-с, писаў-бы; писали-бы-еме, писали-бы-сте, писали-бы — або я бы-м писаў etc. а також в сполучннках: абы, бы, кебы, кобы, жебы, як бы (што-бы, коли бы), хоц бы.

Условник давноминувшика (Plusquamperfectum) я бы-м быў писаў або быў-бы-м писаў, писаў быў-бы-м etc.

Спряженє без наростка теперішничого (Conjugation ohne das Praesenssuffix).

(вѣд). теперішник: вім, віш, віст; віме, вісте, відят (дуже рідко уживане); частійше зложені глаголи повісти, доповісти etc. повім, повіш etc. imper. повідж, повіджме, повіджте (повіч, повічме, повічте).

(дад). теперішник: дам, даш, даст; даме, дате, дадут. Повельник утворює ся від пня да. дай, дайме, дайте, також причасники: даючий -а -е; даючи.

[неопреділеник: дати; причасник минувшого ч. ст. дій. I. склонний давший; несклонний давши (рідко уживані). прич. минув. ч. ст. д. II. даў, дала, дало; прич. мин. ч. ст. страдного: дат, дата, дато].

(ид). теп. йім, йіш, йіст; йіме, йісте, йідять. Повельник: йідж; йіджме, йіджте (йіч; йічме, йічте).

Иньші форми такі, як в загальнорускім.

(єс). теп. (єсм) єм, єси, єст (є); єме, єсте, єут (с-онтъ рsl. сжтъ). В першім лиці ч. єд. говорять також: єс, єст. я єс або я єст II. рідко я є Рхв. в другім л. и часто відпадає безслідно: ты єс; декуди в західній Лемківщині ослабляє ся на Ъ: єсь.

(я єм ддма. ты дома єси. він дома єст Нов. я єм дома Жег. ich bin zu Hause. — я єст х хыжи Лб. ich bin in der Hütte. — я єс ты II. — ты єс II. — цілу ночьку-м пила, але єм не пiana Кв.)

Місто єсм, єм подекуди, іменно в описаных формах, сом.

Місто єст часом є. Лучка не зелена, бо є выкошена Врхв.; місто не єст говорять не є в знач. нема пр. не є матере (мацере) Врхв. = нема матери.

Місто єме чути подекуди також ємы.

(Тут еще згадаєм про теперішнього часу причасник, котрий має наросток теперішниковий *о*. (*с-о-нт*) суцый. суцый cf. словац. *súci*. н. пр. не суцый до ничого = не суцый ні до чого. — зроблено, як суцо Жер. *es ist gemacht, wie es sich gehört*. — не суцый Ту. *untauglich*).

[від пня *бжд* творить ся теперішник *буду* в значеню: его; — причасники теп. ч. ст. д. *будучий, будучи* рідко уживані).

від пня *бгы* творить ся неопределеник *быти* (*быті*) = *psl. быти* загальноруск. *бути*; прич. мн. д. ст. I. *бывший; бывши* (дуже рідко уживані). — прич. мн. д. ст. II. *быў, была, было*. — прич. минувшика страдного стану: (*бытый*). *за-бытый, за-быта, за-быте vergessen*. — *з-бытый, з-быта, з-быте*) не *збытый* що не дасть *збути* ся, чого не мож поспекати ся. річ *незбыта* Пол. = річ, котрої *збути* годі].

Описані форми глагольні (Umschriebene Verbalformen).

Минувшик ст. дій. (*Perfectum act.*) складає ся з причасника минув. ст. дій. II. і теперішника спомічного глагола *єсмь*. В першій лиці єд. числ. приймає *єсм* форму *єм* і кладе ся в лемківскім у всіх родах, тимчасом в східногалицк. *єм* стоїть лише в мужескім роді, в женьск. і середнім же стягає ся на *м*. В 3. лиці ч. єд. і мног. спомічник відпадає. Східногал. ч. єдиничне: 1. *збирав-єм, збирала-м, збирало-м* 2. *збирав-єсь, збирала-сь, збирало-сь* 3. *збирав, збирала, збирало*. ч. мног. 1. *збирали-ємо*. 2. *збиралисте*. 3. *збирали*. в лемківскім ч. єд. *збераў єм, збераўа єм, збераўо єм*. 2. *збераў єс, збераўа єс, збераўо єс*. 3. *збераў, збераўа, збераўо*. ч. мног. 1. *зберали єме*. 2. *зберали єсте*. 3. *зберали*.

Також уживають ся стягнені форми: *зберала-м* (*збераўа-м*), *зберало-м*, *зберала-с*, *зберали-єме*, *зберали-єсте*.

Декуди в Сяніччині *єси* має форму *єсь*. пр. *кед єсь ня не хтыла* Вв.

[*ходила єм до лыса Врхв. — не чуўа єм того II. — загребуўа єм землю II. — ходиўа єс до міста II. — напеклўа єм хлыба* Спрк. — *была єм, было єм Рхв. — купуваўа єм, купуваўо єм II. слышаў єм. слышала єм. слышало єм. слышали єсте У. — был єм. была єм. было єм Кр. — быў єм, быўа єм II. — пішол єм. пішла єм. пішло єм Кр. — нюс єм. несла єм. несло єм Кр. — смотрил єм. смотрила єм Кр. влапіла єм. глапіў єм. глапіла єм Лб. — ходила-є Кр.*

Положене спомічника єсть в лемківскім свободнійше; іменно в піснях може він розлично переставляти ся. Кому я найвеце дверка отверала, тому шугайови ем ся не достала Врхв. — тепер ня не возмеш, як пєс єс ня зрадиў Врхв. — сьпівай дівчатко, як єс сьпівувала Врхв. — стратила-м хустечку, цысте ей не нашли? нашли єсме, нашли, але ей не даме Врхв. — як ем пасла вувцы, ходила ем в гуньцы Врхв. — сте ня выховали Вн. — не повім нікому, же ем ту служила Рад.

Складні минувшика д. ст. в лемківскім ще живо почувають ся яко осібні части, тим часом в східногал. вплив тих же частій єсть сильнійший а почуте язикове люду вже складнів форм зложених часто не відріжняє н. пр. ходивем, ходилас, ходилисмо, ходилим.

Місто ем (єсм) иноді кладуть сом н. пр. гвариў сом, гвариўа сом, гвариўо сом. — рубаў сом чатину овечкам на зиму, рубаў сом цылый ден овечкам на тыжден У. (в словацкім som = єсм; тож і в минувшику пр. Já som sa nazdala, že sa pole blyská, a to si muoj milý na pišť'alce piská!

часом спомічник повтарає ся пр. мати моя наймиленьша ци-с спала-с? Ту.

Для вираженя минувшика кладуть перед причасником минув. ч. ст. д. II. також лише заіменники я, ти, він пр. я, ты, він пискаў, я, ты, оно пискала, я, ты оно пискало. мы, вы, они пискали.

Примітні суть причасники минувшика ст. дій. II. з I. кл. глаголів, у котрих є стісняє ся на ю (забиток з давнійшої доби нашого язика) як: вюў (вела, вело), мюў (мела, мело), плюў (плела, плело), — нюс (несла, несло), вюз (везла, везло). — грюб (гребла, гребло). — рюк (рекла, рекло), тюк (текла, текло), влюк (влекла, влекло), пюк (пекла, пекло), люг (легла, легло).

В Лабові говорять також бюг місто і у Лемків загально вживаного біг. — він побюг Лб. er lief fort. — він прибюг Лб. er lief herbei. — дес забюг? Лб. wo bist du hingelaufen?

Подекуди також глагол II. кл. мерзнути (psl. мрґзнѣти congelari) творить причасник минувш. ст. д. II. тим способом, що ну відкидає а є стісняє на ю (по образу: вюз) — мюрз Лб. минувшик: замюрз ем, замерзла ем, замерзло ем. — кін замюрз Лб. das Pferd erfroг, в загальноруск. кінь замёрз.

від ревати brüllen: реваў, ревала, ревало корова ревала Тих.

Про причасники мин. ст. д. II. у глаголів другої кл. гл. стор. 110.

Замітні причасники мин. ч. ст. д. II. утворені від повного пня: што ся ти стало Ту. = що тобі стало ся. — переплынуў ріку Д. = перепляв ріку. —

У деяких глаголів тойже класи творить ся причасник від коротшого пня (у деяких з виномом мужеского рода ед. числа, котрий творить ся від повного пня пр. від цофнути: цофнуў, але: цо фла, цо фло, цо фла, подібно: крикнуў, але: крикла, крикло, крикли). куля канона бухла Вв. die Kanonenkugel schlug ein. — мы ся гет цо фла Вв. wir zogen uns ganz zurück. — погрибачом му штухла до чела О. sie sties ihn mit der Feuerkrücke an die Stirn. — гроши цупли з ялицы Вн. das Geld fiel mit (klingendem) Geräusch aus der (hohlen) Tanne heraus. — лишка шуркла ся до коморы Вн. der Fuchs huschte in die Kammer hinein. — она шарпла Ту. = sie zerzte, sie riss heftig. — до кышени сягла Ту. sie langte in die Tasche. — она крикла Р. sie schrie auf.

Примітні також форми від глаголів многократних: мыяти, пияти, пасати. — мыяў, мыяла, мыяло. — пияў, пияла, пияло. — пасаў, пасала, пасало. білы рученькы мыяла Б. — пияли, пияли два брата з Моравы Б. — пияў бы я, пияў, але палюнечку Б. — гуляли, пияли два хлопці с Тылявы Ти. — лем тотя зосгала, што кравы пасала Б. — кады есь пасала татовы воличкы Вн. — як я уці пасаў, дост ем ся нагасаў Б.

Стягнені форми: ляў, ляла, ляло (psl. *лалъ*, -а, -о), сяў м. сїав (psl. *скалъ*). — баў ся, бала ся, бало ся м. бояв ся, бояла ся, бояло ся (psl. *кыла съ* (єсть), *кыла са*, *кыло са*).

Давноминувшик стану дійного (Plusquamperfectum act.) утворює ся з причасника минувш. ч. ст. дій. II. відносного глагола і з минувшика спомічника быти. ходиў (ходил) ем быў, ходиўа (ходила) ем быўа, ходиўо (ходило) ем быўо. пришоў быў додом. — Або теперішник чи минувшик глагола сполучає ся з незмінним было або бывало. было ховую коньі. бывало ховую коньі. бывало сьпіваш што вечера. бывало голвў добрі. бывало ходиў по майдані.

Будущик у глаголів довершених (Verba perfectiva) виражає ся формами теперішника: напишу, выкосиме, зробиме, гурву (урву), замажу, прыде ш (прийдеш) etc.

Будущик глаголів недовершених (Verba imperfectiva) означає ся сполукою неопреділеника або причасника минувш. ч. д. ст. II.

а теперішником від быти: буду писати до Львова. буду писати до Гамерики. буду збераюа грушкы. будеш ся жениу. будете косили. будеме йісти. будеме пити. будеме грати. — под гев! бо тя будут бити komm' her, denn sonst wird man dich schlagen.

Часом лучать також неопреділений відносного глагола з теперішником від зачати. — як юж вшытко звезете, зачну вам платити wenn ihr schon alles zu Wagen herbeigeführt haben werdet, werde ich euch zählen. — заран зачнеме косити morgen werden wir mähen зрив. в старословенщині: **начнемъ дѣлати.**

Рідше складає ся теперішник від хотѣти з неопреділенийком відносного глагола н. пр. знов хоче дойч падати es wird (wahrscheinlich) wiederum regnen порівн. старослов. **небо и земля бѣжати хоштета.**

Стан страдний (Genus passivum). Стан страдний виражає ся: 1) злукою форм дійного стану із заіменником ся у всіх лицах єдиничного і многого числа. внесе ся. звяже ся. пише ся. хыжа кладе ся. шваблыкы зажегли ся Вн. коні ховуют ся. ябка зберают ся. трава скосила ся. бандуркы одзобуют ся. пшениця выжаюа ся. лихо забыло ся. 2) злукою причасника мнувшого часу ст. страдного з формами есм, буду, быу. есм хваленый. ест написано. буду огвареный. буде оправено. буде стятый. быуо (было) скошено. ярец быу звезеный. пны были стяты. колода была розогнана Р. — хуопче! сид тихо, бо будеш битый II. Bube! sitze still, denn sonst bekommst du Schläge (wirst du geschlagen werden. — танцюю же ты зо мною і я с тобою буду, хоц кажду недѣлю бити про тя буду Б.

4. До словоладу (Syntaxlehre).

Хотяй ставляне пооднокых частей реченя в лемківскім, як і загально в рускім, єсть дуже свободне, все-ж таки Лемко присуток (praedicatum) радо кладе на першім місци пр. читат жак книжку der Kirchensänger liest das Buch. лые дойч der Regen giesst herab. полетюу астряб der Habicht flog weg. не дошли грушкы die Birnen wurden nicht reif (erlangten nicht ihre Reife). скосили газдове траву die Wirthe mähten das Gras ab. гварили сьвідкове die Zeugen sagten aus. писали до мя з Гамерики брата meine Brüder schrieben mir aus Amerika.

Стройня поздогадна (Constructio ad synesin). Коли підмет стоїть в числі єдиничнім, але заключає в собі понятє многости, то присудок може покласти ся в числі многім. Моя рідинонько посьходте ся ку мнї Б.

Для оказаня чести, коли говорять ся про старші особи або до таких же осіб, кладе ся присудок в многім числі, хоть підмет стоїть в числі єдиничнім (pluralis reverentiae, многота почестна) пр.

Ой мали мы шире поле, та жида забрали,
Ой мали мы штыри волы, та тато продали —
Оженили ня молодого та на пустї хаты,
І казали: теперь сыну почний газдувати! Я.

так ми повідали няньо Р. so sagte mir der Vater.

Кобы ми мамуся с чорной землы встали, тобы ся на догном в порох россыпали Рхв. Würde meine Mutter dem schwarzen Grabe entsteigen, so würde sie vor Gram über mein Unglück zu Staub zerfallen.

І в говорі галицких Лемків місто східногалицкого Ви, Ваш, Ваша, Ваше в мові учтивій (in höflicher Rede) говорять ся часто они і их (ix). пр. але знають, як продам паця, то половинка іх Рад. aber, wissen Sie, wenn ich das Ferkel verkauft haben werde, werde ich Ihnen die Hälfte des eingelösten Betrages geben. східногал. але знаєте, як продам паця, то половинка Ваша. — Их милост! я свою половинку юж дарую Им Рад. Euer Gnaden! meine Hälfte will ich schon Ihnen schenken східногал. Ваша милість! я свою половинку вже дарую Вам.

велич яко придаток (Attribut) єсть все послїставне н. пр. верба-велич eine sehr grosse Weide. заря-велич sehr grosser Feuerschein. рыба-велич sehr grosser Fisch. рыбы-велич sehr grosse Fische (в послїднім примірі велич має знач. collect., тому sing. придатку побіч plural. сущника определеного; constr. ad synesin); тим часом в східногал. велич часто представляє ся: велич-гора ein sehr grosser Berg. велич-льїс ein sehr grosser Wald.

Приложник (або причасник приложниковий, також заїменник і числівник) яко придаток може стояти також і послї определеного сущника пр. треба стільця широкого О. Ein breiter Stuhl ist nöthig. — Бо мій Ясь коханий маў очка сивенькы, личка румянькы Р. Denn mein lieber Hans hatte graue Augen und blühende Wangen. — А Боже мій прелюбеньый М. Du mein

liebster Gott. — ішоў раз вояк старый з войска Мо. es gieng einmal ein alter, ausgedienter Soldat. — отец духовный geistlicher Herr. — Попід гай зелененькый брало дівча лєн дрібненькый Ку. Unterhalb des grünen Haines sammelte ein Mädchen die feinen, kleinblättrigen Leinstengel. — Бо же мій єдиний, Боже мій предобрый! Рад. Du alleiniger, Du gütigster Gott! — Подуй вітре, подуй брез поле зелене Кв. Wehe o Wind über's grüne Feld. — Бог милостивый повідат Петрови Я. der barmherzige Gott sagt Petrus. — Господь Бог ходяў по земли і показуваў чуда розмаіты Я. Unser Herr Gott (Christus) wandelte auf Erden und zeigte verschiedene Wunder. — она бере нитку дротову Д. sie nimmt einen Drahtfaden. — дерево ягодове Д. Maulbeerbaum. — Быў еден богач великый Тих. Es lebte einmal ein sehr reicher Mann. Дарую ти шитко добро свое Мо. ich schenke dir mein ganzes Hab und Gut. — нашоў там торбу тоту свою Тих. er fand dort seine Tasche. — він завсе выпіў молоко тото Тих. er trank immer diese Milch aus. — стаў бити жидів вшиткых Мо. er fieng an alle Juden zu schlagen. — мали дост што йісти и жена и дьіти шиткы Вн. sie hatten genug zu essen sowohl die Frau, als auch alle Kinder. — а другый хлопец зістаў і кінь другый зістаў Я. und der zweite Knabe und das zweite Pferd blieben unversehrt.

Межи суццником і приложником або причасником яко придатком можуть також иньші опредїленя стояти пр. жаль маю великый Рад. — і веце знаку од той дзюры скырвавеного не было НВ. — тільки єдну шибу оставіў отворену Мо.

Для означеня неопредїленого підмету, відповідно німецкому man, уживає ся часто 3. лице єд. числа, тим часом в книжках кладе ся 3. лице мног. чис. н. пр. приберат уцьі, потом чухре man reinigt die Schafe entsprechend, dann kämmt man sie, прибирають вівці, потім чіхрають їх.

Чисто ладить ся сполучник часовий, условний або допустний з неопредїлеником глагола, іменно, коли має виразити ся дійство взагалі (подібно і в загальнорускім) пр. як засьпівати, то веселійше wenn man singt, so ist es lustiger; лемк. код уцям дати соли, прильїтат солярїк і зберат сіль з жоўоба wenn man den Schafen Salz schüttet, so fliegt ein kleiner Vogel herbei und klaubt die Salzkörnchen im Trog auf. кой добре погноити тото поле, буде на ным пшеиця wenn man das Feld entsprechend düngt, gedeiht auf demselben der Weizen. хоц робити як суцодякы нєма auch wenn so gearbeitet wird, wie es sich gehört, findet man keine Anerkennung (дословне: bleibt der Dank aus).

еден уживає ся подекуди і у галицьких Лемків мов родівник неопределений в німецькім, рівно як у Руснаків на Угорщині пр. баба на еднім загоні ночувала коло ґруль Мо. ein Weib übernachtete im Freien auf einem Feldstücke die Kartoffeln hütend. — увидили едну хыжу Р. sie sahen eine Hütte. — зашли до едного льіса НВ. sie kamen in einen Wald. — жебы му зробиў едну палицю НВ. damit er ihm einen Stock verfertige. — выстри сой еден ніж НВ. wetze ein Messer aus.

еден в числі многім кладений перед иньшими числівниками основними виражає так як в східногал. який число приближно, недокладно пр. за едни двадцет минут Мо. = etwa in zwanzig Minuten, nach Verlauf von etwa zwanzig Minuten, менше більше в двайцяти мінутах; за яких двайцять минут (гл. за з переемником). — пан выслаў штыри бочки вина і з едних других штыри бочки пива і з едних може шість згорівкы Вв. der Herr schickte vier Fässer Wein und wieder etwa vier Fässer Bier und etwa sechs Fässer Branntwein.

Присловник так при приложниках пр. же она ма так красну одежу Р. — він зістаў так голый, як биў г воды Мо. (також і в говорі бойківскім така річня і так чув я з уст бойкині коло Дрогобича: для тих хробаків жию (бесіда була про дрібні діти), они так бідні!). Звичайно у нас уживає ся в таких зворотах заіменник такий при приложниках, отож: такий красний, такий бідний, такий богатий, такий високий.

Форма повельникова буд все кладе ся оперед в таких вираженнях: буд хто загальноруск. хто будь, хто небудь wer immer. буд што загальноруск. що будь, що не будь was immer. буд чим загальноруск. чим будь, чим не будь mit was immer. буд н а чим східногал. на чім будь auf beliebiger Unterlage, auf beliebiger Basis. буд як східногал. як будь, як не будь auf beliebige Weise. буд якый східногал. який будь was immer für ein. буд чий загальноруск. чий будь wem immer gehörig.

Подібно кладе ся самый перед такый отож: самый такий в східногал. такий самый пр. они мали самого такого млынка Вв. sie hatten eine ganz ähnliche Handmühle.

р е ц П. (= старосл. рѣци; тепер найбільше уживана форма повельника в лемківскім єсть: реч) уживає ся яко слово вплітне пр. так, реч, было П.

Межи заіменник такый або якый означаючий близше приложник можуть також иньші определена стояти пр. жебы я знаў, же дзяд мі таку торбу добру даст, тобы-м му навіть остатній

жупан зо ся зняў Мо. — коби я знав, що дід мені дасть таку добру торбу, тоби-м му навіть послідній жупан із себе зняв. — выпытуе ся його, якый там скарб ест великый Тих. — в. с. його, який великий там скарб.

Межи приложниками або числівниками а також і межи глаголами, котрі суть злучені сполучником і, можуть перед сполучником також иньші опредїленя стояти пр. довгий міх і широкый ein langer und breiter Sack. — лиха година пришла і тяжка es kam eine unglückselige und schwere Stunde. — пятьдесят років прежнў і два er lebte zwei und fünfzig Jahre. — та ся найіли дос жиды і напили Вн. die Juden sättigten sich mit Speise und Trank zur Genüge.

Теперішник повістний (повістующий praesens historicum) уживае ся у галицєх Лемків рідше, ніж у Лемаків і загалом у Руснаків на Угорщині пр. тай повідат циган до кумы Вн. und der Zigeuner sagte zur Gevatterin. — пришоў домів і гварит дома Вн. er kam nach Hause und sagte zu Hause angelangt. — воўк пришоў на обору та взяў дьитину з танку тай втыче з ньоў Вн. der Wolf kam in den Hof, raubte das Kind und lief mit demselben weg. — рано ся пробудит Вн. am Morgen erwachte er.

В речєнях условних (Bedingungssätze) може часом випустити ся при минувшику глагола быти сполучник условний бы (властиво еціпенїла форма аориста) пр. як было не дзєвче, тобым гин ночуваў Вн. — як би було не дївча, то бим там дальше ночував. — як быў не сусьїд, тобы-м ся втопнў в вирі Вн. як би був не сусїд, тоби-м etc. — з грошей было нич было, а з баранка ти буде Вн. — з гроший було бы ти нічо було (т. є. з гроший не мав би ти користн), а з баранця будеш мати зиск. — же з тих дванадцет яец было было дванадцет курок Вн. — що з тих дванаїцяти яець було би було дванаїцять курок.

В бесїді завиєній або уєкїєній (oratio obliqua) кладуть нераз приведені слова дотичної особи незмінєні, хоч речєнє починає сполучник же або што пр. старший брат до молодшого брата повідат: же йїджме твій хлїб перше Б. — повїла ті дьївцї тота голова, же бы йї зазрїла в праве ухо: што там увидїш, то вшитко твое — бер, іди домів е тим а придасть ся тобі Р. — другый гварит, же менї так само хоче ся пити Тих. — гварїла, што вольїў бы мя тот збуй забити, ныж ем ся мала такых грїхїв допустити Р.

їти має в лемківскїм значєнє обширнїйше: переносити ся з мїєця на мїєце тому: їти на кони, їти коньом zu Pferde rei-

ten, іти відми (волами) або быками, іти на возы, іти возом mit einem Wagen fahren; іти на кораблі (іти на шифі) segeln, schiffen; іти на ногах zu Fuss gehen (пр. так мы пак с Тревиза дале пішли на ногах до Ляйбаху Вз. wir giengen weiter zu Fuss von Treviso nach Laibach. — выйти на коня sich auf's Pferd setzen, вилізти на коня. — выйти на дерево або на стром auf den Baum klettern пр.

Горі сеюм ішоу, два грейцарі нашоу —

Так ся нема тїшиу, же на сливку вышоу Рхв.

везти ся уживає ся місто „їхати“ пр. везе ся еден пан штырьома кінми Вн. = іде один пан штырма кіньми es kommt ein Herr gefahren in einem mit vier Pferden bespannten Wagen.

подібно уживають нести ся на кони в значеню їхати верхом (або верхи). нюс ся на кони Вн. er ritt zu Pferde, їхав на кони.

пустити ся уживає ся иноді в певних випадках так, як в иньших говорах руских: взяти, взяти ся, яти, имити пр. вояк пустяу ся іти Мо. der Soldat fieng an seinen Weg fortzusetzen (wollte weiter gehen).

скламати verb. trans. в знач. betrügen; verführen. пр.

За што бы мя пан Біг скарау,

Же я девят дывок скламау? Вн.

Wofür würde mich unser Herr Gott strafen, dafür dass ich neun Mädchen verführt habe?

смотрити в значеню: пильновати. смотрю свою роботу Т.

зв'язнути кого Сн. wörtl. jemand welk machen, verursachen, dass jemand die frische Gesichtsfarbe einbüsst. (в піснях). жалы мойі, жалы як сте мя зівяли Сн. Kummer und Sorgen wie arg habt ihr mich zugerichtet!

до купы ся здавати СЗ. übereinstimmen.

падати до чого Ч. worauf Bezug nehmen.

рахувати за штось wofür halten. они го рахували за глуного Тих. sie hielten ihn für einen Dummkopf.

внести в суд Мо. подати до суду die Klage gerichtlich einreichen.

обходити кого З. укр. кого обпатрювати гал. осмогрювати, осмогряти.

напирати ся на кім Б. dringend von jemandem verlangen.

в чім розуміти Тих. worunter verstehen. што в тім розуміу was er darunter verstand.

стояти в значеню „трівати“ в таких зворотах: красна погода стоить на дворі Вв. es ist schönes, heiteres Wetter. — весілля стояло за три дни Вв. die Hochzeit dauerte drei Tage lang.

класти ся З. пр. добрі ся не кладе die Verhältnisse gestalten sich ungünstig, die Aussicht ist traurig.

стояти о кого sich um jemanden kümmern. о мя не стоить Врхв. er kümmert sich nicht um mich.

прагнути на штось ааf etwas absehen. на мій вінок прагне Лип. er hat es auf meinen Jungfernkranz abgesehen.

іти по вандрівцьї den Weg wandern. ішли дале по вандрівцьї Нв. sie wanderten ihren Weg weiter, sie setzten ihre Reise fort.

на зрады стояти Врхв. на зрады стати Нв. Verrath begen; verrathen. пр. товариш, товариш! на зрады мі стоїш Врхв. mein Freund! du hegst Verrath gegen mich! она му не хтыла помочи готовити, лем му хтыла на зрады стати Нв. sie beabsichtigte nicht beim Speisebereiten ihm behilflich zu sein, sondern sie wollte ihn verrathen.

роздумовати в чим worüber nachdenken. хлопец собі в тым дуже роздумоваў Р. gespannt dachte der Knabe darüber nach.

дораджати кого Р. jemandem rathen, jemand Rath ertheilen.

торгувати ся на штосї Рад. worüber handeln. торгували ся на мыто с цыганом.

Заіменники (Pronomina).

1. Пень а. а - дя! Чр. = адде! атде! lat. esse; — в га-ле hieher, га-н-де dorthin, га в! hieher виступае еше придах г, рівно як і в частици влітній (Übergangspartikel) гай. — іщи я на такі споведи не бѣуа, жебы гай х чіжемках на сповід ходиуа (піснь).

2. Пень е. ге. гей яко частица прихвальна ја! ге-в! hieher! hier! — ге-ва-ды Зл. hieher! — ге-ле-ге! her da! ге-н-то vorge- stern. — є! ја!

ле почилене до цня заіменникового е дае в лемківекім, так як і у Лемаків угорских, вкличник оле. пр. оле нам позычте вірце Вв. — he! leihen sie uns einen Scheffel. — оле мі так вкаж, де то Вв. he! zeige mir, wo das ist. — оле мі тоту жену продай! Вв. he! verkaufe mir diese deine Frau. — оле тоту сьпіванку за- сьпівайте! Ч. he! singet dieses Liedchen!

3. Пень тѣ. Місто той, та, то вживае ся в лемківскім зви- чайно тот, тота, тото, місто ту тоту, місто ті (ном. plur.) тоты.

Від пня ть творять ся слідуєчі присловники: ту. ту-ка. ту-ка-й. та-м. та-ма-ды. та-ма-ле. та-ма-ль. та-му-сь. та-мо-к; до-та-ль. до-т-ля; за-та-ль; за-т-ля; по-та-ль; по-т-ля; од-та-ма-ль (оттамаль); та-ды (з та-нды); та-ды-ва-ль. та-ды-ва-й; та-м-та-ды; та-ма-ды-й; то-в-ды; то-г-ды.

До пня заіменникового ть належить рідник від заіменника вказного то яко присловник уживаний для означеня поводу і причини: того пр. того ся тышу Врхв. deshalb freue ich mich. — не баную того Врхв. ich empfinde deswegen keine Reue. — не того-м ту прішўа, жебы-м йїўа, пиўа, лем того-м ту прішўа, бы-м ся веселиўа Лб. nicht darum bin ich hieher gekommen um zu essen und zu trinken, sondern darum bin ich hieher gekommen, um mich zu unterhalten. В східногалицькім частійше вживає ся дайник тому, а в українськім творник тим в подібнім значеню.

4. Пень кь. В частицах: ке-д; ко-д; ко-ды; ка-ды (з ка-нды); ка-ды-ва-ль, ка-ды-ва-й; до-ка-ль; до-к-ля; од-ка-ль; за-ка-ль; за-к-ля; по-ка-ль; по-к-ля; за-ч; на-ч; ко-ли; да-ко-ли; ни-ко-ли; ко-й; ке-бы.

До пня кь належать частиці че-нь, че-й, а-че-нь-бы, а-че-й-бы. — а ченьбы я шварне дівча достаў Рад. möchte ich ein nettes Mädchen zur Frau nehmen.

Боже мій миленькій, який я маленький,

Кобы дожджик прішоў, а чейбы-м пыдыйшоў! Кв.

Du lieber Gott, wie klein bin ich doch! würde ein leichter Regen fallen und mich benetzen, vielleicht würde ich doch ein wenig emporwachsen (scherzhaftes Lied).

Заіменник відносний котрый = qui, welcher уживає ся взагалі не часто пр. мам я красву дівку, котра знає розмаїты сьпіванкы Р. ich habe eine schöne Tochter, welche verschiedene Lieder singt.

До заіменника котрый може долучити ся заіменник вказний то (завсїгди в середнім роді): котрий то, котра то, котро то а іменно для піднесеня і увидатненя пр. і частку не пожила, котру то частку выплювала Б.

Місто відносних (relativa) котрый, чий, кто в ріжних падежах числа единич. і мног. часто кладе ся несклонене што пр.: газда, што сьіно косит = і. котрий сїно косить; — пут альбо дорога, што йїде = котрою їдуть; корытя, што ся хлїб опалат = к., в котрім хлїб опалає ся; возуленькы понїміли, што долины огласили (пїснь) = з. п., котрі долини огласили — або лучить ся несклонене што з відповідним падежем і числом заіменника и, я, їє

(він, она, оно) н. пр. газда, што його хыжа г лысы = которого (котрого) хыжа в лісі. — птахы, што іх г наших лысох поўно = п., котрых в наших лісах повно. — юж ся пощипала тота піщачка, што она піскала поід окенечка (піснь) = п., котра піскала поід віконечка. — чкода, Боже, того, што заградка його (піснь) = того, кого (або чия) загородка (городець).

котрый яко заіменник неопреділений, означае поділ влагалі а може класти ся в числі едничнім, хоть выражае понятие многости пр. мы там трунок пили, хто хотыў, котрый згоріўку, котрый вино, котрый пиво Вв. wir labten uns an den (gespendeten) Getränken, je nach Belieben, die einen tranken Branntwein, die anderen Wein, wieder andere Bier. — котра не червена, котра красы не ма die einen sind nicht frisch, die anderen nicht schön (дословне: die eine ist nicht roth, die andere nicht schön: ніень про дівчата). Подібно уживае ся також хто (кто).

Вказне то часом выпускае ся перед відносним што н. пр. што добре, гідны ся платит = то, що добре, гідно платить ся.

што може иноді переняты наряд частиці часовой (Zeitpartikel), і заступати місце кой (загальноруск. коли) пр. розпуст = „што сьніг пустит на яри“ = коли сніг пустить на весні.

Рідник від заіменника питального што, уживаний яко присловник: чого, в стягненю чо пр. чого-с пришоў? або чо-с пришоў? в східногал. тут найчастійше стоить дайник: чому-сь пришов?

У виразів нікто і ништо приіменник кладе ся перед ни н. пр. до нікого zu niemandem, по нічому дословне: um nichts. быкы тепер (тераз) по нічому die Ochsen werden jetzt spottbillig verkauft. на нич zu nichts. перед нікым vor niemandem. до нічого zu nichts; тим часом в східногал. говорить ся: ні до кого, ні почому, ні на що, ні перед ким, ні до чого (в польск. do nikogo, na nic, przed nikim, do niczego).

ки (кі) уживае ся тут і там яко частиця влітна: пр. фраірэчко моя под ня выпровадиц ки на нону гору, де ня мают забиц Ту. — Марысь моя Марысь, чом до ня не гвариш? кі едно словечко, моя фраірэчко Б. — дай же мі кі в полю быти Ту.

До пня кь належить також частиця ка (кы, к), що почиляе ся до заіменників і присловників: хто-с-ка. што-с-ка. якый-с-ка. яко-с-ка. коли-с-ка. інес-ка; інес-кы. што-си-к. от-же-к. та-мо-к. яко-си-к. де-си-к.

Ъ. Пенъ якъ. якый тут і там в демк. також акый. акы. як. яко.

Заїменники неопреділені. хоц якый. бодай якый. буд якый. няякий. якый си.

Присловники неопреділені. хоц як. буд як. бодай як. ни-як. якоси. якосик. якос.

якый в значеню котрий, яко заїменник відносний (pronomen relativum). она дьлит челяд свою, яку має Д. sie vertheilt den Maisbrei unter das Gesinde, über welches sie verfügt.

Частиця як уживає ся в говорі галицких Лемків частійше яко сполучник условний (coniunctio conditionalis sive hypothetica) пр. як хочеш, то і ціле пекло возму Мо. wenn du willst, so werde ich alle Teufel (die ganze Hölle) gefangen nehmen — а також яко сполучник часовий (с. temporalis) пр. як гмераў Онуфер, так коло него заводила жена Вв. als Onuphrius im Sterben begriffen war, wehklagte die Frau neben ihm східногал. коли вмправ Онуфий etc.

6. Пенъ инъ. инакый (онакый). иншакый. adv. иначе (иначе, оначе). інак. інако. иншак. інады. гнады рsl. инждоу. инждк *αλλαχόθεν*, aliunde. (від онак утворений глагол: оначитя уживає ся в дуже обшарнім значеню: ділати, по виводу властиво: мінити, щось иншого робити).

7. Пенъ онъ. він. она. оно. (заступає заїменника личного 3. лице); для мужеского рода иноді уживає ся овін. нон, нона, ноно (із: он-он cf. slovac. open, ona, ono. — ой піду я, піду на нон зелений вершенько Ту. — чо-с ходиў до ного качмаря? Вв. — не мам позірку, лем на нону гірку Врхв.); оне яко частиця втрутна ужив., подібно як німецке: dingsda. — оно-гды. оно-гды-ва-й vorgestern, vor einigen Tagen. — он-а-ды, он-а-ды-й, на-ды-й dorthin (із: он-а-нды). од-на-ле (од-он-а-ле), од-на-ль von dort, von drüben.

8. Пенъ самъ. Заїменник самый allein, selbst, selber. deminut. саменькый mutterseelenallein. — сам раз ganz genau. само перше vor allem zuerst, allererst. Заїменник самый кладе ся перед такый: сáмый тáкый, сáма тáка, сáмо тáке = в східногал. такий самий eben derselbe. Они мали самого такого млынка Вв. = они мали такий самий млинок sie hatten eben solche Handmühle.

9. Пенъ сйъ (сь). В лемківскім сей, ся, се і сесь, сесе рідко стрічають ся в розговорній бдсїді; се виступає в зеувці: ни-се-ні-то Taugenichts, котрий то вираз уживає ся часто по всій Лемківщині. До пня сь належать частиці: са-ды hieher, diesen Weg (із: са-нды). са-ды-й. са-ды-ва-ль. од-са-ль von her. до-са-ль bis hier, bis da. са-м hier correlat. до та-м. там-сам hier und dort. праживник (збїля) росте там-сам по ўуках.

В присловниках знову-сь, таму-сь почіпне сь належить до пня сйъ (сь) і служить взаочно (дейктивно) до більшого увидатнея пр. зновусь пішли до ліса Кв. — тамусь зістаў Тих.

10. Пень сьъ. Заіменник зворотний ся найчастійше кладе ся перед глаголом, а в реченях підчинених (Nebensätze) понайбільше слідує безпосередно по частици або після заіменника на пр. добрі ся нагваріў = добре наговорив ся. як ся на дойч зберат = як на дощ збирає ся. як ся траву скосит = як траву скосит ся. ярец, котрий ся звезе = ячмінь, котрий звезе ся. Такий спосіб ладні находимо також і в староруских памятниках (пр. в хроніці Нестора: „И послаша Кыяне къ Святославоу глаголюще: ты княже чюждаи земляи ищши и блюдеши, своєю си охабивъ“); в українськїм же кладуть тепер ся безпосередно по глаголу, з котрим той заіменник майже в одно спливає: робицця (робить ся). хочецця (хочеть ся). Виїмку становить в укр. лише єдиний зворот: як ся маєш? wie geht's dir.

При глаголах неперехідних мож иноді класти ся заіменник зворотний ся пр. на травнику ся зазеленїло Ба. der Rasen ergrünte травник зазеленїв. — грозити ся на кого Мо. jemandem drohen комусь грозити. — загрозиў ся на него: будеш бануваў! er drohte ihm: du wirst es bereuen! загрозив єму: будеш жалувати! — смотріти ся schauen, смотріти, дивити са. — рджати ся wiehern. кін рдже ся = das Pferd wiehert кінь рже.

Енклітичний дайник си (пень заіменниковий сьъ) служить для узагальнення понятя: хто-си, який-си, што-си (шtosі), де-сі, коли-си, котрий-си. дайте мі да-с фалаток хлїба Вн. geben Sie mir ein (beliebig grosses) Stück Brod. — як я одтыль піду, кому-си жаль буде Кв. wenn ich von hier scheide, wird jemand Schmerz empfinden.

11. Пень нъ. но уживає ся яко сполучник супротивний (coniunctio adversativa), однакож кладе ся рідше, ніж аде, аль.

„Жебы я то знала, же я ту не буду, не носила бы я на бе-
[режок воду,

Но бы я носила на зеленый горбок, абы ми ся достаў тот
[шварный паробок Гр.

Ты татцю не плацай,

Но выводжай рогачи Лип.

Також частиця лем може иноді класти ся яко сполучник супротивний: не того-м ту пришўа, жебым йїа-пиўа, лем того-м ту пришўа, бы-м ся веселїа Лб.

12. Пень вѣ служить яко частиця почіпна або долучна (Anhängerartikel). ка-ды-в а-ль. ка-ды-в а-й. де-ка-ды-в а-ль. та-ды-в а-ль. та-ды-в а-й. оно-гды-в а-й. по-не-в а-ч. по-не-в а-ж.

До надежні (науки про надежі Casuslehre).

Іменяк кладе ся в піснях часто місто зовника пр. грай же гудак, грай М. — товариш, товариш, позыч мі ногавиц Ба. — Янчік, Янчік! што ты зробвѣ, што сі ручку закрывавѣ? Ба. — товариш, товариш! на зраді мі стоїш! — з далека, ты шугай, з далека обходжу! — лем бы мі ся шугай за тобом не цнуло! — долини, долини оріхова! кто тя буде оглашувавѣ? — зазуленька сива! де будеш кукаѣа? — касарня, касарня! бодай-е ся запала! — „ворож, ворож вороженька! кады моя дороженька, цы до неба, цы до пекла? mit diesen Worten wird der Marienkäfer (Coccinella septempunctata) von Kindern, wohl auch von jungen Mädchen, um künftiges Schicksal befragt. Wenn nun der Käfer, den man auf der Hand frei herumkriechen lässt, in kurzer Zeit in die Lüfte sich erhebt, so wird dies als ein glückliches Prognostikon angesehen; fällt hingegen der Käfer auf den Boden, so wird Missgeschick erwartet.

В так званих безпідметових реченях (т. є. реченях, в котрих хибує підмет граматичний) може підмет льотічний стояти в ріднику, іменно коли часть маси, часть цілого має виразити ся пр. гарды было люда es waren viele Leute anwesend. — было іх келя або было іх кельох es waren mehrere beisammen. — было там купця гідны es waren dort recht viele Käufer. — прибыѣо воды das Wasser schwoll.

Або в дайнику іменно у глаголів, котрі виражають мимовільний стан або мимовільне дїйство. ревкат ся му er hat Magen-aufstossen. — чкає ся мі ich habe Schlucksen. — то ся вам кыхат, мате рыму Sie niesen stark, Sie haben Katarrh. — яко-е мі ся не памятаг ich kann mich darauf nicht erinnern, ich kann es mir nicht merken, ich kann mich nicht entsinnen, es kommt mir nicht in den Sinn. — але воякови не терпіло тея в полові Мо. aber der Soldat, der im Spreu versteckt war, wurde ungeduldig.

При присловниках гарды і, гідны і, дуже, мало кладе ся часто рідник суцників (genitivus copiae et inopiae рідник многостный і недостатный), котра форма однакож має значене збірне. мат гарды гороху er hat eine grosse Menge Erbsen. — было там купця гідны = es waren dort viele Käufer anwesend. східногал. було

там багато або много купців. — душе му шеры viele Blattläuse.
— мало рыбы eine geringe Menge Fische.

Рідник якостний (genitivus qualitatis) пр. кедь ем не величка, румяного личька Вн. da ich nicht vom hohen Wuchse und von blühender Gesichtsfarbe bin. — хоц я худобного дому Лип. wenn ich auch von armer Herkunft bin. — Ваньо роду великого, не так великого, як чесны уцгивого Вн. Hänschen stammt von grosser Familie, nicht so von grosser, wie von ehrlicher, achtbarer. — я біѷа, я біѷа, більчкого тѷла Рхв. ich bin vom weissen Teint. — а прешівскы урядници твердого серденька Ту. die Beamten von Priesow (Eperies) sind vom harten Herzen.

Рідник часовий (genitivus temporis) пр. кой ся моя мила той осени оддаст З.

Рідник частний (genitivus partitivus) пр. Єст ту роду великого, Єст ту родинонькы, Як х полю калинонькы О.

Місто східногалицького „нема“ уживає ся звичайно на Лемківщині не є або нѷт з рідником пр. не є жака дома der Kirchengesänger ist nicht zu Hause, нема дяка дома. — солонины не є Вн. der Speck ist nicht da, солонини нема. — мужа нѷт дома Р. der Mann ist nicht zu Hause, східногал. мужа нема дома. — нѷт мойі мамічкы Лип. meine Mutter ist nicht da, нема моеї матінки.

Примітна єсть стройня нѷт з іменямом хто при глаголі в неопределенику заступаючим реченє намірне (Absichtssatz) пр. як тоту росицю нѷт хто увалити, так мому серденьку нѷт хто розгварити Вн. = як не є (ту) хто, щоби увалив (обтрає) тоту росицю, так не є (ту) хто, щоби мому серденьку розговорив; — однакож в подібних разях може класти ся після нѷт також і рідник: ганьба мі стояти, нѷт кого ня взяти Б.

Часом при нѷт кладе ся неопределеник заступающий ціле реченє висказове пр. тяжко серцю мому, нѷт повісти кому Кв. es ist mir schwer um's Herz, doch vor niemandem kann ich über mein Leid klagen нема такого, котрому би-м могла пожаловати ся (сповісти мое горе).

Після жичити кладуть переємник місто рідника пр. жичу добру ніч! П. ich wünsche gute Nacht, в східногал. жичу доброї ночі. — пожичити таку сумету eine so bedeutende Summe leihen.

Після занікуваня (negatio) т. є. по глаголі з частицею не стоїть понайбільше переємник: не сѷй ты розмарин. не

продалисте ваши быкы. сердечко не трап. не хцу солонину, ани баранину. не будеме пити ту палену воду (палена вода = паленка, палюнка Branntwein); — рідше рідник: чекала-м тя рочок, не буду другого. не мам я голосу.

віля. візля. піля лучать ся з рідником; то само дьіля, для або дя. дьіля нього. для нього. ля них. ля Бога.

до з рідником уживає ся в говорі галицьких Лемків в певних разях так як в загальнорускім в з переємником. пр. старец казаў му ті три головні закопати до землі P. der Greis trug ihm auf diese drei Feuerbrände in die Erde zu verscharren східногал. старецъ звелів ему ті три головні закопати в землю. — ну, жиде, зав'єш Івана до перини Кв. No, Jude, du wirst Johann in's Federbett einwickeln східногал. ...загорнеш Івана в перину. — взяў пан зо собою тоту жєну і вбраў ей до красных лахів Тих. der Herr nahm diese Frau mit sich und hüllte sie in schöne Kleider ein східногал. взяв пан з собою ту жінку і убрав її в красні шати (в красну одєжу, в красне одіне). — бурмістр выняў пінязи і даў циганови до руки Рад. der Bürgermeister langte in die Tasche und gab dem Zigeuner Geld in die Hand східногал. бурмістр виняв гроши і дав циганови в руку. — заб'яў кый до гробу Вн. er rannte den Pflock in den Grabhügel hinein, забив кий у гріб або в могилу. — загребте ся до трісок гонтяных Мо. wählen Sie sich in Schindelspäne hinein загребіт ся у тріски гонтові. — юж єм свої лыта до мішка зав'язаў З. wörtl. schon habe ich meine Jahre in den Sack gebunden d. h. mit meiner (Junggesellen-) Freiheit ist es aus, вже свої літа я в мішок зав'язав. — взяти до руки Тих. in die Hand nehmen взяти в руку. — набрав си золота до міха Ти. er füllte seinen Sack mit Gold набрав собі золота в міх.

глядати строїть ся з рідником або з переємником. глядати чого або што. пр. глядай млади пестунки Врхв. — ідеме глядати новітны родины Врхв. — мильї во лы глядат Вн.

Для означєня приналежности кладе ся дайник заіменників ми, ти, собі або му в таких випадках як пр. кед мі дома жена Смрч. = коли моя жінка дома, wenn meine Frau zu Hause ist. — знаў, де му быкы сут Вв. = знав, де єго бики суть er wusste, wo seine Ochsen sind. — най я буду видьти, кады підут ми дьіти ich soll sehen, wohin meine Kinder gehen werden най я побачу, куди підут мої діти. — ту ми не бытя Я. hier kann ich nicht leben; hier darf ich nicht leben. — ганьба мі сто-

яти, нѣт кого ня взяти В. ich schäme mich zu stehen, da mich niemand zum Tanze führt. — як ти ест? wie ist dein Taufname? — не знам, як ти імено (як ти ест імено) ich weiss nicht, wie du heisst. — была бы-є мі велька приданиця du wärest für mich eine solche, die ein namhaftes Geschenk verehrt.

Також дайник приналежностний: тому неправда Вн. das ist unwahr. — яка тому робота шья водит Лип. welches Bewandtniss es damit hat. — єдні было Маріянна, другі Уліянна, тоту третю не меную, бо ей сам люблю Врхв. die eine hiess Marianne, die zweite Juliana, die dritte nenne ich nicht, da ich sie selbst liebe.

к (ку, гу і г) з дайником означає напрям, приближене або участь, а уживає ся у галицких Лемків часто пр. дораз бы я к тобі пристаў Лос. — воўк пришоў к тым гускам Вн. — виход ку нам, виход свадебна мамічко Врхв. — жебы го запровадиў гу дорозы Б. — пришли гу тій дырі Вв. — прийшоў гу нї Р. — приде гу тобі Р. — придеш гу лысови Р. — замахаў руком к собі Р. — пришли гу тым яблынкам Р. — г весілю запроєнти. — рідше уживає ся в тій цілі до з рідником пр. прийшоў до єдного потока Вн. — прийшоў до єдної корчмы Вн. — жебысте до мене вступили Вн. — чос ходиў до ного качмаря? Вн. — еще рідше д з дайником пр. прийшоў д нему Ва.

Dativus ethicus часто уживає ся. то ті раз ярец! das ist eine prächtige Gerste! — Ой добрі мі, добрі, іщи єи подобрім. — Не сый ты розмарин, кед він ті не сходит, не чекай мілого, кед ті не приходит. — Як нам на лысі ошадіє.

уходити яко verb. transit. уходиў заяця er gieng dem Hasen nach, bis er ihn endlich erjagte. — уходиў справу er gieng so lange nach und bat, bis die Sache einen für ihn günstigen Verlauf nahm.

переемник (accusativus) для вираженя часу пр. ей муж прийшоў тоту ніч Мо. ihr Mann kam in dieser Nacht. — вы ся веселите каждую недыленьку Лип. ihr unterhaltet euch jeden Sonntag. — што-ж то за весіля, што стаяло два дни? З. was ist das für Hochzeit, die (nur) zwei Tage lang währte?

Чекати лучить ся з переемником: чекати кого пр. чекай ле ня. чекала-м тя; але також чекати на кого пр. чекают на того пана Р. почкай на мене П.

при глаголі просити кладе ся о з переемником, коли розуміє ся предмет прошеня в цілости, неподілений пр. бо я иду до

мамонькы просити о тебе Кв. Лип. — а пане мішкар о цо вас просім Ба. (з пісні мішкарської перенятої з Угорщина).

Подібно боятися о кого пр. не бійся, мамусю, не бійся о сына Б.

Проте єсть різниця в вираженнях: просити ласки (genitivus) а просити о ласку. „Просити чієї ласки“ значить взагалі просити ласкавих зглядів, частної заповоги, помилованя і пр., а річня просити „о ласку“ „о помиловане“ виражає понятє цілости доверши-мої ласки.

за з переемником для означеня протягу часу пр. маю ту быти за два дни Р. ich muss mich hier zwei Tage lang aufhalten. — быў ту за тридцет років Р. er wohnte hier dreissig Jahre lang. — за шеснадцет років Б. durch sechzehn Jahre. — за пуў третя рока М. durch dritthalb Jahre. — она за піў години не могла слова прогварити Р. sie konnte eine halbe Stunde lang kein Wort herausbringen. — ходиў к ньому за три ночи Р. er besuchte ihn durch drei Nächte. — мурянкы айідят мышпыргача за девят дней Мо. die Ameisen fressen die (in den Ameisenhaufen verscharrte) Fledermaus in neun Tagen auf. — в Ниталїї были мы за пят місяцей Д. in Italien hielten wir uns fünf Monate auf.

за з рідником уживає ся для означеня часу пр. за молодости Тих. = за молодых літ.

на з переемником уживає ся инодї в значеню загальноруского через або крізь з переемником, іменно для вираженя пройстя через отвір пр. выйшоў зьвіздар на двер Тих. = в. з. крізь двери або через (отворені) двери. — лишка на дьірку по під сподок шуркла ся до коморы Вв. = лисиця через дьірку попід підвадини шмигнула до комори. — закла я была надобном дзевечком, відьілі ня хлопці на марну шкаречку Врхв. = доки я була хорошою дівочкою, віділи мене хлопці через малу щелинку. — втїкала не на вікно, але на вікєнко Ту. = втїкала не через вікно, але через віконце.

про з переемником для вираженя причини: любіў бы ня милый, про люди не може Б. — хоц кожду недьілю бита про тя буду Б.

брез, през або через з переемником для означеня часу пр. женю я ся, женю брез цылу осеню Смрч. — през єдну ніч Мо. — через цылый тыжден Р. — гуляў ем брез лято (= льіто), маў ем хўопця за то, буду і брез зиму, буду маў дьівчину Рхв. — платила-с ми брез рок гіркыма словами Лип.

— брез келя років = через кілька літ. — для означеня місця, дороги: през або брез ліс = через ліс.

брез, през так як в загальноруск. без з рідником означає недостаток, брак, хибу. брез грошній. през головы.

Творники як верхом, сподом, долом, споходом (іменна форма від спохол = спохыл, похыл, schief, geneigt) уживають ся присловниково. пташок верхом барнявий, сподом червеный ein Vögelchen oben bräunlich, unten roth. верхом, сподом можна би також уважати творниками обмежними (abl. limitationis): що до верху, що до споду was die Oberseite, was die Unterseite anbelangt. — пішла моя зволя долом потоньками Врхв. meine (Jungfern-) Freiheit floss mit dem Wasser der Bäche hinab.

Творник часовий (abl. temporis). зорі на небі раном (= in der Frühe, am Morgen).

Творник путевий (abl. viae). пішла зволя потоньками або тисоньками Врхв. — повіяў вітор лысами, горами.

Творник обмежний (ablativus limitationis). Мій буў (= быў) миленькый, личком румяный Ф. = на личку румяный.

Творник орудний (ablativus instrumenti) часто уживає ся, іменно в західній Лемківщині з применником з. пр. зачала ся хвалити зо своєюм дывком Р. = почала хвалити ся своєю дочкою sie fieng an mit ihrer Tochter zu prahlen. — ішоў з возом Р. = їхав возом er fuhr mit einem Wagen. — іде с тым коньом Вн. er ritt auf diesem Pferde. — штобы их із возом перевюз брез воду О. = щоби їх возом перевіз через воду, damit er sie zu Wagen über's Wasser führe. — потім надышоў такый худобный з двома малыма бычатами О. = потім над'їхав такый бідный двома малыма бычатами dann kam ein ganz armer mit zwei kleinen Ochsen gefahren an. — выправ мі хлопця і с коньом Я. schicke mir deinen Knaben zu Pferde. = пішоў з возом гет Я. er fuhr mit dem Wagen fort. — косити с косом Я mit der Sense mähen. — з ножом кроїти Я. mit dem Messer schneiden. Тут і там уживає ся також правильно сам творник. ішоў возом, ішоў коньом, кроїў ножом. Ablativus instrumenti також, коли середником суть особи пр. білым чадом ім послала (вина) Ту. частійше однакож кладе ся в тім випадку од з рідником пр. поздравлена од своєюм родины Лип. — поздравлена од своєюм братічка Лип.

Для вираженя власности, приміти, посіданя може у галицких Лемків класти ся о з містником пр.: стоїт хўоп при дорозы о едні нозы і Лб. — або ще частійше о з переємником пр.: моя мила волювата: хоцбы была о три воля, она буде прото моя Ч. mein

Liebchen hat einen Kropfhals: wenn sie auch drei Kröpfe haben würde. möchte ich sie dessen ungeachtet zur Frau nehmen. — ярец о шість рядів Д. sechszeitige Gerste. — церков о троє двери, о три облакы Вв. eine Kirche mit drei Thüren und drei Fenstern. — маю пискалечку о дванадцет дырок Ч. ich habe ein Pfeifchen mit zwölf Seitenlöchern.

О з переємником може також служити для вираження минулого часу: о пять тыжнів I. nach Verlauf von fünf Wochen. — о потора рока I. nach anderthalb Jahren. — о сто і два сто літ Вв. nach hundert und zweihundert Jahren. — о пару років Вн. nach einigen Jahren. — о два верхы дерево II. ein Baum mit zwei Gipfeln, ein Baum mit gabelförmig getheiltem Stamme.

О з містником при глаголах виражаючих помічане або сказане (verba sentiendi et declarandi) як: думати, мислити, чути, знати, гварити, мовити, повідати, речи, гадати, бесьїдовати, гудкати, зьвідати ся, споминати, брехати (в знач. falsch aussagen; verleumden), довідати ся означає предмет, на котрий звертає ся дїйність пр. він гварит о людях; она повідат о сусьїдї; Іван ся признат о грошах Кв. — так о мнї гадають, як о старі дьївцьї Врхв. — бреште люде, бреште, але не о мї все Вв. — як ся даде довідають о нїх НВ.

По при містники горі, дольї також уживають ся в тїм самім значеню присловниково творники: гóром (= горбю), долом.

Зложеній приіменник по-під строїть ся з переємником для означеня напряду. льїтат астряб попід облакы. пїскал пїскалечка попід окенечка (пїснь).

Частиці (Particulae).

Присловники (Adverbia).

Гл. стор. 114.

Присловник добрі уживає ся в значеню: майже, мало що не, fast, beinahe пр. добрі не загину з жалю великого Кв. ich vergehe fast vor grossem Schmerz. — добрі мое серце за вами не злетит Лип. fast entwindet sich das Herz meiner Brust, um euch nachzufolgen.

Присловник праві уживає ся як чеськ. právě, словацк. práve в знач. саме, власне, gerade, eben. праві тогды горіло Р. eben zu der Zeit brannte es.

Частиця не в декотрих разях кладе ся в говорі лемківскім відмінно, ніж в загальнорускім пр. бо мої коники жадны не с проты Лип. в східногал. бо мої коники не жадні (або ліпше: не які) сироти. — не до давна Б. = до недавна.

Частиця нѣж може ужити ся яко сполучниє часовий (*coniunctio temporalis*) в значеню *quoad, bis, so lange als.* пр. я го буду дотля мучиў, нѣж не повіст, де має пінязі схованы P. ich werde ihn so lange martern, bis er sagt, wo er sein Geld versteckt hat. — за три дни жебы было по весбілю, нѣж я ся верну Тих. in drei Tagen bis zu meiner Rückkehr soll die Hochzeit abgehalten werden.

Яко частиця порівнательна (*s. comparativa*) вживає ся нѣж при порівняльнику, як в загальнорускім:

Лѣпше наши два позоры,
Нѣж дачийі штырі волю Б.

дуже має у Лемків значене много, богато і домагає ся другого надежа пр. дуже зерна, дуже меду = много зерна, богато меду. — тот фурман пѣаче, же му дуже забрали жельїза НВ. der Fuhrmann weinte, da sie ihm viel Eisen genommen. при порівняльниках усилує степенованє пр. дуже дорогший *weit theuerer*, дуже лѣпше *weit besser*. дуже може мати також значене: *wie viel, wie hoch, wie theuer.* пр. дуже бысте хтбили пінязи? Мо. *wie viel Geld würden sie verlangen?* — дуже коштуют быкы? *wie hoch kommen die Ochsen?*

о перед = вперед *vorhin, vorher.*

Приіменники (*Praepositiones*).

Приіменники у Лемків галицкых взагалі вживають ся ті самі, що у Лемаків угорских.

Рідко уживають ся у Лемків віля, візля, ведля, котрі лучать ся з *genitiv*-ом. віля нього. візля тебе. ведля хыжи = коло хыжи.

приіменники з і с (*psl. изъ і съ*) і в Лемківскім иноді здвоюють ся пр. з оз дерева, з ос поля; з оз ними; з ос учарями. з ос печунком.

Завсїгди буває здвоєне приіменника в (= *psl. вѣ*) в вираженю: г во дни м. в во дни = во дни *bei Tage.*

Приіменник кладений при сущнику з придатком, чи то з предложником, чи з заіменником або числівником, може вводити повторятися при чім і тут придаток може здовільно класти ся сперед або послі сущника. пр. дівча до тихого до Дунаю говорило Ку. — пришла до сестры до своей Я. — аж до хыжки до нашої і чюти было Кв. — пасе там кобыла с коником з мадецькым Вн. — пасе ся когуток с курочком с чубатом Рхв. — пішоў до любкы до своей Р. — войшоў до ўозины до густой Мо. er gieng in dichtes Weidengestrüpp hinein. — она плаче за шугайом за ледачим sie trauert um einen nichts würdigen Burschen.

Приіменник може також повтартися у числівників основних при сполуді десятков з единками пр. продаў вола за шістдесят за пят сріберных Мо. er hat den Ochsen um fünf und sechzig Silbergulden verkauft.

Сполучники (Coniunctiones).

1 Сполучники звязкові (coniunctiones copulativae). а, і, та, та-й, так-же, так-же-нь, такі-ж; так, то; і-і, ни-ни, ани, ани-ани; як-так.

Яко частиці вплітні служать гай, ой і ей (в піснях) пак, зас а також кі і онé.

2. Сп. роздільні (с. disiunctivae). або, люб, альбо-альбо (або-або), воль-воль, хоц-хоц, ци-ци, то-то.

3. Сп. супротивні. зас (зась, зесь, зейс) = graec. γε, δε; а, але, аль, лем, пак, но, ано (= а-ино).

4. Сп. порівнательні (с. comparativae): так, тако, як, яко, гей, гейбы, ныж.

5. Сп. обяснительні (с. declarativae). же, ож.

6. Сп. часові (с. temporales). кой, кед, код, коды, тоды, теды, тед (cf. poln. kiedy, tedy), дотля, доталь, закля, закаль, докаль, докля, як, ныж.

7. Сп. причинні (с. causales). бо, што, поневаж, поневаж, того, за-то, про-то.

8. Сп. заключні (с. conclusivae). а-же, ото-ж, от-же-нь, от-же-к.

9. Сп. намірні (с. finales). абы, бы, жебы, ажебы.

10. Сп. условні (с. hypotheticae). кед, кебы, кобы, кейбы, як, кой, ач.

11. Сп. допустні (с. concessivae). хоц, хоцбы, хыба-й, хобай, хыба-ль.

Частиці питальні (*particulae interrogativae*). як, што, чо-го, чом, нач, зач, де, кады, одкаль, докаль, покаль, за-каль, покля, ци, ци-не, ци-ли.

Частиці заперечні (*particulae negativae*). не, ня, нѣт, ни (в зложенях: ништо, нич, ниґда, николи, нукус, нияк).

Викличники (Interiectiones).

а-ни! ат-де! ба-як! а-дя! гав! гев! гев-си! га-ле! ге-ле-ге! ге! гей! ген! ба-ле! ба-ле-ба! гет-те-ле-гет-те! но-ле-но! со-ле-ся-со! со-ле-со! ой-ле! ой-те-ле-ой-те! Біг-ме-Боже! присяс-то-Боже! (мабуть із: присясти тобі Боже; в „присясти“ є місце ш: *присяшти старинна форма; psl. присашти староруск. присашци, теперішня форма: присячи pol. przysiąć). шах! мах! шахту-махту! чуй! най-ле! найте-ле-найте! смык! чах! хап! скіц! шует! кап! цяп! жгір! пінк! цьон! потом розличні клички, котрі уживають ся то при погінці, то при залуджуваню звіврат домашних: а-псик! базь-базь! аць-аря! ач-урда-ши! а-ря! (із а бря!) аря-ач! а-ци! гуля-гуч! кач! тась! ксі! гакс! іудзю-на! ку! цюку-цюку-на! а цюць! люлю! а-люлю! люлю-сю! цік! десь-на! ге! гейс! гей-са! ча! птуц! etc.

ВЗОРЦІ БЕСІДИ ГАЛИЦКИХ ЛЕМКІВ.

І. Оповіданки і повірки.

(Святкова). Гостина місяцьвів. Зышли ся всі місяцьві до купы — дванадцет іх там — і там сой радили. І запросиў Марец Грудня на гостину, жебы до нього прийіхаў. Але Груден ся порадиў Мая, як до Марця на гостину прийіхати. Май го порадиў так: бер саны і віз, бо іначе быс до нього не дойіхаў. І він взяў і йіде до Марця на гостину. Як видиў Марец, же йіде Груден до нього возом, то так го завалиў сьнігом, што мусыў стати. І знимат Груден з воза сани і запригат коньві до саней — а віз складат на сани — і юж йіде. Як видит Марец, же він санями йіде, то розступили ся хмары, соньце пригрію і сьніг згыб. Груден зас складат сани на віз і йіде і прийіхаў до нього. І повитали ся так, як братя. Зьвідуе ся го Марец: Грудню-брате! кто ті той рады даў, жес до мене дойіхаў? А він повідат: добрый брат Май той рады мі даў. А Марец повідат: почкай брате Маю, зварю я ті квіткы в гаю! і гварит Грудньови: кебы я маў такую велику ніч, яку мам міц, тобы-м в корові теля заморозиў — але я розюожу ся сиюоў (= розложу ся силю) — а ден мене заскочит — тай юж по морозы.

(Смерековец). Як сьватый Петро захотыў быти Богом. Ішоў Ісус Хрістос зо сьватым Петром і сьватый Петро про- сиў го — повідат: — Пане, зроб же так, жебы я хоц еден ден Богом быў. І Хрістос повідат му: но, та коли так, то днес будеш цылыи ден Богом. Іщи Пан Біг того не доповіў, як гонит пастух худобу з села ім на стріт. І тоту худобу зоставиў, а сам пішоў до села. А они — Ісус Хрістос е сьватым Петром — повідают до нього: чогос лишнй худобу, а сам ідеш до села, кто-ж буде ху-

добу пасти? А пастух одповідат; ний же іх Бог сьвятий пасе, г нас днеска ест кермеш, то я іду на кермеш. Тогда обертат ся Ісус Хрїстос до сьватоґо Петра і так му повідат: колиє ся выбраў днеска быти Богом, то пас же худобу днес до вечера. І мусьї сьвятий Петро цїлий ден худобу пасти...

(Біньчарова). О двох братах. Было двох братів, были худобны і повідают так собі, же не мають способу до житя, — кус мали зерна — жебы то зерно змолоти на хлїб, на дорогу. І хлїба напекли, забрали ся і пішли в дорогу. Старший брат до молодшого брата повідат, же іджме твій хлїб перше, бо ты слабший, табы-с устаў в дорозьї нести. Зїли молодшого брата хлїб; потому молодший брат ся напират на старшим браты хлїба. Старший брат повідат, же му хлїба не даст, покля собі не даст едно око выдобати. Молодший повідат до него: зїлисме мій хлїб оба, а ты мї своего не хцеш дати. Так си розмышліў, хоц едно око даст сі выдобати, та еше буде жиў даґде на сьвітї. Так старший брат молодшому око выдобаў і даў му хлїба. І той хлїб зїў, але то му за мало было, бо голоден быў (буў) і знов ся на ным хлїба напират. Старший брат повідат: дай друге око выдо(ў)бати, та ті за дам хлїба. І даў друге око выдо(ў)бати. І тот му за хлїба даў. Потому просит молодший старшого, жебы го запровадиў іу дорозьї, кады люде ходят. А він го запровадиў під шибеницю. І тот лежаў під шибеницьом в ночи до еденнадцетой години. О одиннадцетї години прийшло на тоту шибеницю трьох круків. Повідат крук до крука: знаш, што той ночи буде: той ночи хпаде така роса, што том росом — хоцбы який слїпый быў — як начухат очи, то прозрит. Другый крук повідат: знаш ты што: тото місто загине без воды, бо юж три рокы воды не мають; кто бы ім воды вынашоў, дали бы му сто двадцет миллионів; а там ест камень над містом, кто бы о нїм знаў, а тот камень пробиў, та с того камня піде велика вода. Третій крук повідат: а знаш, што єдного цїсаря дывка ест хвора, кто бы ей уздоровиў, дістаў бы піў цїсарства. Тот слїпый, што лежаў під шибеницеў (sic!), выслышаў вшыткы тыйі трї річи: найперше взяў, мацкаў долонями, штобы росом очи натер. Потому як уздоровиў, юж не быў темный, юж видиў, пішоў він до міста, котре без воды гынуло, і повідат ім так, што му заплачат, то він воду вынайде. І они му обїцали сто двадцет миллионів. І росказаў, жебы му дати тридцет людей до роботы і оруживо камень пробити і пробити камїнь і достали добру воду. Так му гроши зложили, але він позїстати в вих не хотыў, лем пішоў до цїсаря уздоровити дывку. І пішоў і дывку уздоровиў. Дывка была до спо-

віди і частку не пожила, котру то частку выплювала. Тую нашла жаба під порогом і зйїла. Він прийшоў, виконаў жабу спід порога і роспороў; частку вынашоў і даў ті дывцы зйїсти і дывка выздоровіла. Як дывка выздоровіла, казаў ся ему цысарь з ньом женити. Але він ся так прудко не жениў і в той час прийіхаў другый брат, што му очи выдоўбаў. І повідат му: де ты до такого маєтку прийшоў і до очий і до пінязий і до лычїня, де ты то дістаў? А він повідат: там, дес ня лишїў під шибеницьом. Старший брат забраў ся і пішоў ночувати під шибеницьом. Як ночуваў під шибеницьом о еденнадцеті години пришло зас трьох круків. Крук до крука: знаш ты, што мы тєраз рік гадали зо собом? Та я повідаў то, же впаде роса таза, што хоц який темный начухат ньом очи, то прозрит; другый повідат: а я повідаў, же місто загыне без воды, а кто бы камень над містом пробиў, піде с того камєня велика вода і дали бы з міста тому, што бы пробиў, ето двадцет миллионів; а третій повідат, же гварнїў: єдного цысаря дывка хвора, кто бы ей уздоровиў, то піў цысарьства дістане. Так все тоты річи спольнили ся; ктосі мусьїў быти під шибеницьом, што чуў, як сме гадали. Подме тепер зазрїти, ци дакого під шибеницьом нє є. І пішли, зазрїли: нашли старшого брата, взяли і поторгали го. І так Господ Бог за добре вынагороджає, а за зле карє. Тамтой ся ожениў молодший брат, а той згынуў марнї.

(Снїтниця). Як то газда продаваў другому газдї корову гварячи, што, як ей купит, буде йїў з молоком, як з маслом. Як єден газда продаваў корову, а другый купуваў, то ся звьїдуваў тот купец, ци ся добре дойїт корова? А тот му одповїў: не бїй ся, добрі ся дойїт, будеш йїў з молоком, як з маслом. Купиў газда корову та потому врийшоў до него на каянку (жаловаў ся), же ся планно дойїт корова. А він повідат му: „а я ті не гварнїў, будеш йїў з молоком: як з маслом“. І по каянцї не скїрав няч тот, што купиў, бо тамтот му правду гварнїў.

(Снїтниця). Як газда продаваў газдї паця. Єден газда продаваў паця, а той купец ся звьїдуваў, ци добрі йїєт? Тот му повідаў: добрі йїєт, кед лем маш кролы, так го выховаш. Потім знов прїходит на каянку до него, же му продаў таке паця, што кролы йїєт. А він му одповїў (отповїў): а я ті не гварнїў, кед маш кролы, так го выховаш.

(Ізбы). Як Ісус Христос з апостолами Петром і Павльом ночували в єднї корчмі а Петра бїў пнїниця два разы. Раз ішоў Ісус Христос з апостолом Петром і Павлом. Трафили на нїч до єдної корчмы. Положили ся спати. Сьвятий

Петро люг на краю. Приходить п'яниця і зачаў збытковати ся і быў сьватога Петра. На другу ніч знов пришли до той гостинниці спати. Петро каже: вчера люг ем с краю, быў ем битый, teraz ляжу в середині. П'яниця пришоў тот сам і каже: вчера-м быў с краю, а нині буду быў в середині. І зноў натрафиў на сьватога Петра.

(**Нова Вєсь**). Єден худобный газда маў трьох сынів та негоден быў іх выживити. Тоты трыє брата пішли гет од вітця на вандрівку. Іх пригоды на тій вандрівцї. Быў то єден якыйсі такый худобный газда і він то маў трьох сынох, так не маў іх чим ховати і тоты не хтыли при ным быти, но доходили до свого розуму, уж тугши были, мудрійше брали ся на свойї бунты барже (вєсі трыє). Но як ся збунтовали, так юж пішли на вандрівку — потім приходят і повідают отцьови, што ім лыпше вандровати, нїж сидїти при ным. Як ся заберали, то были міцны, бо як зачали вандровати, так хоц што вкрали і то ім пришоў легкий хлїб. Потім зашли до єдного лыса, до дороги і там быў богатый пан. І вступили до того пана. А тот пан смутный быў і даў ім ся напити і поскаржиў ся, што єму згыбли три дывкы. Они повідают, што єут вандрівны, може бы вынашли тоты три дывкы. Пан повідат, же ім барз добрі заплатит, як ся даде довідают о ніх. Тоты ся забрали і дале приглядают і пытают ся за німа. Як уж вышли, зас прїшли до єдного лыса і там была єдна гора, така быстра дорога... Но і потім, де ся взяў, там ся взяў єден фурман і повідают му тых трьох: не вытягнеш до горы! Тот фурман пўаче, же до той горы не може вытягнути. Тых трьох повідают: што нам даш, то мы ті поможеме до той горы выйти. А тот фурман гварит: нє мам што таке, пінязи не мам а коні вам не дам, а тїлько мам на возї желыза, што везу; з нього вам дам тїлько, кїлько вы трыє занесете. Та як ім так повіў, та помоглі му до горы выйти і він ім тым желызом маў платіти. Як вышли на гору, так собі там стаў, а они тїлько желыза берут собі, што унесут. Як юж набрали сой вєсі трыє, фурман смотрит, же мало му што зостало на возї, бо забрали му такой с половінку желыза. Тот фурман пўаче, же му дуже забрали желыза: тоты ся змилосердили і положиў му наймолодший на віз свое желызо, а тот фурман все іщи пўаче, жебы му ще другый положиў, так положиў му потім і середухший. Як му положілі тоты оба, повідают му, же вєце юж желыза не зложат. І ідут по вандрівцї зас дале. Як ім ся захтыло йісти, найстарший так повідат, же котрый йісти зостане готовити. Потім повідат так середухший, же наймолодший зїстане йісти готовити. А наймолодший так повідат: та зостану йісти гото-

вити. Зостаў, наготовиў йісти а тоты два ходили по вандрівцы. Як тоты пришли два назад, то мали йідло готове. І найіли ся потім і ішли дале по вандрівцы. Ішли, ішли а тот найстарший жельізо все трімат. І так вандруют зас дале, пришли до єдного села і в тім селі быў еден коваль. І повідат так ковальові, жебы му зробиў с того жельіза єдну палицю. Коваль зас так му повідат: маю я мірку маку, вы мі тот мак збирате та я палицю затля (за тот час) зробию. А тот маў учны, тот робит палицю, а тоты мак обирают. Потім коваль зробиў палицю а оні мак збиралі. Як ім зробиў палицю таку звичайну, а найстарший гварит: я хочу, жебыс мі зробиў с цылого жельіза палицю. Потім зас тот коваль рад не рад зробиў палицю зо вшыткого жельіза. Потом ідут дале зас по вандрівці. Но і пришли до єдного лыса с том палицьом і там повідат найстарший до наймолодшого: зостан йісти готувити. А тот зостаў зас знову. Як зостаў, наготовиў йісти і приходит іу нему стара баба, так повідат до него, же она така педорожня ест і скаржит ся му, же така худобна. А тот собі йісти готвиў і тамтым двом. А она каже, же му поможе готовіті. І она му не хтыла помочі готувити, лем му хтыла на зрады стати. Так бере од него варіху та прасла го през очи. Тоты дває приходят зараз і скаржит ся тот наймолодший тым двом. Они му гварят: який ты хлоп, же ты ся даш бабі бити? Зас знов на другый день гварит найстарший: най середухший зостане йісти готувити. І тот середухший зостаў, готує, свіще і веселіт ся. Як наготовиў, тот баба зас приходит іу нему і зас бере од него тоту варіху і зас его прасла медже очи. І пришли тамты два і скаржит ся тот середухший, а они гварят му, же він ест слабый, же даў ся бабі біті. А найстарший так повідат: то вы оба такы хлопі, што ся дате бабі біті. А найстарший повідат: на третій ден я зостану йісти готовіті. І тот зостаў тай стаў готовіті, свічат, свіще собі, веселіт ся. Зас тот баба іу нему приходіт: як приходіт, тот бабу праснуў палицьоў през чеўо, што йі кров заляла. І тот баба втекла гет на своє місце, де перебувала. І тоты приходят зас два йісти, пришли, найіли ся і гварит найстарший: мусиме іти весьі трыє за том бабом і пішли за том бабом, за тим слыідом, што ей скурвавиў — ідут, ідут, пришли аж на тото місце, де тот баба сидыла в дзюрі. А та дзюра (= дїра) така была, што лем скочити з горы. І тот баба там сидыла і веце знаку од той дзюры скурвавеного не было. І повідат найстарший, же до той дзюры мусят іти. А середухший гварит так: як мы до той дзюры підеме? А найстарший повідат, же мусят іти до коваля зас да ден, а він зістане вартовати при дзюрі. І пришли до коваля,

жебы ім зробіў котел і найстарший даў му іши тогу палицю, жебы зробіў такы ланьцух, што едно огниво важит фунт. І прішлі зас назад гу тій дзюрі. І потім найстарший повідат так наймолодшому: сьідай в тот котел, але наймолодший не хтыў. Повідат найстарший, жебы сьідаў середухший, але середухший не хтыў сьідати. Так рад не рад сьіў сам найстарший. І як сьіў, пустили го там до дзюры долов і там барз красны пивниці были. А в першій пивниці там была дывка і дала му половінку перстены, што переломіла. Іде до другої пивниці: там друга дывка і зас переломіла перстень і дала му половінку. Іде до третьої станціі і там третя дывка зас преломіла перстень і дала му половінку. Дывкы му гварят, же они мусят самы сидьіти в пивниці, же там ест стара мати, же іх барз мордуе і гварят: цыхо! она тепер спит та не можеме на голое гадати. Но тім встала зас тота стара мати і повідат тым дывкам: будете мені обід готовіті. І они взяли обід тотовити. І наготовили обід — та як мала стара обідати, збачила найстаршого вандрівного і його привитала красны — тай кличе його до обіду. А він повідат: я не піду йісти, бо мі ся не хоче. А она так гварит: кед ты не підеш йісти, будеме ся брати обыдвое. Наперед она пообідовала і потом ся брали. Як ся брали, так она повідат: як я ся буду душила (як мі буде горячо), та жебыс все — гварила до найстаршой дывкы — на мене водом шустуа. Та потім ся брала, але дывка не хтыла шуснути водоў і тоту стару тот найстарший забиў. А потом сьіли дывкы до того кітла і іх тоты двое брата вытягли до гóры і потом пуцают по него по найстаршого брата, тягают го до горы а як го вытягли, хтыли го забити. І тот найстарший барз думный быў, што ся таке етало і каже: спустете мя знов до пивниці долов. І сьідат до кітла і знов го спущають долов. Юж він в пивниці і плаче — аж приходит к нему еден пташок і веселит ся і звьідуе ся, чом ты члече плачеш? Він повідат так і так. Не плач — гварит пташок — мам я таке теля, жебы едну кість не намацяў (таке тлусте). Гварит тот пташок дале: выостри сой еден ніж і заріж того бычка, сядеш на мя, я тебе вынесу, та кільки раз я дзюбу роздойму, жебысь мі того мясо шмариў до дзюбы. І тот найстарший вандрівный зарізаў теля, взяў с собом на дорогу мясо, сьіў на пташка — і так пташок летыў до горы, гынтаў мясо бычка, што тот вандрівный му шмариў до дзюбы, і так пташок вынос го на верх і юж тот найстарший на верху застаў („Оповіданка“ очевидно обчімхана і не скінчена).

(Ростона). Війна медже псом і воўком. Раз ушоў пес до лыса, стрітву ся з воўком і воўк му говориў, же го зйіст. А пес

му повію, же перше буде війна на тім, котрый выграт, то тот того зійст. Пішоу пес до села і взяў собі своє войско, взяў собі когута, качуря, качку, індика і кота. Ідут в поле, гварит ім пес, ся візріў до них і говорит: я вас буду: гам-гам! А качур повідат: а я буду тебе: шаст! шаст! кіт говорит: я тя буду мяў! мяў! індик говорит: я тя буду: куль-куль-куль! а качка говорит: так будете робити, так-так-так! Уйшли до лыса в того місце, где ся заложили застелком. Воўк позбераў собі своє войско з лыса: медведя, діку свіню і воўків. Все ся поккрыли в лысі, медвідь вийшоў на смереки, дік ся скрыў в ліст, тільки трошки хвоста лишив на верха і собі ним махаў. Узріў то кіт, скочіў, хватіў за хвіст, дік ся встрашиў і утыкаў а кіт ся іщи барже встрашиў і нуже горі смереком. На тій смереці быў медвідь і встрашиў ся: коли такый дік втыкат перед ним, то мене доширо може зійсти. І скочіў зо смереки із страха і забиў ся а воўкы ся гет розбігли.

(Ростока). О вдові, што мала пасербицю і свою дывку. Як тоту пасербицю все ганила та выслала ей по вечери на поле просо опыхати цылу ніч. Счестя пасербицы, што была все добра і роботлива. Вдова посылат на поле просо опыхати свою дывку, но ті не повело ся. Пасербицю одогнали од себе, та она нашла собі шестя і вернула богата до вітця. Мачоха післала потім свою дывку, але тота — глупый бортак — не скірада нич. Была една вдова, мала по первім мужи пасербицю а по другім мала свою дывку. Тай ту пасербицю окрутві ганила, всяды до работы выправляла а йісти мало давала. Пришла раз на весыля, зачала ся хвалити зо своіом дывком: мам я красну дывку, котра знае розмаіты сьпіванкы сьпівати і до танцю е зграбна і нема тут такого, штобы собі улюбила, жебы ей взяў за жінку. Єдного разу выправила тоту пасербицю на поле в ночи по вечери просо опыхати цылу ніч. „Як быс не з'опыхала, то дістанеш в хыжи хыротом“. Опыхала до пуўночи просо, прийшоў ту ні якыйсі пан і гварит йі: под зо мноў дывко танцювати, а я ти поможу проса опыхати. Дывка сказала, же не ма одеджи, жебы принюс кабат гля ней. Принюс йі тот пан кабат. Потім повіла, же не ма фартуха і принюс йі фартух. Дальше повіла, жебы йі принюс оплыча і принюс йі. Далє гадає, жебы йі принюс коралы і принюс йі коралы. Дальше гадала, жебы йі принюс красну фустку і принюс йі. Юж маў ей тот пан брати на танец, але тым часом засьпіваў когут і пан счез. На рано приходит мачоха зазірті, ці просо з'опыхала і відіт ей она праві ішла домів і здивовала ся дуже, же

она ма так красну одеджу. Звїдувала ся, одкаль єс взяла таку одеджу? Она повіла вшытко, як ся стало. І пошлі домув. Як юж пришли, гварит мати до своєї дівкы: ты ся не рушиш нігда, ви-диш она має, а ты не маш нич. На другу ніч підеш ты просо опыхати. Зараз од рана свою дівку учесала, мыла і вчила ей танцювати, жебы ся так крутила, як млынком і до горы підскакувала. Ледво чекали вечера, проклинали Боже сонце і вшытко, на чім сьвіт стоїт, а гварила мачоха, же волыў бы Бог на другый ден тот ден одложити, ажебы скоро вечер прийшоў. Пришоў і вечер, дівка убрана і чекают на того пана, але пана не є і не є. Як выправляла свою дівку, мати свою дівку так вчила: як приде іу тобі тот пан, то жебыс му повіла, жебы тя прибраў не так як княгню, але так яко королевну. На конец приходит тот пан і гадат їй: дівко, под зо мною танцювати, а я ти поможу просо опыхати! Дівка так му одповіла (отповіла): Мама мі казала, жебыс мя прибраў не так як княгню, але яко королевну, жебыс мі принос шату дорогу, ці штось... ці якысь там пацюркы, ці якусь там коруну, ці штось... ці якысь дороги перлы, ці штось... Панич полетьї і позбираў по склепах якысь там шаты, ці якысь там бляшкы фарбованы, ці якусь там склянчыву фарбовану і коруну таку, што ся ньом през день дьїти бавили, а на вечер шмарили на купу сьмітя. І гварит до нейі: потанцюйме собі. Дост, зачали танцювати. Дост она до горы підскакувала, та пан іщи барже і знаў якыє танці, што по лицю ей трескаў і волочїў ей за собом і быў бы з нейі душу выдер, як бы не засьпіваў когут. Як когут засьпіваў, шмарїў ей на купу сьмітя — а рано виходит мати і кличе на ню, але она ся не озывала. І пішли с пасербицьом ей глядати і увидьїли ей, як лежала і кричит на нї мати, што їй таке? але она за піў години не могла слова прогварити, аж їй в хыжи очутили і втогды росповіла о вшытїм. І тогды почали обї на пасербицю бїду робити і одганяти їй од себе, же їм ся при нї ані не каре (же ся їм не веде) — дівка їй гварит, же ты забрала одеджу і пінязі а я за тебе одхоровала — і повідат пасербиця: та піду я гет од вас. Взяла собі псика зо собом, котика і когута. На дорозї нашла яблынку — а помедже того галузя быў мох; і взяла мох, оскребтала ножом, яблынка до ней сказала: я тобі даколи буду в пригодї. Ішла дале, нашла студню занечищену болотом. Болото зугартала руками і стала студенка чиста і сказала до ней: я тобі даколи стану в пригодї. Пішла дале: вошла до стайнї, повидьїла там корову, котра стояла по колына в гнойї. Возгартала спїд нейї тот гній і постелила їй. І корова повіла їй: я тобі даколи

стану в пригоді. Пішла дале і нашла пец порытий, розмісила глины і польіпила тот пец. І пец їй сказаў: я тобі даколи стану в пригоді. Пішла дале, і зашоў ей вечер: увидыла одну хыжу і вошла до нейі зо пецком, с котиком і с когутом. Запалла собі х пецу. Пес прынюс їй заяця, котик прынюс курку а когут прынюс їй окыршину хлыба. І повечеряли та полягали спати. В ноци штосі пукат до дверей, аж пішла пустити дывка і увидыла голову без ніг і без рук. Тота голова просила тоту дывку, жебы їй внесла до хыжи, змыла, рочесала і положила спати. І ті дывці зышло три дны, ныж голову умыла, рочесала і положила спати. Хтогды приросло до тойі головы женьске тыло і повіла ті дывці тота голова, жебы їй зазрїла в праве ухо, што там увидиш, то вшытко твое. Бер, іди домів с тым а придаст ся тобі. А она там видыла — тота дывка — в тім усї красны повозы, пінязи, з'ерна, коні, быкы і коровы, слугы і кухаркы. І іде с тым домів. Вступила до пеца, котрый польіпила, а пец їй гварит: ты мя польіпила, а я тобі напюк поўно хлыба, бер собі домів а придаст ся ти. Ішла далы, вступила до стайны. Корова до нейі гварит: Ты мі была в пригоді, а я тобі назберала масла і сыра, бер собі домів а придаст ся ти. Пішла дале, вступила до тойі студні, котру вычистила, а студня до нейі гварит: ты мене очистила з болота: зазрїй там під дерньом, што там ест. А там было ерїбра, злота і дорогых каменей. Воз собі домів а придаст ся ти. Вступила до яблынкы. А яблынка повіла: ты мене очистила од моху, а я тобі зародила яблок красных, бер собі домів, а придаст ся ти. І пришла домів, взяла своего вітця і пішли обоє до стодолы тым часом мешкати, ныж си хыжу мали поставити. Хтогды мачосы жаль было і почала крикати на свою дывку: ты ся нігда не рушиш, а друга піде, та ма. І зачала ся тойі насербиці позвїдувати мачоха, яким способом того вшыткого набрала. А насербиця їй вшытко оповїла. Хтогды мачоха рекла до своей дывкы: На дальше підеш ты. І пішла тота ей дывка. Пришла до яблынкы, а яблынка просит, жебы ей оскреbtала од моху, а тота дывка їй повіла, же нехце ся їй. Пішла дале до студны. Студня просит їй, жебы їй очистила, а она повіла: іщи што веце? Пішла дале до стайны. Корова їй просит, жебы спід ней возгартала гнїй. Она і того не хтыла зробити. Пішла дале до пеца. Пец просит, жебы го польіпила. І пец їй ся не хтыло польіпити. Пришла до тойі хыжи, але пес їй не прынюс нич, ані котик, ані когут. І зачала проклинати. Потім штосі стукат до дверей. Была то голова заклятого мужа той жены, котройі голова пришла перше. І просит ей, жебы їй внесла, вымыла, рочесала і положила спати.

А она на ню крикла: што іщи веце хцеш? І сказала до нейі голова закліятого мужа: Ід негодыва і зазрий мі в лыве ухо! Зазрїла му в лыве ухо і видыла там вїз, конї і скрїню. І казаў їй тото взяти домів. І пішла с тым. Але пец їй нич не приобріў, ани студенка, ани корова, ани яблынка. Пришла домів. Мати урадована улетыла напротив ней і чим скорє розбивают скрїню. Лем їй розбили, зараз выльїтовали гады до них з скрїні до тойї дывкы і до тойї матери, што ледво повтыкали. І вкінци повїла тота мати, же вольїла бы-м мати дыдову дывку, як тебе такого глуного бортака.

(Ростона). Як Ваньо выстроїў жїда Віцка. Прїшоў раз Ваньо до жїда, до Віцка (было му імено Віцко) і стараў ся, же на заран має привезти бука з лыса панім, а нєма чим, а як не привезе, то достане сто буків (розумїў: біткы). А Віцко до него гварит: Ваню, продайте менї тых сто буків. І Ваньо ся з ним згодиў, за кождого бука по пуўтора папїрка. На другый день жид наеднаў дуже фур по тоты букы і пішоў до пана грабїого. Як там прїшоў, росповїў, же купїў од Ваня сто буків. Хтогды жїда взяли, прїстерли на столец і били. Як му дали єден, то він кричаў, же юж десят; як му дали другый, то кричаў же юж трїдцет, як му дали третїй, кричаў, же юж пятдесят, а як му дали четвєртый, кричаў, же юж сымдесят, дали пятый, то кричаў, же юж сто буків. І хтогды жїда пустили. Як уйшоў на двір, то всї фуры на него чекали і він замахнуў руком к собі (на ны) і каже: навертайте. днеска не пїдеме, пїдеме заран! Потїм маў велику зїїст на того Ваня а не маў го где дохопити, жебы го выбїў. Але Ваньо о тїм знаў, то ся варуваў го. Аж раз приходит тот Ваньо в ночи долом комином до Віцка і крїчит: Віцку! кебы тот Ваньо спаў з Вашом Хайом, тобы породила Мєсяша! та ходїў за три ночи, все ся спущаў долом комином і тото кричаў все єдно. Єдного разу заклїкаў Віцко того Ваня і гварит до него: Ваню, штосї мі ту ходит по три ночи і все крїчит: кебы Ви спали з мойом Хайом, тобы породила Мєсяша. Але Ваньо удаваў, же він не хце. Наконєц жид даў Ваньови палюнкы і хлїба, зробїў му гостину, жебы пішоў спати з єго Хайом (з дывком Віцка). І Ваньо пішоў спати с том Хайом. Прїшоў час, та породила Хая не хлопця, але дывча. На то гварит Віцко: кебы тот Ваньо не быў пяный, то Хая была мала Мєсяша. І зас на него маў злїст. Взяти раз жїды, завязали го до мїшка і шмарили до воды, тїлько же шмарили го на край в траву при воды і мыслїли, же ся він втопїў. Як він в тїм мїшку быў, то кричаў: Хят мя зробити крульом польскым, я не хцу ним быти! І надїйшоў на то рабїн і звїдує ся Ваня, што він бы хтыў

за то, жебы уйшоў одтамаль з мішка, жебы його, рабіна, пустиў? Ваньо повіў, же хце тот повіз, на котрым ся вюз рабін і коні і рабін му обіцяў. І вйшоў рабін до мішка, а Ваньо го завязаў в мішку. І сьіў собі Ваньо до повоза і поїхаў доміў. Видыли го жиди здалека і крічат на него: яким способом він взяў тоты коні і повіз. А він повіў, же то з воды, же там ест, што хто хце. І жиды Ваня просили, жебы ім вказаў тото місце, де мают скакати до воды, жебы тото забрати з воды. Ваньо ім показаў. І поскакали до воды, тілько еден Мосько остаў ся на берегу і гварит так: йой, якосі не можу одважити! Ваньо, попхни ты мя там! І Ваньо го попхнуў до воды і стаў ся такый конец з жидами.

(Ростока). Мыш, жаба і бодан (байка). Раз посварили ся мыш з жабом і так ся зненавидыли, што една другій не дала през стежку прейти. І раз гварит жаба: не мож ся обыти (не мож ся зайти), жебы една другій през стежку не прешла. І гварит жаба до мыши. Будеме ся бити, але на смерт. І зачали ся бити. Так ся били, тоўкли, што аж земля ся під ними тряела. Увидыў то боцан і злетыў на ні, хытиў мыш до дзюбы а жабу до лабы і піднюс ся на свое гніздо і там іх зійў.

(Ростока). О дуже худобнім газді, котрий не міг ни в свойім ни в сусьіднім селі найти кума на кетинах свого новородженого хлопця. Як тот мужик стрів подорожнього, котрий му пішоў за кума і указаў му пійти по дывку купця містечка, што она також стала за куму дьітинні того худобняка. По кетинах кум десі ся подьіў. Кщений хлопец счасливо зрастаў, дали го потом до чюлы, де хчыў ся гарды. На великодны сьвата хлопец пішоў до своей нанашкы, котрайого обдарувала. Потом пішоў глядати свого нанашка, стрітнў подорожнього, котрий му сказаў, што він ест його отец хрестный. (Быў то сам Христос тот нанашко). І казаў му іти до великого, злотом бляхом покритого дому в льісы. Кед хлопец там пришоў, явив ся Христос і закликаў го до саду. Потом го завів до покойів і до великойі салы; там хлопец маў мешкати а в садьі овочи йісти. Лем до одного покою не вільно му было іти: до того покою были двери запечатаны. Быў там тот хлопец за тридцет років. Та захотыло ся му ввойти до заказаного покою. Выйшоў там на трон, покрутиў корбкою: стьіны покою ся росступили и видыў все докола в сьвітї. Та етого потом вы-

пало несчастья для його отця і матери та для нанашкы. Христос явиў ся знов і казаў свому кщеникови за непослух оставити тот дїм і сад та піти на той сьвіт грїхы выкупляти. Быў еден газда зо женом дуже худобный. І породила она єдного разу хлопця. Пішоў тот газда до сусьїда просити го за кума. Той сусьїд му одповіў, не піду ти за кума, бо ты дуже худобный. І пішоў тот газда до другого сусьїда і той му не обіцяў. І так цїле село обыйшоў а нихто му не пішоў за кума. І пішоў на друге село. Стрїтиў ся с подорожнім. Подорожній ся го зьвідує: де Вас так Бог веде? А тот мужик гварит, же даў ми Бог хлопця на потыху гераз а по смерти на упоминане души моеї. А не є такого человека, жебы мі пішоў за кума. Подорожній му повідат, я ти піду за кума. Тот ся дуже утїшиў, подякуваў му, але стараў ся іщи, где найде куму. Подорожній му одповіў: ід там до містечка, котре знаш добре, там серед ринку стоїт студня, а при студни єст дїм мурований, там єст купец. Попрос го, а даст ті свою дывку за куму. А мужик гварит на то: Где бы мі такий пан даў свою дывку за куму. Подорожній му гварит: не уважай дуже, лем ідий, а даст ти єй. Пришоў там тот мужик пред ворота, а купец тот на порозї. І зьвідує ся го, чого потребує. І він просиў го, жебы му даў дывку за куму. І купец казаў дывци своїй піти му за куму. І тот мужик урадованный пішоў до дому і з'їднаў віз (фуру), жебы по ню там прити. Она, як ся довідала о тым, не казала му єднати фуру, же она ся сама привезе своїм повозом. На другый ден пришли обое (дывка і подорожній). І взяў подорожній дьїтину (дзецко) до церкви, абы ю там окстити. Як ю окстили, вышли с церкви і кум десї ся подьїў в очах ім, што нігды го не было. І так тот хлопец зростаў счасливо, быў послушный родичам своїм. І як му было шїст років, дали його до чколы і він там ся тыльо навчиў за рік, што юж го не знали, што веце вчити. Пришли великодны сьвата, як прийшли раз с церкви і гварит хлопец: я піду до моеї хресной мамы похристосувати ся з нима. Родичи му показали. Як там пішоў, то му там дала нанашка (крестна мама) дуже подарунків; пришоў с тым домів. І зьвідуваў ся, де єго хрестный няньо? Родичи му одповіли, же при кстїнах як вышли с церкви, так ім зник, што нихто не знаў о ным. А він гварив, жебы го пустили в сьвіт, же піде його глядати. Поклонив ся вітцю-матери і пішоў. На дорозї зыйшоў ся с подорожнім. Подорожній ся го зьвідує: где тя Бог веде, люба дьїтино? А він росповіў о вшыткїм. Так мі повідали няньо, же мій нанашко ся дес подьїў од крещеня. А нихто не може о ным знати.

Я іду йому поклон оддати і похристосувати ся з ним. Хтогды гварит подорожній: я єсьм твій отец хрестный. І поклоніу ся му хлопец, обцілуваў го і просіу го, же якбы шоў коло них, жебы вступіу до них. Але нанашко му одповіу, же не піде там, же має інтерес ту быти за два дни. А хлопец го просіу, же, як юж до них не піде, то жебы взяў го до себе, жебы знаў, де пребыват його нанашко. Але тот нанашко му одповіу, же і там іщи не піде. Жебы ішоў дорогою і жебы вступіу степком до лыса а там в лысы буде полянка, а там даде буде красный дїм злотом бляхом покритый а срібряны двери. Як там хлопец пришоў на тоту полянку і сїў собі на горбочок, видїу, як там росла сосна, на ті сосны до голузи была привязана колода на шнурі, котрой было пуўтора цетнара вагы. А під том колодом было корыто, в котрым ся находило поўно меду. Приходит медведиха з медведятами і летыла до меду. І кличе свої медведята. Як зачали тот мюд йісти, так рылом дрїлила тоту колоду, колода ся розогнала і вдарила медведята, котрі стоўкла дуже. Медведиха ся розгнївала і лабом загнала далї колоду, а тым часом медведята і медвід полетїли скоро йісти мюд. Надлетїла колода, котра была розогнана, як не вдарит медведя по голові, забила го на смерт. Розгнївала ся медведиха загнала обома лабами колоду так, што аж по над тоту голуз летыла, до котрой была привязана і почала ся вертати назад. Зразу помалу а потїм чим раз скоре і сильнійше. Як не вдарит медведиху по голові і на смерт йї забила. Хтогды пришоў тот нанашко і закликаў хлопця до саду, в котрым дуже красны овочы были. І также закликаў го до покою, потїм до салї до великой, іщи до красшой. І запровадиў го до таких дверей печатаных і так му повіу (то быў Христос той нанашко): до тых дверей можна гвойти, але не вільно. Будеш в тым садї овочы йїу і в тых покоях будеш собі мешкаў и быў там тот хлопец за тридцет років. Ёму ся здавало, же він тїлько за три дни быў. І захотїло ся му гвойти до заказаного покою, дуркнў колїном до дверей, печати ся ростворили и выйшоў собі на трон. Была там якас корбка, што як ньом обернуў, то ся всі штырі сьтїны росступили і видїу докола — а то было в ночи — пізріў найперше ня свого няня, як ся має — і пізріў також на поле, ці має красну пшеницю і жито — увидїў як Василь ішоў з возом і браў тоту пшеницю його вїтця на свій вїз. Тогды хлопец скрічаў цїлым голосом на свого вїтця. Вїтцю, як бы ся му приснило, же хтосі бере его пшеницю: выйшоў на поле і застаў злодїя Василя, як браў його пшеницю. А ночовали там дальше люде при своїх копах. Скрїчаў тот газда

дуже на люди, злетіли ся вшиткы, глапили Василя, одобрали му віз і коні а его дали до гарешту на еден рік. Пізріў тогды хлопец на свою маму дома, а там прийшоў злодѣй і юж собі скриню розбиваў, юж быў взяў вшиткы пінязі. Тогды скрічаў хлопец на свою маму і їй ся приснило, же пришоў злодѣй і бере зо скрини пінязі — стала зо страху кричати, але злодѣй выняў зоза пояса вокшу і быў ей ростяў. Хлопец то як увидиў, шмарив з неба (с того саду) железом і потрафиў му до самого чела і забиў го на смерт. Дальше пізріў на свою нанашку і видиў, як она юж хтогды была оддата, як ей муж пішоў до своей любкы, скрічаў на нанашку на цїле гарло. Її ся приснило, же ейї мужа нѣт дома, же пішоў до любкы, до своей. Встала, пішла і нашла го при любці. Тогды любку выбила а своего мужа взяла домів. А тота любка пішла до гарешту. Тогды пришоў Ісус Христос до того хлопця і гварит му: як быс ты іщи пуў години ту побыў, тобыс мі половіну людий поспеуў! Тогды отвориў му єдну єтіну і показаў му вітця і так му гвариў: видиш, што ты своему вітцю наробиў: злодѣя даў до гарешту на рік, злодѣй ся нічого доброго там не нахчиў. Тогды отвориў другу єтіну і показаў му: смот! той злодѣй твого вітця підпалиў: праві тогды горіло. І гварит му: то ты му наробиў клопоту, не буде маў помешканя. Дальше закрыў то місце, отвориў му инше місце і указаў на маму. І повіў му: што ты не зробиў! Той, штось го забиў, то быў великий збуй. Тераз мусиш на его місце іти або мусиш грїхы его выкупляти. Дальше то місце му закрыў, отвориў му на его нанашку і повіў му. Што ты наробиў своей хрестны мамі? Той муж потім свою жену не хтиў. А тота любка в гарешты дуже нагрїшила. І також ще раз показаў на власну его маму. Саме хтогды его мати оддыхала окрутны, яка она обєспана грїхами. І так она гварила, што вольїў бы мя тот збуй забити, нїж ем ся мала таких грїхів допустити. Тогды го одправиў на той євіт, жебы зле злым вытыгаў і тым грїхы одкупляў (откупляў). Хлопец собі дуже в тым роздумоваў, як то може быти, же зле злым вытыгати і тым грїхы выкупляти. І повіў му Ісус Христос: придеш там їу лысові, а там єст хыжа обдерта і там єст еден старец, то він ті повіст вшитко на розум. Як прийшоў їу тому старцю, чуў, як ішоў розбійник верхом на коні і свиєтаў собі. Потім закукаў до дверей і старец ся го звідаў: чого потребує, а він му оповіў вшитко і взяў старец вокшу і пішоў з ним до лыса, казаў му підтяти єдно дерево а він то підтяў, потім казаў му на трое прерубати. Як то прерубаў, казаў му то спалити. Він спалиў. Остали тїлько три головны. Казаў му то

старец закопати до землі. Як закопаў, казаў му то поливати, кождый ден рано в тамбі воду носити. І він то робиў. На другый ден захтыло ся му йісти, прийшоў там до хыжи, а старец юж вмертый быў, лежаў на лавцы. І застараў ся (= зажуриў ся), што буде йіў. А люде, што пришли к тому вмертому, повіли му, же старец приказаў, жебы му несли йісти. До того часу старцьови все носили йісти, а він тото предаў на хлопця. І так ходили ту нему люде што дня. І дуже ім красны пісни сьпіваў. І добре іх дораджаў. За то го окрутны любили і хвалили го. Ёдного разу він си помыслиў, же нысто (місто) гріхы маў выкупляти, а він іщи більше споўниў (за то, же го люде хвалили окрутны). Помыслиў собі, піду я до лыса сам, а там буду гріхы выкупляти. Як там прішоў, почаў ямку копати на помешканя і захтыло ся му йісти. Пішоў шукати корінцьів, саме тогды видыў на голузи торбу. Пішоў ту ны і посмотриў, а там было поўно хлыба і розмаіте йідыня. Тогды собі пойіў і дальше ямку копаў. На другый ден, як звычайно, пішоў поливати рано тоты головны. Ёдна ся юж розвила а дві іщи ныт. Посмотриў на голуз а там висыла торба зас (инша), посмотриў до ней і попойіў собі. І видыў, як летыў розбійник на кони і почаў пред ним втыкати, але тот розбійник доганяў го на кони і ся зьвідуваў, што ту хце тот хлопец. А він му повіў вшытко по правды. І пішоў розбійник дале. Помыслиў собі хлопец, чкода, же я го не упоминаў, може бы ся він покаяў. І летыў за ним і крічаў. Хтогды збуй стаў і зьвідуе ся, што од него потребуе. Тогды почаў хлопец му розгваряти і выкликувати вшыткы гріхы, але збуй ся на то розлостиў і повідаў му, же го забне, а ны, жебы втыкаў. І тот хлопец вернуў ся назад. Так минуло десят років, розвила ся ему друга яблынка. І чуў зас голос злодыя, як летыў на кони. Стаў му напред коня і спер за узду і гварыў му: бій ся Бога, покай ся. А збуй му одповіў: я тебе ся не бою, ани Бога ся не бою. Кед хцеш, то втыкай, бо тя забю. І пішоў хлопец доміў. Минуло тому зас десят років і видыў злодыя, як вюз зо собом хлопа звязаного; зьвідуваў ся на што того хлопа везе. А збуй одповіў му, же то ест купцьів сын; не хце повісти, де має его няньо пінязи, то я го буду дотля мучиў, ныж не повіст, де має пінязі схованы. Збуй хоче дале іти, а хлопец го не пуцат, влапиў сильнійше за узду і стримуе му коня. Тогды зачаў повідати збуйови, як то ту добрі людам жити, а самы ся поневіряют, биют, як то Бог любит наши души, кебы ты знаў, тобысь певны ся покаяў. І почаў збуя за ногы стискати, жебы пустиў купцьового сына. Нараз збуй пірваў ніж зоза пояса, прерізаў шнуры і пустиў купцьового сына. Потім

збуй скочиў с коня і хпаў до ніг тому хлопцю і просиў го, даруй мі, перший раз ес мя упомінаў, я ся з того барже розлостиў, другый раз ес мя упомінаў, так само ем ся розлостиў, што-м і на Бога кляў — а тєраз даруй мі, одпуст мі. Пришли тогды оба гутым яблынкам і розвили ся всеі три яблінкы. Тогды урадованый хлопец подякуваў Богу, же певныі свойі гріхы выкупиў. Зас лем до другого дня жиў тот хлопец і гмер, а тот збуй стаў люди на-вертати на иншу дорогу на місце того хлопця.

(Бєрєст). Пташачий кріль (Troglodytes parvulus, Zaunkönig). Птахи зышли ся на раду і урадили, котрый найвыше вылетит, тот зістане крільом. Орел полетыў найвыше, але під крилом ореўа яў ся тот пташок мацыцькый — засєвірготаў і вылетыў выше як орел. Птахи ся зачали сьміяти: мацыцькый птах зістаў крільом.

(Мохначка нижня). Як чаруют мыш-пыргачом? (vesper-tilio). Як глапит г ночи мышпыргача, понесе го на границу до мурянчой купы — а тоты мурянкы там зїдят го за девят дней — а потому мае піти тот, што го там занюс і мае вышпортати мышпыргача і найде кости з него і як тоты кости возме до кышені кавалєр, то як му ся подобат дывка і перве йі за кабат приграбе, то го буде хтыла, а як бы ей нє хтыў, то тьма вилками одштуркат, дрїлит гет, то го не буде хтыла.

(Мохначка нижня). О воўкурады. Єден приходит до ворожиля (до ворожки), жебы му новорожиў, як буде доўго жиў. А тот ворожилъ гварит му, не ход нігды спїд грядок с пеца, бо тя воўк зїст, бо ту ся вказує. А тот пришоў і гварит сыновя, жебы му таку дошку прибиў, жебы досягала с пеца під грядку, жебы го воўк не зїў. І так сьїдыў кїлька днєв на пецу. Потом быў ярмак г місты а і войско мало быти там. Він цыкавыи быў видѣти тото войско і казаў сынови зробиити сусык і казаў ся там заперти і в тїм сусыку на ярмак завести. Сын так зробиў і идут на ярмак, а при дорозы сьїдит подорожній і просит ся, абы го взяў тот на фуру до міста. А тот му повїдат, же нєма де, же вельгий сусык везе, а в сусыку няня. А то мя возте до того сусыка та буду з вашим старушком бесыдуваў, не буде му ся цло. І хпустиў го до сусыка. Пришли до міста тай отвориў віко а воўк зо сусыка выскочиў, а в сусыку не было вїтця, іно кости. А тот человек, то быў воўкурад, што ся робит человеком і воўком. Повїдают, же то такый человек, што ся зо зубами родит.

(Мохначка нижня). Як то єден Мадяр выворожиў двом парїбкам с Тиханьї. Ішли два парїбци, оба были с Тиханьї. Ішли собі до Бардова (= Бардийова), а сьїдит при дорозы якыйсі

Мадяр і карты тримат г руках. І они му гварят: дай Боже сче-
 стя! А він ім гварит: може бысте дали собі хлопці поворожити? —
 Не знаме, дуже бысте хтыли пінязи, бо не маме дуже гроши. Дате
 мі по дві шусткы а буду вам ворожиў. І зачаў ворожити. І пові-
 дат так: вы-сте бідного роду оба; возте чорного кота, жебы нич
 білого не маў по собі, ідте на границу, купте за три ірейцарі
 дріту і возте того кота і дзеркало і накладте с терня огня і того
 кота живцем шмарте до того огня. А як ся тот кіт спалит, то
 берте його кістя до зубів і смотте до дзеркала а прийде ту вам
 такый пан, буде ся вас пытаў, што хцете? а вы повісте хоц гроши,
 хоц што. А баба там на єднім загоні ночувала коло своїх іруль,
 што іх дікы там ходили рыти і чула, як кіт мяўчаў, і ся обудила
 і смотрит і видыла, як они того кота мучили, єден заганяў прутом,
 жебы с огня не тыкаў, а другый тримаў на дроты. І потому ся
 настрашили с того его мяўку і повтыкали од огня. Єден скочиў до
 якоїсі патолочи і там го нашли другий ден мало живого і за три
 дни гмер; а тот другый втюк на третє село до свого уйка і там
 влетьіў г ночи і кричаў: „тримайте мене, бо мене штосі бере, не
 дайте мя!“ І там курили его сьвяченым зыльом і пришоў до себе,
 высповідаў ся другый ден і тот жне.

(Мохначка нижня). О вояку старім, што в селы воро-
 жиў воронятъом найденым на піску. Ішоў раз вояк старый
 з войска і найшоў на піску вороня, зланиў го і пришоў до села, юж
 ся вечеріло і просіў ся на ніч. Але нігде го не хтыли прийняти. Він
 єдны жены выпустиў статок із стайны. Як она пішла тот статок зага-
 няти до стайны, він ся сховаў за лен під лавкоў. Тота жена мала
 мужа фурмана — а она потом мала фраіра, што до ней ходиў. Єй
 муж маў прийти та аж на другу ніч. Але прийшоў тоту ніч, кед
 она его ся не сподівала. І наваріла розмаіты потравы тому своему
 фраірови. Тот фраір пришоў лем і тот зас газда с фурманкы. Той
 не маў ся де скрыти, то ся скрыў під припечок. Жена дала газдо-
 ви своему йісти вару з ірулями. Той вояк тоды вийшоў спід лавкы
 і газда го просиў, жебы ішоў йісти. Кед йіли і дойідали, вояк стис
 вороня, вороня сницало, та ся звівдуваў газда, што там має? А він
 повіў, же ма ворожку. Газда ся звівдуваў, што му ворожила?
 А вояк повідат: ворожила, же ма газдыня для него пірогы і па-
 люнку. Потім знов стис вороня, сницало знов: Газда ся звівдуваў,
 што му ворожит. А він му повідат, што ма нечистого духа в хыжи.
 Газда го просит, ці бы му не поворожиў, як го выгнати. Він казаў
 наварити воду і як кыпіла, то казаў газдови на дверьох стояти
 с кыйом, сам кропиў хыжу том водом кыпячом на спак і пришоў

в то місце, де тот быў схований і выляў тую воду на ни. Тот выскочиў іс припеца і вдаріў до дверей і перевернуў і газду і двери. Потом газда гадат: тугый быў тот злыи дух. І купиў у вояка тую ворожку: даў му за вороня старого осла. Тот ішоў і прішоў до одного села. В тім селі іщи не видѣли осла. Ішли сі люде призерати; скаржили ся воякови, же мусят на паньскім робити. Він повідат, же кед му добре заплатят, то ма таку слободу, што іх услебодит (услибодит) — і вказаў на осла. І купили у него того осла. Казаў ім, жебы му давали йісти овес і пити молоко. Пан загнаў (= післаў) слугу, жебы пішли робити — одповіли му, же маюи таку слободу, што іх выслибодит. Потом выправиў слугу другий раз пан: они знов не пішли. На останку прійшоў пан сам на тыркастій кобылі і просиў, жебы му слободу вказали. Они выпустили осла. Осел скочиў за кобылу а пан втюк під міст. Потім просиў, жебы не пуцали тую слободу: юж не підут веце робити на его поли.

(Мохначка нижня). О вояку, што вислужив у войску дванадцет років та достаў за выслугу коня з ремундом і убраня войскове і пішоў собі гет. По дорозі пропиў шитко, лем му два остали ірейцарі тай тоты даў жебракови. Яку за то торбу дістаў вояк од жебрака. Ріжні пригоды вояка. Вояк вкінци слободит дывіку богатого млынаря од чорта, котрому ей іщи оперед, ным ся народила, отец несвьідомно быў записаў, і з ньом ся женит. Єден вояк служиў при войску дванадцет років, так потому собі заслужиў якыйсі патент і мали го зробити старшим. Але він повіў, же не хоче нич, тільки коня, на котрім ся носіў, также і ремунду (француск. remonte = доповнене; тут в значеню: узда і сьідло) з коня і убраня войскове. І тото достаў. І го пустили з войска. Іде, взяў коня продаў із ремундом і пропиў вшиткы пінязі, лем му два ірейцарі зостали. І так іде собі за дорогом і думат, одкаль гроши взяти а сьідит дзяд при дорозы, так просіт альмужну а вояк му бесьідуе, гварит, же не ма лем два ірейцары. А дзяд му гварит: то мі єден дай! А вояк му даў єден ірейцар. Дзяд знаў стежками дорогу — а вояк ішоў простом дорогом цьіўком. Дзяд спередиў вояка і зас сьіў при дорозы. Надсьішоў тот сам вояк (улан) тай дзяд зас просит альмужну. Тай му гварит тот вояк: до дябла (до чорта) є тыма дзядами! Хоц быи маў стівку, та бы роздаў цылу дзядім. Але мам іщи ірейцар. Єдному даў ем недавно ірейцар дзядові, а тобі дам другий, тот остатный, най не мам ані ірейцара! — І пустиў ся іти. А дзяд на

нього: ждий вояку! Я од тя оба ірейцары достаў. Што хцеш за тоты два ірейцары, то я дзяд, але ті дам. Та што быс мі даў, кой ты дзяд сам жебреш, сам не маш нич! — Кой єс такый мудрый дзяду, то мі дай таку торбу, як скрйчу гоп! до торбы, штобы-м вшытко маў і йїджїня і гроши а і дябла, жебы ся не вырваў с торбы, покля я го не пуцу. Той даў му дзяд таку торбу. І завїсиў вояк торбу на рамено і іде за дорогом, хтыў ся переконати, ці то правдива така торба, як він гварїў. Видит жїда, а тот жид несе в кошыку красны ябка, а далеко был од вояка, што лем мїг пізнати вояк, што то жид із ябками. Та крїчит: о жеде! гоп до торбы, до моеї! Втім, як то скрїчаў, жид юж крїчит в торбі: гевалт! пуст мя, а дарую ти вшытко добро свое! А вояк му повїдат: жїде, што мі по тобі, дай мі лем тоты ябка, я лем потребую ябка од тя! Отвориў торбу і пустиў жїда. Ішоў с кїлька мїль, хтыло му ся йїсти: так собі помыслиў, жебы было добре йїсти і пити і курити і отвориў торбу: там найшоў розмаїтну, пойїў собі, попиў собі, закуриў файку, іде дале і гварит: Ей жебы я знаў, же дзяд мі таку торбу добру даст, та бым му навїть остатній жупан зо ся зняў. І іде пак втышний. Пере баба на ріцы. Він йї гварит: дай Боже шестя! Што тут чути бабо в вашім селї? — Дай пане Боже, пане вояку! стара бїда! — а вояк цїкавыї тай ся звїдує: Та розберте ся пане вояку — так гварит баба — а гводьте под тоту помылу, а глядайте бїду а найдете. Вояк послухаў: розобраў ся до нага, влїз під ўозину, під помылу і глядат той бїды. А баба вышла тым часом з воды і вшытко му вкрала, і торбу і тоты лахы і скїрнї і він зістаў так голый, як быў г воды. Але войшоў до ўозины, до густой і дає позїр, де тота баба іде с тым, до котрой хыжи і дїзрїў, до котрой пішла. Як ся змеркло, пішоў вояк до той хыжи, до сыней і сховаў ся до кадоба, до половы. І так сїдїт покля аж спати не підут. Той бабы быў газда на работах зерняных. А она ся знала с паном лысничим. Тай наготовила для пана лысничого розмаїтой стравы і чекає, кед приде на визиту. І прийшоў о десятїї годины і зачаў с том бабом (тоў бабоў) розговоркы. Але воякові не терпіло ся х полови, так зачаў дуркы робити. А пан лысничий: йой, штосї страшат. Де ту ся сховати? А баба: то певнї мїй хлоп з робїт! Пане лысничий! єст під припецком маса трїсок гонтяных, влїзте там і загребте ся до них. Вояк даваў позїр на дверї без дзюрку і відїў вшытко, де ся лысничий сховаў. Тай отвориў дверя і іде до хыжи. А тота баба, як видыла, же іде до хыжи, взяла, легла на постыль, вкрыла ся перином і стуче. А він ей гварит: што вам таке бабусь? Та высте якыйсі нечистый дух, та

може бысте мі пораділі; я хворію все, певні наша хыжа стоїт на нечистім пляці. А были там за столом лысничого гурманина і капелюш. Взяў, загорнуў ся до того вояк, капелюш взяў на голову, бо повіў, же ест задух в хыжи. І повідат бабі: ці не мате мі дати што зйісти? Казала му баба піти до пеца, забрати собі, што хце, там є вшытко; до місніка казала піти: там в фляшцы є віно і палюнка, то сі возте і ййжте, што хцете, і пийте. На тото надходит ей газда. А ты гцлю, ты сьвітиш цылу ніч, з якымасі обдергусами ся гостиш, а я тяжко мушу робити! І с тым криком входить до хыжи, отвориў двери, як відіў того за столом та хпаў му до ніг: о паночку, великый вам Боже заплат! жечте прішлі ту до моеї хыжи одвидыти! я вас мам знати! А вояк гварит: ваша жена якосі хора! А газда бесыдує: якосі она, коли я дома, та все нездрава! Кебы-сте могли мі порадіті пане, я бы од вас за дармо не хтыў! — Вы, газдо, мате чорта в хыжи; запальте х пецу, заставте три горцы воды, зробіте міцне кропиўо, а як вода буде кыпіла, та будеме кропити тым кропом і будеме чорта выганяти. Як юж вода кыпіла, вояк взяў, зачаў кропіті і во імя отца... а на амінь все під припецок махнуў. Лысничого кусцьок все пошук а лысничий псыкаў: псы! А газда як чуў того псычана, так зо страху надаў на хыжу (на землю): але то ся в мойі хыжи мусылі дяблы звести, бо і малы сут! Воякови не терпіло ся, взяў тай цыльый горнец с кропом шмаріў під припецок на лысничого. А двери казаў газдови поотвиряти. Лысничий не міг вытримати тай выскочиў спід припецка с трісок і в ноги! А газда зо страху хпаў і кричаў: іши-м не видыў дябла в скірнях! Потому по тій справі положили ся спати. Газда рано встаў і пішоў на поле. А вояк спаў іщи. Встаў і вояк тай гварит бабі: Но, бабо, што даш мі за то, жебы-м не мовіў твому газдови, же к тобі якыйсі пан ходиў. Баба на то му так: дам ті пятдесят папірків. Вояк повідат: я не хпу ніякы гроши, лем мі дай мою торбу і мойі ўахы. І дала му тото баба. І вояк: будте здравы! іде гет од там — юж не буду гвариў нікому нич! Іде просто до подвірця лысничого. Стоїт там на дворі фурман (кочиш). Пан дома? пытат ся вояк, бо я іду на урляц, а даў мі кравец гурманину і капелюш, абы-м тото ту подаў; я за дармо не нюс, мі ся належит на палюнку! Фурман му так гварит: до пана не підете, бо пан хворый. Выйшоў г ночи на двір і вітер го обдуў і достаў охват в цылім тылі. Быў дохтор при ным і так гвариў, же не зна, яка хорота, то так, як жебы попечене было. — Но, то на! фурмане тоту гурманину і капелюш, дай пану і буд здрав! І іде дале. Прийшоў до села. В тім селы быў дуже бо-

гаты млын паровый. Перед тым не хтыў тот млын молоти няк, все ся псуло. Пришли дьяблы с пекла і гварят млынарьови: што нам запишеш, а мы ти направиме млын. А што хочете? гварит млынар. Тото о чим ты не знаш! А млынар не знаў о тым, же ся му ма вродити една дывка, бо юж доўго дыти не маў і зробіў запис. По тым записі вродилл ся му дывка. Тота дывка юж была записана чортім. За штырнадцет рокіў, як тот вояк прійшоў до того села. А млынар юж маў выставеный дим в лысы, котрый маў дванадцет вікен, дванадцет дверей і маў г noci того самого дня вести дывку до того дому. А вояк прійшоў до корчмы, гварит: дай Боже добрый вечер! Што ту чути г вашім селы? А жидівка на то му: великий смуток г нас, богатый млынар дуже красну дывку днеска веде до лыса, маюч прити по ню чорты. Повіджете млынарьови, што мі даст, а я му ей выбавю. Як ся млынар довідаў, выправиў по него віз і казаў его привезти до своего дому. І тот вояк сыў на віз і пішоў до млынаря. І млынар повідат: штобы-с хотніў од мене, жебы-с мі мою дывку выбавиў. А што дате? Млынар: ей за жену і піў маетку своего. Вояк на то пристаў. І пішли обое вечер с том дывком, до того дому, до лыса. Дывка му гварит: вікна маюч быти вшыткы поотвираны і двери а ты вояку запераш вшытко. Не бій ся нич, дывко, то на мойі голові. Тілько одну шибу оставиў отворену. І сыў собі за стіл і чекат, коли прійдут тоты дьяблы. Аж ту коло дванадцетой шум, гук, блискавицы, гырмоты, хыжа ся трясе і фура за фуром з дьяблы ту! Тот, што запис маў і кричит: я казаў, жебы были вшыткы двери поотвираны і вшыткы вікна а то вшытко позаперане. Я тя навчу пташку, што там в средины сьидиш! І дьябол пхае ся без тоту одну шибу до хыжи. А вояк взяў торбу і скричаў: Гоц, старый дьябле, до торбы, а як хочеш, то і цыле пекло возму! Тоты молодши дьяблы, послугачи з возами, пострашили ся, повтыкали назад до пекла, а тот старый люцинер быў в торбі. І так спали спокійно до рана а дьябол рычаў в торбі. Рано забрали ся і пішли домів вшыткы трое: хлоп, дывка а в торбі дьябол і так мучиў дьябла в торбі, покля не оддаў писма. Як юж оддаў писмо, то втогды дьябла пустиў. А юж ты мя не врихтуеш так зараз, не вкажу я ся ті юж на очи — каже дьябол. І пішоў до пекла. А вояк ся ожениў с тоў млынарьовоў дывкоў (дывком) і газдуют до днеска.

(Вислік великий). Субітка. Як ем корову пас, та постыгаў ядлівцы, через путь переклаў і пак ем взяў і запалиў, а брез огонь гнаў коровы, штоб ся добрі дойли.

(Вислік Великий) (Выжній). Як Онуфер Чорненький вадіў ся с паном учителем про свого сына. Вышли вшыткы дьити зо чколы — а учитель биў хлопця Чорнейкого, же ся підло вчіе, і всудиў му іщи кару: замкнуў го в клясы. А Онуфер Чорненький, отец хлопця, пріходит до клясы і повідат пану учителеви: дес мі дыў хлопця? А учитель так повіў: заслужиў кару, мусит одсидьти, бо ся добрі не вчіе, повідат, за то-м го всадіў. А Онуфер гварит: ты го там навчіеш? хобай красти буде знати! і повідат до хлопця: Феціку! под домів, а ныт, то ти принесу хлыба! І зейе до учителя: хто то йому за вітця, чи ты учителю, чи я? А учитель му гварит: в дому отцем ты, а в чколы я! А потому другый сусьід дяк повідат до Онуфря: Онуфрю, дай спокій, бо учитель не хоче для твого хлопця зла, лем жебы ся дашто навчіў. А овін — Онуфер — повідат до сусьіда: та што? може быти за дяка? скоре годен быти за дябла!...

(Вислік Выжній). Як то фіглюваў Онуфер Чорненький. Вышли мы на Ясенины орати і было мокро. А єден сусьід зачаў орати і до Онуфря Чорнейкого повідат: чом не ореш і ты? А він повідат: ей-гей! йов! я лем огонь кладу тай сушу; єден загін уж єм высушиў той-м з'ораў а другый буду сушити! — —

Як мы шли з Буківска разом дяк і я і Онуфер Чорненький і ішли мы там через Ясенины, але так бесьідеме си, бо то підло было. Але як то буде? гварит Онуфер. А Іван Галєнда гварит: што таке? А Онуфер: є! та не знате што? Іван Галєнда повідат: я не знау. Онуфер: є! біда ту біда! а на другим сьвітї гірша годна быти! Але сходиме дале. Ми тото в голові нє є, жебы я х пеклы быў! уж — гварит — сым миль лежат люде х пеклы, што ся не вмїстят.

(Вислік Выжній). Што гваріў Онуфер Чорненький, як кінчиў ся. Як гмераў Онуфер, так коло него жена заводила: што я буду робити сама із дрібныма дьітьми! а він на тото пак гварит: гев! та ты не знаш, што будеш робити? тото, што і люде! Є-та! є-та! та ты не знаш, як маш газдувати, жебыє обробила єдну сторону, а пак бер ся до другой! — А она гварит до него: йой, газдоньку мій! го мі ніхто не пристане про дрібны дьити! А овін гварит: цыт, жено, не плач! бо я ти пришлю пристаха сьвіжого! бо там сут такы, што уж давно повмирали, та маў си час отпочіти та може до тя пристати. — Йо-йой! газдонько мій! та може быс зйіў курку, та бы-м ти стяла! ци будеш йісти? А він так йі отповідат: кой єс ми не дала здоровому, а тепер си зйідж сама! Йов! та чо ты плачеш? Кєд до пекла не иду, бо сым миль по за пе-

кло лежат люде, бо ся не можут помістити! І так уж пекло розширяли і не можут все до него помістити!

(Вислік Выжній). О циганьї, што просіў альмужну у попа. Пришоў циган до попа і просіў альмужну. А піп гварит: перексти ся! дістанеш фаску бандурок! А циган повідат: што то кстити, як то? А піп гварит: не знаш ся перекстити, зач ти дам альмужну? Ід і навчий ся, жебыс ся знаў перекстити. И циган пішоў. И за тыждень навчіў ся, взяў си сына з міхом на бандуркы, пришоў на поповіство і поставиў сына за дверями з міхом, а сам вошоў до покою к попови. Піп гварит: ксти ся! а циган зейс гварит: Во имя отца і духа святаго аминь. А піп повідат: А „сына“ дес дыў? А циган гварит: а от за дверями стоїт з міхом, ждат на бандуркы!

(Вислік Выжній). Як ся витают у нас люде? — Ци сте добрі спали? Як ся мате? ци здоровы? и рука ци дужа? і дашто нове ци чувати? — Добрі хвала Богу! добрі сме спали, не чули мы нич, коло вас што лыпше? Дай Боже шестя! — Дай Боже і Вам! — так мы ся вітаме і як є поблизь, та ся вітаме за руки, бабы ся цылюют по пыску — а мы хлопы за руки ся стискаме.

(Вислік Выжній). Як то еден газда стратиў волю і пішоў, іх глядати та му хпаў в ходак квіт з папортины — і все на сьвітї видіў та нашоў свойі быкы. Та вызуваў ся, вышмаріў квіт папортины с ходака і уж не знаў нич. Маў еден газда быкы і выправиў іх на поле до лыса. Але инши быкы пришли людскы а його быків не было. Але то втрафило на саме на Яна. І той газда забраў ся і пішоў глядати быків г вечур. Зашоў до лыса межи папортину. Быў обутий в ходаках. Як він ішоў через тоту папортину и квіт с папортины му хпаў за ходак. І в тім часы він шытко знаў, знаў, де му быкы сут. І быкы нашоў і пришоў доміў. І вызуў ся. Як ся вызуў, квіток выпаў с ходака і пак нич уж не знаў. А до того, покля в ходацы квіт папортины быў, та вшытко знаў.

(Вислік Выжній). Оповідане старого вояка. В Ниталїї стояли мы за піўтретя рока — едно місто там Федра на поеменьскій (Piemont) граници — ген ем ся обрихтуваў, лен ем быў там за три місяцы — а потім с Федры пішли мы пак до міста Тревиза (Treviso) — там ем стояў аж до піўтретя рока аж до війны (р. 1866). Аж як наш монарха війну выдали Прусови, так мы пак с Тревиза дале пішли на ногах до Ляйбаху — бо желізницї не было. Пришли мы до Лейбаху (Laibach) а з Лейбаху дес нас порзрывали, то не можу знати, дось же знау, жесме были на селах

по квартирі, а село, десме стали, называло ся Петровіца. А други вояци стали в селі — шеновавши Вашого гонору — в Кобылі. І были мы ген тыждень. І машеровали, але мы не знали де і чого? Але наш монарха вшытко нам выфасуваў дубельт (doppelt) і примашерували там недалеко коло Скалиц, так як бы гнескы вечур. А заўтра рано: а ух! (= auf!) дале марш! І машерували мы, пан Біг знат, сила миль, ци дві, ци три. А войско так зослабло, воды не было — а на сторону, як бы воды хтыў ся напшти то заваруй Боже! перший льпший ци капраль, ци фір (Führer) то бы быў пробиў багнетом. І дале приходиме до Скалицох і зрештоў мы не знали ничого. Як сме зафасували хлїб, не могли сме нести, тасме пометали по шанцох. Потім як сме пришли до Скалиц, але сме маширували два дни і дві ночі а їсти не было нвч. А мы як ся рушили гнескы рано з місця, та мы пришли до льоґру (Lager) вечур а тамтоты іше такой были на місці, бо дуже войска было. І як сме ішли, босме дуже голодны были, грейцарі сме мали, бо монарха нам даў гроши. Як сме приходили до міста Скалиц, та сме мыслили, же пожиеме за дудкы, же си вкупиме їсти и пити. Але розказ такый быў, же сме перешли через місто военским кроком. Вышли сме за місто за Скалицу під гору. І так быў там: гальт! аменкен!(?) і веры ін впереміт! (= Pyramiden setzt an!) Зложили мы і веры в переміти и каждый свій рыштунок маў на свій багнет зложити. Як мы зложили, цотім нам пан зо Скалиц выслаў може три альбо штыри бочки вина и може з єдних других штыри бочки пива а з єдних може шість згорівкы і як мы зробили ся ко мод! и мы там тот трунок пили, хто хотыў, котрый згорівку, котрый вино, котрый пиво. Але так сме пили і выпили сме гет. Але єдна бочка пива зістала цыла. А єден Дальматин сїў на тоту бочку и так бесыдуваў: како даст мі пет сольды, та буде пити біра шкуделю! Але єден приходит і ньому і гварит: дай мі пива! — повідат як мі даш пять сольды, то ті дам біра. А в тот час бух! с канона куля меджи нас. Таки єден фір, што стояў биля мене на льівім крилі од разу ся склюбачиў та ізгоріў сакомпак, бо куля с канона го трафила! — А другый коло мене стояў капраль, та му хніў головы відорвало. Як уж то так было, мы вшыткы: гура! як мы скричали гура! так шли сме наперед. Наш комендант з нами ішоў генерал Франц Крипець; але видыў, же не даме рады. Гальт! 24. Feldjägerbatallion zurück! Як мы „цуракли“, назад тоў дорогоў не могли сме піти, бо нам было побаламучене, так мы утыкаме, але не знаме кады втыкати, та втыкаме. Быў там берег, а в тім березы были хаші. Мы тыма ха-

щами втыкаме, а берег быў барз прикрый. А під тым берегом была рівнина нібы. А в ты рівнинні была вода, така ріка, што мы о ны не знали, што она така глубока. Як сме там машерували через Скаліцу місто, то нас не обходило нич, лен жебысме зйіли дашто і годувало ся так. А потім як сме вышли за ту Скаліцу, за місто під гору, як нас возмут Прусакы гнати, як куля канона бухла, так забила дуже наших людей. Але наш комендант: гура! нас веде на Прусаків. Як сме ішли, тосме стріляли, а потім наш майор як видыў, же стріляня не значіт нічого — гура! так мы біжали з багнетами і с кольбама до Пручаків. Але потім закомендеруваў: цурік! Мы назад. Як цурік, той цурік! Мы ся гет цофли.

(Дарів). Сьвітילו (при помершім). Посходжают ся зо села дуже людий і дакуси забавляют ся, жебы не спали. Тягнут си льосы. Кавалец прута росколют на двое і на двох зроблят карбікы і тото мечут; як ся перевернут вшыткы (розумій: розколені части прута), то гварят, же є крільом — а як не буде лем два превернуты, а решта вывернуты, то повідают, же гайдук. Та си зас робят лопаткы и бют ся, жебы не спали. Як є вчений, то сьпівають піснь о вічности:

Прийде година для всьіх єдина,
 Когда ся треба
 От тыла розлучати
 І сьвіт сей покыдати —
 Як скажут з неба!

То зовеме „сьвітילו“.

(Дарів). Оповіданя старого вояка о Ниталійі. В Ниталійі господарі мают (маут) дома мурованы с каміня округлого а дахы покрыты скарупоў. Поля мают дуже ровны і позасаджуваны деревом ягодовым (Maulbeerbaum). Дерево од дерева на дві сягы оддалены. Яке має поле, ци то стаяня, ци піперечиву*), то як загоны сут, так дерево іде саджене за рядом. А теперь засаджений виноград коло дерева а тот виноград так ся зошоў разом од дерева до дерева яко хмелина і так міцно, што як чоловік хоче пійти, то треба на руках і на ногах ся шмыкати по землі (рачыкы піти), а пан офіцер як іде, то перетне шабльоў. І так засаджуваны сут ґрунта таліянськы деревом ягодовым і виноградом а помеджи тото орют загоны і сьіют пшеницу і тендерицу. А дерево ягодове обрізуют, лыторасли.. і тото листя шмыкаут і даут (дают) хроба-

*) стаяня поле, што ся оре на подоўж; піперечина як ся оре ґрунт на-поперек.

їм на жир і тоты хробаки робят такы клубята ядвабны (Cocoon). С тых клубят ядваб. — Родит ся там пшениця і тендериця а люде жиют с тендерицаной замішки, што называут: „полента“. Цековых пеців не мают і скляных бкен, лем деревяны засувы. Давныма часы Ниталія ся збунтувала на цысаря австрійского і была потычка: чернява метала з окон цеглами с пеців і хлыбом печеным і за то Найяснійшыи Монарха скасуваў ім пеци і вікна скляны і наложиў великий податок од пеців і од окон скляных. Біўше домы сут без окон і без пеців. Газдыня як варит йісти, має такы желызны як польовы колыскы, ест такый друччок і штыры ніжкы. Оно то в сыйнох або в хыжі підсыпано глиноў і вымащено: то ся называт кухня. Теперь она возьме росішки і росчеперит на кухни а на тот друччок вішат на ланцкы котлы мідяны і кладе під котлы оген, до котла сыпле воды и (і) мукы тындирицаной и там кыпит. Потому, як там докыпит тая замішка и бере с котлом и во-сыпле на столы а потому бере нитку дротову и крає як в нас па-ску і так дылит челяд свбю, яку має. А як хоче хлыба печеного, то нареже той замішки і приікат на ватрі; така полента приі-кана уж не так скоро плыснє. А як хоче купити хлыб, то мусит іти до пекаўзу (Backhaus). Сут пекаўзы по селах, што хлыб пе-чут. — Дуже теплый край: зимы нема николи — повідают стары люде — лем сьніжок припаде яко роса із морозком; а в лыты дуже великы спройі, в ден люде по хымородах біўше спочивають а в ночи балуют в роботах особливо во жнивях. А мулами роблят. Мулы в ночи ревут, нема спочівку — але тягают окрутны. В нас народ як робит худоббў, то іде так, што під праву руку худоба, а Таліяи гонит під лыву руку. В Ниталійі были мы за пят міся-цей. Кіўко мат господар челядки, то кождый ден рано і вечір на колынах молят ся Богу вси разбм, а еден з нима мовит пацьір, еден гварит, а другы за ним. Як ся примеркат, то сходят ся по улицах, засядут собі десят, пятнадцет коло стола і співають на-божно. А піют трьома або штырьома голосами — знають вторувати і басувати.

(Дарів). Як раз премудрый Соломон чуў бесыду двох воробцьів. Премудрый Соломон розуміў, што фташина співат, што все створіня бесыдує. Аж в еднім часы сиділи два фташки на велккі камяници. Еден фташок так ся перед другим хвалит: як бым свойоў ногоў копнуў, то бы ся камяница розва-лила. Почуў той бесыды премудрый Соломон і повідат: хробаку, хро-баку! та што ты повідаш, што од твоєй ногы камяница бы ся розва-лила? Одповідат (отповідат) фташок до премудрого Соломона: най-

яеныйшы царю! я ся могу тыж перед свойоу жінкоу чимсь похвалити. А Соломон чуў і то записаў н нич на го. А то были два воробцы.

(Дарів). С чого поветали грибы? Як Ісус Христос ходиў по земли іс сятым Петром, мали хлыб яко в дорозы. Петровы ся йісти хотыло, та тайно ламаў собі хлыба с торбынны и тратнў окыршыны с хлыба. І с тых окыршынок вырости грибы.

(Дарів). Як то раз Ісус Христос ходиў с сятым Петром і мали гуску печену на дорогу, а Петро зйіў с той гускы одну лабку. Ісус Христос іс сятым Петром ішли за дорогоу і мали гуску печену. Святому Петрови хотыло ся йісти і взяў лабку одорваў гусцы і зйіў. А прйшоў час, як мали поживати в дорозы. А Ісус Христос пытае ся: Петре, а де друга лабка в гусцы? А св. Петро повідат: та она лем одну мала! Ісус Христос прняў, же лем одну. Ідут дале, сидят там гускы живы пшля воды. І Петро повідат — хотыў ся выправдати: Пане учителю, смот, і тоты гускы лем по едні лабцы мают. Ісус Христос повідат: Петре, ід, зажен іх з місця дале. Пішоу сьвятий Петро дале, загнаў та гускы поуказували по другі лабцы. Тай так ся тайна Петра выявила.

(Дарів). Што даў Бог жидім, як не мали во пустыні воды? Як жиды не мали во пустыні воды, нарикали на Бога и на Мойсея. Бог им надаў камень, іс камени выпливало дванадцет рік, тоты рікы наповали дванадцет поколыній рода Израельского. Так пророк пророкуваў, што камень быў Христос а дванадцет рік дванадцет апостолів, котры будут судити дванадцет поколыній рода Израельского на конци світа.

(Яселю). Як ішоу Христос зо сьватым Петром по жебраню і зашла велика вода, та іх богатый чоловік, што ішоу штырма сейками, не хтыў перевезти через воду, лем перевіз их худобный што ішоу з возом з двома бычатами. Нагорода богатому і худобному. Господь Бог ходиў по земли і показуваў чуда розмаіты: слыпому очи даў, хромому даў ногы, што быў бісноватый, то го уздоровіў. Раз, як ішоу Господь Бог по жебраню зо сьватым Петром, зашла велика вода і не могли перейти. Але там гонвў еден чоловік штырма сейками возом і прйшоу к ті воды а сьвятий Петро повідат: Пане, треба просити, жебы нас перевіз через тоту воду. Але тот газда повідат: што я буду возити жебраків, кобым ся перевіз сам. А потім ішоу другый газда маценькыма телятками, што ледви тягли віз. І Бог милостивый повідат: тот нас Петре перевезе. А газда повідат: кобы-м міг, та чом, та вас перевезу помалы. Як

перешли на другий бік, та хлоп ся забраў и пішоў з возом гет. А тоты, Господ Бог іє святим Петром зась собі сьли дакус. І зачали собі гварити. Каже св. Петро Пану Богу, што даме тому, што нас не перевіз, што штырі воли маў? А Бог так повідат: другы штырі му даме. А Цане, тому, што даме, што двома бычатками нас ледви перевіз? Та повідат Христос: і тоты два бычата йому здохнут. Зас ішли дале. Та св. Петро собі думáў в голові, же то уж підло, же то уж не добрі. А Бог милостивый повідат Петрови: тот буде наш, што му бышата поздохнут, а од (от) того ся одпекау.

(Яселко). Кара божа за непошанованя недьїльї. Ђдна худобна жена пришла в недьїлю до сестры до свойї і повідат: выправ мї свойого хлопця по коноплы іє коньом. Тота выправила. А ясно было на сьвітї та перун стрїлїў до коня той худобной жены, што ей хлопец пішоў по коноплы, і забиў коня і хлопця — а другый хлопец зістаў і кїнь другый зістаў, а на другім кони выбїў перун десять Божих приказанїй.

(Яселко). На святый вечер. На святый вечер несут снїц соломы з зерном (овес), на стїл положат. А пак солону росстелят всяды по хыжи. И гварят: помай Біг! на шестя, на здоровя (здоровля), на тот новий рік! Як подают вечерю, так ся пацїр гварит, потом вечеряют. Наперед горївку пют. Найстарший це і гварит: дай Боже Вам здоровля, дай Боже счасливо дїждати другого нового року! потом закусуют чеснок с хлїбом. С тым хлїбом ідут до худобы і кожді живинї дават ся закусовати хлїба а чустком лем помастит. Потом вертают ся дб хыж і потом іїдят капушту, бандуркы, бобалькы (валкы з муки житной), ярчаны крупы зо сливками, пирогы з ольїем (ольїй бере хоц леняный, хоц буковяный).

(Воля нижня). Зналисте кумо як зготовити, але сте не знали як давати. Газда маў цїгана за кума та просїў го косити, а газды жена мала выїти з обїдом. Юж скосяли великый фалат луку, соньце пыдышло високо, а обїду ещи нїт. Пак над вечур уж несла газдыня обїд, але газда як зобачїў та перед нї збїг і гварит: я юж її дам, возьму та забю! А цїган гварит: куме не бїйте, бо мї ся барз їисти хоче! А тот кум пішоў за грунок, жїнку закликаў та ся сам найїў а жену домїв одогнаў. А ей так наказаў, жебы вышла гнет с полуденком. Тай жена вышла і дала наперед капушту ани не солону, ани не масчену, ани одцьїджену. А цїган быў голодный тай ся найїў той капусты дось. А она потїм пороскрывала риж, пирогы, сыр, хлїб, згорївку — а цїган уж не

міг йісти, бо єя найіў несоленої капусти. Тай повідат циґан до кумы: зналисте кумо як зготовити, але сте не знали як давати!

(Воля нижня). Як выстроїли хлопцы с циґаном, гварячи, што єго померша жена три разы буде приходила по згорівку і по пачку тытону. Раз циґанка была хвора, прагла ягід а было юж пізня осінь, приходило до зими, то ягід уж не было нигде. Кажє до того циґана, жебы ся обачила, жебы ягід зйіла. Циґли пішоў ягід глядати, може даґде найде. Та дармо глядаў и пришоў назад, а циґанка зараз потім гмерла. Циґанку поховали. А хлопцы повідали, же буде по смерти ходити за ягодами. І гварят тому циґанови, жебы купиў пачку і пінку, жебы полижіў на вікно і лытру згорівкы, же она прийде г ночи і буде пукати до вікна. Пришла ніч а хлопцы пукают до вікна а циґан крічит з ліжка: та што-ж хочеш, там є на вікны та си воз! а хлопцы взяли та згорівку выпили і так было три разы, бо гварили, што она до трьох раз буде приходила.

(Воля нижня). Были два брата, худобный і богатый. Худобный пішоў до богатого просити хлыба. Богатый угнываў ся та даў братови фалаток шоўдры (= шинки) і сварив му ід до дябла! Худобный взяў шоўдру і наставиў ся іти до пекла. По дорозы стрітив старця, котрому даў фалаток хлыба, а старчик научив худобняка так, же х пеклы за першим разом достаў баранка, што тряс золотыма грошами, за другим разом млынка, што настаचाў всякого йідыня і напитуку. Та качмар перший раз баранка у мужика підмінив а за другим разом млынка. Зас ішоў худобняк до пекла, та тот старец (дзяд) нахчив го, жебы достаў кыя, што там внесит за дверми. Як прийшоў зас худобняк до старця, казаў му старец кый поставити на землю і кликнуў: кыю бий! И того худобного выбив кый за то, же ходив до ного качмаря. Але тым кыйом од жида одобраў і баранка і млыннок. Пришоў худобный домів та позывив у брата кірце, нібы міряти гроши. Та поза обручи захав дукаты і так оддав корец братови. Як брат побачив, же худобный мат дукаты, зьвідаў ся од нього де їх набрав. Худобный респовив му, як по його слові ішоў до дябла с шовдроў і там достаў тоты пінязи. Богатый зараз забив вепря великого наклаў на виз і пішоў до пекла та як із возом пришоў, заперли ся за богачем дверя і він остаў

х пеклыі. Єден богатый пан хотыіў потом одняти гроши од того мужика, што за богатыйіў, та він на войско пана пустиіў кыя і вытрепаіў вшитко войско а сам гостыіў людий і радоваіў ся. Были два брата тай єден быіў богатый, другый быіў худобный тай той богатый маіў шитко та сходили ся до него худобны заробляти. А тот худобный не маіў нич. А жена му гварит ей газдо, газдо — гварит — ід ле до брата, може ти даст фалаток хлыба, та му Бог здоровля даст. Пришоіў тот худобный до богатого брата, сыіў си за пец, смотрит а брат маіў гостыі. Тай богатого жена гварит: дай му да-с фалаток хлыба. А тот гварит: Я бы-м там даваіў такому дзядови хлыба. Жена гварит: та дай му, дай! А тот богатый пішоіў до колоры та вкरोіў фалаток солонины тай гварит: на, шоіўдру, і ід до дябла! Тай тот зяіў тай принюс до дому. А жена гварит: аже ти даіў, як бым ті не гварила, тобы-с не пішоіў. Але він повідат ей: жено, він гварііў жебы я пішоіў до дябла. Тай позбираіў ся і іде. Іде, іде, прийшоіў до великых лысіів тай там стояла корчма тай він прийшоіў до той корчмы тай гварит: ей пане качмарю, дайте мі да-с фалаток хлыба, бо-м барз голодный. Тай тот даіў і зьвідат ся. Де то ідеш чоловіче? Ей, гварит, піду до дябла за шоіўдроіў. Тот гварит: ід, але, як будеш іти назад, жебы-с до мене вступиіў. Добрі. Тот іде, іде, іде тай прийшоіў на єдну долину і стоіт там маленький дзядок. Тай тот дзядок гварит: де ты ідеш, чоловіче? А тот гварит: ей піду там до дябла за шоіўдроіў! Тот гварит: ід, але будут ти давати великы гроши, великы пінязи, ажебы ты не браіў, бо с того бы ся справило угля, але прос, жебы ті дали баранка, што там за дверми стоіт. Тай тот пришоіў гин, тай хотят му великы гроши давати, але тот гварит: нич не хочу, лем того баранка, што там за дверми стоіт. Но добрі. Дали му того баранка. Зяіў (взяіў) він того баранка тай іде, іде і зас пришоіў на тоту долину назад тай зас там тот дзядок стоіт. Той повідат тому дзядкови: што мі с того баранка буде? А тот дзядок повідаіў, же з грошей бы ти было лем угля а з баранка ти будут гроши. Постаз того баранка на землю тай тот поставиіў його на землю. Та тот дзядок гварит: баранку потряс оболонкоіў. Баранок потряс, поіўно натряс гроши, дукаты тай тот гварит: видиш з гроший было ти нич было а з баранка ти буде. Та тот напхаіў гроши в кышени та взяіў баранка тай іде, іде, іде тай пришоіў зас до той корчмы тай гварит: пане качмарю, я бы вам показаіў штуку. Но добрі, чловече, покажете, я бы рад. Тот: баранку! потряс оболонкоіў! Тот баранок зас потряс і поіўно дукатів натряс. Набрали жиды дос. Качмарь гварит тому чловеку:

теперь ся ту переночуйте! Тай тот зяў, выстелиў му лужко гарды, абы спаў добрі. Тай тот си люг і спит. Та тоты жиды вейкают меджи собоў, якбы того баранка перемінити. Тай мали самого такого, тай того зяли а гиншого поставили. А тот человек рано встаў і баранка взяў і пішоў. Пришоў домів і гварит дома: баранку! потряс оболонкоў! Раз гварит, баранок нич, другый раз пак гварит, баранок нич, тай взяў и баранка забиў, тай зйіли пак з женоў. Але він ся зас збیرат. Тай зас іде і пришоў до того лыса. Зас до той корчмы пришоў тай зас гварит: дайте мі дашто пане качмарю зйісти, бо-м барз слабый. Тай тот зяў тай даў му кус згорівкы і кус зйісти. Тай тот зйіў і збیرат ся дале іти. А качмарь гварит: чловеचे, як будете іти назад, жебысте до мене вступили. Добрі. Іде, іде, іде і зас пришоў на тоту долину. Та зас там тот дзядок стоіт. Та тот дзядок го ся зьвідат: де ты чловече підеш? Ой піду там до дябла за шоўдроў. Ід, але великы гроши, великы пінязи ті будут давати, жебыс не браў, лем там стоіт за дверми млынок, то жебы ти того млынка дали. Та пришоў там, великы гроши, великы пінязи му хотят дати, він не хоче, лем гварит, дайте мі того млынка, што за дверми стоіт. Та дали му того млынка. Зяў того млынка тай іде (іде). Та зас пришоў на тоту долину назад. Та зас тамтот дзядок стоіт тай гварит до дзядка: што мі с того млынка буде? а тот повідат: с того млынка ті буде, а з гроший было бы ти (ті) не было. Тай тот повідат: постав тут на землю того млынка. Тот го поставіў. Тот дзядок гварит: млынку мель! Млынок як раз стаў молоти та маў дост што йісти и пити тот, што млынка принос. Тай зяў тот худобный млынка на плечи тай несе. Тай зас пришоў до той корчмы: нане качмарю! я зас бы вам показаў штуку. А качмарь гварит: а добрі, я бы рад. Тай тот поставіў млынка серед хыжи: млынку мель! Млынок як раз стаў молоти та ся найіли дос жиды и напили. Понапивали ся та гварит качмарь: чловече, не ідте іши домів, лем си переночуйте, та рано встанете та підете. Тай тот так зробиў, не пішоў, лем переночоваў. Той выстелиў му лужко зас, жебы му было добрі спати. Тай тот си люг и спит. А жиды гварят до себе, як бы того млынка перемінити. Они мали самого такого млынка. Тай того зяли а свого поставили. Тай він рано ветаў тай зяў млынка тай іде. Пришоў домів та гварит: млынку мель! А млынок нич. Млынку зас мель! млынок зас нич. Той млынок зяў, поломаў тай до пеца шмариў, жебы згоріў. Тай зас ся збірат, зас іде. Та жена гварит: чюеш, де ты то підеш? Тот гварит: піду даіде. Іде, іде, іде і зас пришоў до лыса і зас до той корчмы зышоў, тай зас гварит: пане качма-

рю, дайте мі дашто зйісти, бо я барз слабый. Тай тот даў му штоска зйісти і гварит: де то ты підеш чоловіче? Ей піду за шоўдроў. Ід, але як будеш назад іти, жебы-с ту до мене зышоў. Тай тот іде, іде, іде і зас на тоту долину пришоў тай зас там тот дзядок стоіт. Тай зьвідат ся тот дзядок: ей чловече, де ты то підеш? Тот гварит: ей піду до пекла, най мі заплатят за шоўдру. Тот гварит ід, але великы гроши, великы пінязи ти будут давати, та жебы ты не браў, лем там висят за дверма кый. Жебы ти того кыя дали. Тот пришоў там: та му хотят великы гроши дати. Тот гварит: не хочу гроши, лем мі дайте тот кый, што за дверми стоіт. Дали му тот кый, взяў на плечи тай іде. Тай зас прийшоў на тоту долину. Тай зас там тот дзядок стоіт. И пришоў к тому дзядкови тай гварит: та што-ж мі с того кыя буде? Е — гварит дзядик — с кыя ти буде, а з грошый было ти не было. Тай повідат: постав тот кый на землю. Тай тот поставіў а дзядик гварит: кыю бий! Тай тот кый як раз стаў бити того худобняка, што го прынос. Гварит дзядик: чос ходиў до ного качмаря? Но, гварит, теперь ід! і даў му тот кый. Тот зас пришоў до той корчмы і гварит: пане качмарю, я бы вам показаў штуку! Качмарь каже: а добрі, я бы рад! А тот худобняк поставіў кый на землю і гворит: кыю бий! Тот кый як раз стаў бити жидів вшиткых. Пане качмарю, дайте мі баранка. Тот йой! чловече, не є баранка, хто-сі баранка взяў! Тот повідат: кыю бий! зас гварит худобняк: пане качмарю, дайте мі баранка. — Йой, баранка нйт! — Кыю, бий! Зас гварит: пане качмарю, дай баранка! Йой гварит качмарь: баранка нйт! Тот гварит: кыю бий! Але тот крічит жид: йой Суро, ід, дай му баранка, най іде! Тот даў му баранка, тот зяў і іде, іде, іде та прынос домів баранка та гварит: баранку! потряс оболонкоў! Баранок як раз стаў трясти та дос грошый натряс: дукатів. Тай уж мат дос. Та зас іде по млынок; зас пришоў до того жида. Пане качмарю! та дайте мі млынка! — Качмарь так гварит: йой, чловече, млынка нйт! — Кыю бий! — Кый як раз стаў бити шиткых жидів, жиды йойчат. Пане качмарю, дайте млынка! — Йой млынка нйт! — Кыю бий! — Пане качмарю дайте млынка! — Йой, млынка нйт! — Зас: Кыю бий! — Йой Суро, ид му дай млынка, най іде. Тай дали му млынка тай іде тай пришоў домів: млынку мель! Млынок як стаў молоти, мали дос што йісти и жена и дыти шиткы. Юж мат дос шиткого. Тай гварит свому хлопцеви: хлопче, ид до уйка, най ти позычит кірце. Тай тот пришоў там, гварит: уйку, оле нам позычте кірце. Тай тот повідат: ей, я бы вам там кірце позычиў. Отец ходиў по сьвіты, та може дакого зерна брид позби-

раў та бы мі корец запаскуднў. Та жена му гварит: позыч му там кірчик, він ти корец не зйіст. Тай тот пожічнў — тай тот прыноє домів хлопчійско. А він за то не жичнў, же дашто буде міраў, лем му поза обручи дукаты напхаў. Тай гварит: на хлопче, однес а стріль добрі серед хыжи тым кірцем. Тай тот прыноє и шмарнў серед хыжи и розсыпалн ся тоты гроши — дукаты — и тот корец, як бы хто послаў в хыжи. А брат богатый смотрит: де він набраў тіўко гроши? Тай тот богатый зобраў ся до того худобного звідати ся, де він тіўко гроши набраў. Тай тот повідат: даў ес мі фалаток солонны і казаў ес мі піти до дябла тай гварит: я пішоў та смот, што я мау с того! Тай тот богатый зас смотрит і гварит: ей! я іши не тіўко буду маў! Тай пришоў домів тай забнў вепря великого тай наклаў на віз. Тай іде, іде і гварит: я іши не тіўко буду маў! Тай пришоў гин до дябла. Та му ся ростворили красвнн до дябла двери. Та він нагнаў гин з возом а двери, як він нагнаў (зайіхаў), заперли ся за ним. Тай пак зас тот худобный гостину справляў тай там ся люде до него сходили на роботу и на гостину. Пришоў до нього тыж еден великый пан на гостину та пришоў і ся звідує, де ты тіўко набраў того? Тот повідат: я маў тіўко. Тот пан гварит: я того од тебе одберу! Худобный пак гварит: або одбереш або нїт! Тот повідат: я войско спроваджу, тай я тебе забю тай того одберу! А тот гварит: спровад! Тай тот пан пішоў по войско та спровадіў войско. Тай пришло гин войско до того худобного на обору тай зачали ся бити. Тай тот пустнў кыя та гварит: кыю бнї! Тай тот кый, як зачаў бити, та вшытко войско вытрепаў. Пак справляў тот худобный гостину, люде ся гостили і радовали.

(Воля Нижна). Воўк і лишка (байка). Ішоў еден хлоп лысом тай нює великый фалат солонны на плечох. Іде, іде лысом тай стрітнў ся з ним воўк — а тот хлоп, як увиднў воўка, шмарнў солонну тай втыкы і втюк. А тот воўк пришоў к солонны тай думат: ци ей йісти ци нїт? Бо не буде пак воды тіўко пити, бо солонна солена — тай повідат: не буду ей йісти! Тай пішоў од ней фалаток гет тай думат зас: ей піду я тоту солонну зьзыістя. Тай іде, іде а лишка пришла та солонну зьзыіла. Тай він пришоў на того місце: йой, солонны не є! Тай іде зас г другый бік тай іде і іде, там лишка, стрічают ся граз тай прийшли к собі тай повідат воўк лишцы: ей кумо лишко, я теперь тебе зьзыім! Е, повідат, лишка, я на такій гостинї была, што ледви іду. Воўк зьвідат ся: та де? А она гварит: а там! А воўк гварит: оле мі так вкаж, де то? тай веде го лишка тай было там едно весыля (весыіле): еден муж ся женнў! Тай она на дырку пошід сподок шуркла ся

до комори, а воўк ся пхае: ей кумо-лишко! я ся там не годен гопхати. Тай повідат: куме-воўку! як си так дзіру выгреблеш, а я си выгребла, та гвойдеш. А воўк як стаў гребети, зубами грысти тай выгрюб і гвошоў там до комори. Лишка му повказувала вшытко, воўк найў ся, напў ся і лишка гварит воўкови: куме воўку! теперь си можеш ту заспівати. Та воўк як раз стаў співати, вопў. Тай газда, як почуў, выйшоў з дровном, іе кланицеў тай почаў воўка бити, а лишка втекла до загаты. Та лишка си лежала х паздырю а воўка газда так боў, што лем кушчочек воўк жив тай воўка пустў. І воўк іде і лишка іде. Тай з лишкы висіло паздыря, таке як пальцы. Тай воўк гварит: ей куме лишко, як ты ня завела на гостину та так ня збили, ледво іду. Е повідат лишка: мене не так збили, аж з ня кісточкы висят. Тай повідат: е куме воўку! вынес ня там до лыса та тебе жде там шестя. Тай воўк взяў на плеч лишку тай несе. Тай несе, несе і вынюе там до лыса. Вынюе до лыса і пустў ту лишку до лыса. А гварит лишка: куме воўку, ід до лыса, там тебе жде шестя. Тай воўк іде, іде, іде... пасе там кобыла с коником, з маленькым. Тай пришоў воўк к кобылы тай повідат: юж теперь тебе зьзім. Кобыла гварит: е, куме вовку, ты теперь ня не зьзіш! под ле, выйми мі скалу з ноги тай ті того коника дам зьзісти. Кобыла підняла ногу задню тай воўк к ней пришоў, жебы выняти скалу з ноги. А кобыла як раз втяла воўка копытом по голові та воўк хпаў — а кобыла підскакуючи пішла іе коником гет. Воўк лежить, лежить... тай кушчочек ся обаториў і встаў. Тай иде зас на другый верх. Тай пасут там вівцы. Тай пришоў к тым вівцям: ой вівцы, я вас уж теперь зьзім, бом барз голоден. Тай вівцы гварят: куме вовку, помож нам співати та пак нас зьзіш! А воўк голову здер та зачаў выти (вѳти) — а вівцы взяли та втекли. А воўк смотрит: а вівцы уж не є. Тай повідат: не треба ме было таким співаком быти, та бы-м іззів вівцы. Тай зас иде, иде, смотрит на другый верх: пасут там гуси. Правду мі кума лишка повідала, же мене жде шестя. Тай пришоў к тым гускам, повідат: е гускы, я вас уж теперь зьзім! Гускы повідают: помож нам дадакати, та нас зьзіш! Воўк як раз стаў выти (вѳти), а гускы злетыли. Воўк смотрит: гусок нїт! Воўк повідат: не треба мі было таким дадакачем быти, та бы-м быў гускы зьзіў. Тай зас смотрит: иде, иде і ріцы до села тай смотрит: єдїт там лишка тай пришоў к ті лишкы та повідат: ей кумо лишко, я тя уж тепер зьзім! — Ей куме воўку! ты бы мене йў? смо-ле, яка г воды плясканка є! — А то місяц сьвітнў до воды. — Тай повідат: выхлепч тоту воду, тай тоту плясканку дістанеш. Воўк як

раз стаў воду хлентати, а впр все поўный быў, тай гварит лишцы: куме лишко, я уж не годен біўше хлентати. А лишка повідат: проїдж г брісы дыру та тота вода выйде, а гиншу будеш хлентаў. Тай воўк проїў, а тота вода вышла а гиншу зас хлентаў. Тай гварит: е куме я біўше не годен хлентати, бо впр все поўный, ни кус ся не вменшат. Не годен я плясканку дістати. Тай повідат лишка: ей куме воўку, розжен ся з горы тай до воды скоч та плясканку дістанеш. Тай воўк ся розігнаў тай сунуў до воды тай ся втопнў а лишка взяла ся та пішла.

(Воля Нижня). Як еден воўк помір одному старому псови, кед пса хотыў газда прогнати за то, што пес уже старый. Маў еден газда псика. Коли псик быў маленький та го дуже любнў а як уж старый быў, то го не хотыў, бнў го і юж о него не стояў. Тай пак на остатку гварит: ид гет од мене псе, я уж теперь тебе не хочу. Тай тот пес вышоў на загороду и вые. Тай воўк слухат і пришоў і ньому тай повідат: чем ты так выеш? — Ей, повідат, кед ем быў маленький, то ня газда любнў барз, а теперь ем уж старый та ня выгнаў гет. Тай повідат воўк: ей він тя зас так буде любнў, як тогды, колис быў маленький. Тай пак повідат: буде його дытина там на ганку, а я і ньому прийду, та дытину вхоплю тай я буду с тоў дытиноў втыкати, а ты будеш мене іматн тай тогу дытину од мене выдреш і йому прине-сеш а він тебе буде любнў за то. Воўк пришоў на обору та взяў дытину з ганку тай втыче з ньоў а пес за ним тай дытину од нього выдер і принео тому газдови. Тай тот газда зас почаў пса любнтя тай гварит жены: зготуй псу одну козу і одну літру мо-лѳка. Та жена так зробила та дала псу то звыісти а пес сытый быў та радуваў ся.

(Воля Нижня). О еднім газдї, што маў трѳох сынів, двѳх мудрых, а едного глупого. При смерти газда гварнў, што-б хто з його сынів сидыў на його грѳі за три ночи а буде божий. Та не хтыли два мудры е-дыти, бо ся бояли, лем глупый не бояў ся нич і проси-дыў за три ночи на цментари. На третю ніч в еден час выхѳдит отец і ньому і даў му паўку і погроз та гварит му: ид е тым у сьвіт, а сам полетыў голубком до неба. Пішоў сын у сьвіт, нашоў гроши в запертїм кѳстелї, даў часть на кѳстїль а сам собі купиў коня і іде, аж стрїў дыдка; дыдка го нацаў, але він дыд-ка побнў і відогнаў гет. Далє ожениў ся в еднім се-лѳі та по дорозі надвюз ся якыйсі пан і він йому жену

продаў за пінязи, што іх сховаў у жэння рукав, што му была відтяла. Та по дарозі заспаў і хтоска украў пінязи. Та далі зйіднаў ся до едного пана с трьома гншымі возити дырва з льіса. В льісыі рубаючи дудлаву ялицу найшоў рукав з грішми, што йому украдено — та пінязи показаў товаришам і они його забіли, та пан увидьіў того, скрічаў на ныі а убійники втекли гет а тоты пінязи лишили. Маў еден газда трьох сынів: два были мудры а третій быў глупый, што нич не робьў, лем сьідвў на пецу. Тай тот газда, як уж гмираў, та гварит: котрый підеш на мій цментар сьідыти за три ночи, так будеш божий. Найстарший повідат: я не піду, бо я ся бою. Другый пак повідат: я не піду, бо ся бою. А тот наймолодший повідат: а я піду, бо я ся не бою. І гмер тот газда і поховали го. Пак на другый вечур гварит глупый мамі: ей мамо, хпечте мі там дакый колач, бо я піду на цментар ночювати. Тай мати му хпекла колач кушічок с попелу, кушічок з бобу а кушічок з вівса. Та си взяў тот колач до торбы та пішоў гин та взяў си кіў (дровно) і забиў си до гробу там, де отец лежаў, забиў тот кіў міцно і сьїў си коло того колика і его ся хопиў. Тай тримат ся того колика. Приходит дванадцета година, тай така буря приходит, каміня до него мече, а він ся того колика тримат і тот хлїб кусат і кетит ся. Тай уж зас там тота буря пішла. Тай приходит рано до дому, сьїў си, дала му мати йісти. Та зас вечур приходит. Ей, мамо! зас ми дакый колач хпечте! Тай мати взяла кус татаркы, вівса і попелу і хпекла му колач. Взяў си до торбы тот колач і пішоў на цментар. Прийшоў на цментар та зас ся того колика тримат. Та зас приходит дванадцета година, та зас така буря приходит. Тот зас ся тримат того колика, хлїб кусат і кетит ся. Зас тота буря приходит і ньому, каміня мече і хоче го сдорвати од того колика. Він ся добрі тримат і буря пішла гет уж зас. Зас рано пришло і пішоў домів. Тай сьїў си зас на пец, тай сьідит, сьідит тай зас вечур приходит. Тай повідат матери: ей мамо, хпечте мі дакый колач, бо я піду на цментар сьідыти. Мати взяла кушічок татаркы і вівса і попелу і хпекла му колач. І зас взяў тот колач до торбы і пішоў на цментар. Сьідит, сьідит тай в еден час выходит там отец і ньому тай гварит до нього: ту-с сыну? — Туй! — Даў му паўку і погроз. На-ж та сыну! с тым можеш піти у сьвіт — аж с того вітця ся зробїў голубок і злетьїў до неба. Тай він взяў того і пішоў домів тай гварит матери: хпечте мі дакый колач, бо я піду на вандрівку тай му хпекла колач якыйси тай взяў си там до торбы тай іде,

іде... прийшоў до одного села тай ест там такый костіль тай емотрит на тот костіль — йой! тот костіль такый обдертый, обшарпанный, тай прийшоў там до вйта, до громады і гварит: чом тот костіль не дате направити? Тай повідают тоты люде, же і ньому не пустит од сым миль. Ей — гварит — не пустят — дайте кльічі, я одомкну, мене пустят, я ся не бою нич. Тай дали му кльічі, тай іде там, пришоў, одомкнуў, тай гвошоў до костела, до церкви за оўтар тай смотрит: а там ест сым бочок грошай. Штыри на себе взяў а три на костіль. Тай даў церков (костіль) поправити, тай евидит там тай си одічнуў тай си пішоў дале на місто та си купнў коня тай евіў на коня і йіхат. Іде, іде, прийшоў там на одну луку, на млакы, іде там с тым коньом а кін застряў там. А двідко выходит з болота тай повідат: іши мі ту не даш покій! тай поімаў того, што ся ние на кони і почаў го бити. А тот як ся с коня зорваў тай зас двідка почаў бити паўкоў тай повідат двідко: лем ня раз пусти а піду од тя сым миль! Тай, як го пустиў, тай пішоў двідко гет. Іде він на коня, іде, іде тай пришоў там до одного села та ся ожениў з дівкоў у одного газды. Тай зас іде с тоў женоў і йі купнў коня тай ся несли обое; несут ся, несут тай везе ся там еден пан штырьома кінми тай тотя жена того, што ся на кони ние, барз гарда была. Пан повідат: де ты підеш, чоловіче? оле мі тоту жену продай! — Продам, а я што буду маў? А пан гварит: продай, продай! а він гварит: та бо не мам до чого гроши ховати, ціязи. Жена одрізала пєтля (оповідач показаў по рамя) рукав та гварит: буде уж до чого ховати гроши. Тай уж жена пішла си на возик а тот си взяў рукав з грошами і пішоў гет. Тай коні му барз зослабли тай іх пустиў гет. А він іде тай прийшоў до льіса до одного потока, тай взяў си тай люг, а тоты гроши коло себе положнў. Тай він спит. А хтоска прийшоў та му гроши вкраў. А він ся схопнў, смотрит поза себе: йой, гроши нйт! Встаў і дале іде. Быў еден пан, што слугы підлы одогнаў. Тай пришоў до того пана а пан гварит: може бы-с ся до мене зйіднаў. Тот гварит: добрі, я зйіднам ся. Зйіднаў ся і к тому іши пак зйіднаў трьох. Тай пак покупиў коні тай тот пан іх выправляў до льіса. Тай уж пішли до льіса, тай там скоро наложили собі дров на віз, а тот не годен быў так. Тай тот зіетаў ся г льісы а тоты пішли домів і його лишили. А він си выбраў дудлаву ялицу тай тоту ялицу заў рубати, стяў, аж гроши цупли с той ялицы: тот рукав з грошами, што му хто-с украў. Тай тоты гроши взяў, ялицу си наложиў на віз і иде. Тай иде тай пришоў до того пана і трясе рукавом і вказує слугам, же він си нашоў гроша. Тай тоты слугы

як виділи, та пришли і ньому та його перевернули та його забили тай гроши од нього взяли а тот пан, як увидиў, што забили, скрічаў на ны, а они устрашили ся, втекли гет од нього, а гроши лишли.

(Воля Нижня). О газды, што маў трьох сынів і яблін з золотыма ябками. На тоты ябка злітаў г ночи птах а отец гваріў сынім, хто з них поімат того пташка, тот буде божий. Сынове еден по другим выправляли ся на того птаха, што-б го поімат. Маў еден газда трьох сынів тай маў таку яблін, што была блыщача, як золото. Таки ябка на ны были золоты тай ходиў на ны г ночи такый птах і тоты ябка йіў тай гварит тот газда сынім, котрый того оташка поімат, тот буде божий. Тай зробиў одному сынови гостину тай тот сын найіў ся, напиў ся тай вышоў під тоту яблін тай люг тай спит. Цылу ніч спаў, спаў а пак рано встаў тай то юж ден та взяў ся і пішоў домів. Тай пришоў домів а отец звідує ся: приносє єс пташка? Тот гварит: нїт! — Та чом? — Тот гварит: я спаў! Та газда му гварит: не будєш божий! — Зробиў другому гостину, середньому. Найіў ся, напиў ся та пішоў вартувати тай люг під яблін і заснуў зає. Тай рано ся пробудит: юж ден! — а пташка нїт. І пришоў до дому. Отец звідує ся: приносє єс пташка? а тот гварит: нїт! газда гварит: не будєш божий! Третьому хотиў гостину справити. Третій не хотиў, лем пішоў такою — пішоў г ночи, вышоў на яблін тай смотрит, а пташок иде а він го хопиў за крыло і єдно перо вытяг з него а пташок пішоў (втюк). Та пришоў домів. Звідат ся го отец: та поймаў єс пташка? Сын повідат не поймаў єм, лем єм перо вытяг з него. Даў ім конї всім трьом, жебы ся понесли за тым пташком, жебы пішли до євіта. Тоты два, што были мудры, малн два добры конї а тот третій маў підлого коня тай він быў глупый — тай они — тамты дває — його одбили (одогнали) од себе гет. Тай він пішоў до лыса та вышоў на грунок тай єиў тай плаче а воїк иде і ньому. Тай иде і ньому тай повідат: чого плачєш чоловічє? Тот повідат: нас отец выправиў за пташком, тоты два пішли окремо а мене одогнали гет од себе! тай гварит воїк: цыт! не плач, дай мї того коня зьзыєсти та мы найдемє того пташка. Тай тот даў му того коня зьзыєсти а воїк зьзыў того коня тай повідат: єйдаї на мене. Той єиў на него тай неєє ся, неєє та пришоў к гнїзду, де быў тот пташок. Тай повідат воїк: гнїздо іши красєше, як пташок, жебы-є того гнїздо не браў, лем того пташка. А він пришоў ку тому гнїздови тай повідат:

я бы-м там пташка браў, гніздо краеше та возму си гніздо. Та зяў гніздо (не скінчено).

(Воля Нижня). О фурмані, котрому за дванадцет незаплаченых яец жид заграбіў віз, конь і товар. Пішоў еден фурман на фурманку тай пришоў до одной корчмы тай голодный быў, казаў собі зготовити дванадцет яец. І зварили му тых дванадцет яец і зїў та не маў чім зацлатити, лем попросиў, жебы почекали, зак другый раз верне. Але він потому не вернуў аж о пару реків. Качьмарь го познаў і загарештуваў го і выправнў за шаяндарями і за судом. Так они врадили, же с того товару, што там фурман маў на возы, та му нич не зостало лем батіг в руках. А того решта зостало за тых дванадцет яец, а то за то, бо суд так враднў, же с тых дванадцет было было дванадцет курок, теперь каждая курка мала бы хоц дванадцатеро курят а за тоты рокы та ся назбэрало на тїўко гроши, што йому товар пронаў. Але він одтамтыль ишоў плачучи за дорогоў, стрітиў ся з ним циган. Жьвідуе ся го, чого плачеш? він му не хоче повісти, а циган го доходит заедно. А він му нарешты повіў, яка тому робота, чого він плаче. Циган гварит: верний ся там назад зо мноў, та мы того одбереме. Але фурман му не віриў, же тому не правда, жебы циган одобраў од жида. Але пак го послухаў: вернуў ся з ним. Як были недалеко корчмы, адукат ся приздріў на вікно, же іде фурман іс циганом тай гварнў, же він си гев не такого адуката веде и почали ся з них насмівати. А циган входить до корчмы тай гварит: дай Боже добрыдень! а они му гварят: дай Боже и тобі! што ты циган потребуеш? Вельможный судіе (сендзьо)! моя жена зготовила мі бобу та я тот біб йїў, а решта, што мі зостало, та-м पोсяў і тот біб мі ся вроднў, што-м маў с того дванадцет разы тїўко біўше, як я посяў. А сендзя му каже, же тому не правда, жебы то готовлений біб посходнў і выдаў с себе плод. А циган так повідат, же кой тому не правда, жебы то готовлений біб посходнў, тай тому не правда, жебы с готовлений яец курята вышли. Тогда адукат і сендзя к собі побесыдовали, же то акурат тому правда, же циган повідат. І тогда выдали фурманови вшыток товар, лем тоты дванадцет яец заплачуў.

(Липовец). О пані, што даў циганови хворого птаха і зложнў до кавці стівку, што кед птах у цигана здохне а пан повіст, перший, што птах здох, то циган возьме стівку а кед циган перше, то цигана задаст пан до гарешту на шіст місяци. Маў то еден пан дуже красного птаха: навчіў його гарды пскати. А ходнў до нього ча-

это цыган помагати йому робити. Тай слухаў, як тот птах сьпіваў та му ся дуже сподобало. Але раз тот птах захоріў так, што му аж докторы не могли помочи. Видно было, же юж не буде жити та пан даў го цыганови і зложив до кавці стівку: же як повіст пан скоре, же птах здох, та цыган возьме стівку, а як скоре цыган повіст, же птах здох, та цыгана даст до гарешту на шість місяци. Раз приходит цыган до пана. Пан шва жьвідує, як там птах. А цыган повідат, же добрі. Але він го зазно доходит, жебы повіў акуратны, же птах здох. А цыган ніяк не повіст, лем все, же добрі. Але пану не є потерпльином было, тай гварит, же птах мусыў юж здохнути. А цыган гварит: кой пан скоре выповіў, же птах здох, то теперь стівка моя.

(Липовец). О пану, што обіцяў цыганови червены нагавицы, кед го назве такоў титулоў, якої іши не маў і не буде мати. Як цыган назваў пана? Ішоў раз еден пан через місто. А маў на собі червены нагавицы а иде за ним цыган тай му шва сподобали тоты нагавицы і просят пана, жебы му пан даў тоты нагавицы. А пан му гварит: дам ти нагавицы, але придеши заран-рано до мене і назвеш мене такоў титулоў, што я такой ем не маў, ани не буду мати. Та цыган одышоў в свою сторону, а пан в свою. Приходит цыган домів, люг собі на постыль, цыганка му дає істи, він не хоче. Она шва го жьвідує, чого шва турбує, а він повідат: дай ми спокій! — а він собі думаў, яку титулу має найти для пана і роздумаў собі, же го назве Ісусом Христом. И приходит рано до пані тай гварит: пані! слава Ісусу Христу! Пані одповідат: слава на віки! што потребуєш цыгане? — він повідат: ці дома Христос Пан? А она не знала, што на то гварити та пішла к пану. Гварит: який є гев цыган пришоў и жьвідує шва, ці дома Христос Пан? Пан собі подумаў, же він вчера быў с цыганом, здогадаў ся, же так цыганови повіў, та казаў взяти пані тоты нагавицы і дати цыганови.

(Липовец). Як то раз Ісус Христос зо шьвятим Петром пришли на ніч до одного газды, котрого жена мала родити дьитину. Як вродиў шва хлопец, Христос гварив Петру, же так тому хлопцу дасть, же як што задумат, то буде мати. Учуў того елуга газдіў, што спаў недалеко них і у положжыны украў дьитину і втюк з ньом покырвавивши вперед бабу. Як рано повставали і повидьили бабу покырвавену без дьитини, сказали же она зйіла дьитя і дали ей до гарешту. Тем часом, як підріс хлопец, жьвідаў ся у того

слуги матери, а як го тот переводжаў, так подумаў, жебы мати перед ним шья стала. Як задумаў, мати пришла ік ньому, пізнала сына, а він потім покарав слугу замінивши го на пса — а задумавши зробиў, же отец шья розсыпаў на порох за кару, же даў до вязницы матыір, хоц она не провинила в ничим. Як ходиў Иусе Христос по земли зо швьятым Петром и пришли до єдного села, стали до єдного газды на ніч. Казаў им тот газда піти там на боіско спати. И они пішли. Але в тім домі была баба в тяжи: мала родити дытину тай барз на ню тяжко было. И все шья кликала на Бога, жебы ей Бог скоро розлучиў з дытиною а швьятый Петро того слухаў тай гварит Иусу Христу: просит баба, жебы ей Бог скоро розлучиў а Иусе гварит: иди, посмот, як на небі. Він пішоў посмотріти, приходит назад и гварит же дуже не добра теперь планета. Иусе му каже: ід собі лячи спати — тай він так зробиў, але не міг выслухати той бабы, же так йойкат та зас гварит Иусу, жебы ей розлучиў. Иусе гварит: иди, посмот теперь, яка планета? Пішоў Петро посмотріти, приходит низад і повідат, же тецерь добра планета. И тогда шья народиў хлопец. Та Петро гварит Иусу: што даст тому хлопцу? А Иусе гварит: того му дам, што сам буде думати, то му шья стане. А слуга недалеко спаў та слухаў вшытко, што они бесыдовали. И встаў, взяў того хлопця и втюк далеко. А она не чула коли, бо спала. Як шья зобудила, обзерат коло себе: дытины не є. А слуга як браў дытину та бабу чім си покырвавиў. Як повставали вшыткы та повідали, же она мусыла жыісти тоту дытину. Она повідат, же ныт, же не знат, де шья дыло. Дале они по шандары пішли. Пришли шандары, бабу скапчали міцно, што она мусыла повісти, же жыла. И взяли ей до гарешту. А слуга того хлопця собі выховаў, юж му было три рокы: юж знаў ходити и бесыдовати. Гварит тот слуга тому хлопцу, жебы так думаў, жебы му шья стала єдна корова. Він задумаў и она шья стала. Дале казаў му думати на вшелыякы річи і юж вшытко шья стало. Але тот хлопец жывідує шья, де моя мати? А він го переводжат, же ты матери не маў. А хлопец гварит: як бы я матери не маў? Кой шыткы дыти мают матери та и я колиси мусыў мати. То я буду думати, жебы моя мати ту шья стала. И він задумаў і мати пришла. Познала свого хлопця, поцыловала, потышила шья и оповідала, яка тому робота шья водила. Тогда хлопец гварит тому слугови: чього так зробиў? И задумаў, жебы они шыткы трое стали шья там, де він шья вродиў. И юж там сут. Тогда жывідує шья свого вітця, на што ты матыір

мою даў до гарешту? Теперь він задумаў, жебы шья с того слугы зробіў — препрошам — пес. И зараз шья зробіў. И того пса вязаў до стопа на ланцок а сам задумаў, жебы шья ту ідло стало, и разом отец і мати і він шья гостили. Але отец гварит, же треба и псу дашто дати істи. А хлопец гварит: дайте му тату огня! И даў му огня. Але пес оген істи не буде. И гварит отец, же дебы то пес оген іў! — а хлопец гварит: а дебы то мати дытину жыла! а ты повідаў до кінця, же моя мати мене жыла! И тогды задумаў и з вітця шья зробіў порох за тоту кару, же він даў свою жену до гарешту, же она дытину жыла (а она не жыла).

(Королик волоскый). О цигані кумі, што лишиў його газда при своей жены на газдівстві, кой пішоў на ярмак. Раз пішоў еден газда на ярмак а цигана кума лишиў дома іс кумоў на газдівстві. Гварит му: газдуй же ту так, як і я. Тай циган косіў до полудне. На полудне вышла кума и вынесла му істи. Тай циган зіў і повідат: подте же кумоньку і лечи так як іс кумом. Кума взяла і втекла домів. Вечур циган пришоў домів. Дала му кума вечеряти зас. Звечеряў циган і повідат до кумы: кумо, но постельте та ляжеме. Она му повідала: ну познимай зо ся лахы а ід там, де телята стоят. А кум пришоў з ярмаку тай она му повідат до нього: ід, гварит, воз си мотуз, а ідий скоре, бо циган меджи телятами стоїт голый та хотыў ня зівалтувати. А бий! Газда вышоў зо двору тай до цигана тай бий! цигана. А циган рычаў так, як теля тай вырваў ся циган с хыжи тай втюк. На друкый ден циган пришоў до кума та звідуе ся кума: за што сте так куме телята били? Так тото чорне теля рычало, што аж до хыжкы до нашой чюти было.

(Королик волоскый). Жид і Іван-запека, што жидови вкраў гроши. Раз Іван вкраў жидови гроши. Та жид заскаржиў Івана до суду. Іван взяў, набраў гроши і пішоў до судіи та даў йому гроши. Сталя на термін. Судия (сендзя) повідат жидови так: Ну, жиде возмеш Івана на віз і завнеш го до перины і будеш го тягнути сам на гору, то Іван ся признат о грошах. Жид взяў Івана на віз, завиў го до перины і тягне сам на гору; здушиў ся дуже та крічат: Признай ся Іван, не терп таку муку велику, бо я ся уж здушиў а што ты там робиш х перины? Вытяг жид на гору тай сыў тай дыхат: Іван, што робиш, признай ся, бій ся Бога, бо тя назад повезу долув гороў. Ну — повідат Іван жидови — я ледви вышоў горі гороў, а лыгай ты до перины, то я тебе зас повезу. Взяў жид, люг до перины. Як Іван зачаў долов гороў летыти, навалиў з возом в бадуню, жид потоўк ся і віз поламаў ся.

Як поймаў жида з бадуні за ногы, як зачаў влечи по ядўівцох, жида покырвавнў, подер на нїм жупан і шыткы лахы: жид зістаў голый. Тогды жид повідат: Іван, што ты ся уже натерпіў мукы признай ся, бій ся Бога! Наконець пустиў Іван жида голого. Жид вырваў ся і летит зас до суду. Судя му каже: станеш іши раз на термін з Іваном, то він ся мусит признати. Стали зас на термін. Каже судя: Іван признай ся! Іван повідат я не краў жидови жадны гроши, я не краў нич. А судия гварит: будеш зас муку од жида терпіти. Іван все повідат, же не браў. Судия гварит: ты жиде палец до огня прилож а Іванови на руку, то ся мусит признати. Ты жид доўго пхаў до огня а Іванови на руки, аж покаль палец не одпалвў. А судия повідат: кой ес так го мучиў, а він не признаў ся, то юж не вкраў гроши.

(Завадка Римановска). Як Ісус Христос с сьвятим Петром ходили помеджи люди і пришли к великій водї, а богач што ішоў штырьма віўми не хотїў іх перевезти через воду, та бідный, што ішоў пару бычаты з возом та іх перевоз. Яку удумаў Христос заплагу обом. Што дале стрітили Христос с сьватим Петром на пути. Яку долю прзначїў Христос для дрічного дывчати, што ім вказало дорогу до села. Сьватый Петро і Ісус Христос ходили помеджи люди и пришли к великій водї, што не были годны перейти через воду. А іде богач штырьма віўми і они просили го, жебы іх перевоз через воду. Стрїлиў батогом понад волю і пішоў гет через воду, півїў, же дзядів не буде возиў. Пришоў бідный пару бычаты з возом. Просили ся также бідного, жебы іх взяў на віз; повіў ім: сьдайте на віз, кед будут могли бычата, та перетягнут нас через воду. І перевоз іх через воду. Одышли дале і Петро сьватый ся зьвідуе Ісуса Христа: што мы тому даме богачови, што нас не перевоз через воду. Повїў Ісус Христос Петрови, же других штырі тот богач найде в стайни. Потім зас ся Петро зьвідує: што даме бідному, што нас перевоз через воду? Повїў му Христос, же скоре прийде домів, та му и тоты бычата поздышут. Петро повідат: не добрі Пане, бо кривда така велика, він бідный та и тоты бычата му поздышут. Потім повідат Петро: Пане злы, не добрі, же ся так стане! Ісус Христос повідат: Петре тот ест мій бідный, бо в мене вірный. Богач не мій, бо в богацтво вірат. Ідут дале: городит еден терньом сад. Зьвідуют го ся: на што ты так городиш? Одповідат ім: Пане за тот час, жебы быў тот плїт, закыль я буду жиў. Ідут дале: другый газда городит такы сад, як і тамтот. Зьвідуют ся го на што кіў на оба кінцы

теше? Повідат: я доўго не буду, дьіти дробны зостанут; як колови
конец еден пригнйе, так другый си оберне затесаный, готовый, та
му пліт буде ся тримаў. Идут дале: працька-дывка пере лахы.
Зьвідуют ся: де дорога на друге село? Тота взяла, прайник шма-
ршла і вказала ім дорогу. Идут дале: лынивыи лежит била воды
і повідат так: же водычко, жебы-с текла через мое тарличко, то-
бы-м ты ся напиў. Але тоты пришли к ньому. Ісус Христос и Петро
сьвятий зьвідуют го ся, де на друге село дорога? жебы добрі было
піти. Тот лынивыи не встаў, жебы ім указати дорогу, лем ногоў
показаў дорогу. Потім сьв. Петро ся зьвідуе, што мы тому дывчати
даме, што нам так добрі дорогу вказала. Ісус Христос повідат Пе-
трови: же того лынивого, што віля воды лежаў а не напиў ся ей.
Сьвятий апостол Петро повідат: не добрі Пане даеш! А Ісус Хри-
стос повігат: же тот лынивыи бы віля хлыба гетового згьб з го-
лоду, бо бы ся го не взяў, а тота цікава, та го буде обходити.

(Тыльова). О рысьі, што пришоў на козыі до хыжи.
В Комариску на Уграх рысь пришоў на козыі аж до села: як ся
вчипиў карху козы, так не міг одчепити і пришла коза з ниж аж
до хыжи — та го люде забіли.

(Мшана). Єднога пана сын ходиў до чколы разом
з дывкоў єднога шевця. Во чколах прирекли собі по-
брати ся, як дійдут до років. И справды сын просиў,
як пришла пора, отца, штоб позволиў му женити ся
с тоў дывкоў бідноў, але уцтивоў. Отец позволиў.
Єднога пана сын ходиў до чколы і єднога шевця дывка. Ици во
чколах прирекли собі, што ся поберут, як дійдут до років. Коли
до років дішли, сын хотиў (маў тот замір) женити ся с тоў дыв-
чиноў, а не сміў вітцю сказати. Того сына отец повдовиў а сынови
рокы дішли; отец спімнуў, жебы ся сын женаў а сын маў охоту,
але лем з дывчиноў шевця. Отец пізнаў на его лица смуток і зьві-
даў ся сына, жебы му повіў, для чого смутный. Так зьвідуваў ся
его кильканадцет разів, аж на остатку сын одкрыў тазмницю, же
він ся хоче женити, але лем жебы му отец позволиў взяти за жену
дывчину, котрі він прирюк за молодых лыт во чколах. Єст вправды
бідна дывчина, але прото уцтива. На тото отец одповиў, же му
о масток ся не роходит, кед она уцтива а сын ей полюбиў.

(Горова). Забава дьітий. Посьідают за ряднком дьіти (мали
хлопцы) а єдно не сяде, лем повідат: „ходиў я коло хаты, покусала
ня там чорна хора (кура), як водила курята“. А пак ся зьвідуе
дьіти: „де пан?“ А дьіти повідают: повыше! і так доходит до
остатнього і тот остатній каже: „я сам пан!“ І выступит гет, а пак

тот сяде, што ся зьвідуваў. А тот, што гварит, же він пан выступит і зас ся він іх зьвідує.

(Горова). О гардїй дьвїцы што зо страха лахы здерла а потім „ей взяло“. Мали мати з вітцьом єдну дьвїку, а тот дьвїка барз гарда была і ходили г нї вечур хлопцы, музыку робили, танцували з ньом. Аж раз змеркло ся і не принесли сой згорівкы і она ся з нима заставляла на великый застав, же пыде принести згорівкы. А паробци ся бояли, бо через такый мыст треба было ити, што страшно. И она пішла и принесла и єще ся з нима заставила, же им с того страха лахы принесе. И пышла и принесла. Ишла до жида (качмаря) и не было нич. А пак як ишла од жида, то сидыло на мосты таке, як кїтка. Як го поїмала за голову, вшытко одыня з нього здерла. И пришла домыв. А отец и мати страшили ся, што ся таке стало, што зробила, же таке не подарує тот бїда. І так пришло раз пыд выкна и домагало ся одыня. Хлопчиска выбили в выкны шибу и на тоту дьїру давали му инше убраня, а оно гварило, же не хоче иншого, лем тото, што з нього зняло. Най ми ген однесе, де мі зняло. И позганяли ксьбондзєв (сьващеникїв), жебы го закляти на мосты, жебы не страшило. Ишли люде зо заду, она в серединї, вюў ю отец за єдну руку а мати за другу а сьващеникы ишли на перед. Як її раз пырвало, та з ней нич не лишило, лем лахы. Так купку лишило, як и она з нього здерла. И отец и мати взяли тоты лахы и поховали до гробу. И оно на ті покуты тримало двадцет рокїв, і пак ей пустило та не выльно ей было на сьвіт выйти, бо як бы была вышла, то бы її взяло на вікы. И дыстала ся к своїм лахім до гробу а выквитла квітком. И йїхаў пан за дорогоў и тот квіток си вырваў. И взяў си и поставиў си го до покою до воды до склянкы. И поїхаў раз и лишиў си кухаря, жебы му зготовиў їісти. И тот кухар зготовиў и поставиў си до пецка, до руры, так як все робиў. И тот квіток взяў и поїў му. А пан му приїхаў и бий! кухаря, нач му зїїў тото його їїдло, бо не знаў, же то квіток зїїў. А пак поїхаў пан зас на забавку. Тот кухар зготовиў їісти на ново и тото зас квіток зїїў. Кухар зас третїй раз зготовиў їїдло и поставиў сой варту и тоты вояци вартували и поїмали ей. И пан приїхаў и зьвідоваў ся, што то за єдна. И она му повіла, же так и так зробила. И пан тот ся з ньоў ожениў. И хотїў раз взяти ей на забаву. Не пышла з ним, бо ся бояла, же ей зас возьме тот бїда на покуту. На другый раз кочїш того пана запряг конї, а она сыла си на брычку, што пан на нї йїхаў — и конї іще не крочли а ей юж взяло.

(Горова). О льинивім Мацьку, што выбраў ся в до-
рогу та роздаючи хлїб дзядім дїстаў такый воречек,
што вшытко даваў, чого Мацько захотїў. Як на
весїлю цысарьова дывка выбрала сой Мацька і він
з ньом жиў в мурованици. Як їх хотїў цысар стра-
тити та выслаў на них тричи войско, та за кождым
разом шитко войско попадало и не зробило їм нич.
Єден газда, гдовец, ожениў ся пак з другоў и маў с першой жены
сына а тот сын не хотїў робити нич. Тота мачоха хпекла му
хлїба и выправила го служити. И він тот хлїб зїў и вернуў ся
назад. Пак му зноў змолала піў мацка зерна и з муки му хпекла
хлїба и зас го выправила слухити. А єму мено было: Мацек.
Ишоў коло дороги и їў хлїб а дзяд го просїў хлїба и він му
даў. И гварит: нате вам дзядусю, нате, бо повїдают, же хто даст
бїдному, же йому даст Пан Біг. И иде зас коло дороги и зас быў
дзяд и зас просїў хлїба и він зас му даў хлїба и зас так гва-
риў. И ишоў зас дале и зас нашоў дзяда третїй раз и зас му даў
хлїба. И так гварит: юже-м хлїб роздаў, а мї пан Біг нич не
дає. І (в) пак тот третїй дзяд звїдаў ся го: што-ж ты хочеш сы-
ноньку за тот хлїб? А тот гварит: такый воречек, жебы з нього
маў дос, што він схоче. Добрї. Так ся вернуў домыв і страє тот
воречек на пецу, жебы му даў бобу. И даў му воречек бобу и він
їў. А тот жена гварит своему газдови: наш Мацюсь штосї знає,
бо выйшоў на пец и заєдно їєт. И гварит тот сын: воречек, воречек,
я хочу кыселицы до бобу! И воречек му даў кыселицы. И гва-
рит му отец: ид же до льїса пнякы торочити. Пыду, тату, пыду,
я шыткы пнякы выторочу. Пак пышоў до льїса и сїў си на пняка
и зас просит воречек, жебы му даў кыселицы и бобу. И тот його
отец вышоў зазерати, чи дашто робит. И пришоў до-дом и гварит:
нич не робит, лем сїдит на пняку и їєт. И пак вышоў другый
раз зазерати — а тот юж вшыткы пнякы на купї маў: тым страє
воречком: воречек, воречек, жебы мї ся тут вшыткы пнякы на
купу сторочили! И вышоў зазерати його отец третїй раз: а пнякїв
было барз дуже на купї і гварїў: як ся тото звезе? А сын повї-
дат: цїтте тату, бо я тото звезу нараз. Зас просїў воречка: воречек,
воречек, жебы мї ся ту стаў віз. И він тоты пнякы вюз перед
того пана, што казаў вітцови, жебы тоты пнякы поторочїў и вюз
домыв. Пан ся встрашиў, што ся таке стало, што їци нїхто такы
ани раз не вюз. И пак тоты пнякы ся зметали з воза самы, а выз
ся розышоў, што го не было нїгда. И было весїля: што цысар
оддаваў дывку. И пак він на тото весїля пришоў и тот дывка

выбрала сой його. Як назганяли цысарей жебы выбрала газду, котрый ся їй подобат а она выбрала си його. И пак оддала ся за нього и замуrowали ей до муrowаниці (такый мур е камя). И она с тым газдоў мала шытко красне: тот воречек їм даваў. И пак спровадили войско, жебы їм головы постинаў. Она вышла на ганок с той муrowаниці и гварит: Мацюсь, Мацюсь! на нас войско юж иде. А він звьідуе ся: ци далеко тото войско? Она повідат: туй! Він выйшоў з воречком и пак гварит: жебы шытко войско попадало. И вшытко попадало и было там до третього дне. И пак тото войско го ся просило, же не буде му головы стинати, лем жебы пышло домыв. Другый раз тот цысар іщи біўше войска спровадиў, жебы му тото кінця дышло. И зас тото іщи попадало, як із воречком выйшоў. И спровадиў на нього войско третій раз и третій раз го войско попадало. Потом тот цысар даў покій. І (и) юж так жили собі.

(Ольховец). О тім як Христос зо ш்வатым Петром ходиў по земли і раз по дорозы вступиў до одной хыжи і просиў газдынь, што пекла хлыб, жебы му хпекла дакый колачик. Як потом посвариў ся з бабоў, же аж му штухла погрібачом до чела, с чого Христос сьміяў ся. Як зас пішли дале і пришли іу великій воды, та ішоў богатый зо штырма віўми, той не перевюз их; надышоў потім худобняк з двома малыма бычатами і той их перевюз. Яка нагорода чекала обох тых людей, богатого і худобного. Як Ісус Христос зо ш்வатым Петром ходиў по земли и научаў народ, вступиў до одной хыжи а там газдыня пекла хлыб. И потім ш்வатый Петро просиў, штобы му хпекла дакый колачик, же він ест голодный. Она му всадила тысто з долони а потім не дала, як ся тысто хпекло, бо барз велике и гарде выросло. А ш்வатый Петро просиў, штобы зас хпекла му. Она вжьала потім лем хпіў, як хперед — а то іщи більше выросло. Але і тот хлыбец не дала а Петро все внуваў, жебы му дала. А она му потім погрібачом штухла до чела. А Ісус Христос быў на дворі и чекаў Петра, а потім ся с Петра насьміваў, што з бабоў ся забавляў, та на даремны, бо му не дала нич. Потім пішли зас дале. І пришли іу великій воды и не могли перейти. А трафиў ся там еден газда зо штырма віўми і они го просили, штобы их із возом перевюз брез воду а він их не перевюз, тільки пішоў сам. Потім надышоў такый худобный з двома малыма бычатами. И они його знов просили, жебы их вжьаў брез воду и він их вжьаў и перевюз их. Потім, як ся перевезли, жвьідаў ся Петро

Ісуса Христа, што дадут тому, што ишоў штырма віўми а не хотыў их вжыати. А Христос гварит: даме іши штырі волы. А тому, гварит Петро, што даме, што нас перевюз. А Христос повідат: і тоты два му поздышут. Та Петро гварит: то несправедливі. А Ісус Христос повідат: та бо тот наш буде, а тамтот ный ся тышит воламі.

(Ольховец). Як то циган дістаў на нагавицы. Циган Фецьо дістаў си од єдного офіцера червены нагавицы и блюзу и потом пришоў в крестопоклонну недылю до церкви и стаў собі нахперед вшыткых людий. Як ся люде кланяли кресту а циган Фецьо мысліў, же они ся йому кланяют, позераў ся на люди и повідат: люде, што робите, то я Фецьо, а вы ня не познали, же-м гарды убранный. И с того ся люде сьміяли барз. Аж и сам сьвященик ся засьміяў. Але же в той час задумаў сьвященик, же цигана треба до себе закликати и повіў дзвінникови, жебы йому по набоженьстві казаў до себе прийти. И циган так зробиў, пришоў до сьвященика. А сьвященик написаў йому картку, а на тій картцы было написано: дванадцет буків! И даў му тоту картку, жебы ю занюс до сендзы (судийі) и гварит: на-ти картку, занес а достанеш дванадцет на нагавицы. Циган взяў картку и полетыў до сендзы. А там по дорозы идучи стрітыў ся з єдным студентом, дае тоту картку студентови и просит: най мі пан прочитат тоту картку. А тот студент посмотріў ся до карткы и повідат: кепеко, бо достанеш дванадцет кыйів на зад. А тот циган тоту картку од нього одобраў, повідат: вы не знате читати. А тот студент сой подумаў, же то ест хыба і так обіг кряками и знов нахперед цигана заступіў на дорозы. А циган зас дае читати ту картку, бо го не пізнаў. Тот му почітаў, повідат: добрі ту маш, бо маш дістати дванадцет на нагавицы. Циган зас просит студента, жебы му приписаў других дванадцет, жебы было двадцет штырі. Студент маў оловко (= оловце) при собі и приписаў других дванадцет. И циган подякуваў му и пришоў до сендзы тышачи ся, што ма юж штырі двадцет златых на нагавицы (нагавицы). Тай там пришоў в час обіду. Тай сендзя казаў зачекати, тілько од нього картку одобраў. Як сендзя обід зйіў, казаў поліціянови вытягнути лавку на рынку і казаў ся циганови положити на ню. Як тот поліціян зачаў го кыйом по зады бити, а сендзя рахуваў и циган тыж рахуваў. Як выбіў дванадцет, циган кричит: гов! паночку! бо тоты лем приписаны. Але сендзя одповіў, же ест нарисане: штыри двадцет и дале казаў бити, Як выбіў штыри двадцет, тогды каже поліціян подя-

ковати сендзьому за кару. А циган не хотыў подяковати, лем іщи сендзьови наклаў. И втюк домів. Так ся с циганом эле повело.

(Тиханя). О тім, як до єдного великого богача — Марко называў ся — пришоў на ніч еден зьвіздар і читаў із зьвізд, же праві в селы родиў ся хлопец, што завладые цылым маетком Марка. Марко убояў ся і выгнаў слугы, штобы глядали, де такыи хлопец ся народиў. Слугы пришли до першого худобного сусыда, с котрым Марко не любиў ся, і там знашли хлопця, што праві народиў ся. Марко помириў ся с сусыдом і взяў од того худобняка хлопця на звыхівок. Але потім вынюе хлопця до єдного льіса, роспроў ему бріх і там го лишиў. Нашли того хлопця купцы, што ішли за дорогом і вступили до льіса даде воды ся напیتی. Взяли хлопця і выховали гарды, дали го хчити. Потім барзкы богатылі. Зашоў до них Марко раз на ярмак і зьвідат ся, чом так добрі им иде. Купцы му сказали о дытінны з роспоротым бріхом, котру нашли г льісы і выховали. Так він их наклоніў, што згодили ся післати до його дому хлопця, жебы пізріў, ци му ся сподобат його дывка. Хлопця загнаў з листом до своей жены, а в листы написаў, жебы го забила; за три дни писаў, як верну, жебы хлопця уж не было. Та хлопец стрітиў идучи брез льіс єдного вояка, котрый взяў від нього тот лист, роздер і прочитаў тай даў і хлопцю прочитати. В листы тім писано было, жебы хлопця забити. Вояк написаў другый лист, жебы того хлопця оженила за три дни з дывком. І так ся стало. Марко приходит, хлопец уж його зятвом. Марко выправиў хлопця небавом по скарб великый за море. Хлопец счасливо перевюз ся брез море, і набраў золота до міха і назад вернуў. Марко сам потім пішоў за море глядати скарбу та кед його перевозиў дух на кораблі, взяў од того духа лопату, штобы нарабляти і уж мусыў лишити ся на мори і перевозжати людей — а дух преч пішоў. Хлопец справды завладіў шиткым маетком Марка, як то зьвіздар вычитаў. Єден быў богач великый, называў ся Марко а при ным быў худобный газда и тот ходобный маў дуже дытний. А тот богач быў на худобного злий. И єдного разу пришоў до того богача зьвіздар, што ся знаў на зьвіздах и просиў ся на

ніч и той го приняў богач. Тот зьвіздар вышоў вечер на двер и смотріў ся по зьвіздах, а тот богач го ся пытал, што там видіў? А тот зьвіздар гварит: видіў ем и добре и зле. И просіў тот богач коньче, жежы му повіў, што видіў. И тот му повідат: родиў ся тут такый хлопец в ті і (и) в ті години, в ті і в ті минуты, што твоім вшыткым маетком завладіе. Тот взяў богач, засмутиў ся. И выгнаў зараз своих слугів до села, жебы глядали, де ся такый хлопец народиў х ті години. Они пришли до першого сусьбиды, што го тот богач не любіў и знашли, што там ся вродиў тот хлопец. И пришли и повіли тому богачови, што вродиў ся хлопец у того худобняка, што ты го не любиш. И тогда казаў прикликати того худобного до себе и прикликали го. И пришоў до нього тот худобный и богач почаў го гостити и красныі з ним бесьидовати. И повідат му так: дотля не жилиме в згоды, дотля сме ся колотили, а теперь жийме в згоды и забавляйме ся. И так го пару разы гостиў, бо тот богач маў таку мысель, жебы того хлопця зглядити зо сьвіта. И каже тае до того худобняка: знаеш ты што, ты маш дуже дьити и не маш им што йісти давати, дай мі того хлопця, што ся тогда и тогда гродіў, а я го дам хчити и будут з нього люде. И нарештыі тот му даў того хлопця. И взяў того хлопця, гвариў, же він го завезе до своей родины, а то было в зимі. Взяў того хлопця и пойіхаў. Як пришоў до одного льіса, взяў тому хлопцю, распороў бріх и там го лишіў. Аж там идут купцы и одному ся барз воды схотыло. И повідат до друго: барз мі ся хоче пити, де я ся ту воды наю. А там другый гварит, же мені так само хоче ся пити. И идут и глядают воды и видыіли там, же іде пара зо снігу, так еден до другого повідат: там мусят вода быти. И пришли до того місця, де ся курило и видыіли, же там ест дьитина и сміе ся на ны. Еден до другого гварит: подме та возмеме тоту дьитину. А другый гварит, же то може такый дух и пришли ближе, смотрят ся: дьитина мае бріх распоротый — и повідат еден до другого, жебы го взяти. Кед ся даст взяти, то добрі: дьитина правдива, а кед ся не даст взяти, то дух. И взяли того хлопця и принесли го до одного села, там му дали тот бріх зопити и ховали го, дали го вчяти и навчуў ся купецтва и ходиў з ними по ярмакох всяды. И з ним мали велике счестя. И так збогатыіли, же и самы не знали што мали з грошима робити, бо до них барз люде приходили, до ивших не ишли, лем до них. Едного разу пришли на ярмак и приходит до них тот богач Марко и зьвідуе ся их: панове што такого, што так до вас шыткы люде идут, ци дашто знате може почаровати. А купцы му повідают, же

ны, же они нічого не знають. Він знов наперат на них и звідуює ся, жебы му повіли правду. А они му повідають так, же нич не знають, лем же єдного хлопця несчасливого нашли в льісы, котрый маў бріх распоротый и же того хлопця сме си вивчили и з ним маме велике счестя так, што не знаме самы, одкаль (откаль) ся нам бере. Марко як тото почуў од них, так познаў, же то тот хлопец, и повідат до того купця, же він має дома красну дівку єдиначку, жебы их могли обоє поженити. Але тот купец му повідат, же він має юж да-с про нього и не барз му ся хотыў дати намовити. Нарешты повідат так Марко до купця: я му дам тому хлопакови — лист, а няй го він занесе до мого села, до мого дому и няй даст мойї женї. А няй зає поверне назад, то йому повіст, ци му ся тота донька сподобала. Хлопец взяў лист, и пішоў. Приде до льіса а там стоїт вояк з багнетом и кричит: де ты идеш? А хлопец повідат: даў мі пан лист, жебы занести панї. А вояк гварит, дай мі тот лист, няй го прочитаю. А хлопец не хотыў му дати лист. Але вояк го не пустиў, мусыў дати. Як даў, тот вояк тот лист роздер и прочитаў. В листы было написано так: „Жено моя люба! як тот хлопак приїде до дому, то дай го забити; як на третій ден верну, жебы-м го не нашоў“. И тот хлопак ся барз засмутиў і не віриў тому воякови. А вояк му даў самому тото писмо, жебы сам читаў. И тот хлопак прочитаў. И вояк му каже: не бій ся нич! я ті напишу другый лист — и взяў тот вояк, выняў атрамент, перо, папір и печатку — таку саму маў, як у того богача была — и написаў му лист такый: „Моя люба жено! як тот приїде до дому хлопак, жебы-с го оженила з дівком нашом і за три дни, жебы было по весылю, ныж я ся верну. А хлопец пришоў, оддав лист и тота панї оженила того хлопця. Пан приходит — а ту по весылю и засмутиў ся іши гірше. И звідат ся жены, што зробила, а она му повіла: як єс розказаў, я зробила и показала му тот лист. Він повідат так: лист мій и печатка моя, але слова не мойї. Но, мыслит ся, што-ж тепер буду робиў? И так жиють си там с пару тыжньї в згоды. Але все дух не добрый у того богача, все мыслит, як бы того хлопака ся позбыти. Єдного разу гварит до того хлопака так: любый затию! єст там за морем скарб великий, саме золото, я бы-м тобі даў на дорогу гроши, кільки лем сам хочеш, ажебы-с пішоў ся там довідати о тім скарбі. И даў му гроший а тот пішоў. И иде, иде, иде — нарешты по дорозы хтось кричит на нього: де ты ся в таку далеку дорогу пустиў? и повідат: ну и перейдеш, але там єст нечистый дух, што перевозят без море, буде тя намавляў, жебы

ты од нього взяў лопату*) и жебы-с с тым корабльом нарабляў. Але ты того не прыйми. И тот пішоў. И пришоў там на море и просит того духа, што там на мори, жебы го перевюз. И тот дух повідат: добрі, перевезу тя. И взяў го и вюз. Пришли серед моря и тот дух так повідат тому хлопакови: я юж старый, видиш, же не можу; на! тоту лопату и нарабляй, жебысьме ся не потопили. Але тот хлопак так повідат: я не годен, лем самы нарабляйте! Тот го більше юж не намявляў лем го перевюз. И тот перешоў за море и пішоў, де тот скарб быў. Набраў ён золота до міха и повернуў назад. Пришоў зас до того духа и просит го, жебы го взяў. И повідат дух: чом бы-м тя не взяў, кед ем тя ту привюз, то ты и назад возму. Идут зас и знов пришли серед моря. И тот му дух так каже: як ёсьме там ишли, то-м хотыў, жебы ты нарабляў, а ты нё хотыў, але тепер юж мусиш, бо я юж барз слабый, то ся потопиме. А тот хлопак повідат так: хоц бы вам пришло хпіў того скарбу дати, што го несу, то я того не годен нарабляти. И вымовіў ся му. Аж приходят на край моря и тот хлопак зышоў, а тот дух лопатом по морю втяў и фаля была того хлопака хватила до моря, але вербы там были и міх му зашоў за вербы (верьбы) и за-тримаў ся. И приходит назад до дому до того вітця, до того богача. И як пришоў, того золото высынаў му з міха на землю. Тот богач тепер юж ся не мыслиў о смерти зятя, лем жебы скарб достати. И выпытуе ся його як там было по дорозы: як він ишоў, якый там скарб ёст великый, на кільки фур бы го забраў. И тот хлопак, тот зять його, му повідат. Ишоў ем и пришоў ем на море и там старый хлоп перевозат и мене перевюз, але серед моря мі даў лопату, жебы я нарабляў, бо він барз старый, та не годен. Та я нарабляў и перевюз ем ся. И тот богач забраў ся сам і пішоў. И знов пришоў до того самого духа. И также рюк: ечестя! а просві ся, жебы го перевюз тот дух без море. А дух му повіў: та чому ны, я ту перевозам вишитых людей и тебе перевезу. И всыў и йдут. Пришли серед моря и тот дух так до нього повідаў: ты небоже сильный, а я такый старый, слабый. Возмий ты од мене лопату и нарабляй, бо иначе ся потопиме. А тот богач так повідат: возму, та чому ны? я уж давно маў вам гварити, бо я видиў, жесте слабы и стары. И тот дух му даў лопату и повіў му так: я давно чекаў на такого глуного, як ты, а ты зас чекай, побыле до тебе такый глупый не прийде, як ты. И дух пішоў преч а того богача зіставиў на морю. И тот хлопак газдуе, а богач по морю ся возит. Кто під кым ямку копат, сам до ней хпаде.

*) тут значить: весло. I. В.

(Тиханя). О хлопці, што любіў барз солодке моўоко пити, як жена корову здойіла все выпіяў, так што в хыжы нігда не было масла, бо ныйт было с чого зробиці. Єден дзяд порадиў женьі так, же юж хлоп не пиў моўока солодкаго, бо го настрашиў, што єден пан пиў молоко просто від коровы и ся отелиў. Было двое людий, жена и муж. Тот муж любіў страшны (барз) солодке моўоко и завсе, як жена корову здойіла, тай він завсе выпіў молоко тото. И страшны ся спас, быў барз тлустый. Єдного разу приходит до той жены дзяд и просит од ныйт масла, и она му повідат, же не є масла, бо ма такого мужа, же завсе солодке моўоко выпе. А тот дзяд повідат іій, жебы му добрі заплатила, так порадит, же ей муж не буде більше молоко солодке пити и масла буде мала дос. Добрі. И на другый ден приходит тот дзяд до ей хлопа и повідат му: дай Боже счестя! Тот му повідат: дай Пане Боже! И звьідат ся тот хлоп того дзяда: Што там чувати, кады вы ходите? А тот му повідат дзяд: не добрі чувати! єден пан быў, не ііў ничь, лем солодке молоко пиў и застаў тыўный и маў теля. Тот газда дзядови штосі даў и дзяд пішоў. Приходит жена до дому, тот хлоп до ны повідат, жебы му юж більше солодко молоко (моўоко) не давала, лем квасне. И она так зробила, дала му квасне молоко. Він квасне молоко зыў, зачаўо в ным курчати, він ся застрашиў, же ся буде телиў и мыслит собі так: ганьба мі буде, повідат, піду давде гет и забраў ся и пішоў. Иде, иде, пришоў на єден лыс и нашоў там скірны а в тых скірнях ногы были, што колиси воўца зыли человека. И взяў тот скірны. Ишоў, ишоў аж до вечера и пришоў до єдного газды и просиў ся на ніч. Тот газда го прияў. Тот хлоп быў барз змученый, казаў си на землю постелити соломы. Тот му газда постелиў и положиў ся спати. А тому газдови отелила ся в ноци корова и теля внос до хыж. А теля пішло г ньому и легло си там на солومی. Тот ся г ноци обудиў, намацаў теля при собі и застрашиў ся, же ся юж отелиў. Та взяў и втюк. А тоты скірны забыў, што нашоў в лысы з ногами. Рано газда встає, смотрит ся, скірны сут і в скірнях ногы сут, а того не є, што ночуваў. И повідат так до жены: мусыло того человека теля зысти, заріжме го, бо и нас пойіст. Та взяли и теля зарізали.

(Тиханя). О бабі, што оддала ся за чорта. Была єдна баба вдова, страшны была ся хотыла оддати. Але вихто не хотыў, бо барз не добра была. А нарешты тота баба повідат: жебы и чорт прийшоў, тобы ся за нього оддала. И чорт приходит и баба оддала ся за чорта. И зачали обое газдувати. Баба тота мала такы крякы

и того чорта завсе до сніданя посылала тоты крякы корчити. Єдного разу пішоў чорт крякы корчити и приходит на сніданя а баба му повідат: Тай юж єс пришоў, а дырва де сут? Тот чорт видит, же з бабом не порадит тай втюк. Летит чорт и надыбаў хлопа по дорозы и звідує ся того хлопа, де він иде. А тот хлоп му повідат, же ся ожениў з вдовом бабом и не міг з ньом дати рады тай ей одступиў (лишиў) и иде гет. А чорт му так само повіў, же він так зробиў. И повідат: подме оба разом. И идут, аж перед вечером ся ім йісти хоче и повідат так чорт до хлопа: ту єст недалеко корчма, я пійду до той корчмы и там буду страшити, буду вшиткым набивати (метати вшитко), а ты прийдеш и будеш ся на ніч просиў а они тя не будут хотыти прияти. А ты повідж, же ты порадиш тому, же не буде ту страшило, жебы ти дали тристо рыньских. И пішоў тот чорт наперед до той корчмы и зачаў страшити, зачаў вшиткым метати, аж приходит тот хлоп и просит ся на ніч. А тоты му повідают жиды: де-ж ту будете ночувати, кой ту страшит? А він повідат так: заплатте мі добрі, то я вам того страха выжену. Та кільки хочеш? звідуют ся го жиды. А він повідат тристо рыньских. І дали му жиды тристо рыньских, лем жебы того страха выгнаў. Та він взяў, зашоў поїд лавкы и назбераў сьмітя, взяў огня, покуриў и (і) чорт пішоў. Выходит тот хлоп на двер и чорт до нього так гварит: маєш теперь тристо рыньских, ид же газдуй, а я піду до того млына за водоў и ту буду страшити и ту буду перебивати. Але ты, жебы не ходиў ня більше выганяти, бо бы-м ты голову одтяў. И так перосходили ся. Хлоп пішоў до дому газдувати, а чорт страшиў гво млыны. Люде ся довідали, же там єст такый хлоп, же выгнаў с корчмы страха и пішли, просили, жебы гин пішоў выгнати чорта с того млына. И хотыли му заплатити, кільки лем сам хоче. А тот хлоп ся бояў піти выгнати того чорта, бо му ішло о голову, жебы му чорт не одтяў (оттяў). Але нарешты обіцяли му пять сто рыньских, лем жебы пішоў выгнати того чорта. Хлопу ся сподобало пять сто рыньских помыслиў собі: шитко єдно, піду. И пішоў. Иде, а чорт на вербі сьїдит и повідат так йому: знаєш, як я ти повіў? А хлоп ся обзыват так до чорта: я тя не иду выганяти, лем ти иду повісти, же нас бабы діганяют. И чорт, як му того повіў, втюк гет, бо ся збояў своей бабы. И тот хлоп взяў сой пят сто рыньских за то, што чорта выстрашиў.

(Тиханя). Як то дває вандрівны зашли на велику пущу и гостили ся в хыжи Голода. Идут раз дває вандрівны, идут, идут и зашли на велику пущу. Там не є ани воды, ани што

їсти купити, ничь. Идут так г ночи, пришли до одного льіса, а там ся сьвітит. Повідат еден до другого: подме там! може там ест корчма, та си дашто купиме їсти. Приходят ближе, смотрят ся: ест там хыжа з одним виглядом и там серед хыжи стоїт котел великый и під тым кїтлом ся палат, а при тїм кїтлы баба стоїт страшны велика и заедно штосї мішат в тїм кїтли. Але они си мыслят так: вошли быме до той хыжи, але як ту сут збуйове, то нас позабивают. Але другый повідат так: шытко нам едно, раз мы ся вродили и раз вмирати будеме; гвodyме до той хыжи и гвошли. Як гвошли, так просят воды. Тота баба дала їм воды варїхом и повїда им так, жебы пішли преч, бо як ей муж прийде та их забе. Они ся пострашили и просят ей, жебы их даґде сховала. А она повідат: де-ж вас еховам, хыбаль на пец під корыто. И сховала их на пец під корыто. Приходит муж ей так само великый, як она, приношат дырва и повідат так до жены: ту християньска душа смердит. А она му повїдала, же не є никого. Але видыла, же барз на то наперат и повїла му правду, же ту дває люде пришли и дала-м им воды и просили ся, жебы-м их переночувала. То ту ночуют, але им не роб нич злого. Тот хлоп пішоў на пец, взяў тых обох вандрївных до одной руки як иташкїв и посадиў их на землю, зачаў ся их выпытовати, откаль сут и де ходили. И даў им вечеряти по єдні варїсы замїшки и при них тот котел сам цылыї зыў и повїў им, же він ся называт Голод, и повїў им, же тут буде без сым лыт а по семох лытах приде може там до них, жебы ся барз Богу молили, жебы до них не пішоў и одышли тых дває преч.

(Тиханя). О богачї, котрого жена намовила, жебы такого розуму найшоў, жебы до них люде не ходили. Як найшоў такого розуму, люде перестали до него ходити, але маєток почаў упадати і нищїти. Зас просила його жена, жебы зас пішоў розуму глядати иншого, жебы зас люде до них гостили. Він послухаў своей жены. Та скоро по тїм захворїў — як ся обачиў, помалы зноў му вернуў Бог гадївство. Быў еден богач великый іс женом. І барз до нього люде ходили пожичати гроши и гинши річи, кому тїўко треба было и так ся его жены наприкрили тоты люде, же одного разу просит своего мужа: мужу! маме вшыткого дос, лем нас тоты люде барз нудят, што до нас ходят заедно. Ани не маме ночи спокїйной, ани дня. Забер ся и ид даґде до ворожкы, такого розуму глядай, жебы до нас люде не ходили. Як то так заедно жена просила, так тот богач послухаў и пішоў того розуму глядати. И иде, иде, пішоў до одного льіса, там сь-

днт при дорозы дзяд барз старый і сівый и пытае ся тот дзяд того хлопа: де ты идеш чоловіче? А хлоп му повідат так: я ем барз богатый, мам жену а дытнй не мам. Я бы-м си хотыў жыти в спокойі а не можу про людн, бо заедно до ня ходят гроши позычати и чого тйўко кому треба, то до мене каждый иде. Мы не маме про людн спокою ни гво дни ни в ноци. Та я иду такого розуму глядати, жебы до нас люде не ходили. А тот дзяд до нього повідат так: верни ся чоловіче до дому, не бій ся ничь, більше (sic) до тебе люде не будут ходити. И тот богач вернуў ся до дому и оповіў свойі жені, же юж такый розум нашоў, же до них люде не будут ходити. И люде перестали ходити. Маеток зачаў упадати и так упаў, же нич(ь) не было. Єдного разу знов жена просит свого мужа: мужу мій, нашоў ес такый розум, жебы до нас люде не ходили, но зас идиь глядати розуму, жебы до нас люде ходили и жебыеме зас маеток так мали, як сме и мали оперед. Хоцбы и по цылых ноцах люде ходили, то я не буду нич гвариўа и не буду ся противуўа. И взяў тот хлоп и пішоў розуму глядати, жебы зас до них люде ходили и жебы му ся газдівство вернуло назад так, як и было. И ишоў и на самім тім місци, де и оперед, застаў того самого дзяда старого, сівого. И тот го ся дзяд зьвідуе: де ты чоловіче идеш? А тот му хлоп повідат так: маў ем маеток великий і барз до ня люде ходили гроши пожычати и што тйўко кому треба было, до мене ишоў, но мі ся то спрікріло и мойі жені, я пішоў ем такого розуму глядати, жебы до ня люде не ходили. И нашоў ем такый розум, што люде до ня не ходят и маеток мій страшны упаў. Тепер зас иду такого розуму глядати, жебы мі ся шытко назад повернуло. А тот дзяд му повідат так: чоловіче, твое газдівство юж ест в семых руках, ид до дому, якос то дале буде. И тот хлоп ся вернуў назад до дому и оповідаў свойі жені, што видыў и што му тот дзяд повіў. Але маеток ся му не поправлят, лем іщи барже нищів. Він сам захворіў и так ся на нім струпы шмарили, што не нашоў бы на ным чистого тыла, де бы можна иіглоў баднути. И так лежаў в постели а жена ся трудила праньом, людьом лахы прала и так си мужа ховала. Єдного разу идут гудаци и пришли перед тот дім и повідают еден до другого: што таке, же ту так спустошіло? А другый повідат: ходме дб хыж. И гвошли до хыжи, там не нашли никого, лем того хворого на постели. Тай ся го зьвідуют, што му таке, а він им оповідаў свою біду. Тоты гудаци бесыдуют еден до другого: гралисьме ту нераз и гостилисьме ся нераз в ты хыжи, заграйме тому хорому. И повідают тому хорому: Мы вам заграме! але тот хворый просит их,

жебы не грали, же він має свою біду дос. Але гудаци на то не уважали, лем зачали грати и грали му. Як му грали, так він повідат: што-ж я вам за то дам? А они повідають, же од нього за то ничь не хотят, а він повідат до них так: дайте капелюхы, што мі Пан Біг даў, то я и Вам дам. И взяў руком під своє плечо, набраў жменю струнів и даў одному до капелюха и другу жменю набраў зає, даў другому гудакови. А с тых струнів зробили ся дукаты. И тоты гудаци подякували му, забрали ся и пішли. Идут а по дорозы здыбали його жену, што прала лахы, повідають їй: гралвеме вашому мужеви, даў нам ваш муж дукатів. Але она им не дала за віру. И повідат им так, же не правда тому, жебы вам даў мій муж дукаты кой він сам не ма што зъзвисти, лежить так як Лазарь. А они показуют дукаты. Она зоставила шытко, сама пішла до дому и сварит ся з мужем: тобі ся музыки хоче, маш дукаты гудакім платити а я бідна мушу зарабляти, жебым тя ховала, а ты маш дукаты схованы. А він їй так повідат: цит жено, не крич! што-м даў гудакім, то дам и тобі. И взяў, казаў їй запаску підняти и набраў спід другого плеча жменю струнів и даў їй до запаскы. И с того ся їй зробили зає дукаты. И помалы зає ім даў Бог газдівство, але юж такого не было, як было оперед. И теперь юж знали Бога хвалити и не противили ся ничому.

(Тиханя). О человеку, што схудобнівши продаў свою жену пану за торбу дукатів. Чоловік потім люг спати х фосьі піля дорогы а пришоў орел и хватиў тоты гроши и пустиў до дудлавоі вербы. По смерти пана жена тота наняла дзяда до работы, и казала му вербы стнати. Дзяд постинаў а в едні дудлаві нашоў свою торбу з дукатами. Збачила тото жена и звъідує ся, што нашоў. Він каже: торбичку мою властливу, г ньі гроши, штом продаў мою жену и два перстенні переломлены. Жена тоты переломлены перстенні и зложила із своїма тыж переломленими и здали ся разом: а то тот дзяд быў ей мужем. И спізнали ся та жили на старіет разом в достатках. Маў еден газда дывку, другый маў сына. Гварят тоты газдове: ожениме их. Мы маме газдівство и наши дыти будут мати. Як их оженили, та их положили спати — а г ночи штосі кричит на выглед: што хочете, ци бідовати хочете на молодіет, ци на старіет? Але они отповіли (одповіли): маме няня і маму и звъідаме ся их, ци за молодости бідовати, ци на старіет? Они потім так отповіли, же на молоды лыга олят бідовати. Отец і мати дали им шытко, але им так пішло, як

жебы на воду шмариў. Бідуют, бідуют, не маюць ніч тай взяли ся ходити по хыжах. Іде раз пан на коні. А гарда была тота яго жена. Тай гварит пан: не продаў быс мі тоту жену? А він гварит: продам, кед мі пан дадут торбу дукатів. Але як він ей продаў, взяў пан зо собою жену и вбраў ей до красных лахів. А він гроши положиў над головою а сой люг х фосы піля дороги. Пришоў орел и хватив тоты гроши и пустиў до дудлавој вербы, там де тота жена была. Але потім як гмер тот пан, жена тота гварит, жебы взяла такого дзяда, штобы даку роботу робив та буде му йісти давала. И він на тот час тото чюў и пришоў и му дала йісти и казала му робити. Казала му вербы стнати сокрыром, а він стнаў, одну стаў, дві, три; видив одну дудлаву і сой так помыслиў: раз втну і два раз то хпаде. А паці вышла на тот час на ганок. И нашоў там торбу тоту свою, што му зяў орел. А она гварит: дядусю, вкажте ле, якесте там нашли. А він гварит так: ніч! ніч! лем торбинка моя властлива, — што-м продаў жену, мам там в ны два перстені переломлены. А она гварит: вкажте ле тоты перстені. Він их вказаў и она пішла по своїй другы перстені, што мала тыж переломлены и зложила враз и здали ся разом. И по тім ся спізнали едно другога. І дала го оголити и выкупати и потім застаў паном на стары лыта, на стары дни.

(Тиханя). Дві ворони, што глядали воды (байка). Дві ворони ходили глядати воды, бо йім ся дуже хотыло пити, та не нашли нігда. Нарешты нашли десі на кошари в дзбанку. Та не могли дістати в дзбанку, бо было глубоко. Єдна ворона полетыла сой дале. Друга зяла до дзбанку метати каменікы, жебы вода на верх вышла и напила ся.

(Радоцина). На Яна кожде зыля ся просит, жебы го брати и сьвятити, а буде помічне.

(Радоцина). Гла стівка (hirundo) повідат на яри: „были стіжки, оборіжки, теперь не є нічь!“ — гла стівочкы гріх пеути. — Дзяворонк (Alauda) сьпіват на яр: біймэ ся Боже, котрый котрого зможе! але крила го зболят і він паде до землі і повідат: хпаў мі кый-кый! (не маў ся чим бити!). По рістві на сёмім тыжны дзяворонк сьпіват: найпершій і найвесыльшій пташок.

(Радоцина). О циганьі, што гнаў паця на ярмак, та не маў чим заплатити мыто жидови, и так з ним поеднаў ся, што кед продаст паця, то даст му половічку с того, за што продаст. Як циган продаў паця и як жидок выйшоў на тій згоды с циганом. Циган выховаў паця і потім хтыў гнати на ярмак і пішоў до жидак-качмаря, жебы

му пожичиў дудок на мыто. Жид му не пожичиў. Та циганка повідат циганови: е! зажен без дудка, якося там покрутиме. Загнаў циган без дудка. Пришоў потым на мыто, та мытник просит од нього, жебы му даў мыто. А циган повідат: та прошу, та не мам. Але знають, як продам паця, то половинка іх. Тай жид ся зрадуваў тому. И повідат: але циган, смот, ци так буде. Йо, прошу, то на певно так буде, циган так повідат, за што предам, то предам, та половица іх. Тай выгнаў циган паця на ярмак. И пришоў і ньогому гайдук и звідуе ся, што просиш циган за паця? А циган повідат: их милост сто палиц! Гайдук повідат, што ты циган глупый, та за своє паця хцеш сто палиц? И звідуе ся го дале: повідж циган, што хцеш за паця? Циган повідат: их милост, сто палиц. Не міг гайдук рады дати с циганом и забраў ся и пішоў до бурмістра и повиў то бурмістрови. Бурмістр повідат гайдукови: та иди по нього, най прийде ту с пацятом и пришоў гайдук и каже циганови ити до бурмістра, же бурмістр у нього купит сам. И циган забраў паця и пішоў до бурмістра. Бурмістр вышоў и звідуе ся цигана: што просиш циган за паця. Циган зас повідат: пан бурмістр лем сто палиц. Бурмістр повідат: добрі циган. Тай закликаў двох гайдуків и каже циганови класти ся на лавку. Циган повідат: Их милост, я мам до того спільника. А якого маеш? звідуе ся бурмістр. Та их милост, пана мытника. Тай бурмістр кличе жидка, жебы приходвў брати свою половинку. Жидок летит кам скорій и провадит сой на то свідка, же му циган обіцаў хпіў, за што продаст паця. Та бурмістр повідат жидкови: та циган продаў паця за сто палиц — тай каже гайдукім жидка положить на лавку и дати му пятьдесят палиц. Як выбили жидкови пятьдесят палиц тай потім бурмістр каже ся класти циганови. Та циган повідат: е! Их милост! я свою половинку юж дарую Им (бурмістрови). Тай бурмістр ся розсьміяў, штуркнуў до кешени и выняў пінязи, што паця вартало и даў циганови до руки. Циган хватиў пінязі, поціловаў бурмістра в руку и пішоў підскакуючи домів. А бідный жидко пішоў плачучи, бо достаў пятьдесят палиц. И так ся оплатило жидкови торгувати ся на мыто с циганом.

(Злоцке). Як то єден хлопчиско торгал ябка в садї єгомосця та прилапаний уміл ся выкрутити. Был сой раз на Вікові єгомосц, што мал барз гардый сад, але му шибенякы ябка обрывали так, же мусыл сам в садї вартувати, жебы дакого влапити. Єдного вечера смотрит а гин якийси хлопчиско обрывает ябка! Полетыл єгомосц до него і гварит: „Е. ты мамуно! ты сомарю який си! будеш мі ябка гев торгал, я тя кыйом звалю,

же тя поразит!“ — „Ой, гвалту єгомосцю, не бийте ня, та я Вам повім, хто той ночи пас на Ваші поляны волы!“ — „Та хто?“ пы-тат ся єгомосц. „Ну, та Артим Бакотин, Микита Антошів, Анти-христ і Хехла і стара Пантілемона!“ Єгомосц не міг собі того за-тямити і пішоў закликати йїмосц, жебы послухала тойї мовы, а тым часом шибеняк зльіз з дерева і в ноги.

(Злоцке). Забава: „Югасы“. На вечурках забавяют ся хлопці в „югасы“. Штирне хлопці приберут ся за югасів, а ім такы мена: Федор, Куба, Бача і Стах. Вшыткы мают в руках дов-гы палцы з прибитыми до горішнього кінця бляшками, котрыми черчат заєдно. Стают в сынех и перший входить до хыж внука Федор яко найстарший медже югасами, стає при дверех і гварит: Пане Бог! дай вам шестя, маєтны газдове, шляхетны панове, вітам вас, незнам вас, вы ме незнаце, паном ме вітаце! Я сом з угер-ск'єго краю, угерск'єго, польск'єго, жидоск'єго, цїганьск'єго, кате-лицк'єго, нїяк'єго — мам сом трьох братей, єден псы бїє, другый коты лупит, третій сидит під муром, бїє жабы костуром. Ходил сом по зеленым гаю, стратил сом фуяру, ктобы мі ю нашол, запла-тил бым му бітым таляром, а тот таляр так бітый, што не мож за него нич купіти, ани до носа табака, ани до файкы дугану (сьпі-ват і ходит по хыжи в-окіл): Сальве, сальве! ты Федоре! твойї увцї розтрацены, юж увчарем не будзем, а на розбуй пудзем, сребра, злата будзем мати, не будзем ся пана бати! (дале гварит): нєзнам сам, яку пісничку засьпівати, мушу сой пана Кубу заво-лати. Гыбай, гыбай! пане Кубо, коды си был през коструба?

(Куба входить стає коло дверей і гварит): А я Куба през коструба! добре живм, добре пнем (slovak. dobre žijem, dobre pi-jem = ruth. добре жию, добре пю), пропїл чадо, нєзнам чїє. (Хо-дят оба по хыжи в-окіл і сьпївають): Сальве, сальве ты Федоре... Пересьпївавши стают а Куба гварит: Не знам сем, яку пісничку засьпівати, мушу сой пана Бачу заволати. Гыбай, гыбай пане Бачо, кодыси был през корбача?

(Бача входить): А я Бача през корбача, козы пасти не бу-дзем, козы мают курты хвосты я их вязац не будзем! (вшыткы трїє ходят по хыжи в окіл і сьпївають): Сальве, сальве, ты Фе-доре! і пр. Пересьпївавши стают а Бача мовит: Не знам сем, яку пісничку засьпівати, мушу сой пана Стаха заволати. Гыбай, гыбай пане Стаху, кодыси был в велькым страху!

(Стах входить). А я Стах. яко оловяный птах: од римарекой суботы, не навчил єм ся нїякой роботы. Млады бычкы прескаку-вац, млады дзївзы обнїмувац...

(сѣпівають вшыткы штырне): Сальве, сальве! ты Федоре! і пр. По тім пересѣпівавшы сьідают на патыкы коло коўбіцы насеред хыжн, пьют палюнку, потім знов ходят в-округ сѣпіваючы:

Гей там долов при яречку	(bis)	гей а гей!
Мые Янцік с кырві ручку	»	»
Янцік, Янцік, до-с еі робіл	»	»
Же-с еі ручку окырвавіл?	»	»
А стівал сом голубечку,	»	»
Такой свою фраіречку,	»	»
До мі в ночи гуркотала,	»	»
Мі смутному спац не дала	»	»
Янцік, Янцік потер горе,	»	»
До увідзіш вшіцко твоє,	»	»
Ніц не відзім, лем гуречку	»	»
На тей гурце шибенечку	»	»
На тей гурце злату баню,	»	»
Дзе положим главу своєю	»	»
А кебы я знал до певна,	»	»
Же я на ней вісіц будзем —	»	»
Дал бым сой ей вымалювац	»	»
Срібром златом выблятувац.	»	»

(Знадобіє із Злоцкого уділив мені проф. І. Боберский).

2. Загадки і приповідки.

(Загадки і притваркы).

Чого качка по воды плавле? — одповід: бо ногами до землі не достане. П.

Чого когут очи зажмурит, як сѣпіват? — одповід: бо зна на памят. П.

Стоіт пані х коморі, воўося ей на дворі (морков). П.

Пришўа пані х червенім жупаньі, як ей краяли, вшыткы над ньом пўакали (цыбуля). П.

Штырі тыкы, два патыкы, сёмый сомырдач (віў). П.

Білое поле, гуе на нім оре, чорне насынія, мудрый го сьіє (письмо: пише на папері гусячим пером). П.

Сивый кін мече спід ся біўый гній (млынец і мука). П.

Стукотит, гырмотит, як сто коний біжит, треба знати, погадати, што тым конім йіста дати (мўын). П.

Ходит жид по горі, розсыпаў біб по скорі (роса). П.

Чорненьке, маленьке, найбільшого хўопа рушит (бўыха). П.

Шевелўо мотовиўо, по під небеса ся виўо (гўастівка). П.

Стоїт хўоп г дорозы о едні нозы, міг бы присячи, же г ным тысячи (мак). П.

Стоїт насеред хыжи панок, а тілько г ным гранок, як х Кракові Краговянок (кобиця). П.

Х кутяку стояти мушу, кроком ся не рушу, г зні-м шанованый, г лыты забываный (пец). П.

Йіду, йіду — ни дороги, ни слыду, мечом поганяю, на смерт поглядаю (чонок, ўід).

Як го бере верешит, як покўаде, нич не гварит (ўаньцух). П.

Штырі брата ідут за дорогоў, а николи жадеи жадного не дігонит (колеса у воза). Св.

Іде когут попід землю, лем му косицы видно (плуг). Св.

Сива корова по полю рычала, пришла домів молока не дала (коса, бо як острити, то „рычит“). Св.

Бере го, йойчит, кладе го, йойчит (ўанц, бо як го брати, то черчит). Св.

Серед села грушка, до каждой хыжи голузка (соньце або місяц і іх проміня). Св.

Зарычаў віл на сто потоків, на сто гір (як загырмит). Св.

Чого піля плуга не потрібно? (одповід: як кольічка пицат). Св.

Бере — йойчит, кўаде — йойчит — а поўожит, тихо лежит (ўанц). Брт.

Штырі ріжкы, а два брішкы (загоўовок). Лос.

Лызе, лызе по желызы, душу нема, душу несе (ків). Брт.

Зарізаў Бог вола, розпустиў кышкы до каждой хыжкы (сонце, місяц). Брт.

Гво дни, г ноци вытріцат очи (выгляд абс вікно). Брт.

Бере, врещит, кўаде, врещит (ўаньцух). Лб.

Іде през лыс, не трісне, іде през воду, не плюсне (місяц, сонце). Лб.

През коріня і през квіту сўужит цылому сьвіту (сіль). Лб.

Поўный царочок біўых курочок, а медже німа червеный когутік (зубы і язык). Лб.

Поўна стайня червеных коній, пріде чорный, вшыткы розжене (оген і кочерга). Лб.

Кщене, не роджене, на високу гору высаджене (дзвін). Лб.

Стоїт хўоп при дорозы о едні нозы, хто його рушит, пўакати мусит (бодак). Лб.

Хпала бочка є пода, а нєма такого боднаря, жебы ей побіў (яйце). Лб.

Поўна бочка вина, а в нї чопа нєма (яйце). Лб.

Два брата втыкают, а два дїганняют (колеса у воза). Лб.

Не йїст не піє а ходїт і біє (звгар). Лб.

Невідимый дух струтіў капелюх (вітор). Лб.

Маленьке, кривеньке цїле поле перебіжит (серп). Лб.

Соўодке моўочко в закованім горци (орїх). Лб.

В лысы росло, в стайны рджало, на столї ся трепотало (сітко). Лб.

Тато з лыса, мама з міста, а дїти з ограды (ваўок, макутра, мак). Лб.

Купіў коня брез огоня, прїшоў домів, огїн в дома (йїгла і нїтка). Лб.

Стоїт когут над водом є червенем бородом (каліна). Лб.

Сыдїт панна на стопїку в чорным кабатїку, прїде до ней хўон, она повїст гоц! (коўодка). Лб.

Шахту-махту під зелену пўахту (коса). Лб.

Ма зубы а не йїст (борона). Лб.

Ходїт панї по майданы, кады глядне, трава вядне (коса). Лб.

Што то за віз, што без кольїс? (санї; также віз = звїзды). Лб.

В Лабовї рубають, до Мацїйовы трїскы летят (кед звонят в Лабовї, до Мацїйовы чути). Лб.

До лыса самы біўы, а з лыса розмаїты (яйця і курчата). Лб.

Де-є ходїўа? до Береста.

Што ті далї? — двї черешны.

Де-є подїўа? — кїтка зїўа.

Чого-є даўа? — бо мївчаўа. Лб.

Кады ідеш? на кермеш. Одкалґ ідеш? є кермешу, куска хлыба не несу. Лб.

Єдно повїдат: свїтай Боже, друге повїдат: смыркай Боже, а третє повїдат: як мї гво дни, так мї в ночи (вікно, двери, вода). Б.

Не лупи мене до живого, бо я помагаю од много злого (повїдат чеснок). Б.

Конопля повїдат, же є она велька мученица: найперше йї за волося торгают, потїм ей бїют, штобы насыня з ней выгрести, потїм ей мочат в воды, потїм ей ламлют, потїм ей чешут. Б.

Сыў не на коня, поїмаў не звїря, оскуб не піря а зїў не мясо (рыба). Б.

Червенью ся, сама не знам чого, а своєм красотом приймуо каждого, в зеленій пурпурі (sic!) ходжу, стрілы в боку ношу — тай одгадныте паньство прошу (рожа). Б.

Ішоў муж зо женом, брат зо сестром і нашли шгырі ябка під яблоньом, по одному зйіли, едно ім остало (жена ішла с своім братом і з мужом). Б.

Пішла пані до пані позычати горця, готовити галабурды а на верхы ябка (білзна в зваряльнику: каміня на верхы). Б.

Хода ходит, виса висит, хап! вису за бороду: най не висит! (чоловік і сливка або грушка). Б.

В зимі ся білыіе, на яри зеленііе, у лытыі квітне, в осени жоўтыіе (поле). Ф.

Сивый кін мече спід ся білый гній (жорна). Сн.

Іде през воду, не замачат ся, іде през солону не зашелестит (сонце). Сн.

Сидит пані в коморі, а волосы на дворі (морков). Сн.

На горі сьніжкы лежат, попід гору потічкы біжат а попід потічкы гудачкове грают, аж ся горы розлыгают (старый чўовек: білы волосы, з очей течут сыўзы, в груди му грат, не може іти гором. Так повіў газда, кед старый чўовек хотыў его дывку за ся взяти: як я можу за тя дывку дати, кед ты старый чўовек). Ба.

Штыри ноги, чом три, шіст цибуль, чом пят, с сподку дыра, зверха печат, чом так? (заслана коханка до кохана печеного заяца, шість яблок, лытру вина (в анталочку); посланец взяў си єдну ногу, едно яблоко і вивертыў дыру в споді в анталку та выпіў вино. Та ся тот кохан так зьвідуваў посланця). Ба.

Скуный не глуый. Ба.

Вкраў карцели і сховаў. Ба.

Лука тварит до воды: де ты ідеш крива, не проста? Вода йій одповідат: а што ті до того часто оскубена? (луку косят; вода іде ярком; як вылие, іде криво). Ба. Мо.

Што більше од коня, меньше од пацяти? (сыдло). І.

Малое, жоўтое, великого пана с коня зжене (на сторону му-сит зыйти = на двір). І.

Єден хлоп гадаў, же він бы не хтыў быти бідным, хоц бы му хто і тысяч риньских даваў. Р.

Я до згоды, як рыба до воды. Мо.

Выбачте, што сте йіли хробачне. Мо. (як што гварит кому неприємны, але по правды).

Векше од коня, менше од свині (сыдло). Мо.

Двір гучит, баран бечит а ты коню вїо! (гуслі). Мо.

Гоп-гоп! коло плота — кривчит, буде слота (жаба). Мо.

По поли ходит, а дома спочиват (борона). Вв.

До горы коріньом, а долов верьхом (на повалы ся хапле,
а в долину висит: саджа). Вв.

Когут в коморі, косиці на дворі (морков). Вв. Лип.

Через день бігат по хыжи, а г вечур під лавку лыгат (мі-
тла). Вв.

Шило-мотовило, по турецьки заводило (гуслі). Вв.

Ішла баба з гір, несла на собі сто скір (цибуля). Вв.

Не мат ани ніг, ани рук, ани очей, а на дэрево выйде
(хміль). Вв.

Де Бог дават і на скаборщи пхат; а як одберат, ани двери не
заперат (така пригварка). Вв.

Хто ся як научит, тай г ночи так маручит (мырчат). Вв.

Ішоў через воду, міст на плечох ніс, застрілиў, што не видыў
і зйіў, што на сьвітѣ не было (ішоў стрілец через тову та остырва
едно кладе на воду, друге несе тай увидыў в крякох серну і за-
стрілиў а серна кітна была). Вв.

На двадцет років гоп! на тридцет років хлоп, на сорок років
як-так — а на пятьдесят такый як фляк (чоловік). Вв.

Ванс барабаньскый, чуприна черкеска,

Не уважай дывчинонько, што натура кепска! Вв. (пригварка).

Сын в церкві быў, а отец нігда не быў, ани не буде (ядловец). Вв.

Кепска господыня наробит з золота болота. Вв.

Што по сьватых быват? (по сьватых быват паучина). Вв.

До роботы поп, а до йідла хлоп! Д.

Ди йідла рачкы лызти, а до роботы і кыйом не добити. Д.

Коли не было ни неба, ни земли, де Бог перебуваў? (Бог пре-
бываў на крылы вітренні во Божій совісти). Д.

А што тогды было, коли не было ни неба, ни земли? (Лем
три вещи (річи): тма, вода і камінь). Д.

Кіўко часу (як доўго) перший ангел быў в небі, як го Бог
сотворіў? (тіўко ніў години, бо біўше Бог му не позволиў, бо ся
хотыў рівняти з Богом). Д.

Кіўко Адам в райі часу быў? (Тіўко три години, бо согрیشіў,
та Бог Адама і Еву выгнаў з раю). Д.

Яка ся робота на самый перед на сьвітѣ почала? (Шитя, бо
Адам і Ева зошли собі листя). Д.

Родиў мене отец, а я собі родиў жену, а жена моя родила
отцу моему матку (одгадка: сотворіў Бог Адама, Адам родиў собі

жену: Бог створиў з ребра Еву, а по плоти ишло од рода в род аж Пречіста Дыва Марія родила нашого откупителя). Д.

На кіўко доріг море ся росступило, як переходили Израиль-тяне брез море? (на дванадцет, бо дванадцет покольній было з роду Якова). Д.

Коли на сьвітї четверта часть народа выгнбла? (Тогдый, коли забиў Каін Авеля, бо іх не было лем четверо люда на землі). Д.

Гнаў стрілец через воду заця, зац переплынаў, а стрілец уто-нуў (гнаў Фараон Израеля через море — Фараон утопїў ся а Изра-ель перешоў). Д.

Хто Бога Богом назваў на початку світа? (штан, як мовїў до Евы в раю, што вам Бог позволю іїсти, а што не іїсти?) Д.

Коли пришоў внук до бабкы, а бабка дывкоў была? (Авель, як го забиў Каін; земля іщи была чїста а земля бабка). Д.

Хто во гробї ходїў, а мертвый Бога хвалиў (Йона во чреві китовї). Д.

С чього Бог соньце створиў? (як Бог створиў все по ряду і подумаў собі о сыні свойім, як піде на страданє, на муки крест-ны і сплакаў і зо слезы Божой соньце ся стало). Д.

Як ся оген на землі почаў? (оген є гнїв Божїй, ангел знює з небá на землю од зїниц Божих оген). Д.

Ішоў пєнк попід лысіак, лем му хвостик видно (коса; як ко-сити траву, та лем кус єй кінця видно спід травы). Вн.

Брез чого жадна річ не може быти? (брез імена). Лип.

Ходит панї по майданї, кады гляне, трава вяне (коса). Лип.

Што то за віз, што не мат кольє (сани). Лип.

Што то за гіст, што сам себе іїст або темноту (свїчка). Лип.

Не іїст, не пїє та иде і бїє (зигар). Лип.

Жельзізне паця а лєняный хвостик (ігла). Лип.

В Зєндрановї рубають, а до Липівця трїскы падають (звїн). Лип.

Пришоў внук до бабы, а баба была чїстоў панноў (Каін Авеля забиў і сховаў до землі; не міг го нїяк сховати, бо было го видко кріз землю — і от того часу земля єст не чїста, не видна). З.

Коли вода была превышше небес? (коли Йоан Ісуса Христа хрестїў на Ордан-ріцї). З.

Котрый сьвятий два рази смерти вкусиў? (Лазар: як вмер во Вифганїї та Ісус Христос го воскресїў і зас пак умер). З.

Котрый сьвятий ни ся не родиў, ни гмирати не буде (крест сьвятий). З.

Чим сьвата церков є опасана? (процесїю). З.

На котрых долинах соньце сьвітіло, а біўше сьвітити не буде?
(колы Мойсей народ ізраільскый перепроваджаў через море). З.

Помагайбі! братове, мого вітця сынове: мій отец і ваш отец,
а ваша мати моя жэна! (як пішоў сын до войска, зоставіў жэну
дома, а она з власным його вітцом мала два сыны; по доўгім часы
ся вернуў з войска и довідаў ся в селы и так их витаў). Ти.

Вродіў мене отец а я собі жэну, а моя жэна мойому вітцу
матыр вродила (сотворіў Бог Адама, а з ребра Адамоваго жэну.
Пречыста Дыва Марія с покольня Адама вродила Христа Пана). Ти.

Латане, платане, іглоў не тыкане (худоба тарчаста). Мш.

Серед села грушка, до каждой хыжи голузка (соньце). Мш.

Од хыжкы до хыжкы торочат ся кышкы (стежкы). Мш.

Меньше од ягнати, більше од коня (сьідло). Мш.

Выйд на ня, подырбай ня, лем ня не образ, та ті дам зас
(грушка). Мш.

Баба ся казит, як по ны хлоп не лазит (хыжа: бо як газда
ей не прикрыват, не пошиват або не побиват, то она ся гныват:
хпаде). Мш.

На лопатках ходит а ріжком пасе (гуска). Г.

Сивуля-кривуля, по полю лытала, домів молока не дала (коса). Г.

Лыгат пенк попыд лыс, в гору пысчик носит (коса). Г.

Лытат пташок попыд дашок, сыпле му ся в пысок пісок
(зерно і млынец). Г.

Когут на дворі, косицы в коморі (плуг). Г.

Дырава плахта по поли бігат (борона). Г.

Чого найбіўше дс неба? (зерно як ся зотне, трава, як ся ско-
сит, то стебла мают найбіўше дырок). Г.

А што на голові до церкви іде? (гвозди в скірнях). Г.

Матка гладка, отец кривый а дьти зверескливо (гуслі и басы;
гуслі гладкы, басы кривы а дьти струны и смык).

Чого найбіўше г лысы ест? (пупків на ялици). Г.

Серед села явір, до каждой хыжи голузка (соньце). Г.

Серед хыжи студня, воды г ны не е (озниця). Г.

Меджи лысами, меджи горами бодут ся волы желызныма ро-
гами (дзвоны). Г.

Штырі брата летят а нігда ся не дігонят, хоцбы як летыли
(колеса). В.

Посеред хыжи лытат, а по під лавкы лыгат (мітла, што ся
мете хыжу). Г.

Віха висит, хода ходит, віха хпаде а хода здойме (ябло
і человек). Г.

Шоловило-мотовило по під небеса ся вило (дшегы гуси як летят гв'осени (м. гво осени), по кермаши). Г.

Пришоў гіст несподываный, сьў си на столик костяный, хоче мяса брез кости (дытина, што тримат баба на руці — дытина хоче до цицкы). Г.

Сивуля-ревуля по за плоты ревала — пришла до дому, били ей, молока не дала (коса). Тих.

Йіла я, йіло мене и на до мноў и підо мноў (была баба над водоў и плекала дытя и (і) сама йіла хлїб; падали йї кыршыны до воды, йіли рыбы и на стромі пташиця птахы кормила). Тих.

На мілым сяджу, на мілым лежу, з мілого жию, з мілого ся мі сьвітит, котрый не жие (една пані мала коханка, а пан дізнаў ся і коханка застрілив, а йї было страшны жаль і казала до гробу піти откопати і казала одрізати ноги і руки — дала си с тых костий зробити кресло і стіл і келюшок и ўыжко и сьвітич). Тих.

Г лысы вырубане, при домі вігнене, під коня лыгало, по столы бігало (снто). Тих.

До горы кореник, а в долину чубочок (саджа: „бо в долину висит“). Тих.

Дрібны пацюркы, приде місяць не позберат, приде соньце позберат (роса). Тих.

Серед села грушка, до каждой хыжи голузка (стежка; соньце). Тих.

Сивеньке, маленьке, вшыткы горы перевертат; приде домів, зачеберчат (коса). Ож.

Летит пташок попід дашок, лем косыцы видно (млынец). Ож.

Серед хыжи студня, нхто з ней воду не бере (озниця). Ож.

В языку кости нєма, хто як хоче, так оберне. Рад.

Де ты идеш крива, не проста? — А што тобі до того часто голена? (Лука зьвідала ся воды, куды тече). Рад.

Водяна колодка, деревляный ключ (море розступило ся, як Мойсей палицю до воды вопхаў, кед вюў Израильтян брез море). Ч.

Кады ворона до лыса входит? (все с краю мусит гвойти). Ч.

Сто лыт ем жиў, а живых ем живиў, а теперь ня стяли нечесны люде а теперь еще буду Бога просиў, жебы-м живых носиў (дуб живиў жолудию свины — стяли его люде — та просиў Бога, жебы дали з него прим (= пором, порон) зробити, то зас буде носиў живых). Ч.

Ішоў муж зо женоў, брат зо сестроў, а было іх трое (муж, жена і мужова сестра ішли). Ч.

Як Бог дає, то і шпары затыкає. Ту.

На то коваль кльіці тримат, штобы яго не пекло. Ту.
 Хто шкребче горня, буде на яго свадбі дочь. Ту. (забобон).
 Освятвў есь паску, не стою ти о ласку. Ту.
 Я ен на гробі підекочила, же-м ся з бідоў розлучила. Ту. (говорила жена по похороні мужа-п'яниці).
 Омочіў по лікты, облизаў по нігты тай лыг голодён спати. Ту.

3. П і с н и.

Зозуленька сива, де будеш кукаўа,
 Кой ес сой вершечок на бучку зўамаўа?
 Буду я кукаўа на зелені сосны,
 Закля мі вершечок на бучку выросне. П.

*

Подме на орішкы мое любе серце,
 Сама зйім ўупочку, тобі дам ядереце. П.

*

Жебы-е мі мамусю зўоту гору даўа,
 Не буду робити, не буду нич маўа. П.

*

Ей кукала зозуленька у гаю, у гаю;
 Прийд, прийд мій миленькый, бо в тугы гмераю! П.

*

Горі сеўом, горі гайом, пўаче дывча за шугайом,
 Пўаче, пўаче, нема за чим, за шугайом, за ледачим. П.

*

Мамусь моя старенькая,
 Не дай же мя за гультая —
 Ой бо гультай в корчмі пие,
 Прыде домів жену бие. П.

*

Коваль коня куе, а я івер пуцую,
 Коваль коня куваў, а я машеруваў.
 Касарня, касарня, бодай-е ся запаўа,
 Не една мамічка при тобі пўакаўа.
 Не една мамічка і не еден отец,
 І я сой запўакаў, як малічкый хўопец. П.

*

Татусю, мамусю за што мя биеце?
 Я за ваше не йім, вы мі не даєте!
 Татусю, мамусю за што мя биеце?
 За ваше не пню, вы мі не даєте! П.

*

Без зелене житко быстра вода тече,
 А што-ж мі голубка моя міла рече?
 А што-ж бы я рекла тому гультайови,
 Кед бы мі тот гультай пропиў штырі волы.
 Хоть бы ем іх пропиў, такой не бою ся,
 Г гусары вербуют, піду звербую ся.
 Дадут мі чіжмічкы іе острожичками,
 Зелений кожущок іе бараничками. П.

*

Шугай коня поіт сред Дуная,
 Дывча воду брало такой с края.
 Він на нього волаў: под дале брац!
 Оно одповію не знам я вас! П.

*

Хоц бы-с мі мамусю зўоту гору даўа,
 Я би ей пропиўа і прогайнуваўа! П.

*

Капцы, капцы, старі бабі капцы,
 Молоді дывчинні черевичкы,
 Жебы пішла з нами на орішкы. П.

*

Не миўо мамусы, не миўо,
 Же мое личенько почервеніўо! П.

*

Дрімле мі ся, дрімле, спаўа бы я спаўа,
 Вузонька ўавочка, хпаўа бы я, хпаўа! П.

*

Ой зелене зыля, коўо зеленого,
 Таньцуе мій милый, а я коўо нього! П.

*

Повіджте (повічте) там мойі, най ся Бога боіт,
 Ма коничка х стайни, най сой іх напоіт! П.

*

Зозуленько сива, де будеш кукала,
 Кой ес сой на бучку вершочок зламала?
 Буду я кукала на зелені сосны,
 Покаль мі на бучку вершочок выросне. Св.

*

Долин, долин оріхова!
 Кто тя буде оглашуваў?
 Зозуленькы поньміли,
 Што долвны огласили.

Парібци ся поженили,
 Што долины огласили,
 Дывчата ся звыдавали,
 Што долины оглашали. Св.

*

Одкаль соненько сходило,
Там дівча яблін садило,
Посадило ей глубочко:
Росни яблінко высочко,
Род мі яблочко або дві,
Єдно милому, друге мі.

Бо бы мі дары заслати,
Кому ся я мам дістати.
Достала бы м ся старому,
Не мило серцю мойому.
Достала бы-м ся младому,
Юж любо серцю мойому. Св.

*

Кажут люде, што я зумру, а я хочу жити,
Тільки жиў я на тым сьвітї, все треба лишити.
Зостане ся срібло-злато, дорогы шаты,
Трудно-ж мі їх зо собою*) на тамтот сьвіт брати.
Як ударят во всі дзвоны о смертні години,
Поклоню ся всему сьвіту і своїй родині.
Як упустят грішне тыло у глубоки доли,
Засыплют мі піском очі, не глядну николи!**) Св.

*

Не піду до леса с коничками,
Бо бы мя гайтове полапали,
Аль піду на лучкы, возму дівча на ручкы,
Буду го колысац помалючкы. Брт.

*

Коломыя, Коломыя і Коломыйочка,
Яка была шельма мати, така ей дівочка! Брт.

*

Грают х корчмі, грают, аж корчмочка дуднит,
Моя фраірочка хпаўа мі до студні.
Або мі заграйте, або засьпівайте,
Або мі фраірку зо студні дістанте! Брт.

*

І я циган, і ты циган, обидва смы циганы —
Черайме се, черайме се за жены.
Дам ті стару за младу,
І капусты ограду. Смрк.

*

Зозуля кукала, правду повідала,
Же я ту не буду, де-м ся выховала. Рхв.

*

Зозуля кукала в лысї на орісї,
Они си радили о нашї Марисї. Рхв.

*

*) зо собою місто лемк. форми зо собом або (рідше) зо собою.
**) частини звїсної піснї в галицькоруских молитовниках (пр. „Другъ души“ 1893 і инш.) уміщаної; подекуди форми змінені місцевим говором.

Ой добрі мі добрі, іщи си подобрім,
Іщи рочок зо два дзевечком (дівочком) походім. Рхв.

*

Засьпівай когутку на вербовім прутку!
Дост ем ся насьпіваў, кой ся лист розвиваў! Рхв.

*

Ой добрі мі, добрі, чом бы мі не было,
Лем бы ся мі шугай за тобом не цнуло. Рхв.

*

Розвивай ся бучку з долу по малюцьку,
Як прийдеш до вершка, розвивай ся гнеска! Рхв.
(внші співали: розвивай ся хутко).

*

Рокыта, рокыта, рокытовый корін,
Бодай ся народнї місто дывкы камін. Рхв.

*

Там на горі вешня, чом же не черешня?
Любнў ес ня Янцік, чом же не береш ня? Рхв.

*

А мій милый, милый замилуваў іншу,
А мене охабнў фраіречку першу. Рхв.

*

Калина-брезина над водом ся хвіе,
Богацка дзевечка з худобной ся сьміе.
Калино-брезино над водом ся не хвій,
Богацка дзевечко с худобной ся не сьмій! Рхв.

*

Зрадиў ес ня, зрадиў, кого-ж же-с ся радиў?
Тепер ня не возмеш, як пес ес ня зрадиў. Рхв.

*

О миўый мій миўый, мам я кабат біўый,
Тепер го неношу, бо мі сьвіт не миўый. Рхв.

*

Червене ябўочко, што найчервеньіше,
Приспало ся дывча, што найпараднїше. Рхв.

*

Червене абўочко хпало мі до гати,
Качмарьова Ганцьо под мі го подати. Рхв.

*

Червене абўочко в кешени я мам,
Кого радо виджу, тому його дам!
Червене абўочко, як ярый оген,
Не ід за іншима, лем зо гном ся жен! Рхв.

*

Ой сидыла качка, на ставі качата,
 Де ся поподыли Рихвальдскы дывчата?
 Єдна пішла горі, друга пішла долом,
 Котра найшугныєша, тота пішла зо рном! Рхв.

*

Чия тота гора, што нема явіря?
 Чие тото дывча, што не ма фраіра? Рхв.

*

На горі, на горі квіток мармуновий,
 Гурви го дывчатко, дай го фраірови.
 Хоцбы-м го гурваўа, кому-ж бы-м го даўа
 Кед я того рочку фраіра не маўа. Рхв.

*

Кой єм ішоў брез тот хотар,
 Возок мі ся ростеркотаў, (розтеркотаў)
 Зберай миўа колесечка,
 Будеш моя фраіречка! Рхв.

*

Чого ты дывчатко під явірбом стоім,
 Цы ты соньце гріє, цы ся дойджу боіш?
 Соньце ня не гріє, дойджу ся не бою,
 Явор красны квітне, рада під ним стою. Рхв.

*

Я біўа, я біўа, білычкого тыўа,
 Кобы ня твоя мац (мать) за невісту хтыўа. Рхв.

*

Пісўаўа ня мама г долину на глину,
 А я її принесўа г запасці дытину.
 Дывусь моя, дывусь де с ты тото взяўа?
 Мамусь моя, мамусь з глины-м выкопаўа! Рхв.

*

Дружба я си, дружба, бідна моя сўужба,
 Два рочки косити, третій з'охабити. Рхв.

*

Никого мі не жаль, лем мого милого,
 Же-м го полишила за пецом гоўого. Рхв.

*

Горі сеўом ішоў, два грейцарі нашоў —
 Так ся нима тышиў, же на сливку вышоў. Рхв.

*

Пішоў мій миленькый горцы дрітовати,
 А я за ним піду грейцарі зберати. Рхв.

*

Поволи йовечкы горі долинами,
 Бо я старый югас не можу за вами.
 Я си югас старый пожию до яри,
 Закукаўа зозуленька на мойім кошари. Рхв.

*

Не хцу соўонину, ани баранину,
 Піду гу дывчатку під біўу перину. Рхв.

*

А хпала мі краса з личка до пояса,
 На кого я повім, хыбаль на югаса. Рхв.

*

Што Рихвалд, што Рихвалд, округы селечко,
 Кобы не поточок, было бы местечко. Рхв.

*

Рихвалдскы паробци были бы панами,
 Кобы не водили дывкы під чугами. Рхв.

*

Ой Боже, мій Боже, змилуй ся на до гном —
 Ты чорна земличко розступ ся підо гном.
 Кобы мі мамуся с чорной землі встали,
 Тобы ся надо гном в порох розсыпали. Рхв.

*

Кой засьвітиў місяц ясный, кой сьвітиў високо,
 Миўа за гном запўакаўа, же іду далеко. Рхв.

*

Я познам, я познам, де мій миўый косят,
 Ма біўу кошелю і друшлячок носит. Рхв.

*

Гуляў ем брез лято (лыто), маў ем хўопця за то,
 Буду і брез зиму, буду маў дывчину. Рхв.

*

Шшўа Ганця до зельчка,
 Наторгаўа лиценичка,
 Пришоў на ню попічек
 Розломаў йі кошичек --
 Ты-ты-ты! ты-ты-ты!
 Ты то мусиш пўатити! Рхв.

*

Бодай тоты коні ножкы поўамали,
 Жебы наши хўопцы дома ночували. Рхв.

*

По зелені ўуцы пасўа Ганця кравы —
 Пришли г ние трии младенцие:
 Под же Ганцю з нами!

Не ціду я з вами, бо я пасу кравы!
 Зажен кравы, зажен горі долинами,
 Под же Ганцю з нами! Рхв.

*

Дывча, дывча под з нами	Дывча, дывча, чия ты?
До стодолкы, до сламы!	Под же зо гном гуляти!
Іщи я там не была,	Не пытай ся чия я,
Юж ня matka побила! Рхв.	Як ты підеш, піду я! Рхв.

*

А г лыты, а г лыты дывчата любити,
 А г зими, а г зими не е што робити.
 А г зими, а г зими каждая си підскочит
 А г лыты, а г лыты каждая ся волочит. Рхв.
 (зато, што душно)

*

Казаўа мі моя мила, же я не хцу іти —
 А я не хцу іти, нікто так —
 Ой сердечко не трап,
 Дост ес ся натрапило,
 Тепер можеш перестати. Рхв.

*

На широких луках трепота ся трепле,
 Чом же ся не женеш, сухырлявий Петре! Рхв.

*

Не любуй воячку солтысю дзевечку,
 Бо ей мати бие, же за тобом гыне! Рхв.

*

Мамуць моя, мамуць, ховай же ня гладко,
 Жебы-м така была, як червене ябко. Рхв.

*

Післала ня мама яре житко жати —
 А на житку роса, а я мамуць боса. Рхв.

*

Пізнати, пізнати, котрый хлоп женатый,
 Проквитат му личко, як горнец щербатый. Рхв.

*

За гором, за гором, за гором тубатом
 Пасе ся когуток с курочком, с чубатом. Рхв.

*

Дывчатко, дывчатко шувного ты роду,
 Дам я ті яблочко выйд на загороду. Рхв.

*

Пришла мі неделя смутна-невесела —
 Ни ня до корчмичкы, ни ня до костела. Рхв.

*

А моя уйчина, чого ня нахчила:
По корчмах ходити, парібків любити. Рхв.

*

Кой ем пасла уцы, то-м ходила в гунці,
А тепер козиска, не мам кабатиска. Рхв.

*

Быстра вода, быстра на кождім яречку,
А там найбыстрійша, де мам фраіречку. Рхв.

*

Котра хыжа с краю дораз ей підпалю
Няй ся мойі очка на ню не зрывают. Рхв.

*

Высока лыщинка — я мала дывчинка,
Не можу достати орішок гурвати.
Кто мі го зорване, тот ся мі достане,
Кто мі го розкусит (роскусит), тот ня взяти мусит. Рхв.

*

Сестро моя сестро! тримайме ся остро,
Остро ся тримайме, бити ся не дайме! Рхв.

*

Поточе, поточе, глубокий поточе,
Як ся мі по тобі ходити не хоче! Рхв.

*

Горы мойі горы! бодай ся знизили,
Жебы мойі ножкы по них не ходили. Рхв.

*

В калиновім лесе вода древно несе,
Сидит на ным Ганця жоўты власы чеше.
А чеше іх чеше, ани іх не мые,
Гребін на полици, вода х каменици. Рхв.

*

Не една рыбонька попід лыс перешла,
Іщи я не видыў, жебы перко несла. Рхв.

*

Перечко мі виют, кошулю мі шиют,
Альбо ня обісят, альбо ня забіют! Рхв.

*

Де того перечко, што я го ті дала —
Ішоў ем брез воду, вода мі го взяла. Рхв.

*

Увила-м перечко, дала-м фурманови,
Наробила-м жалю свому фрайірови. Рхв.

*

Не плачте дівчата, не плачте за нами,
Бо мы вам придеме під карабинками! Рхв.

*

Хлопец я си хлопец, виховаў ня отец,
Виховала matka, цысар до й остатка. Рхв.

*

Ей люлю мій, люлю, кой я тя колышу,
Бо як ты мі уснеш, то я тебе лишу. Рхв.

*

Ей на горі, на высокій козака забито,
Та червеном кытаіном гамбусю прикрито.
Ішла мила коло нього тай кытайкы зняла,
Тыром-тайдом, тыром-тайдом*) тай поцілувала. Рхв.

*

Шугаю малюськый возми ня на ручки,
З ручок на колена, буду твоя жена. Рхв.

*

Сьпівай пташко, сьпівай, не жаль тя слухати,
Де-м ся народила, мушу привыкати. Рхв.

*

Летыли журавцы по над камяницы,
Юж наши паробци вшыткы г Гамерицы. Рхв.

*

Додом Янчк, додом! додом та волают,
Юж твойі коничкы на стерни черкают. Рхв.

*

Під липком, під липком качка воду пие,
Нещесна година: жена мужа бие. Рхв.

*

Весела хыжичка, закла я дівичка,
Як я буду жена, хыжа засмучена. Рхв.

*

Загор сонце загор за дзеленый явор,
Зато найдзеленый, де мій наймиленый. Рхв.

*

Поляна, поляна давно не й орана,
Кебы моя была, орана бы была. Рхв.

*

Не буду я х хыжи спала, бо-б ся не оддала.
Але буду на горбочку, то ся выдам того рочку. Рхв.

*

А котра дівичка шнуром ся шнуруе,
То она на себе злой новины чуе.

*) тыром-тайдом effutitium verbum.

І я є дівичка шнуром ся шнурую,
Але я на себе новини не чую. Рхв.

*

Родинонько близня, родинонько гінна,
Родинонько гінна, што я тобі винна? Рхв.

*

Ни-м ти не поїла є твого горночка,
Ни-м ти не любила твого сыночка. Рхв.

*

Дала-є ня мамусю за третю границу,
Жебы-м не ходила до тя на жентицу.
Дала-є ня мамусю за третій поточок
Жебы-м не ходила скребтати горночок.
Дала-є ня мамусю до червеной хварбы,
Тепер ся припатри, який мі сьвіт марный! Рхв.

*

Пішоў мій миленький г далеку країну,
Дай-же му там Боже счєсливу годину! Рхв.

*

Рубаў сом чатину овечкам на зиму,
Рубаў сом цылый ден овечкам на тыжден.
А юж тоту чатину овцы обрывають,
А юж тоту миленьку замуж выдавають. Рхв.

*

А люляй же мі люляй моє малє дьітя,
Пішўа твоя мати на зелєне квітя.
Люляй же мі люляй, сивы очка стуляй,
Сивы як голубы моє дьітя любє. Лос.

*

(весільні)

Задуднїли конї г Марыснїм дворї,
Выход Марысь, выход є той новой коморы.
А хоц бы я вышўа, штож бы я вынесўа?
Вінчик барвінковый свому миленькому. Лос.

*

Граўа рыбонька, граўа, червены перка маўа,
Не грай рыбонько, не грай, а ты ся Марысь не дай!
Як же ся мам не дати, кед дає отец, мати,
Кед отец, мати дає а милый одберає. Лос.

*

Не будємє йїсти, не будємє пити,
Покаль нам не дате, по што мы ту пришлї.

Не будеме пити ту палену воду,
Покаль нам не дате нашу паню млоду. Лос.

*

Бывайте здоровы мойі товаришкы,
Што-м з вами ходиўа г лытыі на орішкы.
Г лытыі на орішкы, г зимиі на вечіркы,
Бывайте здоровы мойі любы дывкы! Лос.

*

Сыдай Марысь, сыдай на тот віз кованый,
Бо то не Петрусыв, але пожичаный. Лос.

*

Візрий (= озрий) же ся Марысь на тоты пороги,
Кады то ходили твойі біўы ногы.
Візрий же ся Марысь на тоты клиночкы,
Кады ёс вішала свойі цацюрочкы.
Не пўач Марысь, не пўач: не бере тя смаркач,
Бере тя урода, хўопец як ягода. Лос.

*

Пришли нам ту приданяне*) —
А што-ж мы ім йіети даае?
Нарубаме дрібных трісок
І даме ім на сым мисок. Лос.

*

*

Петрусю, Петрусю с пахвячого зыля,
Як ся будеш жениў, прос ня на весыля. Лос.

*

А як мы ся розлучиме, дві серденька засмутиме,
Дві серденька, штыри очи будут плакац гво дни, г ноци. Лос.

*

Ой Боже, мій Боже змилуй ся на до гном,
Станула-м на камін, покотиў ся зо гном. Лос.

*

Закукай возульо, закукай легонько,
Де-ж ты мі закукаш на друге лытонько?

*) в перший день одвідати молодуху ідут родителі і вся родина, приносячи при тій нагоді дарунки молодій — то приданяне. В піснях обрядових часто жартують: тому лучають ся нераз вираження іронічні і іперболічні. Am ersten Tage nach der Hochzeit empfängt die junge Frau (млодуха, молодуха) den Besuch ihrer Eltern und Anverwandten im eigenen Hause. Diese Gäste, welche ihr kleine Geschenke „придане“ verehren, werden „приданяне“ genannt. In Hochzeitsliedern wird oft gescherzt; deshalb in denselben Ironie und Hyperbel so häufig.

Закукам я тобі. де ты сама знаєш,
Х котрі сторононьці миленького маєш. Лос.

*

Мамусь моя, ховай же мя,
За старого не дай же мя
Бо в старого сива брода,
А я дівча як ягода. Лос.

*

Г моєї любкы тонькы губкы, тоненькы, тоненькы,
А хоц медом не мащены, то мі соўоденькы. Лос.

*

Козак коня наповаў, дзюба воду браўа,
Козак собі засьпіваў, дзюба запўакаўа.
Не пўач дзюбо, не пўач любо, закла я с тобою*),
Як я піду в Україну, запўачеш за мною**). Лос.

*

Закукаўа возуленька х тім зеленім гаю,
Будеш мила банувати, то я добре знаю.
Ой не буду мій миленькый, не буду, не буду,
Ты за гору, я за другу, о тобі забуду.
Почаў мій миленькый горы премінати,
Юж почали іречну панну водом обливати.
Обливают іречну панну зимною водою:***)
А воз же мя мій миленькый на коня с собою!§).
Милюсь, Милюсь, Милюсенко! мій коник малічкый,
А юж більше не унесе, тільки черевичкы.
Стрылай, стрылай мій миленькый, няй ты куля носить,
А юж я ся напўакаўа за тобою досыт!§§). Лос.

*

Летит пташок понад врата та жалосны краще,
Выйшўа миўа на ворітця і сердечны пўаче.
Моя миўа наймилейша не пўач ты за мною,
А як мене Бог поверне, буду жиў с тобою! Лос.

*

Весыля, весыля, на припецку зыля,
Коўо горцыв мята, Марыся оддата. Лос.

*

Кебы мі ся Боже недылы діждати,
Жебы я си моўа з милым таньцувати,

*) Ті і подібні пісні з України виказуют часто українські форми: с тобою = в лемк. с тобом. **) лемк. за гном. ***) лемк. зимном водом. §) лемк. с собом. §§) лемк. за тобом дост.

З милым таньчувати, з милым розмавляти,
Ой дай же мі Боже недылі діждати! Лос.

*

Сподабали мі ся на дівчатку стройі,
Дай же Пане Боже, кебы были мойі.
Кебы были мойі разом іс дівчатом,
Дякуваў бым Богу сто раз на ден за то. Лос.

*

Высова, Высова розвлечене село,
О як мі в тім Лосю смутно-невесело.
Перешлам річеньку, перейду і другу,
О тобі миленькый нігда не забуду.

*

(піснь зложена выходцями до Гамерыкы)

Бодай Бог пожегнаў нашого цысаря,
Што нас порозпуцаў вод чвартего краля,
Под чвартего краля, под того анліка,
Плаче мій отец-мац, родина велика.
Не плач мій отец-мац мы ся навратиме,
Лем ся в Гамерицы газдувац навчиме.
Бо в ті Гамерицы таке газдуваня:
О семій годины до роботы стане.
Добре в Гамерицы, кед іде робота,
Гарды ся убере, як прийде субота.
Гарды ся убере, гарды ся умые,
Бо він ся не старат, же му в поли гние.
Же му в поли гние, же му вода бере,
Бо ему привезут до гавзу фармеры.
До гавзу привезут, плацу не пытают,
Аж на пятнастого то іх обтыгают,
Бо в ті Гамерицы сут велькы панове,
А в наші Европі лем сут велькы ролы.
Лем сут велькы ролы і велькы порцый*),
А в ті Гамерицы лем ся добрі жие. Лос.

*

На зелені гбочи**) дівчина лен мочит,
Шугай ся припатрят, цы ма чорны очи.
Кеб такы очата в крамі продавали,
Дівчата для хлопців сой бы куповали.

*) велькы порцыйі = великі податки. **) убочи.

Я бы сой купила свому фрайірови,
 Же-б му ся чорныли яко гавранови.
 Ищи-б му купила перстеник на палец,
 Же-б му ся міготаў, як піде на танец.
 Ищи-б му купила скірні з острогами,
 Жебы сой черкотаў горі Кошицями.
 Ищи-б му купила хустечку гадвабну,
 Жебы сой памятаў фрайіречку давну.
 Ищи-б му купила хустечку до носа,
 Жебы сой утераў, кеды на нім роса*
 Ищи-б му купила пищаўку кленову,
 Жебы сой запискаў, як піде до дому. Чр.

*

Чие то полечко не й орано,
 Од мого татічка поняхано?
 Я бы го поораў, але мало,
 Бо мі се колечко паламало.
 Кед ті ся зламало, дай го справіц,
 Науч ся мій сыну господаріц. Чр.

*

Кеды-м ішоў без тот хотар
 Возок мі ся розчеркотаў —
 Зберай міла кольісечка,
 Будеш моя фраіречка! Чр.

Чорна гора родит попер**),
 Чия же я буду тепер —
 Гоя, гоя сама своя
 Возмеш мене, буду твоя. Чр.

*

Ганцю, Ганцю біла ружа,
 Не треба ти было мужа,
 Ани мужа, ни фрайіра,
 Было ходзіц як лелия. Чр.

Як то ладны, як то шумны,
 Кеды прыде шугай ту мны,
 Стане собі при постели,
 Аж ся серце розвеселит. Лос.

*

Ганцю, Ганцю, білыи криштал,
 Дораз бы я к тобі пристаў,
 Не так гво дни, яко г ночи,
 Та про твойі чорны очи. Лос.

Боже, Боже, якый то жаль,
 Мене любіў, іншу ся взяў,
 Мене любіў зо два рочки,
 З іншом буде стискаў бочки. Лос.

*

*) роса = піт, sudor. **) Примітно, що перец, ростина теплих країв, згадує ся в пісні. Правда, що перец (лемк. попер) у люду загально уживає ся яко приправа а в розговорній бесіді служить яко прообраз гіркоти. Рим „попер — пепер“ мабуть указує, що давнійше на Лемківщині говорено „пепер“ psł. пьпърь pol. pierz. slovac. pierog. čech. перѣ.

Кукала зозулька на високім дубі,
Плакала дівчина у церкві при шлюбі.
Не плач дівча, не плач, кривды ті не буде,
Гмнеш ся сьўзами, хоц воды не буде! Лос.

*

(щедрївка).

А мій любый господарю,
Слухай, слухай благодарю!
Слухай, слухай, не спий доўго,
Ѓжлі хочеш знати чоґо.
Бо сын Божий на Йорданї
Крещает ся на Йоанї (sic!)
Даў нам спосїб і нам грїшным,
Струтиў грїшным, струтиў пышным,
Характерьом незмазаным
Християнїм всїм поданым.
Дайже Боже счестя, здравя
Тому пану в его дому. Бер.

*

Люляй же мї, люляй мое мале дїтя,
Кебы-е было добре, не біла я бы тя. Жег.

*

Кукала кукучка спод явора бучка,
Она выкукала шумного Янїчка. Жег.

*

Ішли конїчки през кременїчки черкучи,
Ішла Марїчка од свей мамїчки плачучи.
А чоґо ж ты Марысь пўачеш, чоґо-ж тобі жаль?
Того вїнка зеленого, што мї Петро взяў.
А чоґо-ж ты не пўакаўа, як вїн ті го браў?
Я мыслїла, розумїла, же вїн жартуваў. Лб.

*

Не того ся тышу, што ся в пецу пече,
Лем того ся тышу, што з барыўкы тече. Лб.

*

Не того-м ту прїшўа, жебы-м йїа-пїўа,
Лем того-м ту прїшўа, бым ся веселїўа. Лб.

*

Г недылю рано дрїбненькый дойч падат
Юж моя дівчина до мя не гадат. Лб.

*

Облечу я жупан, шаблю припашу,
Пїду до дівчины, то ей потышу. Лб.

*

В печу палю, твiсто мiшу,
 Двiтя п'яче, я колышу,
 Гоя-гоя, гоя-гоя —
 Головонько бiдна моя! Лб.

*

Иш'а д'вiчина*)	Ты заквiтнеш ружом,
Иш'а милена	А я калiном.
Як ружовый квiт.	Ты будеш паньом,
Ой ста'а, ста'а	Прi велькiм дворi,
Тай зап'ака'а,	А я буду князьом,
Змiни'у ей ся свiт.	В велькiм кляшторi.
Чого-ж ты п'ячеш,	А як помреме,
Гого нарiчеш	Дамо собi знак —
Д'вiчино моя,	Злотi льiтеры,
Як не п'якати,	Даме малювац!
Не нарiкати,	Кто тады приiде,
Не буду твоя!	Пречитат собi:
Ой будеш, будеш	Вельке любованя,
Д'вiчино мила,	Вельке закоханя
Ой будеш моя.	Лежит в тiм гробi.
Люде мi тя радят,	Лежит ту тыло,
Родичи тя дадут	Костi спрагнiты,
І сам волю мам!	З велькой любостi,
Ты пiдеш вершком,	З велькой мiлостi
А я долином,	Закаменiты. Лб.

*

Допiро-м ту прiш'а, допiро-м си свi'а,
 Юж ся мя пытают, чи я є д'вiчина.
 Не сама-м ту прiш'а, вода мя прiнес'а,
 Бодай тота вода барвiнком зарос'а. Лб.

*

Д'вiчина конала, iщи ся пытала,
 Чи на тамтiм свiтi буде таньцувала. Лб.

*

Червене яб'очко в кешени го мам,
 Кого я люблю, тому його дам. Лб.

*

Иде дружба до дверей, летят з нього карпелi,
 А дружичкы зберают, до торбинкы ск'адают. Лб.

*

*) Звiсна польска людова пiсня: Wyszła dziewczyna, wyszła jedyną jako różowy kwiat в лемкiвскiм переодiвi. І. В.

Весілля, весілля, в загорідці злія
А на полю мята Марысенька взята. Лб.

*

Ой Боже, мій Боже, што ся набоженькам,
Коды я ся, коды добрости дочекам?
Дочекам ся в осени,
Як злетит листя з ясеня. Лб.

*

Не будеме йісті, не будеме піті,
Покля нам не дате, по што мы ту прішлі.
Прішлі мы ту, прішлі з двома гудачками
По тото дівчатко с чорныма очками. (весільна). Лб.

*

Кукала кукучка пониже кошара,
Выкукала собі фрайіра вувчаря. Врхв.

*

Там на весілю чудо ся стало,
З нового горця денце выпало.
Ни там соли, ни там юшкы,
Ни там мяса, ни петрушкы,
Вшытко пропало!
Там на весілю не завсе добрі,
Дост ся там чловек голоду намре,
Не дадут там дашто йісти,
Але кажут за пец сысти —
Не заваджай ту!
Там на весілю не завсе добрі,
Лем ся там чловек голоду намре.
А треба бы домів іти,
Бо ту кажут молотити,
Чловек голодний. Врхв.

*

(свадебны).

Отверай мамічко, отверай сьвітлицю,
Бо мы ті ведеме велику злісницю.
Отверай мамічко, отверай пекарню,
Бо мы ті ведеме велику щекарню (або розварню).
Отверай мамічко, отверай комору,
Бо мы ті ведеме велику роздвору! Врхв.

*

Весілля ся кінчит, біда ся зачинат,
Пані млода плаче, же ту не вытримат. Врхв.

*

Выход ку нам выход свадебна мамічко,
 Не бій ся нас, не бій, бо нас невеличко.
 Бо нас не величко, лем тридцетеричко —
 Выход ку нам, выход свадебна мамічко! Врхв.

*

Выход ку нам, выход наша пані млода
 Як не маш палюнкы, не далеко вода. Врхв.

*

Ідеме, ідеме з горы до долины,
 Ідеме глядати новітны родины.

*

Далеко сме вандрували,
 Коньї ся нам полюштали —
 Треба бы нам та ручничкы
 Пообтерати коничкы. Врхв.

*

Гей веселе, веселе — гей богате веселе —
 А сирітке (сиріцке) не таке, бо не є матере. Врхв.

*

Мамічка ся смыкат, дверечка замыкат,
 А я піду втворю, на кого мам волю. Врхв.

*

Весыля, весыля на припецку зыля,
 За горцями мята, юж дзьопа оддата. Врхв.

*

Вольили сме іти до лыса по бука,
 Ныж до той Вірховны по такого тлука. Врхв.

*

Ідеме, ідеме, дороги не знаме,
 Добры люде знають та нам повідають. Врхв.

*

Кукала кукучка в лысы на коренї,
 Выкукала мі Янічка в червенім ременї. Врхв.

*

Весыля, весыля тото весылятко,
 Юж матка оддає остатне дывчатко. Врхв.

*

Прідане, придане*) од Бога надане,
 Од Бога мілого до пана млодого. Врхв.

*

Цы тото веселе, цы дашто зомарло,
 Же жадна свашенька не роздойме тарло. Врхв.

*

*) за „млодухом“ ідут на „прідане“ до хыжи мужа і даруют млодуху малими дарунками.

Познати, познати сиротске (сироцке) веселе,
 Ни отец, ни мати не выйде пред двери. Врхв.

*

Была быс мі была велька приданиця,
 Жебы мі стояла при гамбі скляниця. Врхв.

*

*

Тарелик за еден, а місочка за два,
 Жадна дывка не зна, одкаль пріде свадба. Врхв.

*

До млодого густый сад,
 Не прілетит ани птах,
 Прілетыли гластівкы,
 Глядай млады пестункы. Врхв.

*

Преквітат, преквітат семерацка ружа,
 Не сподый ся дывча с фрайірочка мужа. Врхв.

*

Якем ішоў през містечко, през едну улицю,
 Видыў ем три паненечкы в еднім окенечку.
 Єдні было Маріянна, другі Уліянна,
 Тоту третю не меную, бо ей сам люблю. Врхв.

*

А на рано затерану*), на полудне кашу,
 А на вечер шварне дывча місто отченашу. Врхв.

*

Кеды ся мій милый пріч одберал,
 През облачек волаў**) — душо моя!
 Ой зывян, зывян драгый квітку
 На то розлученя на остатку. Врхв.

*

Гласе мій гласе, мій тonyчкый гласе,
 Не будеш гласуваў на рік о тім часы. Врхв.

*

А голос буковый, нюта березова,
 Як собі засьпіват челядка попова. Врхв.

*

Не мам я голосу, де бы я го взяла,
 Кед я за маленьку по горах сьпівала. Врхв.

*

Повідают люде, же я роскошную,
 А я небожатко дост ся набідую.
 Повідают люде, же я роскішниця,
 Не докаже мі то жадна робітниця. Врхв.

*

*) затирку, стиранку. **) східногал. крізь віконце кликав. І. В.

А добрі ми тераз, же фраєра не мам,
 Ни горі, ни долом нігде не позерам. Врхв.

*

Дує вітор, дує з долу од маюра,
 Прінес Боже, прінес мойого фраєра. Врхв.

*

Виджу я виджу, де мій мілий косіт,
 Біду ма кошелю, а брушлячок носіт. Врхв.

*

Не мам я позірку, лем на нону гірку,
 Бо я ся є той гіркы сподбю фраіркы. Врхв.

*

В полю студенечка, под ле міла на ню,
 Там ся напиєме, не даме нич за ню. Врхв.

*

Ой сьвітит місячек в ночи на стріжлячек,
 Тераз не засьвітит ани під облачек. Врхв.

*

Спала-є міла з іншим, ани ми ся не тай,
 На суботу вечер ани мя не чекай!
 Чекала-м тя рочок, не буду другого,
 Докля бы то было чеканя мойого. Врхв.

*

Закля я была надобном дзевечком,
 Відбілі мя хлопці на марну шкаречку —
 Відбілі мя хлопці през девяту стьіну —
 А тераз не відят, хоц як іу нім стану. Врхв.

*

Кебы не та гора, кебы не та скала,
 Пішоў бы-м до мілой, хоц бы не казала. Врхв.

*

Гоя, гоя, гоя! — іщи я не твоя,
 Але мамусіна, а мамуся моя! Врхв.

*

Іде вода, іде долом на Войову,
 Волыла бы іти долом иншим двором. Врхв.

*

Познам я тя Ваню по твойім писканю,
 Як поженеш волкы попред нашу стайню;
 Попред нашу стайню, попред наші двери,
 Широкий яречек быстра вода бере.
 Широкий яречек, я го не прескочу,
 Дай же мя мамусю, за кого я хочу.
 Широкий яречек я го прескочила,
 Дала мя мамуся, за кого я хтыла. Врхв.

*

Чкає ся мі, чкає, хтосі мя спомінат,
Цы тот мій миленькій, што в серденьку быват? Врхв.

*

Сердечко не здыхай, што любіш, поняхай,
Што любіш сердечні, поняхай конечні. Врхв.

*

Кому я найвеце дверка отверала,
Тому шугайови ем ся не достала. Врхв.

*

До рочку нового любілам одного,
А тераз юж буду за-поряд кожного. Врхв.

*

Юж ся пощипала тота піщалечка,
Што она піскала попід окенечка. Врхв.

*

Найду я тя найду, моя міла найду,
Лем тя помаленькы коло пеца зайду. Врхв.

*

Полява, поляна, на поляні хыжка,
Не былам, не буду в Вірховни в шолтыска. Врхв.

*

Што мі маш повісти, повідж же мі быстро,
Няй я не позерам на тото шолтыство. Врхв.

*

Серед села млачка, сьідит на нї качка,
Любіў мене шолтыс, хоц я не богачка.
Хоц-ем я худобна, хустечка гадвабна,
Ани ей ту нема шолтысенька жадна. Врхв.

*

Юж ся похмурало, одкаль сьвітац мало,
Юж мі так не буде, як дотля бывало.
Ой дотля мі было сьвіта уживати,
Тераз небожатко мушу бідовати. Врхв.

*

Юж ся похылили в елічках вершечкы,
Юж ся спреходили парадны дзевечкы. Врхв.

*

Не буду, не буду воячка любіла,
Бо бы я до рочка дівком не ходіла. Врхв.

*

А вінку мій вінку, якес ся мі зменіў,
Юж ся мі не будеш на главі зеленіў.
На главі зеленіў, на клинку міготаў,
Але ся мі будеш в корытку тріпотаў. Врхв.

*

Сьіяла-м розмарин, але мі не зышоў,
 Чекала-м мілого, але мі не пришоў.
 Не сьій ты розмарин, кед він ті не сходит,
 Не чекай мілого, кед ті не приходит. Врхв.

*

Буде война, буде зо сьвіта зогнана,
 Не пуцу мілого, піду на ню сама. Врхв.

*

Товариш, товариш на зрады мі стоіш,
 Фрайірку мі ганиш, а сам ту ны ходиш! Врхв.

*

Не позерай на мя дьівча сьвідрувате,
 Бо я тя не возму, хоц ес ты богате.
 Буд здрава, кому хцеш, бо мойом не будеш,
 С тобом ся розлучам, Богу ты поручам. Врхв.

*

Не баную того, же-м не была його,
 Уйіла-м, упила-м за пінязькы його. Врхв.

*

Не поставай, не стій, бо коничек не твій,
 Ани я не твоя, не даст мя мац моя. Врхв.

*

Рада е тобом сьіджу, рада е тобом гадам,
 А за тя не піду, лем ті жалю задам. Врхв.

*

Я никого ся не бою, свого мужа маю,[!]
 Кого хочу поцьілюю та ганьбы не маю.
 Кого раз, кого два, кого половинку,
 А свойого миленького в саму серединку. Врхв.

*

Сьвітит ся та сьвітит за яречком оген,
 Не можу добрати свому личку ровен. Врхв.

*

Ружа дьівча, ружа, закла не маш мужа,
 Будеш мати мужа, спаде с тебе ружа.
 Квіток дьівча, квіток, закла не маш дьіток,
 Будеш мати дьітки, спаднут е тебе квітки. Врхв.

*

Не піду я Ганцю на шопечку вашу,
 Бо я собі нашоў фрайіречку красшу. Врхв.

*

Такый мі ся, такой шугайчик подабат,
 Што сі ладны сьпіват, помаленькы гадат.
 За таким, за таким мое серце прагне,
 Што собі засьпіват, затаньцуе ладны. Врхв.

*

А сьпівай дівчатко, як єс сьпіувала,
 Бо ты ся не будеш дома зімувала.
 Ани зімувала, ани лытувала,
 Сьпівай сі дівчатко, як єс сьпіувала. Врхв.

*

Сьпівайте дівчата, тераз вам до того,
 Не мате на главі смутку ниякого. Врхв.

*

Кебы мі так было, як мі влоны было,
 Ниіде бы ся мое серце не смутило.
 Юж мі так не буде, як мі было влоны,
 Юж мі не заквітне квіток на яблони.
 Добрі было влоны; не знам, того рочку
 Кто мі буде лыгаў близко мого бочку. Врхв.

*

Ходила-м, ходила-м, не находила-м ся,
 Зеленого вінка не наносила-м ся. Врхв.

*

Ныт векшого жалю, як го дывкы мают,
 Як ся бабы зыйдут, тай іх огваряют.
 Єдна стара баба мене огваряла,
 Бодай ся ей дывка того дочекала!
 Ныт векшого жалю, як го дывкы мают,
 Як ся хлопцы зыйдут, тай іх огваряют.
 Котра не червена, котра красы нема —
 Сам ся не огварит, што ногы кривы ма! Врхв.

*

Жадна не зумерла, котра была в жалю,
 То і я не зумру про тебе шугаю! Врхв.

*

Лучка не зелена, бо є выкошена,
 Дывча не червене, бо є вылюбене. Врхв.

*

Тримаі ся дывчатко своеі поцтивости,
 Як ся трава тримат своеі зелености.
 Травиця ся тримат, покля ей не скосят —
 Тримаі ся дывчатко, покля тя не спросят. Врхв.

*

Марысь моя, Марысь, што до мя не гвариш,
 Цы ся матки боіш, цы о мя не стоіш? Врхв.

*

Чом же житко не жнеш, чом же роса на ным,
 Пішоў преч мій мілій, а я піду за нім. Врхв.

*

Пшла моя зволя долом тисоньками (річеньками),
 Жебы-м не ставала медже дывоньками.
 Свобода, свобода, юж ся мі премігла,
 Якбы-м до Дуная сивый камін шмігла. Врхв.

*

Так о мнї гадают, як о старі дывці,
 А я бы ся могла колысац в колысцы. Врхв.

*

Яворе, яворе, де-с подыў конары?
 Обрубали мі іх шолтысы воляре! Врхв.

*

З далека тя шугай, з далека обходжу,
 Жебы-с не повідаў, же за тобом ходжу. Врхв.

*

Як я сі засьпівам в лысы при орисы,
 Полетит мій голос до мой Марысы.
 Як я сі засьпівам в лысы на ялины,
 То ся мі розвуют спід бучка корені. Врхв.

*

Голузя, голузя, букове голузя,
 Не дай же мі Боже кулявого мужа. Врхв.

*

Воляре, воляре, де-сте волкы пасли,
 Стратила-м хустечку, цысте ей не нашли?
 Нашли есме, нашли, але ей не даме,
 Підеме до корчми, там ей пропиєме! Врхв.

*

Пониже поточка кукала кукучка,
 Выкувала собі шувного гайдучка. Врхв.

*

Воляре, воляре — а я воляречка,
 Чия же я буду на рік фрайречка? Врхв.

*

Як ем пасла вувцы, ходила ем в гуньцы,
 А тепер козиска, не мам кабатиска. Врхв.

*

А увцы (вувцы) на луцы, козы на пасыцы,
 А югас з дывчатком в зеленім вербінцы. Врхв.

*

Ты ес добрый учар, не пущай на мочар,
 Бо мочар кырвава на уцы не здрава. Врхв.

*

Учаре, учаре! Пан Бог вас покаре
 За тоты овечкы, што лежат в кошари. Врхв.

*

Учар уці пасе, хоруба ним трясе,
Барже бы ним трясла, кебы я з ним пасла. Врхв.

*

Не хтыла-с ты мене, хтыла-с шувныйшого,
Тераз даў ті Пан Бог: не маш ниякого. Врхв.

*

В кошари, в кошари, в кошари нич не мам,
Лем едну овечку, кошар на вершечку. Врхв.

*

Не тераз, не тераз на орішкы ходят,
Г осени, г осени, як они ся родят. Врхв.

*

В Вірховни, в Вірховни, в Вірховни два дубы,
В Вірховни, в Вірховни жадного не люблю.
В Вірхімці, в Вірхімці там росне дуб третій,
Ой там до Вірхімки, там сердечко летіт. Врхв.

*

Дывча зумирало, іщи ся пытало,
Цы на тамтім сьвіты буде танцювало. Врхв. пор. ст. 248.

*

Облетыли вершкы од дожджу дрібнога,
Зарікаў ся шугай од личка мойого. Врхв.

*

Як я стады піду з'охаблю памятку,
Пониже Вірховны заграджу заградку.
Кто коло ней піде, спомінати буде,
Чеода Боже того, што заградка його. Врхв.

*

Ани я не ружа, ани я не фялка,
Ани я Яничку не твоя фрайірка. Врхв.

*

Дала-с мя мамічко за третю границу,
Жебы-м не ходила до тя на жентицу.
Ани на жентицу, ани на молоко,
Дала-с мя мамічко од себе далеко. Врхв.

*

Кто з висока рубат на низко му падат,
Няй же собі каждый рівны своей глядат. Врхв.

*

Чийі то дывчата под селом сьпівають?
В селы так думают, же органы грают. Врхв.

*

Шугаю не пискай, за ручку не стискай
Я не твоя ровен, ани-с мя не годен.

Ты мені не годен до зроду ступити,
А ти мі ся строїш голову сушити. Врхв.

*

Кеды-с ся приспала, то ся добрі стискай,
А я собі буду на цццалцы пискаў! Врхв.

*

Болит мя голова, болит мя докола,
Ни я тераз дывка, ни я тераз вдова.
Ой вдова, як вдова, нема мужа дома,
Пішоў на заробок аж до Собінова. Врхв.

*

Ой Боже мій Боже, яка я си тераз,
Як собі помышлю, заплачу си нєраз. Кр.

*

Горы мойі, горы! ой жаль мі за вами —
Та не так за вами, як за гірняками. Кр.

*

На зеленім дубі сидят два голубы,
Люде ся чудуют, же ся рады видят.
Не чудуйте люде, бо не мате чому,
Же ся сподобало то едно другому. Кр.

*

В середу-м ся уродила — несу собі горе,
Не дайте мя за старого, бо бородом коле. Кр.

*

Коломыя, Коломыя, Коломыя місто,
Котра дывка мало робит, то мягка як твісто. Кр.

*

Пойіхаў, пойіхаў, бодай ся не вернуў,
Дала-м му хустечку, жебы ся не смутиў. Кр.

*

Боже, Боже, што ся водит,
Што мій мильй не пріходит?
Цы го вода підмулила,
Цы го інша одлюбила? Кр.

(по шлюбi сьпiвають:)

Наша пані така млада,
Як на ярку быстра вода,
Она си така весела,
Якбы закупила села. Кр.

(по зачiпченю сьпiвають:)

Кукуріку гво дни, кукуріку г ночи!
Як ю зачепили, вытріщила очи. Кр.

*

Ой зйіздиў я, зйіздиў коня вороного
 До тебе дывчню, ци буде што с того?
 А ци буде, цили ны —
 Не роби заводу ты мены.
 А я ти повіла і твоему роду,
 Же я іс тобою не роблю заводу,
 Бо для мене посаку не буде,
 Возмут мене инши люде.
 Скари мене Боже з високого неба,
 Коли мі ку тобі посаку потреба.
 Кой ты мены сама красная,
 Як на небі зоря ясная.
 Теперь мены мовиш, же-м зоря ясная,
 Потом будеш мовиў: доле-ж нещасная!
 А кед не ты та мати
 Буде мене проклинати.
 На што тебе мати має проклинати,
 Кой я тебе люблю і хцу тебе взяти.
 А ци-м любиву, не любиву
 Коли мі тя Бог судиву.
 А ты мене береш таку молодую,
 Таку молодую, таку хорошую.
 А як я ти впаду в недугу,
 Жебы-с не позираў на другу.
 Скари мене Боже на гладкій дорозі
 Штобы я помислиў о иншій небозі,
 Скари мене Боже і добраз,
 Жебы я помислиў, хоц лем раз! Б.

*

Над береженьком стояла,
 Білы рученькы мыяла.
 Ой рученькы моі, рученькы
 Кому будете миленькы.
 А кобы то младему дай Боже!
 А як то старему, храни Боже! Б.

*

В е с ь і л ь н ы.

Пришли до нас приданяне, пришли,
 Не мали мы до Вашеці мысли.
 Наша хата з резаного древа,
 Не таких нам приданян треба! Б.

*

Пришли мы ту по тім сьніжку,
 Послїдили сме ту лишку,
 А мы одталь (отталь) не підеме,
 Докля мы ей не возмеме. Б.

(як приходять
 за молоді-
 цьом)

*

Пришли мы ту на придане
 За тым личком мальованым,
 Пришли мы го одвидьїти,
 Чи му буде добре жити,

Як му добре зараз,
 То підеме дóхыж нараз.
 Як му буде велька кривда,
 Не підеме дó хыж нигда. Б.

*

Пришли нам ту приданяне,
 А што-ж мы ім йїсти даме?
 Нарубаме дрібных трїсок,
 І даме ім на сьїм мисок. Б.

Чому свашкы не сьпівате?
 Бо вы рїдкы зубы мате.
 Треба глины намїсїти,
 Свашкам зубы польїпити. Б.

*

Ой ідеме, ідеме з горы до долины,
 Ідеме глядати той нової родины.
 Ідеме, ідеме, де тота Марыся,
 Што сподобала мї ся. Б.

*

Треба бы нам треба стїлця високого,
 Наша панї млода роду широкого.
 Юж мї ту прийїхалї,
 Конї нам ся польїпталї,
 Треба бы нам ручничка
 Повтирати коничка.
 А коничка вороного
 Від пана молодого.
 Боже, Боже, што-с мї даў,
 Ани ем ся сподьїваў.
 Даў ес менї таку жену,
 Што з ньом волю не пожену.
 Як ся будем шанувати,
 То будеме волю мати. Б.

*

Не того мы пришли што ся в пецу пече,
 Але того пришли, што з барылкы тече.
 Ой не пришли мы ту по гуся печене,
 Але мы ту пришли по дьївча червене. Б.

*

Панї млода наша
 Поїмала пташа,

Таке поімала,
Што з ним буде спала. Б.

*

Выпровад мамонько
Своє дитятонько
Зо двору свічками,
През поле очками.
Вибирай ся Марысь,
Вибирай ся з нами,
Свои злости прелож, прелож камінями,
Жебы-с была добра меджи сусыдамі. Б.

*

А де-ж ты мене Василю подыєш,
Ты своєї хатонькы не маєш.
Збудую я хатоньку край воды
З зеленого дерева, з лободы. Б.

*

Обіздри ся Марысь по тім своїм дворі,
Чи ти жаль не буде той дівочкой зволы?
Обіздри ся Марысь на зелены лучкы,
Де грабали коліс твої білы ручкы. Б.

*

*

Широкое поле та вода заляла,
А любіў я шварне дывча, она не знала,
Ой жаль мі ей буде, кед ей возьмут други люде,
Мойом не буде.

А у полю кырниченька цимбрована,
А юж моя наймілейша заручена.
Ой жаль-жаленько,
Любіў я тя серденько
Людом не собі.
Выберу я кырниченьку во своїм дворі,
Піде мені шварне дывча до ней по воду.
В той час она мойом буде,
Коди она сама прийде
До ней по воду. Б.

*

Я ті повідала і на волю дала,
Же твое перечко зімна вода взяла. Б.

*

Янічку сердечку, де-с подыў перечко?
Ішоў ем без воду, впало мі до споду! Б.

*

А Боже, мій Боже, премілений Боже,
 Же ся мі дівчатко видарит не може.
 А хоц ся мі выдарит: не до моєї волі,
 Як на ню попатрю, так мі серце боліт. Б.

*

Старам я си, старам, же стару матыр мам
 Як она мі зумре, якоє сі раду дам. Б.

*

Старую я матыр мала, тяжко на ню заробляла,
 Гво дни шила кошулечку, в ночи пряла куделечку. Б.

*

Боже мій Боже, стратила-м два ножі,
 Єден мі ся нашоў, а другый не може! Б.

*

Боженьку, Боженьку, дай мі добру женку,
 Жебы ня водила с корчмы за рученьку! Б.

*

Повідаў мі милый, же ма штырі волы,
 Же ня буде возиў с хаты до коморы.
 Ай не так ня возиў, палицьом мі грозвиў,
 Же ня буде бити, покля буду жити! Б.

*

Боже, Боже, нич не маме,
 Лем на себе позираме,
 Лыпше наши два позоры,
 Ныж дачийі штырі волы. Б.

*

Хоц я ся напню, хоц я ся зад'ужу, (= задовжу польск.
 Што-ж кому до того, кед я на то служу! Б. [zadłuże].

*

Жаль мі є, жаль мі є, аж ня потрясує,
 Кто ня не выховаў, тот мі розказує.
 Кто ня не выховаў, раз мі йісти не даў,
 А тераз ся буде на мні поневераў. Б.

*

В ширім полю явір посаджений,
 Сьїдит на ным пташок премілений.
 Сьїдит собі, сьїдит, красны собі сьїват,
 Же з велькой любости нераз нич не быват. Б.

*

Засьвіт мі місячку ай і зоря ясна
 Пред тоты дверечка, де дівчина красна. Б.

*

Засьпівай когутку, бо юж ден, бо юж ден,
 Запрігай конічкы, бо ідем, бо ідем! Б.

*

Як ты підеш преч од мене,
Што мі лишиш на знаємне?
Лишу я ти гай зелений
Под облачком посаджений.

А што же мі с того гаю,
Як ты будеш в чужім краю?
На гай будеш позирати,
Мене будеш епоминати! Б.

*
Дівчино моя, напій ми коня!
Я не напою, не твоя-м жона.
Як буду твоя, напою коня,
Оа напою і заведу, де стайня твоя. Б.

*
А мій милый з лыса йіде,
Яворове дrevко везе,
Пискат собі на листочку,
Же ма шувну фраіречку. Б.

*
Пришоў я до корчмы,
Міла при мнї стала,
Так ем ся заганьбўй,
Же не мам ірейцаря.

Купиў за гріш пива
Та я ей трактуваў,
Цылый вечер плакаў
Же дуже скельтуваў. Б.

*
Жено моя, жено, мам едно прядено,
Мало бы ся злепиц, волиме го препиц! Б.

*
Дивуют ся люде, же я прельїнива,
Бо я на солтиствї тяжко не робила. Б.

*
А робю, я робю, юж барже не можу,
А своей матери вгодити не можу! Б.

*
Чим дале до лыса, тым голузя бильше,
Чим дале до людей, дывчина шувнійша. Б.

*
Ай шувна я шувна і шумному рада,
Як шумного виджу, якбы-м ся наядла! (= наїла)
Ой шувна я шувна, а й тобі нічого,
Як ты ня не возмеш, побануеш того! Б.

*
Сыдат пташок на рокыты,
Сьпіват собі розманты,
Ногом рушит, главком кывне,
Як тот пташок сьпіват дивны! Б.

*
Не бій ся матусю, не бій ся о сына,
А бо ті не возме в запаску дывчина.

В запаску не возме, в хустечку не звяже,
Не бій ся матусю, бо то не пінязи! Б.

*

Ой сьівши, ой сьівши засмутиў ся,
Же з малою дьівчиною ожену ся. Б.

*

Ой на роваш, мамічко на роваш,
Кому ты дьівчиничку виховаш?
Ой тобі то Васялю, тобі то,
Кед нас Бог пожегнат на лыто.
Ой на лыто, на лыто горяче
Будеме ся преходити по луце.
По луце, по луце зеленій,
Коло студенички студеной.

*

Дармо дьівча, дармо : зламало ся ярмо,
Зламаў ся і дышель про несчасну мысль.
Дармо дьівча дармо, не будеш ня мало,
Дармо-с собі личко выштафіровало!
Выштафіровало і вымалювало,
Дармо дьівча, дармо, не будеш ня мало! Б.

*

Ей кобы я знала, же я ту не буду,
Не носила я бы до горбочка воду,
Але бы-м носила під явір зеленій,
Жебы ся мі достаў шугай мальованій.

*

Пасла бы я волкы, пасла бы-м баранкы,
Але мі забрала водичка полянкы. Б.

*

Овцы мойі, овцы (sic!) най вас пасе кто хце,
Вас пасти не буду, бо на войну пуйду.
Пасут ся овечкы помедже смеречкы,
Не треба учаря, ани учаричкы. Б.

*

Як я уцы (sic!) пасаў, дост ем ся нагасаў,
Не так за уцями, як за дьівчатами. Б.

*

Гора моя гора, хто ня до ней вола?
Вола ня мілій мой, далеко Боже мой!

*

Ой перечко мое, як ес ня скламало!
Як ты было носец, тас мі упадало! Б.

*

А мамічко моя, на біду-с ня дала,
За то моя дівко, бо-с ня не слухала! Б.

*

Танцюй же ты зо мвом і я с тобом буду,
Хоц кожду неділю бита про тя буду.
Хоц кожду неділю, бодай не кождый ден,
За тебе мой милый, што тя рада виджу. Б.

*

Ой піду я піду, кады я ходила,
Та я собі найду, кого я любила! Б.

*

Ани ем не пняў, ани ем не краднуў,
Про тебе дівчино до вязіня-м впаднуў. Б.

*

Сьвітило бы слонко, про хмары не може,
Любиў бы ня милый, про люди не може.
Сьвітило бы сонце, хмары му не дают,
Любиў бы ня милый, люде забраняют. Б.

*

У мого вуйка коротенька гунька,
Велика славонька, підла гостинонька! Б.

*

Сестры мої сестры, вшиткы замуж пішли,
Лем тота зостала, што кравы пасала! Б.

*

Добре я ся здогадала, же тот кабат я продала,
Знают люде і Бог з неба, же мі на палюнку треба. Б.

*

Ей гаю, мій гаю, мій зелений гаю,
Хто-ж тя розвеселит, кед я в велькім жалю. Б.

*

Жалы мої, жалы, якесте ня зуяли,
Не з одного боку, але с кождой страны! Б.

*

А роскоші мої де-сте ся подыли?
По горах, по лысах сте ся розлетыли! Б.

*

Гоя, гоя, душо моя,
Реч мі слово буду твоя —
Реч мі слово і словечко,
Буду твоем фраіречком. Б.

*

Тераз мі сьвіт квітне, тераз мі сьвіт грає,
Ни ня ніхто не бе, ни ня не полає.

Як я сой засьпівам красны, по дывоцкы,
То мі ся розывют сухы галузочки. Б.

*

Не ходи ты до той, што я до ней ходжу,
Бо я тобі стежку (дражку) терньом загороджу.
По дває, по трыє до едной ходили,
Еще собі дражку терньом не градили.
Хоц і не градили, але я заграджу,
Не ходи ты до той, до котрой я ходжу! Б.

*

Ей ганьба мі, ганьба, же я дывка гарда,
Ганьба мі стояти, нйт кого ня взяти.
Ей ганьба мі, ганьба, же я дывка гарда,
Ганьба мі двояка, же люблю вояка! Б.

*

Пішоў бы я до вас, кобы я сьміў,
Кобы-сте мі дали, штобы я хтыў
Тото дывче шварне, што ма очи чарны. Б.

*

Пішоў бы я до вас каждый вечер,
Пред вашима дверми велька мочар,
Прелож мила дручкы, прейду помалючкы
Каждый вечер! Б.

*

Дывчатко, дывчатко, зробіў я ті чачко
З руками, з ногами, с чорныма очкама. Б.

*

Напила-м ся, ледве стою,	Не бий же ня мужу в ночи,
Піду домів, бо ся бою —	Бо мі выбеш чорны очи —
Бо я злого мужа маю,	Буде заран ясна хвиля —
Буде ня биў, добрі знаю.	Росповім ти, штом ти винна! Б.

*

Пияли, пияли два брата з Моравы,
Але юж не будут, бо іх полапали! Б.

*

Пие нас, пие нас, пие седемнацт,
Заплатит то вшытко, вшытко еден з нас! Б.

*

Мам я косу выклепану, мам я косу добру,
Она косит, бо і муєит коничину дробну. Б.

*

А пропиў я волы, а жена коровы,
А мы трыє брата пропиєме іротя! Б.

*

Познати, познати, котрый хлоп женатый,
Проквітат му личко, як горнец щербатый! Б.

*

Не една, не една галузечка в лесе,
Єдна ся похылит, друга ся піднесе. Б.

*

Познам я милего по писканю его,
Превелебны пискат пицалечка его. Б.

*

Пискай же мі, пискай пицалко кленова,
Бо тя радо слухат фраіречка моя. Б.

*

Повідають люде, же я піячиско,
А я не пю воду лем то згорівчиско. Б.

*

Під зеленом брешкинью*) студня мурована,
Напий ся з ней ма мила красна мальована.
Як ся бы з ней напила, красу бы стратила —
Тримай красу до часу не дай ей хлопцям взяц,
Бо будеш банувац! Б.

*

Пішоў на горечку, свіаў татаречку,
На татарці ставці, болят мене пальці. Б.

*

Грай гудачку, грай, на полицку позирай:
Єст там кура печена, буде добра вечера. Б.

*

Вішта коню, вішта! не дотыкай дышля,
Не ход до фраірки, бо фраірка пышна. Б.

*

Кой місячок зашоў, каждый свою нашоў,
А я неборачок медже гуси зашоў! Б.

*

Янічку, Янічку, што мі по конічку —
Штобым ся преносиў през быстру водічку.
Быстра вода, быстра на кождім яречку,
На тім найбыстрійша, де мам фраіречку. Б.

*

Тото мі ся тото дівча сподобало,
Што на быстрім ярку шаты полокало —
Шаты полокало, ручки умывало
Тото мі ся тото дівча сподобало! Б.

*

*) брешкиня = *Persica vulgaris*. Очевидно пісня угорскоруска,
з тих сторон, де брешкиня удає ся. І. В.

Розвивай ся бучку з долу помалючку
Як прийдеш к вершкови, розвивай ся скорій! Б.

*

Танцюю, танцюю, ножкы ня не болят,
Зо своїом фраірком, покля моя воля! Б.

*

Сьпіваночки мої, де я вас подыю?
Піду я до лыса там я вас посью.
Будут там дывчата на траву ходити,
Сьпіваночки мої будут находити. Б.

*

Заграй мі гудачку на тонку струнечку,
Няй я вытанцюю мою фраіречку! Б.

*

Де піду, там буду, фраір мусит быц,
Блазен бы я была все одного любец. Б.

*

Я тому не винна, але братя мої,
Пасти мі казали із гультаем воли.
А пасти то было, але знати яко,
Было оддаляти од него далеко.
А я оддаляла през стаяня двоє,
А він на ня волаў: ходжай Марысь до мне.
Не плач Марысь, не плач, він тя не опустит —
Підеш до кравчика, корсет ти розпустит.
Як не мам плакати, кед люде гадают:
Такі красні панні корсет распущають! Б.

*

Явір, явір, яворове листя,
Ожениў бы-м ся, але не мам счестя.
Не мам, не мам, але буду мати,
На недылю вечер будут в корчмі грати. В.

*

Ожениў ся дудра вчера до полудня,
Цылу ніч не спали, перину латали. Б.

*

Наша родинечка дайте ся нам побрац,
Бо мы не підеме до вас хлыба жебрац.
Бо хоч нам не стане, то си докупиме,
А свої родинні ганьбу не зробиме. Б.

*

Наша родинечка, як же мі ся мае,
А я сиротонька, як мі Господ дає.

Моя родинонько, посьходте ся ку мні,
Купиў бы-м вам дашто, але не мам за што. Б.

Ой козаче, небораче, біда тебе скребче,
Кожушина по колына, по задку теленце. Б.

Фраірэчкы штырі про што сте ся били,
Про тебе шугаю, бо смы тя любили. Б.

Што то за яличка, што нема вершечка,
Што то за паробок, што не ма перечка?*) Б.

Дивуют ся люде, же не мам коралы,
А моя мамічка не сьідит на роли. Б.

Добре тому паробкови, што ся женит при ойцови,
При ойцови, при матери, аж ся серце розвеселит. Б.

Отче мій, отче, ты сивый голубе,
До кого я піду, як тебе не буде? Б.

Волю моі волю, всеі штырі сте пловы,
Лем по два речкы мойі фраірэчкы. Б.

Волю моі волю, рано-м вас выгнала,
Вы ся не напасли, я ся не наспала.
Вы ся не напасли: трава была мала,
Я ся не наспала, бо-м фраіра мала. Б.

Фраірэчко стародавна!
Любиў ем тя не до давна.
Тераз мі тя инший бере,
Стріла ему до мацери! Б.

Паробци ся женят, же ся войны болят,
А я ся не бою, лем ся на ню строю. Б.

Голя, голя, голя гоц! хоцбы грали ноч —
Хоцбы грали цыле житя, гуляй, гуляй мое дытя. Б.

Фраірэчко теперішня,
Скажи мены, ци любиш ня?

*) Дівчына дае свому милому „перечко“ до капелюха; „што не ма перечка“ значить тілько: цо не мае любки.

Якбы я тя не любила,
Тобы-м на тя не патрила. Б.

*

Повідали люде, же я ся нажила,
А я в свого брата на гостинні была! Б.

*

Ей куме мій, куме великыйі думы!
Барже-с бы думала, якбы-с ня не мала. Б.

*

Ганцю, Ганцю не зумирай!
Бо бы я ся поневіряў —
А як умреш, одкаж дашто,
Жебы я маў пити за што. Б.

*

Грают мі гусличкы, грают мі органы,
А на моіх ногах черкают гайданы. В.

*

Пняў бы я, пняў, але палюнечку,
Кей бы дала мила мі на кватиречку. Б.

*

Чудуют ся люде, же я прелыніва:
Варуй ся той суку, што ма білы рукы. Б.

*

Ой добрі тому, добрі з двома фраіркамі:
Єдна ся погывіват, друга за дверяма! Б.

*

Ой добрі тому добрі, што ма штырі волы,
Іщи тому льіше, што ма штырі жены.
Єдна в пецу палит, друга йісти варит,
Третья лужко стелит, чварта до постели. Б.

*

Мамусь моя мамусь, дайже мене за муж
Бо я вже выросла, як у полю сосна.
Хоц быс ты выросла, як у полю едла,
То я тебе не дам, бо-с лем сама єдна. Б.

*

Заграй же ми ткачу, бо я радо скачу,
Мам я пальці дрітованці (мабуць: дріботанці) то іх не
[потрачу. Б.

*

Посыяў мій милый два загоны лену,
Я му повідала, што го не выберу.
Хотыў іщи хотыў, третій посыятя,
А я му повіла: не буду тя брати!

*

Татаречка просо, не ход до нас босо,
Але прийди вбуто, хоц і в чалапутах. Б.

*

Марысь моя, Марысь чом до ня не гвариш?
Кі єдно словечко, моя фраіречко! Б.

*

Ой брате мій, брате, не бий мою сестру,
Бо я на тя трімам сокыречку остру. Б.

*

Брешут на ня люде, яко псы на зьвіря,
Бодай ім летьіло з язуків паздыря.
Брешут на ня люде, могли бы не брехац,
Мают свої дьіти, можут ся дочекац. Б.

*

Не лый дожджу, не лый, бо ти не казали,
Бо мене маленьку на поле выгналі.
На поле выгналі, плахту ми не дали,
Не лый дожджу, не лый, бо ти не казали! Б.

*

Ой на Яна, на Янонька
Горит наша собітонька.
Ой по Яны, по Яноньцы
Юж по нашій Собітоньці!

(в Кривій, Воловци, в Ясинці селах Горлицкого повіту).

*

Під зеленою, під дубиною
Сидыў там голуб з голубиною.
Сидыли в парі цыльовали ся,
Сивыми крильцями любовали ся.
А пришоў стрілец с середного луга
Забий, располошнў с пары голуба.
Голуба забий, голубку з'імаў.
Сыпле пшеницю, дає водицю.
Голубка не йіст, голубка не пе
Під дубиною плакати іде.
Чом же ты не йіш, чом же ты не пеш
Під дубиною плакати идеш?
Як я мам йісти, як я мам цити,
Якый світ красний, не мам с кым жити!
Маю я, маю сым стів голубів,
Вибрай собі, котрый ти любый.
Я обирала, але-м не нашла,
Не є тамтого мого милого.

Мій буў (sic!) миленькый, чорнобрывенькый
Личком румяный, сивокриленькый. Ф.

(Пісня подільска співана скрізь в Галичині і на Угорщині —
декуди видно тут вплив місцевого говора).

*

А там долом при Ондаві
Пасло дівча коні в траві,
Прийшоў д нему пан урядник з двора,
Заяў конічки до двора.
Дароваў їй три таляры,
Єден векший, а два малы.
Скрий ты дівче, скрий ты собі,
Бо я прийду г ночі к тобі:
А як прийдеши, легко ступай,
Острогами не постукай!
Бо наш отец чуйно спали,
На нас велькы позір дали.
Зостан здрава мила моя,
Я кавальїр, а ты вдова!
Чого-ж ты ня вдовом назваў,
Бо ты ночку лем при мі спаў!
А хоц бы лем, лем годину,
Юж ты веце не дівчина! Ф.

*

Сьпіваю, сьпіваю, голосу не маю,
Бо-м го потратила по зеленім гаю.
Іду горі долом, не виджу нікого,
Плаче моє серце зо жалю велького.
Жалы, мої жалы як сте мя зівяли,
Не з єдного бочку, але з кождой страны! Сн.

*

Болит ня голова, болит ня докола,
Ані я не дівка, ані я не вдова. Сн.

*

Конічку, конічку, не ход коло воды,
Не зберай квіточкы, бо то не ягоды!

*

Коніку сівавый вынес ня з муравы,
Як мя не вынесеш, стрелю ті до главы!
Стрелю ті до главы, до правого бочка,
Як мя не вынесеш до того горбочка! Сн.

*

Сивый конь, сивый конь а уздечка сивша,
 Отец мати милы, коханичка мильша.
 Отец мати милы, бо ня виховали,
 Коханичка мильша, бо ми гамбы дала! Сн.

*

Шугаю малючкый, возми ня на ручки,
 З ручок на колена, буду твоя жена. Сн.

*

Кукай же мі, кукай возуленько сива,
 Бы-с мі выкукала на осын фраира.
 На осын фраира, на мясниці мужа,
 Жебы я ходила як червена ружа! Сн.

*

Ружа дывча ружа, закла не маш мужа,
 Як будеш мац мужа, спадне с тебе ружа. Сн.

*

Квіток дывче, квіток, закла не маш дыток
 Як будеш мац дыткы, спаднут с тебе квітки. Сн.

*

Сьпівала бы-м собі, але не мам нюты,
 Взяли ми ей шевці, подшили ньом буты. Сн.

*

Засьпівай когутку на вербовім прутку,
 Дост ем ся насьпіваў, як ся гай розвиваў. Сн.

*

А гаю мій, гаю загайіли мі тя,
 Коханечко мое забранили мі тя. Сн.

*

Не буду спаў дома, бо коле солома,
 Піду гу дывчатку, може буде дома.
 Як не буде дома, то буде в стодолы,
 Не буду я лежаў на голій соломі. Сн.

*

Мала-м фіялечкы штырі заградечкы,
 Пяту маґерану*) для тебе шугаю! Сн.

*

Перечко-м вывила, дала-м фурманови,
 Наробилам жалю свому коханови. Сн.

*

Пила бы я пила, кебы вода была,
 Але воды не є, лем дробне камене. Сн.

*

*) пята заградку маґерану; маґеран = *Origanum majorana*,
 Majoran, Maigan, Meigan.

Шугайічку шувный, не ход поза углы,
Але прид на двери, не бій ся матери. Сн.

*

Палюнечка-грунок добра на фрасунок,
Кто ся ей напие, тот ся не фрасуе. Сн.

*

Палюнечку пиву бым, фаечку куриу бым,
Кебы шварне дывча, к собі притулиу бым. Сн.

*

Палюнку не купуй, пити ей не буду,
На танец мя не бер, бо с тобом не піду. Сн.

*

Дывчатко леля, лыгай там де і я,
Лыгай на лавочку попри мойім бочку. Сн.

*

Ей ты сосна, сосна! ей велька выросла,
Іщи мому пану хосен не принесла! Ба.

*

А там долем при яречку мые Янчік з кырві ручку —
Янчік, Янчік! што ты зробиу, што сі ручку закырвавіу?
Ой стинав ем головечку такой своей фраіречкы!
Што мі г ночи гуркотала, мі смутному спац не дала.
Янчік, Янчік! смот ты горі, што увидиш вшытко твое!
Нич не виджу лем горечку, на ті горі шибеничку.
Жебы міг быу хто поведзіц, же ты будеш на нбі весіц —
Дау бы я ей вымальовац, сріблом золотом обтальовац,
А на вершку злоту баню, де положу свою главу. Ба.

*

В Масровім дворі ест велика тона,
Не ход там Янічку, бо затопіш коня.
Єдного затоплю, на другого сыдам,
А я свое дывча за сто злотых не дам. Ба.

*

Закувала зозуленька в городы на прутю,
А юж вєдут Якимонька в желызінім окутю. Ба.

*

Мам сой шувну фраіречку, служит там на фарі,
Не можу я ту нбі ходзіц на великы жалы.
Як ем ту нбі ходжувау, цижмы в ручках ношувау,
По малюцькы, по тихуцькы дверка отвирау. Ба.

*

Юж слонечко на долины а я сам на фарі,
Што мі буде капраль гвариу на мойім кварталы?
Капраль буде мельдувау, же-м дома не ночувау,

Юж я буду ютро рано пруты фасуваў.
 Юж слонечко на долины а я сом на фарі,
 Идут за мноў на мій квартал ай штырі капралы.
 Кеб была-с Ганічко промовила словечко,
 Бы-с ня увільнила з войнонькы легуцько. Ба.

*

А там долом при млины
 Лежит Янчик в вербины,
 Лежит, лежит забитый,
 Розмарійом прикритый.
 Розмарія през верха,
 Пришоў д нему дзяд з керта.
 Ей не з керта, з подрагы (з подрадза) —
 Юж Янчка провадят.
 Пришла і нему Марыся
 Прінесла му винися,
 Ой винися, ой вина,
 Та сама ся нашла.
 Ой як підеш до дому,
 Та не повідж нікому —
 А як повіш, повідж так,
 Же-с ходила на сповід. Ба.

(або: Же-с ходила на ярмак).

*

Вчера пряла пачесонькы, а днес пряду клоча,
 Куп мі мужу скоринонькы, най не ходжу боса!
 Вчера пряла-м пачесонькы, а днескы повісмо,
 Сяд си милый коло мене, хоц ті буде тысно! Ба.

*

Посадила-м черешеньку, посадила-м дві,
 Выховала-м шварне дывча людьом не собі —
 А што-ж мі з ней буде, возмут ей люде,
 То ей не буде! Ба.

*

Кой я ішоў од Пряшова одталі,
 Застала мя слепя сука по дразы.
 Ей іди ты слепя суко до дому,
 Не заставай на дорозы нікому! Ба.

*

Серед села студенечка муравлы (журавлы?) ей пют,
 А юж нашу пані млоду до шлюбу ведут.
 Єден веде за рученьку, другому ей жаль,

Третьюому ся серце крає, же він ей не взяў.
 Четвертый стоїт за дверками,
 Креше собі підківками:
 Я ей буду маў! Ба.

*

Тече вода спід явора, черпала ей мила моя,
 Начерпала, поставила, розмарію намочила.
 Мокни же мі до осени, юж не прийде поцешене (= потішене)
 Поцешене, штырі волкы загнали їх до Ігоркы
 А з Ігоркы до долины, найідят ся розмарійі.
 Найідят ся, напиют ся зимной воды та лысовой
 Із шклянечкы кришталовой. Ба.

*

А мой мілий з лыса іде, мальоване древко везе,
 Пискат собі на листочку, же ма шумну фраїречку. Ба.

*

Засхло мі перечко, кто же мі друге даст,
 Кед ся фраїречка до осени оддаст? Ба.

*

Кед бы-с моя была, нич бы-с не робила,
 Лем бы-с мі до гаю на траву ходила. Ба.

*

Ідеме в придане, не ідеме самы, } як ідут в придане
 Ведеме барана, будеме до рана. Ба. } за дывком.

*

Товариш, товариш, повыч мі ногавиц,
 Мам вышну фраїрку, хтыў бым ся выставиц. Ба.

*

Кебы я зумерла, была бы хотыла,
 Дали бы ми зробиц трунечку з оріха.
 Трунечку з оріха а вічко зо срібра,
 Юж тя мої очка не увидят нігда! Ба.

*

А под гайом зелененькым	Шанувала бы я його,
Брала вдова льон дрібнонькый.	Шанувала, доглядала
Брала, брала, добирала	Сріблом-злотом убирала,
І так собі засьпівала:	Медом-вином напувала. М.
Кобы-м мала мужа свого,	

*

Я ся справовала, як ся мі належит,
 Мое справованя в коротечку*) лежит.

*) коротечок здає ся: черевик зр. словацк. kratica = Halb-
 stiefel. — справованя = сьвідоцтво поведеня.

Кукай же мі кукай возулечко сіва,
 Быс мі выкукала на осынь весыля. М.

*

Далы, далы до городка дыти!	Каждый сьдідү як прикутый,
Юж на весну-лыто	Коли была зіма,
Сонце красно сьвітит.	Тераз юж йі ныма! М.
Досыт, досыт той покуты,	

*

Закукала зозуленька над гором,
 Заплакала пані млода за столом:
 А юж мойі млады лыта пошлі преч —
 Воз вінечек на клинечек, воз чепец! М.

*

А под нашим окенечком выросла мі яблінечка,
 На біденько преквітала, а червены ябка мала.
 А хто мі йі буде знімаў,
 Кед ся мілый юж погнываў?
 Погнываў ся наймілейший,
 Погнываў ся не знам про цо —
 Ходиў до мя, не знам по цо.
 Не так в ночи, тыльо ве дне,
 Не так в ночи, тыльо в полунічок,
 То мій любый коханічок! М.

*

А Боже мій прелюбеный,	Прутікамі оплетеный,
Юж мі пташок улапеный.	Оплетеный, оплетеный —
Улапеный, улапеный	А не так то прутікамі,
До клыточкы усадженый,	Як людскыма языкамі. М.
Усадженый, усадженый	

*

На ній страны студеночка, журавлы ей пют,
 А юж мою наймілейшу до шлюбу ведут
 Ой жаль мі ей буде,
 Возмут мі ей люде,
 Мойом юж не буде. М.

*

Едному-м сом ручку дала,	Хто хце таку панну любіц,
Другого мі жаль,	Мусит мудрый быц,
Третій сьіу си на креселку	Од младости до старости
Як ружовый квіт:	Горкый напій піц! М.
Мае очка выплаканы,	
Зміниў ся му сьвіт! М.	

*

Кед я служу го двоже*)
 При цысарскій незбоже**),
 Заслужи я паненку
 В семи рочках Касенку.
 Обіцяли мі ей дац,
 Седем рочків зачекац.
 Я на коня прудко сьїу,
 Аж на войну пойехаў.
 Сым рочків я войоваў,
 Конічек мі хоруваў.
 Як на осмый наврацаў,
 Я до Касы приезджаў.
 Прийшоў ем там пред врата:
 Моя Касю предрага!
 Выйшла пані в зелені:

Твоя Кася у землі!
 Уйшла пані в жалобе:
 Твоя Кася у гробе!
 Я на коня прудко сяў,
 Аж на ей гріб пойхаў.
 Хто там ходіт по гробе?
 Я Касюню до тебе!
 Де с подыла ті шаты,
 Што-м ті справнў пред ляты?
 Сукні-м дала о дзвоны
 А коралы орғаном.
 Задзвоньте йі в велькы дзвон,
 Най ма Кася легкый скон.
 Задзвоньте йі в малый дзвон,
 Я до инчой одйїзджам! М.

*

(весільны)

Прідане, прідане од Бога надане,
 Од Бога мілого до пана млодого!
 Вінечку, вінечку самы барвінковый,
 Чом мі ся не тримаш моеї головы! М.

*

Прішлі еме на прідане
 За том ляльком мальваном,
 Прішлі-сме ей навидыти,
 Ци буде йі добрі жити! М.

Подьме домів, подьме кажде,
 Бо пред нами фляшка празьна —
 А газдови юж не міло,
 З барылки му вывітріло! М.

*

Прішлі мы ту прішлі на параннім коню,
 Млода ся радує, добрі ся не здує.
 Касюню кохана с тысяча убрана,
 С тысяча едного для мужа свойого. М.

*

Вчера-с мы тя дали в зеленім вінечку,
 Днеска мы тя нашлі в чорнім галунечку.
 Зберай же ся Ганцю, зберай же ся з нами,
 А юж свойі злости прилож каменямі,
 Жебыс была добра медже сусыдамі.
 Не будеш ты Ганцю хыжу мітлом мести,
 Тобом твоя люба свекра буде мести! М.

*

*) = во дворі, we dworze. **) ? небозі.

Ідеме, ідеме, дражку не знаеме,
Добры люде знають, та нам повідають. М.

* * *

Червена ружа біла фіялка,
Приспала ся моя фраірка.
А хто мі ей приспаў, най же мі повіст,
Най же мі на него сердечко не боліт! М.

*

Іду горі долов, не віджу нікого,
Крае ся мі серце од жалю велького. М.

*

Братя мойі братя, мойі братішкове,
Розлетылі-сте ся як в полю пташкове.
А в полю пташкове прекрасьныі сьпівают,
Так ся мойі братя по сьвіты тырают! М.

*

Пішоў ем до корчмы, там мила гуляла,
Так ем ся застыдаў, же-м не маў грайцаря.
Качмарко молода, дай же меныі віна,
Най ся мі напве молода дывчнна.
Хцеш, купуй, не купуй, піті го не буду,
На танец мя не бер, бо с тобом не піду.
Ты собі воз інчу, а я сой посиджу,
Іщи я і так тя про то рада віджу.
Прийшоў ем до дому, сьіў ем собі на пец,
Так ем ся расплакаў, як маленькый хлопец.
Отец ся мя пытат: чого сыну плачеш?
Ай няньо! мій няньо! бо ем паў до сьнігу! М.

*

Не далечко пнячка пнячек,	Пуст мя мила, пуст мя ту,
Не піду я за гудачка —	Най не стою на дожджу.
Бо гудачек в корчмі смычит,	І мой конік і я сом — (= сам)
А живіна дома рычит. М	На коніка ой са-сом! М.

*

Заграй же мі, заграй, заграй жалосьныі,
Мам малу дывчнну, тропка мі подросне.
Грай же гудак грай, на ножкы сой позирай,
Буде добра вечера, чорна кура печена. М.

*

Орало бы ся мі тото пусте поле,
Кебы поганяло тото дывча мое. М.

*

На коніка сьідаў, ручку-м му давала,
Не охаб'яй же мя, бо буду плакала. М.

Покаль была моладіца, Боже, Боже якый то жаль,
Цыловали хлопцы ліца — Мене любіў, інчу взяў,
Тераз же ем стара баба, Мене любіў за два рочкы,
Не цылуют, хоцьбы-м рада! М. Інчой буде стискаў бочкы. М.

Касю, Касю, біла ружа, Будь здрава, кому хцеш,
Не тра было тобі мужа, Бо мойом не будеш —
Ані мужа, ні фраіра, Богу ты поручам,
Было ходзіц як дедіа. М. С тобом ся розлучам! М.

Не піду до лыса с конічкамі, Не бер сі шугаю едіначку,
Бо бы мя заялі з горнічкамі, Бо будеш колысац при місячку.
Але піду на лучкы, Але воз сой, де сут дві.
Возну дывча на ручкы, Ўдну вознеш, другу я —
Буду го колысаў по малюцькы. М. Бо тоту колысац не треба! М.

Не плач Гандзю, буде ті там добрі:
Будеш ты сьідала с курамі на поды,
С курамі на поды, з гусямі на воды,
Тихо Ганусю не плач, буде тобі добрі. М.

Плаче мі мамічка, плаче мі сестрічка,
Же ся мі мігоче прі боку шаблічка.
При еднім шаблічка, при другім карабін,
Смот-же моя міла, жем я тя з'охабіў.
Плачте очка, плачте сьўзы вылівайце,
Когосте любілі і рады віділі, того понехайце! М.

Шугаю, шугаю обер собі с краю,
Бо паранны волкы не радо тягают —
Мальованы волкы та лем до стодолкы,
А паранны дывкы та лем до постылкы. М.

Згоріла ліпка, згоріла, Не плачте, хлопцы, не плачте,
Што під ньом Ганця сьідыла. Лем тоту ліпку загасте.
Іскоркы на ню падали, В решетах воду носілі,
Паранны хлопцы плакали. Так тоту ліпку гасілі. М.

Не буду, не буду на шугая рада,
Покаль не облетіт лісточок зо сада,
Лісточок зо сада, четинонька дромна,

Не буду, не буду на шугая добра,
 Покаль не облетіт четинонька дромна,
 Четинонька дромна, листочок зо сада,
 Не буду, не буду на шугая рада! М.

*

Погнываў ся милый тай і я на него,
 Не прийде він до нас, не пішлю до него. М.

*

Сьпіваю, сьпіваю, голосу не маю,
 Голос ся мі зменіў про тебе шугаю!
 За тыма ночкамі буду банувала,
 Што я іх мой милый с тобом утрачала. М.

*

Смутный, невеселый, у брудній кошели,
 Мила не выпрала, бо ся погнывала. М.

*

Одпроводиў бы м ты дывчатко до дому,
 Кебы сам про себе, кебы не дакому! М.

*

А Боже мій любый, хто мя приголубит,
 Юж мі того Бог взяў, што мя приголубяў. М.

*

А маю я маю на сердечку жалю,
 Але я го Боже на сьвіт не выдаю.
 Як бы я го Боже на сьвіт выдавала,
 Давно бы я давно в чорні землі спала. М.

*

Сівый конь, сівый конь, по й убочи бежит,
 Юж моя мамічка в чорні землі лежит.
 Лежит она, лежиг юж на третій рочок,
 Юж ся россыпала на марный порошок.
 Очка вылетылі, што на нас смотрілі,
 Ручкы одлетылі, што на нас робілі! М.

*

Гамуй дывча, гамуй на долиньці гамуй,
 Моя коханечко, шануй же мя шануй. М.

*

Кебы не я, кебы не ты, тобы той конь воду не пий,
 Але я ся здогадала, конікови воду дала. М.

*

Сорочко, сорочко не сыдай высочко,
 Маш довгий оіонок, выбиеш си очко.
 А як си й выбию, то мя поховают,
 В тым сьвятым олтарі, де панянкы стают. М.

*

(весільны)

Ой чье то веселенько?
 Пана молодого —
 Вільно мені погуляти,
 Што кому до того? Бер.

Чом вы свашкы не сьпівате?
 Ці вы зубы рідкы мате?
 Треба глины намісита,
 Свашкам зубы наліпіти. Бер.

*

Чом ты дружбо коня не маш?	}	сьпівают дружкы, як дружбове не мают палюнкы.
Ці го не знаш оседлати?		
Оседлайте ему ката,		
Най си сяде на ни с плота. Бер.		

*

Ішли мы ту по тім сьніжку,
 Послыдїли мы ту лишку —
 А мы одталь не пїдеме,
 Покля мы ей не найдеме. Мо.

Добрі нам ту было быти,
 А мусяме одталь (отталь) пїти,
 А газдови юж не мило,
 Бо з барылкы вывітріло. Мо.

*

А мы гості зо Шавника,
 Пришли мы ту по тальника.
 Не пїдеме, не пїдеме,
 Покаль мы го не возьмеме. Мо.

*

Не тото-смы пришли, што ся х пецу пече,
 Но-сме по то пришли, што з барыўкы тече.
 Пришли мы ту пришли по гуся печене,
 По гуся печене, по дывча червене. Мо.

*

Чом пан дружба коня не ма,	Далеко мы вандровали,
Бо си осідлати не зна.	Коні ся нам полюштали.
Осідлайте дывкы ката,	Треба бы нам ручнічкы
Най си на ни сїдат с плота. Мо.	Повтирати конічкы. Мо.

*

Подме же мы стады, бо нам ту не рады,
 Бо ту челяд (люде) пышна, за нами не вышла. Мо.

*

Як ся будут выберати, буде велькый плач,
 Будеме ім там гварити: врац ся Ганцю, врац! Мо.

*

Зоставайте стыны, лавы і дверечка мальованы,
 А хто же вас чухац будзе, кед Марыся стады пуйдзе? Мо.

*

Зробилисме з дывкы жену,
 Юж ей ведут зачепену.

*

*

*

Чюда Божечку лыса зеленого,
 Же г ным не чувати пташка веселого —
 Ани веселого, ани ниякого,
 Чюда Божечку лыса зеленого. Мо.

*

Піду на поляну стану собі на ню,
 Возму сокырочку, подопру ся на ню.
 Не піду з увцяли, ани с коровами,
 Але піду з вілми, буду з волярями. Мо.

*

Біду-м собі купила, та за свої гроши,
 Біду кажут любити, біда не хороший,
 Але кривий і сліпый, до того горбатый,
 Як ся зачне трепотати, треба с хаты утыкати. Мо.

*

Я в недьбілю пяна была, в понедьльок спала,
 А вівторок снопів сорок пшеничкы нажала.
 А в середу сушила, в четвер молотила
 А в пятницю продавала, в суботу пропила,
 А в недьбілю, хвала Богу, же-м ся спорядила. Мо.

*

Вершком іду, коня веду,
 Долинечком волкы жену —
 Хто бы не маў, даў бы-м му два,
 Бо мы з нима велька біда. Мо.

*

Поляна, поляна давно не орана,
 Як ся добрі оре, кед міла поганят! Мо.

*

Свашка я сі свашка, премілена свашка,
 Кед бы мі стояла пред гамбусьом фляшка. Мо.

*

Подме же мы домів, бо юж час годіна,
 До нашого дворка опантана міля. Мо.

*

Сьпівам я сі, сьпівам, хоц я нич не мам,
 Пташкове сьпівають, хоц і нич не мают. Мо.

*

А што же кому до того, што я дзюбу люблю,
 А я свойі дзюбі любі черевичкы купю.
 Черевичкы с кытайчкы, панчошка гадвабна,
 Як же дзюбу не любити, коли дзюба ладна. Мо.

*

Хмара іде, доджик буде, подме же до хаты,
А я собі з дзюбом любом буду розмавляти. Мо.

*

Дружба я си дружба, бідна моя служба,
Три дни овес косиў, ным мя в дружбы просиў. Мо.

*

Сьпіваю, сьпіваю голосу не маю,
Бо-м го потратила по зеленім гаю. Мо.

*

Там на горі зимный вітер дує,
А там козак пшениченьку сьіє.
А понайбі! козаче гультаю,
Вывед же мя з зеленого гаю!
Хоц я буду ден і ноч блудити,
Та тя буду з гаю виводити.
А купю я кановечку меду,
А чей я тя з дороженькы звезду!
Солодкий мюд х твойі кановечце,
Лыпший розум в мойі головечце.
Іщи дывча і меду не пило,
А юж оно з дороги зблудило! Мо.

*

Там на горі Семен воли пасе,
Там му дывча біле дытя несе:
А наж ти ти Семене дытину,
Вера нось же, бо ты ей привыну. Мо.

*

Сьвітит місяц, сьвітит, зьвізды побывають,
Іщи мойі очка кохання не знають. Мо.

*

Забрала мі вода пшеничку з огорода (города),
Не плач Ванцю не плач, не твоя то чкода! Мо.

*

Татаречка, просо — не ход до нас босо,
Лем прид ты обута, хоц лем шалапута. Мо.

*

Маў сом, маў сом, прогуляў сом, прогуляў сом
С чужними дывками медже вербінками —
Прогуляў сом, прогуляў сом. Мо.

*

Мохначка, Мохначка біла весь, біла весь,
Нич ся г ный не родит лем зеленый овес.
Криниця, Криниця, богатша Криниця
Бо ся там юж родит прудше і пшениця. Мо.

*

Добрі тому коса косит,
Што му міла йісти носит,
Не чкодит там горбок, яма,
Хоц і коса не клепана. Мо.

*

С поведылька на второк
Ходвў до нас пахолек,
Пахолечек молодый
Глядаў собі господы.
Найшоў ем сі господу,
Качмаречку молоду,
Качмаречка Марилька
Налий же мі з барвінка.
Як я тобі наляц мам,
Кед ряндавый жупан маш?
Хоц ряндавый жупан мам,
Мам я гроши яко пан!
Маш ты гроши яко пан,
Я за тебе цурку (доньку) дам! Мо.

*

Пасло дывча качку
В чужім пастирначку,
Пасло, пасло, потратило,
Глядаючи поблудило. Мо.

*

Час до дому, час!
Буде мене мой муж бити
Нема кому боронити,
Час до дому час!
Онó мужу мій,
Отвор ти двір свій,
Іде твоя миленька
Іс корчмиці пяненька
Ці йій будеш рад, рад?
Ці я ти не рад?
Ты мій виноград —
Лягни з Богом
Та пресси ся,
А як встанеш
Поправи ся —
Ой то буде в лад, в лад! Мо.

*

Щестя Боже дай ти друже —
Я вера не знаю.
Тераз обідаю! Мо.

*

Наварила незнати што,
Дрібны рыбки з віцтом,
Не хтыла іх сама йісти,
Але дала хлопцьом.
Хлопцы йі так повіли:
Ой ты іщи млада,
Тобі не тря мужа
Аж о рочек, о два! Мо.

*

А за нашоў хыжоў
Красна загорода,
Красна зелена
Ма квіты червены.
Проходжат ся по ны
Дывча румене,
Красне, червене.
Пытат ся матери:
Мамусь ма дорога,
Кому мя ты ховаш,
За кого мя ты даш?
Мати одповідат:
Ховам молодому —
А дам ты старому
І дуже бідному.
Дывка одповідат:
Не по мойой (sic!) воли,
Вшытко мя болит,
Болит мя голова,
Цілком не здорова-м.
Пытат ся другый раз:
Мамусь моя дорога,
Кому мя ты ховаш,
За кого мя ты даш?
Мати одповідат:
Ховам старому,
Дам ты молодому,

Та ще багатому.
 Дівка одповідат:
 Юж по мойї воли,
 Нич мя юж не болит,
 Не болит голова,
 Цылком ем здорова. Мо.

*

Кебы я быў млынарским сыном,
 Честуваў бы дывчата віном,
 Але я хлопчина малый,
 Де-б ся мі пінязі взяли,
 А як буде по сьватім Яны,
 То я собі заробю на ны —
 Капелюш на криво,
 Шинкарю дай пиво —
 Ту маш пінязі! Мо.

*

Пішло дзівче траву жац
 Пану фірерові,
 Он сі на ны припатрят,
 Ці ма білы ногы.

Ей дзівчінко, дзівчінко
 Под ты до мя служиц,
 Не будеш ты нич робіц,
 Лем кочіша любіц.
 Ой не піду, не піду
 До пана служити,
 Ой бо бы сом я могла
 До ганьбічкы прыйти.
 Ой дзівчатко, дзівчатко
 Не буй сі ты того,
 Бо муй кочіш шаленый,
 Не зна сі до того! Т.

*

Косят лучкы, косят,
 Моя не скошена,
 Буде ей косила
 Моя млада жена.
 Кады іду, тады іду,
 Корчмы не минаю,
 Давай жиде палюнечкы,
 Бо пінязі маю! Т.

*

(ранцуют в великодный понедылок).
 Дай же вам Боже гей же волы!
 Дай же вам Боже гей же на ярь!
 Шестя, здоровля із вашим домом — гей же волы
 Із милым Богом гей же волы на ярь!
 Там мі выходит тононькый голос дай же etc.
 Каміня тешут, церков мурують
 О трое двери, о три облакы.
 На едны двери сам милый Господь,
 На другы двери сам Иеус Христос,
 На треті двери: сама Пречиста.
 На еден облак ясне соненько,
 На другый облак ясен місечок,
 На третій облак ясна згірничка.
 Дай же вам Боже шестя, здоровля
 Із вашим домом, із милим Богом
 В стайници радіст, в хыжи веселість,
 В загородці зыля, в хыжи весыля.
 Не лынуй ся встати, сым писанок дати!
 Христос воскрес!

А там долов при береженьку, при Дунаєньку
 Там мі виходит красна дівонька,
 Волося чеше, до Дунаю мече —
 Плыни же кісонько долов Дунаєньком!
 Мамонька вышла раненько на воду
 Тай кісоньку нашла:
 Моєй то дівонькы жоўты волосонькы!
 Дай же вам Боже шестя, здоровля
 Із вашим домом, із милым Богом
 В стайници радість, в хыжи веселість etc. Вв.

* * *

Кады ходиме Бога слыдиме на ріство!
 Гей на ріство, милого Бога рождество!
 Дай же Вам Боже шестя, здоровля, дай же вам!
 Од сусьідонькы до сусьідонькы Бог то даў!
 Не задрошайте сусьідонькове дасть Бог і вам!
 Дай же вам Боже etc.
 Од Мандзі до Мандзі, дай Мандзю пива!
 Пивничка замкнена, кльічків нема!
 Дай же вам Боже etc. Вв.

*

Пониже Ластомира нйт вароша, лем ібреш (?)
 Мам там шумну фраірэчку, пойдзем до ней іщи гнесь! Вв.

*

Бодай тебе шевче споганило в серце!
 Серед твойіх сьіний теля воўци зйіли. Вв.
 (паскудит шевця, же му скірні підло вшиў!)

*

Пискат пташок, пискат в зеленой брезинь,
 Што мі Бог обіцяў нігда ня не мине! Вв.

*

Кукала кукавка в лысы на орісы,
 Отот мій миленькый в чорнім капельісы. Вв.

*

Кукала кукавка в лысы на кремені,
 Ходь по ня миленька, я в краснім ремені. Вв.

*

Вв, коні! ве коні! ве дале, ве дале!
 Бо бы ми дывчата спокою не дали! Вв.

*

Попід гай, попід гай сивы волькы гнала,
 Сама была біла, чорны очка мала. Вв.

*

Женила ня мати в зелену неділю,
Взяла за ня біду, де-ж я ся з неў дью!
Не піду продати, ни ей прочиряти,
Та лем прийде з бідоў на вікы бывати! Вв.

*

Штырі волькы займу, раз іх не заверну —
Вельо мам фраірок, кады ся поверну! Вв.

*

Кед есь ня не хтыла, теперь ня не жалуй,
Бо я ся ожениў, ты сама зістала. Вв.

*

Сьпіваночкы моі, де я вас подыю:
Піду до лбісечька, там я вас посью!
Будут там дывчата на траву ходити,
Моі сьпіваночкы будут находити! Вв.

*

Нута моя нута, хпала-сь мі до бута,
З бута до ходака, моя нута така! Вв.

*

Засьпівала бы-м си, але не мам нуты,
Взяли ми ей шевцы, шпюют на ны буты! Вв.

*

Кукала кукавка на высокім щовбі,
Кликала старанка: поди чыру ко мны! Вв.

*

Не сьпівай, не сьпівай, бо не маеш зыску,
Возь жабу за лабу, трісни ся по пыску! Вв.

*

Бреште люде, бреште, але не о мі все,
Вы ся выбрешете, а мі с того легше!
Бреште люде, бреште, яко псы на воўка,
А у мене за то не болит головка!
Бреште люде, бреште, яко псы на зьвіря,
Облетит з вас тыло, як з лєну паздыря! Вв.

*

Мау косы, мау штырі, та нима не кошу,
Горі селом, долы селом на плечох іх ношу! Вв.

*

Ци кум, ци не кум — до гороху мі не ходь,
Ци кум, ци не кум — долы лукоў мі не ходь! Вв.

*

Сьвітило ми сонце, сьвітило ми ясно,
А теперь не сьвітят, бо за гору зашло! Вв.

*

Почорнили горы од доджу дрібного,
Отпало (одпало) дівчатко од сердейка мого!
Не жалуй, не бануй, жес мое не было,
Бо-б былос плакало, поky былос жило! Вв.

*

Сыпана дражечка до самого Відня,
Хто ньоў помашире, не верне ся нїгда! Вв.

*

Цысарскым гостинцем иде віз за возом —
Як не будеш дівча мое, то прибую ты ножом! Вв.

*

Помалы овечкы горі долинками,
Бо я слабый югас ходити за вами.
Вівцы по гірцы, козы по долинцы,
Премилений югас лежит в папортинцы. Вв.

*

Верьхом путь, верьхом путь, верьхом зелененька —
Не за каждым мужом жена молоденька! Вв.

*

А ты старый быку, быку
Пусти мене на музыку!
А коли я старый бык,
Сиди дома без музык!

А ты старый калабаю!
Пусти мене, най гуляю!
А коли я калабай,
Сиди дома, не гуляй! Вв.

*

І гырмит і дуднит, дрібный доджак іде,
Та ктож мене молоденьку до дому доведе?
Обізваў ся козак на солодкым меду,
Гуляй, гуляй дівчинонько, я тя до-дом доведу.
Не веді-ж ты мене, не прошу я тебе,
Бо я маю злого мужа, буде бити мене.
На бік хлопцы, на бік хлопцы! дябол мужа несе!
Няй го несе, няй го несе, няй го фрибра трясе!
Няй го трясе, няй го трясе як вітор лугами,
А я собі молоденька погуляю з вами! Вв.

(пісня подільска по части змінена говором лемківским).

*

Гуляй дівча, гуляй, але обычайны,
Штобысь не вывела волонькы зо стайны.
Не тільки гуляли, та не выводжали,
Ож бы я вывела, жем теперь росчала! Вв.

*

Гуляла, гуляла не нагуляла ся,
Зеленого вінка не наносила ся! Вв.

*

Муж у полю ораў а я в корчмі пила,
 Він прийшоў до дому: дес ся забавила?
 Мужу мій, мужу, мій невірниченьку,
 Не віриш сам собі ні мому личеньку!
 Як же мені тобі, та як віровати,
 Ідеш за иншима все засмотрювати!
 Жено моя, жено, моя жено мила,
 Чим буду орати, волонька пропила!
 Было тобі в корчмі на курочку пити,
 А когутик мені, было мі зварити! Вв.

*

(Весільна. Прийдут сватове-бояре перед двери і співаут на облак:)

Сватове-бояре самы си чкодите,
 Же поволи на весыля ходите, ходите!
 Инчи прийіхали, молодицу взяли.

(як посыдаут йісти, то співаут:)

Йіджете сватове, йіджете! За масло перебачте!
 Сонейко засвітило, масло ся ростопило
 Сокачька заспала, курки позлытали,
 Кебысте хоц єдну курочку дістали!

(Сватове зейс відповідают:)

Мы си самы не чкодиме,
 Бо мы на-скоро ходиме.
 Инчи люде не бывали,
 Лем мы ся ту дістали!
 За масло не перебачиме,
 Бо мы добрі знаме,
 Што сонце не гріло,
 Масло ся не стопило.
 І сокачька не заспала,
 І куронькы не злытали.

Мы ту за свойоў потрїбоў ходиме,
 Як єсме росчали, бысме докінчили.

Горівонькы поставляйте,
 До лады ей напыхайте,
 Жебы лада поўна была
 І з нами ей выправляйте,
 Жебысме добрі знали,
 С чим мы домів прийіхали!

*

Молоденьку росплытайте,
 Жоўтый чупец накладайте,
 І білу хустку давайте —
 Бо треба ся умывати,
 Із мужом ся покладати!

(Потім ідут молодята на під, де дружба ім стелит післань,
 тає іх положит на ту післань, та бе іх пропорцем (сокыркоў де-
 ревяноў) і гварит: жебысте родили шевцьів, кравцьів, жебысте ся
 на даремны не сходили).

(а свахы співаут).

Ідеш ты молодіца с свойім мужом горі,
 А красна погода стоїт на дворі —

Надо дверми висит ярмо,
Ой кебысте іс собоў та не спали дармо! Вв.

* * *

Коси коса легко, бо є міла пироги,
Коси коса! — не буду, бо ем йіла лободу! Вв.

*

Строят ся ня забиц, же миленьку маю,
Росвут на ня кыйі в зелененькім гаю.
Гаю же мій гаю, я тя вырубаю,
Бо мі ся до тебе дівчатка ховают. Вв.

*

Піду же я піду, кады ня не знаут,
А чень ня Боженьку дівкоў привитаут.
Витай же ты, витай надобна дівочко,
А де-ж ты подыла твое дытяточко?
Як вы люде знате, же я дытя мала?
Твої очка свідчат, бось йіх выплакала. Вв.

*

Усний же ми, усний, а чей будеш спати,
Бо тебе не мау коли колысати.
Усний же ми, усний, ный тя Пав Біг приспит,
Ангелик зобудит, бо він такы любит. Вв.

*

Дала-є мене моя мамцю за Дунай,
Теперь собі моя мамцю подумай —
Дунаю не переплысти, ни перебродити,
Не будеш ня моя мамцю во вікы выдыти! Вв.

*

Ой ішоў я з вечерниць темнейкойі ночи,
А гусочка на болоты вытріщила очи.
А я кричу гиля! гиля! гусочка присыла —
Та коб не кый, не палиця, была-б мене зйіла! Вв.

*

Там на горі два дубы,
Сидят собі голубы,
Жалісненько гуркают,
Там два хлопцы сьідают.
А вы хлопцы молодцы,
Дайте знати дівочцы.
Най она ся не журит,
З личька красу не губит.
Бо я піду на війну,

Ты зістанеш на біду,
Я там буду винце пиў
Тебе буде злый день биў,
Тебе буде серденько злый день биў!
Я там буду гуляти,
Я там буду серденько гуляти,
А ты будеш плакати,
А ты будеш серденько плакати! Д.

*

По під гай, по під гай, та по під восиккы,
Ходи рыбко солодойка, підем на музыккы! Вв.

*

Кобы не Гануся, не жениў бы я ся —
Ганусяны очка сподобали ми ся.
Ганусю, Ганусю я тебе не лишу,
Бо я твойі очка на папір запишу.
На папір запишу, на стыіну завішу,
Жебы люде знали, же люблю Ганусю. Д.

*

Казала ми мамця орішечькы рвати,
Лысечька висока, не можу дістати! Д.

*

Кобы не кошуля, кобы не майкеты,
Не жениў бы я ся, жебы Ксенцю не ты! Д.

*

Х полю, х полю стати, х полю ночювати,
Ани нам што дати, ни в чім зготовати.
Дадут нам кышлики і каштролы на то,
А я бідный вояк трачу жите за то! Я.

*

Як ем машеруваў, тато на ня волаў,
Верни ся сыну до дом, бо ем тя выховаў.
Верну я ся верну, мій татусю верну,
Лем я ся в Сяночку*) зециркы научу! Я.

*

Ой мали мы шире поле, та жиды забрали,
Ой мали мы штыри волы, та тато продали.
Оженили ня молодого та на пусті хаты,
І казали: теперь сыну почний газдувати!
Што чинити, што робити, откаль хлыба взяти?
Найму я ся до жидисків гонты вырабяти.
Г лысы тещу, г лысы стружу, а жена складає,
О голоды і холоди, аж ся серце крає.
Та нашли ся добры люде, мудрой рады дали,
І мі гроши позычили, до дом йти казали. Я.

*

Зозуля кувала, правду повідала,
Же ми ту не бытя, де-м ся выховала. Я.

*

Калина-малина над водоў ся фіє,
Богацка дывчина с худобной ся сьміє.

*) місто Сянік.

Калино-малино над водою ся не фій,
 Богацка дівчино с худобной ся не сьмій! Я.

*

До саду дівча, до саду будеме сьяти россаду (розсаду),
 Россада буде пукати, ты будеш дівча плекати.
 Буде россада сходити, мы ся будеме любити.
 З россады будут два листкы, глядай дівчатко колыскы,
 З россады буде капуста, с тебе дівчатко невіста! Я.

*

Тече вода, тече, юж не буде течи,
 Юж мі ся приходит за миленькою встечи. Вн.

*

Миленька, миленька, якась ми шумненька,
 Як у паньской керты ружа червоненька. Вн.

*

Кто пие, най пие, то му наливайте,
 Кто не хоче пити, тому не давайте. Вн.

*

Ой пию, я пию, я, газда і жона
 Ни х полю роботы, ни роботы дома. Вн.

*

У нашого пана мальована брама,
 Будеме йти до ней, отворит ся сама. Вн.

*

Требішов, Требішов! я през тебе ішоу,
 Ножкы ня зболяли, до корчмы ем зышоу.
 До корчмы ем зышоу палынкы выпити,
 Боже мій єдиный, чим її заплатити! Вн.

*

На высокої горі сніжок ся білыє,
 Де ся моя мила на зиму подыє?
 Выставлю її хату з білого явора,
 Зимуй же ся, зимуй фраирочко моя! Вн.

*

Мамцю моя люба тримай же ты мене,
 За старого мужа не дай же ты мене!
 В старого мужа сива борода,
 А у мене личко як ягода. Вн.

*

Коняре, коняре, десте коньї пасли,
 Стратила-м перстеник, цисте го не нашли?
 Нашли мы го, нашли на широкой луце,
 Дали ми го, дали миленькому г руце. Вн.

*

Червене яблочко зо сладкой яблони,
Юж мі так не буде, як мі было влони. Вн.

*

Зозуленько сива де будеш кукала,
Як я сі на бучьку вершенько зірвала.
Буду я кукала на зеленой сосне,
Покыль ми на бучьку вершенько виросне! Вн.

*

Лучька не зелена, бо юж покошена
Дівча не румяне, бо юж любоване. Вн.

*

Точили ся возы, ломали ся свірны,
Коли-м была дівкоў, не было мі рівны. Вн.

*

Сивый голуб, сивый, голубиця сивша —
Милый тато милый а мамка ще мильша. Вн.

*

Не позерай на ня, бо не підеш за ня,
Позерай на того, што підеш за нього. Вн.

*

Пискай любцю, пискай, за ручьку не стискай,
Бо ручька молода, стискати ей чкода. Вн.

*

Йочка мойі йочка, як вы позерате,
Як вы позерате, де шварвы дівчата! Вн.

*

Ой лысе, лысонько, зрониў се красоньку,
Кед ей тераз зрониш, на ярь ей здігониш. Вн.

*

Ружа дзевче ружа, покаль не маш мужа,
Будеш мала мужа, спаде с тебе ружа! Вн.

*

Вінку ты мій вінку с троякого зыля,
Не было ня дома, кой было весыля.
Так ем ся оддало, лем бы была слава,
Лем бы мі кісонька плечи не вкрывала. Вн.

*

Покритечько*) моя поламала-с мі ся,
Дівчинонько моя погнивала-с мі ся! Вн.

*

Дівчино молода повідж мі, де вода,
Там вода студена, де верба зелена. Вн.

*

*) покритечка, покрита magy. bokréta Blumenstrauß, Bouquet.

Яворе, яворе, де є тебе конары?
 Обрубали з мене хлопці оловаре.
 Яворе, яворе, де є тебе листочки?
 Обірвали з мене волянськы дівочки. Вн.

*

Заход соньце, заход і за тоту гірку,
 І за тоту гірку, де мау фраїрку. Вн.

*

Піду я си, піду горі долинами,
 Найду я си, найду голуз з малинами.
 Буду я си, буду малинонькы йісти,
 А чей я не зыйду Пану Богу з мысли. Вн.

*

Я на Воли ясно, в Суровици хмарно,
 Никто так не ходит, як мій милый харно.
 Гуненька чорненька, лейбичок синявий,
 Капелюшок чорный, шнурочок ядвабный. Вн.

*

Листочьку буковый не падай до товы,
 Як до товы впадеш, на вікы пропадеш! Вн.

*

Я пане, паноньку, пуст нас до домоньку,
 Бо соненько зашло : на дівчата страшно. Вн.

*

Кошары, кошары, мальованы кола,
 Оддало ся дзівча, мало штыры вола. Вн.

*

Вечур, юж мі вечур, юж мі к вечерови,
 Гонит мій миленькый увцы к кошарови.
 Гонит же він гонит і батіжком пукат,
 А його миленька под яблочком слухат. Вн.

*

Я мого милого сороченька чьорна,
 В пятницю намочу, в суботу выперу
 На другу недылю милого уберу. Вн.

*

Дунаю, Дунаю, тиха вода х тобѣ,
 Не повідж дівчатко, же я ходиў к тобі. Вн.

*

(Весільна. Співають, як іде молодиця з дому гин, де ся оддават).

Кланяй же ся, кланяй, благословеньство глядай,
 Од вітця, од матери і од своей родини,
 Од ближных, сусьід і обдальных,

Посмот ты, посмот ты на тоты горонькы,
 Кады ты пасала татцьовы волонькы.
 Посмот ты мамонько та на тот вінонько,
 Ци ся тот вінонько та віе гладонько.
 Віе ся вінонько, віе пані матко,
 Віе ся гладонько, як червене ябко.
 Верни же ся верни, бо-с забыла ключи,
 Горци на полиці х ті ярі пшениці.
 Посмот же ты посмот на тоты углонькы,
 Не додавай жалю твоему татоньку!

*

Зіставай здорова, моя товаришко,
 Разом мы ходили г лыты на орішкы,
 Г лыті на йорішкы, г зимі на прядочкы,
 Зіставай здорова моя товаришко!

*

Як прийде молодиця до хыжи мужа, підут ся мыти на ріку.
 Прийдут з рікы, сьідают за стіл. Молодиця бере стільник, дары
 дарує родині (фацеликы, ручникы, вітцеви сорочьку леняну, ма-
 тери фацелик на голову (купчий), дывці стужку, хлопчискім дуд-
 кы). Та як роздаст дары, вінец здоймуют ей з головы та йі повя-
 зуют до білого фацелика і сьпівають:

Вінец-мерзінец, а хусточка ладна,
 Хусточка ладна, бо йі треба все... Вн.

* * *

Мила моя мила, не вельо маш поля,
 Не уробит ти ся біла ручька твоя. Вн.

*

Кед ес си парадный, а я парадныіша,
 Звідай ты ся милый, ци-б я за тя пішла? Вн.

*

Заграй ми гудаче на тот еден танец,
 Бо мому дывоцтву гнеска вечер конаец. Вн.

*

Добрі то мі добрі, ещі сі подобрім,
 Ещі сі тот рочок дывонькоў походжу. Вн.

*

Турбуют ся люде мойоў головонькоў,
 Же я си ходжу барз доўго дывонькоў.
 Турбуют, турбуют, аж спаня не мают,
 А я ся дост выспю, нич си не помышлю. Вн.

*

Долина, долина, на долини берце,
Болит мене болит за мамонькоу серце. Вн.

*
Бануй же ты тєраз, банувау я нераз,
Ты спала в коморі, я стояу на дворі.
Ты спала в коморі на білі постели,
Я стояу на дворі на сивім камени. Вн.

*
Є на горі млячка, купат ся г нї качька,
Оддам ся я, оддам, хоц ем не богацька. Вн.

*
Такый мій миленький як травка зелена,
А я коло нього як ружа червена. Вн.

*
Квіток дзєвчє, квіток, покаль не маш дїток,
Будеш мала дїтки, спадут є тебе квітки. Вн.

*
Дуброва, дуброва, зіставай здорова,
Менє не заболит за тобоу голова. Вн.

*
Кєдь ем не величька румяного личька,
Дай Боже (ї) осєни, піду за Янічка. Вн.

*
Заспївай сї дзєвчє, тєраз тї до того,
Пак єє заспївало, юж тї підєш є того.
Спїваю, спїваю, голосу не маю,
Голос мї сї змінїу, Пан Бог ня поквїліу.
Не за то спїваю, же сї добрі маю,
Лєм зато спїваю: бїду свою гаю! Вн.

*
Весєла-м сї была, весєло мї грали,
Лєм мї лєда бїда свїта вкоротила.
Не я жаль наробїу, тї го наробила,
Не я тї з'охабїу, тї ня з'охабила! Вн.

*
Спїваночькї мої! дє я вас подїю?
Пїду до льїєнка, там я вас посїю! Вн.

*
Свїтїло бї соньцє, хмары залягают,
Любїу бїм дївчатко — людє огваряют. Вн.

*
Парасуню красна, дє-с волонькї пасла?
За гїркоу є парїбком, аж сї гїрка трясла! Вн.

*

Піду я ся, піду с кониками на ніч,
А тобі миленька : счаслива добраніч! Вн.

*

Гнеска ся заспівам, заран си поплачу,
Што-ж тобі до мене несчасный богачу! Вн.

*

Як я си заспівам, раненько по росі,
Почує ня милый по мойім голосі. Вн.

*

Біла ня мамічка березовим прутем,
Жеб я не ходыла с хлопцем гарагуцом. Вн.

*

Дывчатко розмайске под з нами на паньске :
Попід Карварію садят розмарію. Вн.

*

Єще-м не зарубаў сокыречкы в лесе,
Юж мі моя мила сьвіданечко несе. Вн.

*

Не вельо нас ту ест, хлопчакы еднакы,
Выпшют, заплатят, біти ся не дадут. Вн.

*

Черешня, черешня на черешни бобок*) —
Чом же ся не женит волянський паробок? Вн.

*

Лысом дывча, лысом а я піду крайом,
То мы ся зйдеме по зеленім гаю. Вн.

*

Шугаю, шугаю я тобі не вірю —
Будеш мене біти, як я зостарію! Вн.

*

Дружба я си дружба, кож ем додружбуваў,
Передні колеса до пеца порубаў. Вн.

*

Дывчыно попова, пшеницько полова —
Як хлопцы любили, пшеницьку стлумили! Вн.

*

Дрібный доджик падат, милый воны глядат,
Перестан падати, піду го глядати! Вн.

*

Болит ня голова, болит ня докола,
Же ем не виділа милого сокола. Вн.

*

*) „як одквитке черешня, то на ный бобок“ = завязок, Frucht-knoten, germen.

Заспівала бы-м ся миленькый о тобі,
Але бо-с далеко, не почувш о мі. Вн.

*

Не плач моя мила не плач, кой до войны иду,
Дост ты ся наплачеш, як з войны не выйду. Вн.

*

Чкає мі ся, чкає, хтос ня споминає,
Ци Бог, ци неволя, ци мамонька моя? Вн.

*

Ходило дівчатко по лысы плачучи,
Глядало боднаря, што струже обручи.
Ей ты боднаричку зроби коновечку,
Жебы-м вытыгало зо студны водняку. Вн.

*

Думаш, дурню, думаш, же я тя люблюю,
А я твою любост до чіжем обую! Вн.

*

Жалую, жалую, жаль мі не поможе,
Кого я любила, наверни го Боже,
Кого я любила и радо видыла,
Уж я го Боженьку з'охабиц мусыла. Вн.

*

Голосе, голосе розыйд ся по лысы,
Няй ты тот почув, што в лысы ноче! Вн.

*

Широко-далеко листок по дубинны,
Еще шире-дале малючка од мене. Вн.

*

Чкода Боже, чкода лыса зеленого,
Же г ным не почувти пташка веселого.
Ани веселого, ани смутненького,
Чкода Воже, чкода лыса зеленого! Вн.

*

Ня пташок не оре, ни пташок не сыє,
Летит по над село, пискат си весело. Вн.

*

Побий Боже, побий, кого маш побити,
Лем того не побий, што го мам любити! Вн.

*

Дала-с ня мамочько, за лыс, за брезину,
Жебы-м не ходила до вас на гостину.
Я лыс і брезину докола овину (омину),
До свойі мамочькы прийду на гостину. Вн.

*

Не една рыбочка (майже : рббочка) попод мост перешла,
 Жадной ем не видьїу, жебы перко несла.
 Отвор же ми мила на широко врата,
 Жебы-м си не зламау перечко зо злата.
 Як я си го зламлю, хто же мї таке даст —
 Моя фраїречка д'осени ся оддаст. Вн.

*

Ой Боже мій Боже, хто мене споможе,
 Ни отец, ни мати, лем од Бога ждати.
 Боже ты мій Боже, змилуй ся надо мноу,
 Стала ем на камінь, поточїу ся зо гном,
 Поточїу ся зо гном з берега до воды,
 Боже ня заваруй од велькой пригоды. Вн.

*

Мамцю моя, мамцю, чом ня не жалуеш,
 О роченько, о два за мноу побануеш. Вн.

*

Гварят люде, гварят, же ем побільла —
 А мї за тоу Тисоу вода незлюбила. Вн.

*

Чкода Боже чкода, того коня сыркы,
 Што-м ся на ным носїу с поля до фраїркы. Вн.

*

При сянїцкїм кощеле лїс ся зеленїе,
 Посмот дзевчє в ляс, ці йде з войны Ясь.
 Ой їде він, їде на сївым конїчку,
 Але сї прїпїнат на бочок шаблїчку.
 Шаблїчку прїпїнат, сподом ся й озерат:
 Боже мій єдиный, хто-ж ня взяу до войны?
 Не взяу мене никто, лем тот пан Сяноцкый,
 До войны ня взяли, ручки мї звязали,
 З вечера до раїа при мї вартували.
 Скоро ня одвезли до Берна, до Берна,
 До Берна одвезли як вола, як вола,
 Отворяйте врата, веземе реїрута,
 Сянїцкого гунцута! Вн.

*

Тяжко вам мамїчко, тяжко вам може быц,
 Сте ня выховали, не буду вам робїц.
 То сте ня ховали, як рыбочку г воды,
 А теперь вам мамцю одробити годї. Вн.

*

Сивого коня мам, сивого сой куплю,
Та ся богачови з дороги не вступлю. Вн.

*

Дармо дівча, дармо, не будеш ня мало,
Дармо-е своє личько выштафіровало! Вн.

*

Бодай ся запало под сим конем багно,
Дост я ся находіу до тя дівча дармо.
Дармо дівча, дармо, даремна робота,
Юж мене не знесе на тебе охота. Вн.

*

Ани-м не думала, ани-м не мыслила,
Жебы я гнес вечур на весылю была.
Весыля, весыля богацке весыля,
Стояло за три дни і за три недыли. Вн.

*

Татарка, татарка, зелена татарка,
Юж ся наша любость на колодку замкла.
На колодку замкла, клычк ся утратиу,
Юж ся мій миленькый до иншой обраціл. Вн.

*

Подумай ты собі, ци то не жаль тобі:
Иншу полюбити, мене з'охабити!
Иншу полюбити бридку, отерпану
Мене з'охабити шумно брижовану! Вн.

*

Іста Бога іста, Марія пречіста,
І раждае і пытае, як его невіста.
На ручках тримае, так ему співае,
Всемогущим створителем его называе.
Нова рада (радность?) стала, яка небывала:
Над вертепом звізда ясна світу засіяла.
Дивная новина світу ся з'явила,
Де Пречіста Дыва Сына породила. Вн. (співають на ріство).

*

З городу в долину вода тече,
Піду до дівчати, што мі рече?
Што мі рече, не бою ся,
Гусаре вербуют, звербую ся.
Заспівай си дзевче, тепер ты е вольне,
Нак бы-е сой співало, не буде ті стройно! Вн.

*

Ни циган не оре, ни циган не сіє,
А він брез то хліб їст і палынку п'є. Вн.

*

Што ся червеныє на високой горе,
Червене яблочко на сладкой яблони.
Червене, червене, што найчервеныше,
Зрадило ся дзевче што найподобніше. Вн.

*

Думаў си я думаў і думати буду,
Де на другый рочок перебувац буду.
Колола ся верба з верха до корене,
Поколь же ся гладко, шануй же ня матко. Вн.

*

Як вы хлопці танцюєте, кед палюнку не п'єте?
Напийте ся палюнечкы та танцюйте полегоцькы. Вн.

*

Танцюйте паробци и я буду з вами,
Няй вам не росне травка под ножками. Вн.

*

Ци ты будеш моя мила, ци буде братова,
Ци ты будеш в мойім роды шоўгорыня моя? Вн.

*

Гора, гора горувата, моя мила волювата,
Хоц бы была о три воля, все то буде мила моя! Вн.

*

Ни ми Боже вечур, ни ми Боже рано,
На мойім серденьку веселости мало.
Мало ей мало, іши менше буде,
Як мойі мамонькы на світы не буде.
Субота, недыля бодай прилетыла,
А чей бы-м сі Боже з мамоў посидыла. Вн.

*

А гнеска недыля, заран понедыльок,
Сыяла пшеницьку, посходиў барвінок. Вн.

*

Понижє селичка біла гус ноче,
Юж ся розыйдеме, мое серце чує. Вн.

*

Напий же ся, напий, кед маш турак*) дакый,
Як не маш турака, напий ся є потока. Вн.

*

Дала бы я дала штырі воля рейкы,
Кобы ся вернули лыта молодецькы.

*) турак = пів гроша, словас. turák. І. В.

Іши бы я дала штырі волы барны,
Жебы ся вернули лыга стародавны. Вн.

*
Стяли хлопці бучька, хпаў ім до поточька,
Юж ся приставила до милой лавочька. Вн.

*
А Боже, мій Боже, што я мам робити,
Не хоче мі баран з вівцями ходити.
Ці его продати, ці перечиряти,
Ці го качмарьови за палынку дати? Вн.

*
Горонька горує, дівчатко банує,
Горонька не горує, дзевчатко (дівчатко) не бануй! Вн.

*
Бануй дзевча, бануй, маш чого бановац,
Мало єсь Янічка, не знало-с шановац. Вн.

*
Паробци ся женят, бо ся войны боят,
А я ся не бою, лом ся на ню строю! Вн.

*
Калина-малина, ружа поплытана —
Повідают люде же я ружована.
Ни-м не ружована, ни-м не мальована,
Лем в своєй мамочкы добрі вихована. Вн.

*
Сыцана дражічка до самого Ведня,
Як я за ньоў піду, не верну ся нігда. Вн.

*
Пішоў мій миленький, юж мі ся не верне,
Хто-ж мі на недылю рукавці застегне! Вн.

*
Пішоў юж воячбок а хусточька плавле,
А його миленька за ним ручькы ламле. Вн.

*
Чкода, Боже, чкода мого парібщія,
Взяў ем си женічку с підлого насыня.
Чкода, Боже, чкода моей молодости,
Взяў ем сой женічку скоро яко гости. Вн.

*
Дале хлопці, дале, бо ся жито валит,
Юж ся повалило, будеме го жали. Вн.

*
Боже, Боже, як то эле, як полюбит, не возне —
Я полюбвў, тай ем взяў, тай мя Пан Біг пожегнаў. Вн.

*

Брало дзевча, брало лен, едну бразду цалый ден;
 Як дїбрало до краю: ці ня возмеш шугаю?
 Як же я тя мам взяц, кед ты лен не годна брац? Вн.

*

С широкого поля matka дзевче волат:
 Под дзевчатко домів, бо тя ручки болят.
 Не болят ня ручки роботу роблячи,
 Лем ня болят очка за милым смотрячи. Вн.

*

За што бы мня Пан Біг скараў,
 Же я девят дывок скламаў,
 Штырі рускы, пят кальвінок —
 Чкода Боже девят дывок! Вн.

*

Скараў ес ня Боже, скараў ес ня за што?
 Тіўко рочкы ждати, піти за ледашто.
 Ледашто, ледашто, цыле ледачина,
 На што лем попатрит свойіма очима. Вн.

*

Головонько моя, як ня поболюеш,
 Не пвїдж нікому, за ким ты бануеш.
 Головонько моя не боль же ня тераз,
 Наболыла-с ня ся за маленьку нераз. Вн.

*

Тяжко серцю мому, сама не знам чому,
 Знала бы я што му, ныт повісти кому.
 Знала бы я знала співаночкы зрана,
 Теперь к вечерови то-м позабывала.
 Як я ся заспівам з раненька по росы,
 Познат мя миленькый, познат по голосы. Вн.

*

(Весыльна; як виют вїнцы, співають)
 Зыйд Господи з неба, бо нам тя завше треба,
 Вінойкы зачїнати, честїчкоў докладати.
 Призрий ся пані матко, ци ся вїе вінок гладко
 Гладко мамойко гладко, яко червене ябко,
 Треба піти до церковцы, порушати короновцы
 Богом давно не рушаны, в Воли дывкы затриманы.
 Юж мы дорогу зробили, ці буде нам заплачено,
 Треба згорівочкы дати, свашкы почастувати. Вн.

(сироты співають)

Знати Боже знати, же не збират Гайнцу мати,
 Збврают ії чужы люде, отец мати юж не буде.

*

На віночку граночьки, як на небі зв'язочьки
 Прийд татценько, привитай свою дівочку,
 Привитай дукатами, жебы ся добрі мала,
 Жебы вам дякувала.

Грайте гуселичькы різко,
 Кланяй ся Ганцю низко,
 Як вітцу, так мамонці
 І своїй сусьдоньці.
 Кланяй ся, кланяй,
 Благословенства глядай,
 Од вітця і мамонькы,

Од близькой сусьдонькы.
 Родинокка так мовит:
 Няй Бог благословит —
 Сусьдонька так мовит:
 Няй Бог благословит.
 Подьме же до церковці
 Порухати короновці.

(Як приїде молодец по вінец, сп.)

Не буде тому кінця, пок не дістанеме вінця.
 Віночка зеленого на криля молодого

(потом пришивають вінец молодому на капелюх, як іде до шлюбу).

До стільця родина, до сегого покольбня,
 Треба стільця широкого,
 Ваньо роду великого,
 Не так великого, як чесні уцтивного.

(Як покладають молодих спати)

Слати дружбоньку, слати
 Пані млода хоче спати,
 Прикладат головоньку
 На свекрину постылоньку.

≡

(Як ідуть на воду вмивати ся).

К гати дружбоньку, к гати,
 Треба личенько вмивати,
 Несе невіста воду

На добру полагоду.
 Добра полагодонька буде,
 Як невіста добра буде.

(Пані млода набере води в коновцю і кропит хыжу, стайні,
 стодолу, ціле обійстя (під вечур); — рано зас ся схожають).

Пришла невіста с поля
 Стала собі конец стола
 Зачала собі думати,

Як родину дарувати,
 Треба дары дарувати,
 З родиноу ся розпознати.

(Як молодиця іде від вітця).

Иди Ганцю, іди, лем ся не озерай
 Вітцу, мамуноці жалю не додавай.
 Верни же ся Ганцю бо-с забыла кльчі,
 Горці на полиці в яренькі пшениці.
 Посмот Ганцю, посмот на тоты горичкы,
 Кады сь пасала татовы волчкы.

Посмот Ганцю, посмот на тоты долины,
 Кады есь збирала мамоньцы малины.
 Подме же мы подме, бо в нас лыпши крайі,
 В нас бобы, горохы, там горы потоки.
 В вас бучкы, яличкы, в нас житця, пшеничьеы.
 (як ідут по молодицу)

Підеме в чужы крайі, не знаме обычайі,
 Схотят нас там бити, треба ся хоронити.
 Панове-сватове пустте нас брез село,
 Пустте нас брез село, підеме весело.
 Чкоду не зробиме, села не спалиме. Вн.

* * *
 Росчаў ся я сьвятый Миколай жениги,
 Пішоў він ся, пішоў до Бога зволити.
 Пане Боже сьвятый, хто-ж мі піде сватом?
 Підут тобі сваты то моі всі сьваты,
 Архаіл (= архангел) Михаіл як мельчыком звине,
 Як мільчыком звине, цілый сьвіт освине.
 Як ся будеш одтыль дале выберати,
 Буде вам ся буде древечко кланяти,
 Дерево, коріня і всяке створіня. Вн.

*
 Я сова крайова весыля справляла,
 Зозуленька сестра раду давала,
 Я гусочька шара до пеца саджала.
 Я гусачьок сычит по еден хлыб смычит.
 Взяў воўк козу стреліў ньоў у пняк
 Аж з ней вылетыў сукняк.
 Гоя коза гоя, уж есь теперь моя!*) Вн.

*
 Жалы моі, жалы якете ня зуюли,
 Як тотя росиця по зелені траві.
 Як тоту росицю ныйт хто увалити,
 Так мому серденьку ныйт хто розгварити. Вн.

*
 Я на горе біла ружа, Мамцю моя, вкуп мі коня,
 Не гра тобі дывча мужа, Няй не сьіджу дармо дома,
 Я ни мужа няякого, Бо я піду на зальоты,
 Быс ходила як дедя. Вн. Шукац дзевче до работы. Вн.

*) Порівнай: Знадобі для пізнаня угорскоруск. говорів. II.
 стор. 205.

Мила моя, мила! зима бы ты біла,
За тоты колачи, што ты їх пойіла. Вн.

*

Кед ня мила не хцеш, Горі Кошицями
Йодпровад ся, де хцеш: За вербуванцями. Вн.

*

На высокі горі Янчік загамуваў,
Як было не дзевче, то быў ген ночуваў —
Йале того дзевче дуже ратувало,
Янчік загнаў кінми, оно потримало. Вн.

*

Калина, калина калиновы корін,
Вольіў ся родвти місто дывкы камін.
Бо він ся придаст хоц кому на зварку,
А бідна дівочька людям на огварку. Лип.

*

Худобичько моя, дрібнога насыня,
Будеш жаловала мойого пасыня,
Мойого пасыня і моей подобы,
Бо я тя попасу, займу та до воды. Лип.

*

Як я си заспівам на Пошовій Лази,
Піде мій голосок аж по Мирі-Газі. Лип.

*

Воли моі, воли мают кривы рогы,
Та вже их покривиў пан Біг милостивый.
Воли моі воли, полинковой масти,
Я ся не наспала, вы ся не напасли.
Я ся не выспала, бо-м вас наvertала,
Вы ся не напасли, зима роса впала. Лип.

*

Вівці моі вівці, на полы бараны,
Хто вас буде пасти, кой я звербуваный.
Вербуют, вербуют, юж навербували,
Широки ровены, кады підут з нами! Лип.

*

А Боже, мій Боже з високого неба,
Не дай мі ся діждац служебного хлѣба,
Ани служебного, ани жебрацкогo,
Дай ми си Боженьку доробити свого. Лип.

*

Кукала зозуля в лысы на орісы,
Была там бесыда о мойі Марысы. Лип.

*

Прийшоў мі новыі рік і нова ведыіля,
Сяду за столічок : плат мі газдын мая!
Платила-с мі брез рок горкыма словами,
Теперь же мі заплаат красныма грошами. Лип.

*

Мі ся воды хоче, аж мі душа пищит,
Ід же мі миленька на воду до лыщан!
А як мі не пидеш на воду до лыщан —
Так ті дам по пыску, лем очи вытритиш. Лип.

*

Служилам три рокы на кабат шырокий,
Іщи бы служити, жебы го выщити. Лип.

*

Чого дывча плачеш, чого лементуеш,
За свойім віноньком? — не скоро бануеш! Лип.

*

А рочьку мій рочьку, якый ес мі длутый, (= доўгый)
Юж мі ся так видит, же мі настаў другый.
А рочьку мій, рочьку, якый ес мі цежкый, (= тяжкый)
Юж мі ся так видит, же мі настаў шестый. Лип.

*

Чийі то коничькы? поповы, поповы,
А на них черкают золоты підковы.
Чийі то коничькы? моі сут, моі сут,
Што ня до війничькы понесут, понесут. Лип.

*

Не пиду за вдівця, хоц мат сусык вівса,
Пиду за паробка, хоц не мае снопка.
Не пиду за вдівця, бо сивый як вівця,
Смотрит як бестыя, глядат на ня кыя. Лип.

*

Сподобала мі ся на дывчатку стужка,
Дай мі ей дывчатко коло капелюшка.
Дывчаточко мое, як мі ся подабаш,
Чорны очка маеш, по маленькы гадаш. Лип.

*

Поняже Тыльовы квіточок ружовый,
Вырви го дывчатко, дай го шугайови.
Нач бы я го рвала, квіточок псовала,
Нач бы я го, нач бы шугайови дала. Лип.

*

Пискай пташку, пискай, за ручьку не стискай,
Бо ручька молода, стискати ей чкода. Лип.

*

На поповій лазі, на дяковій луці,
 Тіўко ми парады: перстеник на руці.
 Тады мі дражичька, тады мі гостинец,
 Тады сі поточну мій зелений вінец. Лип.

*

А што то за пташок, што пискат на сливці?
 Што то за паробок, што ся кланят дівці? Лип.

*

Липовец, Липовец завали-поточе,
 Юж мі ся по тобі ходити не хоче.
 Липовец не село, бо в ным не весело,
 Черемха селичько, бо в ным веселичько! Лип.

*

Жебы я то знала, же піду за пана,
 Тобы-м не ходила з граблями до сяна (= сына),
 З граблями до сяна, з вилами до гною,
 Лем бым си ходила с кухні до покою! Лип.

*

Стара баба была, розуму не мала,
 Два грейцары дала, жебы таньчувала. Лип.

*

Пискай пташку, пискай, до долины спаднеш,
 Давно ты гультаю на мій вінок прагнеш. Лип.

*

Стратила-м си красу про тебе пайташу,
 І вінок зелений про розум шалений.
 Стратила-м си красу і дівочку зброю,
 Про тебе югасе, зробила-м ти волю. Лип.

*

Роскошонькы мої, як-сте ня минули,
 Як тоты квіточкы, што на ярь квітнули. Лип.

*

Хоц я си худобна, худобного дому,
 Так мі сонце сьвітит, як і богатому. Лип.

*

Не поздравляй ты ня з горы до долины,
 Бо я поздравлена од своєї родины.
 Не поздравляй ты ня з горы до потічка,
 Бо я поздравлена од свого братічка. Лип.

*

Братя мої, братя, родину кохана,
 Вы ся веселите а я оплакана.
 Вы ся веселите каждую недыленьку,
 А я оплакана каждую годиноньку. Лип.

*

Червене яблочко, што найчервенійше,
Возму ся дівчатко, што найпараднійше. Лип.

*

Такый мій миленькый межи парібками,
Як червена ружа межи фіяўками. Лип.

*

Ходила-м по полю, збрала-м тополю,
Што ми по тополи, кед ня главка болит.
Як я си подумам о своїй роскоши,
Падают мі сызы, як травка од косы. Лип.

*

Не ходиў я за нбоў, сама пришла за мноў,
Як блудна овечка за зеленоў травоў. Лип.

*

Пришла-м до касарні як ружа червена,
Вышла-м іс касарні як травка желена. Лип.

*

Сыпана дражечька, хлопцы машеруют,
Дівчата за ними ручькы заламуют.
Вояци, вояци мальованы дзеци (дыти),
Добрі мое серце за вами не злетит. Лип.

*

Хоцбы я робила п ручькы зробила,
Моя работочька ни кому не мила.
Хоц бы я робила, але не престала,
Ныт мойі мамічкы, жебы мі признала.
Повідают люде, же я роскошую,
А я своїх ручок з работы не чую.
Хоц бы я робила як гво дни, так в ночи,
А моя братова все завірят очи. Лип.

*

Як ем ся оддала, взяла-м хыжу мести,
Свекра мі повіла: треба йісти нести.
Я ей ся звідала, де плугове орют,
Она мі повіла, ний тя колькы колют!
А я молоденька знала-м одповісти:
Ний же тебе колют, як сой сядеш йісти! Лип.

*

Засьпівай пташеньку в зеленім верьшеньку!
Дост ем ся насьпіваў, кой ся лыс розвиваў! Лип.

*

Някого мі не жаль, лем мойі мамічкы,
Же я йі не подам на старіст водичкы. Лип.

*

Татарка не овес, паробок не вдовец,
Покритка*) зелена, фрапрка не жена. Лип.

*

Парадний ты Янчік, парадну душу маш,
Ани жичкы кырви справедливой не маш. Лип.

*

Долина, долина, на долины берце,
Болит мене, болит за мамонькоў серце. Лип.

*

Сивый кониченьку не даш мі ся лапац,
Чехай параннику будеш за мноў плакац! Лип.

*

Повідж мі дівчатко, повідж мі на разы,
Най мої коникы не стоят на дразы.
Бо мої коникы жадны не сироты,
Жебы мі лыгали по під людскы плоты. Лип.

*

Така я си така дівка вихована,
Якбы мі мамічка самый мюд давала.
Не за то я шумна, же м ся малювала,
Лем же ня мамічка шумно виховала. Лип.

*

Гарда я сой гарда, на му душу гарда,
Юж мі не докаже в тім Липівци жадна. Лип.

*

Там долов, там долов зац отаву косит,
Лишка пограбує, комар купы кладе,
Мушка потоптує.
Комарови дві річи: рад бы ся женити,
Паук пера закладат, хоче му дружбіти. Лип.

*

Ходит Голік по за столік,	Каська пішла поганяти,
Набиват підстодет (пістолет),	Каська му ся пошпотила
Хоче Илька застрілити,	На дыравім мосці, (= мості)
Илька не є дома.	Породила триста дывок
Илько пішоў орати,	А пятнадцет хлопців. Лип.

*

Єден Чирня, другый Барня,	Як же мі ей не любити,
Третій Петрушенько,	Така шумна, ладна,
Не люб же ты стару бабу,	Сукня на нѣ, як на паньі,
Бо ты Янушенько.	Хустечка єдвабна.

*) покритка = magy. bokréta Strauss; Blumenstrauß; Bouquet. I. B.

Хустечка едвабна,
 Чіпчик запористый,
 Почекай ня драга душо,
 Напишу ти листы.
 Написала бым ти листик,

Але нема о чім,
 Карімаря мі не стало
 Церко мі ся поламало,
 Свічка мі загасла. Лип.

*

(Весільны. Як вінцы вют, співают :)
 Дай Боже в шесливу годину вінонькы зачинати,
 Шестыічко-шестя докладати.

В недыленьку раненько
 Купало ся соненько,
 Вышмарило барвіночыок
 Молодици на віночыок.
 Давай мамонько стройі,
 Ідут гудаці мойі,
 Горами идут, грают
 До молодой одсылают.
 Она до ней одослала,

Же шыа іши не зобрала.
 Сукенкы в кравця,
 Скоренькы в шевця,
 Головонька не чесана,
 Я ся іши не зобрала!
 Дай шыи вінку добрі вити,
 Же бы х тобі походить,
 Г недыленьку цылу днинку
 Х понедыльок на годинку.

(Як ся выбірают до шлюбу. Молодець іде з гудакані; по молоду
 ідут три свашки, везут два коровайі і идучи за путьом співають :)

Наш любый короваю,
 Точ нам ся коло гаю,
 Коло гаю, коло воды

Аж до нашой паньі млодой.
 Наш коровай фільований,
 Наш пан млодый мальований.

(як до стола сьідают :)

Теперь панове сватове
 Сходжайте ся до стола,
 До стола біленького,
 До нашого молодого
 Панове сватове.
 О дороженьцы чуйте;
 Остро коничькы куйте!
 Панове сватове!
 Складайте по дукату,
 По дукату червеному
 Нашому молодому.
 І нашому гудачкові
 Хоц по еднім шустачкові,

Обіцяли ся нам грати,
 В суботоньку зачати,
 В середоньку перестати!

*

Наш короваю золотенькый,
 Будь же ты нам веселенькый.
 Наш любый короваю
 Точ ся нам коло гаю,
 Підеме до церковцы
 Порухати короновцы (колотов-
 [цы),

Бо юж давно не рушаны,
 Наши дывкы затриманы.

(як идут с церковы).

Теперь сме выграли,
 Босме шлюбу дістали,

Шлюбу зуповного,
 Од отця духовного.

*

Жебы мамонька знала,
Як ей дівка присягала,

Три рази пред образы
Пред ш்வатоу Пречистоу.

*

Частуй мамонько зятя,
Не частуй го ледом,
Лем солодкым медом.

(як обід виправляють).

Час нам дати обідати
Курочьку печену,
Гусочьку варену,

Як на нім, так на пятім,
Нашим молодятім.

(Зас як ся выбирают з молодежи, сьпівають:)

Зелена папортинка,
Де ж ти Айнцо загортинка?
Х коморі за дверками,
Тримат мамця на вішалі.
Вшыткы пташкы
Попід дашкы,
Лем там еден щечоче,
Што одтале піти хоче.

А ты мамцю не фыкай,
Лем ладоньку напыхай!

*

Бер шва Айнцо з нами
На яворовы сани,
Бо юж сани навернены,
Кониченька запряжены.
Ты татцю не плацай,
Но выводжай рогачи (= волы),
Кониченька крайны,
Што вызырают зо стайны.

Посмот Айнцо, посмот
На середный облак,
Як за тобою плаче
Твій отец неборак.
Покроп нас мамцю водоу,
Най идеме с полагодоу.
Буде полагода, буде,
Кед Айнца добра буде.

*

Наша Айнца золотенька,
Прид же до нас г недыленьку.
Мы тя красны погостиме
И назад виправиме.

(як ідут гет з обору).

Зіставайте нам здоровенькы,
Як великы, так маленькы!

(молода кланят ся до трьох раз родичам і поблизкым суєбідім
і до матері гварит:)

Мамо поблагословте ня і одпустте мі раз і другый і третій!

*

*

*

(При покладаню молодят сьпівають:)

Иди дружбо по солому
Постелити молодому.
Слати дружбонько, слати
Хоче ся Айнци спати,

Кладе головоньку
На свекрину постыленьку —
Не добре на ны спати,
Треба няшой глядати.

(як повязують).

Юж свівічка догоріла,	А вінец мерзвінец,
Юж Айнця додівчила.	А хусточька мати,
Чесна Айнця была,	Треба ей шанувати,
Чесно вінок доносила.	Три раз в тыжден прати,
Тримала она го	В неділю повязати!
В скринці і в прискринці.	Де ся Айнци кіс(т)ка дыла?
Не могла го втримати,	Ці в лыс полетыла?
Мусыла го людом дати.	Ці ся в хомевку звила?

(Пак потім до воды идут є поду, де было повязуваня, на воду мыти ся; зас сьпівають):

До гати Гайнцо, до гати,	Жебы было біле
Біле личько умывати,	А мужови миле!

А як идут назад д хыжи сьпівають:

Иди Гайнцо до стайниці	Де кропка воды хпаде,
Покропоти коровиці,	Там пара волів стане.

Як войде молодиця до хыж та си стане на стіл, на котрім плахта постелена (на голый не стає, бо гріх) и кропит водоў по хыжи, жебы было шестя. Одберут коновцу од ней гет а она си сяде за стіл і пак тогды им дают обід по тім повязаню.

Принесе балец (більший як коровай) до дому молодого молодиця в скрыни і пак го внесе вечур при сьвітлы (по повязинах вечур). Та пак го тогды староста крає и сьпівають свашкы:

Край староста балец,
 Лем ся не гріж в палец.
 Зыд соненько за горы,
 Идй невіст по дары,
 Жебы-с знала, котры брати,
 З родиноў ся распознати (з мужовоў родиноў). Лип.
 (Весільны; як ся розыднют сьпівають):

Зыйди Господи з неба,
 Бо нам тя завсе треба,
 Прид нам вінці переблагословити
 Шестычком, здоровічком,
 Ванейком чоловічком.
 (Молодци співають, кед не мат отця).
 В понедільок раненько,
 Як сходило соненько,
 Ходит Ганця фыкаючи,
 Свого татця глядаючи.

А ей таценько (= татценько) по під небеса ходит
 Твердо ся Богу молит:
 А Боже, Божейку
 Спуст на ня чорну земличейку,
 Бо як ня не спустиш,
 То я тобі ся скраду,
 З дрібним дожджичком хпаду —
 Няй я буду видыти,
 Кады підут ми дыти! Кв.

*

Прид же до нас пані матко,
 Ци ся виє вінец гладко.
 Гладко дівонько, гладко,
 Як червененьке ябко.
 Такы на ным листочки,
 Як на небі зьвіздочки.

(як вінец привязуют на голову сп.)

Треба косу рострепати,
 Треба вінец привязати.
 Камяна ягодонько,
 Камяне серце маєш,
 Чом слезонькы не роняєш?

(як іде молода брез поріг до шлюбу).

З Богом Ганусю, з Богом,
 Іс татцьовым словом,
 Бо так татцьо говорит:

(як з церкви ідут, сьпівають свашки):

Тепер сме выграли,
 Босмы шлюбу дістали.

(Мати бере кожух кострубами (Zotten) до горы, загортає голову
 і виходит, йій сьпівають):

Выйд мамонько космата,
 Почестуй же си зятя,

(сьідають за стіл і гостят ся).

(Обертака танцюют і сьпівають):

Заграй мі гудачьку
 На тонку струночкы,
 Няй си вытанцюю
 Красну невісточьку.

Прид пані матко до нас,
 Одкупи си вінец од нас,
 Бо як сой го не одкупиш,
 То мы го пропиєме
 За винце, за згорівку —
 Чим сой прибереш дівку? Кв.

А хоцбы-м камінне мала
 Тобы-м слезонькы роняла:
 Треба од дівочьок одставати,
 А к невістам привыкати.

Най тя Бог благословит,
 Як едно, так другое,
 Обоеченько двоє.

Шлюбоньку зуповного,
 Од ксенженька духовного.

Не честуй же го ледом
 Лем солодонькым медом.

Под ле танцювати
 Хоц яка дівочька,
 Покыль мі надійде
 Молода жіночька!

*
*
*

Шумный я паробок,
Шумного коня мам,
Іди сой шумныішу
Женочьку поглядам.

*

Грالی мі гудаци
Вчера до піўночи,
Забили Янічка,
Што маў чорны очи.

*

Коніку мій сивый
Будь же мі щесливый,
Як піду до войны,
Жебы ня не вбили.

*

Не буду ся жениў,
Бо-м іши молодой,

Будут мі носили
Дівчата ягоди.
Юже-м ся ожениў,
Юж на вікы амін,
Юже-м ся затопиў
Як на воды камін.

*

Жено моя млада,
Ты мі велька зрада,
Хоц бы ня забили,
Ты бы тому рада.
Хоц бы ня забили
Пред твоіма дверми,
Юж я ти не речу:
Миленька отвер мі!

*

Пішоў ем до лыса вчера рано,
Попатриў на дзевче, зломивў ярмо.
А ты дзевче шварне не позерай на мя,
Бо юж дармо, бо юж дармо.

*

Лучька моя, лучька,
Сама команичька,
Хто-ж ей буде косиў,
Кой нёма Янічка?

Выйду я си зрана,
Покошу си сама,
Што-ж я мам робити,
Кой я не мам Яна!

(Весільна; на другый ден вечер вибирают ся з молодежиў до молодого; сьпівають):

Повыбывай Ганцю клинцы,
Кады-сь вішала вінцы,
Бо юж ти ту не бывати,
Лем ся одтыль выбирати.
Ты мамонько не фыкай,
Лем ладоньку напыхай,
А ты татцю не плачай,

Лем выводжай рогачи.
Выйд Ганцю зза столойка,
Вбер нашу ментойку,
Бер си за руку Ванейка,
Бо підеме в дорожейку
До Ваньового будынку.

*

(на дворі сьпівають дівчата і молодежи):

Верни ся Ганцю до нас,
Бо-сь забыла ключи в нас!
Взяла я ключи, взяла,

Пшениченьку розсыяла,
По горі, по убочи,
Іваньови перед очи.

(Як прийдуть до хыж, сьпівають перед хыжоў).

Выйд мамонько космата,	Штырі волонькы гонит,
Іде невіста богата,	І кониченька в сідлы,
Штырі коровы жене,	І сама іде в сріблы.

(Як юж в хыжи, сьпівають):

Роспыхай свату, хату,	І нову коміроньку
Роспыхай же н сыни,	На молоду невістоньку.
Жебы си сватове сьли,	(Потім гостят ся і танцюют).

(Як ведуть на під і покладають).

Слати дружбоньку, слати,	На білу постылоньку!
Хоче Гануся спати,	Положте же ім ярмо,
Прикладат головоньку	Жебы не спали дармо!

(Як повязують на третій ден).

Дуй вітре дорогою,	Плаче Гануся, плаче,
Ростреп кісойку мою	Але нема чого,
Бо юж вінок однимае,	Бо она дістала
А хусточьку юж складаме!	Газду молодого.

(Як ся ідут мыти на ріку).

Де ся Гануся мыла,
Там свята Пречиста была!

(Потім як набере молодиця в коновку воду, сьпівають):

Бере Гануся воду	Покропити коровиці,
На добру полагоду.	Покропити коровиці,
Буде полагода, буде	Кед есь их ту не нагнала,
Кед Гануся добра буде.	Даст ти Пан Біг будеш мала! Кв.
Ид же Ганцю до стайниці	

*

*

*

Іду горі селом, не виджу никого,
Добрі не загину з жалю великого.
Іду горі селом, не виджу никого,
Лем тоту миленьку, што йі ненавиджу. Кв.

*

Жальі мойі, жальі якесте ня з'яли,
Як студена роса на зелені траві.
Вітронько одуе, росицу увалит,
Моі тяжкы жальі ништо не розгварит. Кв.

*

Жаль мі тя миленька і жаль мі тя буде,
Же ми ся любли, а не знали люде.
Жаль мі тя миленька, жаль мі тя окрутны,
Добрі мі за тобоў серденько не пукне. Кв.

*

Таке моє серце, як зварячий камінь,
 Буде весільячко, буде — не буду я на ным.
 Буде мі ся буде, брателько женити,
 Дай же му Боженьку дівча выпросити. Кв.

*

Моя родинонька барз ся добрі має,
 А я небожатко, як мі пан Біг дає! Кв.

*

Чорна земличенько, чорніша од мене,
 Взялась мі татценька, возь же си і мене!
 Я ти го не взяла, взяў сой пан Біг душу,
 А я грішне тыло приймовати мушу. Кв.

*

Заграй же мі, заграй, заграй же мі ладны,
 Бо як ти заспівам, аж ти шапка спадне!
 Заграй ми музика, дам ті мірку жита,
 А як я ті не дам, то ти дасть кобіта! Кв.

*

Коломыя, Коломыя, Коломыя люде,
 Хто ся злучит по милости, тому гаразд буде.
 Коломыя, Коломыя і Коломыйочка,
 Яка была мати сука така і дівочка.
 Коломыя, Коломыя, Коломыя місто,
 Котра дівка не робітна, то мягка як тисто. Кв.

*

Буд миленька здрава, не буду тя будзиц,
 Ани свои ножкы на даремно трудзиц.
 Мила моя, мила, велика циганка,
 Казала-сь ми прийти, сама-сь дверка замкла. Кв.

*

А мужу мій мужу, я ти добра буду,
 Пуст ня, де я схочу, любити тя буду. Кв.

*

Теперь сой заспівам, зак ем молодейка,
 Зак ня не забавит дытина малейка.
 Теперь сой заспівам, теперь мі до того,
 Не мам на голові смутку великого.
 Ани великого, ани ниякого,
 Теперь си заспівам, теперь ми до того. Кв.

*

Як ем была молоденька, любили ня хлопці,
 А теперь мі коло хыжи льтают воробці. Кв.

*

Як я си напю за свій власний грейдар,
Нихто ми не зопре, хоцбы гваўту йойчаў! Кв.

Ишоў ем горі селом, зайшоў ем до Яцка,
Даў ми Яцко кыселицы, а Яцкова пляцка! Кв.

Боже мій любенькый, якый я маленькый,
Кобы дожджик пришоў, а чей бы-м пыдыйшоў! Кв.

Иде дожджик, иде, юж е на чертежи*),
Мій зелений вінок долом водоў бежит.
А вінку мій вінку, зелений барвінку,
Як ты ми ся вывиў на прудку годинку! Ко.

Зозуль, зозуль, де ты была	Зозульками сивенькыма.
Жесь си ножки заросила?	Жебы-м мала што кукати,
Ходила ем за иншима	Як ся сады будут розвивати. Кв.

Зозуленько сива, де будеш кукала?
Кой есь си на бучьку вершечок зламала!
Буду я кукала на зелені сосны,
Покаль ми на бучьку вершенько выросне. Кв.

Калиноньку ламю, калинонька гне ся,
Чюджы жінкы люблю, своей не хочé ся.
Я чюджу жінойку полюбю в пятнойку,
А свою облуду в недылю не буду. Кв.

Напыў бы-м ся воды, рыбкы по ны ходят;
Любпў бы-м дывчатко, невіста ня зводит. Кв.

А на горі на Томборі камін муку меле —
Пытаў ня ся козаченько, ци любиш ты мене? Кв.

Ей по горі по долині студен вітер віе,
Вшыткы куркы выздыхали, лем когутик піе.
Запряжу я когутика і чубату курку,
Та пойіду в инши краї по богату цурку.
А совята небожата по підлозы цуп-цуп,
А совиска небожиска очисками: луп-луп!

*) чертыж — ліс вичертий (облупесаюг пні дерев долом з кори т. е. обчирают, а потом як дерева усохнут, то іх стинают і корчуют).

Ботай же ты воронойко с таким пышным танцем,
Та як же я піду домів с поламаным пальцом? Кв.

*

Юж ем ся зарікаў, іщи ся заречу,
Же до ты дівчатко словечка не речу.
Юж ем ся зарікаў згорівоньку п'яти,
Іщи ся заречу дівчата любити. Кв.

*

Згорівоньку п'яў бы-м, дуганец куриў бы-м,
І шварне дівчатко вера (правда) полюбиў бы-м. Кв.

*

А на горі вишня, правда не черешня,
Любиў есь ня Янчік, чом же не береш ня?
Як же ты мам взяти, кой не каже мати! Кв.

*

Казала ми мати орішенькы рвати,
Высока лыщина, не годна-м дістати. Кв.

*

Кед ня Янчік любиш, не повідж нікому,
Бо люде рознесут, як вітер солону. Кв.

*

Колыш же ся колыш, колысочько сама,
А я піду тады, кады буду знала.
Піду я си піду горі долинами,
Найду я си найду голуз з малинами.
Буду я си буду малинонькы йісти,
А чей же не зыйду Пану Богу з мысли.
Піду я си піду, кады мя не знають,
А чей мене, а чей дівкоў привітають. Кв.

*

Як я одтыль піду, комуся жаль буде,
Одпроводиў бы ня, не вільно му будс. Кв.

*

Одпроводиў бы-м ты дівчатко до дому,
Кобы-с было мое, але не дакому. Кв.

*

Пішоў мій миленькый дес на полюваня,
Нашоў сой дівчатко як намальованя,
Пішоў мій миленькый юж мі ся не верне,
Хто-ж мі в недыленьку рукавці застегне? Кв.

*

Іла бы я сливки з зеленого саду,
Але од парібка, не од тебе дзяду! Кв.

*

А жебы я мала кавалыра пана,
 Не ходила бы я до сына з граблями,
 З граблями до сына, з вилами до гною,
 Лем бы си сидыла, як пані х покою. Кв.

*

Засьпівала бы-м си, але не знам яку,
 Под же ня нахчати ты кролицкый дяку! Кв.

*

Сьпівай дівчатко, бо ти ся належит,
 Бо твое дитятко х колысочьці лежит.
 Сьпівай си дівчатко, засьпівай на поли,
 Дома не засьпіваш, бо не маєш коли.
 Хоц бы-с мала коли, та ти ся не хоче,
 Бо твое серденько семи раз заплаче! Кв.

*

Я си невісточька змеджи сто выбрана,
 Цылу ночьку-м пила, але ем не пiana. Кв.

*

(На „Собітку“ дівчата сьпівают):

На ростоці, на потоці	Смерецкого красний Ваньо,
Два голубы воду пият,	Треба тото враз злучити
Почали сой гуторити,	И на Бога поручити.
Кого мают враз злучити.	И на Бога и на люди,
Єст там Ганця, красна дівка,	Жебы Ваньо Ганцю любіў.
(другій дівці сьпівают зас, Марысь і т. д. — потім через оген	
скачут и так си розійдут домів спати, як згасне оген). Кв.	

(Весільна; пристащевы сьпівают):

Докола Ваньо, докола,	Юж ся одтыль выберати.
Бо підеме по сокола,	З Богом Ваненьку, з Богом
По сокола біленького,	Іс татценьковым словом,
Попід кріля молодого.	Бо ти так мама гварит:
Зберай ся Васю з дому,	Няй тя Бог благословит,
Сыдай з нами до столу,	Як едно, так другое,
Бо юж ту ти не бывати,	Обоєченько двоє!
(Як ся пристащ выберат до жінкы, то го благословит рідный отец	
и мати, а як нема, то благословит брат; сьпів.):	

Долом селом ідеме,
 Бочку меду веземе
 Хто бы хотыў скоштувати,
 Треба бочьку розбивати.
 Наш крілю молодежкый

Будь же нам веселенький,
 Бо підеме в чюджи краї,
 Сут там инши обычайі.
 Може нас там схотят бити,
 Треба нам ся хоронити. Кв.

*

*

*

Так я одтыль піду, як бы-м ту не была,
 Буде мі тяжкый жаль, же-м ся наробила.
 А тяжко мі тяжко на серденько мойім,
 Повідж мі миленькый ці так і на твойім?
 Тяжко сердцу мому, сама не знам што му,
 Знала бы я што му, нїт повісти кому. Кв.

*

А там г лысы на орісы сідыла кокошка,
 А я таке дівча люблю, што дзюbate трошка. Кв.

*

Не вір парібкови, хоц бы ся як божиў,
 Хоц бы перед тобоў на-криж пальцы зложиў.
 Не вір парібкови, жебы найльпшому,
 Він тя выпрїбуе і повіст другому. Кв.

*

Дівчатко лелія, де-с дыла фраіря?
 Сховала-м під меджу, нігда го не виджу. Кв.

*

А вівці по гірцы, козы по долины,
 Премилений югас дома при фраірцы. Кв.

*

Напиў ем ся воды з мурованой студны,
 Так я одтыль піду, лем земличка здуднит. Кв.

*

Горами, горами! тяжко мі за вами,
 Не так мі за вами, як за фраірками! Кв.

*

Як тяжко гмерати, кого нич не болит,
 Так тяжко любити, на кого нїт волы! Кв.

*

Як я одтыль піду, закачам колечко,
 Зіставай здорова моя фраіречко! Кв.

*

Дубрава, дубрава, зелена дубрава,
 Зрадиў ем дівчатко, ведут ня до права!
 А хоц бы ня вели до самого Відня,
 Я йї не заплачу за ей вінец нігда. Кв.

*

Юже-м зрадиў штырі, іщи ня не били,
 А як зраджу пятау, дістану заплату. Кв.

*

Женю я ся, женю на цілу осеню,
 Нихто ми не гвидит мою младу жену. Кв.

*

Хлопец я ся хлопец, такый як мій отец,
 Бо над мого отця не было ту хлопця.
 Хлопец я ся хлопец, маленький хлопчина,
 Сподобала мі ся в Кролику дівчина.
 Я ся хлопец швидкий, не бою ся биткы,
 Де ся хлопці б'ють, я ся за неў крыю! Кв.

*

Повідж ми дівчатко, повідж ми на разы,
 Няй мої коникы не стоят на дразы.
 Бо в мене коникы барз дуже коштуют,
 Ани єдну ночьку дома не ночуют. Кв.

*

Повідж дівча, повідж правду,
 Де я тебе гнескы найду,
 Ци на лавці, ци під лавкоў,
 Ци в миленькым на заглавку? Кв.

*

Добра палінецька у нашого жида,
 Прийде їй платити, то велика біда. Кв.

*

Скажи дзюбо, моя любо, ци любиш ты мене?
 Бо я иду до матонькы просити о тебе.
 А не люблю, а не люблю, бо мам человека,
 Як бы він ся того дізнаў, збавиў бы мня віка! Кв.

*

А дівчино-дівчинонько, який тобі дьідко,
 Же на твої головоньці волосята рідко. Кв.

*

Ой теперь ми теперь, теперь теперенькы,
 Теперь ми любити хлопці молоденькы.
 Теперь си заспівам, теперь ми сьвіт грає,
 Малого не маю, газда мня не лає.
 А маю я маю газду молодого,
 Ани ми не треба шляхтича жадного. Кв.

*

Я ся хлопец удямскый, мам калапик мадарскый,
 За калапом три пірка, што мі дала фраїрка. Кв.

*

Як єм ишоў од миленькой з вечера,
 Шиткы на мя псы брехали з валала.
 А юж моя фраїречка твердо спит,
 Юж ня зідят в тім валалы тоты псы. Кв.

*

Мила моя премила, пораю ти фраїря,
 Пораю ти кого хцеш, юж ты моя не будеш —
 Пораю ти такого, як цигана чорного. Кв.

*

Мамо моя добрі знате, же вы мене за муж дате,
 Бо я дівка доходила, не буду вам без фраїря. Кв.

*

Иду, иду, не знам кады, дуге вітор на ня всяды,
 Дуге, дуге вшелякый, бодай не дуї ніде такый. Кв.

*

Подуй вітре, подуй брез поле зелене,
 Поздоров Божейко милого од мене.
 А милый мій милый, мій квітонько білий,
 Нігда ми про тебе сьвітойко не милый.
 Гводни с ми на мысли, г ночи ми на спаню,
 Не ходиш ми з мысли аж на розвидняню. Кв.

*

Сьвітиї ми місячок в половині в стайни,
 Пішої ми миленькый по вівці до Крайны.
 Пішої мій миленькый дес на полюваня,
 Лишиї ми дьіятко, як намалюваня. Кв.

*

Паробци, паробци, горька ваша слава,
 Же вам ся дівочька сама повязала.
 Хоц ся повязала, мы ся не ганьбиме,
 Бо мы ей вінойко дуб ель т заплатиме! Кв.

*

Ты Ганусю наша не любуй югаса,
 Бо ты ся фартушок до гóry підкасаї.
 Най ся підкасуе, бо я го мыддила,
 Г малейким містечку мыдло си-м купила. Кв.

*

Хпало ми яблочко, юж друге не хпаде,
 Не было ми добрі, ани ся не кладе;
 Хпало ми яблочко з високой яблони,
 Юж ми так не буде, як ми было глони. Кв.

*

Широкый ярочок, я го не прескочу,
 Дай же ня мамойко, за кого я хочу.
 Дала ня мамойка, за кого-м хотыла,
 Шуміла береза коло мого тыла.
 Шуміла, шуміла и не преставала,
 Бодай была я тя Янчік не зазнала! Кв.

*

(Весільны). На перед сур оплещицы. (сцьівают :)

Весіля, весіля, богацке весіля,
За два дни стояло і за дві недылі.

Што-ж то за весіля, што стояло два дни,
Кобы дві недылі, тобы было ладны. З.

*

Танцюю, танцюю, аж ня ножкы болят,
Вірю в пана Бога, же мі ся загоят. З.

*

Таньцуй же мі, таньцуй мое таньцовидло,
Могла-сь ся нахчоти, як есь пасла быдло. З.

(На другый ден виют вінцы)

Піздрий пані матко, ци ся вие вінок гладко,
Вие він ся гладко, як червене яько.

Зыйд Господи з неба, бо нам тя завсе треба,
Вінонько зачинати, ящчком докладати. З.

*

*

*

Уже-м ся ожениў, юж-ем сі доказаў,
Юж ем свойі лыта до мішка завязаў. З.

*

Янічку з Будзіна с чорныма очима,
Не любила бым тя, жебым не мусыла. З.

*

Коничькы на луцы а сам до валала,
Широкыйі лучкы водичка заляла. З.

*

Янічку, Янічку, што ти по конічку,
Жебы м ся преносиў през быстру водичку. З.

*

Ганцю моя, Ганцю дай же мі румянцю,
Жебы-м ся румяниў, як піду до танцю! З.

*

Чийі то коничкы по горах бігают?
Мого миленького — водичкы глядают. З.

*

Волы мойі штырі, на весіх штырьох дзвінкі,
Як выйдут на валал, як парадны дывкі. З.

*

Заграй мі гудачку, не жалуй си смычка,
Я тобі заплачу, як продам конічка. З.

*

Грالی ми гудаци вчера до піўночи,
Та ся не выспали мойі чорны очи. З.

*

Кочішу, кочішу, парадный кочішу,
Я*) твої конічки на стайни поздышут. З.

*

О милый мій милый, як квітенько білий,
Який мі про тебе той світонько милый. З.

*

Як си ишоў з Гамерыкы до дому,
Здыбаў я там Австрияка на коню.
Австрияку, як ся маш?
Чи там жие мій отец, моя мац?
Жебы я знаў, же мій отец і моя мац не жие
Зостаў бы я в гамерицкой краіне. З.

*

Кой ем ішоў з Гамерыкы до дому,
Не повіў ем милый Боже нікому,
Лем повіў то дівчату одному,
Же я иду з Гамерыкы до дому.
Кой ем зас шоў з Гамерыкы на шифі,
Здыбали ня штыри рыбы великы —
Шифкапітан бере канаў, набиват,
Не бойте ся мойі дыти я при вас.
Як бы мы ся шифкапітан не бали,
Кой нам жены, дыты в краю zostали.
Котра двое, котра трое дыти ма,
Ой там плаче і нарікат із німа. З.

*

Когутеньку рябий не ходи на гряды,
Выгребеш лелію, та я тя забію! З.

*

А червена ружа х потоцы,
Почекай ня дівча на луце!
Як бы-м ты на луце чекала,
Тобы-м вельюў шельмоў зістала! З.

*

Боже, Боже, Боже любый,	Я бы ораў, я бы сяў,
Тот ня не зяў, што ня любіў,	Я бы тото дівча зяў,
Лем ня зяла добрытина,	Жебы знало косити
Што-м го нігда не видыла. З.	И за плугом ходити. З.

*

*) Частица вплітна я (= а) втручує ся нераз в піснях для узисканя рівности складів у відносних стихах. І. В.

Дівча, дівча, дівчаточко,
Под ле зо мноу до поточька,
До поточька глубокого,
Даш мі личька румяного. З.

Мила моя, милую тя,
Рад тя виджу, не вовму тя
Рад тя виджу за малюцку,
Не возму тя за женочьку. З.

Дівча, дівча, білий криштал,
Я бы к твому личьку пристау!
Я бы к твому не пристала,
Ты великий, а я мала! З.

Де-ж ты підеш Янічку
На тім сивім коньку?
Недалеко за Тису,
Ганцьбі дары понесу. З.

Де-с быу Янічку, де-с быу до рана?
В Дебрецины, при дівчини: сама ня волала,
Сама на конічка кантарик складала. З.

Ты Янічку не будь блазен,
Не пропивай шитко разом,
Бо як припеш, не будеш мау,
Прийде зима, будеш жебрау. З.

Ты Янічку невірничьку,
Не віруеш мому личьку,
Веруй, веруй, бо маш чому,
Мому личьку румяному. З.

О Боже мій, Боже як ня огваряют,
Мойі білы личька любости не знають.
Ой вінку мій вінку, мій зелений вінку,
Не буду тя носиц аж до понедыльку! З.

Смот си дівчатко, ци маш за ня піти,
Жебы-с не плакало, як тя буду бити. З.

О Боже мій Боже, што кохання може,
Кохау я дівчатко, мойоу быц не може!
Была любост, была, юж не буде така,
Бо то фраіречка не кажда еднака! З.

На быстрім яречку гуси воду пият,
На шварнім дівчатку парібци ся бият. З.

Тяжко мі тяжко на серденьку мойім,
Повідж мі миленький, ци так і на твойім?
Не споминай же ня, най мині ся не цькат*),
Няй ми одыйде тот жаль од серденька. З.

*) як кому чкае ся, то думае: „хтосі ня спомінат“. І. В.

Біють ня, лають ня, сам не знам про кого,
Ци то не про тебе миленька небого? З.

*

Не жалуй, не бануй ты дівчатко того,
Же я ти полюбиў личенька твого.
Начь бы-м жалувала, начь бы-м банувала,
Ты бы не полюбиў, як бы-м не казала. З.

*

Тече вода, тече с каменя на ружу,
Не бий же ня не бий ты молодый мужу!
Не бий же ня мужу, бо я добра буду,
С цілого валала хлопцы любіц буду. З.

*

Сыпана дражечка, хлопцы машеруют,
А дівчата плачут, ручки заламуют.
Не плачте дівчата, не плачте за нами,
Бо мы си будеме в Сяночку*) панами. З.

*

Што ся червеные на высокі горі?
Червене яблочко на слодкі яблони.
Хпало мі яблочко до гати,
Под же мі миленький глядати. З.

*

Фраіречко моя юж ся не оддавай,
До мого серденька жалю не додавай. З.

*

Жалы мойі, жалы, штосте ня зуняли,
Не з єдного боцьку, лем с каждой стороны. З.

*

Янічку, Янічку, што ти по конічку,
Стаєночькы не маш, сам ся поневіряш. З.

*

Жаль мі тя миленька, жаль мі тя небого,
Же не буду лыгаў коло боцьку твого. З.

*

Янічку молодый не ход коло воды,
Не зрывавай квіточкы, най роснут ягоды. З.

*

Янічкови што же? ожениц ся може,
А дівчату не то, мусит чекац лето. З.

*

А Боже мій Боже, змилуй ся на до мноў,
Або воз ня з собоў, або што зроб зо мноў. З.

*

*) Сянік місто.

Повідала я ти, повідали люде,
 Же з нашої любови нігда ничь не буде. З.

*

Тільки мам фраірок, як на луце сена,
 Ніхто мі не повіст, котра моя жена. З.

*

Сьвітвў бы місячок, хмары залыгают,
 Любвў бы ня Янчік, люде огваряют. З.

*

Кусала-м орішок, не было в нім ядра,
 Мала-м миленького, пішоў мі до дябла. З.

*

А милый, мій милый, мій квіточко білый,
 Якый мі про тебе сьвітонько не милый. З.

*

Хоц я і не рада, мойі очка плачут,
 Же я молоденька свої лыта трачу.
 Хоц я і весела, хоц я і сьмію ся
 Жаль мі тя миленькый, лем не выдаю ся. З.

*

Не прошу тя мила, жебы-с зтворила,
 Отворю си и сам, я твои замкы знам. З.

*

Темна ночка, темна, яка невидома,
 Ишоў бы до милой, милой не є дома. З.

*

Яка ночка темна, яке вельке блато,
 Мои білы ножкы не пытают на то. З.

*

Най ся твоі очка на моі не сьміют,
 То ся на нас люде нігды не сподыют.
 Коли идеш на двір, преступ же ня ногоў,
 Я ся поміркую, я піду за тобоў. З.

*

Не огваряй же ня ты богацкый сыну,
 Хоц ты ня не возмеш, я про то не згыну.
 Як ты ня не возмеш, то ня возме инший,
 Не огваряй же ня, бо ты не гіднысший. З.

*

Заспівала бы-м си миленькый о тобі,
 Але ты парадный, позераш по собі. З.

*

Янічку роскошный піздрий си на ножкы,
 Якы ты кривы маш, дівчата пребераш! З.

*

Заплачеш дівчатко, заплачеш, заплачеш,
Як ня на сивенькім коничьку зобачиш. З.

*

Бануй дівча тєраз, я бануваў нєраз,
Ты спало в коморі, я стояў на дворі.
Ты спало в коморі на білі постели,
Я стояў на дворі на сивім камєни. З.

*

Думаш ты дівчатко, жє я тя люблю,
Я тя нє люблю, лєм тя прібалує. З.

*

Червєнє яблочько, што найчервєнєїше,
Оддало сє дівча, што найпараднєїше. З.

*

Фраїрєчько мєя, рєжичько польова,
Як я тя нє виджу, болит ня голова. З.

*

Головонько мєя, як ня пободлюєш,
Нє повідж нікому, за кым ты бануєш.
Нє повім нікому, лєм Богу єдному,
Бо Бог справєдливый нє повіст нікому. З.

*

Голова ня болит, сєрцє мї умерат,
Бо ми сє милєнькый на войничьку зєрат. З.

*

В вышнїм кінци бывам, в нижнїм фраїрку мам,
Повідаєт людє, жє сє переберам. З.

*

Фраїрєчько мєя, под ня выпровадзіц,
Ход на тоты лучькы, дє ня маєт забиц. З.

*

Познам тя милєнькый, чом бы-м нє познала,
По ті кошулєнцьї, што-м єї вышивала.
Што-м єї вышивала білыма нитками,
Жєбы-м тя пізнала мєджї парібками. З.

*

Такый мій милєнькый мєджї парібками,
Як червєна ружа мєджї фїялками. З.

*

Што мї с квітєка того, што смєтрю на нього,
Кой то нє для мєнє, для кого иншого. З.

*

За то дівча шєстєя нє маш, бо на голу лавку лыгаш,
Постель собі заглавочок, прїдє к тобі паробочок. З.

*

Ішло дівча лучьками махаючи ручьками,
Стрітнїу його паробок, покаж дівча заробок.
А дівча ся потряло, показало, што несло;
Несло оно сто злоты, самы были дукати. З.

*

Мамусенько моя, одну ст^и ня мали,
З меджі ста ягідок зелену сте мі дали.
Зелену, зелену, ня кус не червену,
Ня не увидите юж нігда веселу. З.

*

Далеко голубе з дуба воду пити,
Далеко ти милий до мене ходити. З.

*

Далеко-с миленька, далеко-с од мене,
Не ходжу я до тя, ани ты до мене. З.

*

Познаю, познаю свою фраїречку,
Бо ма на коралях ядвабну стужечку. З.

*

Ци-ж я ти мамічко не твоя дьїтина,
Же ты мі поклала до лады каміня,
До лады каміня, до перины сьїна,
Ци же я мамічко не твоя дьїтина? З.

*

Дай же ня мамічко, як найдале можеш,
Як ня муж побие, то мі не поможеш.
Покаль ся мамічко до тебе донесе,
А тото вітронько по горах рознесе. З.

*

Сыпана дражечка до самого Відня,
Пішоў мій миленький, не верне ся нігда. З.

*

Пішоў мій миленький г Венґры молотити,
Але мі не казаў иншого любити. З.

*

Пішла бы я, пішла до той Гамерикы,
Але я не піду, бо мі жаль великий. З.

*

Не позерай на ня, кой не підеш за ня,
Позерай на того, што підеш за нього. З.

*

Не буду ся мыти, не буду ся кстити,
Ци мі ся не буде фраїречка сниты? З.

*

Жалую, баную, жаль мі не поможе,
Кого я любила, наверхний го Боже!
Кого я любила за пітора рочька,
А тепер не буду, пішоў до Сяночька. З.

*

Хто ся женит, ний ся женит, а я ся не буду —
Обдзюбали пташкы клоскы, сламу брац не буду.
Хто ся женит, ний ся женит, а я ся не буду,
Той осени война буде, млада жена плакац буде.
Не плач мила за мноў, ани не лементуй,
Буду до тя писаў, аж од ретіменту. З.

*

А верше, мій верше, мій зелений верше,
Юж мі так не буде, як мі было перше. З.

*

А теперь, мі теперь мій сьвітонько грае,
Дыти ми не плачут, муж мене не лае.
Дыти ми не плачут, бо я іх не маю,
Муж мене не лае, бо доброго маю. З.

*

А спали бы, спали мої чорны очи,
Бо ся не выспали тамтой третьой ночи,
Бо ся не выспали, милого чекали,
Чекали милого до рана білого. З.

*

Тогдыль мі ся тогдыль дывча сподабало,
Кой си на яречьку ножкы обмывало.
На яречьку ножькы, на потічку личька,
Тогды-сь мі дывчатко впало до сердечка. З.

*

Бодай тя миленькый перуны забили,
Жебы мої очи на тя не смотріли.
Бодай тя перун бнў, жебы тя запалиў,
Іщи-с ня не любийў, юж ес ся похвалиў. З.

*

Не любуй дывчатко, не любуй такого,
Што він тя отварит бодай віля кого. З.

*

Хоц бы-с ня мамічко до полудня била,
По полудни буду Янічка любила. З.

*

Кукай же мі кукай, возулечько сива,
Ці мі не прикукаш, кого я любила. З.

*

Ани мя мамічко до чюлы не давай,
Ани ты ся зо мноу біды не задавай,
Маю я милого не далеко од нас,
Такий шумный, ладный як в костьольі образ. З.

*

Кого я любила і рада видыла,
Теперь ем в тім рочьку поняхац мусыла. З.

*

Познам тя миленькый, познам тя за горы,
Бо ты ся качурят волоскы до горы. З.

*

Выйду я на гору, буду ся білыти,
Буде ня миленькый здалека видыти. З.

*

Роскошонькы мои як вы ня минули,
Як тоты квіточкы, што на ярь квітнули.
А квіточки квитли и квитнути будут,
Роскошонькы были, але юж не будут. З.

*

Смутна-м, невесела: вшытко людям чюдит,
Боже мій любенькый, хтоже ім выгодит? З.

*

Жебы так пан Біг даў, жебы брат сестру взяў,
А я мам одного, пішла бы-м за нього, З.

*

Дуе вітор, дуе, до папера вкладат,
Каждый пес паробок своей рівны глядат. З.

*

Дякую ти мамцю за твоє хованя,
Лем ти не дякую за твоє одданя.
Так ем ся оддала, лем бы была слава,
Лем бы мі косонька плечи не вкрывала. З.

*

Голосочькы мойі, де я вас подыю,
Піду до лысика, там я вас посью. З.

*

Перечко едно мам, хто же мі друге даст,
Кой ся моя мила той осени оддаст? З.

*

Жалы мойі жалы и мойі фрасункы:
Каже мі вертати мільй подарункы. З.

*

Теперь ми ся, теперь голосик голосит,
Мій милый фурманит, колачі ми носит. З.

*

А на што, то на што тот мадяран (= майран) квітне?
 На вінок не здабат, на перечко липне.
 На вінок не здабат, бо вінок зелений,
 На перечко липне, бо перко червене. З.

*

Шытко мі едно, шытко мі на двое,
 Маме плакац едно, волиме обое.
 Або ты або я банувац будеме,
 Або обоічко, як ся розыйдеме. З.

*

Широкий ярчок а быстра водичка,
 Не ход до нас Янчік, утопиш коничка.
 Єдного утоплю, другого ся куплю,
 А тебе дівчатко нігда не одступлю. З.

*

Як я зумрем (зумру), што мі дате?
 Кошуленьку, тонкы гаты,
 Фалат дrevка ялового,
 Што мі буде трунка з нього.

Зумрем ті мамічко,	Янічка зо двора,
Хоц ем ті не хвора,	Клебаньского слугу,
Як мі не даш любяц	Зумрем ті мамічко,
Янічка зо двора.	Юж я ті не буду. З.

*

А маю я черешеньку в лысы,
 Хто же мі з ней черешен принесе?
 Маю я фраіречку молоду,
 Принесе мі черешен до дому. З.

*

Засьвіт мі місячку и ты зьвіздо ясна,
 До того риночку*), де дывонька красна. З.

*

Жебы сонце знало, як то тяжко робяц,
 Понагляло бы ся за гору заходзяц. З.

*

А Боже мій Боже, яка-м сиротонька,
 Юж ня не потышат отец, ни мамонька.
 Мати ня не тышит, в чорні землі лежит,
 А отец так само, лежит в землі давно.
 Сирота-м по вітци, гірша-м по матери,
 Хто сиротоў не быў, то мены не вірит. З.

*

*) рынок = пляц коло хыжы.

О Боже, Боженьку, деж моя мамічка?
 Выросла мі на них зелена травичка.
 Пішла бы я, пішла травичьку выжати,
 Жебы мі хотыли мамусенька встати. З.

*

Ховала-с ня мамцю як рыбоньку г воды,
 За тото хованя одробиц ті годы. З.

*

Жальмо (= жально) мі тя, жальмо, моя мила жальмо,
 Бо тя не видыли моі очька давно. З.

*

Очи моі чьорны, чого вы плачете,
 Ці то лем тот еден паробок на світы?
 Не еден, не еден, ест парібків вельо,
 Очи моі чьорны не плачте же тыльо! З.

*

Повідж мила, повідж, альбо мі одповідж,
 Ци до тя не ходжу, як на сьвату сповід. З.

*

Дуе вітор, дуе ей горі варошом,
 Плаче дывча, плаче за лінском роekoшом. З.

*

Пила-м паліничьку и вино и вино,
 Так ем ся напила, аж ми было мило. З.

*

Побили ня шчера, не болит ня інеска,
 До чого ня гвела любост пренесческа. З.

*

Ци чюли вы люде, коли псы брехали,
 Тогды-ль моі ножкы од милой трепали. З.

*

Женила ня моя мати, женила, женила,
 Казала ми таку брати, што не была мила!
 А я си таку взяў, што мі была мила,
 Чьорны очька, білы личька, сама як дельія. З.

*

Гуляли, пияли два хлопцы с Тылявы,
 А третій с Поточька гуляли до рочька. Ти.

*

Кой я ишоў з Дебрецина с Токаю,
 Вшыткы на ня псы з валала брехали.
 А Боже мій юж ня зідят тоты псы,
 А юж моя фраіречка твердо спит. Смрч.

*

Перко мам, перко мам, але не червене,
 Дало мі го дівча худобной матери.
 Перечко зелене, в Кракові роблене,
 Зо срібла, зо злата краківська робота. Смирч.

*

О Боже мій Боже змилуй ся на до мноу,
 І над тым дівчатом, што банує за мноу. Смирч.

*

Бануй дівча, бануй, маш чого банувац:
 Мало-с миленького, не знало-с шанувац. Смирч.

*

А Боже мій Боже, што я мам робити,
 Не хоче мі баран на поле ходити.
 Альбо го заріжме, альбо го продайме,
 Альбо го качмарцы за палінку дайме. Смирч. (пор. ст. 302).

*

Паленочько горька я тя рада пию,
 Як тя прийде плациц, лем си подумію. Смирч.

*

Думаш мила, думаш, же ня дома не маш,
 А я дома сиджу на облак ты виджу. Смирч.

*

Пискай же ты, пискай, я буду съпівати,
 Ці ми ся будеме на єдно здавати. Смирч.

*

А я сі засьпівам красні, по дівочки,
 Аж мі ся розовют сухы голузочькы.
 А я сі засьпівам г лысы на горбочьку,
 Почує ня милый дома на риночьку. Смирч.

*

Жебы не горбочок, не гамуваў бы я,
 Жебы не дівчатко, не любоваў бы я.
 Але то горбочок гамувати мушу,
 І тебе дівчатко любовати мушу. Смирч.

*

Сьпівай си дівчатко, теперь ті до того,
 Пак ті не жалуют сьвіта біленького. Смирч.

*

Сьпівам же си, сьпівам, хоть єм не шоўтыска (=шовтысска),
 Най си кажда сьпіват, котрі не жаль пыска.
 Сьпівам я си сьпівам; чом бы-м не сьпівала,
 Бо я од сьпіваня податок не дала.
 Податок не дала, складку не складала,
 Сьпівам я си сьпівам, чом бы-м не сьпівала? Смирч.

*

Як я ся засьпівам, далеко ня чути,
 Под же мій миленькый волю наверхнути.
 А вечур мі, вечур, юж мі і вечерови,
 Гонит мій миленькый вівці д кошарови.
 Гонит він йіх гонит, батожечком пукат,
 А його миленька під облачком слухат. Смирч.

*

Бодай же тя бодай, моя мила бодай,
 Як на тя заволам, под мі ручьку подай.
 Як на тя заволам з широкого поля.
 Под мі ручьку подай на сивого коня. Смирч.

*

Сивый кін, сивый кін, ма білы копыта,
 Наверний го дывча, бо іде до жита. Смирч.

*

Такый мій миленькый, як квіток біленькый,
 А я его жена, як ружа червена. Смирч.

*

Бодай тя дывчатко сивый коник носиў,
 Дала-с мі тамбочькы, ани-м тя не просиў. Смирч.

*

Не была-м, не буду на милого добра,
 Покыль мі не зыйде розмарія дробна. Смирч.

*

Маю я милого не далеко од нас,
 Такый шумный, гардый, як х костелі образ. Смирч

*

Тыльова, Тыльова округле селечко,
 Жебы го змальоваў, было бы містечко. Смирч.

*

Широко далеко листочок по гаю,
 Іщи шире, дале я миленьку маю. Смирч.

*

Милый мой, милый мой, мое милованя,
 На кого ся прийде наше любованя?
 Прийде ся на люди и на пана Бога,
 Юж ся наша любост прейде не за доўга. Смирч.

*

Вербуйте, вербуйте, але знайте кого,
 Лем мі не звербуйте мого миленького. Смирч.

*

Вербуют, вербуют гусаре на коня,
 І я ся звербую фраіречько моя. Смирч.

*

Тече вода, тече с кычеры до дзбанка,
 Варуйте ся дывкы смерецкога Данка.
 Бо смерецкый Данко великый задлога,
 Полюбиў бы дывча серед перелога. Смрч.

*

Червене яблочко, червене як оген,
 Дай мі дывча гамбы, бо я того годен. Смрч.

*

Янічко сердечко, де-с подыў перечко?
 Ішоў ем брез воду, хпало мі до споду. Смрч.

*

Не огваряй ня ты, ты богацка дывко,
 Як ты дам по пыску, аж ти буде гірко. Смрч.

*

Сьпівам я сой сьпівам, по неволи скачю,
 Прийде мі такый час, што ся дос наплачю.
 Прийде мі такый час і така година,
 Дос я си наплачю, як мала дытина. Смрч.

*

Подуй вітре, подуй по ярі пшеници,
 Поздрав пане Боже няня в Гамерице.
 Няню мій, няню мій, мій сивый голубе,
 Хто мі даст волонькы, як мі Вас не буде?
 Цят дывонько моя, ест пан Біг на небі,
 Ест пан Біг на небі, даст волонькы тобі.
 Ест пан Біг на небі богатый, богатый,
 Даст він ті волонькы рогаты, рогаты! Смрч.

*

Зелене-м посыяў, зелене мі зышло,
 Яке-м дывча любіў, таке за ня пішло. Смрч.

*

Не орю, не сыю, само мі ся родит,
 Таку миленьку мам, сама за мноў ходит. Смрч.

*

Не прошу тя мила, жебы-с отворила,
 Отворю сой сам, замкы твойі знам.
 Мотузком підперла, кыйом завязала,
 Яких ес сой мила замків насправляла. Смрч.

*

Што мі по коничьку, кед му не мам сена,
 Што мі по дзевчыні, кед мі дома жена. Смрч.

*

Жену мам, жену мам, правда невеличька,
 Пожену на ярмак, куплю си коничька.

Як буде дорого, продам тя небого,
 А як буде туньо: ід домів газдыньо!
 Ід домів газдуньо, домів газдувати
 Але не до корчмы кватиркы ставляти. Смирч.

*

Пане Боже, як ся старам,
 Хто мі волы займе заран,
 Вера я їх не пожену,
 Бо я маю младу жену.
 Зйіднайме сой челядничька,
 Пожене їх до гайічка,

До гайічка, до лелійі,
 Напасут ся розмарійі.
 Розмарійі напасут ся,
 Зимной воды напиют ся,
 Зимной воды студенковой
 Зо студенкы качмарьовой. Смирч.

*

Женю я ся женю
 Брез цылу осеню,

Нихто ми не видит
 Мою младу жену. Смирч.

*

Не пию паленку, лем арак, лем арак,
 Не піду до дому, аж заран, аж заран.
 Не піду до дому, аж віторок рано,
 Не мам маленького, жебы мі плакало.
 Хоц бы мі плакало, што кому до того,
 Кой я сой зйіднала пістунку до нього.
 Зйіднала я собі слугу і кухарку,
 Іде мі робота, як лем на фольварку. Смирч.

*

Не пию паленку, лем палену воду,
 Не люблю дівчатко, лем єго подобу.
 Любію я любочьку за пітора рочьку,
 А тоту огыду і рочьок не буду. Смирч.

*

Казали мі куркы пасти, горох молотити,
 Куркы яйця потратили, хотыли ня бити. Смирч.

*

А тіюко то тіюко той дывоцкой красы,
 Што собі зачеше свої жоўты власы.
 Власы си зачеше, косу сой заплете,
 Іщи людьом чюдит, же парадны ходит. Смирч.

*

Бою я ся бою, пана Бога бою,
 Жебы ня не караў за неволю*) мою! Смирч.

*

*) неволя = нерадыня.

Жену мам, жену мам, правда невеличка,
Продам ей гусарім, куплю си коничка. Г.

*

Умерла, умерла рихтарьова Гайнча,
Хто-же ми пожене до поля бараньча. Г.

*

Не буду так робиў, як ем хчера робиў,
Не буду с пайташом до дывчины ходиў.
Бо пайташ облапляў, а я си припатряў,
Такый ми тяжкий жаль, аж ем ся росплакаў. Г.

*

Мила моя мила, нич бы-с не робила,
Лем бы-с си коничкы за кантар водила. Г.

*

Моя мила, премилена, де ты спиш?
Х комірочцы, на лавочцы, лем ту прид!
Іщи я ти коморочьку отворю,
І при тобі годининьку постою! Г.

*

Маю я милого, як червена ружа,
Кобы ми го дали за мужа, за мужа!
Ани бы я йому робити не дала,
Лем бы си милого од красы тримала. Г.

*

Моя мила, премилена, што там маш,
Же фартушком прикрываш?
Штобы-м мала? грушкы мам,
Прид миленький та ти дам. Г.

*

Янчик, Янчик, штобы-с зробиў,
Як бы до ня инший ходиў?
Стрелиў бы-м до твого бочька,
Жебы-с была к значна! Г.

*

Маю я милого, там без загороду,
Каждый ден го виджу, як выйду на воду. Г.

*

На высокі горі там сама волочка, (= ниткы)
На мойім миленькім вышита сорочка,
Жебы я знала, котра вышивала,
Стяла бы йі главку без жадного права. Г.

*

На быстрім яречку гуси воду пият,
На шварнім дывчатку паробци ся бият. Г.

*

Не про тебе жиде корчму муровали,
 Лем то про паробків, жебы танцювали.
 Таньцуйте паробци, най дывкы не стоят,
 Няй ся стары бабы на танец не строят.
 Таньцуйте паробци, як сте танцювали,
 Жебы вам не росла травка под ножками. Г.

*

Жену мау, жену мау, правда з ньоў не легам,
 Легают з ньоў друзи и поповы слузи. Г.

*

Якый я си гусовец, на цылый Липовец,
 Выйде го ми дывча аж на вышній конец.
 Выйде оно, выйде, горко плакац буде,
 Дало бы ми ручку, не лацно му буде. Г.

*

За яречком коны, хто-ж ми піде по ны,
 Мілой ныт ми еще, самому ся не хце. Г.

*

Пане наш, паноньку, пуст нас до домоньку,
 Бо соненько зашло: на дывчата страшно! Г.

*

Не позерай Янчик на мойі короли, (= коралы)
 Бо моя мамічка не сьідят на роли.
 Жебы моя мамця сьідыли на роли,
 Тобы я носила не такы короли. Г.

*

А там долом Дебрецина,
 Там ся пасе сивый кін,
 Кантар на нім аж ся блищит,
 Як ся бою, Боже мій! Г.

*

Была я там была в зеленім гайічку,
 Жала я миленькый, жала я травичку.
 Жала я миленькый, жала я травичку
 Й урізалам палец, болит ня Янічку! Г.

*

Казала ми мати горошонько жати,
 На горошку стручки, мене болят ручки.
 Казала ми мати татаричку жати,
 На татарці сальці*), мене болят пальці.

*) сальці місто усальці = ости сф. угорекоруск. салькы. — гречка не остята; тут виражено неохоту до праці, бо навіть „на татарці сальці“. Г. В.

Казала мі мати орішенькы рвати,
Лысочка высочка, не можу дістати. Г.

*

Не думай, не думай, як ідеш на Дунай,
Бусеш сой думати, як будеш плавати.
Товаришу попыв, одпровад ня домыв,
Бо ся бою пыти (= пійти), же ня будут бити. Г.

*

Прид до нас Янічку, прид до нас каждый ден,
Як ты не маш чого, задай ся на оген*). Г.

*

Пред нашима дверми барз велика това,
Не ход до нас Янчік, бо се (си) хтопиш коня!
Єдного сой хтоплю, другого си куплю,
А тебе дывчатко нігда не одступлю! Г.

*

Жебы так о Бозы, як милый о тобі,
Было бы нам добрі на высокім небі. Г.

*

Стара же я стара, стары мої кости,
Бо ся попустили до вельгой любости. Г.

*

Дрімат мі ся, дрімат, спац мі ся не хоче,
Бо мі ся йоченько за милым треноче. Г.

*

Спала бы я спала, все Боже не сама,
С таким шугайіком, яка ем я сама. Г.

*

Не буду я сама спати, треба мене колысати.
Колысали мене хлопці г мальованій колысоцці. Г.

*

Хто пие, тот пие, тому наливайте,
Хто пити не хоче, тому не давайте. Г.

*

Чийі то коничькы? мої сут, мої сут!
Што ня на войноньку понесут, повесут.
Чийі то коничькы? поповы, поповы,
Што на них черкают зо злота підковы. Г.

*

Дывко моя красна, де ты волы пасла?
Під гыркоў с парібком, аж ся гырка (= гірка) трясла. Г.

*

*) то значить: „пряд файку запалити“.

Світло бы соньце, хмары заставают,
Любиў бы я дівча, люде мі не дадут. Г.

*

Заградка, заградка, в заградці шалатка,
Люб же ты ня Янчік, бо казала матка. Г.

*

А ты Янчік не женатый, сам ты собі виноватый,
Того квіту доет по світу, было собі назбирати. Г.

*

Хлопці не женаты вы ся не старайте
Няй ся ты старают, што женічкы мают. Г.

*

Ганцуся плакала, ручки заламала,
Же Андрусъ не принюс яблочко с Токаю.
Цит Анцусю не плач, несу свої очи,
Бо я ті принесу яблочко з Левочи. О.

*

Плачут мої очка, ани не всыхают,
Мої млади лыта марны угыбают.
Мої млади лыта і моя подоба,
Так мі марны гыне, як на ріці вода. О.

*

Даў ес мі Боженьку за мое сьпіваня,
Даў ес мі мужічка як намалюваня.
Ни він ня не бие, ни він ня не лае,
Сам раненько встае, мене прикрывае.
Не раз бы я не два, роботу зробила,
Выйду на дверечка, патрю на Янічка. О.

*

Хто в тім лесе (лысы) быват, же ся не одзывает?
Як бы-м г ным бывала, все бы-м ся озвала.
Чкода Боже чкода, лыса зеленого,
Же г нім не почюе пташка веселого. О.

*

Янічку за водоў, тяжко мі за тобоў,
Та як бы я была зрукована с тобоў. О.

*

(Обряд весільный. Сватаня. Трьох або пятох приходят с фляшкоў палынкы і просят келюшка. Як дадут келюшок, то знак, же дівка піде за парібка, а як не дадут, то идут гет с-хыжи. Як ім дадут келюшок, то наливают палынкы: наперед пют до вітця, до матери а потім млодый до млодой. Потім идут до сьвященника просити, жебы голосіў оповіди. Потім як вийдут оповіди, сьвященик дае шлюб).

Як ся весыля сходит, то иде млодый (з ним еден староста, три або штырі свашкы, еден або два дружбы) до млодой (котра мат едну або дві дружкы). Свашкы співають :

Дай же нам Боженьку
Счасливу дороженьку,
Десте ся обіцяли,
Жебысеме доіхали.
Бо підеме в дорогу
По Гайнцюсю молоду,
Кобы Айнцюся знала,
Же Андрусьо иде,
Ставила бы мосты,
Зелены покосты,
Столы яворовы,
Обрусы цвєлиховы.

*

Пане Андрусю, пане,
Де твое войско стане?
В Гайнцюсы на рыночку,
В зеленім барвіночку.

*

Пане Вільховяне,
Вкажте же нам дорогу;
Кады коні навертати,

(Наперед г млодой ся вінці вие а потім иде весыля, млодый з вшиткым весыльом до млодой)

Дайже нам Боженьку
Счасливу годиноньку,
Віночкы зачинати,
Шестьом докладати.
В недыленьку раненько
Вида Айнца вінонько,
Вида перевивала,
До росонькы мачала,
По столу ним качала:

(під вінок збирают; дывчата співають, як молодицу збирают).

Дуй вітре дорогою,
Росплет косоньку мою,
Росплет ей до волоска,

До котрого рынку стати.
Бо на тім рынку слизко,
Приближай ся Андрусь близко.
Пуестте же нас пуестте,
Або нам отворте
Тоты воротенька,
Што за нима Айнцусенька.
Наш любенькый свату,
Роспыхай нам хату,
І тоты новы сыни,
Жебысте ту сыли.
Не дуже нас ту пришло:
Лем пят і двадцет сватів
И дванадцет гудаків,
И мы штыры сваненькы
Всі штырі молоденькы.

*

Вкажте нам Айнцю, вкажте,
Нехай мы ей видиме,
Зачим ся ту трудиме.

*

Точ ся вінку по столу
Перед мамоньку посполу.
Призрий ся пані матко,
Ци ся вие вінок гладко.
Вие ся вінок гладко,
Як червененьке ябко,
Такы на нім листочкы,
Як на небі звыздочкы.

(під вінок збирают; дывчата співають, як молодицу збирают).

Няй иде поголоска.
Няй родиненька чюе,
С кым Айнца ся шлюбуе.

(свашкы сьпівають, виправляючи „столець“ : жельы сьідали на столець
отець и мати и жебы благословили молодых).

Треба стільця широкого,	Благослов мамонько
Єст ту роду великого,	Свое любе дьітятонько.
Єст ту родинонькы,	А мамонька так мовит :
Як х полю калиненькы.	Няй іх Бог благословит !

*

(потім зас сьпівають вітця и родину).

(Як ідут до шлюбу, свашкы сьпівають)

Підеме до церковці	Жебы Айнцюся знала
Порушати покровоньці,	С кым буде шлюбовала.

(як ідут за путвом до церкви, свашкы сьпівають)

Сьідит пташок на церковці,	Ключічкы куповати,
Кличе попа до церковці,	Церковцю одмыкати,
Не єст копонька дома,	Молодята вінчати.
Пойіхаў до Львова,	

(як ідут зо шлюбу, свашкы сьпівають)

Тепер сме выграли,	Шлюбу красенького
Кой сме шлюбу достали,	Од попа молодого.

(приходять до хыжи млодой и сьпівають свашкы)

Иста мамонько, иста	Почастуй нас зо скляниці.
З твоей дьівкы невіста,	Не частуй нас ледом
Выйд мамонько зо сьвітлиці,	Лем солоденькым медом !

(гвойдут до хыжи и ся гостят ; пак ся одгостят і таньцуют, зас
ідут до млодого з млодицеў).

Зберай ся Айнцо, зберай,	И за красну дьітину,
Юж ся ту не озерай,	Жесте нам выховали
Бо юж ті ту не бывати,	І од огня варували,
Лем ся з нами выберати.	Од огня і од воды,
Дякуєме ти мамцю	Од шелякой пригоды.
За чест, за гостину	

(як прийдут перед двери млодого).

Выйд мамонько під стріху,	Выйд мамонько космата,
Ведеме ті потьіху,	Іде невіста богата.

(гвойдут до-хыж и пак гостят ся, таньцуют — а молодята потом
кладут спати (свашкы, староста и дружба). Потом за годину зга-
няют их, знимают вінец з головы млодиці и повязуют ей до чіпця).

Стала ся нам новина,	Ни чорна, ни біла,
Дьівку хмара привалила,	Буде Андрусьова мила.

(нак идут ся мыти на ріку и сьпівають свашкы):

Де ся Айнца мыла,
Там пресьвята Дьіва была! О.

(на вечурках сьпівають):

А в недьілю рано дрібненькый дощ падає
Юж моя миленька до мня нич не гадає. О.

Ой марна то річ, аль не збыта,
Ой знають люде, прешто-м бита —
Ой а бита я през марну річ,
Ой жем пустила дурня на ніч. Пол.

(Возмут хлопцы, змовлят ся оперед тыжден и нарубають ядлівцы и иншого ріжджа. День перед сьв. Яном поскладають межн штыри колы высокы и потому на сьв. Яна палять вечером и сьпівають:
На Яна, на Собітку, Не солена, не мащена,
Зарізали хлопцы кітку, Лем попелом посыпана.
(так сьпівають дьівчата; зас хлопцы сьпівають, же зарізали дьівчата кітку; потом скачут через оген и стріляють). Тих.

Ей на Яна, на собітку,
Просиме вас на собітку,
Подте вшыткы, до нас вшыткы
Подте вшыткы на собітку!
А на Яна, на собітку
Зарізали хлопцы кітку,
Ным ся дьівкы позбігали,
Хлопцы кітку росторгали.
На Яна, на Купала,
Баба кабат заляпала,
Хлопцы пішли й одопрала,
Кабат в кускы поторгали!
На Яна, на рогача,
Зарізали хлопцы гача,
Ни солене, ни масчене,
Лем попелом потрясене.
Ой попелу дост не мали
Лем по селу позычали,
А по селу дост попелу,
А по полю дост куколю!

Ой на горі, горі
Червененькый оген горит,
Парібці го гашат,
Х капелюшках воду носят.
Кіўко х капелюшках воды,
Тіўко парібской подобы.
Ой на горі, горі
Червененькый оген горит,
А дьівкы го гашат,
Х перстениках воду ношат.
Кіўко х тых перстениках воды,
Тіўко дьівочкой подобы. Тих.

На Яна, на Янонька
Горіла нам субітонька
Субітонька ясна,
Челядонька красна. Тих.
На Яна, на Янонька
Горіла нам собітонька,
Як горіла, так загасла,
Яка при ны челяд красна!

Уж собітка догоріла,
Уж ся челяд розлетыла. Тих.

*

На ростоцы, на потоцы
Два голубы воду пили,
Пили, пили пак злетыли,
На лелю собі сыли.
Почали си гуторити,
Кого мают оженити:
Ту Марину и Василя
Треба тото враз злучити,
И на Бога поручити
И на Бога единого,
На Василя молодого.
А и на ню наймиленьшу,
На Марину молоденьку.
На выгоні на припоні
Верх потока зеленого,
Пасе Василь коня свого,
Пасе, пасе, попасуе,
На Марину попатруе.
Марин моя наймиленьша,

Под же ту мі яко инша.
Инша выйде, зрадуе ся,
Инша выйде, зрадуе ся,
А ты выйдеш, засмутиш ся.
На выгоні, на припоні
Припинала Марин коні,
Припинала, припинала,
Червінцями напыхала.
Помыйцями напавала,
Вывела их на ярмачок,
Взяла за ны піторачок,
А за тот піторачиско,
Купила ся клапачиско.
Почала ним хлыб краяти,
Почаў ся йі выгнати.
Якый дябол клапачиско,
Такый другый Василюско. Тих.
На Дунаю шаты прала
Горі долом попатряла,
Юж панове з войны идут,
Мого пана коня ведут.
Вы панове пренесчесны,
Де-сте мого пана дыли?

Ой там лежит в ширім полю,
В ширім полю при тамборю (= таборі)
Там ся хлопцы ростинают,
Свою кровцю розливают.
А там ест той кровиченькы
Лем кончыкам по боченькы.
Його коник пиля нього,
Гребе ножкоў, жалуе го.
А кой мій пан на ня сьдиў,
Та я голый овес йіў,
Теперь не мам сычкы, соломы,
Рознесут ня сіроку, вороны.
Гирле, гирле, білий соколе,
Ци ест там небо в мойі стороны?
Ей небо, небо на лужку-м лежаў
Правоў рученькоў на серци-м держаў.
Матуся ходит, як тиха вода:
Вставай дывусю, вставай молада!
Дывуся встала, ся зрадовала,

Свої служенькы позобуджала :
 Встанте служенькы,
 Сьвітте сьвіченькы.
 Нехай ся сьвітят як в день, так в ночи,
 Няй ся подивлят милого очи. Тих.
 (на Собітці мечут каменя і перескакуют без оген).

* * *

(На вечурках сьпівають):

Ишла, ишла свята Єлена глядаючи Божого сына.
 Не нашла она Божого сына, лем она нашла трое жидовят.

Ей жиды, жиды, вы парси жиды,
 Ци вы там были, кой Бога мучили.
 А не мы, не мы, лем наши старши,
 Мы при тім были, яе го мучили.
 Підрий Єлено в гору зелену,
 А на ті горі три древа стоять,
 Під трьома древами три гробы лежат:
 А г еднім гробі Ян Божий лежит,
 А в другім гробі сын Божий лежит,
 А в третім гробі свята Пречиста.
 Пред Яном Божим ангелы грают,
 Пред сыном Божим сьвічки палают,
 Пред сьвятоў Пречистоў ружа проквітат,
 А с той мі ружи пташок выльітат,
 Не быў то пташок, лем сам сын Божий,
 Што по цылім сьвіты людий розмножнў.
 Ей амін, амін так нам Боже дай,
 Жебы мы пішли г небесный рай.
 А с того раю аж до другого,
 Аж до царства до небесного. Тих.

*

Зауленько ряба, де будеш кукала,
 Кой ес сой на бучку вершенько зломала?
 Буду я кукала на зелені сосні,
 Покля мі на бучьку вершечок вырасне! Тих.

*

Трепле ся мі очко до того орлочка,
 Треплят мі ся обі, бо бы пішли х тобі! Тих.

*

Мати сына проклинала, на пустиню проганяла:
 Иди сыну на пустынню, иди, иди а не приди.
 Людскы дьіти до костела, а ты сыну все до села —
 Людскы дьіти юж с костела, а ты сыну тогда з села.

Вышла матка юж е костела, ани ся не розгартала,
Дыти мойі дрібненькое (sic!) а юж же мі не вшыткое!

Сестра моя найстаршое вывед же мі коня мого, Коня мого сівенького.	Она шаты выношала, А все го ся зьвідувала:
Она коня выводжала	А де же ты од нас підеш,
И барз горенько плакала	Коли же ты до нас прийдеш?
А брате мій наймиленьший, А де жи ти підеш од нас?	А тогды я до вас приду etc.
Коли же ты до нас прийдеш?	Сестро моя наймолодша, Вынес же мі цыжмы мойі, Цыжмы мойі, дорогойі.
А тогды я до вас приду, Як соненько на спак зыде, А керваый дойджик хпаде!	Она цыжмы выношала, Барз горенько заплакала:
Сестро моя середуца, Вынес же мі шаты мойі, Шаты мойі біленькойі (sic!)	А брате мій наймиленьший etc.

Ай піду я, піду битом дороженьком
На нон зелений вершенько.
Ой пішоў, він пішоў битом дороженьком
На нон зелений вершенько.
Пішла матка стара сынонька шукати.
Почаў вітрик подувати,
Почаў дойджик покрапати,
Ни ту бучька, ни ту крячька,
А Боже мій, де ся дыти?
Стала собі під явора
Під явора зеленого,
Під сыночка, під свойого.
А тот явір, яко сын мій,
А тот камін яко кін мій
Почала голузкы з явора ламати,
Почала кровця цянкати.
Мати моя наймиленьша
Не дала-с мі в сѣлы^и жити,
Дай же ты мі в полю быти! Тих.

*

Ішоў Христос, ішоў за дрытоў, за дрытоў,
Надыбаў, надыбаў сироту й убогу,
А што-ж же ты робиш сирото убога?
А иду я, иду хлыба упрошаю,
Хлыба упрошаю, мамусы шукаю.
А ідий ты, ідий на нону долинку,

Вылом ты си, вылом голузку маленьку,
 А покроп ты, покроп материну в гробі,
 Тамусь ся ті, тамок, матуся обізве.
 А хто то ту ходит, а хто то ту цукат?
 То я сиротонька, што мамусі шукат.
 Ідй ты, ідй до новой матери,
 Няхай тобі няхай кошульку выпере.
 А як мі ей пере, летит з ней паздіря.
 А як мі ей крає, на сто крат налає,
 А як мі ей шиє, на кронцо*) ей шиє.
 А хпекла мі пляцка як дубовый листок,
 Іщи ся ня пытат, ци-м го зыла вшыток?
 Зыла його, зыла в сынях за дверями,
 Як піздрю на нього, заливам слезами.
 Як мі варточ плете, ізбу зо мном мете,
 Як мі главу чеше, то сут по ны шпяхы.
 Свойім дитяточкам як ляля кашечка,
 А мі сиротоньці щира помыечка.
 Зослаў Пан Біг, зослаў ангела сьвятого,
 Вберай ся сирото до неба вічного,
 Зослаў Пан Біг зослаў чорта пекельного,
 Вберай ся мачохо до пекла вічного.
 Жебы-е мя сирото с пекла выбавила,
 Тобы-м твойі ручки, твойі ножкы мила,
 С твойіх ручок, ножок тот бы брудик пила.
 Не рыхло мачохо с пекла выбавити,
 Было ти сироты кривду не робити! Тих.

(На вечурках кладут три стопкы ееред хыжи, поімают ся вшыткы за руки, таньцуют и сьпівають так:

На пецу молотнї, а в пецу віяў,
 Жена му зганяла а він ся з ны сьміяў.
 Кудлачу, кудлачу, де твоя жена?
 За пецом, за пецом перепрядена.
 Сым ріжків-орішків а осме сало,
 Чом же ня не любиш, што-ж ті ся стало?

А долон, мі долон
 На комінку грают,
 Тиханьскы дывчата

На фарбу складают,
 Котра гріш, котра два,
 Котра піў таляра,

*) на запит: що значить „на кронцо“? — одержав я відповідь: „што далеко имат“ — отож „на кронцо шити“ = шити рідко. І. В.

Єдна ся вырвала,
Сама таляр дала.
Фарбуйте, малюйте

Фарбу не жалуйте —
На синьо, на біло,
Жебы было мило.

*

Брез мою лучьку вода тече,
Мовила мі мила, же мі не хце,
Як ня не хцеш, не прошу тя,
Гусаре вербуют, хлопці машеруют,
Піду звербую ся. Тих.

*

А буду я вітця просиў:
Татуню, мамуню дайте ми дывуню,
Бо ся з ньом буду жениў!
Як вы мі ей не дате,
Даєте сой ей малювати,
Положите ей за скло,
Буде тому ясне,
Будете ся призирати,
Як вы ся надумате,
Самы вы ей тот час дате. Тих.

А долом мі долом на камінку грают,
Тыханьских парібків на войничьку ждают.
А тот пан Ванюсю він им перед веде,
А його Теклюся за ним коня веде.
Вывела го она на зелены лучькы,
Подай Теклюсь, подай свої білы ручькы!
Рученькы подала, горько заплакала:
Бодай была я тя Ванюсь не зазнала,
Ни тебе самого, ни коничька твого,
Бо ты мене збавиў вінка зеленого! Тих.

*

Од бучка до бучка под листечком,
Повідж мі дівчатко о вінечку.
Ны-м ті го не взяў, ны-м ті го не украў,
Лем ті мой' дівчатко до воды й упаў. Тих.

*

Долина, долина, меджи долинами,
Нихто того не зна, што є меджи нами! Тих.

*

Кукай мі кукай зазуленько ряба,
А чі мі прикукаш, кого виджу рада. Тих.

*

За то мене за то, за воячка дато,
Бо-м любові дівчата на велике ш்வато. Тих.

*

Жебы я знала, де мій милый косит,
Вынесла бы я му в кановочці росы.
В кановочці росы а в пугарі вина,
Жебы люде знали, же я його мила. Тих.

*

А на горі Сигота пасло дівча ягнята,
Копало си коріня спід білого каміня.
Варило го г молоці: схожайте ся паробці!
Іщу корінь не хвышіў, юж паробок прилетіў.
А што-ж тя ту принесло ци помело, ци весло?
Принюс ня ту сівый кін, бо я буду дівча твій! Тих.

*

Скажут люде, же я зумрем, а я хочу жити,
Сколько жиў я на сім сьвітѣ, треба все лишити!
Зостае ся срібло, злато и драгыйі шаты,
Трудно ми их зо собою на тамтот сьвіт взяти.
Штырі дошкы, сяжен землы, спасение з неба,
Як ударят в шиткы дзвоны, юж більше не треба.
В гробі лежат ребра, бокы, голова и руки,
Душа піде несмертельна на вічнийі мукы.
Як упуцат грішне тыло в глубокийі доли,
Засыплют ми піском очы, не глядну николи. Тих.

*

Не буду ораў, ани сяў
Лем си буду розмышляў,
Жебы-м тяжко не робіў,
Голый-босый не ходіў. Тих.

*

А ты жиде на шинку,
Даеш людьом паленку,
Я бы тебе за бороду,
Быс не даваў людям воду.

Ой бо то є водичка
Од нашого божічка.
А мы йому дякувати,
Жебы нам даў хісновати! Тих.
Жала я траву в вербины,
Й урізала-м палец болит ня.
Ой болит ня, болит, болит ня,
Центеровый листок загой ня! Тих.

*

На горі черешенька трясе ся гоа-гей!
А під горов сивый кін пасе ся »
Моя мила сама дома бонт ся »
Не бой ты ся моя мила »
Шак, придем из вечера »
Обночуем до рана білого » Тих.

На широкій меджи там дівчатко лежат,
Подме го zobудзиц, будеме го любіц. Тих.

*

А як я ту преночую, кому же я подякую,
Подякую ті челяди, што мя стады выпровадит. Тих.

*

Зышоў ем до корчмы файку закуртит,
Боже мій єдиный! хотыли ня бити!
Хотыли ня бити, миленька не дала,
Так она повіла, же фраіра мала! Тих.
Ой маю я косу, але ньоў не кошу,
Горі селом, долы селом на параду ношу.
А моя коса з самої оцели,
Бере траву и отаву по при самій землі. Тих.

*

Таку я си фраіречку достаў,
Як бы мі ей пан Біг з неба зослаў,
Такы она чорны очи мала,
Як бы ссй эмалювати дала. Тих.

*

Яка лыгам, така встаю,
А плакати не престаю,
Кебы-с прійшоў пред недыльоў,
Бы-с ня нашоў на постели,
А як прійдеш по недзели (недылі),
То ня найдеш х чорны землі. Тих.

*

Заграй мі потряску,
Стратила-м запаску —

Заграй же мі щі раз,
Стратила-м другый раз. Тих.

*

Калиноньку ўамлю, березонька гне ся,
Чуджы жены люблю, свою не хоче ся.
Чуджій жены куплю чепец, жебы ся ховала,
Своій жены вломлю ребро, жебы умерала. Тих.

*

Нл Яна, на Янонька
Горит наша субітонька,
Ся субітка розгорює,
Вся ся челядь посходжує.
Собітка (субітка) догоріла,

Юж ся челяд посходила.
Просиме вас на субітку,
Спечеме вам чорну кітку,
Ни солена, ни мащена,
Лем попелом потрясена. Гр. (Ожинне).

*

Сьпіваночкы мойі, як ня поминули,
Як тоты квіточкы, што на ярь квітнули. Гр.

*

Іщи раз, іщи раз мила попробую,
Як ми тя не дадут, то ся завербую. Гр.

*

Плакало дівчатко, нарікало гласом,
За вічком зеленым, за дівцоцкоў красоў. Гр.

*

Так ем ся выдала на тот короткый час,
А я так думала, же буду дівцоў зас. Гр.

*

Сьпівам я си сьпівам, чом бым не сьпівала,
Мамичку мам добру, не буде ня кляла.
Мамичку мам добру, нянічка льпшого,
Буду си сьпівати до рана білого. Гр.

*

Волкы мой, волкы, сама сивина,
Як я вас попродам, націю ся вина. Гр.

*

Жебы я то знала, же я ту не буду,
Не носила бы я на бережок воду,
Но бы я носила на зелений горбок,
Абы мі ся достаў тот шварный паробок. Гр.

*

Мамо моя, мамо не зганяй ня рано,
Бо мойі рученькы нароблены давно.
Лем ня втогды зожен, як соненько зыйде,
Дост ти ся нароблю, ныж горы обыйде. Рад.

*

Юж ся поженили, лем я єден застаў,
Ачень бы я, ачень шварне дівча достаў. Рад.

*

Буде ся смутила гора и долина,
Же я ей не буду веце веселила. Рад.

*

Одтале (оттале) я піду, закочу колечко,
Зостань же ми здрава моя фраіречко. Рад.

*

Ой Боже мій, Боже, змилуй ся на до мноў,
Станула-м на камін покотиў ся зо мноў.
Покотиў ся зо мноў в глубоку долину —
Боже мій миленькый! юж я в ны загыну. Рад.

*

О Боже мій Боже, што ся набоженькам,
Ця я ся даколи роскоши дочекам. Рад.

*

Што будеме робиц, кой сме поробили,
Будеме ся качац з горы до долины,
З горы до долины з Ваньом на малины:
Дай ми Ваню малин, бо-с ня вінка збавиў! Рад.

*

О Боже мій Боже, змилуй ся на до мноў,
И над тым дівчатком, што банує за мноў. Рад.

*

Гору ем перешоў, долину не можу,
Фраіречку-м нашоў, а жену не можу. Рад.

*

Широко, далеко листочок по гаю,
Ище шире, дале до миленькой маю. Рад.

*

Не далеко маю, лем брез загороду,
Виджу миленького, лем выйду на воду. Рад.

*

Сьвіт сонечко гво дни, ты місяцю г ночи,
Ті білі челяди, што ходит по ночи. Рад.

*

Сьвітло бы соньце, хмары му не дают,
Взяў бы шугай дівче, люде розгваряют. Рад.

*

Засьвіт мі місячку и ты зарьо ясна
Пред тоты дверечка, де дівочька красна. Рад.

*

Як піду одтале (оттале), як бым ту не была,
Не повім нікому, же ем ту служила. Рад.

*

Зозуленька кукат, а мі серце пукат,
Юж ся мій миленький на военці бүүкат.
Воєнка, воєнка, на военці сьміўо,
Але на военці веселости маўо. Рад.

*

Когутику рябий, не ход мі на гряды,
Не дзюбай лелию, бо я тя забію. Рад.

*

Росне мі, росне фраіречька в Кросні,
Не піду по ню сам, лем коничька пошлю. Рад.

*

Юж сема година на турни выбила,
Кой мі моя мила дверка отворила. Рад.

*

Отвор мі миленька сріберний облачок,
 Бо я тобі несу дванадцет яблочок.
 Дванадцет яблочок, тринадцете собі,
 Отвор мі миленька, бо я йду к тобі. Рад.

*

Ой піду я, піду, де ся вода сьїє,
 Возму сой дівчатко, што ся радо сьміє. Рад.

*

Йду коло воды, вода на ня брызкат,
 Няй ня ледачина за ручки не стискат.
 Ледашто, ледашто, велька ледачина,
 Чкода Боже патриц чорныма очима. Рад.

*

Зелене-м посіяў, зелене мі зышло,
 Яке-м дівча любіў, таке за ня пішло. Рад.

*

Мій милий, мій милий моя перелечько,
 Як я тя не виджу, болит ня сердечько. Рад.

*

Колыш же ся колыш колысочько (коўысочько) сама,
 А чей бы я пішўа до работы з рана.
 До работы зрана, з вечера до спаня,
 Коўыш же ся коўыш коўысочько сама!
 Коўыш же ся коўыш, коўыско на землі,
 Прийдут тя коўысац два з неба ангелы. Рад.

*

Шуміўа береза, кой ся розвиваўа,
 Пўакаўа дівчина, кой ся віддаваўа.
 Шуміўа береза, шуміў зелений гай,
 Запўакаўо дівче, запўакаў і шугай.
 Дівче запўакаўо, же ся не выдаўо,
 А шугай запўакаў, же дівчатко не взяў. Рад.

*

За дражечкоў іду, аж ся дражка курит,
 Гвойду до касарні, аж ся трясут муры.
 Не за то ся трясут, же-м я до них пришоў,
 Лем ся за то трясут, жебы-м з них не вышоў.
 До касарні гвойду як ружа червена,
 А з касарні выйду, як трава зелена.
 Такый ты Янічку, як трава зелена,
 Лем тя приздобила пантлячка червена. Рад.

*

Кониченьку сивый, дай же мі ся злапац,
Почкай параднице, будеш за мноу плакац. Рад.

*

Коник мой, коник мой, уздечка не моя,
На угерскі страны фраіречька моя. Рад.

*

Магера*), магера! як я тя мало мам,
С чого же я, с чого милому перко дам?
Ой маю я маю в заградцы лелию,
То я миленькому перечько увню.
А перечько трусє поламало мі се,
Три разы докола фраіречько моя! Рад.

*

Добре тому паробкови,	Ганцю лайте, Ганцю бийте!
Што ся женит при ойцови,	Попутала коні в житї,
При ойцови, при мацери,	Попутала шыткы штырі,
Серце ся му розвеселит. Рад.	Шытко житце столочили. Рад.

*

Попатрий дівчатко на суху березу,
Скоро ся розыве, то я тебе возму.
А я попатрала и вчера и гнеска,
А суха береза еше барже высхла.
Попатрий дівчатко, як камін над водоу,
Як тот камін сплыне, оженю ся с тобоу.
Попатрий Янічко, вельо звїзд на небі,
Як іх порахуеш, то піду за тебе.
А де ты сой дівко розуму набрала,
Же ты мі так зараз одповісти знала?
Я го не набрала, лем мі так пан Біг дау,
Жебы ты ся з мене смішкы не выкладау. Рад.

*

Сирота брез ойца, горше брез матере,
Хто-ж мене почеше, кошелю выпере?
Як я си засьпівам на высокі горі,
Почує ня мамця аж на теметові.
Она ня почує, зараз ся расплаче,
Же ейі дівчатко по горах щєбоче.
Сирота-м, сирота-м, горша од каменя,
Бодай ся сироты простуцила земля.
Чорна земличенько, чорнысша од мене,
Взяла-с мі мамічку, возми же і мене.

*) = матеран, мадяран, майран *Origanum majorana*.

Я ти ей не взяла, лем ей ти прикрыла —
А Бозюсьо душу, а я тыло мушу. Рад.

*

Ой ішла, ішла сиротичька там по все,
Стрітили сиротку, стрітили ей два псы.
Деж ты, де-ж ты ідеш сиротичько по все? (= по селы)
А іду, я іду та мамусі шукац.
А іди та ідий там на ей гробичок,
Задуркай, запукай а ци ти ся візве.
А хто-ж то по мойім гробику так стучит?
А то я мамусю, бо мі брез вас біда.
Што-ж ты бы гев йіло, што-ж ты бы гев пило?
А йіла бы я там сухы кореникы,
А пила бы я там ту Божу росичку.
А ідий ты ідий до тамтой матере,
Няй она іс тебе кошелю выпере.
Як она мі пере, за власы ня бере,
Як она з ня качат, хыжу мноў выкачат,
Як мі істи дає до мамцы мі лає. Рад.

*

Марысю тетина мы собі родина,
Бо мы полюбили єдної маткы сына.
Єдної маткы сына а другої кальвина,
Марысю тетина мы собі родина. Рад.

*

Колесечка яворовы, десте ся туляли?
Пред качмарьом на брежечку там ся поламали. Рад.

*

Мамусь моя, мамусенько не дай ня за нього,
Він ся купаў при Дунаю, патрила-м на нього.
Кед ся купаў, няй ся купат, а я з ним не буду,
Ани ему ручкы не дам, ни за не (за ни) не піду! Рад.

*

Розсыпали мі ся на кабаты фаўды,
З'охабуў ня Янчік, не знам ці то правда. Рад.

*

Машіруй воячку, ци камін, ци вода,
Ци то пане Боже воячка не чкода?
Яка темна ночка, яке вельке блато,
А мой ноженькы не пытают на то. Рад.

*

Была я весела, але не в тім рочьку,
Пішла мі веселіст за гору высочьку.

За гору височьку, за муры червені,
Юж моє сердечько смутне невеселе. Рад.

*

Дай ся мі Божічку вмолити, впросити,
Жебы мі братусьо вышоў з Гамерны. Рад.

*

Сеструсь, моя сеструсь яблучко мі не струж,
Розкрій го на двое, зьзіме го обоє! Рад.

*

Боже мій єдиный, Боже мій предобры,
Як ся кождый боит дзевечкы худобной. Рад.

*

Боже мій любенькый, сьвіте мій марненькый —
Мушу войовати хлопец молоденькый. Рад.

*

А Боже мій Боже, яка я несчесна,
Юж моя зьвіздонька на небі загасла.
Єдна мі загасла, друга засьвітила,
Вірю в пана Бога, же буду счеслива.
Вірю в пана Бога и в панну Марию,
Же буду шеслива на другу недьлію! Рад.

*

В зеленім гайіку пташкове сьпівають,
Юж мого Ясенька на войну волают.
Волают, вслают, повідж мій Ясеньку,
На кого-ж ты лишиш мій Ясеньку мене?
Лишу ты на того, што панує в небі,
Три рочькы выстою, верну я ся к тебі.
Три рочькы минуло, юж Уланы идут,
Спід мого Ясенька кониченька ведут.
Ведут они, ведут жалобоў закрыты,
Юж мій Ясуненько на войны забитый.
Кед його забили, не жалуй же того,
Іде нас сто тисіач, выбер сой єдного.
Хоц бы ты нас ішло тисіач, тисіачами,
Не ест ты такога, як мій Ясь коханий.
Бо мій Ясь коханий маў очка сивенькы,
Маў очка сивенькы, личка румянькы! Рад.

*

Пусте, село, пусте, Радоцина пуста,
Ой єдна дзевечка в Гамернику шусне.
А кед она шусне, голову завне,
Юж моє серденько на двое думіє.

А серденько мое не думій на двоє,
 А лем думій едно та підеме г едно!
 Бодай Гамерикы сине море висхло,
 Якый там приходит із мого обыстя!
 Ей жалю, мій жалю, як тя мам жалувац,
 Возму згорівчину, возму тя частувац.
 Широка, далека тота Гамерика —
 Чкода Боже од нас до ней челядника. Рад.

*

Радоцина варош, округле селечко,
 Жебы не каміня, было бы містечко. Рад.

*

Жаль маю, жаль маю, за тобоў шугаю,
 Жаль маю великый за тобоў миленькый —
 Прос дівчатко Бога и я буду просвѣ,
 Жебы ня цысарскый конюсьо не носиў! Рад.

*

Буде зима, буде зима, буде велькый мраз,
 Ой замерзла студеничька і замерзне зас.
 Ой возму я сокыречьку, протну, протну студеничьку,
 Буде вода враз, буде вода враз! Рад.

*

Калина, малина над водоў ся трясе,
 Моя фраіречька не рада ся чеше.
 Куплю ей гребеник за дудок сріберный,
 Жебы ся чесала під вінок зеленый. Рад.

*

Оче наш, иже ес, дівчатко скады ес?
 З білого Сарыша, глядам товариша. Рад.

*

На припецку горит, а в пецу ся палит,
 Не бер тоту дівку, што ей мати хвалит.
 Не за то ей хвалит, жебы добра была,
 Лем ей за то хвалит, жебы ся ей збыла. Рад.

*

В вышнім кінци ружа, в нижнім розмарія,
 А на середині дівче як лелія. Рад.

*

Подувай вітричку з горы до Дунаю,
 Бо юж хлопці идут з угерского краю. Рад.

*

Заградичька, заградичька за хыжоў терньова,
 Росне мі там розмарія, біленькый вершок ма.

Росне мі там розмарія, шак о ны добре знам —
 Нытаў ся ня білыі шугай, ци я ся му здам ?
 Я ся му, я ся му не здам, бо я ем худобна —
 Глядай собі в ширім полю, котра тобі равна. Рад.

*

Понад горы, гей там понад Дунай
 Стоіт жовняр, вірныі гадат: (= думає)
 Скажи мені сивый соколе,
 Ци ты там не быў в мойі сторони,
 Моя мила ци тужит до ня ?
 Тужит, тужит, на лужку лежит,
 Праву рученьку на серцю держит.
 Матуня ходит як тиха вода,
 Вставай, вставай цурусь молада!
 Цуруня встала, ся зрадувала,
 Свойі служенькы позбуджувала,
 Встаньте служенькы,
 Сьвіттьте сьвіченькы,
 Най ся сьвітят гво дни, г ноци,
 Най ся подивлю милому в очи,
 Ци не змарныў сьвітом ходячи.
 Змарніў, змарныў на личку зблядныў,
 Про тебе миленька, бом ты не видыў! Рад.

*

Подувай вітрицьку на мою ўавичьку,
 Подувай мі гво дни, най мі охолодне! Рад.

*

Не думай си коничьку, не думай,
 Преплынуў ты Тису, преплынуў и Дунай. Рад.

*

А на горі Сигота пасе дывча ягнята,
 Што бы дывча робило, яебы ягнят не было ?
 Копало бы коріня спід сивого каміня,
 Варило го в молоцы: сходжайте ся паробци,
 Ёще корінь не ськыпіў, юж паробок прылетыў.
 Чого-ж ты ту прылетыў,
 Кед ты мене не хотыў ?
 Вчера-с гвариў: возмеш ня,
 Гнескы гвариш: не хцеш ня. Рад.

*

А гаю мій гаю загаили мі ты,
 Шлюбаване дывча не заградят мі ты! Ч.

*

Під йоблачком явор посажений,
 Сьпіват на ным пташок премилений.
 Слухай дівче, як тот пташок сьпіват,
 Же з велькой любости нігда нич не быват! Рад.

*

Дівчата не ходте коло быстрой воды,
 Не зберайте квіткы, бо то не ягоды. Ч.

*

Бывайте мі здравы мойі товаришкы,
 Штосте ходжували разом на орішкы,
 Разом на орішкы, разом на черничькы —
 Бывайте мі здравы мойі товаришкы! Ч.

*

Квіток дівча квіток, закаль не маш дыток —
 Будеш мало дыткы, спаднут с тебе квіткы. Ч.

*

Югора, Югора зелена Югора —
 Падают орішкы до нашого двора. Ч.

*

Не жениў бы я ся, жебы не Марыся,
 Але то Марыся сподобала мі ся.
 Марысю, Марысю я тебе не лишу,
 Я твойі оченька на папір запишу. Ч.

*

Кониченьку сивый буд же мі счасливый,
 Як піду на войну, бы ня не забили.
 Як піду на войну, на тоту войничьку,
 Бы ми не забили мою головичьку. Ч.

*

Кониченьку сивый вынес ня з муравы,
 Як ня не вынесеш, стрілю ти до главы,
 Стрілю ти до главы, до правого бочька,
 Як ня не вынесеш спід того горбочька. Ч.

*

Кошары, кошары, малюваны колы —
 Приспало ся дівча, само не зна коли. Ч.

*

Не двой дівча, не двой*), паробкови не двой,
 Вера же му не двой, бо він не буде твой. Ч.

*

Мати моя мати, де ся міло спати?
 Пред своїма дверьми на сивім камени. Ч.

*

*) двоити = гварити комусь „ви“, викати. І. В.

Сьпівайте дівчата на поли поволи,
Як прийдете домів не буде юж коли. Ч.

*

Як я жала ярець, грізала-м ся х палець,
Бо-м ся припатрjala на милого танець.
Ей кебы-с знаў Янчик, яе ня бодит пальчик,
Навертаў бы-с волю и з горы и з доли. Ч.

*

Сьпівала бы-м даку, та не знам ни яку,
Под же ня навчити черняньскый дзаяку! *) Ч.

*

Як ня огварила тота една дівка,
Бодай не зносила зеленого вінка. Ч.

*

Пасут ся овечкы помедже смеречкы,
Не треба югаса ани югасечька. Ч.

*

Як я си засьпівам красны, по дывоцкы,
Аж ся мі розовют сухы голузочкы.
Як я си засьпівам красны, по дывоцкы,
Аж ся мі розовют під бучьком корені. Ч.

*

Я вінку зелений, як найкрасша пава,
Не жаль тя стратити, кед ся зыйде пара!
Стратила-м, стратила-м, што-м радо носила —
Віночок дзеркало, не знам, де мі хпало! Ч.

*

Сред поточка зеленого
Пасе Ваньо коня свого,
Пасе, пасе, попасує,
На Теклюсю попатрjює.
Теклюсь моя! выйд же го мнї,
Дай ми ручки, дай ми обї,
Не так ручки, як колена,
Бо ты будеш моя жена!
А в выгонї, на припони
Припинала Теклюсь конї,
Припинала, припинала,

Черницями напихала,
Черницями напыхала,
Цомыйцями напувала.
Вывела ні на ярмачок,
Взяла за нї піторачок.
За тот піторачок
Купила сой тот ножичок —
Почала ним хлїб краяти,
Почаў ся йї выгинати.
Якый дябол тот ножиско,
Такый другый Иваниско. Ч.

*

Не хотыла павонька з дуба воду пити,
Не хотыла Теклюся Ванюся любити.
Юж почала павонька з дуба воду пити,
Юж почала Теклюся Ванюся любити. Ч.

*

*) місто „дзаяк“ тепер вже кажуть: „дяк“ або „жак“. І. В.

Червена фйфа дротова, дротова,
 Преспала ся Текля Роздільского.
 Вставай Теклюсь, бігай до Преслінского на оген!
 Вставай Ванюсь, підеме до шлюбу в добрый ден! Ч.
 (Ті три пісни сьпівають на „Субітку“, пор. стор. 346.).

*

Прийд до нас Янічку на другу недѣлю,
 Буде капелія грала на мойім весілю.
 А хоц бы ті грала аже цыла банда,
 Я ті на ню не піду, была бы мі ганьба. Ч.

*

Кобіто, кобіто, сховай кожух на лыто,
 А перину на зиму укrywати дьтину. Ч.

*

Братко мі ся женит, піду на веселе,
 Буду ся припатраў, яку паню бере.
 Сьдидит собі за столичком медже друженьками,
 Втерат сі оченька трусьима пірцями.
 Хоцбы-с вытерала и позлотец дала,
 Юж така не будеш, яка-с ты бывала! Ч.

*

А кебы я знала, де моя мамічка,
 Выросла ми на них зелена травичка.
 Пішла бы я пішла травичку зожати,
 Кебы то я могла травичку достати,
 Встанте мамусь, встанте, босте ся выспали,
 Дрібныма сироты нас сте полишали! Ч.

*

Бідо моя бідо, як ты мам бідувац,
 Куплю ти згоріўкы, буду ты честувац,
 Куплю ти згоріўкы и за грейцар вина,
 Жебы-с памятаўа, колн-м ты гостиўа. Ч.

*

Боже ты наш Боже! не забывай о нас,
 Як о нас забудеш, нич не буде по нас! Ч.

*

Гора моя гора, хто ня на ны волат,
 Волат ня миленькый, Боже мій любенькый. Ч.

*

О Боже мій Боже, што буду робиўа,
 Забвўо милого дреvко яворове. Ч.

*

Де бы-м ораў, де бы-м гнаў,
 Я бы тебе дывча взяў,
 Абы-с знало косити
 И за пўугом ходити. Ч.

*

Сыла муха на коноплю, увалила квіт,
 На што ты ня пані-матко завязала сьвіт.
 Вольда-с ня пані-матко до кляштору дати,
 Абы м там ся научила на орґанкох грати. Ч.

*

Сьпівала-м бы-м собі, та не мам охоты,
 Бо ми доказали доновинкы тоты. Ч.

*

Як я зумрем, як я зумрем, хто же ту зостане?
 Хто згоріўку буде пити, як мене не стане?
 Будут, будут люде пити, мене споминати,
 Де же тота хрещеноўка, же ей не видати?
 Ни в корчмі не пие, ни в церкві не стая,
 Хто же ейі худобонькы дома дозирае?
 Ёст там х полю роса и зелены квіткы,
 Дозирают худобонькы ейі дробны дыткы. Ч.

*

Иде дывча лучками, розмахуе ручками,
 Стрїтїў ся з ним паробок: покаж дывча заробок?
 До кишены сягло, сто златыхъ вытягло,
 И хусточку червену за сто златых куплену. Ч.

*

Закаль была молодичька, цыловали мене в личька,
 Тепер стала стара баба, цылювали-б была-б рада. Ч.

*

Така я, така меджи богатыма,
 Як шута овечка меджи рогатыма.
 Шутую овечку рогата ударит,
 Богата дывечка худобну огварит. Ч.

*

А цы я пес, же мя не хцеш —
 За штыри дукаты куплю си не таку,
 Яка ты ес. Ч.

*

Пїду я до лыса по білы гыркыны,
 Не е то, не е то як наши газдыны.
 Пїду я до лыса на білы буківкы,
 Ой не е то гардших, як черняньскы дывкы. Ч.

*

Худобна, худобна, с худобного дому,
Так мі сьвітит сонце, як і багатому. Ч.

*

Ей не є то, не є, як панські кухарці,
Підскакує коло кухні, облизує пальці. Ч.

*

Юж єм быў за гороў, мила ня познала,
По ті кошуленьці, што мі вышивала. Ч.

*

Пішоў мій миленькый, ани го не видно,
Лем му за дражечку підковочок слыдно. Ч.

*

Вербуют, вербуют гусаре на коня,
Вера побанюєш фраіречко моя. Ч.

*

Незвербуваў єм ся про зелене пірко,
Лем єм ся звербуваў про тебе фраірко. Ч.

*

Не тота мі мила, што мі перко вила,
Лем мі тота мила, што мі го кушила. Ч.

*

Фраіречко моя увий мі перечко,
Зелене, червене в Пряшеві роблене. Ч.

*

Свитай Боже, свитай, жебы скоро ден быў,
Жебы я увидьў, в котрі я хыжи быў?
Ци в ті муровані, ци в ті будовані,
Ци в ті на брежечку, де мам коханечко. Ч.

*

Червене яблочко, в кешени го ношу,
Кто ся на ня гныват, ним го перепрошу. Ч.

*

Што ся червеніє на высокі горі?
Червене яблочко на слодкій яблони.
Што ся червеніє на высокі горі?
Забьў кочіш жену про парадны коні. Ч.

*

Не кос лучку, не кос, най ся зеленіє,
Не бер парадницю, най ся выстаріє. Ч.

*

Як я ишоў за грядами, нашоў хустку вышивану,
Ци ей мила, ци не мила шила, лем бы она вышивана была. Ч.

*

Кошар мам, кошар мам, в кошарі нич не мам,
Лем одну овечку, другу коханечку.

Коханечко буд же мі здорова!
Добру ты ня коханечку маў,
Добру, добру, не хоц яку,
Не будеш маў нїгда таку! Ч.

*

Кой я пасла качата, впала кача до блата,
Як мі тота кача згине, шибеницька ня не мине! Ч.

*

А Боже мій Боже, што буду робити,
Не хоче мі ягня з вівцями ходити.
Ой Боже мій Боже, яка я несчесна,
Же моя звїздовька на небі загасла.
Єдна мі загасла, друга засьвітила,
Вірю в пана Бога, же буду счеслива. Ч.

*

Коник мой, коник мой, овечка не моя,
На угерскі странї коханечка моя. Ч.

*

А Боже мій Боже, што буду робити,
Милый Бог високо, родина далеко. Ч.

*

Сьпіваночки мойі, де я вас подыю?
Выйду на поляну, там я вас посью. Ч.

*

Цы я несчесливый, ци мій коник сивый,
Цы мі поробили коханечкы штырі?

*

Маю фраїречку долем при яречку,
Подабат ся людям і мому сердечку. Ч.

*

Не я, не я, сама ты ня волала до керту,
Сама ты мі орїшкы давала,
Аж мі моя кышень выпала. Ч.

*

Боже мій, Боже, што буду робила,
Покотиў ся зо мноў камін в глубоку долину. Ч.

*

Сирота, сирота, сироты не вірят,
Бы ся сироты земля проступила. Ч.

*

Дывчата, дывчата, де підете на траву,
И я з вами піду, накошу отаву.
Накошу, накошу, на купку наношу,
Не повіджете нікому, будете мати готову. Ч.

*

Яворе, яворе, де ты яворята,
В ростоцьі, потоцьі плачут сегонята. Ч.

*

Чорны йочи ладны, они сут парадны,
А сивы ладныіши, бо сут парадныіши. Ч.

*

Мамцю моя мамцю, куп же мі румянцю,
Быи ся румяныла як піду до танцю. Ч.

*

Шиткы фраіречкы ідут на весыля,
Боже мій любенькый, де ся моя дыла? Ч.

*

Горо моя горо, хто ня на ню волат?
Волат ня миленькый, Боже мій любенькый.
Горичка горуе, мій милый бануе,
Ты горо не горуи, мій милый не бануй! Ч.

*

Мила моя мила, ты мі вірна была,
Як я ночку заспаў, ты ня зобудула. Ч.

*

Под облачком мурована студня,
Яка ты мі моя мила брудна.
Жебы ты ся в ті студны умыла,
Была бы ты як лельія біла! Ч.

*

Маю пискалечку о дванадцет дірок,
Не хоче пискати до богацкых дывок.
Як я си помышлю о ті едні дывцьі,
Пискалечька пискат и на едні дырцьі. Ч.

*

Сьпівала бы-м собі Янічку о тобі,
Але ты парадны позераш по собі. Ч.

*

Писала кралівна до гузарів,
Же цылый ретемент вырубаний.
Гоп-ся-ся! гоп-ся-ся! напийме ся,
А як будут вербувати, звербуиме ся! Ч.

*

Кермеш, кермеш, кермешове, давно я ся на тя строїў,
Давно, давно, лем піў рочка, юж о тобі бесьвідочка. Ч.

*

Мати моя мати, дай мі ся выпати,
Пред своїма дверми, на білім камени. Ч.

*

Подувай вітричку на мою главичку,
Подувай із долы, най ми охолодне. Ч.

*

Гора, гора, горувата, моя мила волювата,
Хоц бы была о три воля, она буде про то моя! Ч.

*

Миленька. миленька, яка-с мі шумненька,
Як г наші заграді ружа червененька. Ч.

*

*

Шуміли лугы 2. та лозовое прутя,
Люблю тя дівче 2. про люди не возьму тя.
Не так про люди 2., як ми мати не велит,
В мене за тобоў 2. серденько дуже болит. Ку.

*

Ходит Штефан по ражданю врач (враз?) ходит,
І г ньому ся святы Ян пригодиў,
Ходьме брата по ражданю, по счесности,
Нам ся гнесь з'являють небесны ясности.
Над Вифлеем зьвізда ясна засьвітила,
Де Пречиста дыва сына породила.
А де-ж ты его породила Марийо?
У Вифлейемі у стаянці — алилуя!
А чим ты го выкупала Марийо?
Сама річка приплынула — алилуя!
А чим ты го повивала Марийо?
Целюсенькы семустовы — алилуя!
А в чім ты го колысала Марийо?
В колысойці мармуровій — алилуя!
Триє цари як ся о тім дитятю дізнали,
Гво дни, г ноци не приставши там біжали.
А перший цар такы дары даруваў:
Сріблом-златом тото дитя обкладуваў.
А другый цар такы дары даруваў:
Ливан-миром тото дитя намазуваў.
А третій цар такы дары даруваў:
Самым Христом тото дитя іменоваў.
А хто-ж то быў хресный отец?
Цимборія, монстранція, алилуя! (sic!) Ку.

*

Три дубонькы, три дубонькы, явір зелененькый,
Погыбає на війнойці вояк молоденькый.
Погыбає, погыбає, юж час умирати,
Прошу я вас милы брата, дайте мамці знати.

Дали старій мамці знати, ой прийшла матуся,
 Обернула біле личко напротив синуся.
 Обернула, обернула і обцїлювала,
 А юж я тя у чужинї сынку не спізнала. Ку.

*

Попід гай зелененькый брало дївча лен дрібненькый,
 Брало, брало і стелило, до тихого до Дуваю говорило:
 Дунай, Дунай тиха вода, кому-ж я ся сподобала така млада?
 Ци попови, ци дякови то дай Боже, лем дакому пїячиску не дай

*

Боже! Ку.

(Собітки). Носят ріще бодай зо два дни на купку пастухы
 люб дївчата, запалят вечер, то ся спалит і худобы женут без той
 огень, як юж поломени не буде, а то жебы худоба не храмала.
 Дївчата і хлопці скачут брез огонь. Сьпіваут:

Яна, Яна на купана	На Иваня, на купаня,
Хрінка хріна припинала,	Купала ся іречна панна.
Копривищем напыхала:	Хто же выйде на собітку,
Ід же хріне копривище,	Спечемо му чорну кітку,
Поведу тя на торжище,	Поставимо на порожок,
Куплю за тя кочержище! Ку.	Зідять хлопці як горошок. (Середниця).

*

На Івана на Купана*)	Малювана над ньоу стоїт.
Дывулька ся залюпала,	Залюпана за муж пішла,
Залюпана кровы доїт,	Малювана на сміх пришла. Щ.

*

*

У батька зросла м, від батька-м пришла-м,
 А вжеж тая дороженька терном заросла.
 Терном заросла, листем припала,
 Червоною калиною понадвисала.
 Терен высічу тай го згромаджу,
 С червоної калинонькы віночок сплету,
 Віночок сплету, на голову вложу,
 Чей же я ся молоденька до батька верну. Щ.

*

Ой Боже мій Боже, што маю робити,
 Маю я барана, не хце з вівцями ходити.
 Ци его забити, ци его лаяти,
 Ци его качмарьови за вудку**) продати? Ту.

*

*) Славянське божество Купало в тутешних піснях зве ся також Купан і Купань. І. В.

**) вудка = польск. wódka.

Ой не пийте вудку, бо вудка не вода,
Зложім ся ушиткы, бо одного чкода. Ту.

*

Піду я до млына, што ся в млыні дьіє?
Вшиткы куры поздыхали, лем когуток піє. Ту.

*

Ой мала бабка йідного цапка бом-бом, коц-коц і тара!
Не мала она го чым годувати " " "
Післала она го під мур пасати " " "
Ід же ты цапонько під мур пасай ся " " "
А все на вечер домів привертай ся " " "
Ой пішла бабонька глядати цапонька " " "
Не найшла она з него лем два ріжейкы " " "
В йіднім ріжейку йісти варила " " "
В другім ріжейку пражу пражила " " "
А на тоту пражу гости упросила " " "
Гостыте же ся гостыте мої любі гости " " "
А за моім цапком Пана Бога просыте! " " " Ту.

*

Два дубонькы, два дубонькы, явір зелниенькый,
Погыбає в чужім краю жоўнір молоденькый.
Погыбає, погыбає, юж прийде вмірати,
Просит милой, просит милой: дай мамоньці знати!
Іде мати, іде мати, іде матіночка,
Обернула біле личко напротив сыночка.
Обернула, обернула і поцілівала:
Таже я тя мій сыночку в чужім неспознала.
Сыпте брата, сыпте брата високу могилу
Посадьте ми выспе главы червону калину.
Будут пташкы прилітати калиноньку йісти,
Будут міні приношати від мамыкы вісти.
Жебы мене не ховали ни ксенжа, ни дяци,
Жебы мене поховали цысарскы вояци! Ту.

*

Гей все лем двох нас товаришеньків, двох нас,
Гей выйди, выйди наша миленька до нас!
Гей не выйду, не выйду, бо ся бою морозу,
Мау біле личко, мау біле личко, то си поморожу.
Гей не бій ся наша мида морозу,
На біле личко ядвабну хустку зложу.
Гей не выйду etc.

Мау білы рученькы, то си іх поморожу.

Гей не бій ся etc.

На білы рученькы рукавиченькы зложу.

Гей не выйду etc.

Мау білы ноженькы, то си іх поморожу!

Гей не бій ся etc.

На білы ноженькы черевиченькы зложу! Ту.

*

(в Великім Постї сьпівають):

А в недылю по обіді ходит Пан Біг на Беськиды,

Ходит, ходит тай думає, стрітнї дывче при Дунаи.

Дывче, дывче похильни ся, дай ми води напити ся!

А ни ти ся не похылю, ани воды ти не даю.

Бо та вода ест нечиста, в сподї листем припадиста.

Дывче, дывче вода чиста, лем ты дывче барз нечиста.

Як ся дывче того влякло, на колынах крижом клякло.

Дывче, дывче не лякай ся, ід до церкви сповідай ся!

Як ся дывче (дывча) сповідало, на порох ся розсыпало.

Самы сьвічкы засьвітили, самы дзвоны задзвонили.

Самы дзвоны задзвонили, всї сьвяты ся поклонили! Ту.

*

Андрій за горами, Андрій з-за гір іде,

Шварне дывча веде —

Мати то узріла, йісти готовила,

Пред Андрія меду, пред невісту леду.

Пан Біг то увидьв, йідло переміннї:

Пред Андрія леду, пред невістоў меду.

Андрій лем раз вкусьв, на лющко ся вруцьв:

Тобі жено, тобі штириста на столї,

Тобі сестро тобі штыры кравы дойны!

А мій сынку, а мій, што-м тя годувала?

За што мамцю, за што, што-сь ня счарувала! Ту.

*

Гей спознаш ня миленькый, спознаш ня по перку,

Як ся будеш прохаджаў по зеленім верху! Ту.

*

Ниже Туриньского зелена отава,

А в Туриньскім дывкы як найкрасша пава.

Ниже Туриньского зелена коприва,

А в Туриньскім хлопцы сама біда крива. Ту.

*

Як я ся заспіваю красны по дівочкы,
 То ми ся розывют сухы голузочкы
 Хоцбы ся розвили бучкы і яличкы
 Юж мі так не буде як коло мамічкы. Ту.

*

Ганю моя Ганю, я тебе не ганю —
 Ганят ми тя люде, же с тя шельма буде! Ту.

*

На горі, на горі на малженській горі
 Там біжа мати приснула.
 Пришоў і ней сам Ісус Христос:
 Мати моя наймилыйша ци с спала-с?
 Спала-м снюньюку, спала —
 Лем ми ся приснуў дивный сонойко,
 Же-м тя видыла на кресты прикованого и прибитого.
 Сонейко сходит, біжая мати свого сына за ручейку водит.
 Вывела го під небеса, небеса ся отворили,
 Ангелы ся поклонили.
 Витай, витай чиста мати, чо-с на тім сьвітѣ, так зблядла?
 На тім сьвітѣ злы неприязниці на кривду судят..
 Святый Петре, святый Павле возь в праву ручку жоўту
 Ід люд научати, научай хромого, слыпого... [табличку,
 А хто тот пацыр выгварит, тому буде царство небесне отворене
 а пекло на вікы завкнене. Ту.

*

А Боже мій Боже
 На мій фрасунечек,
 Як ся мі погнываў
 А мій коханечек
 Погнывала-м едного
 Яеюсєнка мовго,
 Прийшоў пред музыку,
 Черкнуў острожкам,
 А мое серденько
 Слезы заливали.
 До танцу ся розберат,
 Коло мя ся обтерат,
 Я з того фрасунечку
 Пошла-м спац до домечку.
 Пришла-м до домечку
 Сылам на лужечку,
 И так собі думам

О тім фрасунечку.
 А він иде през двір мій:
 Ставай Марысь отвѳр мі!
 Не буду вставала,
 Дверки отверяла,
 Бо я темны ночкы
 Не пораховала.
 Што ты до нас находиў,
 Свойі ножкы натруднў!
 А я му отверям,
 А він мі ту дае
 Ядвабну хустечку,
 Позлачаны крайі —
 Я ту хустку не везем,
 На тя Янчик не піздрим.
 А дывчино моя,
 Дай сой вырозуміц:

Кед идеш на танец,
 Мусиш добре уміц —
 Бо я добрі танцюю,
 Кед мам красну милую. Ту.
 Стала ся нам новия:
 Пань пана забила,
 А під праг го сховала,
 И лельйоу присяла.
 Росний, росний лелья,
 Сым раз векша як і я —
 Піздрій дывко в густый лыс,
 Ци не иде хто до нас!
 Идут, идут панове,
 Небожчика братове —
 По чим ес их познала,
 Же-с их братми назвала?
 По шапочках, по новых,
 Што берут на головы.
 Приїхали до двора,
 Быход ку нам братова!
 А братова не мила,
 Де е нам братка подыла?
 Пойшоу братко на волю
 До зеленой Зандровы.
 Як він пойшоу на волю,
 Його шапка на столы?
 „Взяў він собі новеньку,
 Дома лишю стареньку!“
 Як він пойшоу на волю,
 С чого кровця по сцене?
 Дывка гуси стинала,
 Гости ся сподывала.
 Як він пішоу на волю,
 Його шабля на сцене?
 Взяў він собі новеньку,
 Дома лишю стареньку.
 А братова не мила,
 Сыдай з нами до коча!
 А як же я сыдац мам,
 Кед я дрібны дыти мам.
 Едно дай до той кумы,

Най ся учит розуму —
 А друге дай до чколы,
 Най сой шне боцькору!
 Выйіхали в темный лыс,
 Роспасав ся з пань пас —
 Почекайте на хвилю,
 Най ся по тот пас схылю!
 Не ты на не справляла,
 Бы-с ся по не схыляла!
 Пойіхали на луку,
 Розторгали на сцюкы. Ту.
 А прешівскы урядници
 Твердого серденька,
 Пиют винце, наливають
 А из погаричка
 Так ся напивают,
 Так ся догваряют,
 Котры гарды млады хлопцы,
 До войны их дают.
 Богатого чкода,
 Ма роботу дома —
 А худобный, богобойный,
 Най иде до войны! Ту.
 Моя стара мама
 Тяжко ня ховала,
 Коли за гріш, коли за два
 Хлыба куповала.
 Хлыба куповала,
 Тяжко ня ховала —
 Іци ты мя стара матко
 За воячка дала. Ту.
 А там долов при Дунаю,
 Там касарня мурована —
 Была моя головичка
 Вірны затурбувана.
 Была она турбувана
 Од самого капитана:
 Юж то інак не може быц,
 Лем я вояк мушу быц.
 Юж соненько, юж з-за горы,
 Юж з-за горы выходит,

Юж мі моя наймиленьша
 До касарні приходит.
 Прийшла она до касарні,
 Станула сой при постели,
 Дали мы сой пару словец.
 Вшак ты ня не споможеш,
 Хоц бы-с дала душу за ня,
 З войны мя не выбавиш.
 Юж мой коник у машталъны,
 І скоренкы з острожками,
 Юж то інак не може быц,
 Лем я вояк мушу быц.
 Не минуло од піўночи —
 Пришов капраль од Відня:
 Ставай горе младый вояк,
 Дай коничкови сына.
 А скоро мы повставали,
 Шаблички мы пуцували,
 Як пійдеме машірувац,
 Жебы ся нам блыскали. Ту.
 Зумрем матко, зумрем
 Про пастырске дывча!
 Не умерай сыну,
 Достанеме мы ю,
 Буде она наша
 Невіста найкрасша.
 Даме поставити
 Церков муровану
 О дванац камені
 И о дванац двери,
 Будут там ходити
 Дывкы и паробци
 Та ачей нам приїде,
 То пастиреке дывча.
 На воду біжало,
 Газды ся пытало,
 А кому ж то кому
 Так барз красны дзвонят?
 А тому-ж то тому
 Пану Будзінському.
 Кановцы шмарло

До церковці бігло,
 На колбіна клякло.
 А тілько-ж я тілько
 По світу ходила,
 Іщи я такого
 Гмерця не виділа:
 Очка му ся сьміют,
 Личка румяніют —
 А він ся ухватил,
 За ручку ей влапил
 А збольікай зо ся
 Синю фарбаницу,
 Обольікай на ся
 Ядвабну сукничку!
 Ты роду паньского
 А я пастырского! Ту.
 Поза нашу хыжу
 Лучка широчка,
 Травка высочка,
 Проходит ся по ный
 Дывча румене,
 Красне, червене.
 Мамусь моя люба,
 Кому мя ховаш,
 За кого ня даш?
 Дывко моя люба
 Ховам младому,
 Дам тя старому!
 Мамусь моя люба
 Не по моей воли
 Вшитко ня болит;
 Ажи голова:
 Ажи голова, я не здорова
 Я нездорова.
 Дывко моя люба
 Ховам старому
 Дам тя младому!
 Мамусь моя люба
 Юж по моей воли,
 Нич мя не болит,
 Ани голова

Юж ем здорова. Ту.
 А долов мі долов
 При млынарской хаты,
 Збіиў Ванюсенко
 Білу Марысенку.
 А як він ей забиў,
 Ей тай ся обраціў
 Під зеленым гайом
 Та там він ей вруціў.
 Пришоў до домоньку
 Сыў сой за столичок,
 А отче, мій отче
 Ци я добре зробіў
 Же я млынарьову
 Марысенку забиў?
 А сыну мій сыну,
 Не добрі ты зробіў,
 Же ты млынарьову
 Марысенку забиў.
 Марысенцы дзвонят
 Власныма дзвонами,
 А тобі черкают
 Каты палашамі.
 Марысенку несут
 То штыри парібци,
 А тебе провадят
 Каты к шибенци.
 А люде прелюде

На памят сой берте,
 Де ся рады видят,
 Побрац ся им дайте.
 Бо мы ся обое
 Не рады виділи,
 Мы едно за друге
 Житя положили. Ту.
 А по горах по долинах
 Павонькы лятают,
 Ни-м роскоши не зажила —
 Лыта ся минают
 Ни-м не йіла, ни-м не пила,
 Красно-м не ходила
 Тілько моей роскошонькы,
 Што-м ся наробила.
 Пийте люде згорілоньку,
 А вы гуси воду —
 Плыньте, плыньте білы гуси
 Аж до мого роду.
 Ищи гуси не доплыли,
 Юж родина знае,
 Юж ся моя родинонька
 О мі не старае.
 Не старай ся родинонько,
 Юж я там не буду;
 Прийди, прийди ты до мене
 Я ти рада буду. Ту.

Ой плакала дівчина плакала,
 Як ся она до шлюбу зберала.
 Ей власы мойі, власы варкочи
 Юж я вас остатній раз розточу.
 Ей власы мойі, власы коханы —
 А юж вы мі остатній раз прибраны.
 Ей татусь мій, мамусь, родиче!
 На што вы ня так за муж даєте?
 А ци я вам послушна не была,
 А ци я вам головы не мыла?
 А ци я вам штоденны не встала,
 А ци я вам сорочки не прала?
 Треба дівко юж стройі одложиц,

Треба руки до роботи приложиц.

А треба ся розуму научиц,

Жебы-с знала як продац, як купиц. Ту.

Тече вода спід явора
 Черпала ей мила моя.
 Начерпала, поставила,
 Лелию в нї намочила.
 Мокний, мокний до осени,
 Ныж не прийде потышене.
 Потышене, штырі волы,
 Заяли йї до обору
 А з обору до маюра,
 Вымін же их моя мила!
 Я бы ти их вымінила,
 Кебы я ся не ганьбила,
 Але я ти пінязьки дам
 Вымін же си волоньки сам! Ту.
 Я до леса не пойдзем
 Древно рубац,
 Древно рубац не будзем.
 Древно бы мя забило
 Што-ж бы потом
 Шварне дывча робило?
 А там в лесє лысний свідит,
 Секрычку бы мі взяў,
 Секрычку за сто златых
 А топорєц за талаяр. Ту.

Добрі тым женатим
 У той Гамераци,
 Бо тяжко не робят,
 Мають добре жице.
 Мають добре жице,
 Лем під земльою ходят,
 Попід зем, попід зем,
 Попід сивы скалы,
 Як хробачкы малы.
 Лем им то мпльй Бог,
 Лем тілько дозволю,
 Што им за калапом
 Ясно свѣтло горит.
 Ясно свѣтло горит,
 Англик му гуторит,
 Владуй но Унгаре,
 Бо тя нич не болит!
 Не болит ня глава,
 Ани ножкы мойї,
 Лем мі з рук кров тече
 Хто мі их загойїт?
 Хто мі их загойїт,
 Кед ту ныт докторя,
 Загойт мі мила
 С тамтой страны моря. Ту.

*

Гинта моя фрайречка, гинта,
 Што мі на ней гомбувана лента,
 Штыри ночки гомбаре не спали,
 Лем мі на ню гомбичкы справляли.
 Єдны грали, другы танцювали,
 А третї сой дывча намавляли,
 А четвертый на постели сїдиў,
 А тот пятый вшытко добре видиў,
 А шестого колїна зболїли,
 А сємому личка руменїли,
 А осмому выстрїлило с пушкы
 А девятый лежит як брез душкы,
 А десятый гайданы гайдує,

Єденацетый дывчата любує,
 Дванатцетому ядwabна хустечка,
 Тринадцетому надобна дзевечка. Ту.

С прешовской касарні	Кобы ся розвила
Хлопці вызерают,	Хоц єдна липечка,
Цы ся по під горы	Дала бы мі перко
Бучкы розвивають.	Моя фрайречка. Ту.

Ораў там господар край дороги,
 У нього волонькы круторогы,
 Поораў, поораў, але мало,
 Бо ся му колечко поламало
 Ей гейса! тпру! гейса! круторогы.

А его погонич чорнобровый
 Завісну торбину на березу,
 Але с пирогами не порожню.
 Ишли там дывчата за грибами,
 Взяли му торбину с пирогами.
 Вертайте дывчата із грибами,
 Оддайте торбину с пирогами.
 Застав им паробок із бичеком,
 Оддайте торбину с пирожнеком. Ту.

В лесе, в лесе в темным лесе,
 Біла Дорча вівці пасе,
 Пасе, пасе, попасує,
 На дворячка попатрює.

Дворак, дворак, пышний дворак,
 Ци я буду твоя мила?
 Была бы ты моя мила,
 Кебы-є мужа отровала.

Як же я го отровиц мам,
 Кед я не знам, што отрова.

А идий ты під темный лыс,
 Выкопай ты вонячий хабз,
 Намоч ты го до скляницы,
 Вынес ты го до світлицы —

А прийде муж рано с поля:
 Дай мі пити жено моя!

А идий ты до свѣтлицы!

Скоро він ся того напиў,
 За серденько ся улапў.

Жено, жено смот на дыткы,

Бо я иду до землиці
 Она дйткы не смотріла,
 До дворака полетіла.
 Дворак, дворак, пышний дворак,
 Юж я мужа отровала,
 Ци я буду твоя мила?
 Не будеш ты моя мила,
 Кой ты мужа отровала!
 Зо мною бы-с ся погнывала,
 Мі бы-с того доказала.
 Бодай же ты пан Біг побиву,
 На што ты мя на то зводиу?
 І дйти-с мі осиротіу.
 І я остала ідовичка,
 Смутна моя головичка! Ту.

А широке полотенце
 Вода забрала,
 Полюбиву я шварне дівча,
 Мати не знала.
 Ой жаль мі ей буде,
 Возмут ейі люде,
 Моя не буде.
 Ой жаль зо жалости,
 Як то кохац в молодости,
 Моя не буде.
 А на горі студенечка
 Мурована є,
 А юж моя наймиленьша
 Заручена є.
 Ой жаль не помалу,
 Дівча кохац мало
 Людом не собі.
 А на горі студенечка
 Журавльї з ней пют,
 А юж мою наймиленьшу
 До шлюбу ведут.

Ой жаль мі ей буде,
 Взяли мі ей люде
 Моя не буде.
 А сяду я на кончяка
 Тай пійду за ньом,
 Буду я ся придвляти
 Яком є паньом.
 Ой жаль зо жалости,
 Як то кохац в молодости
 Людом не собі.
 Сьидит она за столичком
 Медже панями,
 Як місячек на облачку
 Медже звіздами.
 Ой жаль мі ей буде,
 Взяли мі ей люде
 Моя не буде!
 Ой жаль зо жалости
 Як то кохац в молодости
 Людом не собі! Ту.

* * *

Пасало дівча штыри волыкы під гором,
 Під зелененькым, під тым дробненькым явором.
 Кошулю шило, волкы стратило і пр.
 Ид же мі мамусь волків глядати під гором і пр.

Мамуся пішла волків не нашла і пр.
 Кошулю шило, волкы стратило і пр.
 Ид же мі нянюсь волків глядати і пр.
 Нянюсю пішоў, волків не нашоў і пр.
 Кошулю шило, волкы стратило і пр.
 Ид же мі сеструсь волків глядати і пр.
 Сеструся пішла, волків не нашла і пр.
 Кошулю шило, волкы стратило і пр.
 Ид же мі братусь, волків глядати і пр.
 Братусьо пішоў, волкы не нашоў і пр.
 Кошулю шило, волкы стратило і пр.
 Ид же мій милий волків глядати і пр.
 Миленькій пішоў, волонькы нашоў і пр.
 Дыпший мі милий, як отец рідный і пр.

Мати сына проклинала,
 На пустыню выганяла:
 Иди сыну на пустыню,
 Идй, идй а не придй!
 Мати пішла до костела,
 А сын ся ей преч одбераў.
 Сеструсь моя найстаршая,
 Выводжай мі коня мого,
 Коня мого сивенького!
 Сестра коня выводжала,
 Барз горенько сой плакала,
 А все ся го звідувала:
 А братусь мій наймиленьший,
 А деже ты од нас пйдеш,
 Коли же ты до нас придеш?
 Сеструсь моя середуца,
 Выношай мі шаты мойі,
 Шаты мойі біленькыйі.
 Сестра шаты выношала,
 А все ся го звідувала
 А братусь мій наймиленьший
 А деже ты од нас пйдеш,
 Коли же ты до нас придеш?
 Сеструсь моя наймолодша
 Освідлай мі коня мого!
 Сестра коня освідлала
 И барз горенько плакала,

А все ся го звідувала:
 А братусь мій наймиленьший,
 Та деже ты од нас пйдеш,
 Коли же ты до нас придеш?
 Ой пйду я, пйду,
 Та том битом дороженьком
 На нон зеленый вершенько.
 Мати прийшла із коцела,
 Ни не йіла, ни не пїла,
 Лем за сыном полетїла.
 Стрїтила ся з Христом Паном —
 Ци-с не видьїу сына мого,
 Сына мого миленького?
 Видьїу, видьїу на ні горі
 На ні горі високойі!
 Зачаў дойджик покрапяти,
 Не мала сой під што стати,
 Стала собі під явіря зеленого
 Під сыночка, під свойого.
 Зачала голузки рвати,
 Почала з них кров цяпкати.
 Мамусь моя наймиленьша
 Не дала-с мі в селї жити,
 Дай же мі кі в полю быти!
 А сыну мій наймиленьший
 Дай же ся мі выкопати,
 В загороду посадити.

А сыну мій наймиленьшій,
 Коли же ты до нас прийдеш,
 Коли ты в мя гостьом будеш?
 Товдый я там до вас прийду,
 Як соненько на спак зыде
 И кырвавый дойджик впаде.
 Мати сына выслухала
 І в порох ся розсыпала. Ту.
 Янчик коня поїт,
 Ганця при ным стойт.
 Зачали они сой радоньку радити,
 Кадый мают пїйти.
 Пїйдеме, пїйдеме,
 Горами, лысами,
 Всядый пан Біг з нами.
 Ганця горбок нашла
 Тай сой на ни сыла,
 Янчик капелюш зняў
 Тай сой коло ней сяў.
 Она сой сидыла,
 Горі посмотрила.
 Янічку, Янічку што гин ся бі-
 Білыє ся мі гин — [лыіє?
 То мойіх девят жен —
 Ты будеш десята,
 Кед Бог допоможе.
 До кышені сягла,
 Острый ніж вытягла.
 До серця му пхнула —
 На ж ти мій Янічку
 Десяту женичку!
 Не зраджай Ганічку,
 Не зраджай никого,
 Ани сам самого.
 На коничка сяла,
 По місты бігала,
 Пісничкы сьпівала.
 Котра мати добра
 І добры ма дывкы,

Нехай іх не пушат
 На тоты вечіркы,
 Бо там хлопцы ходят,
 На эле іх наводят. Ту.
 Ішли, ішли дває братя
 З Собінова до Дранова,
 Пришли они до корчмичкы
 До молодой качмаречкы.
 Качмар, качмар, качмаречко,
 Дай нам вина, дай нам пива,
 Дай нам вина без міряня.
 Г нас пінязькы без читаня*).
 Дай нам вина до келишка,
 Мы пінязькы до фартушка.
 Она сама не вынесла,
 Білым чадом ім послала.
 Качмар, качмар, качмаречко
 Чиєж то вы чадо мате?
 Чи єст ваше служебное,
 Ци єст ваше власненькое?
 Ни єст мое служебное,
 Ни єст мое власненькое,
 Лем єст в мене заставене,
 За сто златых за червеных
 І за перстеник сріберный.
 Качмар, качмар, качмаречко
 Лем нам позволь ночку спати,
 Вернеме ти тых сто златых,
 Тых сто златых и червеных
 И перстеничок сріберный.
 Илюсь, Илюсь, красна дывко,
 Возми сьвічку сой воскову,
 Идй постель посцьіль свою!
 Она пішла тай стелила,
 І горенько барз плакала.
 Илюсь, Илюсь красна дывко,
 Чом ты плачеш так барз гірко?
 А я плачу, бо мам чого,
 Бо мя збавиш вінка мого,

*) = без ліку, без числа.

Вінка мого зеленого,
І личенька румяного,

Дрічку мого товницького,
Ходу мого дробенького. Ту.

Там на горі коецьїлка стояла,
Там я тобі вірні присьїгала.
А я тому рада и не рада,
Бо тя вела з корчмичкы громада.
Давно-м твої поступонькы знала,
А не раз я през вікно втыкала.
Не на вікно, але на вікенко,
Не так сама, але з дьїтиноньком. Ту.
А там мила сьпїват собі х полю,
Выберала пшеничку з куколю.
Выберала по єднім загонї,
Пришли-ту ней дває жоўнїрове.
Пойїдеш ты гусєрочко з нами,
З нами, з нами, з нами гусарями!
Мала бы я з гусарями пїйти,
Волыла бы я до воды скочити,
А до воды до той глубочины,
Медже рыбки, медже дивачины. Ту.
Серед села zostавена вїльха,
З'охабила шугайїчка жїнка.
Не старай ся шугайїчку о ню,
Пїйдеме мы в недьїленьку по ню.
Коли-ж тота недьїленька приде,
Налюбят ся моеї жїнкы люде. Ту.
Я си хлопец справедливый,
Нихто на ня нич не зна,
Лем то моя фрайїречка
Бо лала ня до сїна (але она не повїст!)
Кед ня волат, най ня волат,
(А кед повїст, та най повїст)
Сама сої є причина.
Я сої пішоў, я сої мыслиў,
Же будеме красно спац,
Она шельма і бестыя
Не хцела мї спокой дац,
Лем мя шарпат, лем мя будит:
Ты Янїчку твердо спиш!
А я її так одповедам:
Ты Ганїчко што мыслиш?

Заволала она мене до матери до своєї,
 Наляла мі погар вина, до рученькы до моєї.
 Я си хлопец справедливый,
 Не хцу с тобою вина пиц,
 Бо ты шельма із мацером
 Хцелисте мя отровиц!
 А понижє Керестовец,
 Там зелений ядловец,
 Пришли до ней дває шевцы:
 Ни паробок ни вдовец,
 Дывко моя премилена,
 А ци ты му ручку даш?
 Мамусь моя наймиленьша —
 А юж му ручку не дам
 Хоц ся нигда не выдам. Ту.

Чом вы ся парібци
 Не женице?
 Иде вас на войну
 Два тысяце.
 Вы будете плакац,
 Мы будеме скакац
 При музыце.

Бодай вы парібци
 Дябла з'їли,
 Же вы ня на танец
 Не вывели.
 Я бы танцювала
 І до гушель дала
 Гудачкови. Ту.

Як я ишла вчера в вечер з паньского,
 Стрітила-м сой на валалі милого.
 Ой так мя стискаў и притискаў до себе;
 Ци ты пійдеш драга душо за мене?
 Ци я пійду, ци не пійду, не дбаю,
 Кой я про тя веселости не маю.
 Тобі квитне за калапом з ружи квіт,
 А мі гыне и загыне марно сьвіт!
 А што ся ти млада Ганю стануло,
 Же ти твое біле личко збледнуло?
 А про кого-ж то? мій шугаю, про тебе,
 Же-с мя стискаў и притискаў до себе. Ту.

Фрайречко моя,
 Под ня выпровадиц
 Кі на нову гору,
 Де ня мают забиц!

Кі на нову гору,
 На нову горичку,
 Де мі мают стяти
 Мою головичку. Ту.

Мала-м сой милого годзинаря,
 Што робил години пред цїсаря,

Як зачала годэзна бид,
 Мала я милого, юж немам нич.
 Мала я милого фуяроша,
 Што робил фуяркы до вароша —
 На фуярі ду-ду-ду-ду,
 Мала я милого, юж не буду.
 Мала м сой милого коминяря,
 Впаў він мі з комина до Дуная,
 Лапайце го, тримайце го,
 Знайдзеце драпачку піля него! Ту.
 Не буду, не буду дрібный овес косиў,
 Пійду до Прешова, буду шаблю носиў,
 Шабличка не моя, але цысарьова,
 Цысар мі даруваў, жеби-м ньом воюваў.
 Шабличка душевна, то ест моя жена,
 Карабін набитый то сут мойі дыти. Ту.
 За водом, за водичком,
 Грало сой дывчатко з голубичком,
 З голубичком, с чорным орлом.
 Ожен ся Янічку!... с паном Богом!
 Як я ся оженю, ани не віш,
 Ты мі мойі власы не забраниш,
 Як бы я ци бравиц мала,
 Кед я на тім сведе не є сама.
 Та лем ся Янічку, та лем ожен,
 Возми сой дывчатко собі ровен.
 Про красу, про подобу ем тя годна,
 Але про богацтво та не можна.
 Правду ты дывчатко, правду гвариш,
 Бо ты ся родичам неподабаш.
 Бо мойі родичи такыйі сут:
 Богату невісту до дому хцут. Ту.
 Пониже млына, густа вербина,
 Треба бы ей зожати,
 Сподобало мі ся дывча сусыдове,
 Та не хтят мі го дати. Ту.

*

Іде доч, іде доч, іде доч дрібненькый
 Плачут мойі вочка за тобою миленькый.
 Іде доч, іде доч по каміню сыє,
 До мене миленька здалека ся сьміє.

Іде доч, іде доч, по листочку шумит,
Повідат миленькый, же ся ня не пустит.
Кед ся ня не пустит, няй же ся ня тримат,
Як буковый листок, коли ся розвиват. ЧГ.

*

Чом си не засьпіваш невісто молода?
Ци ты ся не хоче, ци-сь може голодна?
Ни ми ся не хоче, ани-м не голодна,
Як мау сьпівати, ай кед ем не годна! ЧГ.

*

Козяре, козяре, десте козы пасли?
Стратила-м віночок, цисте го не нашли?
Не нашли, не нашли, лем го сме видьіли
В Цотоці на луці в милого на руді. ЧГ.

*

Фраїрка є папірка, а я з білої лозы,
Такы-сме ся зыйшли, як біленькы козы. ЧГ.

*

Не будзем, не будзем дрібный овес косиц,
Пойдем до Вугеля жоўту саблю носиц.
Плакала мамічка, плакала сестрічка,
Же ми ся блыщала на бочку шаблїчка.
На бочку шаблїчка. на плечох карабин —
Юж я тя мамічко тот рок лем з'охабим. ЧГ.

*

Пониже Кешковец*) желеный ядловец,
Дай мі дзевча ручку, бо я з Мигальовец!
Кед ты з Мигальовец, а я з Гуменного,
Не дам тобі ручки, бо мау иншого! ЧГ.

*

Я паробок вугельскый,
Мам калапок мадярскый,
За калапком трепітка,
Што ми дала фраїрка! ЧГ.

А ты Янчик лучку кось,
Лем ми травку не зволоч,
Бо то травка шовкова,
А я дзевка попова. ЧГ.

*

Гей сьпівайте дзевчатка, гласок премилений,
Не будете сьпівати, як будете жены. ЧГ.

*

Не буду, не буду пити воду зимну,
Молодости моя, то ми марно гынеш. Ч. Г.

*

*) Кечківці в столиці Шаришській на Угорщині.

Лыта мойі, лыта взяла вас планіта,
Взяла і молодість, не знала-м, што добрість. Ч. Г.

*

Пішоў мій миленькый до той Гамерыкы,
Ничь ми не з'охабиў, дем жаль превеликый.
Верний же ся верний а з той Гамерыкы,
Одбер же ми, одбер тот жаль превеликый.

*

Высхла вода, высхла, выпили ей жабы,
Уж ня обрехали пристахівскы бабы. ЧГ.

*

Мила, мила, што-сь думала, коли-сь мене любовала?
Така была думка моя, же не буду нігда твоя. ЧГ.

*

Туриця, Туриця, не піду за Гриця,
Піду за Іванка, буде з ня христьянка! ЧГ.

*

Іванку, Іванку взяла вода лавку,
Кады мы підеме до гаю на травку! ЧГ.

*

Калиночку ламю, березина гне ся,
Чуджы жены люблю, своей не хоче ся. ЧГ.

*

Калинка, калинка зверхы зелененька,
За добрым за мужом жінка молоденька. ЧГ.

*

Казала ми мати орішенькы рвати,
Высока лыщина — не можу дістати. ЧГ.

*

Впало ми яблочко з конаре до гати,
Гей подь ми миленькый до ручок подати! ЧГ.

*

Пасут гускы пасут, травку собі скубят,
Што я тому винна, же ня хлопцы любят. ЧГ.

*

Нихто не винен сама я,
Што-м полюбила гультая.
Гультай ничь не робит, дем все пе,
Прийде до дому, мене бе!
А я за то не дзбаю, не дзбаю,
Піду до сусыды та сьпіваю.
Бо в сусыды красный сын,
Пусть ня моя мамцю піду з ним! ЧГ.

*

Вербуют, вербуют гусаре на коня
 Гей я ся звербую фраїречко моя!
 Вербуйце, вербуйце самы вербованце,
 Гей я ся звербую на два, на три танце! ЧГ.

*

Пониже горбочка желена отава,
 А горбяньска дывка, як найкрасша пава.
 Пониже гврбочка желена коприва,
 А горбяньскы хлопці сама біда крива. ЧГ.

*

Дзевче. дзевче не умерай, бо се будзем поневераў!
 Не треба ти поневіркы, сут в валалы шварны дывкы. ЧГ.

*

Хлопец я си швидкый, не бою ся биткы,
 Де ся хлоппы біют, я за пец ся скрыю! ЧГ.

*

Хлопец я си хлопец, маленький хлопчина,
 Схочу, перескочу богацкого сына!
 Хлопец я си хлопец, годуваў ня отец,
 Годувала матка, цысарь до остатка. ЧГ.

*

Зауленька кукат, мое серпе пукат,
 Ни ми го шукати, ни ми де бывати. ЧГ.

*

Цысарю, цысарю много нас вербуеш,
 Мало-сь жита посяў, чим нас погодуеш?
 Не бойте ся хлопцы великого гладу,
 Посяў цысарь жита велику заграду! ЧГ.

*

Любуй же ня любуй дывчино нещесна,
 Бо як ты не будеш, буде твоя сестра.
 Як не твоя сестра, то сестрина дывка,
 Все ми мусьць быти в тім роды миленька! ЧГ.

*

Спознау тя мила, спознау по ходы,
 Бо ты ми так ходиш, як рыбка по воды. ЧГ.

*

На високой горе травка ся колыше,
 Ей моя фраїрка листы до ня пише.
 Я до ней напишу на рыбовім хвосты,
 Жебы ня чекала на дубовім мосты. ЧГ.

*

Бануй мила тераз, я бануваў нераз,
 Ты епала в коморе, я стояў на дворе.

Ты спала в коморі на білої постелі,
Я стою на дворі ведля твоїх дверей. ЧГ.

*

Ей Боже мій Боже, што я наробила
Худобной матери сина полюбила!
Ей Боже мій Боже, што я наробила,
Же я свои вочка за тобою пустила! ЧГ.

*

Заплачу, заплачу той горнец згорівкы,
Не хочу, не хочу той богацкой дывкы.
Бо богацка дывка не хоче робити,
Навяже коралів, каже ся любити! ЧГ.

Пр. Пісні на „Собітку“ гл стор. 270. 320. 345. 346. 369.

В. СЛОВАРЕЦЬ.

а. абко Рхв. побіч ябко dem.
абўочко. — psl. аблѣкко et
аблѣкко.
абчанка. ябчанка Apfelbrei,
Arfelmus, Arfelsuppe.
а-гуць! а гуць! Тих. жене
свины. — цюку-цюку-цю-
ку! Тих. кличе свины.
адамаска Ф. Damascenerpfau-
me plur. адамаскы.
адзімка Жер. адзімка Б.
Вол. ungesäuertes Brod cf. gr.
ζυμος.
адукат Advocat. ид до адуката
(або: гу адукату) geh' zum
Advocaten.
адя! Чр. ото, siehe! ессе! voilà!
Акым Зл. Йоаким, Яким, psl.
Иоакимъ Joachim.
альбія Б. для свиней корито
Schweinstrog cf. вальбія.
амін в східн. Гал. аминь Amen
ані Ва.—пр. кривчит, што ані =
дуже кривчит.
Анна (в Чорнім, Липовци... :
Айнца) Анна в Лаб. також
Ганка slovac Анѣа.
антал Ба. deminut. анталок.
анталочок kleines Wein-
fässchen magy. antalag.
Антик Лаб. Антоньо. Ан-
тош Лос. Anton.

а-псик! кличе на ката Scheuch-
ruf der Katze.
аркіш Жер. Spelt, Dinkel. Tri-
ticum spelta, оркиш.
арматка Св. eine bunte Vogel-
art 1) Distelfink Fringilla car-
duelis 2) Kernbeisser Cocco-
thraustes vulgaris 3) Buchfink
Fringilla coelebs, „арматкы ар-
мелисты; сыдають по осетю,
як осетя одквітат“. „арматка
кісткы х черешни кусат“.
армелик Жер. Distelfink, Stieg-
litz „пашок квітчастый; по
бодакох сыдат; якісі чудны
жгырче“.
армелистый Св. Жер. Сн. bunt
gescheckt.
арміла I. бык червеный і білый.
армілка. арміўка Б. Нв. gen.
fem. армілок Нв. gen. masc.
bunter Vogel 1) Stieglitz 2)
Fink. армілкы паньскы на осотю
сыдають Сн. die Stieglitze set-
zen sich (im Herbst) auf die
Distelköpfe. — армілкы лы-
совы свіргочут Сн. die Buch-
finken zwitschern. „арміўкы по
ялицох з моху вьют гныздо“
die Finken legen auf Tannen-
bäumen ihre mit Moos durch-
flochtenen Nester an.

аря! аря! кричит на уці, кед заганят; также: аря-аць! або аць-аря! — базь-базь! кличе, кед вабит. — ач-урда-аш! кличе на барана, кед навертат.

Асафат Лос. Йосафат.

астряб Habicht, Astur palumbarius. астрябік Sperber Nisus communis.

ат! siehe da! esse! voilà; etwa, kaum, східногал. от. — ат-де (адде!) = отде. — лем ат кілька днів, як пришоў es sind kaum einige Tage seit seiner Ankunft verstrichen.

Афан Athanasius.

а-ци! кличе, кед гонит козы.

ач-урда-ши! кричит на барана, кед навертат.

а-юж-так! П. ja, ja! so ist es.

б. бабин пес Сн. Лип. бабій пес П. бабин воўк або бабин пес Вв. Bärenraupe; stark behaarte Raupe. „така оброслена гусениця, як вивірчий хвіст“ Сн.

бабрати beschmutzen, verunreinigen. збабраў es du hast beschmutzt.

бабруля unreine, schmutzige Weibsperson.

бабухатый Жер. bauchig cf. бамбух.

багниця Лип. або рокыта Лип. Salweide, Salix caprea.

багнѳты П. багнѳткы П. багнѳта Жер. Мш. Kätzchen der Bäume. багнѳта на рокыты; рокыта перша ся розвиват од вшыткого дерева Мш.

баденя Ту. бадуня Д. Ту. Вн. бадоня (коло Ліська) stark ausgespülte Stelle im Flusse oder auf dem Wege, яма в потоці, што вода выбе Ту; што выбе вода хоц де: на дорозы, в ріці Д. бадуня, де вода стоїт, што выбита яма; —

бадунька мацюенька, што чоловік ся напе воды Вн.

бадѳакы (патлакы) лемкы с під угорскої границі, што вымавляют місто ѳ — л на пр. я гваріл, я ходіл, я был.

базкы або овецькы Пол. Asseln (sing. базка, овечка).

базю! базю! базю! Б. до уці кличе, so werden Schafe gelockt.

байоро П. gen. neutr. байориско П. Tümpel, Lache (коло Львова: баюра).

байчар Лб. Klatschmaul, Klättscher. східногал. тріскач, сплетняр.

ба-ле! ба-ле! — ба-ле-ба! schaut nur! sehr unwahrscheinlich! wohin wird es abgezielt!

балец Лип. великий коровай.

балух або балуша Кв. забава, Ballfest. при балуші, як дагде весыля або кстины, приходять на мысль розмаїты сніванкы.

бамбара П. Beere. бамбары червены каленины rothe Beeren des Schneeballes cf. pol. babel Blase.

бамберкы або бамбаркы с клокічкы П. Früchte der Pimpernuss (Staphylea pinnata).

бамбух П. В. Magen порів. східногал. бебехи verächtl. = Gedärme; Eingeweide; die Weichen cf. pol. babel.

банджюра З. тона в леды.

бандура. бандурка П. Св. Д. Г. Лип. Kartoffel.

бандурчанка Д. Лип. бандурянка П. натина бараболі, Stengel sammt Blättern der Kartoffelpflanze.

бантувати бурити; нищити, побантуваў magy. bánt beledigen, kränken.

банувати Лос. bereuen; bedauern. magy. bán.

ба ня II. so wird eine Heilquelle benannt.
 банюр Чр. банюра II. Lache, Tümpel; ausgespülte Stelle im Flusse, wo man baden kann. великий банюр. cf. it. bagno.
 бараний, бараня, баране в східногал. баранячий dem Widder gehörig; vom Widder stammend. бараний рог Horn des Widders. бараня шапка Lammfellmütze, баранка.
 барбачія Врхв. Haubenlerche, Galerita cristata.
 барже Врхв. Бру. compar. від барзо pol. bardziej. іщи барже noch mehr.
 барз. барзо pol. bardzo sehr. барз мі ся хоче пити воды ich habe starken Durst. барз міцний sehr stark.
 барзкы дуже меду sehr viel Honig східногал. дуже много або дуже багато меду.
 барыўка kleines Fass.
 барна I. темно червонобурий бик magy. barna, braun.
 барнавый З. барнявый Нов. bräunlich. куропатва барнава slovac. barnavý.
 барник Б. барнік Нов. eine Vogelart. „пташок цылкою чорний, кінці крил червені“ Б. „пташок верхом барнявый, сподом червеный“ Нов.
 барнуля Кр. Бер. назва червонобурої корови.
 барнястый М. braun. барнясты ма волосы er hat braune Haare, шатил.
 баршановый Мо. з баршану; такый як баршан. змя баршанова die gewöhnliche Abart von Pelias berus; змя червена Pelias cherssea; змя чорна Pelias praester.
 баршниця Бер. барщаниця Бер. зело (пасе худоба).

басамонка Ту. басамунка. басанунка II. крайка cf. magy. paszomány Borde, Tresse; paszományunka Posa-mentierarbeit.
 басанунча II. genit. басанунчате мала крайка.
 басувати schnurren. кіт басує die Katze schnurrt (spinnt).
 батожиско II. Peitschenstiel „што тримат в руках; грубий конец батога (снур) называт ся пуга, тонший конец з гузіками шмигар.
 баусы або усы II. Schnurrbart, баусатый mit einem Schnurrbart versehen (із жсѣ, анс, амс, авс, аус — б приставне чеськ. vous, fous) гл. баюсы.
 бацкати (Ганчова) mit einem Platzer schlagen, mit Geräusch anschlagen. теля бацкат до ікры = східногал. теля бе головою до вимени або до рямя.
 бацнути Чр. einmal stossen, anschlagen. уця бацла Чр. das Schaf stieß (zuweilen giebt es auch gehörnte Schafe).
 бача Кр. Зл. slovac. bača Ober-schäfer.
 ба-як Мо. Зл. ja, so ist es.
 баюсы Кр. Чр. B. Schnurrbart. čech. valousy східногал. вуси, вуса, укр. уси, magy. bajusz.
 баюсатый Чр. mit einem Schnurrbart versehen.
 бе! базю-бе! на уці кличе, а гонит: аря-ач! Тих. (в кличці аря! мабуть випало б; коло Заліщик кажуть: абря! абря! порівн. бирка, берулько, берудечка, берушка).
 бевхати Кр. dumpf anschlagen. бевхат косом. бевхай добрі!
 беднар genit. беднаря Жер. Fassbinder. slovac. bednár. in anderen Gegenden боднар.
 бедрак Брт. Engerling plur. бедракы (cf. пендрак, пандрак).

без П. in der Bedeut. durch-
über. без верх, без gory über
den Berg. — без море über's
Meer.

бе ку Пол. in der Kindersprache.
Dreck. бецяти scheisen бе-
цяй = какай.

белей Кв. Tölpel, штурпак. ты
белею, ты бурлаку!

белей Ту. Engerling. plur. бе-
лейй. „на ным пізнати, ци буде
ярь равня, добра, ци пізнá;
аж як має передны ноги курт-
ши, то раньша ярь, лыпша; а як
має задны ноги куртши, то пі-
зныйша“. (по мізкованю люда).

бейдак Брт. Врхв. Dummkopf,
Tölpel, roher Kerl. „што незна
гварити“, необтеса, простак.

бейдуля Врхв. dumme Weibs-
person.

бембух Св. Magen cf. lett. pem-
pis Dickbauch cf. бамбух.

берце з воза Лип. = орчик.

бесыдовати sprechen. бесы-
думе wir sprechen.

Бесыкыд Gebirge, Karpathen.

бестыя Schelm lat. bestia.
х поли мыши: бестыя бігат по
меджах auf dem Felde giebt es
Mäuse; die Bestien laufen an
den Rainen.

бетанг Бер. Landstreicher, во-
лоцюга magy. bitang herum
irrend, vagabund.

бетегга, бетегота Чр. „незда-
лый человек“ Taugenichts, un-
nützer Mensch (ist mit бетанг
zusammenzubringen).

бзычати М. або брунчати
М. гівняр брунчит або бзычит
der Rosssäfer summt. пщола
тыж брунчит.

бзік Лб. Holunder, Sambucus.
зо бзіка робят піщаўкы.

бывайте здравы! leben Sie
wohl!

бываня Смрк. Leben, Fortkom-
men. „на бываня лыпше на

Кавказы, як в Гамерицы; в Га-
мерицы зас лыпше на зарібкы“
im Kaukasuslande lebt man
besser. als in Amerika; in
Amerika jedoch kann man
mehr verdienen.

быдлечка П. Koth des Horn-
viehes.

бия Я. neben, bei, in der Nähe.
бия воды.

былянка або бандурчанка Тп.
Stengel sammt Blättern des
Kartoffelkrautes. — бандура
пустыа былъ або былянку П.

бинч Чр. nom. plur. бинчі Droh-
ne, Männchen der Honigbiene,
девиде трутень gen. трутня
східногал. трут (cf. терти). еден
бинч eine Drohne.

бинчати Чр. I. бінчати П.
summen. муха бинчит. чміль
бинчит. хрущ бінчит.

биркы Ко. 1) Lämmer 2) в Бер.
Ко. Мо. Ф. Ту. Kätzchen der
Bäume. биркы або базькы на
вербі Ту. г вас базькы, г нас
зовут биркы Бер. 3) Asseln,
Tausendfüsse в Ф. Тих. Мо.
Рад. Бер. биркы під каменем,
під дровном Мо. биркы під ка-
меником Рад. nom. sing. бирка.

биркасты й Бер. пр. вівці бир-
касты = вівці з дрібно круче-
ною вовною.

быстрицы Х., быстрицкы
слівкы подоўгасты.

(бпти). кертиця бе купкы Рад.
der Maulwurf wirft Erdhaufen.

бытя Я. Leben; Wohnung. ту
ми не бытя hier kann (oder
darf) ich nicht wohnen.

бібкы ядлівцовы Пол. Za-
pfenbeeren von Juniperus com-
munis, sogenannte Wachhol-
derbeeren.

біблея Ба. Biblie psl. киблиця
sacra scriptura.

бідний Вн часто в значеню;
хорий а худобний в знач.
бідний.

біла гуза Ту. білогузка
Лип. Saxicola oenanthe, Stein-
pucker.

білас Г. Herrenpilz Edelpilz,
Boletus edulis (так названий,
хоть не є білий).

білий берест Ко. weisse Bir-
ke, Betula alba.

білий хробак Кв. Ч. Enger-
ling. cf. белей.

білы печінкы Св. Lunge.

біюк ока das Weisse des
Auges, sclera, sclerotica.

біюпушок Huflattich, Tussilago
farfara. прикладат ся листя на
вред: біюпушок скоро отык
(Eiter) выгыгат; по житох
росне“.

білток Кр. біюток Р. Eiweiss.
в білку, в бітку im Eiweiss.
жоюток Р. Eidotter. більчок
Врхв. cf. psl. **б'льць пиний.**
б'льць+ькь).

білушкы Ф. білы, округлы
сливки (nom. sing. білушка).

біль gen. masc. Schmerz. вели-
кий біль genit. великого болю.
— коло Львова часто: велика
біль, genit. великой боли gen.
fem.

біль gen. fem. genit. біли Жер.
Speck. цыла біль die ganze
Speckmasse (cf. білий weiss;
masur. biel, genit. bielu gen.
masc.).

біля Вн. Св. bei, neben. біля
ока кіст. біля воды.

біляк П. не поливаний горнец
з білої глины.

біровати Лип. vermögen, im
Stande sein. не бірюю ich bin
nicht im Stande, es steht nicht
in meiner Macht magy. bir.

бітка Р. Schlagen, битка. сто
буків біткы hundred Stock-
streiche.

біхреса Чр. Gnom, Erdgeist,
Berggeist. „така мамуна, што
по ліслі ходит: пукат, лупкат,
віскат; інши гварят, што такый,
як х'юп х червені шапцы“ so
eine Larve, die im Walde he-
rumgehend poltert, klatscht
und schreit; einige behaupten,
es sei eine Bauerngestalt mit
rother Mütze auf dem Kopfe.

благодар Бер. genit. благодаря
vocat. благодарю Wohlthäter,
добродій, „што дарит благом“.
„А мій любый господарю, слу-
хай, слухай благодарю“ (слова
щедрівки).

б'язен Бер. plur. б'язны dem.
б'язник plur. б'язники
Fratz, Vub. „маўы д'йти с'ям
або вісемлытны“. східногал.
блазен genit. блазна укр. бла-
зень, genit. блазня Narr.

бланар. б'уаняр Лб. Glaser,
скляр.

б'уатнар або ўатнар genit.
б'уатнаря „гв'язд, што б'є до
ўаты“ Brett-nagel pol. bratnal,
bretnal.

близь Вв. nahe, in der Nähe.
близь хыжи.

близцьи Вв. Zwillinge nom.
sing. близнець psl. **близньць**
близнос, geminus.

близнята або близцьи Zwi-
lingstöpfe.

блыскавец (Кв. Гавчова)
Leuchtkäfer, Lampyrus nocti-
lusa. блыскавцьи л'ятают.

бл'ішити. выбл'ішити Ба.
bleichen, бл'іховати. кус вибл'і-
шеного сына. выбл'ішиў дойч
сыно. — бл'іхарі = тоты,
што бл'ішат полотно, выносят
на бл'іх (на білене).

бл'іщати ся Лб. glänzen, er-
glänzen psl. **бл'іштати сж.**
рыба бл'іщит ся Лб.

блювакы (nom. sing. блювак)
eine Pilzart. „такы губы; по-

добны до червеняків, отровны; як человек зїст, то з них блюват: робит ся злы од блюваків".

бобалькы Нов. (nom. sing. бобалька) = галушкы з ярчаної муки, також с пшеничної або з вівсяної Teigknollen, Knödel.

бобовянка з бобу бадыля Bohnenstengel sammt Blättern, Bohnenstroh.

бобрунка Жер. Врхв. Marienkäfer, besonders Coccinella septempunctata.

богмити ся Ту. казати богме! (= бігме) або богме-но! sich betheuern. я бы ся на то не забогмиў.

боганчі. баганчі черевикы magy. bakancs = Bundschuh.

бодай-якій Св. = східногал. який небудь або який небудь was immer für ein, schlecht. „по Сыгітских (Сыгіцких) горах давньіше не мали кросен (бодай якы кросна) — снулы по стынох в хыжи: вбиваў клияцы и так снуваў гей паук“.

бодак П. Distel, бодяк.

боденка У. Б. Butterfass. де робит ся масло; части: 1) наверхник = верх до боденкы 2) правда приходит на наверхник 3) збуток або колотушка = кый г боденцы.

боденьча Ко. gen. neutr. в ным робит масло. дужкы (Fassdauben) в боденьчати.

бодливый Спрк. stehend, stossend; stössig. бодлива корова eine Kuh, die mit ihren Hörnern stösst.

бодрок I. Name eines Hundes.

божа пшеничка Я. квітне жоўто.

боже житце Я. зело такой, зеленъватой.

божий осетик Я. зыля, як осет, мат квіт жоўтявий.

божи волоскы Я. зело канджуряве, на червено квітне.

божи пагнозтыкы Я. зыля, квітне на жоўто.

божи яблочка Я. зело квітне на жоўто.

Боже заплать! Ко. (заплат! П.) Gott vergelt' es!

Боже дай здоровя! Gott grüss'euch! wörtl. Gott möge euch Gesundheit schenken!

бозуля Веуле, Auswuchs. dem. бозулька. (набиў бозулю на чельі (eigtl. das Angeschwollene, das Aufgeblasene).

бозюсьо Ба. Gott (примильно, іменно в дітиньскій бесіді). о бозюсю!

боіско Лип. Tenne, тік.

болячкове зыля Ба. eine Pflanzenart.

бомба Ба. Kirche (in der Kindersprache, wahrscheinlich nach dem Glockenläuten: бом-бом, sogenannt). ід до бомбы = іди до перкви.

бомбар (Береги коло Сянока) Maikäfer. Melolontha vulgaris cf. psl. БЖНЖТИ tympanum percutere let. bambals scarabaeus.

бомбоўкы (nom. sing. бомбоўка) Beeren, eigentl. Kügelchen, Bläschen порівн. укр. бамбель pol. bąbel. бомбоўкы на грулях, на натыны Früchte (Beeren) der Kartoffelpflanze.

бонк Чр. Bastard masur. бақ.

борыкати I. v. trans. aufwühlen. кыртыця борыкат землю der Maulwurf wühlt den Erdboden auf.

боронити П. Ко. волочити бороноў. заборониў ес поле. — доборониў ес поля? hast du bis zum Ende des Feldes geeggt?

бортак Спрк. Брт. Ба. Tölpel. глуый бортак.

- б о р т у л я dummes Mensch; dumme Gans, tölpelhafte Weibsperson.
- б о с т и П. Жег. рогами mit den Hörnern stossen. бык боде. бо-
дячий бык Жег. бык збіу Жег.
корова збола. теле золо. віл
біу psl. **волъ болъ юсть.** —
в Жег. віл збол, побол, коро-
ва побола, — боѳа Лб. теля
боѳо Лб.
- б р а н к а Т. Flussbarbe, Barbus
fluviatilis, брянка pol. brzana,
brzanka. бранкы по під бріх
червонявы рыбы, з баюсами.
- б р а н д з я Кр. gen. fem. collect.
Unkräuter. дуже той брандзы =
в східн. Гал. багато того буряну.
- б р а т и з у б ы Вв. Zähne reissen,
зубы не брали = не рвали
зубів.
- б р а т и с о й н а п а м я т ь Ту.
merken.
(брати ся). бере ся в ноги
і втыче П. er jagt davon, er
flüchtet eilig (scherzhaft; ukr.
дав ногам знати).
- б р а т н і й Ко. dem Bruder ge-
hörig. братній хлопец des Bru-
ders Knabe (Sohn).
- б р а т у н о к Св. (раз чув я також:
бартунок) Brudersohn, брата-
нок, братапич.
- б р е в е р і я Ва. Händel. робит
бреверию = збиває бучу.
- б р е з Вв. ohne. без интересу
ohne Interesse, uneigennützig.
— не без декрету = не без
міри.
- б р е з к е л я р о к і в durch einige
Jahre.
- б р е щ а т и Врхв. schallen; klir-
gen. ланьцух брешит die Kette
klirrt cf. брямчати cf. psl.
бращати.
- б р е х Бар. Klaffen, Bellen, Ge-
bell східногал. гавк. тот псє
має великий брєх = брєше
голосно.

- б р и д (побіч: бридь) genit. бриди
Hässlichkeit, Scheusslichkeit.
така брид! so eine Scheusslich-
heit. слівкы терпкы, непристали
— така брид! die Pflaumen
sing herb, unreif — ganz wi-
derlich im Geschmack!
- б р и д а л ь. бридас. бридак
hässlicher Mensch.
- б р и д у л я hässliche, widerwärt-
ige Person, hässliches Weib.
- б р и ж о в а т и Вн. брижами укра-
шати. брижованый, украшеный
брижами.
- б р ы з я с т ы й Жег. schwarz mit
weissen Streifen. бризаста ко-
рова.
- б р ы л к а с т ы й П. in kleinen
Klumpen vorkommend, grob-
körnig.
- б р ы н д з я Кр. Brinse, Schaf-
käse.
- б р ы с ь к о Д. Hundename; gros-
ser Haushund.
- б р і х П. Bauch. бріхатый Чр.
bauchig. бріхач Чр. Gross-
bauch čech. břicháč.
- б р о д и с к о I. Furth.
- б р о с т П. Я. Лип. Ч. springende
Laubknospen, junges Baum-
laub, junge Baumtriebe. того
дерево пушат, ма брост гар-
дый der Baum schlägt aus, hat
schöne Frühlingstriebe. — дуже
бросту viele junge Frühling-
triebe. гардый брост Лип. Я. —
брост буковий, также на лї-
щини, на вільсьї; на садови:
пупча Ч.
- б р о с т у р (Галчова) eine Pflan-
zenart.
- б р у ш л я к кожушок без рукавів;
також рід довгої камізолї cf.
psl. **брьцькь** indumentum.
- б р я м ч а т и Врхв. klirren. лань-
цух брямчат (або брешит).
- б р ю х Жег. Bauch. slovac. bru-
cho. брюхатый bauchig. slovac.
bruchatý.

бубновати trommeln slovac.
bubnovat'.
будзя Чр. gen. fem. Fleisch.
буд на чім Брт. = на чім будь.
буківка Ч. eine Pilzart.
булькати. бульчати Врхв.
Кр. sprudeln, Blasen werfen.
щавя бульчит das Sauerwasser
sprudelt.
бульчати Бер. kollern. індик
бульчит der Truthahn kollert.
буля Спрк. Beule slovac. bula.
набиў му булью на чельі =
східногал. набив му гуз на чолі.
бундз Бер. Knoten, Bund, гудз.
завяжи бундзы у бича.
буравый bräunlich.
бурый braun. — comparat. бур-
ший. чмоўх іщи бурший Врхв.
der Kleiber hat noch mehr
Braun.
бурити землю den Erdboden
aufwühlen. кыртыця бурит
землю.
бутель П. gen. masc. Bouteille,
Flasche. бутель круглый. бутель
поўный.
буйак П. Б. Zuchtstier slovak.
bujak.
В. ваган Спрк. больше корытя,
што тысто місят ein grösserer
Backtrog, Backpfanne.
вайкати wehklagen. не вайч
поза уха = за ухами не голоси,
не плач.
вакация пр. не вакация ми то
говорити Ту. = не выпадає
ми то говорити.
вакиля. вакелея Брт. „на
буку губка“ Zunderschwamm,
Polyporus fomentarius.
вал Welle. валами іде вода Я.
das Wasser schlägt Wellen.
валити Б. пр. сьніг валит густо
es fällt ein dichter Schnee, cf.
завальна зима.
ваўок. валок I. Schichte ab-
gemähten Grases, покіс. трава

на ваўках. косит гарды на
валок.
валушний tauglich, nützlich.
тото не валушне dies taugt nicht.
Ваньо Врхв. Б. Ба. Д... Иван,
Johann. Ваньо! по-ле-гев!
ваньсы Лб. Schnurrbart. вань-
сатый mit einem Schnurrbart
versehen.
вар Розс. Мо. I. в значеню: „с ка-
пусты вода“, на Угорщині: „ка-
пустна юха“. „квасный вар с ка-
пусты“ I.
варахобник Вв. зело, жоўто
квитне.
вартало бы ховати лозиняка
Вн. es würde sich lohnen die
Nachtigall zu halten.
варувати ся sich hüten. ва-
руй ся! hüte dich!
варянка Розс. Ку. вареный
квас, вар с капусты.
Василь в ден Neujahr, но-
вый рік.
Васко Врхв. Мо. Зл. Basilius,
Василь.
ватра Св. Feuerheerd. „підлога
в пецу, на котрі хлїб пече“ =
der Boden in der Ofengrube,
wo Brod gebacken wird.
ватралька П. друк на кінци
розширенный і сплющенный до
підгортаня жару eine am Ende
verbreiterte und abgeplattete
Stange, mit der man glühende
Kohlen zusammenscharrt.
ватриско Чр. місце, де була
ватра.
вацок Спрк. in der Bedeutung:
Euter (pol. wacek, čech. vak,
vaček, Tasche, Sack). бухат
теля до вацка das Kalb greift
hastig nach dem Euter. бухати
eigtl. mit dumpfem Geräusch
anschlagen.
вдичны Лог. пр. я ті вдичны
тото зробю ich werde dir das
mit Vergnügen thun. я ті тото

вдячны отдам ich werde dir das mit Dank zurück stellen.
 ве-ве! (в Прибышові, в Карликові, на Воли, в Токарни) або йо! йо! interj. zum Ausdrucke der Verwunderung. ве! ба який то дук! паскудный хробак. cf. psl. **оукы** oúci, вае.
 ведля Ч. Г. nebst, bei, neben. я стояю на дворі ведля твоїх дверей slovac. vedla.
 векий грösser. pol. większy psl. **вѣтшій**.
 велич etwas Grosses, Kolossales. така велич.
 величко dem. v. велико. не величко nicht viel. нас не величко wir sind nicht in grosser Anzahl.
 вельбіб Св. Жер. grosse Abart der Bohne. дуже має вельбобу.
 велький У. gross. велький сьніх хпаў = великий сніг упав. од мала до велького palaeoruth. **отъ мала до велика**.
 вельо Т. viel. так вельо не робит. pol. wiele.
 венірина Кв. Finne, Cysticercus cellulosae.
 ве пер Спрк. genit. вепря verschnittener Eber, Borg. dem. ве прик. nicht verschnittener Eber, Keiler heisst: корназ.
 вера божкати ся Спрк. Жер. божити ся, присягати ся: вера Боже! cf. slovac. verabože! hoch betheuern. заверабожкай ся = заприсяж ся! вера Боже, вера так! Жер. auf meine Seele, so ist es! traun, fürwahr! wahrlich! вера Боже! кумо буду ся на вас гнѣваўа.
 вербівка Жер. Ellritze, Pfrille, Phoxinus rivularis.
 вербінец Врхв. an Flussufern zahlreich wachsende Weiden in Ostgalizien: лози.

вербувати werben. г гусарі вербуют man werbt zu den Husaren.
 вербуванец Вн. што звербуваў ся до войска.
 веретельница Тих. веретильница Ч. Спрк. Ганчова. веретильник Ту. веретерница Лб. веретурница Жер. веретюрница Бер. gemeine Eidechse, Lacerta (agilis) (а ящїрка Тих. ящїрка Ч. Salamandra, Erdmolch). веретильница хытро лїтат Спрк. = веретерница летїт пильно Лб. die Eidechse lauft schnell.
 веретельница Розв. веретельница Т. веретурница Врхв. веретюрница Кр. Blindschleiche, Anguis fragilis (веретильница = Anguis fragilis auch in den meisten Gegenden Ostgaliziens, wo ящїрка Lacerta und ящур Salamandra bedeutet).
 веретїнца Вв. (nom. sing. веретїнце) Equisetum arvense, Ackerschachtelhalm (die Stengel mit sogenannten Fruchthähren).
 верый Кр. gekrümmt; verzerrt; stützig. верый чловек. вера дошка. вере дерево [hieher: коверяга, коверняк (um Berežany gebraucht) gekrümmt, verzerrter Baumstamm; dicker, krummer Ast. knorriger Klotz. сковїрити ся sich werfen (vom Holze): pol. wiór. Nobelspan eigtl. das Gekrümmtе cf. germ. wirr, wirren].
 верствак Вв. Zeitgenosse. верствакы або ровесници cf. psl. **врѣсть** et **врѣста** ἡλικία, aetas. **сѣврѣстьникъ** συνηλικιωτης, coaetaneus.
 вертепа Schlucht, Abgrund; Unweg.

верткый Кр. rührig, gewandt, flink, behend slovac. vrtký. pol. wartki.

вертлик Св. Leierkasten, Drehorgel, катаринка. грає на вертлику er spielt auf dem Leierkasten.

верхнина. верхинка або сметанка Вв.

ведце mehr pol. więcej psl. **ва-ште** superl. найведце, найведей.

вечерішний Т. Abend-. вечерішне молоко.

вечерниця Спрк. Abendstern.

вечірky Брт. plur. tant. Abendunterhaltung східногал. вечерниця.

вжгнутя Зл. ударити.

вздутє I. Blähen, Aufblähen. худобу лычат на вздутє: назбирают бирок (бильок) і сыплют до рота худобі wenn das Vieh an Aufblähen leidet, sammelt man Asseln und schüttelt dem Vieh in's Maul (ein unwirksames Mittel, das jedoch beim Volke im Gebrauch ist).

взглуб Д in die Tiefe, der Tiefe nach, вглуб. два метры взглуб.

выбачный Спрк. на пр. няй будут выбачны wollen Sie entschuldigen.

выбросити Врхв. hervorspriessen, ausschlagen (von Bäumen im Frühlinge)

вывадити I. ausspannen. мусы коны вывадити = м. к. випрячи.

вывідкы або выводины Спрк. „до церкви иде родильниця“ Kirchgang der Wöchnerin.

выгладити ся Бер. fett werden wörtl. glatt werden. выгладили ся быкы die Ochsen wurden fett.

выграбати ausgraben. выграбаний ausgegraben. китка така,

як выграбана die Katze ist sehr mager (wie ausgegraben).

выгляд Ч. П. Fenster. выгледок П. выгледчик I. Guckfenster. выгледчик з дырками = віконце з дїрками. одняти вікно або выглед П.

выдарити ся Врхв. sich ereignen, sich zutreffen. „выдарит ся, што росне на турни дерево“.

видиш Нов. (wörtl. siehst du) in der Bedeut. wie es scheint, wahrscheinlich. сут, видиш, і г нас по камінцох куліги wahrscheinlich kommen die Strandläufer auch bei uns an mit Gerölle bedeckten Flussufern vor.

видыти ся scheinen. так ся видит so scheint es. видыло ся ўадно es schien schön zu sein.

виднївка Брт. бочка з вина Weinfass. виднївкы купуют зо старины; квасят в них капусту.

видок Б. Schauen, Beschauen; sichtbare Stelle. на видок = на оказ; на видне місце; в староруск. видокъ значило свидок, testis гл. Правда руська.

выживльїня I. Nahrung, Kost.

вызывати schelten. зачали ся вызывати sie fiengen an einander zu beschimpfen.

вызывка Scheltwort, Schimpfwort; Schimpfen.

вызывка Лос. Schimpfwort; Schimpfen вызываня.

выістити ся. з'істити ся Св. in Erfüllung gehen. то ся мі выістило або з'істило.

выкарати ся Зл. видати ся; удати ся.

выкладати Рад. пр. смішкы си з кого выкладати mit jmd Spott treiben.

выкладный. пр. язык выкладный Св. = язык, котрим

мож викладати, порозуміти ся
 verständliche Sprache. „мы Ру-
 сьскы — маме язык выкладный“.
 выкоўтати Врхв. auswetzen,
 aushacken, ausklopfen. чмоўх
 выкоўтат дзюру в дереві (cf.
 ковтати, колотати pol. chełtać).
 выкрасити Нов. kastrieren.
 корназ не выкрашений.
 вилія II. сьвят вечер, heiliger
 Abend. pol. wilija.
 выльізати I. ящур выльизае на
 дойч der Erdsalamander kriecht
 vor bevorstehendem Regen-
 wetter (aus seinen Verstecken)
 hervor.
 вылупити Нов. ausschlagen.
 сова вылупиўа выгяд die Eule
 schlug das Fenster aus.
 вылюбити ся Врхв. der Liebe
 fröhnen. — вылюбити. пр. дывча
 вылюбене.
 виля Сн. bei, in der Nähe,
 пиля. — печінкы сут виля бам-
 буха, сележін на бамбуху.
 виўкастый gabelig.
 виўцьі plur. вилицы Gabel, Ess-
 gabel.
 вымя II. Euter.
 винівка Weinfass „піў бочки“.
 выоначити ся выяснити ся
 (пр. о якійсь справі), аж ся
 выоначит.
 (выпасти). як выпадє кому I.
 je nach dem, wie es sich trifft.
 выпльинити Ч. ausrotten, ви-
 нищити. кіт выпльиниў садники
 pol. wuplenić.
 выправдати Д. rechtfertigen.
 хотыў ся выправдати er wollte
 sich rechtfertigen.
 выправна скоро II. gegerbte
 Haut, Leder.
 выпустыити II. veröden; ganz
 verarmen.
 вирая (верая) Thürpfoste. дві
 вирайі г дверех.
 вйречи II. Брт. Ф... повісти, ви-
 мовити. вйречи ми = скажи мені.

вйрок Кр. Bett. на вйрку auf
 dem Bette.
 вйрчати knurren. пес вйрчит
 der Hund knurrt. pol. warczeć,
 čech. vrčeti.
 высьипати ся на кого. Мо.
 jmd. anschauzen, auf jmd
 schreien. высьипаў ся на мене.
 выслужный Чр. dienstfertig.
 выстарити ся Ч. alt werden.
 выторгати. выторгувати
 II. herausreissen. пчійняк вы-
 торгує ся с коріньом.
 выторочити ся Со. in der
 Bedeut. wühlen, herauswühlen.
 кертця выторочит землю або
 купы повымітує.
 выточити ausdrehen; aus-
 drechseln. выточит дерево свер-
 ликом.
 вытрут II. I. „што вытре ся на
 нозы с ходженя“. „як натоўче
 ногу, як наступит поўхату усе-
 ницю, то дістане вытрут“ I.
 вытяти Кр. in der Bedeutung:
 stark schlagen. добре приложил
 або выгял.
 выфыркнути Жег. выфыркнути
 emporflattern. выфыркнуў птах.
 выхлюпати ausschütten. вы-
 хлюпати воды.
 выцяркати Бру. викапати, ви-
 цюркати. дойч выцяркаў der
 Regen ergoss sich.
 вышмарити II. hinausschmeis-
 sen. тото ся вышмарит das wird
 hinausgeworfen.
 вышпурити hinauswerfen, hin-
 ausschmeissen cf. шпурнути,
 шпурляти.
 выщирити зубы die Zähne
 fletschen, вышкирити. выщи-
 ряти = вышкиряти.
 вйілый Брт. zudringlich.
 вйо! кличе на коньі, штоби
 тягнули.
 вйбчий Смрк. fremd, alienus
 pol. obcy; вйбчий человек або

чужий. psl. **обьштъ** ruth. обчий, общий communis.
 віз Слрк. Мо. ein Gestirn.
 візля Св. bei; in der Nähe;
 ам. візля нього. візля берега.
 вікняр Врхв. Glaser, скляр.
 вільгый Врхв. feucht. вільго
 в ті хыжи es ist feucht in die-
 ser Hütte. вільгый стоп die
 Säule ist feucht cf. psl.
вльгъкъ, східногал. вохкий,
 pol. wilgotny.
 вільгый Вру. in der B. lau. вода
 лътня або вільга. молоко вільге.
 вінец М. вінец по над копытом
 коня.
 вінничкы Жер. Johannisbeeren.
 гедадзы і вінничкы Stachel-
 und Johannisbeeren.
 вінярка Лб. Weinfass.
 віргати Кр. um sich schlagen;
 zappeln. ноги віргали die Füße
 zappelten.
 вірниця Нов. „трава, што росне
 на тлокох“ an Brachfeldern
 wachsendes Gras.
 віс-деревчина Сн. або ча-
 марішка Сн. Myricaria ger-
 manica deutsche Tamariske,
 біж-деревчина.
 віскы Врхв. Augenwimpern.
 вістка Б. Schuppe. рыба має
 на собі вістки. cf. slovac. ôstka
 1) Fischgräte 2) Fischschuppe.
 вістя Я. на ліво (кличка до
 коній, як гонит).
 віт genit. віти або вітка genit.
 віткы aus dünnen Zweigen ver-
 fertigttes Zaunband „што кіля
 звязує х пўоты“ східногал.
 вить, витка
 вітерне зыля або бобівник
 Ба. „на вред, на болякы, бе-
 рут на сонешницю (як ся здує);
 зыля в маслі присмажат.
 вітерник І. хворіст. „як вітер
 обдує, то пырщит“.
 вітерник або вітерне зыля І.
 як ся опырщит тыло і гноіг,

то в сметанці смажит тото
 зыля і обвиват тыло.
 вітерниця П. Пол. 1) Sturm-
 wind. Sturmwetter 2) Wind-
 rocken, Windblattern.
 вітерниче зыля Брт. квігне
 жоўто.
 вітік Лб. Fitislaubvogel, Sylvia
 fitis.
 вітчина vom Vater ererbtes
 Gut.
 вітяз Сн. Hundename, кличка
 пса.
 віхтелиця Врхв. Sturmwind.
 паремна віхтелиця jähler Sturm-
 wind. віхтелиц es weht ein
 Sturmwind. дораз завіхтельило
 auf einmal entstand ein (star-
 ker) Sturmwind. порівн. схід-
 ногал. вихор = Sturmwind;
 вихрити кого jmd beim Schopf
 tüchtig zerren.
 вічистый П. ewig dauernd;
 lange dauernd; dauerhaft.
 вішало Лип. Kleiderrechen.
 вішеляк Зл. Erhängter.
 віщицьі Бер. plur. tant. рід
 лишайв, Art Schwinde oder
 Flechte. віщичник Бер. зыля
 на віщицьі.
 віщук Щ. Bote, вістник.
 вказати zeigen. вказ ле гев,
 што маєш.
 вкльіпити ся І. sich hinein-
 zwängen. черьвак як гадвабна
 нитка вкльіпат ся статку до
 языка або до ноги; трудно го
 струти.
 (влечи ся). бодай ся влекло
 тай сьміху вартат (про легку,
 сьміховату бесїду).
 влакы П. вўакы — поперечкы до
 гнатов.
 влакы Слрк. ретяз на быкы
 Ochsenkette.
 влоны Врхв. vorigen Jahres,
 im vorigen Jahre „прешлого
 року“ psl. лани.

внимати ся Б. sich geniren, sich schämen. внимат ся = стидає ся.

внувати О. langweilen, belästigen, dringend verlangen. slovas. upovat'. Петро все внуваў, жебы му дала хлыбец cf. magy. ún überdrüssig werden, unalom Langeweile, Überdruss.

внука П. Бр. Жер. Врхв. adv. im Inneren, inwendig; hinein (въдну-ка), внука в пері єст душа im Inneren der Federspule ist eine faltige Haut (Seele); внука мя болит es schmerzt mich im Inneren, ид до хыжи внука Жер geh in die Hütte hinein. тоты вікна внука diese Fenster sind von innen. — на внука вувця не здрава das Schaf hat eine innere Krankheit.

вода гоняча schnell fließendes Wasser.

вода черства Д. frisches Wasser.

водити ся in der Bedeut. geschehen. што ся водит? was geschieht?

водник Нов. Sterna, Seeschwalbe. чудны влетит г воду.

водняк Лб. Wasserschwätzer, Cinclus aquaticus, „як куля хпаде до воды“.

водяник Бер. Sterna, Seeschwalbe. водяники летят г воду.

возгартати Р. зугартати, згартати Р. возгартала є під коровы гній.

воздух П. Luft.

возырка Бер. возярка Wagenschoppen східногал. возівня.

вокша Р. Н. В. pol. oksza з нїм. Axt lit. jekštis, jekšis сокыра.

воль — воль entweder — oder, vel — vel. psl. волюе — волюе айта — айта sive — sive.

воўк Вв. воўчинец Бер. Ononis hircina.

воўкурад Мо. Wehrwolf, вовкулака, вовкун.

волосан Врхв. Rosshaar. та доўга волосан. той доўгой волосани. на ті доўгі волосани.

воўося (волося) Наар. сивы воўосы побіч сиве воўося graue Haare східногал. сиве волосе.

воўосяный aus Rosshaar gefertigt.

воўча мурянка Вв. Rossmoise Camponotus herculeanus.

воўчок Пол. in der Bedeut. Engerling, Maikäferlarve (in anderen Gegenden Galiziens вовчок Calandra granaria, schwarzer Kornwurm.

волюватый Бер. mit der Kropfkrankheit (воле) Behafteter. (найбільше волюватих в Ростоці, Крихавці, також в Новій Веси).

вопити Вн. mit lauter Stimme rufen. psl. вѣпити, хрѣтити, clamare. воўк як раз стаў співати, вопиў.

воргы П. Чр. Lippen pol. wargi. ворга выжня П. Чр. Oberlippe. ворга нижня П. Чр. Unterlippe.

воркоч Наарzopf pol. warkocz, čech. vrkoč psl. врѣкочь.

воробель genit. воробля Sperling, воробець, горобець.

ворож genit. ворожа Wahrsager, Zauberer; Schwarzkünstler.

ворожиль Zauberer. ворожиля Wahrsagerin, Zauberin.

ворожка Ти. Вв. Кв. Лип. ворожиля Чр. Ту. Marienkäfer, Coccinella (septempunctata). дівчата приговорюють кладучи того хрущика на руку, щоби полетів: „покажи ми ворожку, де моя дорожка?“ Вв. — „ворожь ворожильо! де я ся оддам, ци горі ци долів, ци до чорной зёмлы? (як не полетит

а хпаде, то повіст, же дывчина вуре).

вочеміню I. im Augenblicke pol. w okamgnieniu.

вразити II. hineinstecken. враз вуйцы = вопхай вилки.

вред або чиряк II. Geschwür. вредный Нов. schädlich. вредный человек.

врещати Лб. schreien; kreischen; weinen; wimmern. дитина (дзецко) врещит. slovac. vrest'at', ruth. верещати.

вроза Сн. Р. „што привязує бич до бичиска“ Peitschenschleife, Peitschenschlinge.

врокы plur. Bezauberung. гварит ворожка: „змеч ле мі врокы девятеракы“ — мече на воду: хлыб, сіль, камені, косаки, уыжки, угля. косу, серп, сьвячене зыля Лос.

врявкати Брт. врявчати Чр. schreien. дити врявчат die Kinder schreien. врявк Geschrei, вереск.

все. завсе Рхв. завше II. immer. — всьо alles.

всудити кому кару Вв. jemand die Strafe bestimmen.

всяды II. всягды Т. überall східногал. всюди, всюда. не всягды nichtüberall.

втышний Мо. freudigerregt.

в той час або в тот час Рад. zu dieser Zeit.

вчасный Чр. zeitig, frühzeitig. вчасны грушкы frühreifende Birnen. slovac. včasný.

вшиток (вшыток) весь, jeder. вшиткы люде alle Leute. — вшитко alles čech. všeko, slovac. všetko.

вштурити II. hineinstecken. не вштуриш = не вразиш. вштур = stecke hinein.

вядерко Врхв. Wassergefäß, Wassereimer pol. wiadro, wiaderko східногал. відро, відерце.

вязан gen fem. Strauss, Bündel. велика вязан квітя ein grosser Blumenstrauss. великой вязани. х ті великі вязани.

вязати спідкы Fundament legen.

взыня Б. Gefängniss čech. vězení pol. więzienie.

вечати Вв. meckern, blöken. коза або вівця вечит: ве!

Г. (im Ruthenischen wie čech. h ausgesprochen also гавк, гавран sprich: hawk, hawran).

гав Ту. сюди. ни гав, ни там Ту. = ни сюди, ни туди weder hier, noch dort.

гавк Gekläffe, Gebelle. добрый маш гавк du kannst eine schneidige Rede führen (scherzend).

гавран II. Вв. Рад... Rabe slovac. havran.

Гаврас Берн. Гервазій. ид до Гавраса.

гад Лб. Schlange; Kriechthier. льіновиско гада Лб.

гад Ч. Pelias berus, Kreuzotter „як укусит гад, три разы курят порохниноу буковоу або вербовоу і приговорюют: „ара, шора, сара!“ (забобон).

гадваб Кр. Рхв. Жер. Seide psl. годовабль східногал. шовк або едваб.

гадвабный aus Seide verfertigt. Seiden-.

гадка in der Bedeutung: Räthsel. загадувати гадкы Räthsel aufgeben. повім ті гадку, ци згаднеш ich werde dir ein Räthsel sagen, ob du es mir auflösen wirst (bei den Marmaroscher Ruthenen). заганка cf. psl. гананиє.

гайтів Брт. Hegebereiter plur. гайтове magy. hajtó Treiber.

галай Сн. кличка пса, Hundename.

гакс! гакс! Чр. кличут на свині; до кучи загоняют: а люлю! а люлю!
 га-ле! П. komm her! kommt nur her!
 галиця Жер. Gesindel cf. голий, голота; галайстра pol. chałastrą, hałastrą.
 галушчанка Ба. (галушчанка) Mentha-Art „мята, до крутої подібна, але одмінніша“.
 гамерицкый Брт. П. amerikanisch, американський.
 гамра Св. Hammerschmiede, Hammerwerk.
 ганде П. dort, weiter hin.
 ганебскый Вн. in der Bedeut. vortrefflich, ausgezeichnet (sic!) ганебске зерно = красне, гарде зерно. ганебскый хлопец = сильный, гардый хл. — ганебскый Лип. дуже великый. хыбаль же ганебску зліст мат = хйба, шо дуже велику зліст має.
 Ганця І. Анна.
 га-по-гав! або ходь гав Ку. ходи сюда komm her, повстало з: гав под (= подь = пойдь = поиди) гав. — ганцю! ганцю! Ку. (примильно) = ходи сюда!
 гарагуц Вн. Windbeutel. „пустый вітрогон, баламут, што не посьідит тихо“.
 гардый in der Bedeutung: schön. гарды парібкы або парібци schöne Junggesellen. гардый дойч schöner (guter) Regen comp. гарший.
 гарды і adverb. schön, splendid; viel compar. гардше. сыівай гарды singe schön. він заробит гарды er wird schönes Geld verdienen. він мат гарды гроху er hat viel Erbse (eine namhafte Menge Erbse).
 гарликати Вв. schlecht singen, „сыівати ни до чого“.
 гарнасіті ся Лб. Жер. мотлошити ся sich herumbalgen, sich

herumbalgen хуопці-гарнасят ся або гарачут ся (від гаратати ся sich schlagen); згарнасіу соўому = змервив с. — згарлашена солома = змервлена с.
 гарнасувати ся Кр. борыкаты ся sich herumbalgen, sich schlagen.
 гарнася Лб. gen. neutr. zertretene Sachen; zertretenes, gestampftes Gras, Unkräuter und dgl. same гарнася — доброй травы не ма. гарнася = покыршена соўома, Wirrstroh.
 гасник Бер. гасник Лб. Lichthut, Lichtlöscher прилад до гашеня свічок по церквах.
 гача П. Ko. Füllen, Fohlen, гача, што ме (= має) рік Ko. plur. гачата.
 гачатко kleines Fohlen.
 гачур Б. Нов... „кін моўодый, не выкрашений“ ein junges, nicht kastriertes Pferd.
 гачура Св. трілытна ўошиця, што не мала гачате dreijähriges Fohlen.
 гашурка Я. Eidechse, Lacerta plur. гашуркы.
 гаяти біду Вн. „перепхати біду, што б звалила ся з головы“.
 гбіті Лб. hineinschlagen, вбити. гводни bei Tage, водни.
 гвойти hineingehen, ввойти, вйти, вйти.
 ге! Рад. ja.
 гев! her! hieher! da! hier! — подте гев! kommt her! — гев сады! hieher! — гев си! herda! гев мя! oder гев цылуў! = взни мене, узни мене leck' mich in den Arsch! — гев — там hier und dort. — гев сады Чр. = оттуди!
 гевады Зл. туди.
 геў! Бру. Лб. М. Ся. ja, wirklich, fürwahr cf. psl. їй.

гей Чр. кличе на волы. — ге!
 кличе на коровы — птуц! на
 телята, кед гонит.
 гейбы gleichsam, gleichwie.
 гейс! Врхв. I. P. на быкы кри-
 чит, штоб просто шли: гейс!
 — штоб повертали на льво:
 гейса! што-б на право: ча!
 од себе!
 ге-ле-ге! Лос. Вв. Св. = подь
 ко мны Вв. ге-по-ле! Вв. =
 подь гев! komm' (kommt) her!
 — „ге-ле-ге! со-ле-ся-со! акы
 парадны! ба-ле, кумусь, ба!
 спустте ле, спустте! не оначе
 ся так! гед юж какку посыдте
 г нас! kommt nur, kommt!
 schaut nur, schaut! wie Sie
 prächtig aussehen, Frau Ge-
 vatterin! wollen Sie gütigst
 austrinken! machen Sie keine
 Umstände! wollen Sie doch
 ein wenig bei uns bleiben!
 ген-то vorgestern.
 Генія Ба. м. Евгенія.
 Героній Бер. Hieronymus.
 гетька plur. гетькы Bauern-
 pferd, kleines Pferd; Mähre.
 гетта! Тих. кед поганят, кличе
 на коны = од себе на право;
 вісьта! = на льво, к собі;
 гонит просто: вйо! — сперат,
 каже: тпру!
 гыбати gehen cf. psl. гыбати
 čech. hýbati, slovac. hýbat' in
 Bewegung setzen, bewegen.
 гыбай! geh! — гыбай гев!
 komm' her! — гыбай жерти
 geh' essen (загальноруск. жер-
 ти fressen; тут значить: йісти
 essen).
 гыбкати По. гівкати heulen,
 schreien. (vom Geschrei der
 Eulen). сова гыбкат.
 гыка Я. Stengel sammt Blättern.
 гыка бандурчана або бандур-
 чанка Stengel sammt Blättern
 der Kartoffelpflanze. cf. гыча
 (гыче, гычка).

гыи Б. там.
 гинады Зл. тамтуды.
 гырмота Donnern, Gepolter.
 гырмотати poltern, donnern,
 Getöse verursachen.
 гырча Спрк. Ба. Зл. gen. fem.
 гырча або гузва велька Б.
 Geschwür, Beule slovac. hrča
 dominat. гырчка Спрк. slovac.
 hrčka.
 гысь! Чр. кличе на куры.
 гыцкати ся Бер. sich herum-
 werfen, sich herumbalgen; he-
 rumspringen. дѣтина ся гыцкат.
 гыча у цибулы Д. die überir-
 dischen Triebe der Zwiebel.
 гычаль Б. Stengel; Blatttrippen
 cf. гычка.
 гівняк Кв. гівняр Б. Мо.
 Rosskäfer. Geotrupes stercora-
 rius. „як ся змеркат і як тепло
 та бреньчит нѣбы музыка: буду
 ся жениў! буду ся жениў! —
 а як мороз, то ся крые і кыц-
 кат ся та каже: зімно мі! зімно
 мі! Мо.
 гідныі Нов. viel. было там купця
 гідны es waren dort viele Käu-
 fer anwesend.
 гіркый опух. гіркый ўопух
 Бер. Klette, Larra major.
 гыркыня або скрип Agaricus
 piperatus.
 гўадженіця Лб. Flachshe-
 chel. гўадженіця альбо
 терлиця Ч. Flachsbreche.
 глаптити Чр. einfangen. глапйў
 птаха.
 гластівка Врхв. Кр. I. Пол....
 гўастівка П. Сн. Schwalbe.
 гластівкы льтают.
 глива Pilzart. гливы ростут на
 букох.
 глинястый П. lehmgelb. кін
 глинястый.
 глиста П. Regenwurm; Spul-
 wurm. една глиста ein Exem-
 plar des Regenwurmes (Spulw.).

гліг (gŷig) genit. глогу Weissdorn, східногал. глід, глodiна, глoдoвина, глoжина, глій, глoнна.

глобок Вв. Keil. колок, што вбиват межю обручку (перстынь) косы а кіся [в Бортятині коло Перемшля: плінка].

гўоны, гловы = влоны des vorigen Jahres. глiньскый або лiньскый рік. — лiньского року = лoньского року im vergangenen Jahre.

глука Спрч. Brausekopf, Lärmer cf. čech. hluk = Lärm.

глупый гриб або блювак Ко. білий, як го розломит, то синій.

глуптак Ти. Dummkopf. таких глуптаків не видію.

глуха Б. великий тиф. вітрово-ва глушка Б. легкий тиф.

глушко Бер. tauber Knabe, tauber Mann. глушка taube Weibsperson.

глядати suchen. він глядат er sucht.

гмертвец genit. гмерця Todter. гмлиско Бер. Nebel.

гнет allsobald, allsogleich, sogleich. slovac. hned'.

гнiвливый Св. zornig, в східногал. найчастійше: гнiвний.

гнiдый braun. гнiдый птах. гнiде просо.

гнойiвка Г. Schlammfliege, Erystalis tenax.

гноити ся Бер. eitern. рапа гноит ся; загноила ся.

гнояк Ч. Rosssäfer, Geotrupes stercorarius.

гоблюванкы Св. Nobelspäne (nom. sing. гоблюванка).

говад Бру. Pflanzenart.

говедо Vieh (nur als Schimpfwort gebraucht). ты говедо! = du Vieh! du Mistvieh! psl.

ГОВАДС.

годинник Св. годильник Врхв. години Ту. Wanduhr;

Uhr. годинкы Св. Taschen- uhr cf. slovac. hodiny Uhr. hodinky plur. kleine Uhr.

годиняр. годзиняр Ту. Uhrmacher. slovac. hodinár.

годно пр. годно быти Т. es ist möglich. може годно быти Я. es kann möglich sein.

гойно substant. Ueberfluss. né маў такого гойна, як ты. гойнувати abundere, im Ueberfluss haben. гойнувати хлiбом.

гойове лiстя Тих. або райник Тих. lanzettblättriger Wegerich Plantago lanceolata.

голька (Сяніцке) unbegrannter Weizen.

головач Лип. Kaulkopf, Cottus „рыбка голова́та“.

головачка Щ. Ту. Kaulquappe, larva ranae.

гоўовенькы Kaulquappen, Froschlurven (nom. sing. гоўовенька, головенька).

гоўовня Feuerbrand „кавалец дерева опалений“.

голодовый рік I. Hungerjahr, голодний рік.

голопуц Врхв. junger, noch unbefiederter Nestvogel, голопуцы = пташкы іши не опюкованы.

голога Вн. в знач. бiдна eine arme Weibsperson в східногал. голота Gesindel.

гоўубя Врхв. junge Taube.

голя (Брт. Прегонина) nackter Berggipfel, голый верх горы.

голяк П. Rasirmesser. голяр, genit. голяря Rasirer.

гомок Лип. Erdhaufen; kleiner Hügel. — однакож в Г. = земля пісковата cf. slovac. ma-gy. homok Sand, Flugsand.

гонько П. Wegwarte, Cichorium intybus.

гопкати Б. hüpfen. гопкают, як коникы.

гореч Вв. Hitze. велика гореч або спрагота.

горизнач Жер. mit dem Rücken nach oben. — дользнач Жер. mit dem Rücken nach unten. пльиве горизнач, дользнач.

горнец 1) Topf. 2) Mass Garnetz. Die Lemken sprechen immer hornes, während die Ruthenen in Ostgal. горнець (sprich: hornec) oder горщок (horščok) in der Bedeutung Topf und гарнецъ (sprich: garneć) in der Bedeutung das Mass gebrauchen. чверт має вісем горцы. двадцет горцы ярцу.

горночок Рхв. kleiner Topf, Töpfchen pol. garnuszek.

горнути in der Bedeut.: schwellen, quellen, überwallen. вода горнула.

горнятка щільні Р. Bienenzellen.

городити плит den Zaun flechten. город плит flechte den Zaun.

горуватый II. uneben; gebirgig горувате поле.

готьта! Врхв. кричит на коньї, штоб повертали на право — вісьта! штоб брали на льиво.

готовити. готувати in der Bedeutung: kochen. eigtl. zubereiten. готую мясо.

грабати сыно = стягати граблями сыно. — грабаний овес = граблями стяганий по скошеню.

грабачкы Рхв. робітницы, што граблят сыно або овес (пом. sing. грабачка).

граничка dem. від границя Grenze.

граня II. gen. neutr. Musikspielen, Musik. ид на граня = на музику. подме на граня!

гребено gen. neutr. Wollkamm; Kamm zum Striegeln der Scha-

fe. чухрати на гребенох воўну. гребено або шуткы, што чухре воўну Вв. (neben der asl. Form грекенъ gen. грекене dürfte auch *гребы, gen. грекене existirt haben).

гребін у хыжи Смрч. Giebel der Hütte.

гривкастый mit einer Mähne (oder Halsbinde) versehen. гоуб гривкастый Ringeltaube, Palumbus torquatus.

грїх Б. якый грїх або якый кат. (etwa wie das Deutsche: zum Teufel, zum Kuckuck). якый грїх — не могу сі принамятати.

гробар II. Gräber.

грубый dick. міняз грубий grosses Geld.

грубнути dick werden. дерево грубне.

грудка = будз.

гружати in der Bedeut. rühren, umrühren, umwälzen eigtl. zu wiederholten Malen senken. — гружати масуо Розс. Butter machen робити масло. гружати будеме масуо. — гружати бандуркы в горци Розс. колотити варену бульбу gekochte Erdäpfel zerstossen und umrühren.

грузкый II. leicht einfallend (vom Sumpfboden); соўотвина то земля грузка.

грушчанка Birnsuppe „в грушок юха“.

грядка Querbalken plur. грядкы.

гугнавый. гыгнавый „што без ніс гварит“ näselnder, der durch die Nase spricht. psl. ГЖГНАВЪ et ГЖГНАВЪ mussitans.

гугнати. гугнути Св. näseln, murmeln. він гугне psl. ГЖГНАТИ διαγογγύζειν, murmurare.

гудак Musikant čech. houdek, slovac. hudec. dem. гудачек.

уж пришли гудаци die Musikanten sind schon angekommen.
 гудкати Кр. mucksen, verlauten. люде гудкают es verlautet unter den Leuten, man muckst, man spricht hie und da, es wird ruchbar. як гудкают wie verlautet.
 гудля gen. fem. Wirrwarr, Unordnung; Gebraus; Puscherei, cf. germ. Hudlerei.
 гудльовати Зл. elend fortkommen, fretten. капарити, бидовати. cf. čech. hudlovati germ. hudeln.
 гужов Св. ланчок желізний, што зваджує колычка с плугом.
 гуджениця с прядива Розс. Halfter східногал. уздінниця польск. uzdzienica чеськ. uzdenice.
 гувьір грубший конец стятого дерева, грубший конец снопа.
 гукарня Жер. Uhu, Bubo maximus.
 гукати laut schreien, rufen. сова гукат.
 гук Ти. гук або пугач Мш. Uhu, grosse Ohreule, Bubo maximus.
 гукнути П. in der Bedeutung: in grosser Menge erscheinen, wuchern (von Pflanzen) з В. гукнуў півняк.
 гуля Брт. Kauz, Ulula „сова, што гукат“.
 гуля-гуч! Чр. Treiberuf der Gänse.
 гулякати Ausschreitungen machen, lumpen.
 гуницут Ви. Spitzbube slovac. huncút.
 гуркати Ко. Мо. Врхв. girren. голуб гуркат або гурчит.
 гусак Брт. Hungerzweitsche nom. plur. гусакы.
 гуска пташок кусцьцьок векший од жоўтогрудкы eine Vogelart,

etwas grösser, als der Goldammer.
 гусли П. Врт. Кр. Б... Geige dem. гуселькы Б. гусличкы В. грай на гусях spiele auf der Geige.
 гусовец Г. Räuber (?) Який я си гусовец на цылый Липовец Г. cf. pol. гоуса. гоусарь гл. згусувати ся, згусувати ся.
 густити твисто Б. eigtl. den Teig dicker machen, den Teig kneten.
 гусяр Зл. Gänsehirt.
 гусячка 1) Gänsekoth, яйно гусе. 2) Gänsefingerkraut Potentilla anserina.
 гусю! гусю! О. волат, як лудит гуси а жене: а гуч! а гуч! (на Україні: а гила!)
 гуторити Лип. sprechen, reden. гуторка Rede, Gespräch.
 гуцьок genit. гуцька kleiner Wasserfall, гучок.
 гущ gen. masc. et fem. гуща gen. fem. Dickicht, dichtes Gestrüpp. така гущ, што не преїде solch ein Dickicht, dass man nicht hindurch kommen kann. велика гуща.
 г. (im Ruthenischen wie russisches г oder polnisches g ausgesprochen; demnach габор, гагати sprich: gabor, gagaty).
 габор Ба. хлоп, Bauer. габор выдрыляў дьти = хлоп витручав дьти. cf. pol. gbur, germ. Gebauer.
 гагати П. Мш. schnättern pol. gegac slovac. gágat'. гагают гуси.
 гадати Чр. in der Bed sprechen aus dem pol. gadać. gruth. гадати bedeutet: meinen, glauben.

гадзіна Бер. Лб. Зл. Geflügel
aus dem Masurischen: gadzi-
na, ruth. гадина = Schlange.
газдынити Ч. газдынею бути.
eine Wirthin sein, eine Wirthin
abgeben, die Geschäfte
der Wirthin verrichten.
газдівка Тих. Wirtschaft, га-
здівство.
гайдувати Ту. Dudelsackpfei-
fe spielen slovac. gajdovat'.
галунок Зл. Borte, Sammtbor-
te; Binde; Kopfbinde. галу-
нок М. = повязка на голову.
гамба Mund, Maul. гамбуся
Mündchen; Gesichtchen slo-
vac. gamba.
гаргало gen. neutr. і гаргала
Ba. gen. fem. Gurgel. під гар-
галом.
гаргачкы Ку. Stachelbeeren.
гацик ВП. Fledermaus.
гевіати Лб. schnattern. гус
гевіат.
гедкати Ту. kitzeln. гедкає.
гегадзы. гегадзкы Лб. ге-
гацкы Ф. Stachelbeeren.
гергечник Ту. Ribes grossula-
ria, Stachelbeerstrauch. Früch-
te = гергечкы.
герок Gehrock.
гзівка М. Pferdelausfliege.
гыўтати schlucken, kauen ukr.
глитати, ковтати psl. галтыти.
гыўтат худоба.
гыўт Schluck. на еден гыўт.
гырт Лб. Gurgel, Kehle cf.
гыртан.
гыўтнути I. einmal schlucken,
hinunterschlucken ukr. прогли-
нути.
гіб СЗ. Lanius, Würger, Dorn-
dreher.
гівгати Б. гівгнути schnat-
tern. гус гівгат. гівгне. гівгла:
— гівджут гуси або гівгают.
гівгор Б. Чр. або гівгач Б.
Бер. Сн. Wendehals, Junx tor-
quilla. „гівгоры сны; гніздо

мают по букох; гівгор векший,
як коса, кус менчкый, як зо-
зуля, а сук ма такый, як гадя“
Чр. „гівгачи векши, як жоўто-
грудкы“ Бер. (der Name nach
den Locktönen des Männchens:
gi-gi-gi-gi!)
гігачи Спрк. гігадзкы Бер.
Stachelbeeren (nom sing. гі-
гач; гігадзка).
гіргошник. гіргожник Лос.
Hausirer „што носит скло,
мазь, деготь, кошыкы на продай
в кроснах; за то называт ся,
же бере кросна на гіргя“ (=
на плечи, на коркоши).
глейт Glätte, Bleiglätte. горнец
поливаний глейтом.
глич Жер. Ф. гўич Бру. глюч
Cottus Kaulkopf.
гльон Т. gen. masc. gewöhn-
lich als Collectivum gebraucht.
Wasseralgae, Wasserfäden,
глінь cf. slovac. hlien Schlamm,
Schleim. psl. галкнъ et галкнъ
φλέγμα, pituita.
гмерати. гнерати Лос. lang-
sam machen.
гмерило. гнерило Лос. ein
langsamer Patron, Grübler „што
гмерат, не може зробити ско-
ро“ cf. pol. gmerać.
гнаткы Theil der Schlitten,
Schlittenbaum.
гомбар Ту. Knopfstricker,
Knopfmacher, Schnürmacher.
slovac. gombár.
гомбичка Я. (runder) Knopf.
slovac. gombička magy, gomb-
boska, gomb.
гомбувати Ту. mit Knöpfen
verzieren, stricken. гомбувана
лента.
гонот Вол. гоноть Зл. Schin-
del russ. dialect. гоноть. го-
ноть.
гонтьарка. гонтьаниця Лб.
„ялиця, што мож з ней гонты
наробіти“.

гратя П. Б. alte Sachen, altes Geräth, Gerumpel.
 гріб Бер. Pilz. пішўа ем по грібы.
 гріба Брт. eine zugedeckte Grube, wo Kohlrüben oder Kartoffeln aufbewahrt werden „яма на карпелы і бандуры, прикрита“.
 грібіско Брт. „місце, де была гріба“.
 грівджати Вн. schnattern, fauchen (v. Gänsen). гускы грівджат, як хочут вкусити.
 груліско Лб. Жер. Kartoffelfeld.
 груля Чр. Рхв. Лб. Эл. Kartoffel. обаряны грулы. грулы с фісолом = бульби з фасолею. грулы поколочены або подзяманы gestossene oder zerriebene Kartoffeln.
 грулянік Жер. Kartoffelkuchen, бандуряник.
 грулянка або патіна Лб. Stengel sammt Blättern des Kartoffelkrautes.
 губатый Св. haarig, behaart cf. magy. guba zottiger Mantel.
 гузва Б. Beule, Geschwür.
 гузелец Жер. Kreuzotter, Pelias berus „бо гузый“ т. є. кусий, короткохвостий.
 гузый Чр. kurzschwänzig; schwanzlos. гуза кура cf. куций, кусий.
 гузулька Д. kugelförmiger Auswuchs, kleine Beule cf. гуз Кнотен. мат на челы гузульку.
 гузя Ко. gen. neutr. „в гартани дусит“. шкарлятина. дыгива ме (= має) гузя.
 гуля Beule čech. houle (а лемк. гуля = ulula, Kauz).
 гургула. горгола. горголя сук, Knorren. горголястый surculus plenus, сукастый, сукастый cf. slovac. harhula Knoten, Geschwulst. (zu bemerken das g im Ruthenischen, während im Slovakischen h auftritt).

гурман Мо. гурманина довгий оберок лытушній.
 гурдзола (Середниця. повіт: Лысько) Kartoffel plur. гурдзолы.
 да-давньішній Жер. aus früherer Zeit stammend.
 да-іде Сн. да-де Б. irgend wo; hier und da.
 дадакати Вн. schnattern. гускы дадакают.
 дадакач Вн. der schnattert. Schnatterer.
 да-іде Сн. да-де Б. irgend wo; hier und da.
 да-де-кой Нов. да-де-коли zuweilen; східногал. деколи (примітне здвоєнє: да-де). — да-де-де-коли Чр. hier und da zuweilen.
 да-з-раз = хоц раз wenigstens ein Mal.
 дай Боже здравя! Кр. Gott schenke Ihnen (dir, euch) Gesundheit!
 дай Боже щєсливу годнцу Glück auf! — Gott gebe euch Glück!
 дай Панє Боже доброго здоровя (здравя або здравічка) Gott verleihe Ihnen (dir, euch) Gesundheit.
 да-котрый irgend welcher, irgendwer. да-котрі Сн. einige.
 да-кто irgend wer східногал. де хто. з да-ким = з де-ким.
 дакус Я. П. ein bischen, ein wenig. дай Боже шєстя! як ся матє, ци добрі? сядте собі дакус! Боже, слава Тобі на вєсь!
 да-кус діжди або да-кус почкай П. warte ein wenig. — сполоч дякус П. = сполочи трохи.
 дале П. дальше pol. dalej slovac. d'alej čech. dále. — дале нє є weiter gibt es nicht (z. B. das Lied ist zu Ende).

Данько Ба. Daniel, Даниїл.
 да-як auf irgend eine Weise.
 да-єден irgend ein, irgend wer,
 irgend jemand.
 дарєбак Лос. У. Faulenzer,
 Taugenichts, Lump. ты дарє-
 баку! cf. pol. drab čech. slovac.
 darebák.
 двер Тих. Thür psl. Двѣрь Фбрх
 іапаа. вийшоу зьвїздар на двер
 Тих. (звичайно у нас plur.
 дѣвери).
 двигтыти Я. in Bewegung
 gerathen, erzittern, аж двигтит
 земля.
 двїята Zwillingstöpfe.
 двоити Вол. За. в значеню:
 вкати, „ви“ говорити.
 дворічняк zweijähriges Pferd,
 кін дворічний,
 девясин Св. Eberwurz, Carlina,
 девятисил.
 де-кады Лб. I. М. Ку. hie und
 da східногал. декуди. — декады
 сут борсуку I. hier und da
 werden Dachse angetroffen.
 делікатныі adv. zart. делі-
 катныі го побїу ironisch: er
 hat ihn „zart“ geschlagen d. h.
 er hat ihn arg zugerichtet.
 Демко Жег. Дамян. Демканя
 Дамянка.
 демничкы К. eine Abart Pflau-
 men.
 де-нєшто = дашто, etwas.
 дерево ягодове Д. Maulbeer-
 baum.
 деревянцы Лос. Holzschuhe
 nom. sing. деревянец.
 дерно gen. neutr. Rasen; схід-
 ногал. дерн gen. masc. Stück
 abgerissenen Bodens, sammt
 dem darauf wachsenden Grase
 psl. дрѣньк pol. darń, darnina.
 де-с-колиц dann und wann.
 де-си-к irgend wo. десик гва-
 рят так es wird irgend wo so
 gesprochen.

Джамеры назва верху коло
 Борного.
 джяворонк. джяворок. Брт.
 Lerche, Alauda.
 дзбанкы (nom. sing. дзбанок)
 ябка доугасты.
 дзъвакати кауен. худоба дзъва-
 кат = жве.
 дзвінка П. Вв. Hahnenkamm,
 Klappertopf Phinanthus crista
 galli, східногал. звонець.
 дзвінята Zwillingstöpfe, двїй-
 нята (коло Ліска: дрошлята).
 дземяк (дзімяк) Лб. Erdapfel,
 Kartoffel plur. дземякы. slovac.
 zemiak pol. ziemniak. (у Замі-
 шанців в Рїшнику: зїмяк;
 в Петрушовїй Воли: земляк).
 дзендзельїя Б. Tausendgül-
 denkraut, Erythraea cen-
 taurium.
 дзъобка plur. дзъобкы Turfen,
 цяпка.
 дзъона Врхв. Mädchen. юж
 дзъона оддата.
 дзъона П. хустка стара, пре-
 ходїуа, завивають в ню сїль. —
 дзъона Кр. хустка, Tuch.
 синя дзъона blaues Tuch.
 дзябка Со. Fink, ябка, зя-
 блиця.
 дзяд Мо. (з польского: dziad,
 руск. дїд) nur in der Bedeu-
 tung Bettler gebraucht, wäh-
 rend avus, Grossvater дыдо
 heisst.
 дзяйстра Св. посат, Mitgift.
 дзяндривый Бер. plapperhaft,
 der dummes Zeug zusammen-
 schwätzt „што все гварит
 пусте“.
 дзюбак П. Сн. Нов. Schnabel,
 дзюоб. дзюбак кривый Сн. krum-
 mer Schnabel. в инших околи-
 цях: дзюба gen. fem. — дзю-
 бачок deminut. від дзюбак.
 див Врхв. in der Bedeu-
 tung 1) grosse Menge, Unzahl.
 див людей eine Unzahl von

Leuten. — див овец sehr viele Schafe. — див голубів, кур eine Menge Tauben, Hühner
 2) sehr z. B. пташки див подібны до вороблів den Sperlingen sehr ähnliche Vögel = східногал. пташки дуже подібні до воробців.
 дивачина Ту. wildes Thier. медже рыбки, медже дивачины. cf. psl. **Дивий** *ἄγριος, ferus.*
 дикый потік I. Wildbach „што скаля наошат“.
 дикый чеснок Бер. Herbstzeitlose, Colchicum autumnale (в Бересті повіті Грибівскім, на луці „під Фличком“ найшов я сю рослину там часту в цвіті вже в другій половині серпня).
 дылина Чр. Diele.
 дымениця Смрк. Hungerzwetsche „зато, што надута сливка“.
 дымка Р. дымна. дымиця Жег. дымки = сливки округлы, меньши Р. дымны, дымицы то сливки круглы Жег.
 дымна хыжа Врхв. = східногал. курна хата, курниця eine Hütte ohne Kamin.
 Динис Смрк. Діонизій, Денис.
 дырва до пальія Св. Brennholz.
 дырчати Ч. тирчати, дир-дир кричати (о птахох).
 дыхавиця М. 1) Keuchsucht (beim Pferde) 2) Morast, Sumpf. „што ся трясе на поли“. не вїд же там до тойі дыхавицы, бо ся заріжут кола.
 дыхтыти Смрк. keuchen, педыхтит. педывалиу язык і зачау дыхтыти.
 дичок П. Windhafer, Avena fatua.
 діждати П. warten. дакус діжди або дакус почкай = трохнпожди.

дізріти I. доглянути, допильнувати. дізрий = доглянь.
 діяник Розс. П. B. Melkgefäss, Melkgelte „по пільскы скопец“ (слово скопец руске а уживае ся скрізь на нашій Руси).
 діометер Зл. geometra.
 дыркы до попушаня (г ремени) Д.
 дытинча П. genit. дытинчате Kindlein.
 дньова кышка Нов. Blinddarm, intestinum coecum (дньова unregelmässig statt днова).
 добрі Кв. M. in der Bedeutung: fast. добрі не загыну в жалю великого Кв. ich vergehe fast vor grossem Schmerz. — добрі ми за тобою серденько не пукне Кв. beinahe zerreisst mein Herz voll Sehnsucht nach dir. — она ся радує, добрі ся не здує M. sie vergeht fast vor Freude (wörtl. vor Freude beinahe platzt sie).
 догоріти Тих. допалити ся bis zum Ende brennen, ganz verbrennen.
 дограбкы Ту. як вже дограбаут сыно; на дограбкы сыіваут.
 до гнес дня bis zum heutigen Tage до днешного дня.
 додывчати Лип. (додівчити) заховати дівоцтво до кінця das Jungferenschlösslein bis zum Brautkranze bewahren.
 дожджівник дойджівник Бер. deutsche Tamariske, Myricaria germanica.
 до зарани або до заран Бру. Чр. ganz frühe, morgen in der Frühe.
 дозерати besichtigen. Acht geben. дозрий ми там на поли ярпу.
 дойдж Жег. дойч П. змік на дойджу er wurde vom Regen

- durchnässt. — перейшов до-
чик es fiel ein kleiner Regen.
доўгавый Врхв. länglich. ду-
ранкы то сливки круглы; бы-
стрицы доўгавы.
донести Б. (vom Ertrag, von
den Einkünften) недоносит до-
хід die Einnahme ist unzurei-
chend.
Донизий Рхв. Дионизий.
доновинкы Ч. передновок.
допіро Врхв. erst, доперва pol.
dopiero.
доповідсти I. eine Nachricht
mittheilen; eine Erzählung zu
Ende führen: vollständig aus-
sagen. доповіу му, же я такий
чловек, што лычит er benach-
richtigte ihn, dass ich ein Mann
bin, der Kranke heilt.
допотыль Ку. bis da.
допрах Врхв. ganz und gar.
гавран (крук) чорный допрах
der Rabe ist ganz schwarz.
дораджати кого Р. jmd ra-
then.
до схода сонця vor Sonnen-
aufgang.
доходить кого Вн. jemand
ausforschen.
дохопити Р. nach längerem
Bemühen ergreifen, mit den
Händen fassen.
доцяп Чр. ganz und gar, до
капкы. кін выпас траву доцяп
das Pferd hat das Gras ganz
abgeweidet.
до шпенту. до шпенету Брт.
ganz und gar. зйіла худоба до
шпенту порів. укр. до сченту,
польск. do szcзetu.
драбняк П. Р. Тих. драбный
Р. або = драбнястий П.
віз, Leiterwagen „што ся возит
зерно, сыно“.
драга (Делюхів) Weg slovac.
dráha.
дранкы пом. sing. дранка. до-
шкы дерты з ялицы aus Tap-
penholz geschnittene Bretter
східногал. драницы.
дрант Брт. gen. fem. zerrisse-
nes Zeug, Lumpen, Lumpen-
zeug; Gesindel; східногал.
дрань. така дрант.
дратов Schuhdraht. дравйом
шиє.
дриндом іде кінь Сн. das
Pferd trabt. іде кроком = geht
im Schritt.
дріб Schafe und Ziegen, Klein-
vieh, уцы і козы. выжен дріб
treibe das Kleinvieh aus.
дрібчкы й Ф. ganz klein. вин-
ничкы в грознах, дрібчкы die
Ribiseln sind in Trauben ge-
häuft, ganz klein.
дріга Жер. Врхв. дрыга Weg
pol. dial. dróga, на ты далекі
дрідзы (раз чув я також: на ті
далецы дріцзы).
дріліті Лб. stossen східногал.
друлити. дріліу мя er stieß
mich; сюди також старосл.
**дрьлієннє. дрьл'єннє. отъ
дрьл'єннє грьдынь** Anmas-
sung (wörtl. Wegstossen pol.
pomiatanie) der Stolzen.
(дрімак) Ти. Schlummer. з дрі-
маком ся витає er ist schläfrig,
er schlummert ein.
дрінка Hornstrauch, порівн.
східногал. дерев. дрінкове де-
рево. slovac. drienka Kornel-
kirsche.
дробелява дрібны річи, kleine,
geringfügige Sachen.
дробелячівя gen. neutr. після
II. склону. уцы і козы, Klein-
vieh.
дровно Жер. Чр. шайтка Holz-
scheit.
дружити П. за дружбу бути.
Панько вельо раз дружит.
друкваниця (Рететів, Сквір-
тня в Горлицкім) кабат (= спід-
ниця) з синього полотна, на

котрым выбиваны (друкованы)
„білы квітки“.

друшляк П. Св. Л. кожушок
без рукавів, або довга камізоля
звычайна з синього сукна сф.
брушляк.

дубец Спрч. „кусень дерева,
што дае корові до пыска — як
ся здуе — і гонит“.

дубити Спрк. gärben, дубят
скору на керпцы.

дубівка В. plur. дубівкы Gall-
apfel der Eichenblattgall-
wespe.

дуга Врхв. Daube. кановка
з дуг, дугы тримають обручи.

дуганчак Ли. Р. кашук або
мошонка на дуган.

дуганяр Нов. „што дуган пере-
продуе“.

дудко Лб. Wiedehopf, Uru-
erops.

дудок Зл. два грайцарі. еден
нымецкий = 40 грайцарів.

дудла Чр. І. Р. дудуа Лб.
дудло Бер. Baumhöhle, ду-
длавый Р. дудлавый
дудливый Чр. hohl. дудлаве
дерево. дудлива ялиця.

дудлавкы Жег. (nom. sing.
дудлавка) Hungerzwetschen.

дудра В. дудрак, дудра-
вец П. Knauser. Keifer, Nör-
geler. Murrkopf; Pfuscher.

дудравый П. Св. mürrisch,
nörgeln, schlecht machen, pfu-
schen. пр. дудроче „як сьні-
ват, а тому порядку не є“. slovac.
dudlat, dudrat“.

дуже В. Бер. in der Bedeutung:
viel. іде дуже людей es geht
eine grosse Anzahl Menschen.
єст дуже коній = єст богато
коній = es sind viele Pferde.
— дуже насія viele Samen. —
він дуже має ярцу er hat viel
Gerste. — дуже льну Лб. viel
Lein. — дуже свін Лб. viele

Schweine. — дуже кавок viele
Dohlen. — дуже кашы viel
Grütze. — дуже легше viel
leichter. — дуже помальше viel
langsamer. — дуже скоре viel
schneller. — дуже лыпше viel
besser. — — продали за дуже?
wie theuer haben Sie verkauft?
— дуже коштуют быкы? wie
viel kosten (wie hoch kommen)
die Ochsen? — дуже маєте?
wie viel haben Sie?

дудкы Кр. Врхв. дуўкы Чр.
(nom. sing. дудка, дуўка) Hun-
gerzwetschen [die grossen,
steinlosen Taschen, sogenannt.
Hungerzwetschen, welche in
nassen Jahren an Zwetschen-
bäumen öfters gefunden wer-
den, haben unter dem Volke
zahlreiche Namen. In anderen
Gegenden z. B. um Korosno
nennt man die Hungerzwe-
tschen натыгаўкы (nom.
sing. натыгаўка), in Hančova
пархаткы (nom. sing. пар-
хятка), in Smerekowec дыме-
ницыі, in Žehestiv. дудла-
кы и. dgl.

дуранкы Кр. nom. sing. ду-
ранка „круглы білы сливкы“
eine Abart Pflaumen „круглы,
білы сливкы“.

дуркати Врхв. poltern, не дур-
кай. дуркы робити Мо. Gepol-
ter machen, poltern, дуркотати.
дурнас Лб. Tölpel, Dumm-
kopf.

дути ся Ба. (о гырцох), гырчі
ся дуют wörtl. (die Geschwüre
blähen sich auf d. i. Geschwüre
kommen zum Vorschein.

душены бандуры П. zerrie-
bene Kartoffeln.

дуявиця Пол. завія, Schne-
gestöber.

дябол П. Брт. Чр. Мо... Teufel
гр. διάβολος, диявол, чорт. slo-
vac. diabol. nom. plur. дяблы

= дияволи. Пану Богу душу ховам, а не дяблови. Бер.
 дяка Нов. Ба. Ч... як ті дяка
 wenn es dir beliebt, wenn es
 dir gefällig ist. як маш дяку,
 то зроби wenn du Lust hast,
 wenn es dir beliebt, so thue
 es. як мате дяку, то зробіте
 machen Sie, wenn es Ihnen
 gefällig ist. хто ма дяку, то
 пие полин, што в загорідці
 wer Lust hat, der trinkt ei-
 nen Abguss des Wermuth-
 krautes, welches in Gärten
 wächst.
 дячат собі люде I. es ge-
 fällt den Leuten.
 дюк Тих. або дюг II. Schwanz-
 hornraupe, namentlich die des
 Wolfsmilchschwärmers Deile-
 phila euphorbiae.
жж. жаберовини Кр. Frosch-
 laich, Froscheier.
 жабрины II. жабины B.
 Froschlaich; Wasserfaden.
 жабы коралы Кв. Frosch-
 laich.
 жабы лыжки Кр. Froschlar-
 ven, Kaulquappen.
 жабы очи Жег. Froschlaich.
 жабы пацюркы або жабюр-
 кы Чр. Froschlaich.
 жаворонок Лб. Lerche, Alauda.
 жак Лб. Kirchensänger. ид до
 жака gehe zum Kirchensänger.
 хыжа жакова або жа-
 ківка Лб. Kirchensängerhütte,
 Wohnung des Kirchensängers.
 жауо II. Stachel, жало.
 жара Рад. Hitze, Brennen. з
 куцауы (Tussilago farfara) йі-
 дят квіток, жебы не было жа-
 ры в грудбох.
 жбир Fels, Berg, Anhöhe.
 жвяндати Бер. murren, nör-
 geln. він жвяндже.
 жгиртати Жег. zwitschern;
 girren; knirren. пташок жгир-
 че (жгырче) der Vogel knirrt.

жгрынджати ся Брт. перего-
 воряти ся, перемавляти ся, сва-
 рити ся. жгрынджают ся отец
 и мати Vater und Mutter zan-
 ken unter einander.
 жджок Г. Spitzmaus Sorex plur.
 жджокы cf. рджок.
 жегнати. пожегнати seg-
 nen, benedeien. благословити.
 Бодай Бог пожегнаў нашого
 цысаря! Gott möge unseren
 Kaiser segnen cf. čech. žehna-
 ti. požehnati. slovac. žehnat'.
 požehnat'.
 жельзистый Брт. eisengrau.
 жельзняк Зл. баняк желізний.
 жентиця сирватка.
 женьчар II. Schnitter genit.
 женьчаря. женьчарка II.
 Schnitterin nom. plur. жень-
 чаркы.
 жерло Ку. Quelle, жерело.
 жестокий II. лютий, heftig,
 grimmig, grausam. жестокий
 человек.
 живакіст Beinwell, Symphy-
 tum officinale; сідногал. жи-
 вокіст gen. masc. genit. живо-
 косту.
 живина Жег. M. живина Нов.
 lebendes Geschöpf, ζῷον, Thier,
 Hausthier; Vieh namentl. Horn-
 vieh.
 живный (жиўный) четвер
 II. великий четвер Donnerstag
 in der Charwoche.
 житнянка Врхв. Roggenstroh,
 солома з жита.
 житняный Кр. aus Roggen ge-
 macht, Roggen. з житняной,
 ярчаной муки налисник.
 жиця Löffel. psl. лъжица. dem.
 жичка Лип. Löffelchen. ани
 жичкы кырви = ані ложечки
 кровы.
 жмыкати zusammendrücken,
 zusammenpressen. жмыкати ко-
 шулю cf. psl. жати, жымж.

жниввар Св. genit. жниввара або
жнец Св. genit. женьца Schnit-
ter. deminut. жнивварик. жень-
чик.

женькыня Св. Schnitterin.

жогнути Б. = в Чортківщині:
ждюгнути einen Stich oder
Stoß versetzen; stacheln.

жоўна зелена Врхв. Grün-
specht; жоўна тарчаста
Врхв. Buntspecht; жоўна
чорна Врхв. Schwarzspecht.

жоўобчастый hohl.

жоўчок Жег. Врхв. М. Со. Св.
жоўчыок Лип. Eidotter;
східногал. жовто́к, genit. жовт-
ка. дай мі кус жоўчка Св. дай
мі кусчок жоўчка М. = gieb
mir ein wenig Eidotter.

жомб Кр. жомба Lache, Tüm-
pel; ausgespülte Tiefstelle im
Flusse, вода жомбу выбила.
(жопкы) прим.: на жопкы горох =
не зварений, тійко збабчений,
што нем зобарят ся. Ку. =
тільки зморщений, що лише
з'обваряє ся.

жугравый П. Св. murrend,
nörgelnd, keifend; mürrisch.

жуграти П. Св. keifen, nörgeln.
він завше жугре er hat immer
etwas auszusetzen. cf. slovac.
žehrat' eifern. čech. žehрати
schmähen rad. жег.

журав у студны Я. Krahn.

журавец Рхв. Kranich, Grus
sinerea. летыли журавці.

з. забайіти Вн. заворожити.
заберати ся з. В. як ся на
тепло заберат wenn es beginnt
warm zu werden.

забыти vergessen. забыў ем.
забыла ем повісти.

забытливый Бер. забытлі-
вый Лб. vergesslich „што за-
быват“.

заболыти П. krank werden,
erkranken. заболыє нога.

заваджати ся І. спирати ся.
все заваджат ся непотрібно.

завала Врхв. grosser Schnee-
fall. летет г зимі як кричит —
то на завалу wenn der Kauz
(Ulula) im Winter schreit, so
haben wir einen grossen
Schneefall zu erwarten.

завалити zum Sturze bringen,
stürzen; überschütten, unter
Trümmern begraben. бодай
вас, куме, горы завалили! Чр.
(scherzhaft).

заварувати П. Д. behüten.
най Бог заварує Gott soll be-
hüten! заваруй Боже Д. be-
hüte Gott!

завезиско І. „де ся засыле
земля під стромом“. завезли-
ско П. eingefallener Boden,
Ort, wo der Boden sich tief
gesenkt hat, Erdschlupf. „за-
падена земля“.

заверяйка І. замок деревяный.

завести на кого право
Нов. den Rechtsweg einschla-
gen, processiren. заведте на
нього право = правуйте ся.

завірки Тн. plur. tant. обго-
родини, воринг Umzänung aus
Pflöcken oder Baumästen.

завіруха Врхв. Sturmwind,
Schneegestöber.

завіряти verb. trans. заві-
ряти очи Лип. крутити очи-
ма, супити ся, хмарити ся, на-
хмурювати ся.

завладьіти Тих. in Besitz
nehmen. він твоім вшыткым
маетком завладьіє er wird dein
ganzes Vermögen in Besitz
nehmen.

заворожити ся Я. в знач.
трохи покріпити ся. дьітинча
заворожило ся молоком.

загакливый П. stammelnd,
stotternd. загакливец Stot-
terer, Stammler.

- загакувати ся Св. stottern.
він ся загакує.
- загамувати hemmen.
- заганьбити кого in der Bedeutung: jmd. beschämen.
- заглавок Кв. Kopfkissen.
- заглобити Вв. заплышити einkeilen.
- загнести тьісто Жег. den Teig kneten східногал. замісити тісто.
- заголовчок I. kleines Kopfkissen.
- загорідка П. загородка Д. kleiner Garten. в моїй загорідці східногал. в моїм городці, в моїм городчику.
- загорода. заграда Спрк. Garten. заграда капусти Kohlgarten.
- загорнути ся Розс. sich umhüllen, sich bekleiden; розгорнути ся sich auskleiden.
- загудзлити П. knoten, загудзовати, заузлити.
- задар I. за дармо I. umsonst, gratis; vergebens. все за дармо было alles war vergeblich.
- задвоакый Св. doppelt, zweifach; zweierlei Art. астрябы сут задвоакы: астряб великий и маўый es giebt zweierlei Arten von Habichten: der grosse (Astur palumbarius) und der Sperber (Nisus communis).
- задера П. Spleisse, Splitter.
- задымка Сн. Schneewehe „задує порохом або сьнігом с пугтя“.
- задых (у человека) П. M. Asthma, Engbrüstigkeit, задых у человека, у коня дыхавиця. — задыхливый П. asthmatisch, engbrüstig.
- задіти нитку (до иглы) Я. einfädeln.
- задлога Спрк. м. затлока, затолока Schuft, Brausekopf.
- задушниця Тих. служба Бога за усопших.
- зажаленый Св. барз зажаленый tief gekränkt.
- зажити пр. роскоши зажити Lebensfreuden geniessen.
- зазерати Бер. заглядати, зазерати. што зазераш.
- зазріти Б. заглянути; побачити.
- зайда Нов. „широкий, великий міх и доўгий, на кроснах“ ein grosser, breiter und langer Sack im hölzernen Gerüst; deminut. зайдошка.
- заказати П. ansagen. заказали сьвато.
- заказати ся Р. sich ankündigen. жито ся заказало добре.
- закачурити Вн. тот пес закачурит хвіст як обарянец dieser Hund rollt seinen Schwanz wie eine Brezel zusammen.
- заквилити Лос. betrüben. тым словом мене заквилю mit dieser Rede (mit diesen Worten) hat er mich betrübt.
- заклинуги Ба. fest einkeilen; stark zusammendrücken. заклине руку.
- закрутка Я. Wirbel (an der Geige).
- закупити славу Божу Брт. — дати на службу Божу.
- залегый (залеглый) = заляжений, загнилый н. пр. залегыйа грушка teig gewordene Birne.
- залива Г. Я. Platzregen.
- заложити ся або заставити ся wetten. заложме ся або заставме ся.
- заличи ся П. sich einnisten. скверщок заляже ся в новых будынках.
- замаленьку Врхв. von Kindheit an.
- замерзати zufrieren. глубока вода юж замерзат tiefes Wasser friert schon zu.

замерзлякы Вв. die an Baum-
 ästen zufrierenden Eiszapfen
 „што примерзат ледом на де-
 реві“.

замилувати lieb gewinnen.
 А мій милый замилуваў іншу.

заміт gen. fem. et masc, genit.
 замети et замету Schneewehe.

замітя Ч. gen. neutr. Schnee-
 verwehungen, понаганяло замі-
 тя Ч. die Schneeverwehungen
 sind stark. без тоту заміт або
 без того замітя не преїдеш.
 П. — ід, розмеч заміт, жебы
 мож было перейти Ч. велькы
 заметы сьнігу І.

Замішанцьї П. замішаний на-
 род Ruthenen der Umgegend
 von Korosno, die mitten unter
 dem Masurenvölk leben.

замішка Бер. Brei замішка з
 ярчаної муки; з яблук: юха.
 — замішка житна на молоці
 Кр.

замочити ся = напити ся па-
 люнкы Branntwein trinken. —
 (scherzweise) замочме ся =
 trinken wir ein Gläschen
 Schnaps.

занести Лип. пр. штыри дни
 занесе весіля die Hochzeit
 dauert vier Tage.

заняхувати З. понехувати.

запаленя ключів І. Lun-
 genentzündung.

запалити ся Т. пр. ярець юж
 ся запалят die Gerste fängt an
 schon fahl zu werden.

запинка під бороду Сн.
 Stürmband.

запіперечити ся П. stützig
 werden. запіперечила ся ко-
 была.

запір П. або клятба П. Ver-
 wünschungen, Scheltworte.

заплатати Ту. полатати zu-
 flicken slovac. zaplácat', za-
 plátat'.

заплітя Бер. gen. neutr. hin-
 ter einem Zaune gelegener
 Platz, wo gewöhnlich Kehricht
 ausgeworfen wird.

запористый Лип. gefaltet, fal-
 tenreich, забористый. чіпчик
 запористый.

запорток verdorbenes Brutei
 plur. запортки.

запоряд Врхв. der Reihe nach,
 nach der Ordnung, einer nach
 dem anderen.

запражка Лб. „пражук муку
 житну на огни с цибульом“.

запропасти ся Ку. verloren
 gehen. пек ти бідо — бодайсь
 ся запропало.

запротивити Вв. schaden,
 schädlich einwirken. лык за-
 противиў.

запястники Чр. або „зару-
 кавкы за пястьом“ Handkrau-
 sen, Manchetten (namentl.
 wollene sog. Pulswärmer).

зараз'їчки Б. allsogleich.

заран Чр. Б. morgen, завтра.
 заран-рано = ukr. вранці-
 рано Morgen früh. кед буде
 хвиля заран рано, будеме гра-
 бати сыно wenn morgen in
 der Frühe günstiges Wetter
 sein wird, werden wir Heu
 rechen.

зарібкувати Т. зарібок мати,
 заробляти, він зарібкує або хо-
 дит на зарібкы.

зарізати Жер. schlachten. за-
 різати увцю, козу. — забити
 вола, корову. — заколотити
 свиню. — затяти куру, гус-
 ку, качку. — забити зайця.

заря Брт. in der Bedeut. Feuer-
 schein. видно зарю-велич —
 східногал. видко дуже велику
 луну з пожару. — Morgenröthe.

заря Нов. Stern. зарі Gestirne.
 зарі на небі раном.

заря I. Lichtschein. заря од сонця Sonnenschein, Sonnenstrahlen „промена од сонця“.

зарядом der Reihenfolge nach, nach der Reihe. ден по дню зарядом ein Tag nach dem anderen.

зас II. Нов. Врхв. entspricht dem griech. εα, čech. zase aber, dagegen; und auch сут зас кавкы es sind auch Dohlen. вив зас пришоў er aber kam wieder. — той зас, што гуси бие, то орел Врхв. dieser (Vogel) aber, der auf Gänse Jagd macht, heisst Adler.

засадистый Нов. stämmig, gedrungen, присадкуватый

засадити Ф. verpflanzen; ansiedeln. рій засадити до улею einen Bienenschwarm im Stocke ansiedeln.

засиўка II. Schlinge.

заскарати ся Ту. клясти ся: скарь ня Боже! скарь ня Бо! — заскарай ся! betheuere dich!

засмотрювати Вв. зазирати. ідеш за иншима засмотрювати.

заставляти ся sich verdecken. вовірка заставлят ся хвостом.

застылок Р. Lager. где ся заложили застелком wo sie ihr Lager aufgeschlagen.

застегнути Вн. zuknöpfen, zuschnüren. хто ж мі на неділю рукавцы застегне?

затынь Ко. schattiger Ort. затынь велика.

затля НВ. або заталь за той час bis; während der Zeit, unterdessen.

зато II. Св. Врхв... darum, deshalb.

затопити einheizen. затоп в пецу heize den Ofen ein.

заточити Брт. in der Bed.: zuspitzen. дрїт заточений як игла fein wie eine Nadel zugespitzter Drath.

затухнути einen üblen Geruch bekommen, faul werden, яйце затухло.

Затхей I. Закхей; прозивка чоловіка, що малого росту.

затягы на оцьї має кін eine Augenkrankheit des Pferdes.

заушниця (у рыбы) Жер. Fischkiemen.

захід або запад сонця Sonnenuntergang.

заходить н. пр. тын заходиўа II. der Schatten fiel.

зацирка Ба. або стиранка. загне (= замисит scilicet: тісто) і подробит; на крїп або на молоко ся шмарит.

зач = чому, для чого. зач мя биеш? warum schlägst du mich? зач тобі до того? was geht dich das an? aus welchem Grunde interessirst du dich dafür?

заєдно Вн. immer, все. заєдно співають.

збабрати ся Нов. sich beschmutzen, besudeln. збабраў ся г болоты.

збабчений Ку. поморщений. горох збабчений.

збаршнылы мorsch. збаршныле дерево morsches Holz (баршныти morsch werden).

збесьїдувати auf einen Gegenstand zur Rede kommen, зговорити. збесьїдуваў о тім.

збивач Чр. Knauser. „што збиват пінази, што наскладат пінази“. стухлый збивач stinkender Knauser східногал. смердячий держигріш або жмигріш.

збытны neckisch, schadenfroh. збытны чўовек = збыточник.

з б о с т и niederstossen. віў збіў.
 корова збоўа. теля збоўо.
 з б р е с к л е молоко Вв. Д. sauer
 werdende Milch „што починае
 квасныти.
 з б р о д и т и Вв. verb. trans. ху-
 доба збродила луку = столо-
 чила.
 з в а д и т и. з в а д ж у в а т и (ланц)
 einrenken; in Verbindung brin-
 gen. розвадити ланц = роз-
 пустити ланц.
 з в а л я р н и к = зільниця, бочка,
 што зваряют ўахы, Laugfass.
 з в а р я т и поўотно, ўахы або
 хусты = парити для праня.
 з в е р и т и с я Сн. sich werfen,
 зверили ся дошкы. дошка зве-
 рена.
 з в е р х ы Ту. von oben, зверха.
 з в е ч е р я т и Кв. das Abendmahl
 zu sich nehmen, nachtmahlen,
 вечеру з'істи.
 з в ы к П. Gewohnheit; Brauch.
 если мате звык wenn Sie ge-
 wohnt sind čech. slowac. zvyk.
 з в ы к л ы й до работы zur Arbeit
 gewöhnt.
 з в ы р у б л я т и Ф. вирубовати,
 звырубляють лысы, палят лазы.
 з в и т и с я до клубяти Я.
 sich zusammenrollen. бабины
 псы зовють ся до клубяти die
 Bärenraupen rollen sich kugel-
 förmig zusammen.
 з в і з д а р Тих. Sternseher,
 Astronom.
 з в і р н и к Ко. Thiergarten.
 з в о д и т е л ь П. Вв. зводите-
 лик Бер. зводителъ Лб. В.
 зводителъчик Ф. Zaunkö-
 nig, Zaunschlüpfer, Troglody-
 tes parvulus (зводити verfüh-
 ren, also зводителъ eigtl. Ver-
 führer, da der Vogel aufge-
 scheucht nicht weit wegfliegt
 und sich bald wieder setzt, um
 beim Herannahen des Men-
 schen in kleinen Absätzen,

weiter zu huschen. Dem Volks-
 glauben nach hat dieser kleine
 Vogel schon manchen auf Mo-
 räste und Unwege irregeleitet).
 „зводителик найменшкый пта-
 шок“ Бер. der Zaunkönig ist
 unter sehr kleinen Vögeln der
 kleinste. (die kleinsten Vogel-
 arten Galiziens sind Regulus
 cristatus und R. ignicapillus;
 und dann erst kommt Troglo-
 dytes parvulus; doch ist nur
 die letztgenannte Art dem Vol-
 ke allgemein bekannt; der
 Zaunkönig besitzt beim ru-
 thenischen Volke bei sechzig
 verschiedene Namen (also mehr
 als jede andere Vogelart) und
 ist Gegenstand mancher aber-
 gläubischen Sagen oder humo-
 ristischen, mit Hinblick auf
 die Verhältnisse menschlicher
 Gesellschaft oft sarkastischen
 Märchen).

з в я з к а „што звязуе держак з
 бильном“ Band.
 з г а ц ь к а т и Лб. stark antreiben.
 згацкати коны die Pferde
 durch Treiben ermüden.
 з г ы р и т и с я Брт. sich sträu-
 ben (гыра Haar, langes Haar).
 з г і р н и ц я Св. зірниця. зірниця
 зышла.
 з г о д л і в ы й Лб. in Eintracht
 lebend, friedfertig.
 з г о р і в к а Лб. Branntwein.
 з г р а б к ы Кр. зграблене сыно,
 што патрае ся спід пауза.
 з г р ы з або згрыза Verdruss.
 великый згрыз. велика згрыза.
 з г р ы з а Чр. zänkische Weibsperson,
 zänkische Frau. велька
 згрыза = „зла жена, што бі-
 ду робит“.
 з г у с у в а т и с я Брт. Кр. Лб.
 stützig werden, störrig wer-
 den; wild werden. згусуе ся
 кобыла. згусували ся коны. cf.
 psl. гоўса praedones. гоўсарь.

- хоу́сарь. хоу́р'сарь. croat. gu-
sa gr. *κορσάρης*, it. corsare =
praedo, Räuber.
- зграбный Р. gewandt. pol.
zgrabny ruth. згарний.
- згрындзати ся. жігрынд-
жати ся keifen, nörgeln;
streiten.
- здабати П. ähnlich sehen,
ähneln. оркыш здабат до ярцу.
der Spelt ist der Gerste ähn-
lich. він здабат до Янтія er
ist dem Anton ähnlich.
- здавати ся Б. in der Bed.
übereinstimmen; im Einklan-
ge stehen; sich reimen. не зда-
ват ся es reimt sich nicht.
- здалякы Д. vom Weiten, зда-
лека.
- здаля М. weit her. чи пан
здаля? kommen Sie weit her.
- здарити ся Нов. zutreffen.
sich ereignen. так ся мі зда-
риўо.
- здармувати час Бер. die Zeit
müssig zubringen, die Zeit ver-
geuden.
- здвига І. воздвиженє Чесного
Хреста.
- зджьок Мш. plur. зджокы
Sorex, Spitzmaus. кіт поймаў
зджьока, але го не йіў die
Katze fieng eine Spitzmaus
doch frass sie dieselbe nicht auf.
cf. жджок, рджок.
- здиво І. Wunder, диво. то зди-
во, як ся удаў ярец die Gerste
gedieh vortrefflich, dass es
eine Pracht ist anzuschauen.
- здыхати Врхв. seufzen. східно-
гал. здихати, здохати krepiren,
sterben (von Thieren); зіхати
seufzen.
- здіганяти antreiben, schnell
treiben. здіганят коні. — ко-
ны здіганяны або згацька-
ны Лб.
- здобарити ся Чр. sich ereig-
nen. як ся здобарит wie es
sich zutrifft. cf. добрий; goth.
daban = convenire.
- здобра дива ohne triftigen
Grund, mir nichts, dir nichts.
з добра дива мене хце бити
er will mich ohne jedweden
Grund schlagen. — з добра
дива мя биў er schlug mich
umsonst.
- здогадати П. Лиц. М. (здога-
дати ся) in Erinnerung brin-
gen, erinnern. юж си не здо-
гадам ich werde mich schon
nicht erinnern. — може ся здо-
гадам vielleicht werde ich mich
erinnern. — не годна-м здога-
дати ся так прудко.
- здохляк Schwächling. кіи здо-
хляк schwaches Pferd.
- здравы! Чр. Gruss des Gastes
beim Ankommen. — ходте
здравы! wörtl. gehen Sie
gesund (Abschiedsgruss des
Wirthes) або будте здра-
вы! з Богом ходте! — —
(при обіді до гостя) проси-
ме гу собі обідати! —
здравы з Богом обідайте!
Боже вам прежегнай!
счестя Боже дай! — дай
Пане Боже і вам!
- здрінка або лялька П. Pu-
pille.
- здумати ся Ку. надумати ся.
я ся здумам иначе.
- здурньити Розс. den Verstand
verlieren; dumm werden.
- здушити ся П. Бер. sich er-
hitzen; schwitzen, зоприти. зду-
шиўа ем ся = я упріла. —
здушили ся коні = коні зо-
пріли.
- зжентичити ся П. пр. зжен-
тичиўо ся моўоко = стала сир-
ватка на молоці.
- зелюнкы Ф. зелены ябка, вель-
кы, зимовы.

зигар Uhr (Seiger).
 зийти до корчмы Тих. вступи-
 ти до коршми.
 зима Б. зима Лб. 1) Winter 2)
 Fieber. зима го бие er hat einen
 Fieberanfall.
 з-іграчки Бер. spielend, spie-
 lender Weise.
 зільжити П. nachlassen; er-
 leichtern. мороз капку зільжиў
 der Frost hat etwas nachge-
 lassen.
 зйеднати кого (з'єднати) mit
 jemd. übereinkommen пр. зйед-
 нати слугу = згодити сл. ei-
 nen Diener dingen.
 зйіжити ся die Haare empor-
 sträuben. бабій пєс зйіжит ся
 die Bärenraupe rollt sich wie
 ein Igel zusammen.
 злата верба Dotterweide, Sa-
 lix vitellina.
 злытки Ф. пр. телята на
 злытки оддає = віддає телята
 на чотири роки, на виховок.
 зломча Ту. Zaunschlüpfer, Tro-
 glodytes parvulus plur. злом-
 чата.
 злюбити Т. н. пр. як хто злю-
 бит wie es einem gefällt. як
 хто злюбит, гварят двасто або
 двіста. Т.
 злюпати ся Врхв. зляпати са,
 зляпати ся, течним болотом
 поваляти ся.
 змазурити ся Чр. sich be-
 schmutzen, schmutzig werden.
 змазуриў ся = поваляв ся.
 зматлашити Брт. zusammen-
 schlagen, zusammenwerfen,
 zermudeln cf. метати, мотати.
 змедже I. zwischen, inzwischen,
 aus der Mitte; unter, змедже
 верхів выплыват потік mitten.
 unter den Gipfeln rinnt der
 Bach.
 змервити zermudeln, zerknit-
 tern. змервена соўома.

зметюхкати Брт. durch ein-
 ander werfen, zermudeln, zer-
 knittern. зметушити, перемету-
 шити. cf. метати.
 змотати ся Бер. силутати ся.
 значит ся Ку. або значит
 das heisst, das bedeutet.
 зникнути Р. verschwinden.
 зник er verschwand.
 знімати abnehmen. знімат лу-
 бя er schält die Rinde ab.
 зночи П. gestern (східногал.
 коло Станиславова сночи і
 сночика).
 зношати Лип. freq. воды зно-
 шают здалекá каміня die Wässer
 wälzen vom weiten Steinmassen
 zusammen.
 зогнати П. Чр. in der Bedeut.:
 aufwecken, zбудити. заран-рано
 жебыс мя вчас зогнаў Чр.
 morgen in der Frühe sollst du
 mich zeitig aufwecken.
 зоза Р. зза. зоза пояса = зза
 пояса.
 зожолобкастыти Бру. Врхв.
 hohl werden; eine Rinne be-
 kommen; sich werfen (von
 Brettern). дощкы зожолобка-
 стыли.
 зозуля Kuckuck, Cuculus ca-
 nogus; східногал. найчастійше
 зазуля (у Лемків: зазуля рідко).
 зоключеный I. hakenförmig
 gekrümmt дзюбак зоключеный
 у орла = дзюб гаковато за-
 кривлений у орла.
 зоўото побіч зўото, злото (pol.
 złoto) і зўато, злато (slovac.
 zlato) золото.
 зомерти, зумерти sterben.
 зорвиско „гўомена ялиця“ vom
 Winde gebrochene Tanne;
 Rahne.
 з'остріти П. н. пр. зима з'острі-
 ла der Winter hat an Strenge
 zugenommen.

зошмарити Нов. скинути, herabwerfen, herunterwerfen. зошмар з воза сыно wirf das Neu vom Wagen herunter.

з'охабити Врхв verlassen, zurücklassen. з'охаблю пам'ятку ich werde ein Andenken zurücklassen.

зрешіти Жер. morsch werden. дерево зрешіле morsches Holz. masur. skarwiale d'zewo.

зрїлко Врхв. gen. neutr. Pupille. обыдві зрїлка.

зрїнка Бер. Б. gen. fem. Pupille. зрїнки на очох.

зрїрко Лб. gen. neutr. Pupille, Augensterne nom. plur. зрїнка.

зронити Вн. стратити. verliegen. Ой лысе, лысоньку зронїу ес красоньку.

зруб Hausgerüst. „під дахом балькы“.

зрукований О. заручений.

зсыданна der abgesetzte Käsestoff beim Sauerwerden der Milch; Satz; Niederschlag.

зуверіти Бру. Врхв. krumm werden, sich krümmen, sich werfen. зуверіли дощкы die Bretter haben sich geworfen.

зуповати ся Кр. навтямити ся. сприкрити ся. юж зуповало мі ся = сприкрито мі ся es wurde mir lästig, es verdross mich, es wurde mir ekelhaft. slowac. zupovat' ermüden; verdriessen.

зуповный Лип. Кв. vollständig. зяти mit offenem Munde (Maule) athmen. пес зяе = язык; вывалюе і дыше der Hund lässt die Zunge heraushängen und athmet mit vernehmbarem Geräusch.

Евфроска I. Евфрозина.

и. і. (йї. йо.). иўка Вв. иўка П. йиўка Сн. „як яличка пелехата; нюнька має пера“ Сн. Equisetum, Schachtelhalm [мабуть місто: ялка; впрочім по-

рівнай илецъ (коло Дрогобича) гл. Початки до уложенья номенклятури і термінології природописної II, 1869. стор. 31.]

игўа П. Nadel, игоўка deminut. укр. голка.

іголий. іголийка. ігола Жер. ігоўда Св. Pirol, Oriolus galbula.

(йїдьяня). сьніданя. — обід. — полуденок. — підвечірок. — вечера. йїдьяня gen. neutr. Essen. psl. **піденнїє.** до йїдьяня zum Essen.

йїд gen. masc. Gift.

йїдовитый гад giftige Schlange в східногал. ідь, genit. іди; ідкий giftig.

йїдўо П. Kost в східногал. іда. масне йїдўо fette Kost.

ізба Тих. Wohnzimmer.

йїзджувати Лб. öfters fahren.

ікра або вымя Лип. genit. вымя

ікра Спрк. Рхв. Лб. Врхв. I.

ікра у коровы М. Euter,

Kuheuter cf. griech. *σῦθαρ* =

Euter; Fruchtbarkeit. ahd.

uter). ікра у рыбы М Fisch-

laich. (в східногал. ікра значить

понайбільше: Fischlaich; тут і там в бойківскім також:

suga, Wade, литка).

ікорка Врхв. deminut. від ікра

= Euter. коровка мат ікорку

добру.

Илько Ба. Илія.

імати fangen. імати птахы.

индор. индюр Чр. Truthahn.

индичка Чр. Truthenne.

іначе Ба. I. = инакше.

іно С. З. nur.

иншак Ко. auf andere Weise.

иншакый Ко. ander, verschiedenartig. качкы иншакы.

Йоганик Бер. Йоанникий. Йо-

ганія Б. Евгенія (тота назва

мабуть через обміню мена: Генія).

йойчати, йойкати ächzen, stöhnen. дитина (дзедко) йойчит.

іскорник В. scharfer Hahnenfuss, Ranunculus acris.

іскроватый Ч. glitzerig, glitzernd. люд іскроватый glitzerndes Eis.

істыі Зл. дійсно, wahrlich, in der That, wirklich.

іти на коні, возом і пр Р. пішоу на коньох = поїхав кіньми. — ішоу розбійник верхом на коні Р. ein Räuber ritt zu Pferde.

К. к Св... zu, до, не дау не приступити к собі.

кабат П. in der Bedeutung: Unterrock der Weiber, спідниця.

кавалец Бер. Stück. іши кавалец до лысу noch ein Stück des Weges (noch ziemlich weit) zum Walde.

кавчати Вн. (vom Geschrei der Dohlen) кавка кавчить (demnach wäre das Wort кавка als onomatopoëtisch aufzufassen: ein кав-кав! schreiender Vogel).

кадывай Ч. куди. тадывай Ч. туди.

кадываль або кадывай Чр. = куда, куди.

казілен Вв. зело, квітне на синьо.

калабай Вв. старий, нечумазний чоловік.

каламарка Св. Tintenfass, каламар.

калап Кв. Hut. magy. kalap cf. turc. kalpak. дем. калапик.

калапшник Вв. „старый, зробиленый человек“ cf. калабай.

калинина Schneeball, Viburnum opulus.

кам Рад. Ч. = чим. кам више

Ч. = чим више. — кам дале

Ч. = чим дальше. — кам дух

Рад. = як найскорше, чим дух. — кам скорій Рад = чим скорше. — кам хвиля Вв. = що мінута, що хвиля jeden Augenblick (порів. кам раз гл. Знадоби до словаря южноруского нар. І. Верхратский 1877. стор. 23).

камінець Нов. камінник. камяниця Рхв. abgelagertes Gerölle; mit Gerölle bedecktes Ufer. загальноруск. камінець = Steinchen тут каменик plur. каменики.

камінчак Лип. Вн. Steinschmätzer, Saxicola. камінчаки виводжают ся в каміню: тарчастеньки die Steinschmätzer nisten unter'm Gestein; es sind scheckige (bunte) Vögel.

канов I. gen. fem. Kanne. genit. канви. налій воды с канви. кановка Врхв. item.

капати в знач. бідувати. я ся дост накапоу = я досить набідуою ся. накапау ся г дорозы = набідував ся в дорозі.

капку П. etwas. мороз капку зільжиу.

карати ся Бру. Р. удавати ся, посчастити. не каре ся = не счастит ся, не веде ся. не выкарало ся = не удало ся.

кария Чр. Qual, Noth. яка ту кария перейти тады = злі перейти талы.

карк deminut. карчок Св. Hals; Nacken. slowac. krk. „арматка такый пташок; попод карчок армелистый“.

карпеля П. Брт. Ба... Kohlrübe, Wrucke, бруква, бруков.

картунік Г. eine Vogelart.

каспер С. З. Wachtelkönig, Crex pratensis.

Катрена Ба. Katherina.

катулькы у ялицьі П. Tannenzapfen nom. sing. катулька.

— шишкы П. два оріхы лі-

- сковы або більше, што разом
вырастают zwei oder mehrere
neben einander wachsende Haselnüsse. (загальноруск. шишка
= Zapfen).
- катуля Брт. gen. neutr. Walze
deminut. катулька Слрк.
катульчко Брт.
- кач! Чр. кличут на качкы.
качати ўахы Жер. die Wäsche
mangen (mangeln).
- качальниця Жер. Mangebrett,
маглівниця.
- качульце Тп. Kniescheibe,
patella = качулка (Сулін
Спішский). — втяў ся по качульци = ударив по яблуку.
- качуристый kraus, кучерявий
eigtl. so gekrümmt, wie die
seitlichen Schwanzdeckfedern
beim Enterich (качур). качуристе воўося gekraustes Haar.
баран качуристый. уця качуриста Widder oder Schaf mit
besonders stark gekrauster
Wolle.
- качурити ся З. кудрити ся,
кудрявити ся, кучерявити ся
sich kräuseln (vom Haar).
- каштроля Я. Pfannentopf
slovac. kastrol.
- кафель Зл. Kachel.
- каянка Сл. жаль, сокрушене,
скруха Klage, Reue.
- квакати Б. качка кваче die
Ente quackt. квачаті Лб.
quacken. качка квачит.
- квасниця польова Бер. Ru-
mex acetosella, Feldampfer.
- квасюра Кр. verächtlich: Säure,
erwas Saures. вино квасюра
schlechter, saurer Wein.
- квич Нов. plur. квичи Kram-
metsvogel, Turdus pilaris.
- квіт Blume. genit. квіту. квіт-
ток gen. masc. genit. квітка
nom. plur. квіткы. slovac.
kwietok, pol. kwiatek. — ukr.
квітка gen. fem genit. квіткы.
- квіткастый Жер. bunt, mit
schönen Flecken geziert. арме-
лик квіткастый.
- квітниця (Ганцова) квітна пе-
дыля Palmsonntag.
- квітуля Бер. корова червена
з біўыми пўатками.
- квичаль Брт. Кр. Krammets-
vogel, Turdus pilaris čech. kví-
čala pol. kwiczoł.
- квоча Розс. plur. квочата або
курята Küchlein, Hühnlein.
- кед да, wenn; wann. slovac.
ked' pol. kiedy, čech. když.
- кедз! Нов. кличе на козу.
- кел М. plur. келы Eckzahn м.
кляо plur. кля.
- кельо Лб. кельоро Жер. =
кілько. як ест іх кельох = як
є іх кількох wenn einige da
sind. — кельоро етатку wie
viel Vieh.
- кельца Кр. кельцьи Жер.
Hauer, Eckzähne des Schwei-
nes.
- кельчик П. Ту. кельчик Ку.
видаток, Ausgabe, Unkosten.
magy. költség. скельтувати
verausgaben, verbrauchen.
- келя Кр. Жер. Б. кілька, einige,
manche. — през келя років
східногал. через кілька літ або
років durch einige Jahre.
стручків келя einige Hülsen.
пендрак має келя ніг Б. — —
— як ест кельох або як ест
гідны Лб. wenn mehrere ver-
sammelt sind.
- кервистый blutreich; sangui-
nisch.
- кермеш Брт. Розс. Ганцова....
Kirchmesse; Jahrmarkt.
- керноз Лб. керніз Врхв. Eber
plur. кернозы; східногал. кно-
роз. „керноз не мышкований,
вепер мышкований“ Лб.
- керпцьи Кр. I. Bundschuhe
nom. sing. керпец slovac. krpec.
обув з кавалка скіри, котрий

привязує ся на ноги. — в скір-
ных по верхох не можна хо-
дити; ходиме в керпцях.

керточины Д. „што намече
кертиця“. Maulwurfshaufen.

кеша Кр. бык кешастый (= со-
рокатый) Name eines sche-
ckigen Ochsen.

кывайло-дупа Щ. кывайгупа
Motacilla, Bachstelze, Wipp-
steert.

кыкот I. Stummel; Fingerstum-
mel. genit. кыктя.

кырдыль Кр. кырдель Heerde
череда. два кырдельи увец zwei
Schafheerden. cf. ukr. кыр-
дсл. чрѣдл грех.

кырнак Св. Stock, ein Stück
Ast. східногал. патик порів. чешк.
keř slovac. ker pol. kierz =
frutex старосл. къръ = radix
руск. кряк, корч = frutex. —
кырнача Св. gen. neutr.
collect. = кырнакы.

кырцьи Я. = ходаки. шнурки
до привязуваня = строчакы
або наволокы.

кыртавий Брт. Жег. verküm-
mert. кыртаве дерево verküm-
merter Baum. кыртавец
kleiner, verkümmerter Mensch.

кырчати ein Geschrei (кыр!
кыр!) von sich geben птах
кырчит Кр.

кыршини Тих. окыршини
Д. Brocken, округини.

кыснити Б. säuern. не кыснен-
ый ungesäuert. адзимка не
киснеча.

кыта Quaste, Strauss. dem-
кытка. червены кыткы юдины
die rothen Fruchtstände (Dol-
dentrauben) der Eberesche.

кытай Св. Нов. Rispe. кытай-
ка item. дві кытайкы проса
zwei Hirsensrispen cf. кыта
східногал. китця, pol. kita,
čech. kytice slovac. kytica

Strauss, Busch. кытайочка
deminut. kleine Rispe.

кыхавка Пол. Niesen.

кицкати ся Сн. purzeln, Pur-
zelbäume schlagen. спостріле-
ный заяц кицкат ся. кицнути
Зн. einmal purzeln.

кычка Wulst. кычка соўомы
(Strohbandel) до пошиваня
хыжи.

кышка дворня Ф. Сн. кышка
дворова I. кышка двірня
або задня Ба. Mastdarm,
intestinum rectum. — кышка
днова Б. Сн. кышка дьова
Ба. I. Blinddarm, intesti-
num caecum „што не ма про-
ходу“ I. — кышка крива
Ба. Grimmdarm, intestinum
colon.

кышлик Я. „машинка“, кітлик,
що мают вояки, менажка.

кыявчати Бер. knurren. кыяв-
чит в кышках es knurrt im
Magen (in den Gedärmen).

кыяи Св. gen. fem. genit. кыя-
ни Keule. на єднім кінци дуже
груба. — кыянка Св. plur.
кыякы Keule; Waschbläuel.

кыянка Б. larva ranae, Frosch-
larve, Kaulquappe.

кызый der Ziege gehörig, Zie-
gen. кизя серет Ziegenhaar.

кызьи цыцкы eine Pflanzart.
саме таке, як цыцок; губы до
їдіня; роснут г яловых лы-
сох“ (in Tannenwäldern).

кызлятко Жег. junge Ziege,
Zicklein.

кікацкы Лос. Stachelbeeren.

кількоро Б. пр. кількоро га-
чат einige Fohlen.

кінчити ся Вв. конати, уми-
рати, sterben.

кіпка I. кониця. кіпкы жита
забрати.

кірчик Позс. Viertel Koretz.

кіс гривкастый Св. Ringdros-
sel, Ringamsel, Turdus torquatus.

кіт коцурь возит Спрк. die Katze spinnt (schnurrt).
 кітча сова Нов. Ohreule.
 кітя II. Зл. кітя Ту. хліб на парастас церковный і на выніс; несут люде кіты до церкви. В Зл. виносят на службу Божу до церкви дві адзимкы cf. psl. коутны triticum costum.
 кіць-кіць! Врхв. так лудит кітку — а гонит: псик!
 клак Ба. Hauer. клакы велькы у корноза.
 кўапач II. кляпач Б. Бар. клапачик Ку. кляпачик Ко. Kneif, Kneipmesser.
 клапачка eine Art Klapper „клапачкы робит з ялового дерева и вима клапчат“.
 клапкати Св. кўанотати II. klappern. боцан кўаноче slovas. klarpat'. klapotat'.
 клантош Врхв. genit. клантоша Schnappmesser. порізаў клаптошом.
 класти ся З. пр. добрі ся не кладе die Verhältnisse gestalten sich ungünstig. хпало мі яблочко, юж друге не хпаде, не было мі добрі, ани ся не кладе.
 клевакы nom. sing. клевак Hauer, Eckzähne des Schweines.
 клекацкы Спрк. Розс. Нов. Брт. Тих. Stachelbeeren (nom. sing. клекацка).
 клий genit. клию Leim.
 клинец II. Св. Спрк. Hufnagel. желізний клинец slovas. klinec.
 кльішня Лб. Kriebsscheere. рак щипле кльішнямі.
 кльіщ вівчий Св. Schafzecke, Melophagus ovinus.
 кло Б. Чр. plur. кла Eckzahn.
 клы або кловакы Врхв. Мо. = кла. кло Жер. gen. neutr. junger Spross, junger Trieb,

sprossender Keim. цыбуля пуцчат кла.
 клопити ся II. zanken. клопят ся = вадят ся, сварят ся.
 кльоф Св. Keilhaue.
 кльоцок соли II. Св. Salzhurmane, тонка соли. два кльоцкы соли.
 клубетувати Ч. sich zusammenrollen. „бабин нес клубетує“ = „в клубок ся звине“ die Bärenraupe rollt sich zusammen.
 кляг Ф. Käselab. купиў клят. — клягати моўоко Ф. Milchlaben.
 клякнути ся Чр. sich einsetzen, sich senken. клякли ся вісцы, то человек не обачит ся = як поховала ся вісна, то чоловік не виздоровіє.
 клямка Klinke an der Thüre. укр. плямка.
 кляня Schelten. слово, што до кляня Scheltwort, Schimpfwort.
 кляпа Брт. alte Kuh; einer alten Kuh wird beim Treiben а кля! (statt: кляпо!) zugerufen.
 кляскати языком mit der Zunge schmalzen. кляскат або кляще.
 клювак (Ганцова) Schnabel, дзьоб.
 ключи. клуча Лб. Нов. Lunge psl. плочышта.
 кнап НВ. Weber. ид до кнапа = иди до ткача.
 коба Вв. Gründling, Grimpe, Gobio fluviatilis. една коба plur. кобы.
 кобылка в гусях Ко. Wirbel (an der Geige).
 кобыля Нов. junges weibliches Fohlen. для молодого кобыляти.
 кобылянка Вв. Кв. Pferdemit.

кобыляркы Р. Rosspflaumen
в східн. Гал. кобилюхи. ном.
sing. кобылярка.

коваль 1) Schmied 2) Küchenschabe, Periplaneta orientalis.

когутыкы „ябка доўгы, сподом широкы, кваскуваты“.

когутій Врхв. dem Hahne gehörig. когуті пера Hahnenfedern pol. kogucie pióra в східногал. когутячі пера.

коды Лб. wann, pol. kiedy.

кодкодати Вн. кодкодыкати Сн. кодкодакати Розс. gackern. кодкодже курка В. кура кодкодыкат Сн. кодкодакат. Розс.

козярка Кр „голуз обрызена козами“.

кой = коли. кой бестыя мудра.

колак Сврк. Eckzahn, Hauer (beim Schweine) plur. колакы cf. клак.

коўбасницы Ба. за кутньою тонькы кышкы.

коліба Лб. Sennenhütte. коліба для учаря, кошар для увец die Sennenhütte ist für den Schäfer, die Hürde für die Schafe bestimmt cf. griech. $\chi\lambda\lambda\beta\eta$ халупа pol. chałupa.

колька I. Stachel. піж ма колькы.

колодка або гыртан М. Adamsapfel, Kehlkopf

коўодкы х похребтины Wirbel im Rückgrath (ном. sing. коўодка).

колотов (коўотов), genit. колотви Quirl. колотвіом чир колотят.

колотовця Кр. eine Pflanzenart.

кольо Brot (in der Kindersprache).

коўтатп Ко. klopfen. коўтат або цукат в двері.

коляр Жег. Бер. што робит кола slovac. kolár Wagner, Radmeister.

коляя I. Д. plur. коляйі. „де ся выбиват колесами дорога“. I. „што выбють колеса“. Д.

комонница П. Ackerklee, Trifolium arvense. „сыі ся конич (Trifolium pratense, Wiesenklee); сама х собі (= сама з себе) росне по ўуках комонница“.

компір genit. комперя plur. компері pomme de terre, Kartoffel.

конаристый ästig; mit dicken Ästen.

конец Zweck, Ende. на той конец zu diesem Zwecke, zu diesem Ende. конец чому вывести I. die Sache ausführen, не годны тому кінця вывести sie sind nicht im Stande die Sache zum Abschluss zu bringen oder zu erledigen.

копич П. Ба. Wiesenklee. косиме тот копич.

копикы Лб. Aconitum, Eisenhut.

копір П. genit. копіря pol. kołnierz genit. kołnierza. пришиват до копіря.

конов genit. конвы Kanne.

коноплы пусты або перши Ко. не маут насыня; берут ся на прядиво; коноплы другы Ко. коноплы насынены Ту. берут ся на насыня і прядиво.

конопляник Ту. Bluthänfling, Fringilla cannabina.

конярка Бер. Pferdestall, стайня на коны.

копер genit. копрю Dill, Anethum graveolens. „копер, што росне г заграды, додае ся до огурків“.

копыўка die eine uneheliges Kind gehabt.

копыльча gen. neutr. genit. копыльчате. копыля genit. копыляте. копыляк Св. genit.

- копыляка Bastard, uneheliches Kind.
- коприва П. Брт. Бру... Ту. Brennessel, urtica psl. копривка. східногал. кропива.
- копривник Кв. копривняк П. Д, Ф. копрівняк Т. коперняк Вв. (місто: копривняк) Grasmücke, Sylvia „по коприви лютат“.
- коргель Лос. У. Linker, Linkhand, майкут. робити на коргель = лівом руком slovac. korhel' = Säufer. magy. korhely = Lump.
- корытна жаба Я. корытниця Вн. Schildkröte, Emys lutaria cf. slovac. korytnacka.
- корытятко маленьке на хліб Б. kleiner Backtrog. — корытечко Зл. = коритце (пр. на муку).
- корназ Кр. Д. корнов Ебер. східногал. кнороз укр. кнур (не крашений); вепер крашений. Корнута назва верху коло Бортового.
- коровянка Кв. Kuhmist.
- коровяр Тих. Kuhhirt.
- коровярка Бер. коровярня Kuhstall стайня на корови.
- короник Пол. Zaunschlüpfer.
- коропатва Т. Kröte, Bufo, коропавка.
- коротонький Жер. ganz kurz, коротычкый, корочкый Чр. ganz kurz. корочки ноги ganz kurze Füße.
- коругов Нов. Fahne.
- корчити Тих. ansroden. крякы корчити = корчувати.
- корчму робити Кр. іти на граня eine Musikunterhaltung (sammt Tractament) veranstalten.
- коршов І. magy. korsó. налий ми налюнки до коршова.
- коса пошійкаста Б. Ringdrossel, Turdus torquatus.
- косак тонький, широкый ніж до сиченя капусти.
- косатка Ба. Eisenhut, Aconitum napellus „жены цют, як час має“.
- косец Жер. 1) Mäher 2) Weberknecht, Phalangium parietinum.
- косы Спрк. Мо. Orionsgürtel oder Jakobsstab „три звїзды; така г нас пригварка: не буде теплої росы, покаль не зайдут в вечера за гору косы“. Спрк.
- косибав Спрк. (косибаў) Weberknecht, Afterspinne Phalangium parietinum. два косибавы.
- космик Бер. Zotte. космики воўны.
- костыльник Мо. церковник.
- косяр П. 1) Mäher 2) Weberknecht Phalangium parietinum східногал. косар, косонога.
- Кост Бер. Костьо Konstantin. костура. костурка. костырка. Schlachtmesser, кінчастий ніж до різаня худобы.
- кохан Ба. Geliebter. тот кохан ся звїдуваў.
- коцур Kater.
- коцюрба Св. Тих. коцурбина.
- коцурба П. Traubenkirsche, Ahlkirsche, Prunus padus „має чорны ягідкы“.
- кошар gen. masc. в східн. Гал. кошара gen. fem. Schafhürde. еден кошар на уці. — нажен уці до кошара treibe die Schafe in die Hürde.
- кошеля Брт, Жер. Hemd; nach Miklosich scheint psl. кошоула = indusium mit коньк = corbis verwandt zu sein. Altslovenische Lautlehre 1878, Seite 65. cf. lat. casula.
- крагулец Sperber pol. krogulec čech. krahulík східногал. кригулець, скригулець.
- кракоч Ту. Küchenschabe, Periplaneta orientalis. plur. кракочи.

крас gen. fem. побіч красъ Schönheit. така крас. велика крас.

красітний II. schön. красітна вода — можно ся ей напити gutes Wasser, kann getrunken werden.

красітечний II. sehr schön. квіт пахне красітечны die Blume riecht sehr angenehm.

красні II. Tu. schön. красні ня побвў er hat mich tüchtig geschlagen. — красні ся пироги розварили = розварили ся цілком.

кремпля Врхв. Wollenkratze, Krämpel. на кремплях ся чухре воуну.

креснятко Taufkind, Täufling.

крест genit. ксту Чр. oder кресту II. Taufe. принюс дитину (дзецко) до ксту. — крест genit. креста Kreuz в східногал. хрест.

Крестина Жег. Христина.

крет Врхв. Лб. M. Maulwurf in anderen Gegenden überwiegend: кыртыця.

кретівка Врхв. Лб. M. Maulwurfshaufen „што крет нарыє“.

крива муха Вн. Pferdelaus fliege.

кривак Нов. Hungerzwetsche plur. кривакы.

крижа (scilicet: сьвато) = сьвато вознесея Чесного Креста. на крижа = на сьватога крижа.

крижистый breitschulterig; ширококрижий.

кріп II. D. Ko. siedendes Wasser. наляў дуже кропу.

кровник II. Schafgarbe, Achillea millefolium.

крити schneiden. imper. вкрій, вкрійте = укрой, укройте.

крок Врхв. Schritt.

кролик Сн. крилик Чр. Zaunkönig.

кромкати III. krächzen. орны кромкавут III. die Krähen krächzen.

кромкач III Rabe, Corvus согах, крумкач. кромкач крумкат der Rabe krächzt.

кроні або круг дугану Чр. = пятьдесять пачок лютюну fünfzig Päckchen Rauchtobak.

кропец Ку. Dill, Anethum graveolens.

кропиво II. кропило Sprengwedel.

кroachай Нов. Schritt. оступит на крочай slovac. kročaj čech. kročeј.

кругыны Лб. Pflaumenabart пом. sing. кругыня. „круглы слівкы, чорны, погіркавы“.

круглый. округлый rund, kreisrund; kugelfrund; walzenförmig.

крукати Сн. krächzen. гавран крукат der Rabe krächzt.

крумкати III. krächzen гавран крумкат III крумчати II. гавран крумчит II. = крук краче.

крупы Вв. Eier des Krebses. крупы під шийкоу рачиці Eier an den Hinterleibsfusspaaren des Krebsweibchens.

крупнистый Ч. körnig.

крупняк Б. Ba. Rogener, Weibchen des Häringes. млічняк Ба. Milchner, молочняк, молочник (ікру оселедця зовуть так як у рака „крупы“).

крута голова Мш. Wendehals, Junx torquilla.

крутак Врхв. ein unverlässlicher Mensch.

крута мята Бер. Ba. Mentha crispa, Krauseminze.

крутити мотузы Seile (Schnüre) drehen.

кручати Ч. Ф. grunzen. нырський криль кручит як паця

Cavia cobaya grunzt wie ein Ferkel.
 крухова сіль Жер. Steinsalz. дуже крухової соли. viel Steinsalz.
 кравчати Б. vom Geschrei des Adlers. орел кравчит. ореу кравчау.
 крявчати Жер. Вн. krächzen. quacken. ворони, кавкы крявчат. — жаба крявчит.
 кряк Strauch. кряча gen. neut. collect. = крякы Gesträuch, Gestrüpp, дуже кряча viel Gestrüpp
 крячина П. Чр. крячина Лб. kleiner Strauch.
 крячистый П. mit Gesträuch bewachsen. крячисте поле.
 крячити ся Б. Wurzelverzweigungen treiben; sich verzweigen. перниця крячит ся der Wurzelstock des Queckens kriecht weit umher.
 Ксандер Б. Александер. Ксандра. Сандра Б. Александра. Сандрусь! по-ле-гев! = Александр! ходи сюда!
 ксі! Врхв. кричит гонячи свини; до кутця заганят: люлюсю! — кед дає йісти свини, кличе: гудзю-на!
 ку I... ку своїй хыжі = до своєї хати гуцульск. ид своїй хаты. — ку берегови = до берега.
 кугик Св. Врхв. O. Todteneule, Athene noctua. кугикы друг ся в ночи на непогоду die Todteneulen treiben sich unruhig herum, wenn Regenvetter bevorsteht. Deutung der Stimme: kuwitt! des Todtenkauzes: кугик кличе: вывез! (же человек умре), або повий! (же вродит жена) О. поріви. угорскоруск. кувик, кувик slovac. kuvik, magy. kuvik.
 кугикати Врхв. куги! куги! кричати.

кудерявый Врхв. I. kraus. kraushaarig, „што ся не причеше“. I.
 кудиль genit. кудели Spinnrocken, Spindel в східногал. куделя, кужиль, кужілка.
 кудкудакати gackern. кура кудкудаче.
 кудўатый Бер. zottig. langhaarig.
 кудляч Тих. mit langem, wohl auch krausem Kopfhhaar. cf. psl. кждръ.
 кукавка Вв. Kuckuck.
 кукалка Брт. Gugelhopf, Stritze в східногал. колач pol. kukielka.
 кука Д. кука II. Смрк. Puppe
 кукурыдзя Св. Maispflanze. кыгайка кукурыдзы Maisrispe. кокорудз Св. Maiskolben. де кады ест г нас кукурыдзя hie und da giebt es bei uns Mais. шишкы х кукурыдзы Maiskolben.
 кукурыкати krähen, kikeriki! rufen. когут кукурыкат.
 кукуриця Кр. Смрк. Чр. M. Mais, slovac. kukurica magy. kukorica.
 кокорудз і кукуруз Чр. Kukurutzkolben. — кокорудзкы (nom. sing. кокорудзка) Чр. Zapfen der Nadelbäume = східногал. шишкы.
 кукуричана куляша М. кукурудзяна куляша, Maisbrei.
 кукуричанка Чр. aus Kukurutzmehl bereitete Suppe, чыр кукуричаный.
 кукурузы на сосны, смерецы Ко.... Zapfen der Nadelbäume.
 кукучка Лб. Врхв. Kuckuck, Cuculus canorus slovac. кукучка.

- кульбастьй höckerig, gekrümmt. кульбастьй дзюбок höckeriger Schnabel.
- куліга Нов. Flussuferläufer, Strandläufer Totanus сідногал кулик.
- куляга Stelzfuss.
- куляти II. I. hinken. auch храмати. уця кулят або храмле das Schaf hinkt.
- кумарка gen. fem. Stech-schnascke, комар.
- куната Чр. Nebenkammer, Zimmer.
- купа Б. in der Bedeutung: viele, eine Menge. купа тхорів eine Menge Ittisse.
- купала Лип. Leuchtkäfer, Lampyris noctiluca.
- купаўка II. Д. Тих. купаўка або Янчік Мш. Johanniswürmchen, Leuchtwurm, Leuchtkäfer, Lampyris noctiluca (der Käfer erscheint um Johannis ва Купала).
- купей Нов. genit. купея Steinschmätzer, Saxicola.
- купчик II. Б. Рал. купчик Св. Сн. Г. О. Пол. Steinschmätzer, Saxicola. „лем х каміню мат гнїздо“ II. Св. „пяхы камінковаты (камінкы Steinschwätzerarten nom. sing. камінка) мают г мурі гнїздо“ (мур = aus Steinen zusammengefügte Einfriedung).
- купчити Я. продавати, купцем бути.
- кура II. Мо. або квочка с курятми Siebengestirn.
- куратор (на Угорщині звичайно уживане, часом і у галицких Лемків) = в Галичині звичайно: провізор церковний.
- курдель Лос лем г воды курдель. По думці люда, хробак, що споводує у худобы хороту звану також „курдель“. курдиль II. курдиль зальчичи II.
- курє зыле Б. пют с палюжком.
- куріпатра Св. Ч. куропатра Врхв. Тих. Пол. О. куропатла Кр. Rebhuhn, Perdix cinerea.
- курник Зл. хор в церкві.
- куртый kurz. курый ніж.
- курча, куря або курятко II. Hühnlein.
- курчати zirpen, schnarren. медведк курчит Ч. медвелькы курчат Кр die Maulwurfsgrillen zirpen.
- курява Schneegestöber. велика курява сьнігу.
- куряч Спрк. Raucher, сідногал. курєць.
- кус II. Лип. Нов... ein wenig. дай кус або капку соли gieb ein wenig Salz. — кус менчкый ein wenig kleiner трохи меншенькый. — ани кус = ани трохи kein Bissert, gar nicht. — няй кус почекаат er soll ein wenig warten.
- кусьцьок. кусьцьцьцьок II. кусьцьцьцька Зл. ein bisschen.
- кусьцьенкы ein wenig, ein bisschen. дай кусьцьенкы хлыба.
- кут Д. Schweinstall „де свинї стоять“.
- кутен genit. кутня Св. Чр. Ба. Magen; кутен у свини Schweinsmagen. — Dickdarm; Rauchwurst. cf. контюх, кеидюх cf. pol. kałnica.
- кутец Лб. Schweinstall. „кутец, де корміт свинї“. „він корміт дві свинї в кутці“. — зажен свинї до кутця; гадай: люлю! люлю!“
- куча II. Schweinstall.
- кучити I. докучати. блыха кучит чоловіку.

куфлик kleiner Becher, укр.
кухлик cf. psl. коупа poculum.

л. ўаба Pfote. ўабка plur.
ўабкы Pfötchen.

ўабкати (вабкати) klappern
(vom Storch). боцан ўабкат:
ўаб-ўаб-ўаб!

ўава. ўавка Bank; Steg. шоў
без ўаву er gieng über den
Steg.

ўада плоска скриня, eine Kiste
mit flachem Deckel. сусьік
роблят з букowego дерева на
овес; сусьічок малий, гей
куферечок. — скриня (ест
горбата) eine Kiste mit ge-
wölbtem (buckeligem) Deckel).

ўадны schön. він ўадвы сьпі-
ват er singt schön.

ўазы (лазы) = сьінокосы в гір-
ських лысах mit Gestrüpp be-
wachsene Wiesen in gebirgi-
gen Waldgegenden.

лайпяк Тп. Rosssäfer. Mistkä-
fer. Geotrupes stercorarius

ўакомец genit. ўакомя Nab-
süchtiger, лакомець.

ламаніця (ўаманіця) Лб. Flachs-
breche. ламаніцом лен ламле.

ўанц grosse Kette. ўанцух
Lehnzug, Kette. ўанцушок
kleine Kette.

ўаньцух Лб. східногал. лан-
цух, ланцюх, ланцюг.

лацно Зл. ўацно Розс. спо-
сібно, легко pol. łacnie. — slo-
vac. ľacno = wohlfeil. мінеўацно
es ist mir ungelegen, uncom-
mod.

(лачистый) кіс лачистый Г.
Ringdrossel, Turdus torquatus.

ўахы. (ла хы) Kleidung; Wä-
sche. сьваточны лахы. прати
ўахы Wäsche reinigen. пер,
церте ўахы. — на катульку
ўахы звиват а, качат рамаком
man wickelt die Wäsche um

die Walze und mangelt mit dem
Mangebrett.

ўжиця Розс. Брт. Нов. Я. Ган-
чова Löffel, східногал. ложка,
ложка psl. лъжица.

ле східногал. во. чекай ле! war-
te nur! йдajte ле! esset! пий-
те ле! trinket. — подте (пот-
те) ле! kommet!

леґінь Д. леґін Вв. Pyrami-
denrappel, Populus dilatata s.
pyramidalis високий леґін. два
леґіны.

ледач gen. fem. etwas Schlech-
tes. се внно велпка ледач ein
gar schlechter Wein. als col-
lect. ледач = Taugenichts.

ледачина Taugenichts.

ледівка Слрк. Сл. I. або по-
ледівка I. Glatteis.

ледівкы Ба. plur. an Bäumen
zugefrorene Eiszapfen.

лежух П. Ziegenmelker, Tag-
schläfer, Caprimulgus europae-
us „лежит на землі; двое-
має“ er nistet auf dem Boden
und bringt zwei Junge hervor.

лелет Врхв. Kauz, Ulula.

лелія Lilium, Lilie, лелія.

лем Вв. Ко. П... nur. тепер лем
П. nur jetzt.

лем-сьвіт Ба. beim Tagesan-
bruch. стан заран лем-сьвіт
steh' morgen in der Frühe auf
beim ersten Sonnenschimmer.

Лемчак Кв. plur. Лемчакы =
Лемки. нас кличут „Лемчакы“.

лен Вв. nur, лем; в Щ. нем =
лем. slovac. len. лен ем быў
там за три місяцы ich weilte
dort drei Monate lang.

лен „росит ся, сушит, тре, гўа-
дит“ П. — „лен прістерают,
потім зас берут до горстї (сноп-
ків), сушат, ламют ламаніцом
і гўадят гўадженіцом. Прядиво
складат на кыткы, на клубікы

(клубя) — потім бере на щеті“ Лб.
 Леон Leon, Лев.
 лепарка або лепярка М.
 глина на цеглу, на пед.
 леповатиця Брт. lettiger (klebriger) Boden.
 лескотати ся Ч. kitzeln. лескотливый kitzelig.
 Лешко Alexius.
 ливар груба тріска Span plur. ливарі cf. ивер, гивер, pol. wióg.
 ъыжка Смрк. ложка Б. Löffel. ъыжник Смрк. лыжник Б. Löffelbehältniss.
 лшник Т. kletterndes Labkraut, Galium aparine.
 липоватиця Лип. земля липка, леповатиця.
 лысак Вв. Kahlkopf, лысый человек.
 лыскотати (ся) Врхв. ъышкотати Лб. kitzeln, скоботати.
 лыста. Жер. лыстка Кр. ъыста. ъыстка П. Wade східногал. лиска.
 лишачий dem Fuchse (лишка) gehörig, лисый. лишаче гніздо.
 лишити Св. lassen. для него лиш да кус! lasse für ihn ein wenig! — лиште сой більше! lasset euch mehr!
 лишівка Нов. лишця (губа) Cantharellus cibarius.
 лишка П. Fuchs.
 лінський З. „што глони“ vom vorigen Jahre лінскы роскоши = розкоші, що були торід. лінський рік Б. das vorige Jahr. лінського року = тамтого року.
 лытаве теля Нов. „што дочкоды лытат“ (лытати = бігати)

лытавка Вв. Schmetterling.
 лытавка Тп. Tagschmetterling, а піриця Тп. Nachtschmetterling, phalaena.
 лытня вода laues Wasser східногал. літна або лігепла вода.
 лыторасль Д. літорост Sprosse, Reis psl. лкторасль глэдос, ramus.
 лыторкы П. малы драбини на віз східногал. полудрабки.
 лыія Чр. gen. fem. Gussregen. лыія іде.
 лобоз. лобур gemeiner, roher Kerl. [cf. лоб in der Bedeut. Kopf (verächtlich). ты ожгарю! ты лобозе! ты лобуре!
 лоба Сп. або логыня, логовый кряк Weissdorn.
 ъозиняк И. ъозинярок Нов. Weidenzeisig; Binsensänger.
 ъозиняк З. Со. Лип. лозиняк або соловій Вп. лозиняк Ко. Nachtigall. лозиняк съпіват найгардше. — в Ч. лозиняк gemeine Nachtigall Lusciola philomela — а соловій Sprosser, Lusciola major.
 локайка Кр. увця (уця) коло очей дакус чорна ein um die Augen schwarz geringeltes Schaf локайстый eigtl. mit Augenflecken oder Augensringen versehen. увця, коза локайста. cf. око, окаистий.
 ломак З. Д. ломачок Д. ломик або зводителъ Мо. Zaunkönig, Zaunschlüpfer, Troglodytes parvulus.
 лоны (ъоны) des vorigen Jahres psl. лани. стъ лони.
 ъопуша collect. Kletten. — гірке опуша (м. ъопуша), Klette Larpa major. — солодке опуша Hufattich, Tussilago farfara.

лотаї Вв. ўоташ П. Sumpf-dotterblume, *Caltha palustris*.
 ўуб (луб) genit. ўубу. ўубок genit ўубку П. ўубок Мо. або скоро Мо. ўубя genit. neutr. genit. ўубя Rinde.
 лубок (ўубок) М. Wiedehopf. Урпа ерорс. кричит: луб-луб!
 Лукач Бер. Лука, Лукаш.
 ўупа (луна) на рыбі Fischschuppe.
 лупкати knallen. лупкат (ўупкат) бичом er knallt mit der Peitsche.
 лущак вылученый опіх.
 лужко Ту. Bett, ліжко.
 лубост Б. Э. Liebe slovac. Ru-bost'. до чого ня гвела лубост пренесчесна Э. wozu führte mich diese unglückselige Liebe.
 лубувати lieben. не любуй во-ячку соўтысю дывочку.
 лубчик Пол. Liebstöckel, Levisticum officinale. „опаруют лубчиком дйнічку, щобы ся добрі коровы доіли; лубчик дают во сільоў, жебы коровы бігали“.
 люштикувати lustig leben. ходит по весільох і люштикуе er besucht Hochzeitsfeste und lebt lustig.
 лядік Эл. Wicke, Vicia, дикий горошок.
 лядько Смрк. gen. neutr. pupilla, Augensterne зринця. обі лядька beide Pupillen.
 лядька Б. Plauderei, plur. лядьки.
 лярва Смрк. schlechte Weibsperson; meretrix.
 дяжавка або Шілька Polin.
 дяшівка plur. дяшівкы eine Pilzart „жоўты, дрібны губкы“.
 дяшота П. collect. Polen, Ляхи.
 ма быти Ф. wahrscheinlich. укр. має бути, мабуць. ма быти і teraz wahrscheinlich auch jetzt.

магера Рад. магеран Сн. ма-деран, мадыран *Origanum majorana*, Majoran, Mairan.
 Магурич назва верху коло Борного.
 мазіливый Врхв. weinerlich. мазлива дывчина.
 мазуратый Чр. schmutzig, beschmutzt. якас (дывчина) мазурата wie du beschmutzt bist!
 мазяр genit. мазяря П. Theer-verkäufer.
 мазярка Theermeste, Theerbüchse, мазниця.
 майдати Рхв. Сн. wedeln. нес майдат або майдже хвостом Сн. майдже хвостом або огоньом
 мак загорідный Ф. Garten-mohn, Papaver somniferum.
 Маклена Эл. Макрина.
 маковина Ф. або маковинец Ф. дикий мак, мачок Papaver-rhoeas Klatschrose, Feuerblume. „росне по зерны“.
 малюцкый І. малюцкый Эл. ganz klein. „морскы свинкы малюцкы; як прудко ся спло-дят, так прудко выгубнут; до рока трудно, що-б были в одного господаря“.
 маляга Чр. langsame Weibsperson; langsamer Patron. „што робит помалы“ східногал. дзям-дзя. ты маляго!
 мамка Вв. Claviceps purpurea, Mutterkorn (тут мамка значить те, що східногал. матка іменно 1) Mutter 2) Mutterkorn, Hungerkorn).
 мамрати П. unverständlich reden. мамре в горячцы = без приготности гварит.
 мамуна Чр. Эл. Larve, vermummte Gestalt; Hexe cf. psl. **Б**АКОУНИ plur; **Б**АКОУНЬСКА **Ю**РЬСЬ ruth. забобов, забабон; germ. Mumme, Mummel,

- Mümmelken, Mühmchen = Larve, Maske, Gespenst; Nixe.
 мамунка II. Purp. лялька, кукла plur мамунки.
 мамусь. мамцюсь. мамуся Mütterchen. татусь. татусьо Väterchen.
 маранча B. grosse Menge. велька того маранча das ist in grosser Menge. — маранча гусениц на капусты = eine grosse Menge von Raupen am Gartenkohl. порівн. угорекоруск. мракота в значеню: велика скількість
 мариндя II. Proviant, мерендя, мериндя, харч.
 Марися Mo. Marie.
 марімята або калупір Ba. Tapanacetum balsamita.
 Марка T. Marie.
 мармуновий 1) marmelsteinern 2) von der Farbe des bunten Marmors, marmorirt. квіток мармуновий.
 марник Кр. Teufel. г ным сьидит марник er ist vom Teufel besessen.
 маручати Вв. мырчати, murren.
 мати пр. я вас мам знати Mo. es scheint mir, dass ich Sie kenne.
 масеса Лос. Ba. langsame, unbehilfliche Weibsperson. „жена повільна як смола“ Ba.
 масляниця Г. Nachtfalter, phalaena.
 маст Ba. Schweinschmalz. маст свинна — а што натопит з гуси або з качкы: смаец.
 мастило Ко. „на молоны зобейце і муки заколотит“.
 мастити хыжу II. Ко. в східногал. мазати або мастити хату.
 материял Зл. eigtl Material, oft in der Bedeut. Mist, Dünger gebraucht.
 матеркувати Д. проклинати в матір.
 мать Врхв. (мац) Mutter, не даст мя мать моя.
 матиця Бер. Д. Кв. Брт. матка житна Мш. Mutterkorn, Claviceps purpurea (sclerotium).
 маць collect. kleine Kinder; kleine Menschen; überhaupt etwas Kleines, ganz kleine Sachen, Minutien. така маць = pol. takie maleństwo, ruth. така маліч. cf. маленький, маціцьквій.
 маця Metzen nom. plur. маці genit. plur. мац пр. п'ят мац fünf Metzen.
 мацяти B. мацкати B. tasten, betasten. slovac. maskat'.
 мачата Сн. plur. насія маку Mohnsamen. было того як мачат = було дуже много, viel, wie Samen in einer Mohnkapsel.
 маюр Ту. Meierhof slovac. major magy. major.
 медведик Брт. Лип. plur. медведикы. медведок Св. O. plur. медведкы Werre, Maulwurfsgrielle, Gryllotalpa vulgaris. медведкы точат бандуры die Werren benagen die Kartoffeln.
 медведиха P. Bärin, медведиця.
 Мельянна B. Мельянка Спрк. Мельіська Мо. Меланія.
 мента Кв. „загортина до церкви“ Art. Manteline, Mantille.
 ментус Ту. Lota vulgaris, Aalraupe pol. miętuz.
 меньшати II. Св. kleiner werden. юж ден меньшат = східногал. вже день меншає schon wird der Tag kleiner.

мерзеник *abscheulicher Mensch, Scheusal.* ты мерзенику!

меренька Вн. *Pfille, Phoxinus rivularis.* меренькы блышачі.

мерест Кр. *gen.* мересту *niedrige Sumpfkrauter; in anderen Gegenden мерест = Phoxinus rivularis, Ellritze oder Pfille; Froschlaich. ukr.* мерест = *Laich namentl. Fischlaich; мерестити ся laichen.*

меріндзати Жер. *wiederkauen.*

металец Нов. *genit.* металця *ein fabelhaftes Schlangenthier, Drachen Dem Volksglauben nach steckt das Unthier seinen Schweif in den Mund und rennt auf diese Weise wie ein Rad rollend umher; auch pfeift es, wenn Regenwetter bevorsteht. „гад, што заложит хвіст до пьска і летит (розумій: біжит, lauft) як качульце, так ся качат і на дойч свище“.*

метати ся або веречи ся Вв. *прокидати ся (о волосі). гнеска уж ся мече (верже) в мене сивый волос jetzt ist bereits mein Haar grau melirt.*

мигати ся П. *schimmern (vom Licht).*

мыкати ся Ко. *sich werfen.* так ся мыкат веретильник (*Blindschleiche*) як змья.

мыкати ся Ба. *сторонити ся.* він мыкаў ся од него і гварнў, же ніж вштурит в него — та потом розышли ся гарды (= *красно, добре*).

Милиян Бер. *Aemilianus.*

мырдати Чр. *wedeln.* пес мырдже або мырдат огоном *der Hund wedelt mit dem Schwanz.*

мырчати *murmeln, murmure.* не мырч!

мисник Б. *полиця на миски, Schüsselschrank slovac. misnik.*

мыся. мысятко *junge Maus; junges Mäuschen. східногал.* миша мпшатко.

мытник Рад. *што відбрат мыто, Zöllner, Mauthner, Mauthnehmer, slovac. mytnik.*

Михаў *Michael східногал.* Михайло.

мыцьо *ein bausbackiges Kind.*

мышелівка Врхв. *Rüttelfalke, Tinunculus.* на вігри стане мышелівка *der Thurmfalke ritelt.*

мышка Вп. *Zaunkönig, Troglodytes parvulus.*

мишкар Лб. *Сн. Verschneider slovac. miškár.* мишкарі мишкувалі.

мишкарскый Ба. (*мышкарскый*) пр. *мышкарска сьпівка.*

мишковати Б. *Сн. мышкувати Лб. verschneiden, gelzen slovac. miškovat.* Кернос не мишкований — *вепер мишкований.* мышкаре мышкувалі *вепрі.*

мышовий Брт. *мышовійка Пол. Мал. Zaunkönig, Troglodytes parvulus.*

мышокрілик Врхв. або *мышій кріль Врхв. Zaunschlüpf, Troglodytes parvulus.*

мышыргач М. Б. Бер. *Сн. вышыргач Лб. Fledermaus, Vespertilio.*

миготати Врхв. М. *blinken, flimmern, glitzern. pol. migotać slovac. mihotat' sa.*

мінцар Вол. *Schnellwage.*

мір Мо. „*як умирают люде*“. (*міра*). *тільки, що не міра = безчисленне множество.*

місячок Врхв. (*in der Dativform*) *Mond, in anderen Gegenden: місяц.*

мігла Мо. *Komet*

міхыр genit. міхыря Blase. міхыря collect. gen. neutr. міхыря надуе ся II.
міцне збіля Бер. Centaurea jacea.
мозуль Ту. plur. мозулы Schwiele.
морквяница I. моркляница II. морковьянка Ту. wilde Möhre, zu den Umbelliferen gehörende Pflanzenart. „здабат на морков, худоба йіст“.
мішкар валашинок. мішкаре мішкують або красят вепрі (гл. мишкар, мышкар).
мішкувати kastriren, auch krasiti. крашений = кастрований, звалашений.
мльіти ohnmächtig werden. зімльіу er wurde ohnmächtig.
млынчівка „тот кый, котрым обертаєт млынец“ Handmühlstock.
множество Врхв. мноство II. Menge. вельке множество народа в церкві eine grosse Volksmenge ist in der Kirche versammelt.
мовный gesprächig, бесідливый. Модик Сярк. Modest.
модрень Св. Жер. Врхв. червеный смерек або чвірк Жер. Lärche, Larix decidua.
мозолистый II. schwielig. ско-ра мозолиста schwielige Haut.
мокравый Врхв. nässlich. кус мокраве дровно.
мокрица Нов. feuchter Boden; мокравина.
моримуха Св. морімуха Кр. Fliegenschwamm, Amanita muscaria східногал. маримуха.
морков genit. моркви Möhre, східногал. морхва.
морозок II. Reif, іней. морозок по травах.

морске паця Кр. plur. морскы пацята. морща plur. морщата Жер. морщак Б. Врхв. Meerschweinchen, Cavia cobaya.
мосяж Messing. мосяжний aus Messing gemacht.
мотылиця Мш. Nachtschmetterling, а мотыль Мш. Tagfalter.
моцьо Milch (in der Kindersprache statt: молоцьо).
мочило I. Lache; ausgespülte Flusstelle, wo Hanfpflanzen eingewässert werden. в мочилы мочат коноплы. в мочилы крумчат жабы.
мошуркы II. (nom. sing. мошурка) Hungerzwetschen.
мрачитися I. finster werden. мрачит ся по заході сонця
мудрень Сн. мудрик СЗ Lärche, Larix decidua.
муравка Д. kleiner Rasen, мала мурава.
муравка Розс. мурайка СЗ. plur. мурайкы. мураль Ку. plur. муралы. мурянкa Б. Врхв. Брт. Ameise, formica. мішкы муравчаны Розс. Ameisenpuppen sog. Ameiseneier. мурянкы лазят масур. mročki nom. sing. mrocka.
мурда Бер. уця мурдзяста т. є. коло очей чорна ein um die Augen schwarzes Schaf.
мури Сн. кличка пса, Hundename.
мурованиця Ч. мур з каміня. мурчати schnurren; murren, murmeln. кіт мурчит die Katze spinnt čech. mrukati, pol. mruceć.
мутник Вн. „мала річка, што лем по камени іде“, kleiner, trüber Bach.
муцкы Ту. волоси зачесані і закручені на висках — коло Радошич: „гуццоты“.

мучанкы Кр. пом. sing. мучанка „грушки крушнысты, што давысты“ mürbe, bröckelige, den Schlund etwas reizende Birnen.

мушара Врхв. мушера II. Жер. P. Blattlaus, Aphis. смотте, як ся там капуста яли мушеры schauet, wie dort der Kohl von Blattläusen besetzt ist.

мшаль Ту. Heracleum sphondylium, gemeine Bärenklau.

мявчати міауен. кіт мявчит.

мязгратый. мязгратый Б. saftig; fleischig. оболона поверх бамбуха мязграта.

Н. набадкаати anstechen cf. бости. набадкау іглом.

набіжныі andächtig. набіжныі пісні Лб. andächtige Lieder, Kirchenlieder.

навести ся Вн. в знач. змовити ся. хлопы ся навели.

навіля ген. neutr. Н. В. наградча Н. В. або гуси Н. В. „што набере сыно граблями або вилами на віз накласти.

на вітри стати Врхв. ritteln. мышелівка стає на вітри der Thurmfalke rittelt східногал. боре ся з вітром.

навидыти кого М. jemand besuchen. пришлісме ей навидыти М. psl. навікдыти pol. nawiedzić.

навымуляти ausspülen eigtl. den Schlamm (мул) fortführen. навымудят вода.

нагодити ся I. лучити ся. жебы ся нагодиу.

наголошати ся Вв. in der Bedeut. sich hören lassen, sich anmelden. наголошит ся зводителъ der Zaunkönig lässt sich hören.

нагорнути II. I. zusammenhäufen, zusammentragen. камінік вода нагорнула das Wasser häufte eine ganze

Steinmasse an. нагорнуло дуже палыча das Wasser schwemmte viele Baumäste zusammen.

надерати ся с кым mit jmd Streit suchen.

надыбати Тнх. begegnen. надыбати хлопа er begegnet einem Bauern.

надити плуг Д. накласти на стерте вістре плуга новий кусень желіза, приварити і ствердити.

надобыти erwerben, східногал. придбати, добути.

надобный Врхв. Вв. anmüthig; schön. надобна дывечка (дзевечка).

надойило ми ich habe es schon ganz satt.

на дост genug. мала ем мяса на дост. ich hatte Fleisch in genügender Menge.

назвіско II. Name, назвище.

на зрады кому стояти Verrath gegen jmd hegen.

найбарже Кр. am meisten, zumeist pol. najbardziej.

найвекший Кр. der grösste pol. największy. psl. найкатышый.

найпланьший der schlechteste, der elendste; der unfruchtbarste. черевуга найпланьша рыба der Bitterling ist ein Fisch von geringstem Werthe.

накачати Ч. hinaufwälzen, zusammenwälzen. вітор накачат сьніг.

накляпати Смрк. пабити, втиснути. наклепают в голову.

наклятя Бер. Мо. Schelten, Scheltworte.

накраплястий Кв. gescheckt, getüpfelt. накраплясты дрозды.

намель М. genit. намелю. намелюх на жыты Кр. Mutterkorn, Claviceps purpurea (sclerotium).

намервити союму Лб. намервена союма Wirrstroh.

намысліті ся Ф. Gedanken sammeln. треба ся намысліті.
 намітувати aufwerfen намітуйте на віз союмы. меч, мечте союму! (метати).
 на мое сумльїня! auf mein Gewissen! (Schwur).
 намолочати ся gedroschen werden. як буде ся зерно намолочало.
 на надити сокрыу Ко. або насталити.
 на нашка Розс. хресна мати на около rund herum.
 на полы Лип. zur Hälfte. вівцы мойї вівцы, на полы баравы
 на помянути Спрк. erinnern. на помян ми erinnere mich. на помянте ми erinnert mich.
 на права Ба. Füllung, farce, начинка. на правити Ба. füllen. кышкы направлят с крупами або с кырвѡм; інакша направа: бере муку з мастьом.
 на прасный Чр. in der Bedeut. auffahrend, aufbrausend, zornig.
 на пред Р. стаў напред коня er stellte sich vor das Pferd.
 на приклячкох Спрх. knieend, auf den Knien.
 на ремный П. Чр. Врхв. Св... jäh, überstürzend; eifrig; dringend. bitzig; plötzlich. на ремный або прудкий члѡек = палкий члѡвик. — на ремный до работы. — віл на ремный — на ремный дойч Бер. plötzlicher, heftiger Regen cf. ревный укр. ремствовати eifern psl. рамаѣнь impetuosis.
 на рыпати Мо. abstossen, abschlagen; unnützes Zeug zusammenschwätzen. много наповіў або нарыпаў.
 на родове Зл. в кілька день по хрестинах несуть куми до матери дітини дарунки: хліб, риж

варений (тут кажуть: рис = Reis) і т. п., так зване „на родове“.
 на роком Ш. Б. навмисне, zu Fleiss, mit Intention. на роком зьвідуваў єм ся.
 на самый перед Кв. zuerst, zuvorderst.
 наскый чѡвек Лб. zu uns gehörender Mann: unser Mann.
 на-спак Ту. verkehrt, nach rückwärts.
 на сновати Вп. ein Gespinnst verfertigen, spinnen, aufspinnen. паучіну наснує паук.
 на стріт gegenüber, entgegen, на встрічу.
 на таруш Notar pol. notaryusz.
 на тинявка Б. зелена хопта накошена або нарвана для худобы, зеленець (Grünfutter).
 на тіўко Кч. Ш. в знач. много, viel. єст іх на тіўко.
 на трепати in der Bedeut. (in grosser Menge) aufladen. на трепаў союмы = наложиў.
 на-ту-на! Врхв. так кличе пса; як жене, то кричит: і деш!
 на тха Бер. таке зыля; обкурюють, як эле на тхѡ члѡвика.
 на храмувати etwas hinken, zu hinken beginnen. уця на храмує das Schaf fängt an zu hinken.
 на чалистый Бер. м. нашалистый тут уживане в значеню: палкий, ревный. на чалистый до работы = що аж горить до работы, що рве ся до работы.
 На ця Ба. Анастасия
 на чухати Б. натерти. начухати очи росом die Augen mit Thau einreiben.
 на єднати Р. на згоджувати, на няти.
 небеский Врхв. I. Сн. blau, himmelblau psl. НЕБЕСЬСКЪ тоб ображѡ coelestis.

невидок I. Finsterniss; finsterrer Ort. в такому невидоку in solch finsternem Orte.

невірник Вв. Ungläubiger. муж невірник ein Mann, der die Treue seiner Frau verdächtigt „Мужу, мій мужу; мій невірниченьку, не віриш сам собі, ні мому личеньку“.

невіста Спрк. „сына жена“ des Sohnes Gattin eigtl. невіста verheiratete Frau.

негодивый Р. unglücklich; abscheulich cf. негода.

недогрызя Бер. gen. neutr. выгрызя Бер. gen. neutr. перегрызки, сіно не доїдене худобою.

незлюдный невлудный menschenscheu; unleutselig. „што не жне з людьми“ cf. psł. некълюдны adv. modo inhumano. slovac. nevl'udny.

незмазанный unbefleckt. характер незмазанный mackelloser Charakter.

некельтивный Вол. „што не выдає грошей, што не робит кельчики“ (= що не робить видатків).

ненаядлый человек Жег. Nimmersatt, ненасптець.

нендза in der Bedeut.: Läuse; pol. nędza = Noth. нендза бытяйла! (Verwünschung wörtl.: mögen dich Läuse fressen!).

неодповідно нич нам I. nichts ist so, wie es uns angenehm wäre.

не о-маль fast, beinahe (із: не о мале).

неприяник Ту. Missgönner; unwirscher Mensch.

не руш Б. empfindliches Springkraut, Rühr mich nicht an, Impatiens noli tangere. „зьяла має листкы, як вишня“).

нести ся на кони Вв. zu Pferde reiten. — носіу ся на кони Мо.

нечас Ба. ungelegene Zeit. вшытко бы-м знала по нечасы (= якбым здогадала, кед не треба).

не є і не єст Нов. II.... східногал. нема укр. нема і немає psł. н'ксть із не єсть. не є дубів es giebt keine Eichen. — не є жака дома = нема дяка дома der Kirchensänger ist nicht zu Hause.

нигде-раз absolut nirgends.

низинка (deminut. від низина) kleine Niederung, kleines Thal.

никаши, ни паши Св. = völliger Misswachs (wie z. B. in dem durch seine Dürre bei uns so berühmten Jahre 1879). глінского року не быўо г нас ни кашы, ни паши (wörtl. weder Grütze d. i. Nahrung für das Volk, noch Futter für das Vieh).

никто Ба. нікто. никто не пришоу.

ни-нач Вв. ні на що.

нырске паця Meerschweinchen, Cavia sobaya. тримають в хыжи про гоетец, же вытыгат“.

ни-се-ни-то Taugenichts; Zwitterding.

нич II. Врхв... nichts, нічо нич-раз gar nichts.

ничгид Чр. genit. ничгода Taugenichts „што не годит ся до ничого“, негодай. ты ничгоде! du Taugenichts!

ни який keiner.

нів місяця Neumond, genit. нову.

ниверити Зл. нівечити cf. поневиряти. нову гуньку зныверіу на дойджи.

ниж обіручний до стругана гонгів Врхв., обіручник ein

Messer, welches zum Verfertigen der Schindeln dient.
 ньїж Р. in der Bedeut. bis, аж. я го буду дотля мучиў, ньїж не повіст, де має пїнязі схованы.
 ньїма Кв. pol. niema, ruth. нема. ньїт татця дома або ньїма татця дома.
 ньїмина або воронївка Нов. vierblättrige Einbeere, Paris quadrifolia „росне по крайох льїса“ wächst an Waldesrändern.
 ньїмина Сн. ньїмина Лб. 1) Faulbaum, Rhamnus frangula „кряк крехкый, ма чорны ягоды“ 2) Vieh (cf. нїмий, psl. нїмь).
 нїрскый крїль Брт. plur. нїрскы крольї Meer-schweinchen, Cavia sobaya гл. нїрске паця).
 ньїт Б. Вн. П. Врхв.... ньїт медведїв г нас bei uns giebt es keine Bären. — г нас тих птахів ньїт bei uns sind diese Vögel nicht zu finden. — ньїт сьвїжої воды es ist kein frisches Wasser. — не выжаў єс ярец іщи? hast du die Gerste noch nicht geschnitten? іщи ньїт! noch nicht. — у нас ньїт або у нас не є Б. bei uns giebt es nicht. — ньїт коли Вн. = нема коли.
 новїтный Брт. neu; neu angekommen; neu erfunden. новїтный пўуг (cf. новота Neuheit).
 ногавкы I. kleinerne Hosen, Gätien. ногавкы полотняны, холошныї з грубого сукна.
 ноздры Ф. Nüster, нїздря.
 но-де-но! sei doch ruhig! — mach' doch das!
 нон dieser dort, он-он.
 нора Св. Тих. Пол. Ч. Nachschmetterling Phalaena: една

нора, двї норы. cf. нурити wühlen, fressen, benagen (namentlich von Würmern und Raupen) psl. нурити, про-нурити consumere rad. нър. Den Worten нора und миль (мулити, муляти = drücken, fressen, nagen) liegt dieselbe Vorstellung zu Grunde: gefräßiges Thier (in Hinsehung auf die Gefräßigkeit der Raupen).
 носалькы II. носулькы Св. Nasenlöcher. една носалька. двї носулькы (на Бойківщинї тут і там: носавкы).
 нудь Langeweile така нудь.
 нужда Лб. Noth, Elend; dagegen неядза collect. Läuse. нендзыт тя = кусат тя неядза = кусають тебе воши (pol. neđza = Elend).
 нурцювати Врхв. tauchen, untertauchen.
 нюнка Кр. Бв. нюнька Св. Equisetum arvense, Acker-Schachtelhalm.
 ня Чр. Жер. Зл. nein. о ня! о nein.
 няньо П Я. нянько. няньо Vater. няньо гварїу або повїу (в Рудаवці: татцю vocat. татцю!).
 о. обарянец Чр. Bretzel, оплітанец. дем. обаряничк Чр. куп три обарянци.
 обаторити ся Вн. обатурати ся = до себе прийти, опам'ятати ся zu sich kommen, zur Besinnung kommen; die Gesundheit wieder erlangen. cf. magy. bátor = kühn, muthig.
 обачити ся Лос. Б. in der Bedeut. genesen, wieder zu sich kommen, die Gesundheit wieder erlangen. выздоровити. може ся обачит vielleicht wird er aufkommen.

- обдальный Вн. etwas weiter entfernt. од ближних, сусіді обдальных von Verwandten Nachbarn und ferner Wohnenden.
- обдуги Мо. обвіяти. вітор го обдугу = в. г. обвіяв.
- оберак Oberrock.
- оберати eitern (vom Geschwür). обере ся гырча, обере ся боляк.
- обертен genit. обертня = часть воза. в обертен вбиват ся кўа-ниці.
- обжерливый gefrässig.
- обыйти ся безкого Пол. jmd entbehren. обйдете ся без ня.
- обід П. Frühstück, сьнідана Врхв.
- обід робити Врхв. східногал. поминки справляти. - в Верхівні їдять три рази на день, іменно есть: сьніданя, полуденок, вечера.
- обіручный столец Пол. столец до тесаня; в тім стилци: головач дошка до придержуваня; цапок дошка, што підкладат.
- обкочити Бер. umschreiten. кін обкочат яругу das Pferd wird die Schlucht umschreiten.
- облежати Ч. länger liegen, als es dem Ziel entsprechend (zweckmässig) ist. як облежит лєн, то насїня облетит.
- облесный Жег. falsch, gleissnerisch „што має гладкы слова, а інши мысли“. — облесник Gleissner.
- облечи anziehen psl. **облакшти**. облечу я жуван.
- облук П. Bogen; ein Theil bei der Sense.
- облямка Umsäumung. облямка в ременя товьіського cf. čech. lem = Saum.
- обніжа у пчолы I. gen. neutr. der von den Bienen in den sogenannten Körbchen der Hinterfüsse gesammelte Blütenstaub.
- оболонна П. Нов. Смрк... Haut, Membrane.
- обрамка Жег. Saum, Umsäumung.
- обранкы Св. Aufschläge. (nom. sing. обранка). червены обранкы.
- обрыпати Бер. оббити, обвалити. обрыпау сьтїну. обрыпау ся мур.
- обрідный Д. etwas dünn. обрідны волосы schütteres Haar. — обрідный лыс lichter Wald.
- оброслый Ту. bewachsen, haarig. оброслы гусяниці зведе „жидівскы шапки“ behaarte (mit Haaren bewachsene) Raupen nennen wir „Judenmützen“ = Bärenraupen.
- обручный ніж Ту. (обіручний) ніж до тесаня з двома ручками.
- обходити кого З. in der Bedeut. jmd pflegen.
- обхудный Бер. ziemlich mager. обхудны волы ziemlich magere Ochsen.
- обшивка Kragen, ковпир.
- обявити ся Ту. erscheinen.
- овад Я. in der Bedeut. Zaun-schlüpfer, Troglodytes parvulus; aber auch in der Bedeutung: Tabanus.
- овечка Лип. Assel, Mauerassel.
- овийка Ва. Winde, Convolvulus.
- овоцове дерево Obstbaum, овощне (овочеве) дерево.
- огавный Нов. lästig, ungeschlacht, ungeheuer; gräulich, ekelhaft; lasterhaft. огавна велич Grösse ohne Ebenmass; widerwärtige Grösse. пиякы огавны ekelhafte (lasterhafte) Trunkbolde. cf. psl. **огавность** molestia, čech. slovac. ohavný, lasterhaft; gräulich.
- огварити П. Рхв. Ту. freq. огварити verleumden. огва-

- ршла мене Ту. = обмовила мене.
- огварка Лип. обмова, Verleumdung.
- оглав П. І. (для коня) „оглавы мотузяны і ремінны“. оглавец Д. Я. Halfter, капістра, капаретва, (capistrum), кантарка. „оглавец з мотузкы дае ся на коня, на пык без удила“ slovac. ohlav. ohlavec.
- оглупіти dumm werden; den Verstand verlieren. оглупити dumm machen, verdummen.
- огняниця Вн. Feuerwurm, Leuchtkäfer, Lampyrus noctiluca.
- огурок П. Б. Ba. Gurke. східногал. огірок, огирок.
- огурчина Пол. eine Pflanzenart.
- огін genit. огона Жер. Кр. П. — genit. огона Лб. Schwanz, Schweif pol. ogon. нес рушат огоном П. нес мырдже огоном Врхв. der Hund wedelt mit dem Schwanze.
- огонік Врхв. Blattstiel, Fruchtstiel. на огоніку вісіт грушка.
- одвильгнути Розс. Feuchtigkeit anziehen. одвильгло дерево.
- оддавати н. пр. Пану Богу оддаю wörtl. ich empfehle Sie (euch, dich) dem Schutze Gottes (Gruss beim Abschiede).
- одзьобувати східногал. сапати. садят бандуркы, одзьобуют, огартают.
- одказати Б. vermachen. одказ Vermächtniss.
- одкаль П. Лб. Ти. Р. Мо... (откаль) відки (отъ+ка+ли) одкаль сят? woher kommen Sie? одкальете? східногал відки есте, відкисте?
- одкаль сі Р. одкаль си П. відкись von irgend wo. одкаль

- си приходят на зиму до нас квичи von irgend wo kommen zu uns zur Winterszeit die Krammetsvögel [bekanntlich kommt der Krammetsvogel (Turdus pilaris) auf seinem Zuge im September und October vom hohen Norden in unsere Gebirgsgegenden, wo er oft den Winter über bei uns bleibt].
- одкельска Вн. (откельска) відкись. одкельска пришоў.
- одкаль. одкале (откале) seit wann; одталъ, одтале (оттале) I. seit her.
- одквітнути. оквітнути. абквітло. дерево оквітло або одквітло.
- одмінный verschieden. одмінніший verschiedener. птах одміннісший eine stärker verschiedene Vogelart.
- одмяк П. Т. Thauwetter східногал. відельга, відлига. буде на дворі одмяк es wird Thauwetter eintreten. одмякнути aufthauen (vom Schnee). одмяк сныг.
- одомаш Leihkauf, Kauftrunk magy. áldomás.
- Одоска Зл. Теодозия.
- одособити ся Кр. sich trennen, sich absondern. одособит ся од нас = від'окремит ся.
- одстапити I. одщипити. „мышпыргач гво дни в хамороді быват: за лубом одстапеным die Fledermaus hält sich bei Tag im Schatten z. B. hinter theilweise abgelöster Rinde.“
- одтаіти ся чого I die Sache geheimhalten, Unwissenheit simulieren. одтаіу ся вшыткого на протокулы.
- одтамаль Кр. I. Сн. одтамале (оттамале). одтамтыле Я. von dort.

одхідча Розс. (отхитча) genit.
 одхідчате = зронена дитина.
 одходова кышка Св. Mastdarm.
 одцьіджалка Лос. цьідило до
 одцьіджуваня комперий.
 одштуркати Мо. abstoßen.
 од'язок Св. Nebenwehr, від'-
 язок. „што боком іде од язу“.
 ожгар Чр. eigtl. Brandstifter;
 Gebrandmarkter als Schimpf-
 wort. ты ожгарю! ты добозе!
 ты добуре! cf. psl. жашти,
 ruth жечи.
 ожеледец Розс. „люд, што
 примерзат на голузах“.
 ожелест Бер. Лип. M. Eis-
 zarfen an Bäumen. дуже оже-
 лесту глысы.
 ожелец genit. ожельцу = оже-
 лест.
 ожелізь люб поледця Ку.
 Glatteis.
 о заходьі сонця Ч. beim
 Sonnenuntergang. На Яна па-
 лят ядүйвцы о заходьі сонця;
 як юж згорит, то сьпівають: юж
 по Яні, по Яновцы, юж по на-
 шій суботоньці!
 оздоровіти Пол. gesund wer-
 den.
 означеня I. Bezeichnung, ter-
 minus.
 озниця Г. Rauchloch. в повалі
 курної хижи діра, котрою вихо-
 дить дим.
 ойте-ле-айте! Брт. seien sie
 gefällig.
 окріяти Вв. zu sich kommen,
 sich erholen. кус окріяло =
 трохи ліпше ся зробило.
 окаістый Жег. коло очей бі-
 лый um die Augen weiss ge-
 färbt. гл. локаістый (eigtl. mit
 Augenringen versehen).
 оквілити Нов. оквилити кого =
 засмутити, betrüben.
 окламати Нов. lügen; betrü-
 gen. slovac. oklamat'. оклам-
 ник Нов. Lügner, Betrüger

велькы окламатици. — піст
 скламати Нов. змастити ся
 während der Fastzeit Fleisch,
 Milch, Käse, Butter geniessen.
 окраец хльіба Ranft Brot,
 краюха, краюшка, цілуха, ці-
 лушка.
 окрайок Св. ошвар.
 окрем Врхв. ausser, besonders.
 окрутный grausam, furchtbar
 pol. okrutny čech. slovac.
 ukrutný. окрутыи Р. in der
 Bedeutung sehr. він окрутыи
 го любить = er liebt ihn sehr.
 окручаня Брт. Einwickeln. па-
 шір до окручаня Papier zum
 Einwickeln.
 оливу осьвати и = олий
 осьвятити (в церкві).
 олий Oel. звичайний олий „спу-
 щаний“ з насіня льняного, ма-
 кового, з букви.
 олыпити Жег. облышити, über-
 kleben, umkleben.
 ольярия Oelmühle, Oelpresse
 східногал. олійня.
 Олька Эл. Олена.
 омазкати Г. beschmieren, be-
 streichen. омазкати глиноў.
 о малы, краткы час східно-
 гал. за малий, короткий час in
 kurzer Zeit.
 омеляти Си. омеляти ярец Ger-
 ste schälen (bei der Graupen-
 bereitung werden Gerstekör-
 ner enthüllt und abgerundet).
 омолок Св. Taumelloch, Lolium
 temulentum.
 омонитвати дьитину (дзец-
 ко) окрестити з води.
 омшити. замшити mit Moos
 verstopfen (мохом затикають
 шпари межи бальками в хижи).
 онакый Жег. Смрк. н. пр. пта-
 хы онакы andere Vögel. —
 онакый чўовек = schlechter
 Mensch, не жичливий чоловік.
 означити dies und jenes ma-
 chen; die Zeit mit etwas ver-

bringen. венж оначит жалом die Natter streckt ihre Zunge (beim Volke fälschlich für „Stachel“ gehalten) hervor. недооначит ся під скору er kann unter die Haut nicht eindringen. — підоначвү дошку er durchnagte (durchbohrte) das Brett. — заоначити кого mit jmd übereinkommen; jmd unterhalten. — заонач витку до иуы = заправ, задый иглу fädele die Nadel ein etc.

онé II. Чр... dingsda. підеш там — на овé — на дырва до неца. а — овé — катар зове ся „рыма“ або „нежит“ Чр.

оногдывай II. передвчера, vorgestern (auch: vor einigen Tagen).

онучи eigtl. Fussfetzen (nom. sing. онуча). сьвиг летиг онучами Лб. der Schne fällt in grossen Flocken nieder.

опалачка Б. коритце довге до опаланя збіжа

опальинкы дерева опалены; цнякы опалены (в лысы).

опалюхы II. versengte Baumäste oder Baumstrunke „осмалене конаря“. (в лысы); як мають лыс корчувати, то палят дерева“.

опариця Ку. Ту. Nachtfalter, Phalaena. „бесыдеме: „опарила опариця“ же, як сяде на лице, на чало, то го опарит“ ся думка люду могла повстати в огляду на опарити; однакож опариця ест то лише відмінна форма слова пириця кор. нер volare; о уважати-б за приставку).

опасть Ку. zugrefrorener Reif oder Schnee an Bäumen.

оперед Ти. Тих. перед vor; перше früher.

о перших когутыіх zur Zeit, wann die Hähne das erste Mal krähen.

опинка I. Sturmbänd. „чуга“ также опинка, што держит на плечох.

оплітка Брт. Winde, Convolvulus, namentl. Ackerwinde Convolvulus arvensis.

опльича Р. gen. neutr. Frauenhemd. жебы йі приплюс опльича Р.

оповіданка Б. Erzählung. іде на оповіданкы = оповідати, розказувати.

оповід Брт. gen. fem. Ansaugung, Ankündigung, оповідь. оповіди церковны.

опорядити біб II. зібрати біб.

оприни Кв. опреньи Кр. nom. sing. оприна; опрениа. Stachelbeeren, веприны.

опуша collect. gen. neutr. Лб. Kletten, лопуша. опуша ма велькы листкы.

опюркований Врхв. befiedert. орачка Вв. або ораня Ackern, Pflügen.

оріхар Св. genit. опіхаря. оріхивка Д. Nusshäher, Nussknacker, Nucifraga caryocatactes.

орішок Глад. О. Лип. Zaunkönig, Troglodytes parvulus.

оркис Бру. Spelt, Dinkelweizen. дуже ма оркису.

осада у пилы Ко. Sägerechen. у осады: а) розинка б) ручка.

освинути Вн. psl. *осквнжти* *επιφωσκαι* illucescere. цылый сьвіт освине cf свитати, освитати.

осердак Сирк. кожушок без рукавів.

осыпка Б. Masern.

Осиф Joseph.

осылый zur Erde gesenkt. го-
рох осылый = „што ма дуже
струча“.

оскорувати II. Rinde abschä-
len, одскорувати. оскоруй де-
рево.

острый scharf, streng. зима
остра або тверда strenger Win-
ter.

остріг Кр. пліт з дранок, с ко-
зярок, с сучок.

острожина II. Akerbrombeere
Rubus caesius cf. **острж**
scharf; die Stengel dieses hie
und da auf Äckern scharf
wuchernden Unkrautes sind
mit derben, scharf ritzenden
Stacheln versehen pol. ostre-
żyna.

осудок Д. Петро одрук (= **одрук**)
ся три рази осудку
Ісус Христа.

отжек Чр. отже, also.

отерпати Вн. in Fetzen reissen,
zerlumpen. **отерпаний** Вн.
lumpicht, **обдертий**.

отік böser Stoff, Eiter.

отрова II. Gift. отровный
II. giftig. psl. **отрова**, **отрава**
venenum; **отровнь**, **отравнь**
venenosus.

отроча. отрочатко Бер.
Kind, Kindlein psl. **отроча**
puer.

отупный Чр. schauerhaft; slo-
vac. otupný. отупно Чр. un-
heimlich, schauerhaft, nie-
derschlagend. отупно самому
г лисі.

охаб Чр. in der Bedeutung:
Taugenichts, Mensch, den alle
meiden. ты охабе!

охабити. з'охабити im Sti-
che lassen, verlassen. мене-с
охабиў фрайречку першу.

охабляти Вв. оставляти, ли-
шати. на Бога охаблям = ли-

шаю на Бога ich empfehle
(Sie, euch, dich) Gott (про-
щає ся, коли відходить).

охват Мо. Hexenschuss.

охворіти krank werden, кін
охворіє das Pferd wird krank.

охлянути Брт. magerer wer-
den, охлянути. охляпло лице
das Gesicht ist eingefallen.

офлис НВ. minderwerthiges
Rundholz, das als Heizmate-
rial, wohl auch zum Umzäunen
benutzt wirt „што ся рубат на
паль, а лыпши офлисы ідут до
плота“.

очата Чр. Äuglein східногал.
оченята.

очухати ся Бер. sich abrei-
ben. штобы ся не очухало =
щоби не обтерло ся.

ошада або ожелест Ф. оша-
дина або ожелест I. ошаді-
на Р. ошедина Кр. оше-
дина Жер. die theilweise ge-
schmolzenen und abermals
zufrierenden Eiszapfen an Bäu-
men (bei den Zamišantzen in
Ripnyk: шаделина; in Corn-
riky: ожльоды).

ошадьіти II. Св. Сн.... eigtl.
grau werden (von шадый =
сыдый, grau) mit weissgrauem
Anflug überzogen werden. як
нам на лисі ошадьіє. ошадьі-
ло в лисі.

п. павіко Тих. Augenlid. —
а віко в лады = Obertheil
(Deckel) der Kiste.

павіка Св. Augenlid plur. па-
вікы.

Павко Рхв. м. Павелко demi-
nut. від Павел Смрк. в інших
околицях: Павльо.

паворожка Ч. Тих. Marienkä-
fer, Coccinella (namentl. ser-
tempunctata). приговорюють:
паворожка поворож, ци до

- землі, чи до неба? Ч. паво-
рож поворож! до землі, до не-
ба? дам ті хлеба!
- павук Смрк. Spinne slovac. pa-
vúk.
- павур II. Чр. Pfau (Männchen).
павурка II. Чр. павури-
ця Чр. Pfauin.
- пага Нов. die Rinne an den
Schindeln, Fuge, Schindelfuge
„ярок на гонтах“.
- падкан Чр. gen. fem. genit.
падкани Hungerzwetsche. с пад-
канями. — патканя. пад-
каня Св. collect. gen. neutr.
Hungerzwetschen.
- пажерач. пажерак Fresser,
Vielfrass. ты пажерачу!
- пажити Нов. вирізувати пагы
на гонтах Fugen oder Rinnen
in den Schindeln eingraben.
- Паза I. Пайза Св. Целагія.
вос. Пайзю!
- паздерити ся Б. in Splitter
reissen.
- паздеристый II. rissig, split-
terig. спаздерити splintern
rissig machen. — сп. ся ris-
sig werden. спаздерены
руки II. rissige (rauhe)
Hände.
- пазолина Сн. або пецина
Сн. глина припалена с пеца
укр. печина = цегла з печи.
- пак wiederum (verbindende
Conjunction).
- палениця Брт. в знач. „спа-
лене поле“ (у Бойків: погарь)
ein Ackerstück auf abgebrann-
tem Waldboden.
- паўкати Б. (палкати) schlagen.
підпаўок паўче die Wachtel
schlägt.
- палуба II. 1) трамы выдоуба-
ны, котрыми вкрывають верх
хыжи 2) заглуб, Höhlung.
- палуба Б. Брт. in der Bedeut.
hohler Baumstamm дудлавый
пень. deminut. палубка.
- палля genit. паляти.
- палятко genit. палятка = мала
палениця, kleiner Flammen-
kuchen.
- палянка Вв. малий плячок з
муки вівсяної cf східногал. па-
лениця, підпалок.
- паляр Смрк. Branntweinbren-
ner. східногал. горальник. „што
робит палювку, што палит“. —
палярня Смрк. Branntwein-
brennerei східногал. горальня
словацк pálenica.
- палюнка Branntwein. яку па-
ляр палювку напалил, таку
пийме Кр. in Liedern: палена
вода.
- памула Жер. памулка I.
Schlamm. вербівка в намульї
ма схованку Жер. die Ellritze
verbirgt sich im Schlamm. під
памулком I.
- паник O. eine Vogelart. plur.
панікы.
- панів dem Herrn gehörig. па-
нів капелюш, панова хыжа.
- пановка Зл. kleine Pfanne, Tie-
gel, ринка.
- панцак II. логазя, мазур. ре-
сак.
- панча Herrenkind plur. панчата.
- папля Мо. Unwetter, nasses
Wetter. на ту паплю не хтыў
іти = на тоту слоту не хотїв
іти.
- паняга панище Herr.
- папірок II. P... Papiergulden.
- папортина II. Д. I. Вв. Farn-
kraut, Aspidium.
- папортиняк (Яшкова) ein auf
dem Wurmfarne (папортина
Aspidium) lebendes Insekt „што
сидит на папортині“.

папудзя Лб. звинене листя бакуну.

парадник Ч. Stutzer. парадниця elegant gekleidetes Mädchen oder Frau.

паренина Пол. „полову, сікавий конич або сікану траву парят окропом і дають свиням жерти“.

парібщина Вн. gen. neutr. парібковане, час, коли ся гуляло неженатим.

парканя gen. fem. Лос. пуркавка У. plur. паркані, пуркавки Hungerzwetsche cf. парх.

парканє Ко. Planken. великє парканє.

партиця П. farbiger Rand, крайка.

пасены воли gemästete Ochsen, Mastochsen; на Поділю: сїті воли feiste Ochsen. — спасений wohl genährt.

паскуд Св. etwas Hässliches. така паскуд genit. такой паскуди.

пасма (nom. sing. пасмо) Jahresringe der Bäume.

пастырка Лб. Bachstelze, Motacilla. plur. пастыркы.

пасычняк Св. eine Vogelart „ма г земли гнїздо“.

пасчана лопата = „лопата, што саджають паску до неца“.

патомоча Мо. мале озеро, охаб, kleiner See, Sumpflache.

паузник П. мотуз до привязання пауза (пауз = Heubaum). — паужїня gen. neutr. „што ся натрясе спід пауза“.

пауры Чр. або фаборты Vackenbart.

паук Сн. Spinne. паучина Сн. Ч. gen. fem. Spinnenge-webe.

паучайка Ко. Augenlid (wahrscheinlich für паочайка cf. oko also das das Auge Überdeckende).

паучиня П. gen. neutr. Spinnengewebe укр. паутина.

пацїк! пацїк! цюнка-на! I. лудить свинї; відгонят: гакс! гакс!

пацьїркы жабячі Ту. Froschlaich.

пацюркы у рачїцы Лип. Eier beim Weibchen des Krebses.

пахнячий riechend, wohlriechend укр. пахучий.

Пахнячка П. Name eines Flüsschens.

пековий пец Д. Backofen східногал. пікна піч.

пелевен Нов. genit. пелевня = загата велика без вікєн і воріт; верхом з дахом; в пелевни держат солому, сїно.

пелюшка Рхв. Windel plur. пелюшкы східногал. пеленки pol. pieluszki, čech. plenky.

пендрак (Ганцова, Сн. НВ. Мо.) Engerling. компері підїїдат пендрак Сн. пендрак выпыхат ся з землі Мо.

пергач Смрк. Fledermaus, Vespertilio.

перебздыкнути purzeln. за-яц перебздыкнуў.

перевльїканец Hergelaufener, Landstreicher, Vagabund. „што перевльїкат ся“ заволока.

перез П. durch pol. przez, укр. проз.

перекстити ся Лос. sich bekreuzigen (із перекрестити ся, загальноруск. перекрестити ся.

перенайти кого Лос. auf seine Seite gewinnen. перенашоўго = перетягнув на свою сторону.

переначити перекрутити.
переначиў дило.

перерумегувати Мш. wiederkauen. перерумегує худоба.

переслиуватий Ти. (wahrscheinlich statt пересилуватий, abgeschnürt, mit deutlichen, in den Gelenken sich verenigenden Gliedern. муха переслиувата „за то, што на середині найтонша“.

перечиряти Вн. перемінати cf. magy. cserél tauschen cf. ruth. черга (взяте мабуть з турецкого).

перешло Ч. звыш. юж перешло тридцет років = висше тридцет років.

перієватий Б. што має багато перію або перниці. перієвате поле.

перияйка Пол. перегорода, Quergwand. буде дост тых перияйок.

перко. перечко (deminut. від перо Feder). Federbusch. перко за капелюх Hutfeder.

пернадель П. Кв. пирнадель. пырнадель Врхв. Larve der Rinderbremse, Hypoderma bovis. plur. пернадлы, пирнадлы.

перниця Б. Queckengras, Triticum repens.

перси або груди Brust.

персона красна Ко. (о худобі зарівно як і о чоловіці).

перун П. I. Donner. перун бие der Blitz schlägt ein. — перун тріє або стрілиў der Donner schlug ein. перун вдарил I. der Donner schlug ein. бодайтя перун забил I. штобы тебе перун забиў! няй в тебе перун стріліт Лб. möge in dich der Blitz einschlagen! die lemki-

schen Ausdrucksweisen entstammen noch den heidnischen Zeiten, wann der Obergott Перун gleichsam als Jupiter tonans et affligens angerufen wurde.

пестунчити Лип. пестункою бути, eine Kinderwärterin sein, eine Kinderwärterin abgeben. стара баба, што пестунчит.

петро Ш. Wiesenknarrer, Wachtelkönig, Crex pratensis. петро в млаці рапкат der Wachtelkönig knarrt im Sumpfgas.

печінка П. Leber. в инш. ок. печунка.

пийко П. Anthus, Regenpfeifer. пильный I. dringend. мам кавальцы пильненькы ich habe Actenstücke, deren Erledigung dringend geboten ist.

пиловини Рхв. I. або різвини I. Sägemehl, Sägespäne.

пириця З. Со. Я. пириця Д. Schmetterling (Tag- und Nachtfalter). на ярь перше видно пириці З. — пириця Лип. Кв. пириця О. Nachtfalter а мотыль Tagfalter.

пырний або пырнячий Св. gewürzhaft. медівник пырний (пирный). пырняча цибуля cf. russ. пряный.

пырскати stieben; sprühen, град пырскат dar Hagel schlägt nach allen Seiten. — зерно пырскат die Körner zerstieben (springen) nach allen Seiten.

пырснути brechen; zerspringen. ніж пыр на дyliны das Messer brach an der Diele.

пырщ Geschwür; Auswurf. plur. пырщи.

пырщ моровый З. Karbunkel, pustula maligna.

писемный schriftlich; der Schrift kundig. східногал. письменный; psl. писменнѣ. писмнѣ. писемны Вам подаме wir werden Ihnen schriftlich mittheilen.

пискалка Ч. Pfeife. deminut. пискалечка. пискалечка о дванадцет дырок eine Pfeife mit zwölf Löchern.

пискати pfeifen запискау на пищауцы.

пискір Смрк. Ф... plur. пискоры Spitzmaus, sorex. „квічит барз“.

писчик (Горлицке) Schreibstift, Griffel. plur. писчики.

пышний stolz; гардый schön. (bei den Huzulen пишний schön; гардый stolz. гуцульск. подиви ся кумо, чи я пышна! schau Gevatterin, ob ich schön (geputzt) bin!

пищаука Pfeife. пискат на пищауцы.

пиявка P. Blutegel, Hirudo.

пьяк Saufel. пиячка Saufelin. пияк Ф. Speiseröhre.

під Boden, genit. поду.

підгірний Kr. langsam aufsteigend. підгірна гора.

підгорлина Kr. або підгорля gen. neutr. Wamme, die herabhängende Haut am Halse des Rindes.

підгарлина Врхв. Wamme.

підкасати Кв. підкотити. підкасати фартушок рукоу.

підлий Бер. schwach entwickelt; schwächlich. підлы уцы. підлы бараны.

підобрати ся P. in der Bedeut. grösser werden, wachsen. кебы ся быцок веце підобрау, то погнам на ярмак.

підольга часть воза „што лежить на сницях“.

підпалак Щ. підпалок Ку. Б. Г. М. Нов. підпалак Wachtel підпалакат Щ. die Wachtel rüft. як підпалок съпиват, буде новий хлѣб М.

підпалистый unten brennend roth gefärbt.

підпалкувати Жер. Сн. schlagen (v. der Wachtel) підпалкує трепілка Жер. перепіука підпалкує die Wachtel schlägt.

підпаля collect. gen. neutr. genit. підпаля dünne Spleissen zum Anzünden; Zunder.

підполуденча Зл. друге сніданя (обід, підполуденча, полуденок, вечеря).

підростяк Св. grösseres Ferkel plur. підростякы.

підсадівка М. підсадівкы грибы білы, роснут під деревами овоцовими.

підсколоцка СЗ. або підпалайка СЗ. Wachtel, Coturnix communis.

підступниця Ба. „гырчі, што ся дуют в гарлы, што дыхати не дає. на підступниця любщиком курят“.

підхлѣбный schmeichlerisch, підхлѣбник П. підхлѣбник Лб. Schmeichler „што ся рад підхлѣбіти“.

підчас I. während. підчас літа.

підядлівчак Мо. Spechtmeise, Sitta europaea.

пійти на ногах Вв. zu Fuss gehen. пійти на кони reiten.

пільно Жер. Лб. schnell. иде пільно вода Жер. das Wasser fliesst schnell. — він пільно хце робіти er will schnell machen гл. пильный.

підтина П. der Länge nach in zwei Theile gespaltener Тан-

- nenstamm. „пен ялицы роскелит па двое, то пільтина; зовут лем у ялицы“.
- піўчортяк Лип. eine Vogelart; nach der Beschreibung: Rothkehlchen (?).
- пінка Жер. пінка або дзябок Св. Fink, Fringilla coelebs čech. pinkava slovac. pinka.
- піняз звич. в plur. пінязи Geld. пінязьми не платиме mit. Geld zahlen wir nicht. deminut. пінязькы.
- піскати Врхв. pfeifen. піскат на піщаўцы, на трумбеты тонько піскают воляре гл. пискати.
- піскор Жер. genit. піскоря Spitzmaus. на полю сут піскорі (sieh: пискір).
- піст Маткобіжаний Бер. піст перед Успенієм (в-східн. Гал. коло Самбора зове ся: Маковієц).
- пістрякы П. (nom. sing. пістряк) Sommersprossen, cf. psl. пьстръ variegatus. (в інших окол. пістряки = прищі іменно на вимени корови).
- піти на воду Чр um Wasser gehen. ид пильно на воду, принес воду, пан хоче пити geh' schnell Wasser holen; bring Wasser, der Herr will trinken.
- піторак Тих. прядено, што мат тридцет пасем, на пітора ($1\frac{1}{2}$) ліктя [в Борятині коло Мостиск під Перемишлем: піўторак = півтора загона рилі].
- пітора ста Кр. anderthalb hundert.
- піхота П. піша фасоля. -- горох піший.
- пішник (Зиндранова) Fusssteig slovac. pešina. deminut. пішничок.
- плакса Лб. der oft weint; Greiner. плаксівый weinerlich.
- планета Лип. in der Bedeut. Wetter.
- планний І. Р. П... unfruchtbar, ungebaut, schlecht. планний ярмак = зла-ярмарка, злий ярмарок. планне поле steriler Grund. — пўанне теля М. ein schlecht genährtes, schwach entwickeltes Kalb. планно І. adverb. тот рік на вшытко планно in diesem Jahre gedieh keine einzige Getreideart (wörtl. ist alles wüst oder schlecht).
- плянник Таугенichts, Faulenzer, негодай „чловек до ничого, не сущий до роботы“.
- плянниця Б. планне поле wüstes unfruchtbares, unbautes Feld.
- пўаток Fleck. білы пўаткы (платкы) weisse Flecke.
- платочистый Бер. (пўаточистый) gefleckt.
- плацяти Лип. плацяти Лип. (в примильній бесіді пр. до дьїтини) = плакати.
- плашанка З. малі санки в дощок зроблені.
- плыт Кр. ein primitives, aus Brettern zusammengesetztes Wasserfahrzeug, Floss. превезли ся на плиты Кр.
- пльинити Жер. in der Bedeut. maltraitiren, misshandeln. пльинит чловека або живину = потулят. in Büchern: пльинити, полонити gefangen nehmen.
- пловая Кр. Name einer gelblichweissen Kuh für плавая, половая psl. плавъ albus ruth. половый pallidus; pol. płowu.
- плоднистый Б. плодовитый.
- плярстер Рхв. Врхв... Pflaster; Flocke. летит сьніг пляйстрами der Schnee fällt in

- (grossen) Flocken nieder. пляйстровец Врхв. in grossen Flocken niederfallender Schnee. пляйстровец курит в східногал. пластовецъ.
- пляма II. das Ausgespuckte, Spucke, Phlegma „што виплює“. плямиско item. східногал. пляма Fleck.
- плянтати eigtl. verwickeln; unverständlich reden; ohne Zusammenhang reden. заплянче ся язык.
- плянтро НВ. Stock im Hause pol piętro.
- плясати hüpfen; tanzen; plätschern. рыбовода плясат г воды die Seeschwalbe plätschert im Wasser.
- пняк пщіл М. пняк пщіл Г. Bienenkorb.
- побивач II. Брт. побівачка Лб. прилад до набиваня обручів, Reifschläger. „побивачом набиват боднар обручи на бочку“. — „побивачком набиват обручи“.
- побірниці Кр. Femmel, Staubhanf, die männlichen Hanfpflanzen, поскінкы. поберают ся скоре. перших побірниц кытка.
- побрати ся heirathen. як обоє маєтны, гварят Лемкы „побрали ся“ — як він маєтний, она бідна „він собі ю взяў“ — як він не має нич, она богата „він до неї пристаў“ — як обоє бідны, то кажут: „обоє ся спугали“.
- поброіти II. eine strafbare Handlung begehen, etwas ausrichten. поброіли дуже.
- побурити I. aufwühlen, zerstören. побурят свини зерно і компері.
- повая Лб. біла корова (із пювая, пловая).
- повести ся Г. ergehen. с циганом зле ся повело.
- повидыти Р. побачити повидыла там корову.
- повідкы II. Lenkseite, Lenkriemen укр. поводи (кѣд).
- повікы Лб. I. Augenlider nom. sing. повіка gen. fem.
- повісти Бер sagen. так повісти, облыпеный (so zu sagen beklebt) = wie beklebt.
- повязинны Лип. обряд повязуваня молодицы.
- погаджати ся Р. übereinstimmen, im Einklange sein. не погаджам ся с тым.
- погуадити. погуаскати II. streicheln східногал. погладити.
- поглядати Лип. пошукати suchen, nachsuchen.
- погнати treiben. погнаў быка с телятом II.
- погода Мо. in der Bedeut. Ausgleich. намавлят нас до погоды = н. н. погодити ся або до згоди.
- погодивши Бер. später (погодити, пождати warten). укр. згодом, перегодом.
- погорінец Брт. Abbrandler, східногал. погорілець.
- погрібач II. М. Г. О. Ofenhacken, Feuerhacken, Ofenkrücke, гачок до огня.
- подабати ся Спрк. Врхв. gefallen. як ся вам подабат wie es euch gefällt.
- подворец Чр. Hausflur. на подвірци im Hof, in der Hausflur.
- поденок II. повала в стайни.
- подырбати Мш. поторгати, потрясти cf. потерпати, потыпати.
- подіждати Ку. чекати. подіждай ня warte auf mich.

подобный Вн. formosus, schön.
 зрадило ся дзевче што найпо-
 добніше.
 подрашпати I. подрапати,
 zerkratzen, kratzen.
 подріжняти ся (кому) P.
 jmd nachahmen.
 подруцкати Вв. помяцкати,
 помяцкати zermalmen.
 подувчити ся Бер. eigtl. hohl
 werden (von Pflaumen). по-
 дувчили ся сливки. од хробач-
 ків сливки здувчат ся (cf.
 дувка, дуўка = Hunger-
 zwetsche; дути blasen).
 подушеньство Чр. Жер. Бру.
 Seelenmesse, Seelenamt схід-
 ногал. відправа по души, жа-
 лобне набоженьство.
 пожар gen. masc. „лыс спале-
 ный“ zur Urbarmachung des
 Bodens abgebrannte Wald-
 partie бойківск. погарь gen.
 fem.
 пожегнати Вн. segnen, bene-
 deien slovac. požehnat'. Пан
 Біг мя пожегнаў Gott hat mich
 gesegnet.
 пожоўтявий I. трохи жовтий.
 позадувати Ба. verwehen. по-
 задувало сьнігом Schneever-
 wehungen.
 по-за-рани Чр. übermorgen.
 позарани підеме; позарани бу-
 деме мати сьвато Спаса. —
 дозарани bis zum Morgen.
 поза Устя на Мацнну, фык-
 мык на Милик Брт. (жарту-
 ют коли-зле выбере дорогу).
 позірдати. позірдавати.
 позорувати П. Мо... Acht
 geben, Obacht geben, aufmer-
 ken cf. slovac. pozor, pozorovat'.
 позірка Врхв. Acht, Obacht,
 Aufmerksamkeit. позірку мати
 Acht geben. не маж позірку,
 дем на нону гірку.

позлытка P. Glatteis.
 позлотец В. Flittergold.
 поквілити Вн. посмутити, за-
 смутити. Пан Бог ня поквіліў
 Gott hat mich betrübt.
 покелавити ся Жер. келавим
 стати. покелавит ся капуста.
 покыртавилый Жер. verküm-
 mert, gekrümmt, verzerrt. по-
 кыртавила капуста = як ся
 поочачит, коды ся покелавит
 од мушеры „зачала капуста
 кыртавіти“.
 покій Ruhe. дай мі покій lass
 mich in Ruhe.
 покуон Gruss, Ehr., Verehrung.
 дай покуон Пану Бору.
 покрывка Deckel.
 покрити ся Рад. sich verber-
 gen. юж ся ковалы покырили
 die Küchenschaben haben sich
 schon versteckt.
 покупчити ся P. handeln.
 покупчили-сме ся кушок на яр-
 маку.
 покус П. Брт. Ба. Бер. etwas,
 ein wenig. покус читати etwas
 lesen. він покус присылат er
 schickt ein wenig. Слава Ісусу
 Христу! — Слава на вікы! —
 як ся мате? цісте здравы? —
 покус там, покус! як вы ся
 мате? вітайте!
 покусцічка Ч. кус, трохи ein
 wenig, ein bisschen.
 полагода Вв. Ausgleich.
 поўазок Смрк. eine kleine
 Wiese im Bergwalde, полазок
 cf. лав.
 по-ле-гев! П... komm nur
 her! komm her! Грицу! по-ле-
 гев! Gregor komm' nur her!
 поледидця П. Св. Ба. поledo-
 виця Glatteis.
 полициян Polizeimann. ид по
 полицияна hole einen Wach-
 mann herbei.

полиця Брт. Fach. в Пантні
хліб на банті, в Ропиці на
полиці а в Маластові на
столі.

половчик Св. eine kleine Vo-
gelart von fahler Färbung
„малый пташок, половый, гніз-
дит ся на ядівці.

пологий Жер. flach ausgebrei-
tet. полога гора ein Berg mit
sanften Abhängen. староруск.

пологий. **Иорданъ рѣка те-
четь быстро, берега жь имать
съкъ онъ полъ прикрътые,
отсеакъ полсги. Даниїл Па-
ломник.**

положистый П. пологий. гора
положиста ein Berg mit sanft
herabsteigenden Lehnen.

полонь Ку. genit. полони Wer-
muth, полин. дайте ми с поло-
ньоу згорівки.

польоптати Б. mit flüssigem
Koth besudeln, beflecken, за-
хляпати. коні нам ся польоп-
тали.

полуніч М. Mitternacht полу-
нічок item. ходиу до мя в по-
лунічок.

поух НВ. Wühlmaus, Нур-
daeus.

поухатый I. haarig, волохатый
(ursprünglich mag поух ein
haariges Thier bedeutet haben
cf. пелеш Büschel Haare, пеле-
хатый mit langem zerzaustem
Haar lat. pilus = Haar).

полюштати Врхв. mit flüssi-
gem Koth besudeln. коні ся
нам полюштали.

помаленькы Врхв. ganz lang-
sam, ganz sachte.

помауы. помалы П. Чр. lang-
sam.

помальше Врхв. comp. lang-
samer.

помамляти Тих. страву трохи
покушати, потом лишити cf. по-
бабляти, побабрати.

помело (с чатины) Ofenwisch
(aus Nadelbaumzweigen verfer-
tigt).

помело Брт. Тих. Mistel, Viscum
album східногал. омела.

пометати Вв. покидати.

помешканя gen. neutr. Woh-
nung. помешканя для жака
Wohnung für den Kirchen-
sänger.

помыток П. ein Fetzen zum
Waschen oder Reinigen der
Töpfe u. dgl., Waschlappen
східногал. мийка, мійка.

поміркваня або позір Вв.
Obacht.

понадвисати Щ. überhängen.
дороженька червоною калиною
понадвисала.

понайбільше Лб. або понай-
веще Лб. понайвекшой
части I. grösstentheils.

пониже Врхв. unterhalb. psl.
пониже. новыже oberhalb.

понібя Сн. palatum, Gaumen.

поналило ся на небі I.
(von den beim Sonnenunter-
gang gerötheten Wolken).

попелик Жер. eine Vogelart.
„пташок; гніздо, як збаночок,
має в ядлівці“.

попелиця Чр. Нов. Бер. Мо.
попелюх Пол. Мш. Blattlaus,
Aphis namentl. Aphis brassi-
cae (в східн. Гал. коло Старого
Міста: порпля).

попер П. Брт. Жер. поперь
Вв. genit. попрю. Pfeffer. дай ми
чьорного попрю gib mir
schwarzen Pfeffer. купи ми попрю
kaufe mir Pfeffer. дуже попрю
viel Pfeffer. на Мадярох ест
червений поперь (Paprika,
Beissbeere. Capsicum annuum).
дай ми кавалец солонины с чер-
веним попрюм gib mir ein
Stück Speck mit Paprika.

поперник Вн. Ко. поперни-
ця Ба. Pfefferbüchse „на по-
перь“ Вн.

поперхливый Бер. auffahrend
„што ся гныват“.

попідберати І. язы вода
быстра попідберала das reissen-
de Wasser zerstörte die Dämme.

попрьова мята Б. Pfeffer-
minze, Mentha piperita.

порахунок І. Abrechnung.

пороти піря Бер. Federn
schleissen. східногал. піре дерти,
піре дерети.

порохавка Розс. Stäubling,
Lycoperdon.

порохнина І. Moderholz, Mo-
der.

порпати ся Д. Ф. К. scharren.
кура ся порплет Ф. die Henne
scharrt in der Erde. куркы ся
порпят Д. порплют ся Ко.

порт довгий обрус (кавалець
полотна) гей мантиля, що бе-
руть женщины на себе, як
ідуть до церкви psl. прѣтъ
ѡѡѡѡѡ, linteolum. (женьскѣ
прѣтъ. прѣтомѣ прѣкнопа-
санѣ).

поруба Кр. „пожар, лѣс спале-
ний“ eigtl. Holzschlag.

порция палюкы ein Glas
Schnaps.

порция 1. Portion 2. Steuer.

послід із збіжа Ко. Ueber-
kehr.

послідити кого або що Б.
Мо. по слідови знайти, выслі-
дити. послѣдили лишку der
Fährte nachfolgend spähten
sie den Fuchs aus, der Spur
nachgehend trafen sie den
Fuchs.

постанец Кв. Küchenschabe,
Periplaneta orientalis: одка-
дѣи пришли до нас постанці.

поспати ein wenig schlafen.
imper. поспий загальноруск.
поспи.

поставити на собі серст
= з'їжити серсть das Haar
sträuben (von Thieren).

поставник Св. ставник, велика
свѣчка перед образами в цер-
кві. — трисвѣчник або
трійця три свѣчки разом
осаджены.

постіўка Розс. покѣ трави
eine Schichte abgemähten
Grases.

поступок Ту. Verfahren demi-
nut. поступонько. давно-м
твойї поступонькы знала.

потемряк Вв. Nachtfalter,
phalaena.

потерманити ся Сн. Бру. або
потрепати ся zerbrochen wer-
den, sich beschädigen. колеса
ся потерманили або потрепали;
треба одмінити колеса.

потерпльїня Вн. Geduld. пану
не с потерпльїном было.

потихы Тих. stille потиху.

потымя у дѣткы У. Stirnfon-
tanelle beim Kinde.

потыч. plur. потечи, потеч,
червеняк або жоўтяк М. eine
Pilzart „губы зверхы біўы,
сподом червены“ „потечи добры
грѣбы“ М.

потрава Мо. Speise.

потратити Мо. verlieren.

потряска Тих. рід танця обер-
таного eine Art Rundtanz.

потупити кого Нов. Жер. „на
чести ображати“ jmdes Ehre
beleidigen, jmd verdämmen;
misshandeln, maltraitiren. по-
потуплят чловека або живїну
pol. potępić, potępiacь verdäm-
men. slovac. potupit' potupo-
vat' verschmähen, verachten.

поцтивїст genit. поцтивости
Ehrenbezeugung, „єден другому
баюс (= ус) выдер, заплатїу

пятнадет папериків (ринських)
 „за подтивіст“ (ironisch Ehren-
 bezeugung für Ehrenbeleidigung).

поцят Лб. etwas besonders
 Schönes, ausnehmende Schön-
 heit. велика поцят. — яка по-
 цят яліця = яка гарда яліця
 wie schön ist diese Tanne!

почкы Св. Б. Зол. Nieren.

почорнявий etwas schwärz-
 lich.

пошвиряти I. sausen, schwir-
 ren. пошвиряти шнуром, бичем.

пошкрібок Брт. kleine Vogel-
 art plur. пошкрібкы. шкріб-
 кат по полю er zwitschert auf
 dem Felde.

пошлякувати Щ. попасти на
 слід. пошлякували-сьме = ми
 попали на слід.

похылений geneigt. похылена
 гора.

похмурати ся düster werden.
 похмурало ся на дворі.

походиста гора Чр. ein Berg
 mit sanften Abhängen. гора
 з легкими склонами.

похреbt II. Rücken. бык має
 міцний похреbt der Ochs hat
 einen starken Rücken. genit.
 похреbта.

поєден Св. einzeln; mancher.
 поєдна уця буде лежала ein-
 zelnе Schafe werden liegen.

праві Р. in der Bedeut. eben,
 саме, власне.

праживник Жег. пражец Кр.
 „зыля, жоўто квітне, солодонь-
 ке“ nach der Beschreibung
 Tragopogon communis (?).

праменистый Врхв. faserig,
 an Fasern reich.

прамено Врхв. Bastfaser, Strähn;
 Faden. с коноцель прамена. psl.
 прамень flum; східногал. про-
 мить Strahl; проміне сонця
 Sonnenstrahlen; es dürfte im

asl. auch die Form *прамы
 genit. прамене zulässig sein.

праскати Чр. knallen, schla-
 gen; krachen. праснуў = тріс.

пробывати Жег. wohnen, vor-
 kommen. східногал. пробувати.

пребоіна I. або прегорода
 I. Fach, Ouerwand перегорода
 (cf. перебити).

превся gen. neutr. після II.
 декл. (імовірно місто предвся
 або прився) mit Gerölle be-
 deckter, neben dem Dorfe ge-
 legener Platz, gewöhnl. steini-
 ges Ufer, східногал. зарінок
 cf. palaeoruth. вєсь psl. вьсь.

предешній vorhergehend, по-
 передний.

през З. I. през овес durch's
 Haferfeld.

през (Ганчова) ohne. през на-
 сinya ohne Samen.

прейти vorübergehen в східно-
 гал. перейти. дойч прешоў, юж
 тєраз не іде.

прекладаний I. in der Bedeu-
 tung: fleckig. „сівавий, білы
 спляшкы має; инше означєня;
 же є прекладаний“.

прекстити ся Чр. sich bekreu-
 zigen. східногал. перехре-
 стити ся.

прельинивый Б. sehr faul.

премиленный viel geliebt.

премігнутися Врхв. auf einen
 Augenblick erscheinen und ver-
 schwinden.

пренесчєсный З. sehr un-
 glücklich; unglücklich. до
 чого ня гвєла любост прене-
 счєсна З. wozu führte mich
 diese unglückselige Liebe.

прєсолєный übermässig ge-
 salzen, versalzen. посиў прєсо-
 лєный. загальноруск. прєсоле-
 ный. (прєсолити slovac. прє-
 solit').

претак Чр. Bastsieb. претак до чиненя зерна.

прешлы Врхв. vergangen. прешлого року im vergangenen Jahre.

привадити Брт. anheften, befestigen, приченити. привадит до свіря.

привезти ся Р. прихати. сама привезе ся своїм повозом Р. = сама приїде своїм повозом.

привлечи Врхв. herbeischleppen. привлечут з голузями сме-реки. привлюк ся er schleppete sich herbei.

пригвар Sprichwort, примова.

пригварка Sprichwort. такы г нас пригваркы.

пригласкати уцю (увцю) Кр. durch Streicheln das Schaf beruhigen. погласкат уцю er streichelt das Schaf.

пригырши im Plur. gebraucht. beide Hände voll. до пригырщ набраў муки. — до жменї eine Hand voll. медже пушкы zwischen die Fingerspitzen.

придаиный П. tauglich, anwendbar, verwendbar, nützlich.

приданяне. перший ден одвдати молодицу ідут родителї і вшытка родина — то „приданяне“.

приздобити Рад. прикрасити. zieren, schmücken.

призеленый grünlich.

призерати П. Obacht geben.

призрїти zusehen. я ся при-зрїў.

прийти коньом zu Pferde ankommen. пришли кінми.

прикукати З. (о возулы) ку-канем прикликати.

прикурены Кр. in der Bedeut. grau mit bräunlichem Anfluge. такый пташок прику-реный.

прилытувати Кр. herbeifliegen freq. пралытуют до нас кугикы.

приложити Кр. in der Bedeut. schlagen. добре приложил або вытял = удариў.

примаўый П. ziemlich klein.

примеркат ся Р. die Abend dämmerung tritt an. юж ся примеркло.

примылити ся ein wenig fehlen; irren.

приобрїти Р. придбати.

приодыва П. Kleidung.

принадистый Ту. пр. вода листем припадиста ein Wasser, welches mit abgefallenen Blättern verunreinigt ist.

припатрїати ся Г. придивля-ти ся.

приплошистый М. minderwerthig, schlechter. жито при-плошисте, кед дуже в ным на-мелю der Roggen hat einen geringeren Werth, wenn viel Mutterkorn darunter sich be- findet.

приповіданка Т. Н В. при-повідка Redensart; Sprich- wort. plur. приповіданкы. при-повідкы.

припомянути Ба. пригадати. припомяне ми.

приражений = прихмеленый, von der Sonne versengt.

прирубити ся vernarben. рана прирубїўа ся.

прислівник Нов. Sprichwort.

присмагнути ся I. припечи ся, припалити ся. geröstet werden. присмаг ся хлїб. присмаг-нений geröstet.

приспапка П. Зл. Beischläferin.

прискати ся einen Beischlaf ausüben. приспала ся.

приставати Т. пристигати. ярцы будут приставати. при-

- стават ярец. З. die Gerste wird reif. — пристати. приста-
вуть Ф. Брт. zur Reife kom-
men, reifen. зерно пристає das
Getreide reift. — як мак при-
стане wann der Mohn reift.
іши сливки не пристали die
Pflaumen wurden noch nicht
reif. грушкы пристають die Bir-
nen werden reif.
- пристаўый П. присталый reif.
приставка Бер. кряк розсоха-
тый, што під дудло підставлят,
жебы выбрати гвіздо.
- присташ „што до ґрунту при-
стаў“ der durch Heirath Eigen-
thümer eines Grundstückes
wurde.
- пристроїти Брт. злагодити,
приготовити zurecht machen,
einrichten; vorbereiten. imper.
пристрій, пристрійте!
- пристуденый etwas kalt,
nicht ganz kalt.
- присясто - Боже! ich schwöre
bei Gott! (= присясти Тобі
Боже: присясти з присяшти =
присячи).
- прицабанити Бат. herbeizer-
gen, herbeiziehen, прицупнути.
- прицабунити Рад. прилапати.
прицабуніў чугоў ореўа =
прикрив і зловив.
- прицапнути Брт. rapsen. при-
цапли його man ergrieff ihn.
- прицяпати Бру. примочити,
ein wenig durchnässen. дойч
прицяпаў cf. капати.
- причупкувати Врхв. nieder-
hocken. він причупкує.
- прихмелити ся Ц. приналити
ся, барзо прихмеліўся ярец.
- прихолодный etwas kühl,
nicht ganz kühl.
- придане Врхв. Geschenke, die
von Hochzeitgästen der jun-
gen Frau verehrt wurden, при-
дане. „за млодухом ідут на
- придане до хыжи мужа і дару-
ють млодуху (млодуху); дають
пінязи, хустку, полотно, лен...).
- прінести Лб. in der Bedeut.
gebären. „кобыла ожеребіт ся,
як прінесе гача“.
- пріпадком П. zufälliger Weise.
прістерти aus einander brei-
ten, східногал. простерти. прі-
стрій! breite aus!
- прітяти durchschneiden. жоўна
прітне дзюбаком psl. прѣтати.
- прішлый Врхв. künftig. прішлы
роки künftige Jahre.
- пріяти Бер. принять.
- пробант Praktiker, bewährter,
erprobter, erfahrener Mann. —
пробантний expertus.
- пробатурити ся І. прійти до
себе. очуняти, обудити ся. про-
батуріў ся = обудив ся cf.
magy. bator kühn, muthig.
- прогайнувати П. vergeuden,
vergrassen, durchprassen. Хоц
быс мі мамусю зўоту гору даўа,
Я бы ей пропйўа і прогайну-
вала.
- прогыбати П. verloren gehen.
- прогноити поле Бер. das
Feld düngen.
- про воду І. = задля води,
з причини води
- продай Verkauf. на продай
zum Verkauf.
- прозвквк Чр. Сп. Spitzname;
Schimpfwort. с прозвквком га-
дати.
- прозираўо, прозірало Spiegel.
прозрачистый durchsichtig,
pol. przezroczystry čech. pro-
zračný.
- прозрїня І. Gesichtssinn, Seh-
vermögen. не ма прозрїня ящур
der Salamander ist blind (nach
der Meinung des Volkes).
- Прозя Жег. Фрозіна, Euphro-
syne.

(проклони або кляня Verwünschungen). жебы ты суд Боскый скараў! Gottes Gericht soll dich strafen! — жебы ты злы дуси пірвали! mögen dich böse Geister hinraffen! — же быс скалыў! mögest du zu Grunde gehen! mögest du verkümmern! mögest du verdorren! — бодай-с сканаў! mögest du langsam siechend krepiren! — бодай ты моі сьлёзы побили! mögen meine Thränen auf dich fallen! — жебы-с зо-сох! mögest du verdorren!

пролыб Ку. Eiswuhne.

прольий I. Gussregen. прольий велькый.

проруб ген. fem. Eiswuhne. Э проруби воду брати.

просатар Нов. Рад. (хлоп) просатарка (жена) што просит кумів на кстины, гостей на весіля або знакомых на погріб.

простічко П. ganz gerade, schnurgerade. простічко горі паєвискама.

прото Бер. deshalb.

прочіряти В. проміняти.

прядка Spinnerin.

(предкы) „на предкы або на вечюркы сходят ся вечерами и прядут“. Ку.

прячка П. Schachtelhalm, Equisetum.

псы бы ти пару доганяли Бер. (проклоп).

псик! I. а псик! Нов. жене кота (мов прикликує пса на кота).

псы уха Ба. при серцы „псы-уха“ (у худоби і пр.).

псота Врхв Рхв. in der Bedeutung: schlechtes Wetter, Unwetter, слота, шлюта.

псота Вн. in der Bedeutung; Schelten, лайка.

псярка Ф. Borstengras, Nardus stricta.

пташівя gen. neutr. genit. пташівя після II. скл. collect. Vögel. дуже ружного пташівя.

птичко Лб. gen neutr. маўе птичко kleines Vögelchen.

птукáč Ко. птукач або птукавка Лв. Turteltaube, Turtur auritus.

птущ! interject. Treiberuf der Kälber теля гонит: а птущ! man treibt das Kalb (hier hat der Sing. die Bedeut. des Plurals: die Kälber) mit dem Rufe: а ptutz! — теля вабит: цызьо-на! man lockt es mit dem Rufe: cizio-na!

пту-ча! О. до волів кличка: на право! пту-гей-са! О. на ліво!

пугарик Ба. погарик Сморк. kleiner Becher. пугарик воды, палюнкы.

пукалка Бер. Campanula, Glockenblume.

пукати Б. in der Bedeut. die Knospen entfalten. деревина пукат на весну. пукат пуча die Knospen springen.

пукати Б in der Bedeut. knallen. бичом пукал Кр. батіжком пукат Вн.

пукатый П. пуклятый Жер. gewölbt, bauchig, aufgeblasen, dick. пуката жаба.

пульош. пуляк Ку. Бру. Ф. Truthahn. пулька Trut-henne.

пулята або пульчата молоды пулякы і пулькы. дай ярцу пулятам. slowac. pulák magy. pulyka.

пуляковий Ку. dem Truthahn gehörig, Truthahn-. хыбай ороны жебы зйіли пулякову голову höchstens Krähen würden einen Truthahnkopf essen.

пуляш Чр. Б. або індюр Чр. Indian, Truthahn, Puter. східногал. індик = gallus indicus. die ersten Trüthühner kamen 1524 nach Europa aus Nordamerika; da Amerika zu der Zeit für einen Theil Indiens gehalten wurde, so wurde der neue amerikanische Vogel, der als Haushier seines schmackhaften Fleisches wegen gezüchtet wurde, mit dem Namen indicus „Indian“ bezeichnet.

пульч! Чр. кличуть на індики.
пундюха Бер. назва корови, Kuhname.

пупенак пад. plur. пупенакы eine kleine Vogelart.

пупер Нов. пуприк II. Magen beim Huhne східногал. пупец, пучик cf. psl. пжпк.

пупник Бер. eine kleine Vogelart.

пупок II. З. пупок Ту. plur. пупкы 1) Knospe 2) Nabel, пупець.

пустагыня Врхв. Einöde, Wüste slovac. pustatina.

пут II. Брт. gen. mascul. „дорога, што йде“ Fahrweg. йіхай тым путем або том дорогом. східногал. путь gen. fem. далека путь.

путик Брт. deminut. від пут Weg. пішоў за тым путиком er gieng diesen Weg.

пуша 1) вязанка патицькв до запалок ein Bund Stäbchen für Zündhölzchen 2) Wulst, кичка.

пушити Б. lockern. пушит медведик землю die Werre lockert den Boden auf.

пхава або свиняча морков eine Pflanzenart (Umbellifere).

пчіўняк II. Бер. Ackerrettig, Hederich Raphanistrum arvense. пчіўняк як гукне, гўушит

хлыб; выгоргує ся с корінями wenn der Ackerrettig stark wuchert, so unterdrückt er das Getreide; er wird sammt Wurzeln herausgerissen.

пштырок Г. Nasenstüber. даў йому пштырка.

пєдак Вв. Spannraupe namentl. Raupe von Cheimatobia brumata (Winterspanner). два пєдакы (пядакы).

пядити II. eigtl. пядию мірити mit der Spanne messen; spannen (vom Gang der Spanner-raupe). пядит усениця II.

пядити Вв. in der Bedeutung: trachten, mühsam anstreben. я дость пядиў ich habe genug angestrebt.

п'ялка Кр. Speiseröhre де пнде: пияк.

пят срібўа fünf Gulden Silber. десят срібўа.

пюрко Врхв. Federchen, Feder, namentl. Schmuckfeder, Hutfeder східногал. пірце.

р. раканя Ба. Laubfrosch, Hyla arborea.

рамак Спрк. Mangebrett східногал. реброчка. на катульку ўахы звиват а качат рамаком um die Walze wird die Wäsche gelegt und mit dem Mangebrett gemangelt.

рамкастый Нов. gekerbt „што рамы мае“ (рамы в знач. = Kerben).

рамуватый Св. gekerbt. рамик Св. Kerbe, plur рамыкы.

раном abl. temporis. am Morgen східногал. з рана, з раня, ранком. з ранку.

ранцувати Вв. желати с прислівкою. ранцуваня. поранцувати в великодній поведыльок.

ранак II. Wachtelkönig, Wiesenknarrer, Crex pratensis. рацак рапче = кличе: рац! рац!

der Wachtelkönig lässt seinen Ruf: kraep! kraep! erschallen. рапнїти Пол. (= рапнїти) rauschen, poltern, Getöse verursachen. хто там рапнїт? wer poltert dort?

рапкати II. Сн. рапчати Чр. Б. Мш. onomatopöet. kraep! kraep! schreien (vom Wiesenknarrer), quacken, schnarren. жаба рапкат Сн. жаба рапчат Чр. Б. жабы рапчат Мш. а качкы квачут Мш.

рапотати rütteln; durch einander werfen. порапоче ся wird durch einander gerüttelt.

рапуха Жер. Kröte, жаба рапава.

рджок Св. Spitzmaus, Sorex східногал. мідця. рджокы х поли по меджах.

ревкати ся му Чр. Ber. er hat Magenaufstossen.

реготати ся II. M. in der Bedeut. wiehern. кін регоче ся II. das Pferd wiehert — почау ся кін ржати або реготати das Pferd begann zu wiehern.

реїта Ту. plur. реїты „червенны быкы“ cf. magy. röt = rothbraun.

реку in der Bedeut. ich meine. реку, лыпше не ходити meiner Meinung nach wäre es besser nicht zu gehen. — реку als Einschiebsel bei Anführung eigener, früher gesprochener Worte. я му, реку, гварю — я му, реку, казау: не ид до адукатя! — ähnlich auch рец (wahrscheinlich für реч, речи) gebraucht. так, рец, было = so (wahr zu sagen) verhielt es sich. — та — реку — чом вас провалят люде Я.

ременик Св. східногал. ремінець = мауый ремін kleiner Riemen.

ретяз Сврк. ретязка II. Сврк. Kette psl. ретязь. ретяз на быкы.

рецок Врхв. Spitzmaus, Sorex plur. рецкы.

реченец Frist (речешь+ць) в східногал. неправильно: речинець.

рыбак О. рыбель Кр. рыбаляк Врхв. рыбалюх Р. НВ. рыбник Бру. рыбник або водный птах Б. рыбобый рыбабойка Сврк. рыбабой Пол. рыбабода Чр. Сн. рыбаляк Жер. М. рыбаляк Лб. II Д. М. рыба ргенит. рыбаля Seeschwalbe, Sterna. — два рыбы летят Кр. — рыбабода зове ся за то, што веде рыбу, тыгат Чр.

рыбачи Врхв. adv. nach Art der Fische. він іде рыбаля er schwimmt wie ein Fisch „іде як рыба“.

рыбятко kleines Fischchen.

рыгач М. plur. рыгачи „злы грибы, білы, як ся перемоит, синьют; кореник мают червеный“ по тїм впрочїм недокладним описаню може: Boletus satanas, Satanspilz.

рыджик Reizker, Agaricus deliciosus plur. рыджикы східногал. рижок plur. рижки.

рыма Чр. Katarrh. „а онé — катар зове ся рыма або нежит“ — то ся вам кыхат, мате рыму psl. рема fluxio cf. gr. рема.

рынок З. пляц коло хыжи.

рынявец Чр. „човек, што має струны“ räudiger Mensch. ргенит. рынявця. — ты рынявче du räudiger Kerl. ты рыньо! item.

рынявий Чр. grindig, räudig „што має струны“.

рыныгати ся Кр. kriechen (verächtlich), langsam krie-

- chen, tarde gerere. „ящур красящий, а помяла ся рыщыгат“ der Erdmolch ist buntgefleckt und kriecht langsam.
- рыхло Тих. скоро. не рыхло = не скоро, за пізно. slovac. rýchlo schnell. pol. rychło.
- рыхтовати Ч. vorbereiten, richten. за тыжден рыхтовали sie bereiteten sich eine Woche lang.
- рыц Hintertheil. втяў коня по рыци = ударив по заді. pol. rzyuc slovac. rit' psl. **рить**.
- рыяк П. В. Смрк. dem. рыячок Rüssel. східногал. рыло dem. рыльце. паця мае доўгый рыяк das Ferkel hat einen langen Rüssel. рижокы маю тонькы рыячки die Spitzmäuse haben dünne Rüsselchen.
- рыякы Б. plur. tant. Неммеисен гальма. закрутити рыякы Б. або погамувати = загамувати.
- ріжджак Г. Zaunschlüpfer, Troglodytes parvulus. ріжджак по хрящох быват.
- ріждя gen. neutr. ріжджа Reisig psl. **рождію**.
- різ Брт. Schneide. того вино нема різи dieser Wein hat keine Schneide.
- різавка Чр. Kolik „што ріже х середины“.
- різанка Nudeln.
- різец Брт. Schneideinstrument; Schneidemesser.
- різовины Врхв. Св. Ф. різовины НВ. plur. tant. різовиня П. gen. neutr. collect. Sägespäne, Sägemehl.
- рін П. genit рини abgelagertes Gerölle; mit Rollsteinen bedecktes Ufer; Schotterbank східногал. ринь.
- робіўко Лб. у боденкы = друкчок, што робіт масцо der Kolben beim Butterfass.
- роботы зерняны Мо. роботи при жнпвах.
- роботня пшола М. Arbeiterbiene. в пняку: матка, роботны пшола і дармойіды або труты.
- ровен Врхв. genit. ровени укр. рівня. я не твоя ровен = я тобі не рівня.
- ровень Лиц. Ebene, flaches Feld, Flachland. широкы ровены.
- рогаль Р. в значеню: друк до сїна, острова.
- рогатый Я. пр. вівця рогата gehörntes Schaf; — але: хуба рогова Я. Hornvieh.
- рогач М. Hirschkäfer, Lucanus cervus.
- рогачка Ко. gehörntes Schaf, деінде: корнута.
- рогаль Сн. in der Bedeut. stärkere Blattrippe. с капусты лем рогагы остали — так обїла гусениця.
- рогарь Ти. ялиця чеперата, до котройі кладут сыно або конич.
- родове П. подаркы кумів для дѣтины Geschenke der Taufpathen.
- розварня Врхв. faule Weibsperson, нероба cf. роздвора psl. **разкрѣсти** aperire, laxare.
- розвидняти ся Кв. anbrechen (vom Tage). розвиднят ся der Tag bricht an. розвидняня Кв. Tagesanbruch. на розвидняню bei Tagesanbruch.
- розвилый Мо. в знач. розпущений. челят(ь) розвила.
- розвлеченый an flottes Leben gewohnt.
- розгардія Лос. Wirrwarr.
- розговоркы Мо. plur. Unterredung, Unterhaltung, Plausch.

- розговядний Г. verschwend-
derisch, марнотратный, роз-
тратний „што шитко припе“.
- розготовити розварити. роз-
готовены або розкыпены бан-
дуры auseinander gekochte
Kartoffeln.
- роздвора. розвора Врхв.
faule Weibsperson „лынива
жена, што роззявлят гамбу“
(рот) ein faules Weib, das nur
seinen Mund aufsperrt, doch
die Arbeit scheut cf. psl. раз-
квксти pol. rozewrzyć, roz-
wierać. гл. розварня.
- роздір часть у воза при задних
колесах.
- роздумати Вн. розгадати. як
бым си роздумала. — розду-
мувати в чим Р. vorüber
nachdenken. Хлопец собі дуже
в тим роздумоваў.
- розжерти ся І. пр. розжер ся
з гнѣву er entflamte vor
Zorn.
- розыдняти ся Лип. anbre-
chen (vom Tag). розыцяг ся
der Tag bricht an.
- роскішниця Врхв. Schwelge-
rin; Weib, das ein luxuriöses
Leben führt; geiles Weib. —
роскішник Schwelger; wol-
lüstiger Mensch.
- роскотити = розточити aus-
einander rollen. wälzen.
- розлука Жер. Unterschied не
ма (не є) жадной розлуки es
giebt keinen Unterschied psl.
разажка discretio.
- розляпкати Св. flach schla-
gen, flach ausbreiten; nach
allen Seiten ausschütten (vom
dünnen, halbflüssigen Teige).
розляпкат тысто.
- розмайти СЗ. auf mannigfal-
tige Weise.
- роз-оначити nach allen Sei-
ten zerzausen; kraus machen,
- unregelmässig kräuseln. роз-
оначит воўося.
- розпаузяти II. (роспаузяти)
пауз розвязати, розрубити.
- розпаюшити ся Св. heftig
werden; in grosse Aufregung
gerathen. роз'юшити ся cf. юха
verächtl. Blut. паюха = пасока
item.
- розпінк'а З. (роспінка) рід де-
ревяного рожна, на котрім пе-
чуть „пастусп“ поїмані пташки
в поли. (eigtl. Spanngerüst).
- розпінкы Жер. друкы, што ся
роспінаг скору.
- розпознати ся Лип. sich be-
kannt machen. розпознати ся
з родиноў.
- розполошити Б. verscheuchen.
росполошиў с пары голуба.
- розпуст Ко. або plur. розпу-
сты Thauwetter. одмяк „што
сьніг пустит на яри“.
- розпучити Бру. zerdrücken,
zermalmen. роспучит пуделко.
- розскубати zerzausen, auf-
kratzen. воўна розскубата zer-
zauste Wolle.
- розсыпати кого Jemand's
Vermögen schmälern, jemand
Abbruch thun.
- розсыпок Мо. утрата, втрата,
страта. „як покане (= выгине)
господарьови худоба“.
- розтрепаный (рострепаный)
Жер. zerschlissen, zertheilt.
рострепане листя.
- розхыботати (росхыботати)
східногал. розхольтати waske-
lig machen. росхыбоче ся кли-
нец der Nagel (Hufnagel) wird
locker.
- розклинути (росклинути) пыск
Ба. mit Gewalt das Maul auf-
reissen (z. B. beim Hausrinde).
- розточити Б. entrollen, ent-
wickeln; zerschlagen; auf-
scharren. розточити клубя. —

росточий купу плит = розбив купу плит (каміня). — нато-
 чий купу глини = накован.
 розхыботати Слрк. росхыбо-
 тати) розхитати, розхолитати
 wackelig machen.
 розсохатый Бер. verästelt.
 кряк розсохатый.
 росчеперити ся Ко. die Bei-
 ne auseinander spreizen.
 росчервенати ся roth wer-
 den.
 розшкєпити (росшкєпити) ent-
 zweispalten, aufspalten. рос-
 шкєпене дерево.
 рокыта П. М. Д. Saalweide,
 Palmweide Salix caprea čech.
 rokyta.
 ронити Ба. verlieren. зронила
 красу sie verlor ihre Schön-
 heit.
 ропахатый П. breit, dick auf-
 geblasen, wie eine Kröte „роз-
 пертый, широкий, розіпханий“.
 боки ропахаты dick aufgebla-
 sene Seiten. жаба ропахата =
 Kröte.
 рьохкати Б. П. grunzen. рьох-
 че свиня Б. рьохкат П.
 рубаньско Врхв. „лыс руба-
 ный“ Ort im Walde, wo Bäu-
 me gefällt werden, Holzschlag,
 Baumschlag.
 руживый röthlich. бык ружи-
 вый cf. рудий = fuchsroth;
 ржа Rost.
 ружин Бер. назва быка черво-
 нобурого.
 ружити ся П. sich unter-
 scheiden. ружит ся мова.
 рум Св. „сухе чатиня спід ялиц,
 што ся бере на постельня“
 „чатина, што хпаде на землю“,
 „награтати руму до стельня“.
 румы до выгядів Ба. Fenster-
 rahmen.
 румегати wiederkauen. худоба
 румегат.

руменый röthlich; roth, frisch
 psl. роумѣнь.
 ружковата земля M. Mergel-
 grubboden.
 румянец Ч. Rouge
 рунтовати Мш rütteln; auf-
 wühlen, zerstören. „кыртыця
 рунтує луку, робит страшне
 знищія; там ся ховат, де легка
 земля“.
 рупетя Кв. gen. neutr. Gerum-
 pel (коло Бродів: рупутє).
 русаля П. Pfingsten, сідно-
 гал.: зелені съвята. — маме
 красны русаля wir haben
 schöne Pfingsten. по русалях
 nach den Pfingsten. psl. роу-
 салиа pentecoste.
 ручий Лб. behend, gewandt,
 flink; zur Arbeit tauglich. „ру-
 чий бык споро іде; лінивый,
 хоц бы го біў, піде помаўы“.
 ручник Handtuch, Wischtuch.
 в сідногал. найчастійше не-
 правильно: рушник slovac.
 ručník.
 рушный I. beweglich, flink. не
 рушна жаба, што в земли сідит.
 рянда П. шмата Fetzen. рянд-
 ка = шматка, kleiner Fetzen.
 ряндава кошуля zerrissenes
 Hemd.
 ряса у проса П. Hirsenrispe.
 ряф П. Вол. Зл. локоть, Elle.
 рейка I. „бык самый червеный“
 гл. рейта.
С. сад Garten. сад капусты;
 також: ограда, загорода капу-
 сты Kohlgarten сідногал. го-
 род капусты.
 сады hieher, сюди, сюда. гев
 сады! Чр. komm' (kommt)
 hieher psl сждоу.
 садник Ч. eine Vogelart plur.
 садники.
 саме genau, eben. саме такы
 волы eben solche Ochsen
 Самель Б. Самул.

- самец Ч. Staubhanf. самиця Ч. Samenhanf. Die richtige Deutung der Staub- und Stempelblüten von Cannabis sativa zeugt von richtiger Auffassung und scharfer Beobachtungsgabe unseres Landvolkes und verdient hervorgehoben zu werden.
- самозрад Рад. зело; „має сині головки“.
- самородливый Вв. саморідний. „вода самородлива“.
- самотак Ку. = так само, eben so.
- самура Лос. Кр. Sau.
- Сандер Alexander. Сандра Alexandra.
- саницы Schlittenbaum. вит з березы кручена сполучає саницы з переду; з задку же є насад на двох стромах.
- санопша. Брт. Ба. як оркыш, але шестигранна (шестирядна); оркыш в два ряды має зерно sechs. саморше зрив. східногал. сушпен, котрій то формі в старосл. одвічало-б *сжшпенъ.
- саршон У. „гуаткы і влакы з лыторками і пікошком“. добрый має саршон.
- саршон Лб. gen саршоня Hornisse nom. plur. саршоні.
- сашина Ч. Ф. Teichrohr, Schilf Phragmites communis. „сашина“ auch Kalmus Acorus calamus.
- свалити Чр. jucken. свалит es juckt.
- свашчити Б. З. „быти за свашку“. „свашчат молодчи“.
- свербузина Сн. Hundsrose, Rosa canina.
- свиб Ту. Cornus, Hartriegel.
- свіготати Чр. свірготати Бер. zwitschern. пташок свігоче або свіргоче.
- світнич П. Вн. З. Leuchter, лыхтар.
- світнич Ф. зело. nach der Beschreibung: Gentiana.
- світлиця Gastzimmer, Empfangzimmer.
- свора Тих. „што тримат передні колеса у воза. притока або роздера у воза, што тримат тыльні колеса“.
- святояничок Сн. сватояничок Р. Т. Бер. Johannishwürmchen, Lampyrus noctiluca. сватояничків того року нѣт in diesem Jahre fehlen Johannishwürmchen (d. i.: in d. J. sind die Joh sehr selten geworden).
- сегін. сегиниско бідак, сарака.
- сейкы Д. Ко. угорекы волы, сивы з доўгими рогами. — рейты Ко. червены волы. (nom. sing. сейка, рейта).
- селеджін gen. masc. Milz в східногал. сележінъ gen. fem. сележінка. тот селеджін. — гріж кавалец селедження schneide ein Stück Milz ab.
- Семан І. Т. Симан Мо. Симеон.
- серенів Мо. genit. серенова Glatteis.
- сереньча Тих. collect. in der Bedeut. Eintagsfliegen, Ephemeræ. велика купа сереньчи над водом cf. саранча.
- сивиця Лиц. Borstengras, Nardus stricta
- сык Gezische.
- силно in der Bedeut. viel силно народа eine Menge des Volkes.
- синец Сн. Тих. Ту. Kornblume, Centaurea cyanus. „росне в жыты“. „як в збіжу синец, то зерну конец“. Ту.
- синик Кв. Meise, синиця.
- синій, синя, синє blau.

сыпанец Ту. II. Speicher genit. сыпанця čech. slovac. sypka slovac. syráreň, syrárňa.
 сысавка або дикий коняч Вв. червено квітне Trifolium rubens, purpurrother Klee.
 сысати М. saugen psl. сысати. паця сысат.
 сытит Рхв. Смрк. (сытит) der Sprühregen fällt „як гма приляже, то сытит з гмы: так як дрібненький дойчик падає.“
 сич Жег сичак Лип. Wendehals, Junx torquilla
 сівина Лб. graues Haar. має сівину на гоюві.
 сівнарка Лб. Signalglocke.
 сійка Eichelhäher. сійка рапчик г лысы.
 сікор Б. Kohlmeise, Parus-major. „сікор має дванадцетеро в гнізды; любить кляовати за мухам“.
 сілвиця Ко. Salzgefäss.
 симена наста жоуна Д. Bunt-spricht.
 сименец (с конопель) II. Вв. В. Hanffrüchte sog. Hanfsamen. „з лєну, з буквы, з сименцу робят олій“.
 сватба. „вшиткы сватове“ (староста, два підстарости, маршалок, дружбове, дружкы), „вшиткы, што г весылю запрошєны“.
 свата оліва Лб. geweihtes Oel.
 сввалит Лб. es juckt.
 свваченина „свачєны свіды“ geweihte Esssachen: Ostereier, Backwerk etc.
 свекор genit. свєкра Schwiegervater. свєкра gen. свєкры Schwiegermutter східногал. свєкруха.
 свєрбиуза Кр. свєрбогуза. свєрбогуз. свєрбоузна Бер. свєрболуза Врхв. Hundsrose, Rosa cani-

na namentl. Früchte, Hagebutten, Hetschepetsch.
 свєрблячка Бер. Krätze; Krätzmilbe. має свєрблячки.
 свиннак II. Gänsedistel, Sonchus. „свиннак йдєт свини і гуси“.
 свинярня Schweinstall, стайня на свини.
 свівотати. свєвїротати Кр. zwitschern. птах свєвїгочє або свєвїрочє.
 свєвїдроваты й krumm gewachsen. krummbeinig, verzerrt. cf. nsl. šveder homo pedibus contortis cf. pol. świder terebra; дивча свєвїдровате hrummbeinig, krummgewachsenes Mädshen; auch: schiel-äugig.
 свєвїт in der Bedeutung: Unzahl. по лысу того зыля свєвїт in Wäldern kommt diese Pflanze in Unzahl vor (merkwürdiger Weise kann auch tьma die Bedeutung: Unzahl annehmen z. B. тьма тьменна, тьма тьмуца).
 свєвїтлячий leuchtend свєвїтлячи пера на крилох качура.
 скаборща Вв. Ritze, Spalte, щелина.
 скаворожити ся Ту. бридити ся, гидувати.
 скала Вн. in der Bedeut. Splitter, скалка. выняти скалу з ноги.
 скаля Зл. collect. камінь.
 скапнути in der Bedeut. langsam siechend zu Grunde geben; sterben. жид скап або здох.
 скапчати Лип. zusammenbinden. cf. magy. kapcsol.
 скаре тє Бог! Лб. Gott wird dich strafen.
 скаруцлина З. Eischale, Schale.

сквершок Ф. Сн. Б. Мо. Grille, Zirpe plur. скверщкы.
 сквичати I ein quieckendes Geschrei von sich geben, выдати квик. тільки сквичит.
 сквірк Сн. Fichte, Picea excelsa pol. świerk, ruth. смєрек.
 сквірок Св. Grille, Zirpe. сквірок фірчит в хыжи die Grille zirpt.
 скельтувати verausgaben; verzehren. cf. magy. költ = ausgeben.
 скырдавити Лб. скыртавити verkümmern; krumm werden. скырдавила калуєта — дуже на ны мушеры.
 скірныі plur. Stiefel. dem. скоренькы або скірънятка. — една скіръня ein Stiefel. вдый тоту єдну скіръню zieh diesen einen Stiefel an. подай скіръні.
 скічка Жер. Waldmaus, Mus-silvaticus.
 складати ся sich in Falten legen. поскладала ся хустка.
 скляничца Св. Чр. Врхв. Glasscherben. дрібна скляничина.
 скляниця Врхв. grösseres Trinkglas.
 склянка Зл. Flasche, фляшка.
 скляничина Р. Glaskorallen; aus Glas verfertigte Schmucksachen. скляничина фарбована.
 склячий Б. wie Glas glänzend, glitzernd, stark glänzend. „іскорний склячі має цьвіты“ der scharfe Hahnenfuss hat stark glänzende Blumenblätter.
 сключити ся Мо. sich zusammenrollen. сключит ся стонога die Assel rollt zusammen.
 скоўотити II. trüben, сколотити. скоўотыўа воду.
 скон М. Tod.

скопити Ту. kastriren. нацята скопяти або мішквати. нацята скоплены kastrirte Ferkel.
 скоринькы Ба. deminut. від скірны, Stiefel.
 ско́ра 1) Rinde, cortex 2) Haut, Fell, Leder, pellis, corium; так і в старосл. ско́ра cortex, pellis, corium. під скором дуба unter der Rinde der Eiche. уча ско́ра Schafsfell. теляча ско́ра Kalbleder.
 скоро Рад. Ба. sobald, als „пергач лытат, скоро соньце зайде“ die Fledermaus fliegt nach Sonnenuntergang. — скоро бы друга прішла, то бы скоро повідала würde die andere kommen, so möchte sie eher etwas sagen.
 скорозрілка М. овес, скорше пристає, як другый; як го не скосит, як еще зеленятый, то ся сыпле“.
 скорувати дерево Ку. = лупити дерево Щ. die Baumrinde abschälen
 скорух Ко. скорушина (Вишоватка) Eberesche, Sorbus
 скосятый schräg, steil. скосиста гора.
 скот Vieh (hier nur als Schimpfwort gebraucht). ты скоте! ты скотино! (барз не гарде слово).
 скребтати schaben, kratzen. под скребтати бандуры komm' Kartoffeln schälen.
 скрипак plur. скрипакы „велькы, білы губы“ eine Pilzart.
 скріпак Б. Wiesenknarrer, Wachtelkönig. Crex pratensis.
 скрутный Чр. grausam; schneidig; sekirend. скрутный человек східногал. зїїдун.
 слабуватый Ба. schwächlich. теля слабувате.

с л е д ж Спрк. ном. plur. сле-
джі Häring pol. śledź. —
крупник Rogener східногал.
икрець. — мльічак Milch-
ner pol. mleczak, čech. mleč-
ník східногал. молочник.
с л и в я н ы пироги mit Pflau-
men gefüllte Mehltschen.
с л и в я н к а Pflaumenbrei, Pflau-
mensuppe.
с л и з к а т и с я по льді auf dem
Eisen glitschen ховзати ся, сов-
зати ся по льду!
с л и м а ч а хыжка Schnecken-
gehäuse (eigtl. Schneckenhütte,
Schneckenhäuschen).
с л и н а в к а (Довге) слиняв-
ка Ky. Maulseuche.
с л ы ш а т и hören. слышаў ем.
слышаўа ем.
с л ы ш н о Kr. Жер. M. man
hört, es verlaudet східногал.
чутно, чути н. пр. што г вас
слышно? was hört man bei
euch? — не слышно східно-
гал. не чути es verlaudet nicht,
man hört nicht. — такого ту
не слышно M. davon hört man
nicht. што там у Вас слышно?
цyste здравы? was Neues bei
Ihnen? sind Sie gesund?
с л ы п а ящурка Вн. Лин.
Erdmolch, Feuersalamander
Salamandra maculosa.
с л ы п а к Ту. Blindschleiche,
Anguis fragilis.
с л ы п ы й замок I. „деревя-
ный замок“.
с л і т I. (слить) regnerisches Wet-
ter слота.
с л о н к о Жер. Врхв. Sonne схід-
ногал. сонце польск. słońce,
słonko. — на слонку скривіла
ся дошка Жер.
с л у х н я н ы й Жер. gehorsam
укр. слухняний. не слухняны
дыти ungehorsame Kinder.

с л у ш н ы й Бер. billig, gebührlich,
recht. слухныі adv. ja wohl,
richtig. slovac. slušný, pol.
słuszny.
с л ю т н ы й Ко. plur. слютнякы
Wiedehopf, Urupa еrops.
слютняк воіят der Wiedehopf
stinkt.
с м а г л я в ы й Чр. bräunlich.
с м е р д а к Ту. Sorbus, Ebere-
sche.
с м е р е к Ба. Fichte (а шквірк
тут Larix) „смерек все зеле-
ный, во шквірка опадує чатина
на зиму“ die Fichte ist immer
grün, die Nadeln der Lärche
fallen im Spätherbst ab.
с м ы к а т и с я hin und her ge-
hen.
с м ы к ы або влакы Нов. часть
саній.
с м ы ч а т и M. 1) смыком тягати
2) потягнути, красти. хльіб смь-
чит.
с м ы ч к а II. X. смьчька G.
Riedgras, carex. смьчка края-
ми остра das Riedgras ist an
den Rändern scharf.
с ь м і т я Чр. P. 1) abgefallene
Nadeln der Coniferen, die als
Streu für das Vieh benutzt
werden „сьмітя привезти під
статок“ Чр. „сьмітя, што обле-
тит з смереки, з ялицы... берут
на постельіня“ P. 2) Kehricht.
с м о - л е - г е н ! schau nur in
die Ferne! aus smot ле ген =
смотри ле ген.
с м о л і в к ы Брт. Лб. ном. sing.
смолівка (в виговорі часто не-
правильно: смольівка) Kien-
späne, „дровна смолячи“ коло
Львова: смоляки, ном. смоляк.
с м о л о з а Ту. Salweide, Salix
caprea.
с м о т р і т и schauen. добре смот!
schaue gut!
с м у г а II. Розс. Д. Ко. in der
Bedeut. Regenbogen, iris.

- смуглястий braun; dunkel gestreift.
- сьнігниця Рхв. Schneegestöber. „сьніг з дощем“.
- сьніттий оріх П. (genit. сьнітого оріха) fehlgeschlagene Haselnuss, verschimmelte Haselnuss, kernlose Nuss. „гним не якого ядра“. два сьнітти оріхи zwei verschimmelte (kernlose) Haselnüsse cf. сніть. сніттий Getreidebrand, ukr. розгнітати, гнітати psl. гнѣтити ascendere, східногал. вітка Lichtmotte, Pyralis.
- сьнітйак Д. „оріх заболений, што заснітит ся“.
- сновальниця (Ганцова) eine Vorrichtung zum Spinnen.
- снутти. сновати spinnen.
- сокервиця Eiter, böser Stoff.
- соловій О. Р. Пол. Nachtigall.
- солодїця льїсова Б. Polypodium vulgare, Tüpfelfarn, Engelsüss.
- солотвина Salzlache „де ся мнака зробит на полю, солоне барз; любить худоба пити або вівця; від того худоба ся заливат“.
- солотрук Чр. камінь до тоучення соли або попру. ein Stein, den man zum Stossen des Steinsalzes oder Pfeffers benützt.
- солянка Лос. Salzgefäss „на сіль“.
- солянчик plur. солянчики Св. соляр. солярик Св. „маленький пташок, сіль збирає з жоуба, кед уцям дати“ Св.
- сомар Esel. ты сомарю! du Esel!
- сомырдач (in Räthseln) Schwanz des Hundes, des Ochsen oder des Pferdes) cf. мырдати.
- сомпель леду Рхв. plur. сомпльї. цомпель П. Eiszapfen.
- сонечник Sonnenblume. Helianthus annuus укр. сояшник, сояшник.
- соньога Б. союга Б. П. Stechschnacke, Culex pipiens; Bachmücke Tipula magy. szünyog.
- соровый roh; frisch. сорова галуз genit. соровой голузи frischer, nicht ausgetrockneter Ast.
- сорокувати Ба. „сорок“ зацінити, „сорок“ казати. До Бойків говорять: не сорокуй! не сорокуй! за п'ят і двадцет дай, то ти заплачеш за быки“. Бойко продаючи воли ніколи не каже ціну сто сорок ринських, сто пятьдесят і т. д. тільки все опускає сто отож: сорок значить сто сорок за пару быків.
- спадистий берег abschüssiges, steiles Ufer.
- спадщина Erbschaft; Ererbtes в східногал. неправильно: спадщина (спадъкъ + ина = спадщина).
- спар Лос. Gitze, Schwüle спека, спекота.
- спарканьити У. спаршивіти. спарканьили єливкы
- спарканьилый спаршивілий.
- спенъ Бер. Stamm, Baumstrunk. по спенъох.
- спенік Лб. Schnallenzahn. у прячкы два спенікы.
- спередити когось Мо. jemand vorangehen, jemand voraneilen, перед кого іти.
- спильновати Ба. zur rechten Zeit kommen. sich beeilen. не спильноваў er kam nicht zur rechten Zeit.
- (спиньцьї) н. пр. ходит по спиньцох, по спонах, по спинцях = спинат ся er klettert (ла-

зін по бабах, по стрыху, по
плотах).

спицьї у колеса Radespeichen
(nom. sing. спиця).

спищати Мо. einmal piepen,
ein Piepen von sich geben.
птаха спищаў.

сьпівак Hahn, укр. півень. уж
сьпіват сьпівак es kräht schon
der Hahn.

сьпівати П. Вв. krähen (vom
Hahne). когут сьпіват gallus
canit.

сьпівувати Врхв. zu singen
pflegen, öfters singen.

спіднярка Смрк. шпідляр-
ка Вол. спідна дошка у воза.

спіжак Со. малий дзвончок.

спір на ріцьї Ко. „як пона-
ношат леду на рінях то
спору“.

спірити Брт. Зл. Вол. schla-
gen. спір го добрі schlage ihn
stark; то го спіриў = то го вда-
рив (cf. прати).

спльїтачка або червена
нитка Вв. Flachsseide, Cuscu-
ta epilinum.

сполацно Ту. gelegen, an der
Hand, на руку, наручно, спо-
сібно. не сполацно es ist un-
gelegen.

сподьвати ся. сподьїати
ся hoffen. сподьвати ся. я ся
сподьїю Врхв. ich hoffe.

сподок pl. спідкы = підставкы
kleine Tellerchen. — більши
зовут ся „тареликы“.

спідкы закладати в хыжи
Лос. У. Fundament unter die
Hütte legen. „кладут при за-
кладаню в угля (в углы) збіля,
скўо кришталево, шїязи, сыль,
штоб ся добре вело; до новой
хыжи пуцают когута, штобы
вшиткы дяблы выгнаў“.

спонагляти ся П. eilen. спо-
нагляї ся eile, mache schnell.

споро П. M. in der Bedeutung:
schnell, hastig прудко, скоро,
хутко. хоп споро nimm schnell.

спорохнылка Жер. спорох-
няўка Брт. Moderholz, Mo-
der.

спорщити О. Ч. „воду мороз
спорщиў = кед уж на воды
люд дрібный, крупный,
искроватый“ Ч. — спорщена
вода О. вода спорщит „як
подрібнит ся люд на ріцьї“ О.

споряджений I. або очи-
щений I. in der Bedeut.
kastriert.

спохолом Бер. adv. schief.
спохолом положити каміня.

справды Врхв. wirklich, in der
That.

справити ся in der Bedeut.
entstehen. с того бы ся спра-
вило угля Вв. daraus würden
Kohlen entstehen.

справовати ся M. sich be-
tragen, sich benehmen. спра-
вованя M. Betragen, Be-
nehmen.

спрагота Лос. Hitze, Schwüle.

спреходити ся Врхв. abge-
nutzt werden (von Kleidern);
altern. юж ся спреходили на-
радны дзевечкы.

спрыхный Ко. gewandt. барз
спрыхный астряб.

сприятелити ся. Мо. здру-
жити ся. сприятелнў ся з ним
er befreundete sich mit ihm.

спростити I. простити.

спущати ольїй П. Oel pres-
sen.

спячник Тих. Тв. Wollgras,
Eriophorum angustifolium. „як
ся положит під голову, то буде
спати“.

срібнясты П. silberartig,
silberglänzend.

срібняный П. сріберный
Жер. silbern psl. сребрнѣ
і сребрнѣ.

срокатый П. bunt східногал. сорокатый.
сруб Чр. „хыжа брез даху“ eine neu gebaute Hütte, der noch das Dach fehlt. еден сруб.
ставец В. Gelenk, Fingergelenk; челенок В. Fingerghied. ставці і челенки.
стады Врхв. Мо. von hier pol. stad.
стайчыкы Кр. східногал. стая. уйїхал едны стайчыкы = одну стаю er ritt eine Strecke weit.
старанка Вв. (стеранка) стиранка, затирка.
старати ся В. eigtl. sich kümmern, Sorge tragen, sorgen; gackern (von einer Ei legenden Henne) кура старат ся, трюскоче ся, трюще ся.
старина Брт. Чр. alte Sachen, старизна, старицизна.
старостити Ч. старостом быти (на весылю).
Стафій Зл. Евстахий.
стаянко П. gen. neutr. відділ поля, дві стаянка, стая. зо трю стаянок.
стеівый Бер. н. пр. быкы стейвы = чорны і білы schwarze, weiss gefleckte Ochsen.
стельня. постельня Streuen; Streu. ид награты руму до стельня.
стиранка (частійше стыранка) східногал. затирка eingerührtes Teig.
стырвати Чр. verfließen (von der Zeit). стырвало тому зо три тыжны er verflossen seit der Zeit drei Wochen.
стычен генит. стычня Januar східногал. сычень pol. styczeń.
стівка Св. Hundertgulden-Banknote „цылковий папір на сто риньшаків“. три стівкы drei Banknoten zu hundert Gulden, dreihundert Gulden.

стокривня В. Johanniskraut, Hypericum perforatum.
стоіжнїк Пол. Tausendfuss.
стоіжчати dünner machen.
стоінец (місто стоўпец) Blutfeder. пушчют стоіцы і молодых вороблыв die jungen Spatzen bekommen Blutfedern.
стоікы (ном. стоіок м. стоўнок) Säulchen.
сторц hervorragender Felsen. каменї сторцы, што стырчат.
стоянка Пол. приставок до хыжи на худобу; на вівцы = вівчарня, на возы = возарня
страм Спрк. піперечный насад на гнатках. страм Ту. дерево що іде поперек в санех, а долом у подовж смыкы Ту.
страна Ба. Seite. мыє ся кіт і з едной страны і з другої.
страпити ся Нов. sich abhängen, sich ablagen. slovac. strapit' abquälen.
стратити in der Bed. verliegen.
стрепотати Вол. Зл. schütteln, rütteln; schlagen.
стрижак Д. гача, што має рік. стрижога на ріцы dünner Eisgang; на деревах Reif. cf. сереш, шереш, серен. čech. strž, lit. šalma, šarma.
стрыкó Д. Vetter; Bruder des Vaters.
стрына П. Брт. Frau des Veters „стрыка жена“; мій отец ест ей мужови рідный брат“.
стрычный брат або стрычаник Бер. Oheims Sohn.
стриж Ф. I. сріж Врхв. zerbröckeltes Treibeis.
стрижляк Врхв. або сыльник. Strohsack.
стрикати в ухах in den Ohren reissen.
строканец ремін до кырцыв plur. строканцы.

строїти ся Вв. sich vorbereiten. строят ся ня забиц sie beabsichtigen mich zu tödten. строїти ся на войну zum Kriege rüsten.

стром Жер. НВ. Baum namentl. Obstbaum. plur. стромы або садовина. беч. slovac. strom.

строчанкы Вв. ремінці, што застручує (задыває) до дырок до ходаків. — наволоки ремінці грубши, што овиват коло листы.

струг Брт. ein Werkzeug zum Eingraben von Rinnen in den Schindeln. стругом пажит гонты.

струганицьї Брт. Hobelspäne (ном. sing. струганиця).

струдити ся Спрк. sich abmühen, sich abplagen — так-ея ся струднѹ.

струницьї Кр. plur. Dünndarm.

стугнути (Ганчова) fest werden; erstarren. як мюзга стугне.

студенина Жер. ВП. студелина Sulze, Gallerte.

студенька kleiner Brunnen; Quelle; Cisterne gruth. криничка, кирничка, криниченька.

студник Ку. кирниця (в поли).

стукати Жер. stöhnen pol. стекає. барзкы стуче = східногал. дуже стогне.

стуняти Бер. billiger werden. стунят es wird billiger.

ступняй Fusslänge; Schrittlänge Fussstapfen; Tritt. на два ступняйі скосити траву Gras auf einer Fläche von zwei Fuss (in die Länge und Breite) abmähen.

стурати Бер. Gelüste haben; denken. аии не стурат до їидыня er denkt gar nicht an das Essen. не стурат о нас ер

denkt nicht an uns, wir sind ihm gleichgültig.

стюс дерева Holzstoss; декуди: стюс дерева. — стюслену.

субіткы Кв. „за моей тямкы як быў малым хлопцем, наносят на копицу ядлівци, чатины з ялины, сосны і палят вечером перед Яном: то субіткы. Тепер уж субіткы мало де є; худобу гонят аж на другый ден рано без того спалениско; от блазеньскы (= дытиньскы) робят та так співають: Просиме вас на субітку (собітку) до сьватога Яна.

Придте до нас на субітку,
Спечеме вам чорну кітку,
Не печену, не варену,
Лем поцелом посыплену.

суля Спрк. Лос. Petze, Hündin dem. сультка. східногал. сука, сучка. „бабы кленут: ты сульт!“

сумета Чр. grosse Summe. велька сумета.

суха муха II. Спрк. Бер. Б. Кв. Pferdelausfliege, Hippobosca equina. суха муха быват по псох, по коньох.

суха хворіст I. Schwindsucht.

сухы конопльї Б. Staubhanf. другы конопльї = насынны Samenhanf.

суходревник Ко Heckenkirsche, Lonicera xylosteum.

сухота I. Dürre. приде сухота = пр. засуха.

суцо Чр. Жер. Нов. „пойїу си, як суцо er hat gespeist, wie es sich gehört. — колесо, як суцо = зроблене, як ся належит. — суцо = суще. не суцый Ту. untauglich.

суча collect. gen. neutr. після II. скл. Knorren. у ялицы суча.

суш Чр. Ф. Wachswabe. сама восчина без меду. пляйстер з медом Honigwabe.

сушиця Бер. verdorrter Baumstamm. сушко Бер. kleinerer verdorrter Baumstamm (namentl. Tannenbaum).

суэта Вн. in der Bed. Kummer, Sorge, клопіт.

суєтныі Жер. eigtl. eitel., verwöhnt, viel Kummer verursachend. суєтна дытчина ein verwöhntes, störriges Kind.

схальіти Нов. Лос. elend werden, verkümmern, sich verderben. лен гет схальіў = лен гет змарнів. — сыно схальіло = сыно зніщыло ся.

схыльнистыі Брт ziemlich abschüssig. схыльниста гора.

схудобныіти verarmen, arm werden.

сцюк Ту. кусень, кавалець. розторгати на сцюкы in Stücke zerreißen. cf. штука, germ. Stück.

счмерити ся. чемір дістати. чемір влапати.

счестя Боже дай! Glück auf!

счверщок Бру. plur. счверщкы Grille, Zirpe.

сяговина Тя. Klaftherholz.

сячити ся М. sickern, hindurchsickern pol. sączyć się cf. psl. сжчити са соқи.

сюркати Жер. відзивати ся голосом: сюр! сюр! пінка сюркат.

се! се! — Тих. каже як жене корову, а як кличе до себе: на! телісю на!

Т. так то гей! так то добре.

тальник Мо. Geissel, заставник. А мы госты зо Щавника, пришли мы ту по тальника“. (пісьм весільна) psl. тальникъ obses.

тамады Кр. I. dorthin.

тамусь Тих. або тамок Тих. dort.

танец выводжений Тих. танец, што му не є кінця, Rundtanz.

таній Ту. в інших околицях: туній. таньо = туньо, wohlfeil.

таньцовидло З. таньцовило, tanzendes Wesen, Tanzliebchen. таньцуй же мі таньцуй мое таньцовидло (пісьм).

таракати Вв. plaudern.

тарапата стара брычка.

тарахавец Жер. eine Schlangenart „зеленявий гад“. тарахавец, гузелец und шмігалец lauter ungewöhnliche Namen, die wahrscheinlich den Volksmärchen entnommen sind. тарахавець, тарахавець in Büchern: Klapperschlange; es ist möglich, dass der Büchername der amerikanischen Giftschlange Crotalus in Volksmärchen Eingang gefunden.

тарелік Лб. Teller dem. тарелічок.

тарка Name eines scheckigen Hundes magy. tarka bunt.

тарляга Чр. 1) стара брычка 2) бык планний.

тарош К. Name eines schwarzen, weiss gefleckten oder rothbraunen, weiss gefleckten Hundes. пес тарчастий, чорный і білый або червений і білый cf. magy. tarka bunt, scheckig.

тарчастый Кр. scheckig, gescheckt. рыба тарчаста getüpfelter Fisch.

тарчуля Кр. Name einer scheckigen Kuh.

тась-тась! О так каже, як лудит качки — а кач! як жене.

татцьо Кв. deminut. від тато; мамця deminut. від мама.

Таця П. Мо. Татьяна.
 твердый сон fester Schlaf.
 в твердым сну im festen Schlafe.
 fe. твердо заснуў er schliefe.
 fest ein. твердо просити
 Смрч. dringend bitten.
 тыльо М. nur, только.
 тезко Лб. або єдноіменник
 Лб. der gleichen Namen trägt.
 cf. psl. тьзьникъ.
 телепкати П. В. dummes Zeug
 reden, leeres Stroh dreschen.
 він телепкат er spricht läp-
 risch, буд-што пусте гварит. —
 телепка П. пуста бесіда.
 телефенькы П. терефень-
 кы У. Firlefanz, Tand ohne
 Werth, werthlose Sachen. на
 купіў терефенок. — продаўа
 баба корову і купіўа терле-
 ферле на гоўову У. cf. pol.
 tere-ferre = kicks-kacks effuti-
 tium verbum wie ostgal. трин-
 ди-ринди.
 телячі зубы Сн. Milchzähne.
 в східній Галичині: телячки.
 тендериця Росс. Mais, Kuku-
 rutz. замішка тендеричана Mais-
 brei, Polenta magy. tengeri або
 kukoricza.
 тераз. теразкы і тепер, те-
 перкы jetzt pol. teraz (із ть
 разъ = той раз).
 терляга Чр. = трындуля, дрын-
 дуля, стара брычка.
 тернавка Кр. Сн. тернявка
 Р. тернослива, Kriechpflaume
 plur. тернавкы, тернявкы =
 „слівкы круглавы“.
 терпати Врхв. тырпати zer-
 gen, торгати. терпаў го дру-
 гый = торгав.
 (терпит ся) пр. не терпит
 ся кому Мо. не стає терпли-
 вости, не єст на вытерпію es
 geht einem die Geduld aus.
 терпкый Врхв. herb. теркы
 терпкы die Schlehenfrüchte
 sind herb psl. тръпкъъ.

терх. терш Чр. терхова
 Смрк. subst. etwas Grosses,
 Ungeschlachtet; Ungeheuer.
 хўоп терх Bauer vom riesen-
 haftem Wuchse. — баба терх
 ungeschlachtet Weib. — терш-
 корова Смрк. riesenhafte (sehr
 grosse) Kuh.
 тєст genit. тєтя Schwiegervater.
 тєща Schwiegermutter.
 тєта П. Я. Лиц. Tante. тютка
 idem.
 тєтін Лб. der Tante gehörig.
 хыжа тєтїна.
 тыж Б. тыж П. Бру. auch.
 тыжнівка П. сємый ден поми-
 наня по сємрти Trauerfeier am
 siebenten Tage nach dem Tode
 des Verstorbenen.
 тыльо Ф. м. тилько, so viel.
 тыльо посыяў маку.
 тырати ся М. поневіряти ся cf.
 pol. tyrać się.
 тырвалый Чр. dauerhaft, fest.
 трєвалый. тырвале дерево.
 тырвачий Бер. dauerhaft.
 slovac. trvasí. тырваче дерево
 dauerhaftes, festes Holz.
 тыркати Врхв. plappern, fa-
 seln. гварити пусте. він тыр-
 кат.
 тыркнути М. торкнути, токну-
 ти, трутити, stossen.
 тырстина Кр. Schilf, Phrag-
 mites communis.
 тырч О. тырчак Лиц. Schnarre,
 Zwitter, Misteldrossel.
 тырчаты Чр. schnarren, zwit-
 schern; murren, nörgeln. птах
 тырчит. — бабо не тырч!
 (тысяч) с тысяча убрана
 М. выстроєна як найкрасше.
 тисина Eibenbaum, Taxus bac-
 cata.
 тихіськый ganz still. по ти-
 хіськы.
 тызію! interj. тєля кліче ся:
 тызію! тызію! наганят: а-

птуц! — корову кліче: цы-
вю! быка: біцю! Лб.
тільки ВШ. nur.
тільки I. sondern. мыш-пырґач
не дво дни, тільки в ночи лі-
тат die Fledermaus fliegt nicht
bei Tage, sondern während
der Nacht.
тыменицьї Ба. бруд на ты-
мени.
Тімко Жер. Timotheus.
тымятко Жер. Бер. Stirnfonta-
nelle (beim Kinde).
ткачка Жер. Weberin, ткаля.
тлік gen. masc. genit. тлоку
Нов. Brachfeld pol. tlok схід-
ногал. толока, обліг, переліг.
тлук Врхв. genit. тлука plum-
pes Wesen; unbrauchbares,
ungeschicktes Dienstmensch
„нездада дывка“.
тўустый. тлустый м. товстий
psl. тлусты pol. tłusty.
тьма in der Bedeutung: Unzahl.
велика тьма люда Св. grosse
Volksmenge. — цьма велика —
не видно ся Св. = grosse Fin-
sterniss.
тмосивый Св. dunkelgrau тем-
носивый. кугик тмосивый der
Steinkauz ist dunkelgrau, glanz-
los.
това Ф. това або жомба I.
tief ausgespülte Flussstelle;
Lache.
товгай Wüstling, Taugenichts,
Lump.
тогей! Сврк. східногал. то але!
das wäre ausgezeichnet, das
wäre superb.
Томко Жер. Thomas.
тоньісьї sehr dünn. таке то-
ньісе як ниточка.
торган. торганец Вв тор-
ганна Я. Lump, lumpiger
Kerl. торган-паршивец, жид
торганина.
торгати zerren, reissen; pflü-
cken. він торгат. — наторгати

слівок Лб. Pflaumen pflücken.
čech. trhati.
торокы Fransen.
торочити пнякы Г. Baum-
stämme ausrodern. я шиткы
пнякы выторочу. сторо-
чити пнякы на купу.
точка Рад. Wühlmaus, Нур-
daeus. една точка. дві точки.
Тофіль В. Теофіль.
травник Сн. Grasplatz, Rasen-
трапеза Чр. Бер. Pein, Plage,
Qual; Kummer, Verdross у-
траплене. мука; трапеза велька
grosse Bekümmerniss cf. тра-
пити pol. trapić slovac. trápiti'.
трапениця gequälte Weibs-
person.
трапити quälen. страпнї го
барзо. трапити ся I. sich
abhärmen, sich quälen.
трарикы II. Тих. Trageringe.
„што ўучат віс з ваўкамі“ II.
„жельзіні обручі, што тримають
роздери, вісї і насадницю“ Тих.
трач або пнїа Sägemühle, тер-
так; slovac. pila Säge; Schnei-
demühle, Sägemühle. трачник
Säger, Brettschneider.
трембухатый Св. Врхв. mit
grossem Bauch versehen, bau-
chig, grossbäuchig. „што має
брїх великый“ Св. віл трембу-
хатый cf. psl. трембуха inte-
stina. трембуха stomachus.
східногал. требухи, трибухи die
röhri gen, bauchig aufgebla-
senen Blätter der Zwiebel. —
східногал. тельбух Magen; Pan-
sen oder Wanst der Wieder-
käufer. — східногал. розтельбу-
шити кого eigtl. einem die Ge-
därme herauszerren; zerzau-
sen.
трембухач Врхв. Grossbauch,
Schmerbauch.
трепати Бер. in der Bedeut.
gehen, den Weg zurückschla-
gen (в подібнім значеню укр.

- ушкварити) буде три милі трепати er wird drei Meilen zurücklegen (вираженє досадне). — ци чюли вы люде, коли пси брехали, — тогды-ль мойі ножкы од милой трепали. З.
- трепати ся zittern, in Bewegung gerathen. на ясени листя ся трепле.
- трепачка на кінци швиґаря кутаєк kleine Quaste am dünneren Ende der Peitschenschnur.
- трепілка. трепюлка Жер. Wachtel, Coturnix communis.
- трепітка Ч. Г. Hutfeder, Gockelfeder; Federbusch. cf. трепетати, лемк. трепогати zittern, erzittern.
- трепота Рхв. M. P. Espe, Zitterrappel „бо ся трепе“.
- трібувати П. probiren.
- тріїчак Пол. вила с трьома зубами. штыріїчак вила с штырма зубами.
- трім П. Р. Н. В. genit. трома. тром П. = пен обрубаний з гоўузя, Трам. „тром перерізуют на дві швальї. Св.
- тріскучий дрозд Ту. тріщ Св. plur. тріщи Schnarre, Zwitter, Misteldrossel Turdus viscivorus. тріскучи дрозды по ялицях Ту. тріщ по лысох як г зинї, так г лыты der Zwitter weilt in Wäldern so wohl zur Sommer-, als auch zur Winterszeit.
- тротовина Д. Sägespäne, Sägemehl.
- Трофан Бер. Trochimus.
- троха ВП. etwas. ястреб троха меньший од (від) орла.
- труд Кр. Врхв. Drohne psl. трэжтэ східногал. трут, трутень. — лытають труды.
- трутит Мо. заносит вонию. вода трутит гноєм pol. trąci.
- трущити Б. лущити. трущена кукуриця.
- трясідупа Т. трясідупка ВП. weisse Bachstelze, Motacilla alba. — пастушка ВП. gelbe Bachstelze, Motacilla flava.
- тряска Пол. Вн. Schachtelhalm, Equisetum.
- ту. тука. тукай hier. ту ный никого hier ist niemand anwesend. — ту-с? bist du da (із ту єс, ту єсь, ту єси) psl. тэу. тэука.
- тугый stark, fest. comp. тургий. тургий уанц stärkere Kette.
- туляти ся Рад. бурлакувати pol. tulać się. slovac. túlat' sa, tulácat' sa.
- турак Вн. halber Groschen cf. slovac. turák, poltura magy. poltra, poltura. напий же ся, напий, кед маш турак дакый, як не маш турака, напий ся с погока Вн.
- турецке вино (sic!) Тих. Johannisbeere. Ribes rubrum.
- туркавка Жер. gen. fem. турко Нов. gen. masc. Turteltaube, Turtur auritus.
- турньї Врхв. nom. sing. турня „скалы обрывисты, часом лысом оброслы“ steile, zuweilen mit Bäumen bewachsene Felsen.
- турчати Пол. пр. горлицы турчат die Turteltauben ruxen.
- тутайка Д. Turteltaube, Turtur auritus, туркавка Со.
- тутеньший М. hiesig. по тутеньшому nach hiesiger Art.
- туча Врхв. Regenbogen, iris pol. tęcza psl. тэча pluvia в східногал. туца Gussregen, Regen mit Donner пр. оле блискає (флискає), оле гремит, оле тучы будут ити (коло Заліщик) = he! schaut! es blitzt! he! es

donnert! bald wird sich einheftiger Regen ergiessen.
т хір Iltis genit. тхоря.

тякнути Вв. Ту. wohl sein, entsprechen. „як жолудок здоровый, всьо йому такне, а як слабый, то всьо йому запротивят (спротивит)“ Вв. „не такне мены“ Ту. = не служить.

тямка Кв. память, за мой тямкы meines Andenkens

тютчаний брат Halbbruder.
уєчний брат.

стрычна сестра Halbschwester.

у. убічнистый mit steilen Abhängen. гора убічниста ein Berg mit steil fallenden Lehnen.

уважувати öfters beobachten. уважаю, што квічалы тамады лытают ich beobachte öfters, dass Krammetsvögel in der Gegend herumfliegen.

уверый Лб. gekrümmt, geworfen, verzerrt, verbogen; stützig. увера ялица. увера дошка або крива. увере дерево. уверый чюовек = starrsinniger Mensch „што ся не даст навернути“.

увера subst. Starrkopf. такый увера.

увільнити befreien.

увчар або югас Жер. учар II. Schafhirt.

угыбати Г. іти, уходити. мойі млади лыта марны угыбают = мойі молоді літа марно уходять.
угля горяще brennende Kohlen.

угорщина (Ганцова) eine Pflanzenart.

уж Чр. в инш. окол. юж schon. як уж вечеріє wenn schon die Abenddämmerung eintritt.

ужиткове дерево Жер. Nutzholz.

ужитний nutzbar. nützlich, verwendbar. ужитны губы verwendbare (essbare) Schwämme.

узнати I. erfahren. не узнаемыяк wir werden das auf keine Weise erfahren

уйісти Врхв. genug essen. дост ем уйіу genug habe ich gegessen.

уйчина II. Брт. Рхв. уйка жена, уйла.

ульжило або попустиу мороз II. der Frost hat nachgelassen

улюбити собі кого Р. jmd lieb gewinnen.

умінити собі II. beabsichtigen; sich vornehmen; Entschluss fassen, sich entschliessen slovac. umienit' si.

упити Врхв. genug trinken уйіла-м, уиіла-м за пінязкы його.

упрошати Тих. erbitten. хлыба упрошаю.

уречи Вв. = впречи, висказати. „верже на по очима и так урече: білявка“.

урывати чести кого Jmnds Ehre Abbruch thun.

урод М. урожай. „уроды у Вас ладны“? ist bei Ihnen die Ernte gut ausgefallen?

усь! усь! Вв. кричат на пса або гузя! Вв. (як тровит).

услухнути Ба. Gehorsam leisten, folgen. услухнуу мене.

устаріти alt werden. што ся устариє was alt wird, was veraltet.

утратити ся Вн. verloren gehen. кльчик ся утратиу = ключик згубив ся.

уха Ohren (nom. sing. ухо). — уши Läuse (nom. sing. уш).

учар II. Лб. Б. — увчар Врхв. Schäfer. — учариця Б. Schäferin deminut. учаричка Б.

учий У. dem Schafe gehörig,
Schaf. — уче моѣоко Schaf-
milch. уча воѣна Schafwolle.
ущиця Ко. Nachtfalter, Phalae-
na cf. пищця.
ує чвий Жер. dem Oheim ge-
hörig.

Ф. фабрика (так зовуть в Шлях-
тові) тютюн.

фабуры Backenbart.

фаля Д. „вітор з доджом“ Sturm-
wind mit Regen.

файка П. Pfeife. slovac. pol.
fajka. східногал. укр. люлька.

фалат Бер. Stück. фалат доро-
гы ein Stück Weges. — фа-
латок Stückchen. два фалатки
хлѣба zwei Stückchen Brot cf.
східногал. розфалатати in Stücke
reissen. zerreißen. плат Lar-
pen; розплатати zerfetzen, in
Stücke schneiden.

фалечный Чр. Лб. falsch, фаль-
чивый „што крутит“ „што га-
дає иншак“. čech. falešný. slo-
vac. falošný.

фара Жер. Pfarre; Pfarrhaus.
slovac. fara.

фарагон Лос. П. Вв. Pharaon
(als Schimpfwort gebraucht).
ты фарисею! ты фарагоне!

фарбаня Ту. спідниця вовняна
(біла або чорна).

фарисей Сн. eigfl. Pharisäer;
schlechter, falscher Mensch.

фаркнути Тих. auflodern, спа-
лахнути. фаркне полонін хутко.

фасия Ту. Aerger, Zorn. cf. lat.
passio. я мау велику лютість,
фасию і фантазію.

фасола Ту. Kummer. велика у
нас фасола.

фафрати Бер. гугнати lispeln,
unverständlich reden „фафра-
вий der eine unverständliche
Aussprache hat.

фацелик Ви. Ту. біла хустка
на кінци вишивана, наскробле-

на. носять невістки; хусточка;
фалаток полотна.

Фемія Ба. Euphemia.

фетір foetor.

Фецьо Бер. Ба. Theodor.

фыкати Лип. schluchzen. ты
мамцю не фыкай! du Mütter-
chen schluchze nicht! slovac.
fikat'.

Фильо П. Фильо I. Philipp.

финкати Чр. raunzen; schluch-
zen, halb laut weinen. дѣтина
финкат

фыркати ausschlagen (vom
Pferde); фыркати pfeifen;
фыркаўо. фыркало „з пе-
ра свистыўка“ aus einer di-
cken Federspule gemachte
Pfeife.

фізола Кр. Жер. Б. фізоля
Лб. фізоўа Бер. Чр. Phase-
olus. Phisole čech. fizole, fa-
zol східногал фасоля укр. ква-
соля.

фізоля піхотна Abart der
Phisole mit nicht windendem
Stengel східногал. фасоля піша.

Фірій Зл. Порфирій.

фірчати Св. zirpen. сквірки
фірчат die Grillen zirpen.

фірчак або сквірк Grille, na-
mentl. Heimchen.

фітчик Ф. Fitislaubvogel. Sylvia
fitis.

фіяўка Ту. Veilchen, Viola.

флинта „побігуща дѣвчина“
Schlampe, nichtsnutzige Dirne.

фосованы Д. фосою знадоб-
лений, ґрунта фосованы.

форкотати Св. plappern. він
форкоче. форкотливый Св.
= тиркотливый, plapperhaft.

форст „дошка на штырі цалы
груба“. Firste, Forst. „як дуже
грубый трім, то медже швалями
выріже форста“.

Фотія Мо. Зл. Фотина.

фраир. фрайір. фраєр. Freier,
Geliebter. фраирка. фра-

йірка dem. фрайірочка
(фрайіренка) Liebchen, Geliebte.
фрішно. фрішно Нов. frisch,
schnell, rasch.
Фроска Зм. Евфросина.
Фурка Зл. куделя.
Фуркати Фуркнути flattern;
aufflattern.
Футик Ф. plur. футики. футок
або футко Б. I. Чр. plur.
футки Wiedehopf, Ураераерос.
футок має чубу. футко футкат.
футкати фут! фут! кричати
фуярош Ту. што фуяркы ро-
бит Hirtenflötenmacher.
ж. хабз. хабзина Attich, Sam-
bucus ebulus; Unkraut.
хава Ти. Пол. eine Art Dolden-
pflanzen.
халаща Кв. Gestrüpp; Reisig,
„де є ріжда, настигане дерево“.
хандра Брт. худа кобыла, но-
ровиста укр. хандра Chimaere.
Schrulle.
хапкати M. greifen. він хапкат.
Харатина Зл. Харитина.
харящ Спрк. gen. fem. Gestrüpp,
Gesträuch. cf. psl. **хрѣдъ.**
хрѣдъ crispus. — **кърк** frutex,
кряк, корч cf. халаща. — х ты
харящи in diesem Gestrüpp.
хвала Папу Богу! gelobt sei
Gott!
хваст П. Unkraut східногал.
хопта, бурян. pol. chwast. поле
захващене = хвастом занечи-
щене.
хвиля Св. Брт. хвиля P. in
der Bedeut. schönes Wetter.
кед буде хвиля заран, будеме
грабати сыно.
хворота Krankheit.
хыбаль es sei denn, східногал.
хибань, хиба.
хыкати Св. fauchen; schluch-
zen. хыкат дытина.
хыжа Hütte psl. **хыжа.**
хыжка слимакова або сли-
мача Ч. Schneckengehäuse.

хымя Лип. з грушкового або
з яворового дерева колысце, до
котрого волося ся прикручат
і вяже ся стужчатом. deminut.
хомеўка.
хыморода Д. затінок, хаморода
Schatten. в ден люде по хымо-
родах біўше спочивают bei Ta-
ge ruhen die Leute meisten-
theils an schattigen Orten aus.
хырувати звієним ставати, про-
слити, прослинути. cf. slovac.
chýr Gerücht, Kunde; chýrit'
bekannt machen. не хырувати
о ным, нема хыру о ным, не
хырує або ани хыру о ным er
ist ganz verschollen ані духу
о ним, ані слиху; ані диху. —
бодай ты хыр взяў Жер. hol'
dich der Kuckuck, mögest du
verschwinden.
хытити I. greifen.
хытрый Лб. in der Bedeut. be-
hend, flink, rasch. хытрый бык.
хытра гўастівка.
хлыбівча Спрк. „мале корытя,
што ся хлыб опалат, як має іти
до пеца“ ein kleiner Backtrog.
хлыбусь Brot (в примильній
бесіді) — сьвятий хлыбусь
heiliges Brot (хлыб hat beim
Volke häufig das Epitheton:
сьвятий).
хлюпати. выхлюпати ein
wenig ausschütten.
хованец. хованиця Св. Pfl-
gekind, Pflegling; an Kindes-
statt Angenommener, an Kin-
desstatt Angenommene.
ховувати erziehen. не ховую
коны ich pflege keine Pferde
zu halten.
ходак Кр. in der Bedeut. Fratz,
Bube малый хлопець, парібчак.
в східногал. ходак значить:
Bastschuh; в словацк. chodák
Fussgänger; в чеськ. Stelzfuss.
ходальниця i Розс. П. Св. Stelz-
füsse.

ходячи пр. на ходячи вмер Вв.
 = на ногах вмер, вмер без по-
 передної хвороби: ходиў тай
 відтак і вмер.
 хо-ле-хо! Кр. komm nur her!
 (= ход ле ход = холь ле холь
 = ходи ле ходи).
 хоўзкавиця Кв. Glatteis. через
 хоўзкавицю (хоўскавицю) не
 годен піти. cf. pol. ślizgawica.
 хоўзкати ся по леді І. хов-
 зати ся по леду.
 хопити ся II. in der Bedeut.
 wuchern. хопит ся хваст.
 хоркотати Сърк Жер. räusporn,
 lispeln. він хоркоче або шепе-
 лят. — хоркота вый Сърк.
 Жер. хоркотливый Жер. або
 шепелявый lispelnd гл. фор-
 котати.
 хоростати М. enthülsen. „хо-
 ростат ся ярц в ступі, то од-
 летит луца і ваньсы; натоўч
 пенцакы з ярцю“.
 хорота Лб. Krankheit, хворота.
 хосен Nutzen; Vortheil genit.
 хісна. с того не є хісна daraus
 giebt es keinen Nutzen. magy.
 haszon.
 хотар genit. хотаря Врхв. Grund
 und Boden eines Dorfes; alle
 zum Dorfe gehörenden Acker-
 gründe, Wiesen, Wälder, обшар
 села „грунты, пасвиска, лыс“.
 хохолоз Св. Ч. Лип. хохоўақ
 Сърк. хохолáк В хохолá-
 ня Врхв. Ohrwurm, Forficula
 auricularia. „хохоўак лызе
 окрутны до кману“ der Ohr-
 wurm kriecht recht gerne
 (wörtlich: furchtbar) in die
 Kümmelpflanzen.
 хоц бы якый Жер. was immer
 für ein. хоц бы яка верба was
 immer für eine Weidenart.
 хоц де Нов. irgend wo, wo
 immer.
 хоц коли Сърк. wann immer,
 zu beliebiger Zeit.

хоц якый was immer für ein.
 по хоц якым дерезі auf belie-
 bigen Bäumen.
 храборы Ч. Wirbel und Rip-
 pen. лем храборы зістанут, лем
 кісткы.
 храмачка Ку. хромка Ко.
 хрімка II. = больня ра-
 тичне II. Klauenkrankheit,
 Klauenseuche, paronychia epi-
 zootica.
 хробачна сливка wurmsti-
 chige Pflaume plur. хробачны
 сливкы.
 хрумчати knupfern.
 хрящ Жер. Wiesenknarrer, Crex-
 pratensis plur. хрящи.
 худавый ziemlich mager; ärm-
 lich.
 худко худок Нов. Wiedehopf,
 Урупа ерорс.
 худобный II. Врхв... arm čech.
 chudý, chudobný arm ruth. ху-
 дий mager.
 хусты nom. sing. хуста Wä-
 sche; Kleidungsstücke der Wei-
 ber (aus Leinwand gefertigt).
 пішла прати хусты.
 хчерпнути Нов. вчерпнути,
 учерпнути. schöpfen. хчерпни
 воды.
 ц. цабати ся (Ганцова) sich
 stemmen und werfen. гал так
 ся цабат (eigtl. бити од себе;
 д'себ-ати; д'сабати, цабати).
 царина поле загороджене, што
 орят cf. čech. čára Linie. hra-
 niční čára.
 царок etwas Umzäuntes. Einfrie-
 dung, Zwinger; Behälter. „поў-
 ный царочок біўых курочок“.
 цвикнути Св. zwicken. при-
 цвикнути mit der Scheere ab-
 schneiden, stutzen; одцвикни
 ножицями zwicke mit der
 Scheere ab.
 цвиркати. цверкати Жер.
 onomatopoët. vom Geräusch,
 das von der in die Gelte fal-

lenden Milch beim Melken der Kühe verursacht wird; spritzen. цверкат молоко die Milch spritzt (beim Melken) в східногал. церкати, церькати cf. сверкати glitzern, leuchten, flimmen.

цьвіркати. цьвірчати Kr. schnarren, zwitschern. прах цьвіркат, цьвірчат.

цьвірний Бру. fein und fest gedreht. цьвірна штка dünner und starker Zwirnfaden (wahrscheinlich für свірний).

цьвякати М. свія цьвякат, кед йіст.

цебуля Врхв. цыбуля П. Бру. цибуля Брт. Ф. Zwiebel цебуля цебухы цушат Врхв. die Zwiebel sprosst. цыбуля цушат цыбы П. цибуля цушат цыбы Брт. Ф. slovac. cibula.

цент Вн. Zentner slovac. cent. цыле Вн. völlig, complet. цыле ледачина ein Taugenichts ganz und gar.

цыбулянка Бру. die oberirdischen Triebe der Zwiebel. цыбы Бру. цыбы Брт. Ф. die (röhrenförmigen, bauchig aufgeblasenen) Blätter der Zwiebel oder Zipolle Allium sera.

цигель Ба. ярец штырегранпый, твердый до молітьбы.

цирта Жег. Blaunase, Zärthe, Abramis vimba.

цыцуля Zuckerbirne.

цизорік Лб. Federmesser, cisoir.

циганьскы рыбы Т. цыганьскы рыбы Ф. цыганьскы рыбы Жег. Kaulquappen, Froschlarven.

циганчик Т. малий циган.

цик! Врхв. на увцю кричит: цик! штобы шла; десь-на! штобы ся вернула.

цылец Спрк. grosser Felsblock; Monolith plur. цылцы.

цьіличкы П. ganz. цілісенький.

цьілка річ Ба. in der Bedeut. selbstverständliche Sache.

цьіпы грушкы великы (nom. sing. цып).

цьіпкати. цьіпчати I. Мо. zieren, pieren. цьіпкатабо цьіпчат мышій краль I. цьіпчало кура Мо.

цьіпкор Б. (цьіпкур) Spitzmaus, Sorex. „мают цьіпкоры рьячкы; цьіпкор дуже меньший од мышы“.

цьіпчак Г. О. eine kleine Vogelart.

цьірчати Вн. Пол. zwitschern. цьірчат воробці Вн. ц. вороблы Пол.

цьіснути Лб. werfen pol. ciskać, ciskać. цыеній на землю або шмар.

цицаня Ф. Zuckerbirne. велика грушка, подовгаста, солодка. cf. пыцуля.

цьіха П. Спрк. маўый крестик, што вносит до хыжи, кой просит на погріб (похороны).

цьічка (цьіджка) Б. Seihe, Seihet цідильце.

цьма Рхв. Nachtfalter. „цьма лыгат г ночи; што лыгат гво дни — мотыль“ der Nachtfalter fliegt des Nachts, bei Tage der Tagschmetterling. цьма Врхв. (mit erweichtem ц) Nachtfalter und цма Врхв. Dunkelheit.

цментір геніт. цментера Friedhof. на цментери сходят ся в другый ден русаль. східногал. цмвитар, цвинтар coemeterium.

цмок Drachen, смок; etwas Ungeschlachtet, Abstossendes. хуоп цмок.

цморкати на гамбі Св. mit dem Munde schnalzend einen pfeifenden Ton hervorbringen.

цнуги ся pol. sknać się м.
тоскнути ся. за тобом мі ся цне
ich sehne mich nach dir. —
буде ся вам пўо за нами ihr
werdet euch nach uns sehnen.
— менї цно = тоскно ich
empfinde Sehnsucht, auch: ich
langweile mich.

цокувати. цукувати stützig
werden. цукує кін. цукує ко-
была = не хце тыгати.

цолта (коло Стрижова) Stritzel
čech. slovac. calta germ. Zelte.

цъонтати Врхв. цъон! цъон!
сьпівати. ковальчик цъонтат на
яр der Baumläufer (Certhia
familiaris) singt, wenn der
Frühling herannaht.

цценик Чр. Schnallenzahn.
брячка має два цценикы die
Schnalle hat zwei Zähne (спи-
ник).

цундра Fetzen, Lumpen slovac.
cundra magy. condra.

цупкати Лб. stampfen; leicht
schlagen. уця цупкат ногами
das Schaf stampft mit den
Füssen slovac. cupat'

цурусь. цуруня Рад. Toch-
ter, Töchterchen з польск.:
córuiś, córunia.

цямбати zerren. поцямбаю тя
за воўося ich werde dich bei
den Haaren zerren.

цяпати М. свіня цвякат або
цяпе, кед йїст.

цяпкати П. tröpfeln, tropfen-
weise herunterrinnen. дойч
цяпкат der Regen fällt in
Tropfen herunter. цяпусю
капусю П. ein wenig, etwas,
капку, капочку.

цюку-цюку-на! О. кличе,
як лудит свинї; а цюць! як
гонит свинї.

цюпати Зл. 1) кресати пр. ча-
тину на дрібні куснї яко по-

стїлку під худобу. 2) цілувати,
küssen, sich schnäbeln.

цюрпіль Зл. або бандзюра
Зл. = банюра, яма на ярку
(потоці), яку вибе вода. влиз
до цюрпелї скупати ся. іде на
цюрпіль.

ч. чабрик. шабрик Quendel,
Thymus serpyllum.

чадец. шадец У. eine Pflan-
zenart. шадец вшыткуму зылю
отец.

чадо Ту. Kind. чадо служебное
ein Kind, welches dient.

чалапуты Б. schlechte und
formlose Fussbekleidung; un-
geschlachte Stiefeln oder Schu-
he.

чамаришок Кр. deutsche Ta-
mariske, Myricaria (Tamarix)
germanica.

чапак Obman der Mäher „што
дванадег має під собом кі-
сцьів“.

чарівниця З. чарівниця
або нора Пол. Nachtfalter,
Phalaena.

чарка П. Trinkglas, Trinkbe-
cher. чарка на пиво Bierglas.

чати́на Б. Ба. або шпилькы
Ба. Nadeln der Coniferen. ча-
тина на ялици Tannennadeln
(чати́на meistens im collectiven
Sinne gebraucht).

чахлик (Куманьча коло Радо-
шич, коло Чистогорба) сорочка
з тилу запинана на шпінку.

чачо. чачко Брт. etwas Schö-
nes, schönes Spielzeug. гарде
чачко купи́а ем сі cf. pol.
casko. — ни чачо, ни бобо! =
не забавляй, не страш! (до
ды́тини).

чвертник Я. четверта часть
чверти або корця; тут міх =
Koretz. міх має чєтыри кірцьї;
корєц Я. = ein Viertel Ko-
retz, східногал. чверть кірця.

- чвершок Слрк. Grille, Zirpe
plur. чверщкы.
- чеберчати Ож. rasseln, klir-
ren. коса зачеберчит.
- челенко Лб. gen. neutr. plur.
челенка. челенок П. plur.
челенкы Glied, namentl. Fin-
gerglied psl. члѣнѣкъ, члѣнѣкъ
et чланѣкъ.
- чепыргач СЗ. Fledermaus,
vespertilio, *ухтерѣс*.
- чепіга Pflugsterze. „на Сигіц-
кых (Сигітских) горах орют
іши по старосьвіцкы; з бука
вылупит конар і с того зробит
повоз до ораня і чепігу і зло-
жит на того леміш (а тот ле-
міш має на обі стороны криў-
ця) і оре на горі; завсе вер-
тат к собі на еден бік: раз
іде підручний бороздом, дру-
гый раз борозній; дошку пере-
кладат на другу сторону“.
- черваковитый оріх wurmsti-
chige Nuss.
- червене вольце В. Rothkehl-
chen, Lusciola rubecula.
- червеный roth. ягоды червены
rothe Beeren. червены пѣаткы
rothe Flecken. східногал. черво-
ний, у Гуцулів: червенний.
- червениця М. червена глина.
- череванька Тп. черевуга
Лб. черевушка Лип. Bitter-
ling Rhodeus sericeus (Cypri-
nus amarus).
- черепя gen. neutr. collect.
Topfscherben. дрібне черепя.
- черкаўка (черкавка) Св. Клар-
per. черкаўо Брт. Schelle,
Klapper.
- черкати. черчати П. I. klim-
pern; klirren; klappern; plät-
schern. ѱаяц черчит die Kette
klirrt. — вода черчит das Was-
ser plätschert. — черчит пі-
язми er klinget mit dem Gelde.

- черкач. чиркач Бер. Zwi-
tzer. Schnarre, Misteldrossel
Turdus viscivorus „векший, як
дрозда“.
- черкітка Ту. Gartenroth-
schwanz, Rutililla phoenicura.
- черниця Чр. Waldbrombeere.
Rubus fruticosus. „черниця
льпши, як малины, бо х чер-
ницях хробачків нит“ Brom-
beeren sind besser als Him-
beeren, denn jene sind von
Würmern (d. i. Insektenlarven,
Maden) frei.
- чернуля Name einer schwar-
zen Kuh.
- чернява Д. Volksmasse, Pöbel
cf. ukr. чернь.
- черпати schöpfen. imper. von
зачерти gebildet: зачер! —
зачер мі воды schöpfe mir
Wasser.
- черяти ся міняти sa mit jmd.
wechseln. на черянку —
східногал. по черзы der Rei-
henfolge nach, abwechselnd.
- чеснок Бру. Лип. Knoblauch
genit. честку psl. чєснѣкъ
східногал. чієник genit. чієнику
укр. часник genit. часнику.
- чик Кр. Нов. Ту. Dorndreher,
Würger, Lanius. plur. чикы.
- чикати zwitschern; schwätzen.
сырока чикат або шкыргоче
die Elster schwätzt.
- чили Жер. oder. куронатла шпыр-
че чили гребе čech. čili pol.
czyli.
- чиркати П. чирчати klim-
pern. чиркала бляшка. — чирк
бляшкы das Klimpern einer
Blechplatte. — вода чирчит
Жер. das Wasser plätschert
cf. черкати.
- чирстый neben чырствый
psl. чрѣстѣкъ. чирета або
чирства вода frisches Wasser.

чирч Бру. B. Schnarre, Mistel-
drossel *Turdus viscivorus*. чирч
в осени ходит; в дудлы мат
гнѣздо; во дни лѣтат.

чистина П. = ярец, оркис,
жито, пшевица *Gerste, Spelt,*
Roggen, Weizen. хлѣб чисти-
няный. чистенина Вв. =
пшевица і жито.

читати Ти. in der Bedeut.
zählen. г нас пінязькы без
читаня = без ліку, без числа.

чичик Нов. eine Vogelart plur.
чичикы (nach der Beschrei-
bung: Zeisig).

чкати ся Вв. чхати ся (vom
Aufstossen), schlucksen. зочкло
мі ся, хтос ня спомінає.

чміль П. Hummel, genit. чмеля
в східн. Гал. тут і там:
джміль.

чмовх Жер. Врхв. НВ. (чмоўх)
Spechtmeise, Sitta europaea.
„по стромах ходит, під лубком
глядат хробача“ die Specht-
meise klettert an Bäumen,
sucht unter der Rinde allerlei
Gewürm“.

чого warum genit. causae. не
знам чого ich weiss nicht
warum.

чорна быль Кв. *Artemisia*
sampestris східногал. чор-
нобиль.

чорнокнижник Чр. Schwarz-
künstler, Zauberer, Hexenmei-
ster. „чорнокнижник град спу-
щат, хмары розганят, с хма-
рами гварит, має силу над
німа“ der Schwarzkünstler
lässt den Hagelschlag ein-
treten, treibt die Wolken aus-
einander, redet die Wolken an,
hat dieselben unter seiner
Gewalt“. slovac. černokňazník,
pol. czarnoksiężnik (ist von
чорнь und книга abzuleiten).

чорна мята Бер. Pfefferminze,
Mentha piperita.

чорнява Тих. in der Bedeutung:
„чорны хмары“, в тім самім
значеню і в словацкім: čerňava
schwarzes Gewölk.

чубак Вв. Seidenschwanz, Bom-
bycilla garrula. plur. чубакы.

чуга langes Oberkleid der Bau-
ern, magy. csuha Kutte. гу-
ня коротка; гуню під чугу
бере.

чудар. чудара П. чудера
Wunderding; wunderlicher
Mensch.

чударный. чудерный wun-
derlich, wunderbar. adverb.
чударныі, чудерныі.

чуджый fremd. в чуджі хыжи
in fremder Hütte.

чудныі adv. auf wunderliche
Weise. водник чудныі глетит
г воду die Seeschwalbe taucht
im Fluge geschickt in's Wasser.

чудовати ся (чудувати
ся) на што Нов. Ф. sich wun-
derbar wundern. я ся чүдоваў
на то ich habe mich darüber
gewundert.

чуй! чуй! Вв. höre! höre!

чунок О. Spitzmaus, Sorex.
plur. чўнкы.

чупкар Ту. Kernbeisser, Cocco-
thraustes vulgaris.

чупкати Врхв. Мо. чупнути
niederhocken, niederplumpsen,
прицупкати, прицупнути. ры-
кель чупкат. рыбаляк чупне
до воды.

чурок Г. малий водонад; місце,
де вода чуркотить kleiner Was-
serfall; Stelle im Wildbach
oder Fluss, wo das Gefälle
stark ist cf. huzul. чуркало,
чюркало.

чутя Лб. gen. neutr. Gefühl.
чулыі Лб. gefühlvoll.

чухрати воўну Чр. — чечати воўну. приборат уцьі, потом чухре Чр. — розберати воўну. — воўна розубрата. — космики розубраты.

ш. шадуля корова шада Name einer weissgrauen Kuh. — шадый weissgrau укр. сідий psl. сѣдъ čech. slovac. šedý, šedivý.

шальтати ся Лос. — швиндяти ся Лос. він шальтат ся люб швиндят ся помеджи люди.

шантавий Чр. schlotternd, lumpig; elend, schwach. шантавий бык cf. hal. шанталавий. slovac. šantat' hinken. šantavý hinkend; krummbeinig.

шапівка Брт. Hut (bei Pilzen). шарга I. білий бык magy. sarga = gelb.

шаркан Sturmwind. великий шаркан heftiger Sturmwind. порівн. східногал. шарга Sturmwetter; Regenwetter.

шатувати Ту. sich beeilen. шатуй, бо вечер = спиши, бо в.

шафель Зл. Schaff.

швабликы Кр. Чр. I... або патычки Schwefelhölzchen, Zündhölzchen. cf. швабель = Schwefel.

шваля Св. розрізаний у подовж трім der Länge nach entzwei geschnittener Tram.

шварный frisch, nett; geschickt. slovac. švárny.

швельбавый „што не має ретельности г мові“ lispelnd, schlecht aussprechend.

швигати П. I. швигнути П. schlagen, peitschen. швигат бичом. швигни бичом. зовшвигаў барзо. slovac. švihat' pol. śmi-gać.

шевельити П. rauschen, lispeln, шелестіти. шевелят листья.

шедіна Врх. Reif oder Eiszarfen an Bäumen. шедіна на дереві cf. шадый, шадина, ошадина.

шештыти або шешрати Ч. kriebeln. „як лязат мурянкы, гвариме: шештят або шешрают. (die eigentliche Bedeutung dieser Verba: rauschen, ein leises Geräusch verursachen).

шешут Вв. саме листья капусты, што не зове ся.

шибен genit. шибени Galgen. шибеняк Нов. Galgenvogel, Galgenstrick, Galgenschelm.

шингель П. часть оси, на котрі голова обергат ся; колесо вдіє на шингель. plur. шинглы.

(шир). на шир I. in die Breite. ширый Я. breit. ой мали мы шире поле, та жиды забрали Я. slovac. širy.

шишка Сн. in der Bedeutung: Stirnfortsatz, auf welchem die Hörner beim Rinde aufsitzen. „што ся зожкне ріг у статку, то шишка“.

шишкы П. „но два або три або штыри оріхы разом“ zwei, drei oder vier Haselnüsse, welche beisammen vorkommen. — шишки у ялицы зовуть в П. „катульки“.

шкабора (раз чув я також: шкамбора) Spalte, щелина cf. шамба, шкепати, скепати; скаборща.

шкаворіжний Чр. abscheulich, ekelhaft. футко то шкаворіжний птах der Wiedehopf ist ein ekelhafter Vogel (der Vogel riecht unangenehm!) cf. скаворожити ся, скаворожний.

шкаворонок Сн. шкаворонка Бер. шкаворонк П.

- шкарвонок Чр. Lerche, alauda pol. skowronek čech. skřiván slovac. škričák. загально-руск. жаворонок, жайворонок.
- шкаредити ся I. Abscheu haben, sich ekeln. шкаредят ся жабами. cf. pol. skardovati сл. *βδελύττωθαι*, abominari.
- шкаредный Нов. abscheulich pol. *скарэдъ* *skardce*, foedus.
- шкаред Нов. subst. gen. fem. genit. шкаредн Abscheulichkeit, Hässlichkeit, така шкаред so eine Hässlichkeit, etwas Scheussliches.
- шкарка Врхв. deminut. шкаречка Spalte, щелина, щелинка.
- шкартний. шкортний II. М. „што слабо йіст“. паця шкорте = „што переберат в йідіню, што не хце добре йісти wählerisch im Essen.
- шкаруха Нов. Kruste cf. скоро.
- шкваренина Ф. Schmalz „топлене сало, сама маст; заливають курдыль у статку шкваренином“.
- шквирк (Ростока) шквір. шквірок або модрепь Р. шквірк або мудрінь Ва. Lärche, Larix decidua cf. pol. świerk = Fichte, Picea vulgaris.
- шкыпы. шкепы Spleissen, gespaltene Holzscheite (nom. sing. шкыпа).
- шкыпяр II. щипец НС. „што шкыпит віспу“ Impfungsarzt.
- шкырготати Жер. knirschen; knarren; schwätzen. шкыргоче сырока = скрегоче сорока die Elster schwätzt.
- шкут Лос. I. 1) Taugenichts (von Menschen) не здалий чловек, нездалюга, нездалиця; не сущий до ничого. 2) von Thie-
- ren: schlecht entwickelt, elend, schwächlich. шкуты Лб. = пухы, пидуы быкы, schwach entwickelte, elende Ochsen.
- шкрабати. шкрябати Спрк. kratzen, schaben; kritzeln. він шкрабле.
- шлябан genit. шлябану (seltener шлябант) Schlagbaum, Schranke.
- шляпыти. шлятати Брт. schlottern, schlotternd gehen.
- шмандра Ва. Andorn Marrubium vulgare cf. slovac. šmaň = každá dlouhá tráva. „як внука болит, пют з молоком; тыж для нас женських“.
- шмарити schmeissen, werfen. шмар того schmeisse das weg. каменьом шмариу er hat mit einem Steine geworfen. — одшмарити = відкинути abwerfen, wegwerfen (cf. slovac. šmarit’).
- шмарити ся Д. in der Bedeutung: sich stark vermehren; in grosser Anzahl erscheinen. дуже ся шмарило по наших селі усяниц in unserem Dorfe erschienen Raupen in sehr grosser Menge.
- шмыгуйий Св. schlank. шмыгуйий паробок. pol. śmigły.
- шмыр або стоколоса М. Acker-trespe Bromus arvensis. дуже шмыру г вівсы.
- шмыткый Лб. schnell; gewandt; schlank порівн. східногал. швидкий.
- шмовда II. grosse Ackerschmiele, Windfahne Apera spica venti.
- шмігалец Жер. Natter, Schlingnatter.
- шмігнути Врхв. werfen. камін шмігнути.
- шнепа Жер. Schnepfe. шнепы цыркают: цырр!
- шнур Б. Nabelschnur „на чім ся тримат дитина, то шнур“.

- шоўдра або шинка Чр. Ба. Schinken, Schweinskeule.
- шопатый Вв. mit einem Schopf versehen, geschopft. хутко шопатый der Wiedehopf hat einen Schopf.
- шопка Вв. Schopf.
- шпін genit. шпеня Baumstrunk, пняк, пенъ.
- штаховати дерево Св. = карбами значити Holz stechen, kerben.
- штыльгати. штыльготати hinken східногал. штыгулькати.
- штыхнути einen Stich versetzen, stechen.
- штоси-к etwas, щось. штосик нашўа ем ich habe etwas gefunden.
- шпаргет Sparherd.
- шпеник в бряцці Кр. Schnallen Zahn cf. ценик, спяти, спитати.
- шпеник genit. шпеника; шпінка genit. шпінкы Fruchtstiel; Blattstiel. „шпеник у грушкы, ябка, сливкы, листка“.
- шпін II. genit. шпіня Baumstamm, Baumstrunk pol. trzpień.
- шпыртати Жег. scharren, graben. шпырче куропатла в сьнігу das Rebhuhn scharrt im Schnee східногал. шпортати, парпати.
- шплях gen. masc. Св. шпляха gen. fem. II. Narbe, Fleck. шпляхы по вісі.
- шпітати Бер. — шпіт! шпіт! сьпівати (vom Gesange des Zaunkönigs). закля шпітат кролик, все буде курійо сьнігом so lange der Zaunkönig singt, wird das Schneegestöber anhalten.
- штыльгати Брт. штыльготати Брт. hinken. він штыльгат. штыльготат.

- штуркати Кр. stossen. штуркат ся er stösst.
- штурятти Врхв. hineinstecken, hineinstossen. голову штурят до воды.
- штухнути О. stossen. а она му погрібачом штухла до чела und sie stieß ihn mit der Ofenkrücke an die Stirn.
- шугай (in Liedern) Jüngling, Bursch slovac. šuhaj. — шугайчик Врхв. deminut.
- шугай Д. Hundename. (cf. ukr. шугати huschen).
- шувный Чр. шугный Рхв. schön гл. шумный.
- шувькнутти Рад. huschen. хоч де шувькне веретильница (lascerta) до лому, до ядлівця...
- шумный Р. Т. schön, niedlich. шумне піря schönes Gefieder. шумне сыно schönes Heu. шумне дывчатко niedliches Mädchen. slovac. šumný.
- шупінка. шупівка Св. Hut (bei Pilzen) „шупінка на грибі і на вшиткых губах“. „самых шупівок назбираўа ем на продай“ ich habe lauter Pilzhüte zum Verkauf eingesammelt.
- шупнути I. stossen, schlagen. якбы шупнуў кулаком.
- шуркнутти ся до коморы Вн. in die Vorrathskammer hineinhuschen, hineinschlüpfen cf. ukr. шурхати.
- шурц (Липник) або кабат = спідниця cf. germ. Schürze.
- шуснути II. шустнути НВ. plötzlich fallen, plötzlich schütten; шуснуў дойч es fiel plötzlich ein heftiger Regen cf. interj. шуст! або шусть! жебыс на мене водом шустўа НВ. du sollst auf mich Wasser schütten.
- шумкати lispeln. flüstern. пошумкаў до нього er flüsterte zu ihm.

ш ч е р а *З.* gestern (повстало із :
с'к в'ч'ера, сь в'ч'ера, св'ч'ера,
с'ч'ера = шч'ера).

ша а в а *Кр. Жер. Врхв. Sauer-*
wasser.

ш а д л и в и й *II.* sparsam.

ш а д р а к и ш е д р а к и (nom.
sing. шадрак) „што колядують
на шадрий вечер“.

ш а д р и й в е ч е р ш е д р и й в е ч е р,
вечер перед выдохщами *Vor-*
abend des heiligen Jordan-
festes.

ш а м б и (nom. sing. шамба,
шчамба, счамба) довгы тріскы
з ялиці або з смереки *lange*
Spleissen vom Tannen- oder
Fichtenholze; Spleissen. —
ш а м б я collect. gen. neutr.
Spleissen. дуже шамбя *Св. eine*
Menge Spleissen cf. щала, ще-
па, щіпа, щіпати, скепати, ски-
пати.

ш а м б и т и. н а ш а м б и т и *Св.*
spleissen. нашамбиу ёс до ни-
чого. — пащамб з ялиці.

ш е к а р н я *Врхв. eigtl. Ort, wo*
die Hunde bellen; zänkisches
Weib.

ш е н я. ш е н я т к о *das junge des*
Hundes oder Wolfes.

ш е р б а к *Ф.* ш и р б а к *II.* eine
Pflanzenart.

ш е т (шит) gen. fem. genit. щети
Bürste. щет на лен з цъваків.

ш и г о л ь genit. щиголя nom.
plur. щигольи *Stieglitz.*

ш и к а ч *grosse Krickelster, La-*
nus excubitor.

ш и п а к *У. II. Сн.* ш и п а ч о к.
щ и п ч и к *Бру. Ohrwurm, For-*
ficula auricularia „ма як ріжки,
як рожачкы“ am Ende des
Hinterleibes hat der Ohrwurm
zwei hornartige, zangenförmige
Fortsätze.

ш и п а к *Пол. Carabus Laufkäfer.*

ш и п и у р а к а *Ту. Krebsseeren.*
ш и п а *Чр. Spleisse.* шипа корот-
ка зо суча; шамба з дровна,
доўга а тонка. — — шипы
Нов. „што топором одрубат“
mit einer Axt abgespaltene
Holzstücke. шамбы *Нов. „што*
ощепит ся од ломаня“ Spleissen,
die durch Brechen oder Ab-
splitttern erhalten werden.

ш и п а - п і ч а. ш и п и п і ч а *Жер.*
(obscoener Name). щіпипіча
або хохолоз *Врхв. хохолік.*
хохолічек (Сулін Снішский)
Ohrwurm, Forficula auricu-
laria.

ш и т = трикутний бік даху *die*
dreieckigen Seiten des Daches,
Giebel čech. slovac, štít.

ш и т ч и н а *Пол. Kardendistel,*
Dipsacus.

ш о б. ш о в б *Вв. Gipfel; Wipfel.*
на тот шоб горы. кукала ку-
кавка на високім шовбі.

ю. ю г а с *II. Брт. Тих. Schaf-*
hirt, Schäfer. magy. juhász.

ю д. Брт. юдик *Брт. юдина*
Брт. Сврк. Vogelbeerbaum
Sorbus aucuparia в східногал.
орябина.

ю р і к *Жер. Mauersegler, Cypse-*
lus arus.

Ю р к о *Georg.*

ю х а *I.* поливка.

я. я б к о *Ба.... Apfel.* яблono-
ве дерево *Holz des Apfel-*
baumes.

я г л и *Hirsegrütze східногал.*
пшоно. — каша ягліана
Hirsebrei в східногал. каша
пшоняна.

я г н и ц я. я г н и ч к а *I. weibli-*
ches Lamm.

я д ў і в ч и к а р *Б.* „птах як воро-
бель“ plur. ядўівчикарі.

я д ў і в ч а к *Св. Krammetsvogel,*
Turdus pilaris.

Похибки печатні.

стор.	стрічка	Напечатано:	Має бути:
9	19 з дол.	касти ся	класти ся
14	10 з гор.	gerade, eben. саме праві	gerade, eben, саме. праві
16	7 з дол.	уважалти	уважати
18	8 з гор.	добре ;	добре :
19	22 з дол.	тотка	тютка
21	17 з гор.	Королик Великий	Королик Волоский
21	4 з дол.	Королик Великий.	Королик Волоский.
62	16 з дол.	космак	космак (в Одрехові)
85	18 з дол.	schmeichbrislh	schmeichlerisch.
262	15 з гор.	плакаў	плакаў,
266	2 з гор.	vũgaris	vulgaris.
294	6 з гор.	тобѣ	тобі
311	2 з дол.	зуповного,	зуповного
320	15 з дол.	присташевы	присташевы
328	18 з дол.	зтворила	отворила
330	4 з гор.	сто злоты	сто златы
338	3 з гор.	газдувати	газдувати,
339	5 з дол.	сорочка,	сорочка.

В словарци в одвітних місцях просимо дописати :

Вархол Зл. Вартоломей.

гальбія Зл. deminut. гальбійка Зл. коритце, з котрого їдять нацята (поросята). Fresstrog; гальбія також гальма, що підкладають під колесо (задля подібної до коритця форми) Hemmeisen, Hemmkette cf. вальбія.

дрічок Ту. Зл. Вол. сорочка без рукавів.

Жофія Зл. або Жофка Зл. Софія.

капак Зл. дуган, тютюн простий угорский.

підбивка Вол. підшивка (пр. у сорочки).

Полим Зл. Полієвкт.

В КНИГАРНІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА

у Львові (ул. Чарнецького ч. 26, у власнім домі)

можна набути ось які видання, що доторкають ся етнографії :

- Верхратський Іван, Знадобы для пізнання угро-руських говорів, т. 1—2 по 2:00 к.
 Гнатюк Володимир, Словацький опришок Яношк в народній поезії . . . 0:50 ”
 ” ” Русини Пряшівської епархії і їх говори . . . 0:70 ”
 ” ” Hungaro-Ruthenica . . . 0:20 ”
 ” ” Хітарські легенди . . . 0:35 ”
 ” ” Словаки чи Русини . . . 0:80 ”
 М. Грушевський, Розвідки й матеріяли до історії України-Руси т. II.
 містить між иньшим пісні з поч. XVIII в. 2:00 ”
Етнографічний Збірник, т. I. Містить:
 М. Крамаренко, Різдвяні святаки на Чорноморії.
 О. Роздольський, Галицькі народні казки в Берліві пов. Бродського.
 О. Шимченко, Українські людські вигадки.
 Програма до збирання відомостей про українсько-руський край і нарід,
 уложена членами Наук. Тов. ім. Шевченка 3:00 ”
Етнографічний Збірник, т. II. Містить:
 В. Гнатюк, Лірники, ліричні пісні, молитви, слова і т. и. з пов. Буцацького.
 Ю. Жаткович, Замітки етнографічні з Угорської Руси.
 Митрофан Дикарив, Чорноморські народні казки й анекдоти 3:00 к.
Етнографічний Збірник, т. III і IV. Містить:
 В. Гнатюк, Етнограф. матеріяли з Угорської Руси (Легенди, Новелі,
 Казки, Байки, Оповідання про історичні особи, Анекдоти) том по 3:00 ”
Етнографічний Збірник, т. V. Містить:
 М. Дикарив, Народня гутірка з поводу коронації. — М. Єндик, Із народньої
 пам'яті про панщину. Гуцульські примівки (ріжних записувачів). — Ф. Колесса,
 Людові вірування на Підгір'ю в с. Ходовичах, Стрийського пов. — І. Франко,
 Людові вірування на Підгір'ю (доповнене до попередньої статі). — Р. Кайндль,
 Фольклорні матеріяли і иньші дрібніші статі 4:00 ”
Етнографічний Збірник, т. VI. Містить:
 В. Гнатюк, Галицько-руські анекдоти 4:00 ”
Етнографічний Збірник, т. VII. Містить: О. Роздольський, Галицькі
 народні казки 2:00 ”
Етнографічний Збірник, т. VIII. Містить: О. Роздольський, Галицькі на-
 родні новелі 2:00 ”
Етнографічний Збірник, т. IX. Містить: В. Гнатюк, Етнографічні ма-
 теріяли з Угорської Руси. Т. III. (I. Матеріяли записані в ком.
 Земплин, Шарош, Спіш. II. Пісні записані в Бачці) 3:00 ”
Етнографічний Збірник, т. X. Містить: Галицько-руські народні припо-
 відки. Зібрав, упорядкував і пояснив др. Ів Франко. Виш. I. (А—Відати) 3:00 ”
Етнографічний Збірник, т. XII. Містить: В. Гнатюк, Галицько-руські
 народні легенди 3:00 ”
Етнольоґічні матеріяли, (з ілюстраціями) т. I. Містить:
 Хв. Вовк, Передісторичні знахідки на Кирилівській улиці в Києві — Хв.
 Вовк, Українське рибальство в Добружі. — М. Могильченко, Гончарство
 в с. Олешні у Чернігівщині. — В. Гнатюк, Кушнірство у Галичині. — М.
 Могильченко, Будівля на Чернігівщині. — В. Гнатюк, Народня пожа-
 ва і спосіб її приправи у Галичині. — О. Гриша, Весілля у Гадяцькому
 повіті у Полтавщині. — М. О Максимович, Сороміцькі весільні пісні. —
 М. Кордуба, Писанки на Галицькій Волині. — Хв. Вовк, Палеолітичні зна-
 хідки на Кирилівській улиці у Києві. — Звістки і програми до науково-етно-
 графічних розвідок 8:00 к.
Етнольоґічні матеріяли, т. II. Містить:
 Волод. Шухевич, Гуцульщина, ч. I. (з ілюстраціями) 4:00 ”
Етнольоґічні матеріяли, т. III. Містить:
 Хв. Вовк, Знахідки у могилах між Веремем і Стретівкою і біля
 Трипілля. — В. Гнатюк, Трацтво у східній Галичині. — А. Вере-
 тельник, Рубане і виготовлюване дерева. — М. Зубрицький,

Народній календар. — В. Жите на віру у сибірських селян. — П. Литвинова-Бартош, Весільні обряди і звичаї в Чернігівщині. — Хв. Вовк, Звістки і листи. — М. Дикар'їв, Програма до збирання відомостей про громади і збірки сільської молоді	4-00 к.
Етнольоґічні матеріяли, т. IV. Містять: В. Шухевич, Гуцульщина, ч. II (з ілюстраціями)	6-00 "
Етнольоґічні матеріяли т. V. Містять: В. Шухевич, Гуцульщина, ч. III (з ілюстраціями)	6 00 "
Зоря, письмо літературно-наукове р. III, V, VI по 6-00 к VIII, IX, X і XI по (містять між иньшими етноґрафічні праці Д. Лепкого).	10-00 "
Жите і Слово, вістник літератури, історії і фольклору, томи I — IV, разом Руська історична бібліотека, т. XIX. В праці Ю. Целевича про опришків зібрано також значне число народніх переказів і оповідань про опришків.	20-00 "
Збірник історично-філософської секції, т. I—IV. — М. Грушевського Історія України-Руси (містять етноґрафічний огляд українсько-руської людности в найдавніші часи)	3-60 "
Збірник фільольоґічної секції, т. II. Розвідки Мих. Драгоманова про українську народню словесність і письменство. Т. I. Містять: Україна в її словесности. — Про доконечність досліду народньої словесности в прикарпатській Русі. — Про науковий дослід русько-українських народніх пословиць. — Промова про М. А. Максимовича. — М. А. Максимович. Его літературне і суспільне значінє. — Відгук лицарської поезії в руських народніх піснях. — До питання про сліди великоруського богатырського епосу на Україні (Лист до Ор. Ф. Мільлера). — Замітки про систематичне виданє творів української народньої словесности. Учена — експедиція в західно-руську країну. — Матеріяли й уваги про українську народню словесність (I. Піснь про здобутє Азова. II. Стенька Разін — козак Гарасим. III. До справи про вертепну комедію на Україні. IV. Песоголовці в українській народній словесности). — Корделія-Замурза. Літературно-критичний уривок. — Дві українські інтермедії початку XVII ст. — Найстарші руські драматичні сцени. — Турецькі анекдоти в українській народній словесности	13-00 "
Збірник фільольоґічної секції, т. III. Розвідки Мих. Драгоманова про українську народню словесність і письменство. Т. II. Містять: Байка Богдана Хмельницького. — Українські піснї про волю селян. — Два українські „фабльо“ та їх жерела. Нарис із історії загальної порівняної літератури. — Шолудивий Буняк в українських народніх оповіданнях. — До оповідань про Шолудивого Буняка. — Українські народні оповідання у французькій мові. — Іще про українські народні оповідання у французькій мові. — Фатальна вдова (Карно-психолоґічна тема в українській народній піснї) — Псованє українських народніх пісень. — Показчик до тт. I і II. Друкарські похибки в тт. I і II.	3-00 "
Зубрицький М. Тісні роки	0-30 "
„ „ Про рекручизну	0-18 "
Клоустон, Народні казки і вигадки	1-00 "
Левицький Нечуй І. Сьвітотгляд українського народу. (Написано на основі книги Асафасєва „Поетическія воззрѣвіи Славянъ на природу“)	0-60 "
Миколаєвич Я. Опис Каменецького повіту	2-00 "
Огоновський Ом Історія руської літератури, т. IV. (Жителіписи і характеристики українсько-руських етноґрафів)	2-00 "
Охримович В. Останки комуїзму у Бойків	0-20 "
Руданський С. Твори (т. I—IV). Містять в собі багату збірку народніх оповідань і анекдотів, перевіршованих талановитим поетом	4-00 "
Студинський К. Лірички, студии. (Містять словар лірицького жарґону)	0-40 "
Френко Ів. Жіноча неволя в народніх піснях	0-70 "
„ „ Коли ще зв'їрі говорили (байка для молодіжи)	0-80 "
„ „ Абу Каземові кашці, арабська казка (віршом)	0-40 "
„ „ Коваль Бассім, арабська казка (віршом)	1-80 "
„ „ Ваїлаам і Йоасаф, старохрист. роман	4-00 "
„ „ Лис Мязита (віршом)	1-00 "
„ „ Наші коляди	0-40 "

1500T

Народній календар. — В. Жите на віру у сибірських селян. — П. Литвинова-Бартош, Весільні обряди і звичаї в Чернігівщині. — Хв. Вовк, Звістки і листи. — М. Дикар'їв, Програма до збирання відомостей про громади і збірки сільської молоді	4-00	к.
Етнологічні матеріяли, т. IV. Містять:		
В. Шухевич, Гуцульщина, ч. II (з ілюстраціями)	6-00	"
Етнологічні матеріяли т. V. Містять:		
В. Шухевич, Гуцульщина, ч. III (з ілюстраціями)	6-00	"
Зоря, щомісячне літературно-наукове р. III, V, VI по 6-00 к VIII, IX, X і XI по (містить між іншими етнографічні праці Д. Лепкого).	10-00	"
Жите і Слово, вістник літератури, історії і фольклору, томи I — IV, разом	20-00	"
Руська історична бібліотека, т. XIX. В праці Ю. Целевича про опришків зібрано також значне число народніх переказів і оповідань про опришків.	3-60	"
Збірник історично-філософської секції, т. I—IV. — М. Грушевського Історія України-Руси (містить етнографічний огляд українсько-руської людности в найдавніші часи)	13-00	"
Збірник філологічної секції, т. II. Розвідки Мих. Драгоманова про українську народню словесність і письменство. Т. I. Містять: Україна в її словесности. — Про доконечність досліду народньої словесности в прикарпатській Русі. — Про науковий дослід русько-українських народніх пословиць. — Промова про М. А. Максимовича. — М. А. Максимович. Їго літературне і суспільне значінє. — Відгук лицарської поезії в руських народніх піснях. — До питання про сліди великоруського богатирського епосу на Україні (Лист до Ор. Ф. Мільєра). — Замітки про систематичне виданє творів української народньої словесности. Учена — експедиція в західно-руську країну. — Матеріяли й уваги про українську народню словесність (I. Піснь про здобутє Азова. II. Стенька Разін — козак Гарасим. III. До справи про вертепну комедію на Україні. IV. Песоголовці в українській народній словесности). — Корделія-Замурза. Літературно-критичний уривок. — Дві українські інтермедії початку XVII ст. — Найстарші руські драматичні сцени. — Турецькі анекдоти в українській народній словесности	3-00	"
Збірник філологічної секції, т. III. Розвідки Мих. Драгоманова про українську народню словесність і письменство. Т. II. Містять: Байка Богдана Хмельницького. — Українські піснї про волю селян. — Два українські „фабльо“ та їх жерела. Нарис із історії загальної порівняної літератури. — Шолудивий Буняк в українських народніх оповіданях. — До оповідань про Шолудивого Буняка. — Українські народні оповідання у французькій мові. — Іще про українські народні оповідання у французькій мові. — Фатальна вдова (Карно-психологічна тема в українській народній піснї) — Псованє українських народніх пісень. — Показчик до тт. I і II. Друкарські похибки в тт. I і II.	3-00	"
Зубрицький М. Тісні роки	0-30	"
„ „ Про рекручину	0-18	"
Клоустон, Народні казки і вигадки	1-00	"
Левицький Нечуй І. Світгляд українського народу. (Написано на основі книги Асанасєва „Поетическія воззрѣнія Славянъ на природу“)	0-60	"
Миколаєвич Я. Опис Каменецького повіту	2-00	"
Огоновський Ом Історія руської літератури, т. IV. (Житєписи і характеристики українсько-руських етнографів)	2-00	"
Охримович В. Останки комунізму у Бойків	0-20	"
Руданський С. Твори (т. I—IV). Містять в собі багату збірку народніх оповідань і анекдотів, перевіршованих талановитим поетом	4-00	"
Студинський К. Лїрники, студія. (Містить словар лїрницького жаргону)	0-40	"
Франко Ів. Жіноча неволя в народніх піснях	0-70	"
„ „ Коли ще звїрі говорили (байки для молодїжи)	0-80	"
„ „ Абу Кавємові капці, арабська казка (віршом)	0-40	"
„ „ Коваль Бассім, арабська казка (віршом)	1-80	"
„ „ Ваїлаам і Йоасаф, старохрист. роман	4-00	"
„ „ Лис Микита (віршом)	1-00	"
„ „ Наші коляди	0-40	"

Ціна 6 корон.